

สังยุตตนิกายภูจกถา (สารตถุปกาสินี ๑) - หน้าที่ 1
เล่มที่ 10 หน้า 1

นมตถุ รตนตตยสส

สารตถุปกาสินี นาม สังยุตตนิกายภูจกถา
สังยุตตนิกายสส สคาถาวคฺควณณา

อารมฺภกถา

กรฺณาสีตลททยํ	ปฺลฺญาปชฺโชตวิหตโมหตมํ
สนรารมฺรโลกกรฺ	วนฺเท สฺกตํ คตฺติวิมฺตํ ๑
พฺพุโรปิ พฺพุทฺทภาวณฺจ	ภาเวตฺวา เจว สจฺฉิกตฺวา จ
ยํ อฺปฺกโต คตมถิ	วนฺเท ตมนฺตฺตฺริ ฐมฺมํ ๑
สฺกตสฺส โอรสานํ	ปฺตฺตานํ มารเสนมถนानํ
อฺภูจฺจนฺนํปิ จ สมฺมํ	สิรสา วนฺเท อริยสงฺฆํ ๑

อิติ เม ปสนฺนํมตฺติโน รตนตตยวนฺทนามยํ ปฺลฺลํ ยํ สุวิหตฺตฺตราโย หุตฺวา
ตฺสฺसानฺภาเวน สังยุตฺตวคฺคปฏฺิณณฺฑิตฺสฺส สังยุตฺตอากมวรสฺส พฺพุทฺธานุพฺพุทฺธสํวณฺณิตฺสฺส
ณฺณปฺปเกทชฺชนนสฺส อตฺถุปฺปกาสนคฺถํ อฺภูจกถา อาทิตฺโต วสิสฺเตหิ ปฺลฺลจฺหิ ยา
สงฺคีตา อนฺุสงฺคีตา จ ปจฺฉาปิ สีหฺลทฺธิปมฺปน อากตฺถา วสิณา มหามหิณฺุเทน
จปีตา สีหฺลภาสาย ทิปฺวาสิณมตฺถาย อปฺเนตฺวาน ตโตหิ สีหฺลภาสํ มโนรมํ
ภาสํ ตนฺตฺตินยานุจฺฉวิกิ อโรเปนฺุโต วิคตฺโทสํ สมยํ อวิโลเมนฺุโต เถรานํ
เถรวสฺสปฺปทฺธิปานํ (๑) สฺนฺิปฺลฺลวินิจฺฉยानํ มหาวิหาราริชาสินํ (๒) หิตฺวา
ปฺนปฺปนาคตมตฺถิ อตฺถิ

๑ ม. เถรวสฺสทฺธิปานํ ๑ ๒ ม. มหาวิหารเร นิวาสินํ ๑

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 2

ปกาสยิสฺสามิ สุชนสฺส จ ตฺถุจฺจํ จิรฺภูจิตฺตถฺยจ ฆมฺมสฺส ฯ สาวตฺถิปฺปฎฺตีนํ
นคฺรานํ วนฺณนา กตา เภฏฺฐา สงฺคีตฺตีนํ ทฺวินฺนํ ยา เม อตฺถํ วนฺนเตน วิตฺถารวเสน
สุทํ วัตฺถุนิ จ ยานิ ตตฺถ วุตฺตานิ เตสมฺปิ น อธิ กิโย วิตฺถารกถํ กริสฺสามิ
สุตฺตานํ ปน อตฺถา น วินา วัตฺถุหิ เย ปกาเสนฺติ (๑) เตสํ ปกาสนตฺถํ วัตฺถุนิปี
ทสฺสยิสฺสามิ ฯ ลีลกถา ชฺฐชฺรมา กมฺมฏฺฐานานิ เจว สพฺพานิ จริยาวิธานสฺหิโต
ณานสมาปตฺติวิตฺถาโร สพฺพา จ อภิณฺญาโย ปญฺญาสงฺกถนนิจฺจโย (๒) เจว
ขนฺธธาตยตฺนินฺทฺริยานิ อริยานิ เจว จตฺตาริ สจฺจานิ ปจฺจยาการเทสนา
สุปริสุทฺธนิปฺพนยา อวิมุตฺตตฺนติมคฺคา วิปฺสฺสนาภาวนา เจว อิติ ปน สพฺพ
ยสฺมา วิสุทฺธิมคฺเค มยา สุปริสุทฺธํ วุตฺตํ ตสฺมา กิโย เนตํ อธิ วิจารยิสฺสามิ ฯ
มชฺเฌ วิสุทฺธิมคฺโค เอส จตฺนฺนมฺปิ อากฺมานญฺหิ จตฺวา ปกาสยิสฺสตี ตตฺถ
ยถาภาสิตมตฺถํ อิจฺเจว กโต ตสฺมา ตมฺปิ คเหตุวาน สทฺธิเมตฺตาย อฏฺฐกถาย
วิธานถํ สัมมุตฺตวินิสฺสิตํ อตฺถนฺติ ฯ

ตตฺถ สัมมุตฺตาคโม นาม สคาถาวคฺโค นิตานวคฺโค ขนฺธกวคฺโค
สพฺยตฺนวคฺโค มหาวคฺโคติ ปญฺจ (๑) วคฺคา
๑ ม. ปกาสนติ ฯ ๒ ม. ปญฺญาสงฺกถนนิจฺจโย ฯ ๓ ปญฺจวคฺโค โหตีติ
สุนฺทรตรฺรํ ฯ ตถฺย โข ตตฺถ ปญฺจวคฺโค เอตฺสฺสาตี ปญฺจวคฺโคติ ฎฺฎีกาย
วิคฺคเหน สมฺเมตี ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสัยุดตวณณา หน้า 3

โหนติ ๑ สุตโตโต สตุต สุตตสหัสธานี สตุต สุตตสธานี จ ทวาสนุจี เจว
สุตตธานี เอโส สัยุดตสจโคโ ๑ ภาณวารโต ภาณวารสต โหติ ๑ ตสส วคฺเคสุ
สกาถาวคฺโค อาทิ สุตเตสุ โอมตรณสุตต์ ๑ ตสสาปี เอวมเม สุตตุนฺติอาทิก
อายสมฺตา อานนฺเทน ปจฺมมหาสงฺคีติกาเถ วุตต์ นิตานมาทิก ๑ สา ปเนสา
ปจฺมมหาสงฺคีติ สุมงฺกลวิลาสินียา ทีฆนิกายภูจกถาย อาทิเมหิ วิตุถาริตา
ตสฺมา สา ตตถ วิตุถาริตนเยเนว เวทิตพฺพา ๑

เทวตาสัยุดตวณณา

นพวกคฺคสฺส ปจฺเม โอมตรณสุตเต วินิจฺฉโย เวทิตพฺโพ ๑

ย ปเนตฺ เอวมเม สุตตุนฺติอาทิก นิตานํ ตตถ เอวนฺติ นิปาตปทํ ๑
เมตฺติอาทินิ นามปทานิ ๑ สาวตฺถิยํ วิหฺรตีติ เอตุถ วิติ อุปสคฺคปทํ
หฺรตีติ อาขุยาตปทนฺติ อิมินา ตาว นเยน ปทวิภาโก เวทิตพฺโพ ๑
อตุถโต ปน เอวีสทฺโท ตาว อุปมฺุปเทสสมฺุปหฺสนกรหนวจนสมฺุปฏิกฺคหาการ-
นิตสฺสนา วธารณาทือเนกตุถปฺปเกโท ๑

ตถา เหส เอว ชาเตน มจฺเจน กตฺตพฺพิ กุสลํ พหฺนฺติ เอวมมาทิสฺสุ อุปมาย
อากโต ๑

เอวนฺเต อภิกฺกมิตพฺพิ เอวนฺเต ปฏิกฺกมิตพฺพนฺติอาทิสฺสุ อุปเทเส ๑

เอวมเมตฺ ภาควา เอวมเมตฺ สุกตาดิอาทิสฺสุ สมฺุปหฺสเน ๑

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 4

เอวมเว ปนาย วสลิ ยสฺมี วา ตสฺมี วา ตสฺส มุณฺฑกสฺส สมณสฺส วณฺณิ
ภาสตีติอาทิสฺส กรหนเ ฯ

เอวมภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุสฺสโสสนฺติอาทิสฺส วจนสมฺปฏิกฺกเห ฯ

เอวํ พุยาโห(๑) อหํ ภนฺเต ภควตา ฐมฺมํ เทสิตํ อาชานามิตี อาทิสฺส อากาเร ฯ

เอहि ตฺวํ มาณวก เยน สมโณ อานนฺโท เตนฺอุปสงฺกม อุปสงฺกमितฺวา มม
วจนเนน สมณฺ อานนฺทํ อุปฺปาพาธํ อุปฺปาตงฺกํ ลหฺภูจฺฉานํ พลํ ฆาสุวิหาริ ปุจฺฉ
สุโภ มาณโว โตเทยฺยปฺตฺตฺส โภวนฺติ อานนฺทํ อุปฺปาพาธํ อุปฺปาตงฺกํ
ลหฺภูจฺฉานํ พลํ ฆาสุวิหาริ ปุจฺฉตีติ เอวญฺจ วเทหิ สาธุ กิร ภวํ อานนฺโท
เยน สุภสฺส มาณวสฺส โตเทยฺยปฺตฺตฺส นีเวสนิ เตนฺอุปสงฺกมตุ อนุกมฺปิ
อุปาทายาติ อาทิสฺส นิตฺสฺสเน ฯ

ตํ ก็ มลฺลณฺถ กาลามา อิม ฐมฺมา กุสลา วา อกุสลา วาติ ฯ อกุสลา ภนฺเต ฯ
สาวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ ฯ สาวชฺชา ภนฺเต ฯ วิญฺญฺครหิตา วา
วิญฺญฺปฺปสฺตฺถา วาติ ฯ วิญฺญฺครหิตา ภนฺเต ฯ สมตฺตฺตา สมาทินฺนา อหิตาย
ทฺกฺขาย สํวตฺตฺนฺติ วา โน วา กถํ โว เอกฺถ โหตีติ ฯ สมตฺตฺตา ภนฺเต สมาทินฺนา
อหิตาย ทฺกฺขาย สํวตฺตฺนฺติ เอวนฺโน เอกฺถ

โหตีติอาทิสฺ อวธารณ ๑

สวามิธ อาการนิตฺสสนาวธารณฺสุ ทฏฺฐพฺโพ ๑ ตตฺถ อาการตฺถณ
เอวีสทฺเทน เอตมตฺถํ ทีเปติ นานานยนิปฺถมเนกชฺฌาสยสมฺภูจฺจัน
อตฺถพฺยชฺชนสมฺปนฺนํ วิวิธปาฏฺฐิหาริยํ ชฺมมตฺถเทสนาปฏฺฐิเวธคฺมภีริ
สพฺพสฺตฺตานํ สกสฺสกาสาณฺรูปโต โสตปถมาคจฺจนฺตํ ตสฺส ภควโต วจฺนํ
สพฺพปฺปการณ โโก สมตฺถโต วิญฺญาตุํ สพฺพถาเมน ปน โสตฺถกามตํ
ชเนตฺวาปี เอวมฺเม สฺตํ มยาปี เอเกนาकारณ สฺตฺตฺนติ ๑

นิตฺสสนตฺถณ นานํ สยมฺภู น มยา อิํ สจฺฉนิกตฺนติ อตฺถานํ
ปริโมเจนโต เอวมฺเม สฺตํ มยาปี เอวํ สฺตฺตฺนติ อิทานิ วตฺตพฺพํ สกตฺสฺตฺตํ
นิตฺสเสติ ๑

อวธารณตฺถณ เอตทฺถคฺมํ ภิกฺขเว มม สวากานํ ภิกฺขุณํ พหุสฺสสฺตฺตานํ
ยทิํ อานนฺโท คติมนฺตฺตานํ สติมนฺตฺตานํ ฐิติมนฺตฺตานํ อฺปปฏฺฐากานํ ยทิํ
อานนฺโทติ เอวํ ภควตา आयสฺมา อานนฺโท อตฺถกฺสโล ชฺมมกฺสโล
พฺยชฺชนกฺสโล นิรฺตฺติกฺสโล ปุพฺพาปรกฺสโลติ เอวํ ชฺมมเสนาปตินา จ
ปสฺสฏฺฐภาวานฺรูปี อตฺตโน ธารณพฺลํ ทสฺเสนฺโต สตฺตฺตานํ โสตฺถกมฺยตํ ชเนติ
เอวมฺเม สฺตํ ตลฺลจ โข อตฺถโต วา พฺยชฺชนโต วา อณฺฐนมนธิกํ เอวมเว
น อณฺฐถา ทฏฺฐพฺพนติ ๑

เมสทฺโท ทิสฺ อตฺถถสฺ ทิสฺสติ ๑ ตถา หิสฺส คาทาภิกิํตมฺเม

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสิณียา สภาถาวคเค หน้า 6

อโกชนนยฺยนฺตฺติอาทิสฺ มยาคิ อตฺโต ๑ สาธฺเม ภนฺเต ภควา สงฺขิตฺเตน ชมฺมํ
 เทเสตฺตฺติอาทิสฺ มยฺहनฺตฺติ อตฺโต ๑ ชมฺมทายาทา เม ภิกฺขเว ภวถาติอาทิสฺ
 มมาติ อตฺโต ๑ อธิ ปน มยา สุตฺนฺติ จ มม สุตฺนฺติ จ อตฺถทฺวเย ยฺชชฺติ ๑
 สุตฺนฺติ อຍ္ยํ สุตฺสทฺโท สอุปฺสคฺโค อนฺอุปฺสคฺโค จ คมนวิสุตฺต-
 กิถินฺนุปรจิตานฺนุโยคโสตวิญญฺเยยฺยโสตทฺวารานฺนุสสารวิญญาตาทฺโธเนกตฺถุปฺเปทฺโท ๑
 ตถา หิสฺส เสนาย ปสฺสโตติอาทิสฺ กจฺจนฺโตติ อตฺโต ๑ สุตฺตมฺมสฺส
 ปสฺสโตติอาทิสฺ วิสุตฺตมฺมสฺสชาติ อตฺโต ๑ อวสฺสุตา
 อวสฺสุตานวสฺสุตฺตฺสชาติอาทิสฺ กิถินฺนากิถินฺนสฺสชาติ อตฺโต ๑ ตฺเมหฺหิ ปฺลฺลณฺ
 ปสฺสํ อนฺอุปฺกนฺตฺติอาทิสฺ อุปรจิตฺนฺติ อตฺโต ๑ เย ฉานปฺสฺตา ธีราติอาทิสฺ
 ฉานานฺนยฺยตฺตฺติ อตฺโต ๑ ทิฏฺฐํ สุตฺตํ มุตฺนฺตฺติอาทิสฺ โสตวิญญฺเยยฺยนฺติ อตฺโต ๑
 สุตฺตโร สุตฺตสฺนฺนิจโยติอาทิสฺ โสตทฺวารานฺนุสสารวิญญาตฺตโรติ อตฺโต ๑ อธิ
 ปนสฺส โสตทฺวารานฺนุสสารเณ อุปรจาริตฺนฺติ วา อุปรจารณฺตฺติ วา อตฺโต ๑
 เมสทฺทสฺส หิ มยาคิ อตฺถเถ สติ เหวํ มยา สุตฺตํ โสตทฺวารานฺนุสสารเณ
 อุปรจาริตฺนฺติ อตฺโต ยฺชชฺติ ๑ มมาติ อตฺถเถ สติ เหวํ มม สุตฺตํ
 โสตทฺวารานฺนุสสารเณ อุปรจารณฺตฺติ อตฺโต ยฺชชฺติ ๑ เหวเมเตสฺส ตีสุ ปเทสฺ
 เหวนฺตฺติ โสตวิญญาณาทฺวิญญาณกิจฺจฺจนิทฺสฺสนํ ๑ เมติ
 วุตฺตวิญญาณสมํกฺคิปกฺคณิทฺสฺสนํ ๑ สุตฺนฺติ อสฺสวณภาวปฏิกฺเขปโต
 อนฺนนาธิกาวิปริตคหณิทฺสฺสนํ ๑

ตถา เอวนติ ตสสา โสตทวารานุสาเรน ปวตตาย วิญญาณวีธินา
นानปฺปการเณ อารมฺมเณ ปวตติภาวปฺปกาสนํ ฯ เมติ อตฺตปฺปกาสนํ ฯ
สฺตนฺติ ฐมฺมปฺปกาสนํ อัยฺ เหตุถ สงฺเขโป นานปฺปการเณ อารมฺมเณ
ปวตตาย วิญญาณวีธินา มยา น อญฺฉํ กตํ อิํ ปน กตํ อัย ฐมฺโม สฺโตติ ฯ
ตถา เอวนติ นินฺทิตฺตพฺพปฺปกาสนํ ฯ เมติ ปุคฺคปฺปกาสนํ ฯ สฺตนฺติ
ปุคฺคกิจฺจปฺปกาสนํ ฯ อิํ วุตฺตํ โหติ ยํ สฺตฺตํ นินฺทิตฺตสํมิ ตํ มยา
เอวํ สฺตนฺติ ฯ ตถา เอวนติ ยสฺส จิตฺตสนฺดานสฺส นานาการปฺปวตฺติยา
นानตฺถพฺยชนคหณํ โหติ ตสฺส นานาการนินฺทเทโส ฯ เอวนติ หิ อัย
อาการปฺลยตฺตนิทฺเทโส ฯ เมติ กตฺตฺตนิทฺเทโส ฯ สฺตนฺติ วิสยนิทฺเทโส ฯ
เอตฺตาวตฺตา นานาการปฺปวตฺเตน จิตฺตสนฺदानน ตํสมฺกฺคิโน กตฺตฺตวิสย
คหณสนฺนิฏฺฐานํ กตํ โหติ ฯ อถวา เอวนติ ปุคฺคกิจฺจนิทฺเทโส ฯ สฺตนฺติ
วิญญาณกิจฺจนิทฺเทโส ฯ เมติ อุกฺกยกิจฺจยฺยตฺตปุคฺคกนิทฺเทโส ฯ อัย ปนตฺถ
สงฺเขโป มยา สวณกิจฺจวิญญาณสมฺกฺคินา ปุคฺคเลน วิญญาณวเสน
ลทฺฐสวณกิจฺจโวหารเณ สฺตนฺติ ฯ

ตตฺถ เอวนติ จ เมติ จ สจฺฉิกตฺถปฺรตฺถวเสน อวิชฺชมานปฺลยตฺติ ฯ ก็
เหตุถ ตํ ปรมตฺถโต อตฺถิ ยํ เอวนติ วา เมติ วา นินฺทเทสํ ลเกถ ฯ สฺตนฺติ
วิชฺชมานปฺลยตฺติ ฯ

เลมที่ 10 สารตฺตปกาสนีนิยา สกาถาวคฺเค หนา 8

ยํ หิ ตํ เอตฺถ โสเตน อฺปฺลทฺธํ ตํ ปรมตฺตโต วิชฺชมานนฺติ ฯ

ตถา เอวฺนฺติ จ เมตฺติ จ ตํ ตํ อฺปาทาย วตฺตพฺพโต อฺปาทาปฺลยฺตฺติ ฯ สฺตฺนฺติ

ทิกฺุจาทินิ อฺปนฺธาย วตฺตพฺพโต อฺปนฺธปฺลยฺตฺติ ฯ

เอตฺถ จ เอวฺนฺติ วจฺเนน อสมฺโมหํ ทิเปตฺติ ฯ น หิ สมนฺุโพห

นानปฺปการปฺปฏิเวธสมตฺตโต โหตฺติ ฯ สฺตฺนฺติ วจฺเนน สฺตฺสฺส อสมฺโมหํ ทิเปตฺติ ฯ

ยสฺส หิ สฺตํ ปมฺภูจํ โหตฺติ น โส กาลนฺตเรณ มยา สฺตฺนฺติ ปฺปฏิชานาติ ฯ อิจฺจสฺส

อสมฺโมเหณ ปฺลยฺลาสิทฺธิ อสมฺโมเหณ ปน สติสิทฺธิ ฯ ตตฺถ ปฺลยฺลาปฺพุพฺงคฺมาย

สตียา พฺยลฺยชนาวชารณสมตฺตตฺตา สตีปฺพุพฺงคฺมาย ปฺลยฺลา

อตฺตปฺปฏิเวธสมตฺตตฺตา ฯ ตทฺกุยสมตฺตตฺตโยเคน อตฺตพฺยลฺยชนสมฺปนฺนสฺส

ธมฺมโกสฺลสฺส อฺนุपालนสมตฺตโต ธมฺมภณฺฑาทาคาริกตาสิทฺธิ ฯ

อปโร นโย เอวฺนฺติ วจฺเนน โยนิโส มนสิการํ ทิเปตฺติ อโยนิโส

มนสิการโธ หิ นานปฺปการปฺปฏิเวธากาวโต ฯ สฺตฺนฺติ วจฺเนน อวิกฺเขปํ ทิเปตฺติ

วิกฺขิตฺตจิตฺตสฺส สวานากาวโต ฯ ตถา หิ วิกฺขิตฺตจิตฺโต ปุคฺคโล สพฺพสมฺปตฺติยา

วฺจฺจมาโนปี น มยา สฺตํ ปฺน ภาณตฺติ ภาณตฺติ ฯ โยนิโส มนสิกาเรณ เจตฺถ

อตฺตสมฺมาปณฺธิ ปุพฺเพ จ กตฺตปฺลยฺตํ สาเชติ สมฺมา อปฺปณฺธิตฺตตฺตสฺส ปุพฺเพ

อกตฺตปฺลยฺสฺส วา ตทฺทากาวโต ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสัญญาตถา หน้า 9

อวิภเวปน สทฐมมสฺสวณฺํ สปฺปริสฺสูปนฺนิสฺสยณฺจ สาทฺเถติ ๑ น หิ วิภฺจิตฺตจฺจิตฺโต
โสคฺคํ สกฺโกติ น จ สปฺปริเส อนฺุปนฺนิสฺสยมาณสฺส สวณฺํ อตฺถิติ ๑

อปโร นโย ยสฺมา เอวณฺุติ ยสฺส จิตฺตสนฺนตฺนสฺส นานาการปฺปวตฺติยา
นानตฺถพฺยณฺชนคหณฺํ โหติ ตสฺส นานาการนฺิทฺเทโสติ วุตฺตํ โส จ เอวํ
ภทฺทโก อากาโร น สมฺมา อปฺปณฺ्हิตตฺตโน ปฺพุเพ อกตฺปฺยณฺสฺส วา โหติ
ตสฺมา เอวณฺุติ อิมินา ภทฺทเกณ อากาเรน ปจฺฉิมจกฺกทฺวยสมฺปตฺติมตฺตโน ทิเปติ ๑
สฺตฺนฺติ สวณฺโยเคน ปฺริมจกฺกทฺวยสมฺปตฺตี ๑ น หิ อปฺปฏฺิรฺูเป เทเส วสฺโต
สปฺปริสฺสูปนฺนิสฺสยวฺิริหิตสฺส วา สวณฺํ อตฺถิ ๑ อิจฺจสฺส ปจฺฉิมจกฺกทฺวยสฺิทฺธิยา
อาสยสฺุทธิ สฺิทฺธา โหติ ปฺริมจกฺกทฺวยสฺิทฺธิยา ปโยคสฺุทธิ ตาย จ อาสยสฺุทธิยา
อธฺคฺมพฺยตฺติสฺิทฺธิ ปโยคสฺุทธิยา อากมฺพฺยตฺติสฺิทฺธิ ๑ อิติ ปโยคาสยสฺุทธิสฺส
อากมาธฺคฺมสมฺปนฺนสฺส วณฺํ อรฺุณฺุคฺคํ วิย สฺุริยสฺส อฺุทยโต โยนิโส มนฺสิกาโร
วีย จ กุสฺลกมฺมสฺส อรฺุหติ ภกฺวโต วณฺสฺส ปฺพุพฺงคฺมํ ภวฺิตฺนฺุติ จาเน นิทานํ
จเปณฺุโต เอวมฺเม สฺตฺนฺุติอาทิมาท ๑

อปโร นโย เอวณฺุติ อิมินา นานปฺปการปฺปฏิเวทฺธิปเกณ วจเนน
อตฺตโน อตฺถปฺปฏิภาณปฺปฏิสมฺภิทาสมฺปตฺติสฺภาวํ ทิเปติ ๑ สฺตฺนฺุติ อิมินา
โสคฺคพฺพเกทปฺปฏิเวทฺธิปเกณ ฐมฺมณฺิรฺุตฺติปฺปฏิสมฺภิทา-

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 10

สมฺปตฺติสภาวํ ฯ เอวฺนฺติ จ อิทํ โยนิโส มนสิการทีปํ กํ วจัน ภาสฺมาโน เอเต
มยา รมฺมา มนฺตานุเปกฺขิตา ทิกฺกุจฺยา สุปฺภิวิทฺธาติ ทีเปติ ฯ สฺตฺนฺติ อิทํ
สวณโยคทีปํ กํ วจัน ภาสฺมาโน พหุ มยา รมฺมา สฺตฺตา ธตา วจฺสา ปริจิตฺตาติ ทีเปติ ฯ
ตทฺกฺเขนปี อตฺตพฺยณฺชนปาริปฺปรี ทีเปนฺโต สวเน อาทริ ชเนติ ฯ
อตฺตพฺยณฺชนปรีปฺณณํ หิ รมฺมํ อาทเรน อสุณฺนฺโต มหฺตา หิตา ปรีพาหิโร
โหตีติ อาทริ ชเนตฺวา สกฺกจฺจ รมฺโม โสตพฺโพ ฯ

เอวฺมเม สฺตฺนฺติ อิมินา ปน สกฺเลน วจเนน आयสฺมา อานนฺโท
ตถาคตฺปเวทิตํ รมฺมํ อตฺตโน (๑) อทหนฺโต อสฺปฺริสฺฐมฺมี อติกฺกมฺติ สวากตฺตํ
ปฏฺิขานนฺโต สฺปฺริสฺฐมฺมี โอกกมฺติ ฯ ตถา อสทฺมฺมา จิตฺตํ วุจฺจาเปติ สทฺมฺเม
จิตฺตํ ปตฺติจฺจาเปติ ฯ เกวถิ สฺตเมเวถิ มยา ตสฺเสว ปน ภควโต วจฺนฺติ
ทีเปนฺโต อตฺตानํ ปรีโมเจติ สฺตฺถาริ อปฺทิสฺติ ชินวจัน อปฺเปติ รมฺมเนตฺตี
ปตฺติจฺจาเปติ ฯ

อปิจ เอวฺมเม สฺตฺนฺติ อตฺตนา อฺปฺปาทิตภาวํ อปฺปฏฺิขานนฺโต
ปฺริมฺสวณํ วิวรฺนฺโต สมฺมุขา ปฏฺิคฺคหิตมิตํ มยา ตสฺส ภควโต
จตุเวสารชฺชวีสารทสฺส ทสพฺลธฺรฺสฺส อาสภฺจฺจานญฺจายินอ สีนานาทนาทินอ
สพฺพสฺตตฺตตฺตมฺสฺส รมฺมิสฺสรฺสฺส รมฺมราชสฺส

เล่มที่ 10 เทวตาสยุตตวณณา หน้ 11

ธมมาริปลิโน ธมมทีปสธ ธมมสรณสธ สทฐมมววจกกวตติโน
สมมัสสมพทฐสธ วจัน นเอตถ อตเถ วา ธมเม วา ปเท วา
พุลลชเน วา กงขา วา วิมติ วา กตพพตติ สพพเทวมนุสสานัน อิมสุมิ
ธมเม อสทฐิยั วินาสตติ สทฐธสมปทัง อุปปาทตติติ ๑ เตเนตัง วุจจติ

วินาสยติ อสทฐิยั สทฐิยั วทฐเมตติ สาสเน

เอวมเม สุตมิจเจตัง วทัง โคตมสาวโกตติ ๑

เอกนตติ คณนปริจเจทนิทเทโส ๑ สมยนตติ ปริจจันนนิทเทโส ๑ เอกัง
สมยนตติ อนิยमितปริทีปนัง ๑ เอตถ สมยสทโท

สมวาเย ขณ กาลเอ สมูहे เหตุทิฏฐิสสุ

ปฎิลาเถ ปหานเอ จ ปฎิเวเช จ ทิสสติ ๑

ตถา หิสส อปเปว นาม เสวปี อุปสงกเมยยาม กาลณจ สมยณจ
อุปาทายติ เอวมาทิสสุ สมวาโย อตโธ ๑ เอโกว โข ภิกขเว ขโณ จ สมโย
จ พุรหุมจริยวาสายตติอาทิสสุ ขโณ ๑ อุนหสมโย ปริพาหสมโยตติอาทิสสุ
กาลโธ ๑ มหาสมโย ปวณสมินุตติอาทิสสุ สมุโห ๑ สมโยปี โข เต ภทฐทาลิ
อปุปฎิวิทฐิ อโหสิ ภควา โข สวตถุถิยั วิหริติ ภควาปี มัง ชานิสสติ ภทฐทาลิ
นาม ภิกขุ สตถุสสเน สิกขาย อปริปุรการิตติ ๑ อัยปี โข เต ภทฐทาลิ สมโย
อปุปฎิวิทฐิ อโหสิตติอาทิสสุ เหตุ ๑ เตน โข ปน สมเยน อุกคากมาโน

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 12

ปริพฺพาชโก สมณมฺหิการุโตะ สมยปฺปวาทเกตฺตินฺทฺกาจฺเร เอกสาถเก

มฺลฺลิกาย อารามे ปฏฺิวสตีติอาทิสฺ ทิฏฺฐิจิ ฯ

ทิฏฺฐเฐ ชฺมเม จ โย อตุโถ โย จตุโถ สมฺปรายิกอ

อตุถากิสมยา ธิโร ปณฺชิติตติ ปวฺจจตีติ

อาทิสฺ ปฏฺิลลาโก ฯ สมฺมา มานากิสมยา อนฺตมกาสิ ทฺกฺขสฺสาติอาทิสฺ ปหานํ ฯ

ทฺกฺขสฺส ปิพนฺณฺโจ สงฺขตฺตฺนฺโจ สนฺตปาณฺโจ วิปริณามฺณฺโจ อภิสมยฺณฺโจติอาทิสฺ

ปฏฺิวเวโร ฯ อธิ ปนฺสฺส กาลอ อตุโถ ฯ เตน สํวจฺจเรอฺตุมาสอฺทฺตฺตมาสฺสรตฺติทิวส-

ปฺพพฺพณฺหมฺชณฺนฺตฺกิสายณฺหปฺจมมฺชณฺมิปจฺฉิมยामมฺหุตฺตาทิสฺ กาลปฺปเกทฺทฺเตสฺ

สมเยสฺ เอกํ สมยฺนฺติ ทิเปติ ฯ

ตตฺถ กิณฺจาปี เอเตสฺ สํวจฺจราทิสฺ สมเยสฺ ยํ ยํ สุตฺตํ ยมฺหิ ยมฺหิ

สํวจฺจเร อุตฺตมฺหิ มาเส ปกฺเข รตฺติภาเถ ทิวสภาเถ วา วุตฺตํ สพฺพนฺตํ เถรสฺส

สฺวทิตฺตํ สฺววตฺถาปีตํ ปณฺณาย ฯ ยสฺมา ปน เอวํ เม สุตฺตํ อสฺสกสํวจฺจเร

อสฺสกอุตฺตมฺหิ อสฺสกมาเส อสฺสกปกฺเข อสฺสกฺรตฺติภาเถ อสฺสกทิวสภาเถ วาติ เอวํ วุตฺเต

น สกฺกา สฺวเขน ฐาเรตฺตํ วา อฺทฺทฺทิสิตฺตํ วา อฺทฺทฺทิสสาเปตฺตํ วา พหุณฺจ วตฺตพฺพิ

โหติ ตสฺมา เอเกเนว ปเทน ตมตฺถํ สโมธานฺตฺวา เอกํ สมยฺนฺติ อาห ฯ

เย วา อิมे คพฺพโกกฺกนฺตฺติสมโย ชาติสมโย สํเวคสมโย อภินิฏฺกขมนสมโย

ทฺกฺกรการิกสมโย มารวิชฺขสมโย อภิสมฺโพธิ-

สมโย ทิฏฺฐชฺรมฺมสุขวิหารสมโย เทสนาสมโย ปรีนินฺพุพานสมโยติ
เอวมาทโย ภควโต เทวมนุสฺเสสุ อติวีย สุปฺปกาสา อเนกกาลปฺปเกทาเอว
สมยา เตสุ สมเยสุ เทสนาสมยสงฺฆาติ เอกํ สมยฺนฺติ ทีเปติ ฯ โย จายํ
ฉาณกรฺรณากิจฺจสมเยสุ กรฺรณากิจฺจสมโย อตฺตहितปรหิตปฺปฏฺธิปฺตฺติสมเยสุ
ปรหิตปฺปฏฺธิปฺตฺติสมโย สนนฺิปิติตานํ กรณียทฺวยสมเยสุ ชฺรมฺมีกถาสมโย
เทสนาปฏฺธิปฺตฺติสมเยสุ เทสนาสมโย เตสุปี สมเยสุ อณฺุณตฺริ สนฺุชาย
เอกํ สมยฺนฺติ อหา ฯ

กสฺมา ปเนตฺถ ยถา อภิชรฺมเม ยสฺมี สมเย กามาวจรนฺติ จ อิติโต
อณฺุณเสสุ สุตฺตปเทสุ ยสฺมี สมเย ภิกฺขเว ภิกฺขุ วิวิจฺเจว กามเหทีติ จ
ภุมฺมวจนน นินฺุเทโส กโต วินเย จ เตน สมเยน พุทฺโธ ภควาติ
กรณวจนน ตถา อกตฺวา เอกํ สมยฺนฺติ อุปฺโยควจนนินฺุเทโส กโตติ ฯ ตตฺถ
ตถา อิธ จ อณฺุณถา อตฺถสมฺภวโต ฯ ตตฺถ หิ อภิชรฺมเม อิติโต อณฺุณเสสุ
สุตฺตปเทสุ จ อธิกรณฺตุโถ ภาวน ภาวลฺกฺษณฺตุโถ จ สมฺภวติ ฯ อธิกรณฺ หิ
กาลฺตุโถ สมฺหตฺตุโถ จ สมโย ตตฺถ วุคฺตฺตานํ ผสฺสาทิสฺมฺมานํ
ขณฺสมวายเหตุสงฺฆาตฺสฺส จ สมยฺสฺส ภาวน เตสํ ภาวโถ ลกฺขณียติ ฯ ตสฺมา
ตทตฺถ โชตนตฺถํ ตตฺถ ภุมฺมวจนนินฺุเทโส กโต ฯ วินเย จ เหตุอฺตุโถ กรณฺตุโถ
จ สมฺภวติ ฯ โย หิ โส สิกฺขาปท-

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 14

ปณฺณตฺติสมโย สาริปฺพุตฺตาทีหิปี ทฺวิญญฺเยโย เตน สมเยน เหตุญฺเตน กรณญฺเตน
จ สิกฺขาปทานิ ปณฺญาปนฺนโต สิกฺขาปทปณฺณตฺติเหตุญฺจ อเวกฺขมาโน ภควา ตตฺถ
ตตฺถ วิหาสี ฯ ตสฺมา ตทตฺถโชตนตฺถํ ตตฺถ กรณวจนฺนิทฺเทโส กโต ฯ อิทฺ ปน
อณฺณสฺมี จ เอวํชาติเก อจฺจนฺตสฺสโยคฺคโต สมภฺวติ ฯ ยํ หิ สมยํ ภควา อิมํ อณฺณํ
วา สุตฺตฺนตฺถํ เทเสตี อจฺจนฺตเมว ตํ สมยํ กรณฺนาวิหาเรณ วิหาสี ฯ ตสฺมา
ตทตฺถโชตนตฺถํ อิทฺ อุปฺโยควจนฺนิทฺเทโส กโตติ ฯ เตเนตํ วุจฺจติ

ตฺนตํ อตฺถมเวกฺขิตฺวา ภูมฺเมน กรณฺน จ

อณฺณตฺร สมโย วุตฺโต อุปฺโยเคน โส อิชาติ ฯ

ไปฺราณา ปน วณฺณยนฺติ ตสฺมี สมเยติ วา เตน สมเยนาติ วา

ตํ สมยนฺติ วา อภิลापมตฺตเกโท (๑)เอส สพฺพตฺถ ภูมฺมเมว อตฺโตติ ฯ

ตสฺมา เอกํ สมยนฺติ วุตฺเตปี เอกสฺมี สมเยติ อตฺโต เวทิตฺพุโป ฯ

ภควาติ ครุ ฯ ครุํ หิ โลเก ภควาติ วทฺนฺติ ฯ อยญฺจ สพฺพคฺณวิสิฏฺฐตฺยา

สพฺพสฺตฺตานํ ครุ ตสฺมา ภควาติ เวทิตฺพุโป ฯ ไปฺราณฺหิปี วุตฺตํ

ภควาติ วจฺนํ เสฏฺฐํ ภควาติ วจนฺมตฺตมํ

ครุ คารวฺยฺตฺโต โส ภควา เตน วุจฺจตีติ ฯ

อปิจ

ภากุยวา ภคฺควา ยุตฺโต ภเกหิ จ วิภตฺตวา

ภตฺตวา วนฺตคฺมโน ภเวสุ ภควา ตโตติ

อิมิสฺสา คาถาย วเสนฺสฺส ปทสฺส วิถฺถารโต อตฺโต เวทิตฺพุโป ฯ โส จ
วิสุทฺธิมคฺเค พุทฺธานุสฺสตีนิทฺเทเส วุตฺโตเยว ฯ

เอตฺตาวตา เจตฺถ เอวมฺเม สฺตฺตฺนตี วจเนน ยถาสฺสํ ฆมฺมํ เทเสนฺโต
ภควโต ฆมฺมสฺสรีโร ปจฺจกฺโข กโรตี ฯ เตน นยิทํ อติกฺกนฺตสฺตฺถกํ ปาวจันํ อัย
โว สตฺถาติ สตฺถุ อทสฺสเน อุกฺกณฺจิตฺติ ฆนํ สมสฺสาเสตี ฯ เอกํ สมยํ ภควาติ
วจเนน ตสฺมี สมเย ภควโต อวิชฺชมานภาวํ ทสฺเสนฺโต รูปกายปริณิพฺพานํ
สาเวตี ฯ เตน เอวํวิธสฺส นาม อริยฆมฺมสฺส เทเสตา ทสฺพลธโร
วชิรสงฺฆาฏฺฐสมานกาโย โสปี ภควา ปริณิพฺพุโต เกณณฺเณน ชีวิทฺเต อาสา
ชนฺตพฺพาตี ชีวิทมทฺมตฺตํ ฆนํ สํเวเชตี สทฺฆมฺเม จสฺส อุตฺสาหํ ชนฺตี ฯ
เอวนฺตี จ ภณฺนฺโต เทสนาสมฺปตฺตี นิทฺทิสตี ฯ เม สฺตฺตฺนตี สวากสมฺปตฺตี ฯ เอกํ
สมยฺนฺตี กาลสมฺปตฺตี ฯ ภควาตี เทสกสมฺปตฺตี ฯ

สาวตฺถิยฺนฺตี เอวํนามเก นกเร ฯ สมิปฺตฺเถ เจตฺติ ภูมฺมวจันํ ฯ

วิหฺรตีตี อวิเสเสน อิริยาปถทิพฺพพฺพรหฺมอริยวิหาเรสุ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 16

อณฺดรวิหารสมฺภคิปริทีปนเมตฺ ๑ อิธ ปน จานคฺมนนีสีทนสยนปฺปเกเทสุ
อิริยาปถesu อณฺดรอิริยาปถสมาโยคปริทีปนํ เตน จิโตปิ คจฺจนฺโตปิ
นินฺนโนปี สยาโนปี ภควา วิหฺรติจฺเจว เวทิตพฺโพ ๑ โส หิ เอกํ
อิริยาปถพานํ อณฺเณน อิริยาปถเณน วิจฺฉินฺนิตฺวา อปริปตฺนตํ อตฺตภาวํ
หฺรติ ปวตฺเตติ ตสฺมา วิหฺรตีติ วุจฺจติ ๑

เซตวเนติ เซตสฺส ราชกุมารสฺส วเน ๑ ตํ หิ เตน โรปีติ สํวทฺธิติ
ปริปาลิตี อโหสิ ตสฺมา เซตวณฺนติ สงฺขํ คตํ ๑ ตสฺมี เซตวเน ๑

อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามฺเมติ อนาถปิณฺฑิกเณน คหปตินา
จตุปฺลณฺวาสหิรณฺวโกฎฺฐิปริจฺจาเคน พุทฺธปฺปมฺขสฺส ภิกฺขุสงฺฆสฺส
นินฺยชาติตฺตดา(๑) อนาถปิณฺฑิกสฺส อาราโมติ สงฺขํ กเต อาราม ๑
อยเมตฺถ สงฺเขโป วิตุลาโร ปน ปปฺลยฺจสุทฺธิยา มชฺฌิมภฺจกถายํ
สพฺพาสวสฺตตวณฺณนํ วุตฺโต ๑ ตตฺถ สียา ยถิ ตาว ภควา
สาวตฺถิยํ วิหฺรติ เซตวเนติ น วตฺตพฺพํ ๑ อถ ตตฺถ วิหฺรติ
สาวตฺถิยนฺติ น วตฺตพฺพํ ๑ น หิ สกฺกา อุกฺยตฺถ เอกํ สมยํ
วิหฺริตฺตุนฺติ ๑ น โข ปเนตฺติ เอวํ ทภฺจพฺพํ ๑ นนุ อโวจฺมุห
สมิปฺตเถ ภูมฺมวจนฺนติ ๑ ตสฺมา ยถา คจฺกายมฺนาทินํ สมิเป
โคยฺถานิ จรฺนฺตานิ คจฺกายจรฺนฺติ ยมฺนํ ยจรฺนฺตีติ วุจฺจติ เอวมิธาปิ
ยถิทํ สาวตฺถิยา สมิเป เซตวณํ ตตฺถ

๑ กตฺถจิ นินฺยชาติตฺตดาตีปี ทิสฺสตี ๑

เล่มที่ 10 เทวตาสยัตตวณณา หน้า 17

วิหรนุโต วุจติ สาวตถิย วิหริติ เขตวเนติ ฯ โคจรคามนิทสฺสนตฺถิ
 หิสฺส สาวตถิวณฺํ ปพฺพชิตานุรูปนิวาสนกฺกฺขานทสฺสนตฺถิ เสสวณฺํ ฯ
 อณฺฺยตรา เทวตาคิ นามโคตฺตวเสน อปากฺกา เอกา เทวตาคิ อตฺถโถ ฯ
 อภิขานาคิ โน ฆนฺเต ภาควา ฯ อหุ ภาตณฺฺยตรสฺส มเสสฺสขสฺส ยกฺขสฺส
 สงฺขิตฺเตน ตณฺหาสงฺขยวิมุตฺตี ภาสิตาคิ เอตฺถ ปน อภิณฺฺยทาโต สกฺโกปี
 เทวราชา อณฺฺยตโรติ วุจฺโต ฯ เทวตาคิ จ อิทํ เทวานํปี เทวธิตานํปี
 สาธารณวณฺํ ฯ อิมสฺมี ปนตฺถเต เทโว อธิปฺเปโต โส จ โข รูปาวจรานํ
 เทวานํ อณฺฺยตโร ฯ

อภิกฺกนฺฺตาย รตฺติยาคิ เอตฺถ อภิกฺกนฺฺตสทฺโท ขยสนฺฺทราภิ-
 รูปอพฺภานูโมทนาทิสฺส ทิสฺสตี ฯ ตตฺถ อภิกฺกนฺฺตา ฆนฺเต รตฺติ นิกฺขนฺฺโต ปจโม
 ยามอ จิรฺนินฺฺโน ภิกฺขุสงฺโฆ อุกฺทิสฺส ฆนฺเต ภาควา ภิกฺขุณฺํ ปาณฺฺนิโมกฺขนฺฺติ
 เอวมาทิสฺส ขย ทิสฺสตี ฯ อัย อิมสฺ จตฺตุนํ ปุคฺคฺลานํ อภิกฺกนฺฺตโร จ
 ปณฺฺตโร จา ติ เอวมาทิสฺส สุนฺฺทเร ฯ

โภ เม วนฺฺทติ ปาทานิ อิทฺธิยา ยสฺสา ชลํ
 อภิกฺกนฺฺเตน วณฺฺณเนน สพฺพา โอบาสยํ ทิสฺสาคิ
 เอวมาทิสฺส อภิรฺูเป ฯ อภิกฺกนฺฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺฺตํ โภ โคตมาติ
 เอวมาทิสฺส อพฺภานูโมทเน ฯ อิทฺ ปน ขย ฯ เตน

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สภาถาวคฺเค หน้า 18

อภิกฺกนฺตายน รตฺติยา ปริกฺชีณาย รตฺติยาติ วุตฺตํ โหติ ฯ ตตฺถายํ เทวปฺตฺโต
มชฺฌิมยามสมนฺนตฺเร อากโธติ เวทิตพฺโพ ฯ นียาโม หิ กิเรส เทวตานิ
ยทิตํ พุทฺธานํ वा พุทฺธสาวกานํ वा อูปฺภูจानํ อากจฺจนฺตา
มชฺฌิมยามสมนฺนตฺเรเขว อากจฺจนฺติ ฯ

อภิกฺกนฺตวณฺณาติ อิช อภิกฺกนฺตสทฺโท อภिरูเป วณฺณสทฺโท ปน
ฉวิฤติกฺลวคฺคการณสณฺจานปฺมาณฺรูปายตนาทิสฺส ทิสฺสตี ฯ ตตฺถ สฺวณฺณวณฺโณสิ
ภควาติ เอวมาทิสฺส ฉเวีย ฯ กทา สณฺญพฺหา ปน เต คหปติ อิม สมณฺสฺส
โคตมสฺส วณฺณาติ เอวมาทิสฺส อุตฺติยํ ฯ จตฺตาโรเม โภ โคตม วณฺณาติ
เอวมาทิสฺส กฺลวคฺเค ฯ อถ เกน นฺ วณฺเณน กนฺขตฺเถโนติ วุจฺจตีติ เอวมาทิสฺส
การणे ฯ มหนฺตํ หตฺถิราชวณฺณํ อภินิมฺมินฺตฺวาติ เอวมาทิสฺส สณฺจาเน ฯ ตโย
ปตฺตสฺส วณฺณาติ เอวมาทิสฺส ปฺมาणे ฯ วณฺโณ กนฺโหโรโส โอชาติ
เอวมาทิสฺส รูปายตเน ฯ โส อิช ฉเวีย ทญฺจพฺโพ ฯ เตน อภิกฺกนฺตวณฺณา
อภिरูปจฺฉวิ อภฺจวณฺณา มนาปวณฺณาติ วุตฺตํ โหติ ฯ เทวตา หิ มนฺุสฺสโลกํ
อากจฺจมานา ปกตีวณฺณํ ปกตีอิตฺธี ชหิตฺวา โอพาริกํ อตฺตภาวํ กตฺวา
อติเรกวณฺณํ อติเรกอิตฺธี มาเปตฺวา นภฺตสมชฺชาทินิ คจฺจนฺตา มนฺุสฺสา วิย
อภิสงฺขเตน กายเน อากจฺจนฺติ ฯ ตตฺถ กามาวจฺรา อนภิสงฺขเตนปี อากนฺตุ
สกุโกนฺติ รูปาวจฺรา ปน น สกุโกนฺติ ฯ เตสํ หิ อติสฺสุโม อตฺตภาโว ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสัยตฺตวณฺณนา หน้า 19

น เตน อิริยาปถกปฺปนํ โหติ ฯ ตสฺมา อัย เทวปฺตุโต อภิสงฺขเตเนว อาคโต ฯ
เตน วุตฺตํ อภิกฺกนฺตวณฺณนาติ ฯ

 เกวลกปฺปนฺติ เอตฺถ เกวลสทฺโท อนวเสสเยภฺยฺยอพฺยามิสฺสา-
นฺติเรกทพฺพหฺตฺตวิสฺโยคาทิ อนนฺกตฺโต ฯ ตถา หิสฺส เกวลปฺริปฺณฺณํ ปฺริสฺทฺธํ
พฺรหฺมจฺริยฺนฺติ เอวมาทิสฺส อนวเสสฺตฺตํ อตฺโต ฯ เกวลกปฺปา จ อํกมฺคธา ปฺหฺตฺ
ชาทฺนียํ โภจฺนียํ อาทาย อฺปฺสงฺกมฺิสฺสนฺตีติ เอวมาทิสฺส เยภฺยฺยตา ฯ เกวลสฺส
ทฺกฺขกฺขนฺชฺส สมฺทโย โหตีติ เอวมาทิสฺส อพฺยามิสฺสตา ฯ เกวลํ สทฺชามตฺตกํ
นฺน อຍ္မာຍສມາຕិ เอวมาทิสฺส อนฺติเรกตา ฯ อายສມໄຕ ភណ្ណេ អនុរុត្តស្ត វាហិយ
ណាម សត្តវិហារិកេ เกวลกปฺปํ สงฺฆเมทาย จิตฺติ เอวมาทิสฺส ทพฺพหฺตฺตฺตา ฯ
 เกวลี วฺลิตฺวา อุตฺตมปฺริสฺตี วฺจฺจตีติ เอวมาทิสฺส วิสฺโยโค อตฺโต ฯ อិ
ปฺนສສ អវសេស្តត្ថមត្ថលោតិ អធិប្បេត្ថិ ។ កប្បសត្តោ ប្រាយំ
 อภิสทฺทหนวโหารกาลปฺลฺลตฺตฺติเจทฺนวิกปฺปเลสສမນ្តភាវា
 อนนฺกตฺโต ฯ ตถา หิสฺส โอกปฺปนิยเมตํ โภโต โคตมສສ ຍถាຕំ អរហត
 ສម្មាសម្មុប្បុត្តស្តាຕិ เอวมาทิสฺส อภิสทฺทหนมตฺโต ฯ อนุชานามิ ภิกฺขเว อิเมหิ
 ปฺลฺลจฺหิ สมนฺกปฺเปหิ ผลํ ปฺริภฺยฺยชิตฺตฺนฺติ เอวมาทิสฺส โวหาโร ฯ เยน สฺทํ
 นิจฺจกปฺปํ วิหฺรามิติ เอวมาทิสฺส กาโล ฯ อิจฺจายສฺมา กปฺโปติ เอวมาทิสฺ
 ปฺลฺลตฺตฺติ ฯ อลงฺกโต กปฺปิตฺเตสສສສฺตี เอวมาทิสฺส เจทฺนํ ฯ กปฺปติ
 ทฺวํคฺลฺกปฺโปติ เอวมาทิสฺส วิกปฺโป ฯ อตฺถิ กปฺโป

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนิยา สคาถาวคเค หน้า 20

นิปชชิตุนฺติ เอวมาทิสฺส เลโส ฯ เกวลกปป์ เวพฺพนํ โยภาเสตฺวาติ เอวมาทิสฺส
สมนฺตภาโว ฯ อิธ ปนสฺส สมนฺตภาโว อตฺถโถติ อธิปฺเปโต ฯ ตสฺมา
เกวลกปป์ เชตฺวานนฺติ เอตฺถ อนฺวเสสสมนฺตโต เชตฺวานนฺติ เอวมตฺถโถ ทฏฺฐพฺโพ ฯ

โยภาเสตฺวาติ วตฺถาลงฺการสฺริรสฺมฏฺฐิตาย อากาย ผริตฺวา จนฺทิมาย วีย
สฺริโย วีย จ เอโกภาสํ เอกปฺปโชตํ กริตฺวาติ อตฺถโถ ฯ

เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิตฺติ เยนติ ภูมฺมตฺถเถ กรณฺวจนํ ฯ ตสฺมา ยตฺถ
ภควา ตตฺถ อุปสงฺกมิตฺติ เอวมตฺถ อตฺถโถ ทฏฺฐพฺโพ ฯ เยน วา การณฺน
ภควา เทวมนฺสฺเสหิ อุปสงฺกมิตฺตพฺโพ เตน การณฺน อุปสงฺกมิตฺติ เอวมตฺถ อตฺถโถ
ทฏฺฐพฺโพ ฯ เกน จ การณฺน ภควา อุปสงฺกมิตฺตพฺโพ นานปฺปการคฺณวิเสสา-
ธิคฺมาธิปฺปาเยน สาธฺพลฺลูปโกคาธิปฺปาเยน ทิชคณฺเหหิ นิจฺจผลิตฺตมหารุกฺโข วีย ฯ
อุปสงฺกมิตฺติ จ คโตติ วุตฺตํ โหติ ฯ อุปสงฺกมิตฺวาติ อุปสงฺกมณฺปฺริโยสานทฺิปปนํ ฯ
อถฺวา เอวํ คโต ตโต อาสนนฺตรฏฺฐจันํ ภควโต สมิปฺสงฺขาตํ คนฺตฺวาติปฺปิ
วุตฺตํ โหติ ฯ

อิทานิ เยนตฺถเณน โลเก อคฺคปฺคฺคสฺส อุปฏฺฐจันํ อากตา ตํ ปุจฺฉิตฺตฺกามา
ทสนขสโมธานสมฺมุขลํ อณฺชลํ สิริสฺสิ ปติฏฺฐเปตฺวา เอกมฺนตํ อฏฺฐจาสฺสิ ฯ

เอกมฺนฺตฺตนิคาวณฺณปฺปสทกนิตฺตเทโส วิสมํ จนฺทิมสุริยา ปรีวตฺตฺตนิคิตฺตาทิสฺสู
วีย ๑ ตฺตฺตมา ยถา จิตฺตา เอกมฺนฺตํ จิตฺตา โหติ ตถา อญฺจาสิตฺติ เอวเมตฺถ
อตุโถ ทญฺจพฺพุโป ๑ ญฺมมฺตฺตเถ วา เอตํ อุปโยคฺวณฺณํ ๑ อญฺจาสิตฺติ จานํ กปฺเปสิ ๑
ปณฺฑิตฺตา หิ เทวมนฺุสฺสา ครุญฺจานนฺธิ อุปสงฺกมิตฺวา อาสนกฺุสฺสตาย เอกมฺนฺตํ
ตฺตฺตฺตฺตนิคิตฺติ อยฺยจ เทโว เตสํ อณฺณตโร ตฺตฺตมา เอกมฺนฺตํ อญฺจาสิตฺติ ๑ กถํ จิตฺโต ปน
เอกมฺนฺตํ จิตฺโต โหติตฺติ ญ จานโทเส วชฺเชตฺตฺวา ๑ เสยฺยถิตฺติ อตฺตฺตฺตฺตฺตจฺจาสนฺนํ
อุปรีวตฺตมฺณฺณตฺตปฺปเทสํ อตฺตฺตมฺมฺมฺมตฺตปฺปจฺจนาตฺติ ๑ อตฺตฺตฺตฺตฺต จิตฺโต หิ สเจ กเถตฺตกาโม
โหติ อญฺจาสทฺตฺเทน กเถตฺตพฺพุ โหติ ๑ อญฺจาสนฺเน จิตฺโต สงฺฆมฺณฺนํ กโรติ ๑
อุปรีวตฺเต จิตฺโต สรีรคฺนฺเชน พาตฺติ ๑ อณฺณตฺตปฺปเทเส จิตฺโต อการวํ
ปกาเสติ ๑ อตฺตมฺมฺมฺมา จิตฺโต สเจ ทญฺจกาโม โหติ จกฺขุณา จกฺขุ อหจฺจ
ทญฺจพฺพุ โหติ ๑ อตฺตปฺปจฺจนา จิตฺโต สเจ ทญฺจกาโม โหติ ทิวํ ปสาเรตฺตฺวา
ทญฺจพฺพุ โหติ ๑ ตฺตฺตมา อยฺยปีเอเต ญ จานโทเส วชฺเชตฺตฺวา อญฺจาสิตฺติ ๑ เตน
วฺตุตฺติ เอกมฺนฺตํ อญฺจาสิตฺติ เอตทโวจาทิ เอตํ อโวจ ๑

กถํ นฺตฺติ การณฺปฺปจฺจนา ๑ ภาควโต หิตฺตฺตนิคณฺณภาโว ทสฺสทฺสฺสฺสฺส โลกธาตฺตฺยา
ปาทกฺกฺก เตนนิมิสฺสา เทวตฺตย ตตฺถ กงฺขานตฺตฺติ อิมินา ปน การณฺเนน ตฺตฺตนิคิตฺติ น

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สภาดาเวคเ หน้า 22

ชานาติ เตน สาคํ การณํ ปุจฉมานา เอวมาห ๑ มาริสาติ เทวดานํ
ปียสมุททาจรวณเมตํ นิททุกชาติ วุตตํ โหติ ๑ ยทิ เอวํ ยทา โจ เต
มาริส สงฺกุนา สงฺกุ ททเย สมากจฺเจยฺย อถ นํ คุวํ ชานเยยาสิ
วสฺสสทสฺสํ เม นิระเย ปุจฉมานสฺสาติ อิทํ วิรุชฺชติ ๑ น หิ
นิรยิกสฺสโต นิททุกุโข นาม โหติ ๑ กิลฺยาปิ น นิททุกุโข รุพฺหีสทฺเทน
ปน เอวํ วุจฺจติ ๑ ปุพฺเพ กิร ปฺจมกปปีกานํ นิททุกุขานํ สุขสมปปีตานํ เอส
โวหาโร อปรภาเถ ทุกุขํ โหตุ วา มา วา รุพฺหีสทฺเทน อํ โวหาโร
วุจฺจเตว นิปฺปทุมาปิ นิรุทกาปิ วา โปกุขรณิ วิย ๑

โอมมตรีติ เอตถ จตฺตาโร โอมมา กาโมโฆ ภโวโฆ ทิฏฺฐโฆ
อวิโชโฆติ ๑ ตตถ ปณฺจสุ กามकुณฺฺสุ ฌนฺุทราโค กาโมโฆ นาม ฐปารูปกเวสุ
ฌนฺุทราโค ฌานนิกนฺุติ จ ภโวโฆ นาม ทฺวาสนฺุติ ทิฏฺฐิโย ทิฏฺฐโฆ นาม
จตุสุ สจฺเจสุ อญาณํ อวิโชโฆ นาม ๑ ตตถ กาโมโฆ อญฺุจฺสุ โลกสทกเตสุ
จิตฺตฺปปาทฺเตสุ อุปฺปชฺชติ ภโวโฆ จตุสุ ทิฏฺฐิกตฺวิปฺยุตฺตโลกสทกเตสุ
จิตฺตฺปปาทฺเตสุ อุปฺปชฺชติ ทิฏฺฐโฆ จตุสุ ทิฏฺฐิกตฺสมฺยุตฺเตสุ จิตฺตฺปปาทฺเตสุ
อุปฺปชฺชติ อวิโชโฆ สพฺพากุสเลสุ อุปฺปชฺชติ ๑ สพฺพอปี เจส
อวหนนฺุเรน จ ราสฺนฺุเรน จ โอมติ เวทิตพฺพอ ๑ อวหนนฺุเรนาติ อโธ

เล่มที่ 10 เทวตาสยุดตวณณา หน้า 23

คมนฎเจนน ๑ อัย หิ อตตโน วสิ คเต สตเต อโธ คเมติ นิรยาทิเกทาย
ทุกคิตยเยว นิพพตเตติ อูปริภาว วา นิพพานัน คนตุ อเทนโต อโธ ตีส
ภเวสุ จตุสุ โยนิสุ ปณจสุ คตีส สตตสุ วิณณณฎจตีส นวสุ สตตาวาเสสุ
จ คเมตตีปิ อตโต ๑ ราสฎเจนาติ มหนตฎเจนน ๑ มหา เหาโส
กิเลสราสี อวีจิต ปฎจาย ยาว ภวกุคา ปตถโฏ ยทิต ปณจสุ กามคฺเชสุ
ฉนุทราโค นาม ๑ เสเสสุปี เอเสว นโย ๑ เอวมย ราสฎเจนาปี โอโฆติ
เวทิตพโพ ๑ อตริติ อิม จตฺพุพิธิปี โอฆม เคน นุ ตวั มาริส การณน
ติณโณติ ปุจฺจติ ๑

อตฺสตา ภควา ปณหิ วิสฺสชฺเชนโต อปฺปติฎฺจ ขฺวาหนฺติอาทิมาย ๑ ตตถ
อปฺปติฎฺจนฺติ อปฺปติฎฺจหนฺโต ๑ อนายฺหนฺติ อนายฺหนฺโต อวายมนฺโตติ อตโต ๑
อติ ภควา คฺยุหิ (๑) ปฎิจฺจนฺน กตฺวา ปณหิ กเถสิ ๑ เทวตานิ น สุตฺวา
พาหิรกนฺตาว โอฆนฺตฺรนฺตา นาม จาตพฺพฎฺจานเ ติฎฺจนฺตา ตริตพฺพฎฺจานเ
อายฺหนฺตา ตฺรนฺติ อัย ปน เอว อวีจิต (๒) ยาว ภวกุคา วิตถตฺ กิเลสฆม
กิเลสราสี อปฺปติฎฺจหนฺโต อนายฺหนฺโต อตฺรินฺติ อาห ๑ กิณฺนุ โข เอตฺนฺติ
วิมตี ปกฺขนฺตา ปณฺหสฺส อตถน อณฺณาสี ๑ ก็ ปน ภควตายถา สตฺตา น
๑ คฺยุหนฺติ สํวตฺนฺติ ฎฺฎิกา ๑ ๒ อิมสฺมี จานเ ปฎฺจยาติ ปทํ นฎฺจ
มณฺเเว สเจ ตํ อตฺถิ อาทิมฺหิ วตฺเตน สเมติ ๑

เล่มที่ 10 สารตถปภาสินียา สภาวาคุเค หน้า 24

ชานนติ เอวัง ถนตถาย ปารมิโย ปุเรตฺวา สพฺพญฺตฺตา ปฏฺวิทฺธาติ น
เอตทตถาย ปฏฺวิทฺธา เทว ปน ภควโต เทสฺนา นิกฺคหฺมุเขน จ
อนุกฺคหฺมุเขน จ ฯ ตตฺถ เย ปญฺตฺติมานิโน โหณฺติ อญฺญาเตปี
ฉาตสญฺญิโน ปญฺจสตา พุราหฺมณปพฺพชิตา วีย เตสํ มานนิกฺคหฺตถํ
ยถา น ชานนฺติ เอวัง มฺลปฺริยาธาติสทิสํ ฌมฺมํ เทเสติ ฯ อัยํ นิกฺคหฺมุเขน
เทสฺนา ฯ วุตฺตมฺปิ เจตํ นิกฺคยฺห นิกฺคยฺหาหํ อานนฺท วกฺขามิ ปคฺคยฺห
ปคฺคยฺหาหํ อานนฺท วกฺขามิ โย สาโร โส จสฺสตีติ ฯ เย ปน อชฺฐกา
สิกฺขากามา เตสํ สุวิญญฺเยยฺยํ กตฺวา อากงฺเขยฺยสฺสตฺตาติสทิสํ ฌมฺมํ เทเสติ
อภฺริมตฺติสฺส อภฺริมตฺติสฺส อหโมวาทน อหฺมฺนุคฺคเหน อหฺมฺนุสาสนียา
ติ จ เน สมสฺสาเสติ ฯ อัยํ อนุกฺคหฺมุเขน เทสฺนา ฯ อัยํ ปน เทวปฺตุโต
มานตถทฺโร ปญฺตฺติมานิ เอวัง กิรฺสฺส อโหสิ อหํ โอฆํ ชานามิ
ตถาคตฺสฺส โอฆตฺติณฺณภาวํ ชานามิ อิมินา ปน การณฺนตฺติณฺโณติ
เอตฺตกมตฺตํ น ชานามิ ฯ อิติ มยฺหํ ฉาตเมว พหุํ อปฺปํ อญฺญาตํ
ตมฺหํ กถิตมตฺตเมว ชานิสฺสามิ ฯ ก็ หิ นาม ตํ ภควา วเทยฺย ยสฺสาหํ อตฺถํ
น ชานเยยฺยนฺติ ฯ อถ สตฺถา อัยํ กิถิฏฺฐวตฺถํ วีย รงฺกชาตํ อภพฺโพ อิมํ
มานํ อปฺปहाย เทสํ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺตุํ มานนิกฺคหํ ตาวสฺส กตฺวา ปฺน นิจฺฉิตฺเตน
ปฺจฺจนฺตสฺส ปภาเสสฺสามีติ ปฏฺิจฺฉนฺนํ กตฺวา

ปณฺหํ กเถสิ ฯ โสปี นีหตฺมานโน อโหสิ สฺวา จสฺส นีหตฺมานตา
อตุตฺตริปฺลหฺปฺจฺจนเนเนว เวทิตฺตพฺพา ฯ ตสฺส ปน ปณฺหฺปฺจฺจนสฺส
อยมคฺโคถ กถํ ปน ตฺวํ มาริส อปฺปติจฺจํ อนายฺหํ โอมฺมตฺริ ยถาหํ
ชานามิ เอวมฺเม กเถหิตฺติ ฯ

อถสฺส ภควา กเถนฺโต ยทาสฺวาหฺนฺตฺติอาทิมายฺห ฯ ตตฺถ ยทาสฺวาหฺนฺตฺติ
ยสฺมี กเถ อหํ ฯ สฺกาโร นิปาตมคฺคํ ฯ ยถา จ เอตฺถ เอวํ สพฺพปเทสุ ฯ
ลัสมิทามิตฺติ ปฏิจฺจนฺนํ กตฺวา อตฺรนฺโต ตตฺถเอว โอสีทามิ ฯ นิพฺพยุหามิตฺติ จาคฺคํ
อสฺสโกนฺโต อตีวตฺตตามิ ฯ อิติ จานเ จ วายาเม จ โทสํ ทิสฺวา อติจฺจนฺโต
อวายนฺโต โอมฺมตฺรินฺตฺติ เอวํ ภควตา ปโยห กถิตฺโต ฯ เทวตายปี ปฏิจฺจวิทฺโธ
น ปน ปากโณ ฯ ตสฺส ปากกฺกธมคฺคํ สคฺคตฺต พุกา ทสฺสิตฺตา ฯ กิเลสวเสน หิ
สนฺตฺติจฺจนฺโต ลัสมิทิตฺติ นาม อภิสงฺขารวเสน อายุหฺนฺโต นิพฺพยุหิตฺติ นาม ฯ
ตณฺหาทิจฺจิทฺติ วา สนฺตฺติจฺจนฺโต ลัสมิทิตฺติ นาม อวเสสทิสฺสานนฺนเจว อภิสงฺขารานนฺนเจ
วเสน อายุหฺนฺโต นิพฺพยุหิตฺติ นาม ฯ ตณฺหาเวสเน วา สนฺตฺติจฺจนฺโต ลัสมิทิตฺติ นาม
ทิจฺจิวเสน อายุหฺนฺโต นิพฺพยุหิตฺติ นาม สสฺสตทิจฺจิทฺติ วา สนฺตฺติจฺจนฺโต ลัสมิทิตฺติ
นาม อจฺเจททิจฺจิทฺติ อายุหฺนฺโต นิพฺพยุหิตฺติ นาม ฯ โอสียนานินฺนเวสา หิ
ภวทิจฺจิทฺติ อติชานานินฺนเวสา วิภวทิจฺจิทฺติ ฯ ลินฺนเวสเน วา สนฺตฺติจฺจนฺโต ลัสมิทิตฺติ นาม

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 26

อุทฺทจฺจวเสน อายุหนฺโต นิพฺพุยฺหติ นาม ฯ ตถา กามสุขลฺลิกานุโยควเสน
สนฺตฺติญฺจนฺโต สํสีทติ นาม อตฺตกิลมถานุโยควเสน อายุหนฺโต นิพฺพุยฺหติ นาม ฯ
สพฺพากุสลาภิสงฺขารวเสน สนฺตฺติญฺจนฺโต สํสีทติ นาม สพฺพโลกิยกุสลาภิสงฺขารวเสน
อายุหนฺโต นิพฺพุยฺหติ นาม ฯ วุตฺตมฺปิ เจตํ เสยฺยถาปึ จุนฺท เย เกจึ อกุสลา
ธมฺมา ฯ สพฺเพ เต อโรภาคจฺกมฺนียา เยเกจึ กุสลา ธมฺมา สพฺเพ เต
อุปรึ ภาคํ กมฺนียาติ ฯ

อิมํ ปณฺหาวิสุตฺตชฺชนํ สุตฺวาว เทวตา โสตาปตฺติผล ปตฺติญฺจาย ตฺถุจฺจา
ปสนฺนา อตฺตโน ตฺถุจฺจิจฺจ ปสาทญฺจ ปกาสมนฺตฺติรสุตํ วตาทิ คาลมาห ฯ ตตฺถ
จิริสฺสนฺติ จิริสฺส กาลสฺส อจฺจเยนาติ อตฺถโธ ฯ อยํ กิร เทวตา กสฺสปสมฺมาสมฺพุทฺธํ
ทิสฺวา ตสฺส ปรีนิพฺพานโต ปญฺจาย อนฺตรา อณฺณํ พุทฺธํ น ทิฏฺฐปฺพุพา
ตสฺมา อชฺช ภควนฺตํ ทิสฺวา เอวมาห ฯ กิ ปนฺมาย เทวตาย อิตฺโต ปุพฺเพ
สคฺถาน ทิฏฺฐปฺพุโพติ ฯ โหตุ ทิฏฺฐปฺพุโพ วา น วา ทสฺสนํ อุปาทาย
เอวํ วตฺตํ วฏฺฏติ ฯ พุราหฺมณฺนฺติ พาหิตปาปํ จิณฺสาสวพุราหฺมณฺณํ ฯ ปรีนิพฺพุตฺตฺติ
กิเลสฺนิพฺพานนฺน นิพฺพุตฺติ ฯ โลกเกติ สคฺตฺตโลเก ฯ วิสคฺตฺติกนฺติ รูปาทีสุ อารมฺมณฺเสสุ
อาสคฺตฺตวิสคฺตฺตาทิหิ การณฺเหหิ วิสคฺตฺติกา วุจฺจติ ตณฺหา ตํ วิสคฺตฺติกํ อปฺปตฺติญฺจมานํ
อนายูหฺมานํติณฺณํ นิตฺติณฺณํ

เล่มที่ 10 เทวตาสังยุตตวณฺณา หน้า 27

อตุตฺติณฺณํ จิรุตฺตํ วัต จีณาสวพฺราหฺมณํ ปสฺสสามิตฺติ อตุตฺโต ฯ
สมนฺนุญฺโฆ สตุถา อโหสิตฺติ ตสฺสา เทวตาย วณฺํ จิตฺเตเนว
สมนฺนุโมทิตฺติ เอกชฺฌาตโย อโหสิ ฯ อนุตฺตราชีตฺติ อภิสงฺขตกาเย ชหิตฺวา อตุตฺตโน
ปกตฺติอุปาทินฺนกกายสฺมึเยว จตุวา ลทฺฐาสา ลทฺฐปตฺติจฺฐา หุตฺวา ทสพฺลํ
กนฺนุเชหิ จ มาเลหิ จ ปฺปูเชตฺวา อตุตฺตโน ภวานฺเยว อคฺมาสีตฺติ ฯ

สารตถุปฺปกาสินีเย สังกยุตฺตนิกายกุชกถาย ปจฺมา

โอมตฺรณฺสตุตฺตวณฺณา นิฏฺฐิตา ฯ

อิทานิ ทุคฺคิยสฺสตุตฺโต ปฏฺจาย ปจฺมากตฺตญฺจ อตุตฺตานตฺตญฺจ ปหาย ยํ
ยํ อปฺพุพฺพิเยว อนุตฺตानํ ตํ ตเทว วณฺณยิสฺสามิ ฯ

ชานาสิ โนติ ชานาสิ นฺ ฯ นิโมกฺขนฺนฺติอาทินิ มกฺกาทินํ นามานิ ฯ
มกฺเคน ทิ สตุตา กิเลสพฺนฺชนโต นิมฺจฺจนฺติ ตสฺมา มกฺโก สตุตฺตานํ
นิโมกฺโขติ วุตฺโต ฯ ผลกฺขณฺ ปน เต กิเลสพฺนฺชนโต ปมฺุตฺตา ตสฺมา
ผลํ สตุตฺตานํ ปโมกฺโขติ วุจฺจติ ฯ นิพฺพานํ ปตฺวา สตุตฺตานํ สพฺพทฺกฺขํ
วิวิจฺจติ ตสฺมา นิพฺพานํ วิเวโกติ วุตฺตํ ฯ สพฺพานิ วา เอตานิ
นิพฺพานสฺเสว นามานิ ฯ นิพฺพานํ ทิ ปตฺวา สตุตา สพฺพทฺกฺขโต
มฺจฺจนฺติ ปมฺจฺจนฺติ วิวิจฺจนฺติ ตสฺมา ตเทว นิโมกฺโข ปโมกฺโข วิเวโกติ
วุตฺตํ ฯ ชานามิ ขฺวาหฺนฺติ ชานามิ โข อหํ ฯ อวชฺารณฺตุโถ โขกาโร ฯ อหํ
ชานามิเยว ฯ สตุตฺตานํ นิโมกฺขาทิจานนตฺตเมว ทิ มยา

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสิตีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 28

สมตีส ปารมิโย ปุเรตฺวา สพฺพญฺญตฺตวณฺํ ปฏฺวิทฺฐนฺติ สีนฺนาทํ นทติ ฯ
พฺพุทฺธิสีนฺนาทํ นาม กิร เอตํ สุตฺตํ ฯ นนฺทิกฺวปริกฺขยติ นนฺทิมฺลทสฺส
กมฺมภวสฺส ปริกฺขเยน ฯ นนฺทียา จ ภวสฺส จาติปี วตฺตํ วฏฺฏติ ฯ
ตตฺถ หิ ปฺริมนเย นนฺทิกฺเวน ติวิชกมฺมาภิสงฺขารวเสน สงฺขารกฺขนฺโร
คหิโต สญฺญาวิญญาเณหิ ตํสมฺปยุตฺตา จ เทวขฺนฺธา ฯ เตหิ ปน ตีหิ
ขฺนฺเชหิ สมฺปยุตฺตา เวทนา เตสํ คหเณน คหิตา วาติ อฺนุปาทีนฺนกาณํ
จตฺตุนํ อรูปกฺขนฺธาณํ อปฺปวตฺติวเสน อฺนุปาทีเสสนิพฺพานํ กถิตํ โหติ ฯ
เวทนานํ นิโรธา อฺปสฺมาติ อฺปาทีนฺนกเวทนานํ นิโรเชน จ อฺปสฺเมน
จ ฯ ตตฺถ เวทนาคฺคหเณน ตํสมฺปยุตฺตา ตโย ขฺนฺธา คหิตาว โหนฺติ เตสํ
วตฺถารมฺมณวเสน รูปกฺขนฺโรปิ ฯ เอวํ อิมํ อฺปาทีนฺนกาณํ ปฺลยจฺจุนํ ขฺนฺธาณํ
อปฺปวตฺติวเสน อฺนุปาทีเสสนิพฺพานํ กถิตํ โหติ ฯ ทฺติยนเย ปน นนฺทิกฺคหเณน
สงฺขารกฺขนฺโร คหิโต ภวคฺคหเณน อฺปตฺตติภวสงฺขาโต รูปกฺขนฺโร สญฺญาทีหิ
สฺสรูเปเนว ตโย ขฺนฺธา ฯ เอวํ อิมํ ปฺลยจฺจุนํ ขฺนฺธาณํ อปฺปวตฺติวเสน นิพฺพานํ
กถิตํ โหตีติ เวทิตพฺพํ ฯ อิมเมว จ นยํ จตฺตุนิกายิกคฺคณฺถิกตฺเถโร โรเจสิ ฯ อิติ
นิพฺพานวเสน จ ภควา เทสนํ นิฏฺฐาเปตีติ ฯ

ทฺติยํ

เล่มที่ 10 เทวตาสยุดตวณณา หน้า 29

ตติเย ฯ อุปนียตติ ปริกขียติ นิรุชฌติ อุปกจจติ วา อนุปุพเพน
 มรณั อูเปตติ อตุโล ฯ ยถา วา โคปาเลน โคคโณ นียติ เอวั ชราย
 มรณสนุติกั อุปนียตติ อตุโล ฯ ชีวิตนุติ ชีวิตินุทริยั ฯ อปฺปนุติ ปฺริตฺตํ โลกั ฯ
 ตสฺส ทวีหากาเรหิ ปฺริตฺตตา เวทิตพฺพา สรสปฺริตฺตตาย จ ขณปฺริตฺตตาย จ ฯ
 สรสปฺริตฺตตายปิ หิ โย ภิกฺขเว จิรึ ชีวติ โส วสฺสสํ อปฺปึ วา ภิกฺขโยติ
 วจนโต ปฺริตฺตํ ฯ ขณปฺริตฺตตายปิ ฯ ปรมตฺโต หิ อติปฺริตฺโต สตฺตานั ชีวิตกฺขโณ
 เอกจิตฺตปฺปวตฺติมตฺโตเยว ฯ ยถา นาม รตจกั ปวตฺตมานัปี เอกเนว เนมิปฺปเทเสน
 ปวตฺตติ ติฏฺฐมานัปี เอกเนวติฏฺฐติ เอวเมว เอกจิตฺตกฺขณิกั สตฺตานั
 ชีวิตั ตสฺมี จิตฺเต นิรุทฺทมตฺเต สตฺโต นิรุทฺโชรติ วุจฺจติ ฯ ยถาห

อตีเต จิตฺตกฺขณ ชีวิตฺถ

น ชีวติ น ชีวิตฺสฺติ ฯ

อนาคเต จิตฺตกฺขณ

น ชีวิตฺถ น ชีวติ ชีวิตฺสฺติ ฯ

ปจฺจุปฺปนฺเน จิตฺตกฺขณ

น ชีวิตฺถ ชีวติ น ชีวิตฺสฺติ ฯ

ชีวิตั อตฺตภาโว จ สุขทฺทฺชา จ เภวลา

เอกจิตฺตสมายฺตฺตา ลหุโส วตฺตเต ขโณ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 30

เย นีรุทฺธา มรณตฺสฺส ตัญฺจมานตฺสฺส วา อธิ

สพฺเพปี สทิสฺสา ขนฺธา คตา อปฺปฏิสฺนฺธิกา ฯ

อนิพฺพตฺเตน น ชาโต ปจฺจุปฺนฺเน น ชีวติ

จิตฺตภฺงคฺมโต โลโก ปญฺญตฺติ ปรมตฺถิยาติ ฯ

ชรุปฺนีตฺสฺสาติ ชฺรึ อฺปกตฺสฺส ชฺราย วา มรณสฺนฺตฺกํ อฺปฺนีตฺสฺส ฯ น
สฺนฺติ ตาณาติ ตาณํ เลณํ สฺรณํ ภฺวิคฺ์ สฺมตฺถา นาม เกจิ นตฺถิ ฯ เอตํ ภยฺนฺติ
เอตํ ชีวิตินฺทฺริยตฺสฺส มรณฺูปคฺมณํ อายุปฺริตฺตตา ชฺรุปฺนีตฺสฺส ตาณาภาโวตฺติวิธํ
ภยํ ภยวตฺถุ ภยการณฺฺนฺติ อตฺถโธ ฯ ปฺญฺณานิ กยิราถ สฺขาวหานีติ วิญฺญ ปฺริโส
สฺขาวหานิ สฺขาทายกานิ ปฺญฺณานิ กเรยฺย ฯ อิติ เทวตา รุปาวจรชฺฌมานํ สฺนฺชาย
ปฺพฺพเจตณํ มฺลฺจนเจตณญจ อปฺรเจตณญจ คเหตุวา พหฺวจฺนวเสน ปฺญฺณานิติ
อาห ฌานสฺสาทํ ฌานนิกนฺตี ฌานสฺขญจ คเหตุวา สฺขาวหานีติ อาห ฯ
ตฺสฺสา กิร เทวตฺาย สยํ ทีฆายุกฺกุจฺจเน พุรหฺมโลเก นิพฺพตฺตโต เหฏฺฐา
กามาจรเทเวสุ ปฺริตฺตายุกฺกุจฺจเน จวมาเน จ อฺปฺชชฺมาเน จ อฺลฺลสฺสิตเก
วฺกุจฺจิปาตสฺทิสฺเส สตฺเต ทิสฺวา เอตทโหสิ อโห วตฺติเม สตฺตา ฌานํ ภาเวตฺวา
อฺปฺริหีนชฺฌมานา กาลํ กตฺวา พุรหฺมโลเก
เอกกปฺปจฺตฺกปฺปอฏฺฐกปฺปโสฬสกปฺปทฺวตฺตีสกปฺปจฺตฺสฏฺฐกปฺปปฺปมาณํ
อทฺธานํ ตัญฺเจยฺยฺนฺติ ฯ ตสฺมา เอวมาห ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสยัตตวณฺณา หน้า 31

อด ภควา อัย จ เทวตา อนิยานิกั วกุฏกั กเถตตี วิวกุฏมสสา
ทสฺเสนุโต ทุตยิ คากมาห ๑ ตตถ โลคามิสฺนติ เทว โลคามิสา ปริยาเณน จ
นิปฺปริยาเณน จ ๑ ปริยาเณน เถภูมิกวกุฏั โลคามิสั นิปฺปริยาเณน จตฺตารอ ปจฺจยา ๑
อิธ ปริยาโยโลกามิสั อิธปฺเปตฺ ๑ นิปฺปริยาโยโลกามิสัปี วกุฏติเยว ๑ สฺนติเปกฺโขติ
นิพฺพานสงฺฆาตฺ อจฺจนตฺสนฺตี เปกฺขนุโต อิจฺจนุโต ปตฺถยฺนุโตติ ๑

ตติยั ๑

จตฺตเถ อจฺเจนฺตีติ อติกฺกมนฺติ ๑ กาลาติ ปฺเรกตฺตกาลาทยิ กาลา ๑
ตฺรยฺนฺติ รตฺติโยติ รตฺติโย อติกฺกมฺมานา ปุคฺคั มฺรณฺูปคฺมฺนาย ตฺรยฺนฺติ
สิขฺมฺ สิขฺมฺ คมฺยฺนฺติ ๑ วโยคฺคฺนาติ ปจฺมมฺชฺฉิมฺปจฺฉิมฺวยานันฺ คฺคฺนา ราสโยติ อตฺถิโก ๑
อนฺุชานามิ ภิกฺขเว อหฺตานิ วตฺถานันฺ ทิกฺคณฺ์ สงฺฆาภฺนิฺติ เอตฺถ หิ ปฺนฺตฺถุโจ
คฺคฺนฺุโจ ๑ สตฺคฺคฺนา ทกฺขินฺนา ปาภฺิกงฺขิตฺพฺพาติ เอตฺถ อานิสฺสฺนฺุโจ ๑ อนฺุตฺ
อนฺุตฺคฺคฺนฺุติ เอตฺถ โกภฺุจาสฺนฺุโจ ๑ กยิรา มาลาคฺคฺเน พฺนฺุติ เอตฺถ
ราสฺนฺุโจ ๑ ปฺลจฺ กามคฺคฺนาติ เอตฺถ พฺนฺุชนฺุโจ ๑ อิธ ปนฺ ราสฺนฺุโจ
คฺคฺนฺุโจ ๑ ตสฺมา วโยคฺคฺนาติ วโยราสโย เวทิตฺพฺพา ๑ อนฺุปฺพฺพิ ชฺนฺุตีติ
อนฺุปฺภฺิปาภฺิยา ปุคฺคั ชฺนฺุติ ๑ มฺชฺฉิมฺวเย จิตฺ หิ ปจฺมวโย ชฺหติ ปจฺฉิมฺวเย
จิตฺ เทว ปจฺมมฺชฺฉิมฺมา ชฺนฺุติ มฺรณฺุขฺณเ ปน ตโยปี วยา ชฺนฺุเตว ๑ เอตฺถ ภยฺนฺุติ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 32

เอตํ กาลานํ อติกฺกมณํ รตฺตติทิวานํ ตริตภาโว วโยคฺฌานํ ชหนภาโวติ
ติวิธภยํ ๑ เสสํ ปุริมสทิสเมวาติ ๑

จตุตฺถํ ๑

ปลฺลจเม กติ ฉินฺนเทติ ฉินฺนทฺนฺโต กติ ฉินฺนเทยฺย ๑ เสสปเทสุปี
เอเสว นโย ๑ เอตฺถ จ ฉินฺนเท ชฺเหติ อตฺถโต เอกํ ๑ คาถาพนฺธสุส ปน
อตฺถภาวตฺถํ อัย เทวตา สทฺทปฺนรุตฺตํ วชฺชยฺนตี เอวมาห ๑ กติ สงฺกาคีโตติ
กติ สงฺเก อตีโต อติกฺกมฺนฺโตติ อตฺถโต ๑ สงฺกาคีโกติปี ปาโจ อยเมว อตฺถโต ๑
ปลฺลจ ฉินฺนเทติ ฉินฺนทฺนฺโต ปลฺลจ โอรฺมภากิยสํโยชนานิ ฉินฺนเทยฺย ๑ ปลฺลจ ชฺเหติ
ชฺหนฺโต ปลฺลจทฺมภากิยสํโยชนานิ ชฺหายฺย ๑ อิธาปี ฉินฺนทฺนฺตจ ชฺหนฺตจ อตฺถโต
เอกเมว ภควา ปน เทวตาย อาโรปีตวจนานูรูปเนว เอวมาห ๑ อถวา ปาเทสุ
พนฺธปาสาณา วิย ปลฺลจโอรฺมภากิยสํโยชนานิ เหฏฺฐา อากทฺมมานาการานิ
โหนฺติ ตานิ อนาคามิมกฺเคน ฉินฺนเทยฺยาคิ วทติ ๑ หตฺถเหหิ คหิตฺรฺกฺขสาขา วิย
ปลฺลจทฺมภากิยสํโยชนานิ อฺปฺริ อากทฺมมานาการานิ โหนฺติ ตานิ อรหตฺตมกฺเคน
ชฺหายฺยาคิ วทติ ๑ ปลฺลจ จุตฺตริ ภาวเยติ เอเตสํ สํโยชนานํ ฉินฺนทฺนฺตถาย เจว
ปฺหानตฺถาย จ อุตฺตริ อติเรกํ วิเสสํ ภาเวนฺโต สทฺธาปลฺลจมานิ อินฺทฺริยานิ
ภาเวยฺยาคิ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคเค หน้า 34

ปเรตฺติตฺถียนํ วาทคฺคา ปรวาทา นาม ฯ นียเรติ อตฺตโน ฌมฺมตฺตายปี
 คจฺจนฺติ ปเรนปี นียนฺติ ฯ ตตฺถ สยเมว สสฺสตาทีนํ คณฺหนฺตา คจฺจนฺติ
 นาม ปรสฺส วจเนน ตานํ คณฺหนฺตา นียนฺติ นาม ฯ กาโล เตสํ
 ปพฺพชฺฉินฺติ เตสํ ปุคฺคถานํ ปพฺพชฺฉินฺติ อโย กาโล ฯ โลกสฺมิมฺหิ
 พุทฺโธ อูปฺปนฺโน ฌมฺโม เทลียติ สงฺโฆ สุปฺปฏิปนฺโน ปฏิปทา ภทฺทิกา
 อิมํ จ ปน มหาชนา วฏฺเฐ สุตฺตา นปฺปฏิพฺพชฺฉนฺตีติ เทวตา อาห ฯ
 สมฺพทฺธาติ สมฺมา เหตุนา การณฺน พุทฺธา ฯ จตฺตาริ หิ พุทฺธา
 สพฺพญฺญพุทฺโธ ปจฺเจกพุทฺโธ จตฺตจฺจพุทฺโธ สุตพุทฺโธติ ฯ ตตฺถ
 สมตฺตีส ปารมฺมโย ปุเรตฺวา สมฺมาสมฺโพธิํ ปตฺโต สพฺพญฺญพุทฺโธ นาม ฯ
 กปฺปสฺตสทฺสสาริกานิ เทว อสงฺเขยฺยานิ ปารมฺมโย ปุเรตฺวา สยมฺภุตํ ปตฺโต
 ปจฺเจกพุทฺโธ นาม ฯ อวเสสจฺฉินาสวา จตฺตจฺจพุทฺธา นาม ฯ พหุสฺสุโต
 สุตพุทฺโธ นาม ฯ อิมสฺมึ อตฺเถ ตโยปี ปุริมา วฏฺฏนฺติ ฯ สมฺมทญฺญาติ
 สมฺมา เหตุนา การณฺน ชานิตฺวา ฯ จรฺนฺติ วิสเม สมฺนฺติ วิสเม วา
 โลกสนฺนิวาเส วิสเม วา สุตฺตกาเย วิสเม วา กิเลสชาเต สมํ จรฺนฺตีติ ฯ

สยุดตมํ ฯ

อภฺจเม สฺสมฺมญฺญาติ ปญฺญาเย อปฺปฏิวิทฺทภาเวเนว สมฺมญฺญา ฯ
 ยถา หิ เทว เขตฺตานํ กสิตฺวา เอกํ วปีตฺวา

เล่มที่ 10 เทวตาสัยตตวณณา หน้า 35

พหุชณั อชคตส อวาปีตเขตตโต อลทฐิ สนุชาย พหุ เม ชณั
นฏจนุติ วทนุโต อลทฐเมว นฏจนุติ วทติ เอวมิธาปี อปปฏิวิทิตาย
สุสมมุจจา นาม ๑ อสมมุจจาติ ปณณาย ปฏิวิทฐภาเวเนว อมุจจา ๑
เสถั ปุริมสทิสเมวาทิ ๑

อฏฐมัม ๑

นวม ๑ มานกามสสาติ มานั กามนตส อิจจนตส ๑ ทโมติ
เอวรुปสส ปุคคตส สมาริปกขิกโก ทโม นตถิติ วทติ ๑ สจเจน ทนุโต ทมสา
อุเปโต เวทนตถุ วุสิตพุรหุมจริโยติ เอตถ หิ อินุทริยสัวโร ทโมติ วุตุโต ๑
ยทิ สจจา ทมา จาคา ขนตยา กิโยช วิชชตีติ เอตถ ปณณา ๑ ทานน
ทเมน สัยเมน สจจวชเชน - อตถิ ปณณั อตถิ ปุณณสส อากโมติ เอตถ
อุโปสถกมมัม ๑ สกขิสสสิ โข ตวั ปุณณ อมินา ทมุปสเมน สมนุนาคโต
สุนาปรนตสมัม ชนปเท วิหริตุนุติ เอตถ อธิวาสนขนุติ ๑ อิมสมัม ปน สุตเต
ทโมติ สมาริปกขิกธมมานั เอตัม นามัม ๑ เตเนวาท น โมนมตถิ อสมมาหิตสสาติ ๑
ตตถ โมนนุติ จตุมกคณณั ตัม หิ มุณาตีติ โมนัม จตสจจธมเม ชานาตีติ
อตถ ๑ มจจุเชยสสาติ เตณุมิกวณุสส ๑ ตถหิ มจจโน ปติฏจानฎเจน
มจจุเชยขนุติ วุจจติ ๑ ปารนุติ ตสเสว ปาริ นิพพานัม ๑ ตเรยชาติ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 36

ปฏิวิชฺฌเยยฺย ปาปฺปณฺเอยฺย วา ฯ อิทํ วุคฺคํ โหติ เอโก อรณฺณเว วิหรนฺโต ปมตฺโต
ปุกฺคโล มจฺจุเชยฺยสฺส ปาริ น ตเรยฺย น ปฏิวิชฺฌเยยฺย น ปาปฺปณฺเอยฺยติ ฯ
มานํ ปหายติ อรหตฺตมกฺเคน นววิธํ มานํ ปชฺหิตฺวา ฯ สฺสสมาหิตตฺโตติ
อุปจารปฺปนาสมาธิํ สฺสภูจฺจ สฺมาหิตตฺโต ฯ สฺสเจตโสติ ฌาณสมฺปยุตฺตสฺส นฺทรจิตฺโต ฯ
ฌาณวิปฺยุตฺตจิตฺเตน हि สฺสเจตโสติ น วุจฺจติ ตสฺมา ฌาณสมฺปยุตฺเตน สฺสเจตโส
หุตฺวาติ อตฺโถ ฯ สพฺพธิ วิปฺปมตฺโตติ สพฺเพสุ ขนฺธายตนาทีสุ วิปฺปมตฺโต
หุตฺวา ฯ ตเรยฺยติ เอตฺถ เตภูมิกวณฺณํ สมตฺติกมฺนฺโต นิพฺพานํ ปฏิวิชฺฌนฺโต
ตฺรตีติ ปฏิวेत्रตฺรณํ นาม วุคฺคํ ฯ อิติ อิมาย กถายตฺติสฺโส สิกฺขา กถิตา
โหนติ ฯ กถํ มาโน นามายํ สีลเกทโน ตสฺมา มานํ ปหายติ อิมินา
อริสีลสิกฺขา กถิตา โหติ ฯ สฺสสมาหิตตฺโตติ อิมินา อริจิตฺตสิกฺขา ฯ สฺสเจตโสติ
เอตฺถ จิตฺเตน ปญฺญา ทสฺสิตา ตสฺมา อิมินา อธิปญฺญาสิกฺขา กถิตา ฯ อริสีลญฺจ
นาม สีเล สติ โหติ อริจิตฺตํ จิตฺเต สติ อธิปญฺญา ปญฺญาย สติ ฯ ตสฺมา
เอตฺถ สีลํ นาม ปญฺจปี ทสฺปี สีลานิ ปาฏิมอกฺขสํวโร อริสีลํ นามาติ
เวทิตพฺพํ ฯ อญฺจ สฺมาปตฺติโย จิตฺตํ วิปฺสฺสนาปาทกฺขณานํ อริจิตฺตํ ฯ กมฺมสฺสทกฺคณานํ
ปญฺญา วิปฺสฺสนา อธิปญฺญา ฯ อนฺุปฺปนเนปี हि พุทฺธรूपาทะ ปวตฺตตีติ
ปญฺจสีลํ ฯ ทสฺสีลํ สีลเมว ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสังยุตตวณฺณา หน้า 37

ปาฏิโมกข์สํวารสีลํ พุทฺฐุปฺปาเทเยว ปวตฺตตีติ อธิสีลํ ฯ จิตฺตปณฺณาสูปี เอเสว
นโย ฯ อปีจ นิพฺพานํ ปตฺถยฺนฺเตน สมมาทินฺนํ ปณฺจสีลทสสีลํปี อธิสีลเมว ฯ
สมมาปฺนฺนา อญฺจ สมมาปตฺติโยปี อธิจิตฺตเมว ฯ สพฺพมฺปิ วา โลกียสีลํ
สีลเมว โลกุตฺตรํ อธิสีลํ ฯ จิตฺตปณฺณาสูปี เอเสว นโยติ ฯ อิติ
อิมาย คาถาย สโมธานตฺวาติ สฺโส สิกฺขา สกฺลํ สาสนํ กถิตํ โหตีติ ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม สนฺตานนฺติ สนฺตภิเสสานํ ปณฺชิตานํ วา ฯ สนฺโต หเว
สพฺภิ ปเวทยนฺติ ทฺเว สนฺโต ปกาเสนฺตีติอาทิสฺ หิ ปณฺชิตาปี สนฺโตติ
วุตฺตา ฯ พุทฺหมจารินฺนฺติ เสฏฺฐจารินํ มคฺคพุทฺหมจริยวาทํ วสนฺตานํ ฯ เกน วณฺโณ
ปสีทตีติ เกน การณฺน นวิวณฺโณ ปสีทตีติ ปุจฺจติ ฯ กสฺมา ปเนสา เอว
ปุจฺจติ เอสา กิร วนสณฺฑทวาสิกา ภูมฺมเทวตา อารณฺณิเก ภิกฺขุ ปจฺจมาภตฺตํ
ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺเต อรณฺณํ ปวิสิตฺวา รตฺติญฺจานทิวาญฺจानเสสุ ลกฺขณกมฺมญฺจานํ
คเหตุวา นิสินฺเนน ปสฺสตีติ ฯ เตสญฺจ เอว นิสินฺนํ นํ พลวจิตฺเตกคฺคตา อุปฺปชฺชตีติ ฯ
ตโต วิสภาคสนฺตติ วุปฺสมมฺติ สภาคสนฺตติ โอกฺกมฺติ จิตฺตํ ปสีทตีติ ฯ จิตฺเต
ปสนฺเน โลหิตํ ปสีทตีติ จิตฺตสมฺมญฺจานานิ อุปาทารูปานิ ปริสุทฺธานิ โหนฺติ
วณฺญา ปมุตฺตตาลผลสฺส

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 38

วีย มฺขสฺส วณฺโณ โหติ ฯ ตํ ทิสฺวา เทวดา จินฺเตสิ สรีรวณฺโณ นามายํ
ปณฺีตานิ รสสมฺปนฺนานิ โภชนานิ สุขสมฺผลฺสถานิ นิवासนปาปุรณฺสยนาณิ
อุตุสุเข เตภูมิกาทิเกเท จ ปาสาทะ มาลาคนฺธวิเลปนาทีนึ
จ ลกฺขนฺตํ ปสฺีทติ อิมํ ปน ภิกฺขุ ปิณฺฑทาย จริตฺวา มิสฺสกกตฺตํ ภูณฺชนฺติ
วิทลมฺลจเก วา ผลเก วา สิลาย วา สยนาณิ กปฺเปนฺติ รุกฺขมฺมูลาทิสฺ วา อพฺุโภกาเส
วา วสนฺติ เกน นฺุ โข การณฺน เอเตสํ วณฺโณ ปสฺีทตฺติ ฯ ตสฺมา ปุจฺฉิ ฯ
อดสฺสา ภควา การณฺํ กเถนฺโต ทุติยํ คาถมาห ฯ ตตฺถ อตฺตณฺติ อตฺเต
อสุโก นาม ราชา ฌมฺมิโก อโหสิ โส อมฺหากํ ปณฺีเต ปณฺีเต ปจฺจเย อทาสึ ฯ
อาจริยฺุชฺฌมายา ลากิโน อเหตุํ ฯ อถ มยํ เอวรฺูปานึ โภชนานิ ภูณฺชิมฺหา
จิวรานิ ปารุปีมฺหาติ เอวํ เอกจฺเจ ปจฺจยพาทุลฺลิกา วีย อิมํ ภิกฺขุ อตฺตํ
นानุโสจฺนฺติ ฯ นปฺปชฺปฺปนฺติ นาคณฺติ อนาคเต ฌมฺมิโก ราชา ภวิสฺสตี ฝิตา
ชนปทา ภวิสฺสนฺติ พหุณิ สปฺปีนฺวณฺีตาทินึ อุปฺปชฺชิสฺสนฺติ ขาทถ ภูณฺชถาติ
ตตฺถ ตตฺถ วตฺตาโร ภวิสฺสนฺติ ตทา มยํ เอวรฺูปานึ โภชนานิ ภูณฺชิสฺสาม
จิวรานิ ปารุปีสฺสามาติ เอวํ อนาคตํ น ปตฺถณฺติ ฯ ปจฺจปฺปนฺเนนาติ เยน เกนจิ
ตํขณฺเ ลทฺุเรน ยาเปนฺติ ฯ เตนาติ เตนตีวิเรนปิ การณฺน ฯ
เอวํ วณฺณสมฺปตฺตี ทสฺเสตฺวา อิทานิ ตสฺเสว วณฺณสฺส

เล่มที่ 10 เทวตาสยุดตวณณา หน้า 39

วินาสั ทสเสนุโต อนนตรคาถมาห ฯ ตตถ อนาคตปชปายาติ
อนาคตสส ปตถนาย ฯ เอเตนาติ เอเตน การณทวเณ ฯ นโโพ
หริโต ลูโตติ ยถา หริโต นโโพ ลายิตวา อุณฺหปาสาณ ปกฺขิโต
สุสฺสตี เอวํ สุสฺสนฺตีติ ฯ

ทสมํ ฯ นพวกฺโค ปจโม ฯ

นนฺทนวกฺกสฺส ปจเม ตตฺราติ ตสฺมี อารามे ฯ โขติ
พฺยณฺชนสฺตีฏฺฐตาวเสน นิปาตมตฺตํ ฯ ภิกฺขุ อามนฺเตสฺตีติ ปริสเชฏฺฐเก ภิกฺขุ
ชานาเปสิ ฯ ภิกฺขุโวติ เตสํ อามนฺตนาการทีปํ ฯ ภทฺนเตติ ปฏฺวิจฺจนทานํ ฯ
เต ภิกฺขุติ เข ตตถ สมฺมุขีภูตา ฐมฺมปฏฺิกฺคาหกา ภิกฺขุ ฯ ภควโต ปจฺจสฺโสสนฺติ
ตํ ภควโต วจฺนํ ปฏฺิวสฺโสสุ อภิมุขา หุตฺวา สฺมุสฺส สมฺปฏฺิจฺฉิสฺสูติ อตฺโถ ฯ
เอตทโวจาทิ เอตํ อิทานิ วตฺตพฺพํ ภูตปฺพพฺพนฺติอาทิวจฺนํ อโวจ ฯ ตตถ
ตาวตีสกาถิกาทิ ตาวตีสกาเย นิพฺพตฺตา ฯ ตาวตีสกาโย นาม ทฺวติยเทวโลโก
วฺจฺจติ ฯ มเขน มาณเวณ สทฺธิมจฺลคามे กาลํ กตฺวา ตตถ อุปฺปนฺเน เตตฺตีส
เทวปฺตฺเต อุปาทาย กิรฺสฺส เทวโลกสฺส อัย ปณฺณตฺติ ชาตาทิ วทฺนฺติ ฯ
ยสฺมา ปน เสสจกฺกวาเพสุปี ฉ กามาจรเทวโลกา อตฺถิ ฯ วุตฺตมปี เจตํ
สทฺสฺสํ จาคฺมุมาหาราชิกานํ สทฺสฺสํ ตาวตีสานนฺติ ตสฺมา นาม
ปณฺณตฺติเยเวสา ตสฺส เทวโลกสฺสชาติ เวทิตพฺพา ฯ เอวํ หิ
นิทฺโทสปทํ โหติ ฯ นนฺทนวเนติ เอตถ ตํ วนํ

ปวิญฺเฐ ปวิญฺเฐ นนุทยติ โตเสตีติ นนุทน์ ๆ ปญฺจสุ หิ มรณนิमितเตสุ
อุปฺปนฺเนสุ สมฺปตฺตี ปหาย จวิสฺสามาติ ปรีเทวมานา เทวตา สกฺโก
เทวานมินฺโท มา ปรีเทวิตถ อภิซฺชนธฺมา นาม สงฺขารานตฺถิติ
โอบิตฺวา ตตฺถ ปเวสาเปตี ๆ ตาสฺ อณฺณาหิ เทวตาหิ พาหาสุ กเหตุวา
ปเวสิตานฺปี ตสฺส สมฺปตฺตี ทิสฺวาว มรณโสโก วุปฺสมติ ปิตฺปาโมชฺชเมว
อุปฺปชฺชติ ๆ อถ ตสฺมี ทิพฺมานาเอว อณฺหสนฺตฺโต หิมปฺณฺโท วีย วิลีนฺติ
วาทาปहतฺทีปฺสฺขา วีย ปวิชฺฌายนฺตีติ ๆ เอว ยงฺกิลฺลิจิ อนฺโต ปวิญฺจ นนุทยติ
โตนฺเตยฺวาติ นนุทน์ ตสฺมี นนุทเน ๆ อจฺจราสงฺมปรีวฺตาทิ อจฺจราติ
เทวธิตานํ นามมํ ตาสฺ สมฺมุเหน ปรีวฺตา ๆ ทิพฺเพหิตฺติ เทวโลเก นินฺพฺพตฺเตหิ ๆ
ปญฺจหิ กามคฺเชหิตฺติ มนาปฺปิยรฺูปสทฺทกนฺธรสโผฏฺจพฺพสงฺขาเตหิ ปญฺจหิ
กามพฺนฺธเนหิ กามโกฏฺจาเสหิ วา ๆ สมฺปปีตาทิ อุเปตา ๆ อิตฺริ
ตสฺเสว เววจัน ๆ ปรีจาริยมานาติ รมยมานา เตสุ เตสุ วา รฺูปาทิสฺ
อินฺทฺริยานิ สยฺจอารยมานา ๆ ตายํ เวลายนฺติ ตสฺมี ปรีจารณกาเล ๆ
โส ปนฺสฺส เทวปฺตฺตสฺส อรฺุณาภินินฺพฺพตฺตกาโล เวทิตฺพุโพ ๆ
ตสฺส หิ ปฺฐิสฺนฺธิกฺขณฺเวย รตฺตสฺวณฺณกฺขนฺโธ วีย วิโรจยมาโน
ติคฺวาตฺปฺมาโน อตฺตกาโว นินฺพฺพตฺติ ๆ โส ทิพฺพวตฺถนินฺวตฺโถ
ทิพฺพาลงฺการปฺฐิมณฺฑลิตฺโต ทิพฺพมาลาวิเลปนฺธโร ทิพฺเพหิ จนฺทน-

จฺณฺณเหหิ สมวิกิริยมาโน (๑) ทิพฺเพหิ ปฺลยฺจหิ กามคฺุณฺเหหิ โอสฺสุโต นิพฺสุโต
ปฺริโยนฺทฺโร โลภากิฏฺโต หุตฺวา โลภนิสฺสรณํ นิพฺพานํ อปฺสฺสนฺโต อาสภี วาจํ
ภาสฺนฺโต วิย มหาสทฺเทน น เต สฺขํ ปฺชานนฺตํ อิมํ คาลํ ภาสมาโน
นนฺทนฺวเน วิจริ ๑ เตน วุตฺตํ ตายํ เวลาญํ อิมํ คาลํ อภาสีติ ๑
เย น ปฺสฺสนฺติ นนฺทนฺติ ये ตตฺร ปฺลยฺจกามคฺุณฺณนฺวเนน
นนฺทนฺวณํ น ปฺสฺสนฺติ ๑ นรเทวานนฺติ เทวณฺรานํ เทวปฺริสฺถานนฺติ อตฺโถ ๑
ติทฺธานนฺตํ กขตฺตํ ทสฺสนํ ๑ ยสฺส สฺสินนฺติ ปฺริวารสงฺขาเตน ยเสน สมปฺนฺนํ ๑
อณฺุตรํ เทวตํ อเกอ อริยสํวีกา เทวตา ๑ ปฺจฺจภาสีติ อญํ
พาลเทวตา อิมํ สมปฺตํ นิจํ อจลํ มณฺุติ นาสฺสา เณทเนทเนทวิทฺธฺสนฺมมตฺ
ชานาตีติ อธิปฺปายํ วิวญฺเฏตฺวา ทสฺเสนตี น ตวํ พาลเตติ อิมาย คากาย
ปฺฏิอภาสี ๑ ยถา อรหตฺ วโจติ ยถา อรหฺนฺตํ วจันํ ตถา ตวํ น ชานาตีติ ๑ เอวํ
ตสฺส อธิปฺปายํ ปฺฏิทฺธิปฺตฺวา อิทานิ อรหฺนฺตํ วจันํ ทสฺเสนตี อนิจฺจาติอาทิมาย ๑
ตตฺถ อนิจฺจา วต สงฺขารํ สพฺเพ เตภูมิกสงฺขารา หุตฺวา อภาวญฺเณ
อนิจฺจา ๑ อฺปฺปาทวยธฺมฺมิโนติ อฺปฺปาทวยสภาวา ๑ อฺปฺปชฺชิตฺวา นิรฺชฺฉนฺตีติ อิทํ
ปฺุริมสฺส เววจันํ ๑ ยสฺมา วา อฺปฺปชฺชิตฺวา นิรฺชฺฉนฺติ ตสฺมา อฺปฺปาทวยธฺมฺมิโนติ ๑

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสิณียา สคาถาวคฺเค หน้า 42

อุปฺปาทวคฺคหณฺเณน เจตฺถ ตทนฺตฺรา เวมชฺฌณฺฏ ฌานํ คหิตเมว โหติ ฯ เตสํ วุปฺสโม
สุโขติ เตสํ สงฺขารานํ วุปฺสมสงฺขาคํ นิพฺพานเมว สุขํ ฯ อิทํ อรหตํ วโจติ ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺติเย นนฺทตีติ ตฺสฺสตี อตฺตมโน โหติ ฯ ปฺตฺติมาติ พหุปฺตฺตา ฯ
ตฺสฺส หิ เอกจฺเจ ปฺตฺตา กสิกมฺมํ กตฺวา ฌณฺณสฺส โภจฺเจ ปฺเรนฺติ
เอกจฺเจ วาณิชนํ กตฺวา หิริณฺณสฺสวณฺณํ อหฺรณฺติ เอกจฺเจ ราชานํ อุปฺภุจฺหิตฺวา
ยานวาทนคามนิกมาทีนํ ลภนฺติ ฯ อถ เตสํ อานุกฺวามสมฺภูตํ ลีวี อนุภวมานา
มาตา วา ปิตา วา นนฺทตีติ ฯ ฉนฺทิวสาทีสุ วา มณฺฑิตปฺสาทีเต ปฺตฺเต สมฺปตฺตี
อนุภวมาเน ทิสฺวา นนฺทตีติ อิติ สนฺธาย นนฺทตีติ ปฺตฺติมาติ อหฺ ฯ โภหิ
ตเถวาทิ ยถา ปฺตฺติมา ปฺตฺเตหิ ตถา โคมิโกปี สมฺปฺนฺณํ โคมณฺทลํ ทิสฺวา
กาโว นิสฺสาย ปฺลยฺจโครสสมฺปตฺตี อนุภวมาโน โภหิ นนฺทตีติ ฯ อุปฺธิ หิ นรตฺส
นนฺทนาติ เอตฺถ อุปฺธิติ จตฺตารो อุปฺธิ กามฺปฺธิ ขนฺธฺปฺธิ กิเลสุปฺธิ
อภิสงฺขารูปฺธิติ ฯ กามาปี หิ ยํ ปฺลยฺจ กามคฺเชน ปฺภิจฺจ อุปฺปชฺชติ สุขํ โสมนสฺสํ
อัย กามานํ อสฺสาโทติ เอวํ วุคฺตฺสฺส สุขสฺส อธิภฺจฺจานภาวโต อุปฺธิยติ เอตฺถ
สุขนฺติ อิมินา วจนฺณเจเน อุปฺธิติ วุจฺจติ ฯ ขนฺธฺปฺธิ ขนฺธมฺมลกสฺส

เล่มที่ 10 เทวตาสยุดตวณณา หน้า 43

ทุกขสย อธิภูจกถาภาวโต กิเลสาปี อปายทุกขสย อธิภูจกถาภาวโต อภิสงขาราปี
ภาวทุกขสยอธิภูจกถาภาวโตติ ฯ อธิ ปน กามุปธิ อธิปเปโต ฯ ปณจ หิ กามคณา
เตภูมิกาทิปาสาทอุพารสยนวดถาลงการนาฏกปริวาราทิวเสน ปจจุปภูจिता
ปีติโสมนสสั อุปัสัหรมานา นร นนุทยนุติ ฯ ตสมา ยถา ปุตุตา จ คาโว จ เอว
อิมปิ อุปธิ หิ นรสส นนุทนาติ เวทิตพพา ฯ น หิ โส นนุทติ โย นิรูปฐิติ โย
นิรูปฐิ กามคณสมปตติรหิโต ทลิตุโท ทูลถภฆาสาจนาทโน น หิ โส นนุทติ ฯ
เอวรूपิ มนุสสเปโต จ มนุสสเนรยโก จ กิ นนุทิสสติ ภควาติ อาห ฯ
อิท สุตวา สตุถา จินเตสิ อัย เทวตา โสกวตตุเมว นนุทนาวตตุ กโรติ
โสกวตตุภาวมสสา ทีปิสสามิติ พลน ผล ปาเตนุโต วिय ตาเยว อุปมาย ตสสา
วาท ภินุทนุโต ตเมว คาลัง ปริวตเตตวา โสจติติ อาห ฯ ตตุถ โสจติ ปุตุเตหิติ
วิทศคมนาทิวเสน ปุตุเตสุ นนุเจสุปี นสสนุเตสุปี อิทานิ นสสิสสนุติต
นาสสงกิปี โสจติ ตถา มเตสุปี มรณเตสุปี โจราทิวราชปุริเสหิ กหิตสุ วา
ปจจุตถิกานัง หตุถัง อุปคเตสุ วา มรณสงกิปี หตุวา โสจติ รุกขปพพตาทีหิ
ปติตุวา หตุถปาทาทีนัง เกทวเสน ภินุเนสุปี ภิชชนุเตสุปี เกทสงกิปี หตุวา
โสจติ ฯ ยถา จ ปุตุเตหิ ปุตุติมา โคมิโกปี ตเถว นวหากาเรหิ โคหิ โสจติ ฯ

อุปธิ หิ นรุตฺส โสจนาคิ ยถา จ ปุตฺตคาโว เอวํ ปณฺจ กามคฺคฺชุปธิปี

ตฺสฺส เจ กามยมานตฺส จนนฺทชาตฺสฺส ชนฺตฺโน

เต กามา ปรีหายนฺติ สลฺลวิทฺโธว รุปฺปตีติ

วุตฺตนเยน นรํ โสเจนฺติ ฯ ตฺสฺมา นรุตฺส โสจนา โสกวตฺตฺถกเมวาคิ เวทิตพฺพา ฯ

น หิ โส โสจติ โย นิรุปฺปตีติ ยตฺส ปน จตฺตพฺพิธาเปเต อุปธิโย นตฺถิ โส

นิรุปฺปตีติ มหาจันณาสโว ก็ โสจิสฺสตีติ น โสจติ เทวเตติ ฯ

ทฺติยํ ฯ

ตฺติเย นตฺถิ ปุตฺตตฺสํ เปมฺนติ วิรุเปปี หิ อตฺตโน ปุตฺเต

สฺวณฺณพิมฺภํ วิกฺกมณฺณนฺติ มาลาคุเพ วิกฺกสีสาทีสุ กตฺวา ปรีหฺรมาณาเตหิ

โอหานิตาปี โอปิตฺติหิตาปี กนฺทวิเลปนํ ปฏฺิจฺจนฺตา วิกฺก โสมนสฺสํ อปาชฺชนฺติ ฯ

เตนาห นตฺถิ ปุตฺตตฺสํ เปมฺนติ ฯ ปุตฺตเปมฺน สมนํ เปมํ นาม นตฺถิตฺติ วุตฺตํ

โหติ ฯ โคสมิกํ ชนฺนฺติ โคหิ สมนํ โคชนสมนํ โคชนสทิสํ อณฺณํ ชนํ นาม

นตฺถิ ภควาคิ อห ฯ สฺริยสฺมา อภาติ สฺริยาภาย สฺมา อณฺณา อภา นาม

นตฺถิตฺติ ทสฺเสตีติ ฯ สมฺมทฺทปฺรมาติ เย เกจฺจ อณฺเณ สฺรานาม สพฺเพเต

สมฺมทฺทปฺรมา สมฺมทฺโท เตสํ อุตฺตโม สมฺมทฺทสทิสํ อณฺณํ อุกกนิทานํ

นาม นตฺถิ

ภควาติ ๑ ยสุมา ปน อตตเปเมน สม่ เป่ม นาม นตติ ๑ มาตาปีตาทโย หิ
จทเทตวาปี ปุตุตธีตาทโย จ จทเทตวา อาวาเสตวาปี สตุตา อตุตตานเมว
โปเสนติ ๑ ฐณเณน จ สม่ ฐนั นาม นตติ ๑ ยทา หิ สตุตา ทุพุทธิกา
โหนติ ตถารูเป หิ กาเล หิรณฐวณณาทินีปี โคมหิสาทินีปี ฐณคคหนตถั
ฐณฐสามิกานเมว สนตักิ คเหตุวา จจณนติ ๑ ปณณาย จ สม่ อาภา นาม นตติ ๑
สุรียาทโยปี เอกเทสัเชว โสภาเสนติ ปจจุปปนุนเมว จ ตม่ วิโนเทนติ ๑ ปณณยา
ปน ทสสทสสิโลกธาตุ เอกปโปชัต กาทุ สกโกติ อตีตัสาทิปฎิจฐาทกณจ
ตม่ วิฐมติ ๑ เมฆวฎฐิยา จ สโม สโร นาม นตติ ๑ นที วาปี โหตุ ตพาทินี
วา วฎฐิสโม สโร นาม นตติ ๑ เมฆวฎฐิยา หิ ปจจันนายน มหาสมุทเท
องคูลิปพพเทมณมตตปิ อุกถั น โหติ วฎฐิยา ปน ปวตตมานาย ยาว
อาภสสรภวานาปี เอโกทถั โหติ ๑ ตสมมา ภควา เทวตาย ปฎีกาถั วทนุโต
นตติ อตตสมั เปมนตติอาทิมาท ๑

ตติยั ๑

จตุตถะ ขตุติโย ทิปทนุติ ทิปทานั ราชาสฏฐิโจ ๑ โภมารีติ
กุมาริกาเล คหิตา ๑ อัยเสสภரியานั สฏฐิชาติ วทติ ๑ ปุพพโชติ ปจม่ ชาโต
กาโณ วาปี โหตุ กุณิอาทินั วา อณณตโร

โย ปจมฺ ชาโต อยมเว ปุตฺโต อิมิสฺสา เทวตาย วาเท เสฏฺโฐ นาม โหติ ฯ
ยสุมา ปน ทวิปทาทีนํ พุทฺธาทโย เสฏฺฐา ตสุมา ภควา ปฏิกาคํ อห ฯ
ตตฺถ กิณฺจาปี ภควา สพฺเพสฺสเยว อปทาภิเกทานํ สตฺตานํ เสฏฺโฐ
อุปฺปชฺชมาโน ปเนส สพฺพสตฺตเสฏฺโฐ ทวิปเทสุเยว อุปฺปชฺชติ ตสุมา
สมฺพุทฺโธ ทิปทํ เสฏฺโฐติ อห ฯ ทวิปเทสุ อุปฺปนฺนสฺส จสฺส สพฺพตฺถ
เสฏฺฐภาโว อุปฺปฏฺโหโตว โหติ ฯ อาชานํโยติ หตฺถิ วา โหตุ อสฺสาทีสุ
วา อณฺตโร โย การณํ ชานาติ อโย อาชานํโยว จตฺตฺปทานํ เสฏฺโฐติ
อตุโธ ฯ กุณฺณณฺณรณฺโณ คฺพวณฺณอสุโส วีย ฯ ราชา กิร ปาจิณฺทวารเณ
นิกฺขมิตฺวา เจตฺยปฺพตฺตํ คมฺมิตฺตํ กลมฺพนทิตฺริ สมนฺตฺโต
อสุโส ตีเร จตฺวา อุทกํ โอตริตฺตํ น อิจฺฉติ ราชา อสฺสาจริยํ อามนฺเตตฺวา
อโห วต ตยา อสุโส สฺสึทฺทขาปีโต อุทกํ โอตริตฺตํ น อิจฺฉติ อห ฯ
อาจริโย สฺสึทฺทขาปีโต เทว อสุโส เอตฺสฺส หิ จิตฺตํ สจฺจํ อุทกํ โอตริสฺสํ
วาลํ เตมฺมิตฺตํ วาเลตฺตินฺเต รณฺโณ องฺเค อุทกํ ปาเตยฺยาติ เอวํ คฺมุหํ
สรีเร อุทกปาตฺนภเยน น โอตริติ วาลํ คณฺหาเปถาติ อห ฯ ราชา ตถา
กาเรสิ ฯ อสุโส เวเคน โอตริตฺวา ปาริ คโต ฯ สฺสึทฺทสาติ สฺสึทฺทสมานา ฯ
กุมาริกาเล วาปี คหิตา โหตุ ปจฺฉา วา สฺรุปา วา วิรูปา วา ยา สามิกํ
สฺสึทฺทติ ปริจฺรติ โตเสติ

เล่มที่ 10 เทวตาสยัตตวณฺณา หน้า 47

สา ภรียานํ เสฏฺฐา ฯ อสุสโวติ อสุณฺมาโน ฯ เชฏฺโฐ วา หิ โหตุ
กนิฏฺโฐ วา โย มาตาปิตูนํ วจนํ สฺมาติ สมฺปฏฺิจฺจติ โอวาทปฏิกาโร
โหติ อัยํ ปุตฺตานํ เสฏฺโฐ อญฺเฬหิ สนฺธิจฺเจทกาทิจฺเรหิ ปุตฺเตหิ โโก
อตุโถ เทวเตติ ฯ

จตุตฺถํ ฯ

ปลฺจเม จิตฺ มชฺฌนฺติเกติ จิตฺมชฺฌนฺติเก ฯ สนนฺิสินฺเนสูติ
ยถาสาสุกฺกฺจานํ อุปฺกนฺตฺวา สนนฺิสินฺเนสุ วิสมมาเนสุ ฯ จิตฺมชฺฌนฺติกาโล นามส
สพฺพสฺตฺตานํ อิริยาปถทฺพพฺลยกาโล ฯ อิธ ปน ปกฺขินฺเวย วเสน ทสฺสีโต ฯ
สณฺเตวาติ สณฺติ วิย มหาวิรวํ วิย มฺลฺยจติ ฯ สณฺมานเมว เจตฺถ สณฺเตวาติ
วฺตุตฺตํ ฯ ตปฺปฏิภากํ นามตฺตํ ฯ นิทามสมยฺสฺมิณฺหิ จิตฺมชฺฌนฺติกาเล จตุปฺปทฺเชสุ
เจว ปกฺขิกฺเชสุ จ สนนฺิสินฺเนสุ วาตฺปุริตานิ สฺสิรฺรูกฺขานญฺเจว
ฉิทฺทเวพฺพพฺพานญฺจ ขนฺธเนน ธนฺธํ สาขา ยสาขํ ฆํสนฺตานํ ปาทปानญฺจ
อรณฺณมชฺฌเม มหาสทฺโท อุปฺปชฺชติ ฯ ตํ สนฺธาเยตฺตํ วฺตุตฺตํ ฯ ตํ ภยํ ปฏิภาติ มนฺติ ตํ
เอวรูเป กाले มหาอรณฺณสฺส สณฺมานํ มยฺหํ ภยํ หุตฺวา อุปฺกฺจติ ฯ ทนฺธปฺลยณา กิเรสา
เทวตา ตสฺมี ขณฺเ อตฺตโน นิสชฺชฆาสุกํ กถาสาสุกํ ทฺตุคฺยํ อลภนฺตี เอวมาห ฯ
ยสฺมา ปน ตาทิเส กाले ปิณฺฑปาทปฏฺิกฺกนฺตฺสฺส วิวิตฺเต อรณฺณายตเน กมฺมกฺกฺจานํ
คเหตฺวา นิสินฺนสฺส ภิกฺขุโน อนปฺปกํ

เล่มที่ 10 สารถปกาลีนียา สคาถาวคเค หน้า 48

สุขุ อุปชชติ ยี่ สนุชชช วุตติ

สุณณาการุ ปวิภูจสุส	สนุตจิตตสุส ภิกขุโน
อมาณุสี รติ โหติ	สมมา ชมมึ วิปสุสโตติ จ
ปุโรโต ปจจโต วาปี	อปโร เจ น วิชชติ
อตีว ฆาสุ ภวติ	เอกสุส วสโต วเนติ จ ๑

ตสุมา ภควา ทุติยคาลมาห ๑ ตตุถ สา รติ ปฎิภาติ มนุติ ยา เอวรูเป กाल
เอกเกสุส นิสชชช นาม สา รติ มยหึ อุปภูจจตีติ อตุโถ ๑ เสถึ ตาทิสเมวาทิ ๑
ปณจम्म ๑

ณภูเจ นินุทาทิ อภิขานามหึ อคฺคิเวสุสน คิมุหานัน ปจจิมเม มาเส
๑เป๑ นินุทหึ โอกกมิตฺวาติ เอวรูปาย อพฺยาคตนิททาย ปุพฺพภาคาปฺรภาเสสุ
เสชปฺลชชชชชชช นัน สสงฺขาริกอกุสลจิตฺเต อุปฺปนฺนํ ถินมิทฺธิ ๑ ตนุทีติ
อติจฺจนาตาสีตาทิกาลเสสุ อุปฺปนฺนํ อากนุคฺคํ อาลสฺยํ ๑ วุตฺตมฺปิ เจตฺติ ตตุถ
กตมา ตนุที ยา ตนุที ตนุทียนา ตนุทียนกตา อาลสฺยํ อาลสฺยายนา อาลสฺยายิตฺตตุ
อัย วุจฺจติ ตนุทีติ ๑ วิชฺชมิทฺธาติ กายวิชฺชมิหนา ๑ อรตีติ กุสลปฺกฺเขสุ อุกฺกณฺจิกา ๑
ภคฺตสมฺมโทติ ภคฺตมฺจฺจนา ภคฺตกิลมโถ ๑ วิตุถาโร ปเนเตสํ ตตุถ กตมา
วิชฺชมิทฺธาติ ยา กายสุส ชมฺภนา วิชฺชมิหนาคีอาทินา นเยน อภิธมฺเม อากโตว ๑
เอเตนาติ เอเตน นินุทาทินา อุปฺกฺกิลเสสน อุปฺกฺกิลิฏฺโฐ

เล่มที่ 10 เทวตาสังยุตตวณฺณา หน้า 49

นิวาริตปาตุภาโว ๑ นปฺปกาสตีติ น โชตติ น ปาตุภวตีติ อตุโล ๑
อริยมคฺโคติ โลกุตฺตรมคฺโค ๑ อิธาติ อิมสฺมี โลเก ๑ ปาณินฺนุติ สุตตานิ ๑
วิริเยนาติ มคฺคสหชาตวิริเยน ๑ น ปณามตฺวาติ เอตํ กิเลสชาตํ นีหริตฺวา ๑
อริยมคฺโคติ โลกียโลกุตฺตรมคฺโค ๑ อิติ มคฺเคเนว อุปกฺกิลเส นีหริตฺวา
มคฺคสฺส วิสุทฺธิ วุตฺตาติ ๑

ฉฐจฺ ๑

สตฺตมเม ทฺตติติกฺขณฺติ ทฺกฺขมํ ทฺอริวาทนํ ๑ อพฺยตฺเตนาติ พาเลน ๑
สามณฺณนฺติ สมณฺณมโ ๑ อิมินา เทวตา อิํ ทสฺเสติ ยํ ปณฺฑิตา กุลปฺตฺตา
ทสฺปิ วสฺสานิ วิสฺติมฺปิ สฏฺฐิมฺหิ วสฺสานิ ทนฺเต อภิทนฺตมาทายปิ ชิวฺหาย
ตาลล อหาจฺปิ เจตฺสา จิตฺตํ อภินิคฺคณฺหิตฺวาปิ เอกาสนํ เอกภตฺตํ ปฏฺฐิเสวมานา
อาปาณโกฏฺฐิํ พฺรหฺมจฺริยํ จรฺนตฺตา สามณฺณํ กโรนฺติ ๑ ตํ ภควา พาโล อพฺยตฺโต
กาตุํ น สกฺโกติติ ๑ พหุ หิ ตตฺถ สมฺพาธาติ ตสฺมี สามณฺณสงฺขาเต อริยมคฺเค
พหุ สมฺพาธา มคฺคาธิคฺมาย ปฏฺฐิปนฺนสฺส ปุพฺพภาเค พหุ ปริสฺสยาติ ทสฺเสติ ๑
จิตฺตํ เจ น นิวารเยติ ยถิ อโยนิโส อุปฺปนฺนํ จิตฺตํ น นิวาเรยฺย
กติ อหานิ สามณฺณํ จเรยฺย เอกทิวสฺปี น จเรยฺย ๑ จิตฺตวสิโก หิ สมณฺณมฺมํ
กาตุํ น สกฺโกติ ๑ ปเท ปเทติ อารมฺมณฺเ อารมฺมณฺเ ๑ อารมฺมณฺมฺหิ อิธ ปทนฺติ
อธิปฺเปตํ ๑ ยสฺมี ยสฺมี

หิ อารมมณณ กิเลโส อุปฺปชฺชติ ตตฺถ ตตฺถ พาโล วิสีทติ นาม ฯ อิริยาปถปทํปี
 วฏฺฐติ ฯ คมณาทีสุ หิ ยตฺถ ยตฺถ กิเลโส อุปฺปชฺชติ ตตฺถ ตตฺถเวว วิสีทติ นาม ฯ
 สงฺกปฺปานนฺติ กามสงฺกปฺปาทีนํ ฯ กุมฺโมวาทิ กจฺจโป วีย ฯ อํงคานีติ
 คีวปลฺลจmani อํงคานี ฯ สโมทหนฺติ สโมทหนฺโต สโมทหิตฺวา วา ฯ
 มโนวิตกฺเกติ มนฺมฺหิ อุปฺปนฺนวิตกฺเก ฯ เอตฺตาวตา อิทํ ทสฺเสติ ยถา
 กุมฺโม โสณฺฑีปลฺลจmani อํงคานี สเก กปาเล สโมทหนฺโต สิงฺคาลสฺส
 โอตาร์ น เทติ สโมทเหตุวาปีสฺส อปฺปสยฺหติ อปฺปชฺชติ เอวเมว
 ภิกฺขุ มนฺมฺหิ อุปฺปนฺนวิตกฺเก สเก อารมฺมณกปาเล สโมทํ มารสฺส โอตาร์ น
 เทติ สโมทเหตุวาปีสฺส อปฺปสยฺหติ อปฺปชฺชตีติ ฯ อนิสฺสีโตติ
 ตณฺหาทิกฺก
 อวิหีสมาโน ฯ ปรินิพฺพุโตติ กิเลสปรินิพฺพพานนฺน ปรินิพฺพุโต ฯ
 นฺุปวเทยฺย กณฺจิติ อณฺณํ กณฺจิ ปคฺคํ อวจารวิปคฺคิตฺวาทีสุ ยาย
 กายจิ มงฺกุกตฺตกาโม หุตฺวา น วเทยฺย กาลน วกฺขามิ โน อกาลนนา
 ติอาทโย ปน ปลฺลจ ฐมฺเม อชฺฉตฺตํ อุปฺภูจเปตฺวา
 อุลฺลุมฺปนสภาวสณฺจิตน จิตฺเตน การุณฺณตํ ปฏฺิจจ วเทยฺยชาติ ฯ

สตตมํ ฯ

อภูจเม หิริเนเสโรติ หิริยา อกฺุสธฐมฺเม นิเสเรตีติ หิริเนเสโร ฯ
 โกจิ โลกสฺมี วิชฺชตีติ โกจิ เอวรูป วิชฺชตีติ

ปุจฺจติ ฯ โย นินฺทํ อปโพรเตตฺติ โย ครหํ อปหรนฺโต พุชฺฌติ ฯ อสฺสโต
 ภโทรกสามิวาติ ยถา ภโทร อสฺสาชานีโย กสํ อปหรนฺโต พุชฺฌติ
 ปภฺรุตฺตจฺจายํ ทิสฺวา สํวิชฺฌนฺโต วิย กสาย อตฺตนิ ปาตํ น เทติ
 เอวเมว โย ภิกฺขุ ภูตสฺส อุกโกสวตฺถุโน อตฺตนิ นิปาตํ อททนฺโต
 นินฺทํ อปโพรเตติ อปหรนฺโต พุชฺฌติ เอวรูปโ โกจิ จีณาสโว
 วิชฺชตีติ ปุจฺจติ ฯ อภูตกุโกเสน ปน ปริมุตฺโต นาม นตฺถิ ฯ ตนฺยาติ ตนฺกา
 หิริยา อกุสเล ชมฺเม นิเสเชตฺวา จรฺนตา จีณาสวา นาม อปฺปกาคิ อตฺถิ ฯ
 สทา สตาติ นิจฺจกาคํ สติเวปฺลฺเลน สมฺนฺนาคตา ฯ อนตฺถิ ทฺกขสฺส ปปฺปยุยาติ
 วฏฺฏทฺกขสฺส โกฏฺโณตฺถุตฺถิ นิพฺพานํ ปาปฺมิตฺวา ฯ เสถํ วุตฺตนยเมวาทิ ฯ

อฏฺฐมํ ฯ

นวเม กจฺจิ เต กุฏฺฐิกาคิ อยํ เทวตา ทส มาเส อนฺโตวสนฺภูเจน
 มาตริ กุฏฺฐิกํ กตฺวา ยถา สกฺกมา ทิวสํ โคจรปฺสฺตารตฺตี กุลาวเก อลฺลียนฺติ
 เอวเมว สตฺตา ตตฺถ ตตฺถ กนฺตฺวาปี มาตฺรคามสฺส สนฺติกํ อากจฺฉนฺติ
 อาลยวเสน ภริยํ กุลาวกํ กตฺวา ฯ กุลปเวณิสนฺตานกฺภูเจน ปฺตฺเต
 สนฺตานเก กตฺวา ตณฺหํ พนฺธนํ กตฺวา คาคาพนฺธเนน อิเม ปญฺเห
 สโมธานตฺวา ภควนฺตํ ปุจฺจติ ฯ ภควาปีสฺสา วิชฺชเชนฺโต

๑ ม. ทสอุกโกสวตฺถุโน ฯ ๒ ม. อนฺโตวสนฺภูจฺฉานกฺภูเจน ฯ

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 52

ตคฺฆมาติ อาทิมหา ๑ ตตฺถ ตคฺฆมาติ เอกังสวจน นีปาโต ๑ นตฺถิติ ปหาย
ปพฺพชิตตฺตา วฏฺฏสฺมี วา ปน มาตฺถกฺขณิวาสสฺส ทารากรณสฺส ปุตฺตนิพฺพตฺติยา
วา อภาวโต นตฺถิ ๑ เทวตา มยา สนฺนาหิ พนฺธิตฺวา คฺคฺพฺหปฺลฺยาหา ปุจฺฉิตา
อยญฺจ สมโณ ปุจฺฉิตมตฺเตเยว วิสขฺเชติ ชานํ นุ โข เม อชฺฌาสยฺ กเถสิ
อุทาทุ อชานํ ยํ วา ตํ วา มุขารุพฺหํ กเถสิตี จินฺเตตฺวา ปฺน กิณฺดาหนฺติอาทิมหา ๑
ตตฺถ กิณฺดาหนฺติ กิณฺเต อหิ ๑ อตฺถสฺส ภควา อาจิกฺขนฺโต มาตฺรณฺติอาทิมหา ๑
สาหุ เตติ คาถาย อนฺนโมทิตฺวา สมฺปหิสิตฺวา ภควนฺตํ กนฺธมาเลหิ ปุชฺเตตฺวา
อตฺตโน เทวภูจฺจานเมว กตาคิ ๑

นวมํ ๑

ทสเม ตโปทธาราเมติ ตโปทสฺส ตตฺโตทกสฺส รหทสฺส วเสน
เอวํ ลทฺธนาเม อารามे ๑ เวการปพฺพตฺสฺส กิร เหนฺจฺจา ภูมฺมภูจกนาคานํ
ปฺลฺยโยชนสฺติกํ นาคภวนํ เทวโลกสฺทิสํ มณฺนิเมยฺน ตเลน อารามุชฺยาเนหิ จ
สมนฺนาคตํ ๑ ตตฺถ นาคานํ กิพฺนภูจฺจานे มหาอุทกรหโท ตโต ตโปทา นาม
นที สนฺทติ กุถิตา อุณฺโหนทกา ๑ กสฺมา ปเนสา เอทิสา ราชคหิ กิร
ปริวเรตฺวา มหาเปตโล โกติภูจฺติ ๑ ตตฺถ ทฺวินฺนํ มหาโลหกฺมฺภินีรยानํ
อนฺตรเณน อยํ ตโปทา อากจฺฉติ ๑ ตสฺมา

กุกุชิตา สนุทติ ฯ วุตตมปิ เจต

ยตุถาย ภิกขเว ตโปทา สนุทติ โส ทโห อจฺโฆทโก สาทาทโก สีสาทโก
เสีตาทโก สุปตฺติจฺโจะ รมณียो ปหุตมจฺจกจฺจโป จกฺกมตฺตานิ จ ปทุมานิ ปุปฺพนฺติ ฯ
อปิจาย ภิกขเว ตโปทา ทฺวินฺนํ มหानิรยํ อนนฺตริกาย อากจฺจติ เตนาย ตโปทา
กุกุชิตา สนุทตฺติ

อิมสฺส ปน อารามสฺส อภิมุขจฺจฺจฺจเน ตโต มหาอุทฺทกรหโท ชาโต
ตสฺส วเสนาย วิหาโร ตโปทาราโมติ วุจฺจติ ฯ

สมิทฺธีติ ตสฺส กิร เถรสฺส อตฺตภาโว สมิทฺโฆ อภิรุโป ปาสาทิกโก
ตสฺมา สมิทฺธี เตวว สงฺขํ คโต ฯ คตฺตานิ ปริสฺธิจฺจิตฺนฺติ ปธานิกตฺเถโร เอส
พลวปจฺจเส อุกฺกชาย(๑) เสนาสนํ อุตุ คาทาเปตฺวา(๑) พหิ สญฺจิทฺตมตฺเต มหาจฺจกเม
อปฺราปฺริ จงฺกมิตฺวา เสทคฺคิเตหิ คตฺเตหิ ปริญฺญชฺมานํ เสนาสนํ กิลิสฺสตีติ
มณฺญมาโน คตฺตานํ ปริสฺธิจฺจนคฺถํ สรีโรชฺวณคฺถํ อุปสงฺกมิ ฯ เอกจิวโร อุกฺกชาสีติ
นิवासนํ นิวาเสตฺวา กายพนฺธนํ พนฺธิตฺวา จิวโร หตฺเถน คเหตุวา อุกฺกชาสี ฯ
คตฺตานิ สุกฺขาปยมาโนติ (๒) คตฺตานิ ปุพฺพสทิสานิ นิโรทกานิ (๓) กุรฺมาโน ฯ
อลฺลสฺรีเร ปารุตฺถหิ จิวโร กิลิสฺสตี ทุกฺกนฺธํ โหติ น เจตฺ วตฺตํ ฯ

๑ ม. อุกฺกชายาสนา สรีโร อุตุ คาทาเปตฺวา ๒ ม. ปุพฺพปาปยมาโนติ

๓ ม. โวทกานิ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 54

เถโร ปน วตฺตสมฺปนฺโน ตสฺมา วตฺเต จิตฺว นฺหายิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา อฏฺฐาสิ ฯ
 ตตฺถ อิทํ นฺหานวตฺตํ อุตฺกตฺถิฏฺฐํ กนฺตฺวา ยตฺถ(๑) วา ตตฺถ วา จีวรานิ นิกฺขิปีตฺวา
 เวเคน จิตฺเกเนว น โอตฺตริตฺพํ สพฺพทิสาว (๒) โอลฺลเกตฺวา วิวิตฺตภาวํ ฌตฺวา
 ขาณฺณคฺคฺมฺพลตาทีนํ ววตฺถเปตฺวา ติกฺขตฺตํ อุกฺกาสิตฺวา อวกฺขชฺชฏฺฐิตฺน
 อุตฺตฺตราสงฺกจิวฺร อปเนตฺวา ปสาเรตฺพํ กายพฺนฺชนํ โมเจตฺวา จิวฺรปิฏฺฐเยว
 จเปตฺพํ ฯ สเจ อุตฺกตฺสาฎฺฐิกา นตฺถิ อุตฺกนฺเต อุกฺกฏฺฐิกํ นิสีทิตฺวา นีวาสนํ
 โมเจตฺวา สเจ นิสินฺนฏฺฐานํ อตฺถิ ปสาเรตฺพํ ฯ โน เจ อตฺถิ สํหริตฺวา
 จเปตฺพํ ฯ อุตฺกํ โอตฺรนฺเตน สณฺธิกํ นาภิปฺปมาณมตฺตํ โอตฺตริตฺวา วีจึ อนฺนุฏฺฐเปนฺเตน
 สทฺทํ อกโรนฺเตน นีวตฺติตฺวา อากตฺทิสากิมฺเขน นิมฺมุชฺชิตฺพํ เอวํ จิวฺร
 รกฺขิตํ โหติ ฯ อุมฺมุชฺชนฺเตนปี สทฺทํ อกโรนฺเตน สณฺธิกํ อุมฺมุชฺเชตฺวา
 นฺหานปริโยसाने อุตฺกนฺเต อุกฺกฏฺฐิเกน นิสีทิตฺวา นีวาสนํ ปรีกฺขิปีตฺวา อุกฺกฺจา
 สฺสุปฺริมณฺฑลํ นีวาเสตฺวา กายพฺนฺชนํ พนฺธิตฺวา จิวฺร อปารุเปตฺวาว ชาติพฺพนฺติ ฯ
 เถโรปี ตถา นฺหายิตฺวา ปจฺจุตฺตริตฺวา วิจฺจฺจฺจฺมานอฺตฺกํ กายํ โอลฺลเกยฺมาโน
 อฏฺฐาสิ ฯ ตสฺส ปกตฺยาปี ปาสาทิกสฺส ปจฺจุสสมเย สมฺมา ปรีณดาหารสฺส
 อฺอุณฺโณหทฺเทน นฺหาตสฺส อตฺถิวิย มุขวณฺโณ วิโรจิ พนฺธนา ปมฺตฺตตฺตาลผลํ วิย
 ปภาสมฺปนฺโน ปุณฺณจฺนฺโท วิย

#๑ ม. ย. ยตฺถ กตฺถจิ ฯ ๒ ม. ปน ฯ

ตขณ วิกสิตปทุม วิย มุข สสุสิริกั อโหสิ สรริวณ โณปี วิปปลีทติ ฯ ตสมมี
สมเย วณสณเท อธิวตถา ภูมมเทวต ปาสาทิกั ภิกขุ โอลอกยมานา มน
นิกคเหตุ อสกุโกนุตี กามูปนิตา โลภากิฏต (๑) หุตวา เถร์ ปโลภิสสามิติ
อตุตทาว อูพาเรน อลงกาเรน อลงกริตวา สหสสวภูฏิปทีปี ปชชลมานา
วีย จนุท อูฐาปยมานา วีย สกลาราม เอโกภาสั กตวา เถร์ อูปลงกमितวา
อวนุทิตวาว เวหาเส จิตา คาลั อภาสี ฯ เตน วุตต อถโข อณณตตรา
เทวต ฯเป ฯ อชณภาสีติ ฯ

อภุตวาติ ปลจ กามคฺเณ อปริภุชิตวา ฯ ภิกขุสีติ ปินุทาย จรสี ฯ มา
ต กาลิ อูปลจคาคติ เอตุถ กาลิ นาม ปลจกามคฺณปฏิสเวนภุขโม ททรโยพพนกาลิ ฯ
ชราชินณน หิ โอบคฺเคน ทณทปรายเนน ปเวธมาเนน กาสสาสากิฏเตน
น สกกา กามะ ปริภุชิตุ อิติ อิม กาลิ สนุชายเทวต มาต กาลิ อูปลจคา
ติ อห ฯ ตตุถ มา อูปลจคาคติ มา อติภุมิ ฯ กาลิ โวห น ชานามิติ เอตุถ โวติ
นิปตมตติ ฯ กาลิ น ชานามิติ มรณกาลิ สนุชาย วทติ ฯ สตุตตานณหิ

ชีวิต พุยาธิ กาลิ จ เทหนิกุเขปน คติ

ปลเจเต ชิวโลกสมิ อนิมิตตาน ชายเร ฯ

ตตุถ ชีวิต ตาว เอตุตกเมว น อิต ปรรนติ ววตถานา-

๑ ม. กามปริพาหากิฏต ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนียา สคาถาวคฺเค หน้า 56

ภาวโตปี อนิมิตฺตํ ๑ กลลกาเลปี หิ สตุตา มรฺนฺติ อพฺพุท-
เปสึนฺนมาสึทวิมาสเตมาสจตุมาสปลฺยจฺมาส ๑เป๑ ทสฺมาสกาเลปี
กฺุจฺฉิตฺโต นิกฺุขนฺนตฺ สมเยปี ตโต ปรี วสุสสฺตสฺส อนฺโตปี พหิปี
มรฺนฺติเยว ๑ พฺยาธิปี อิมินาว พฺยาธินา สตุตา มรฺนฺติ น อญฺเณนา
ติ ววตฺถานาภาวโต อนิมิตฺโต ๑ จกฺุขุโรเคนปี หิ สตุตา มรฺนฺติ
โสตรโรคาทีนํ อญฺตเรนาปี ๑ กาโลปี อิมสฺมีเยว กาลे มรฺตพฺพิ น
อญฺตสฺมินฺติ เอวํ ววตฺถานาภาวโต อนิมิตฺโต ๑ ปฺพุพฺเพหิ หิ สตุตา มรฺนฺติ
มชฺชนฺติกาทีนํ อญฺตรสฺมีปี ๑ เทหนิกฺุเชปนปี อีเชว มียฺยมนานํ เทहन
ปติตพฺพิ น อญฺตตุถาติ เอวํ ววตฺถานาภาวโต อนิมิตฺตํ ๑ อนฺโตคาม
ชาตानญฺหิ พหิ คามेปี อตฺตภาโว ปตติ พหิคามेปี ชาตानํ อนฺโตคามेปี ๑
ตถา ถลชานํ ชเล ชลชานํ ถเลติ อเนกปฺปการโต วิตุถาเรตพฺพิ ๑ คติปี อีโต
จฺเตน อีช นีพฺพุตฺติตพฺพนฺติ เอวํ ววตฺถานาภาวโต อนิมิตฺตา ๑ เทวโลกโต
หิ จฺตา มนฺุสฺเสสุปี นีพฺพุตฺตฺนฺติ มนฺุสฺสโลกโต จฺตา เทวโลกาทีนํ ยตฺถ กตฺถจฺจิ
นีพฺพุตฺตฺนฺตีติ เอวํ ยนฺตยฺตฺตโค โณ วิย คติปลฺยจโก โลโก สมฺปรีวตฺตติ ๑
ตสฺเสว สมฺปรีวตฺตโต อิมสฺมี นาม กาลे มรฺณํ ภวิสฺสตีติ อิมํ มรฺณสฺส กาลํ
โวหํ น ชานามิ ๑ ฉนฺโน กาโล น ทิสฺสตีติ อัย กาโล มยฺหํ ปฺฏิจฺฉนฺโน อวิญฺโต

เล่มที่ 10 เทวตาสัยตฺตวณฺณนา หน้า 57

น ปณฺณายติ ฯ ตสฺมาติ ชฺสฺมา อัย กาโล ปฏฺิจฺจโน น ปณฺณายติ ตสฺมา ปณฺจ
กามคฺเช อภฺตุวาว ภิกฺขามิ ฯ มา มํ กาโล อุปฺจฺจกาติ เอตฺถ สมณชฺมมกรณกาลํ
สนฺธาย กาโลติ อหา ฯ อชฺยหิ สมณชฺมโม นาม ปจฺฉิเม กาลตฺติสฺโส
วยสีมา อติภฺกนฺเตน โอบกฺเคน ทนฺทปรายเนน ปเวชฺมานเนน กาสสาสาภิกฺภูเตน
น สกฺกา กาคฺ์ ฯ ตทา หิ น สกฺกา โหติ อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺติ พุทฺธวณฺํ วา อุกฺคณฺหิตฺ์
ชฺตงฺกํ วา ปรีภฺลชฺฉิตฺ์ อรณฺณวาสี วา วสฺตี อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺกฺขณฺเ สมာปตฺตี วา
สมာปชฺฉิตฺ์ ปทภาณสรภณฺณชฺมมกถาอนุโมทนาทีนํ วา กาคฺ์ ตรฺณโยพพฺนกาล
ปเนตฺ์ สพฺพิ สกฺกา กาคฺฺนฺติ อัย สมณชฺมมกรณกาโล มา มํ อุปฺจฺจกา ยาว
มํ นาคฺ์ภกฺมตี ตาว กามฺ อภฺตุวาว สมณชฺมมํ กโรมีติ อหา ฯ

ปจฺฉวีย ปตฺติภฺจฺฉิตฺฺวาคี สา กิร เทวตา อัย ภิกฺขุสมณชฺมมกรณสฺส กาลํ
นาม กเถติ อกาลํ นาม กเถติ สเหตุกํ กเถติ สานิสฺสนฺติ เอตฺตาวตา จ
เถเร ลชฺชํ ปจฺจฺปฏฺจเปตฺวา มหาพฺรหฺมํ วีย อคฺคิกฺขนฺธิ วีย จ นํ มณฺณมานา
การวชาตา อากาสา โอรุยฺหา ปจฺฉวีย อภฺจฺฉาสี ตํ สนฺธายตฺ์ วุตฺตํ ฯ กิณฺจาปี ปจฺฉวีย
จิตฺา เยน ปนฺตฺเถน อาคตา ปุณฺปี ตเมว คเหตุวา ททโร ตฺวณฺติอาทิมหา ฯ
ตฺตฺถ สฺสุตฺติ ตฺรฺโณ ฯ กภาพเกโสติ สฺสุจฺจ กภาพเกโส ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 58

ภเทรนาติ ภทฺทเคน ๑ เอกจฺโจ หิ ททโรปี สมานโน กาโณ วา โหติ กุณฺโณทินํ
วา อลฺยตโร โส ภเทรณ โยพฺพนน สมฺนฺนาคโต นาม น โหติ ๑ โย ปน
อภฺริโป โหติ ทสฺสนีโย ปาสาทิกโก สพฺพสมฺปตฺติสมฺปนฺโน ยํ ยเทว
อลงฺการปรีหารํ อิจฺฉติ เตน เตน อลงฺกโต เทวปฺตฺโต วีย จรติ อัย ภเทรณ
โยพฺพนน สมฺนฺนาคโต นาม โหติ ๑ เถโร จ อุตฺตมรूपสมฺปนฺโน เตน นํ เอวมาน ๑

อนิกฺกัฬิตาวี กามสฺสูติ กามสฺสู อิกฺกัฬิตกัฬิโพ อภฺตฺตาวี อกตคามกาโรติ
อตุโธ ๑ มา สนฺทิกฺกัฬิกํ หิตฺวาติ เขภฺยุเขน หิ ตา อทิกฺกัฬิสจฺจา อวิตราคา
อปรจิตฺตวิทฺธิโย เทวตา ภิกฺขุ ทสปี วสฺसानิ วิสฺตปิ ๑เป ๑ สฏฺฐิปี วสฺसानิ
ปรีสุทฺธํ อชณฺฑํ พุรหฺมจริยํ จรมานเน ทิสฺวา อิม ภิกฺขุ มานุสเส ปญจ
กามคฺเชน ปหาย ทิพฺเพ กาม ปตฺถยฺนฺตา สมณฺชรมฺมํ กโรนฺตฺติ สลฺยํ
อุปฺปาเทนฺติ อัยปี ตเถว อุปฺปาเทสิ ๑ ตสฺมา มานุสเส กาม สนฺทิกฺกัฬิกเก
ทิพฺเพ จ กาลิเก กตฺวา เอวมาน ๑ น ขฺวาทํ อวฺโสติ อวฺโส อหํ
สนฺทิกฺกัฬิกเก กาม หิตฺวา น กาลิเก กาม อนฺธวามิ น ปตฺถेमิ น ปีเหมมิ ๑
กาลิกญจ ขฺวาทํ อวฺโสติ อหํ โข อวฺโส กาลิกํ กามํ หิตฺวา สนฺทิกฺกัฬิกํ
โลกุตฺตรชรมฺมํ อนฺธวามิ ๑ อิติ เถโร จิตฺตานนฺตรํ อลทฺทพฺพตฺยา
ทิพฺเพปี มานุสเสปี ปญจ กาม

เล่มที่ 10 เทวตาสยุตตวณฺณา หน้า 59

กาลิกาติ อกาสิ จิตฺตานนฺตรํ ลทฺฐพฺพตฺยา โลกุตฺตรธมฺมํ สนฺทิกฺกุจิกฺกนฺติ ฯ
ปฺลยฺจสฺส กามคฺุณฺเส สโมหิตฺเตสฺสปี สมนฺนํ กามสฺสาปี กามินฺโน จิตฺตานนฺตรํ
อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺตารมฺมณานุกฺวณฺํ น สมนฺปฺชชฺติ ฯ จกฺขุทฺวารเ อิกฺกุจฺจารมฺมณฺํ
อนุกฺวิตฺตฺกามเณ หิ จิตฺตการโปฏฺฐการรูปการาทโย ปกฺโกสาเปตฺวา อิทฺ
นาม สชฺเชธาติ วตฺตพฺพํ โหติ เอตฺถนฺตเร อนนฺกโกฏฺฐิตฺตสทฺสฺสาณิ
จิตฺตานิ อฺอุปฺชชฺติวฺวา นิรุชฺฌนฺติ ฯ อถ ปจฺฉา ตํ อารมฺมณฺํ สมนฺปาปฺณาติ ฯ
เสสทฺวารสฺสปี เอเสว นโย ฯ โสตาปตฺติมคฺุณฺคานนฺตรํ ปน โสตา
ปตฺติผลเมว อฺอุปฺชชฺติ อนฺตรา อณฺฺยสฺส จิตฺตสฺส วาโร นตฺถิ ฯ
เสสผลสฺสปี เอเสว นโยติ ฯ โส ตเมวตฺถํ คเหตุวฺวา กาลิกา หิ
อาวฺโสติอาทิมฺมาห ฯ ตตฺถ กาลิกาติ วุคฺตฺนเณ สโมหิตสมนฺปตฺตินาปี
กาลนฺตเร ปตฺตพฺพทา ฯ พหุทฺกฺขาติ ปฺลยฺจ กามคฺุณฺ นิสฺสาย
ปวคฺตทฺกฺขสฺส พหุตฺยา พหุทฺกฺขา ฯ ตํวคฺคฺุณฺเสว อฺุปายาสสฺส
พหุตฺยา พหุปายาสา ฯ อาทินฺโว เอตฺถ กิยฺโยติ ปฺลยฺจ กามคฺุณฺ นิสฺสาย
ลทฺฐพฺพสฺสโต อาทินฺโว กิยฺโย ทฺกฺขเมว พหุตรนฺติ อตฺถโธ ฯ สนฺทิกฺกุจิกฺโก อຍ
ธมฺโมติ อຍ โลกุตฺตรธมฺโม เณ เณ อธิคฺโต โหติ เตนฺ เตนฺ ปฺรສทฺธาຍ
คฺนตฺพพฺตํ หิตฺวฺวา ปฺจจเวกฺขณฺณาณฺเณ สຍํ ทฺกฺกุจฺพฺโพติ สนฺทิกฺกุจิกฺโก ฯ อตฺถโน

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 60

ผลทานํ สนฺชายนํ นาสฺส กาลิตฺติ อกาลิตฺติ อกาลิตฺเตว อกาลิตฺติโก ๗ โย เอตฺถ
อริยมคฺคชฺมโม โส อตฺตโน ปวตฺตีสมนนฺตรเมว ผลํ เทตฺติ อตฺถโก ๗ เอहि
ปสฺส อิมํ ชมฺมนฺติ เอวํ ปวตฺตํ เอหิปสฺสวธี อรหตฺติ เอหิปสฺสโก ๗ อาทิตฺตํ
เจถํ วา สีสํ วา อชฺฌเปกฺขิตฺวาปิ ภาวนาเวสน อตฺตโน จิตฺเต อุปเนยฺย
อรหตฺติ โอปนยฺโก ๗ สพฺเพหิปี อุกฺขมฺภิตฺตญฺญาทึหิ วิญฺญูหิ ภาวิตฺติ เม
มคฺโค อชฺคตํ ผลํ สจฺฉิกโต นิโรชฺติ อตฺตนิ อตฺตนิ เวทิตฺตโพทิตฺติ ปจฺจตฺตํ
เวทิตฺตโพทิตฺติ วิญฺญูหิตฺติ ๗ อยเมตฺถ สงฺเขโป วิตฺถาโร ปน วิสุทฺธิมคฺเค
ชฺมฺมานุสฺสตีวณฺณนํ ยํ วุตฺตํ ๗ อิทานิ สว เทวตา อนฺุโร วีย รูปวิเสสํ
เถเรน กถิตฺตสฺส อตฺถํ อชานนฺตี กถญฺจ ภิกฺขุติอาทิมาย ๗ ตตฺถ กถญฺจาทิตฺติ
ปทสฺส กถญฺจ ภิกฺขุ กาลิกา กามา วุตฺตา ภควตา กถํ พหุทฺถขา กถํ
พหุปายาสาทิตฺติ เอวํ สพฺพปเทหิ สมฺพนฺุโร เวทิตฺตโพทิตฺติ ๗ นโวติ
อปริปฺณณฺปญฺจวสฺสโต ภิกฺขุ หิ นโว นาม โหติ ปญฺจวสฺสโต ปญฺจาย
มชฺฉิมโม ทสวสฺสโต ปญฺจาย เถโร ๗ อปโร นโย อปริปฺณณฺทสวสฺสโต
นโว ทสวสฺสโต ปญฺจาย มชฺฉิมโม วิสตีวสฺสโต ปญฺจาย เถโร ๗ เตสฺ
อหํ นโวติ วทิตฺติ ๗ นโวปี เอกจฺโจ สตฺตญฺจวสฺสกาเล ปพฺพชิตฺวา ทส
วสฺसानิ สามเณรภาเวเนว อติกฺกนฺุโต จิรปพฺพชิตฺโต โหติ อหํ ปน

เล่มที่ 10 เทวตาสยุตตวณณา หน้า 61

อจิริปพพิชิตติ วทติ ฯ อิมิ ฌมมวินยนุติ อิมิ ฌมมณจ วินยณจ ฯ อุกขมเปตัง
สาสนสเสว นามิ ฯ ฌมเมเน เหตุถ เทว ปิฏกานิ วุตตานิ วินยเน วินยปิฏกั
อิตติหิ ปิฏเกหิ ปกาสิตัง ปฏิปตฺตี อธฺนา อากโตมฺหิติ วทติ ฯ

มhesกฺขาหิติ มหาปริวาราหิ ฯ เอเกกสฺส หิ เทวณฺโณ โกฏิสตังปี
โกฏิสหสฺสปิ ปริวารโ โหติ เต อตฺตานิ มหนฺเต ฌาเน จเปตฺวา ตถาคตัง
ปสฺสนฺติ ฯ ตตฺถ อมฺหาทิสานัง อปฺเปสฺกฺขานัง มาตฺตคามชาติกานัง กุโต โอกาโสติ
ทสฺเสติ ฯ มยฺปิ อากฺขณฺเยยามาติ อิทํ สา เทวตา สเจปิ จกฺกวาพํ ปฺเรตฺวา
ปริสา นิสินฺนา โหติ มหตฺยา พุทฺธวีธียา สตฺถุ สนฺตํกํ คนฺตุ ลภตฺตี
ตฺตฺวา อาห ฯ ปุจฺจ ภิกฺขุ ปุจฺจ ภิกฺขุติ ธิรกรณฺวเสน อาเมณฺหิติ กตํ ฯ
อกฺเขยฺยสฺสณฺณินฺติ เอตฺถ เทโว มนฺสฺโส คหฺภูโจ ปพฺพิชิต สตฺโต
ปุคฺคโล ติสฺโส ปุสฺโสติอาทินา นยเน อกฺเขยฺยโต สพฺเพสํ อกฺขานัง สพฺพาสัง
กถานัง วตฺถุญฺจโต ปณฺจกฺขนฺธา อกฺเขยฺยชาติ วุจฺจนฺติ ฯ สตฺโต นโร โปโส
ปุคฺคโล อิตฺถิ ปฺริโสติ เอวํ สณฺณา เอเตสํ อตฺถิติ สณฺณินฺโน อกฺเขยฺยเภา
สณฺณินฺโน อกฺเขยฺยสณฺณินฺโน ปณฺจสฺส ขนฺเรสฺส สตฺตปุคฺคลาทิสณฺณินฺติ อตฺถโถ ฯ
อกฺเขยฺยสฺสมิ ปติฏฺจิตฺตาติ ปณฺจสฺส ขนฺเรสฺส อฏฺฐหากาเรหิ ปติฏฺจิตฺตา ฯ รตฺโต หิ

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 62

รากวเสน ปติภูจโตะ โหติ ภูจโตะ โทสวเสน มุโพห โมหวเสน ปรามภูจโตะ
ทิจฺจิวเสน ฅามคโตะ อนุสยวเสน วินิพนุโตะ มานวเสน อนุภูจโตะ
วิจิจฺจวเสน วิกฺเขปคโตะ อุทฺทจฺจวเสน ปติภูจโตะ โหตีติ ฯ อกฺเขยฺย
อปริณฺยาตติ ปณฺจ ขนฺธฺเต ตีหิ ปริณฺยาหิ อปริชานิตฺวา ฯ โยคฺมายนฺติ มจฺจุโนติ
มจฺจุโน โยคํ ปโยคํ ปกฺเขปํ อุกฺเขปํ อุกฺกมํ อพฺกนฺตฺริ อากฺจฺจนฺติ มรณวตฺติ
อากฺจฺจนฺตีติ อตฺถโ ๑ เอวมิมาย ฅาถาย ฅาลิกฺกา ฅามา ฅถิตา ฯ

ปริณฺยาตติ ฅาตปริณฺยา ตีรณปริณฺยา ปหฺานปริณฺยาตติ อิมฺาหิ ตีหิ
ปริณฺยาหิ ปริชานิตฺวา ฯ ตตฺถ ฅตฺมา ฅาตปริณฺยา ปณฺจกฺขนฺธฺเต ปริชานาติ
อํยํ รุปรกฺขนฺธฺเต ๑เปฯ อํยํ วิณฺณณกฺขนฺธฺเต อิมฺานิ เนถิ
ลกฺขณฺรสปฺจฺจปฺญฺจานปทฺญฺจานานีติ อํยํ ฅาตปริณฺยา ฯ ฅตฺมา ตีรณปริณฺยา
เอวํ ฅาตํ ฅตฺวา ปณฺจกฺขนฺธฺเต ตีเรติ อนุจฺจโตะ ทฺกฺขโตะ โรคฺโตติ ทฺวาจฺจตฺวาพิสาย
อากฺเรหิ อํยํ ตีรณปริณฺยา ฯ ฅตฺมา ปหฺานปริณฺยา เอวํ ตีรยิตฺวา อคฺคฺมกฺเคน
ปณฺจสฺส ขนฺธฺเสสฺส นฺนฺทรากํ ปชฺหติ อํยํ ปหฺานปริณฺยา ฯ อกฺขาตารํ น มณฺณตีติ
เอวํ ตีหิ ปริณฺยาหิ ปณฺจกฺขนฺธฺเต ปริชานิตฺวา ชีณาสโว ภิกฺขุ อกฺขาตารํ ปุคฺคํ
น มณฺณตีติ ฯ อกฺขาตารนฺติ ฅมฺมวเสน ฅารกํ เวทิตพฺพิ อกฺขาตพฺพิ ฅเถตพฺพิ
ปุคฺคํ น มณฺณตีติ น ปสฺสตีติ อตฺถโ ๑

เล่มที่ 10 เทวตาสยัตตวณฺณา หน้า 63

กีนฺติ อุกฺขาตพฺพํ ติสฺโสติ วา ปุสฺโสติ วา เอวํ เยน เคนจิ นามเน วา
โคตฺเตน วา ปกาเสตพฺพํ ๑ ตณฺหิ ตสฺส น โหตีติ ตํ ตสฺส ชีณาสวสฺส น
โหติ ๑ เยน นํ วชฺชาติ เยน นํ ราเคน รตฺโตติ วา โทเสน ทุกฺโขติ วา
โมเหเน มุโหติ วาติ โกจิ วเทยฺย ตํ การณํ ตสฺส ชีณาสวสฺส นตฺถิ ๑
สเจ วิชานาสิ วเทหีติ สเจ เอวรूपํ ชีณาสวํ ชานาสิ ชานามีติ
วเทหิ ๑ โน เจ ชานาสิ อถ น ชานามีติ วเทหิ ๑ ยุกฺขาติ เทวตํ
อาลปนฺโต อาห ๑ อิติ อิมาย กถาย สนฺทิกฺโข นววิโร โลกุตฺตรชมฺโม
กถิตฺโต ๑ สาธุติ อายาจนตฺถे นิปาโต ๑ โย มณฺณตีติ โย อตฺตानํ
อหํ สโมติ วา วิเสตีติ วา นินฺทิตฺวา มณฺณตี ๑ เอเตน
เสยฺโยหมสมฺมิตฺวาปิ ตโย มานา กหิตาว ๑ เตสุ กหิตेषु นว
มานา กหิตาว โหนฺติ ๑ โส วิวเทถ เตนาติ โส ปุคฺคโล เตเนว
มานเนน เยน เคนจิ ปุคฺคเลน สทฺธิ เคน มํ ตวํ ปาปุณฺณสิ
กึ ชาตฺติยา ปาปุณฺณสิ อุกฺทาหุ โคตฺเตน กุลปเทเสน วณฺณโปกฺขรตฺตาย
พาหุสจฺเจน ชุตฺตคฺเณนาติ เอวํ วิวเทยฺย ๑ อิติ อิมายปิ อุปฺพตฺตคฺเณน กาลิกา
กามา กถิตา ๑ ติสฺ วิชานฺตีติ ติสฺ มานेषุ ๑ เอกวิเรน รูปสงฺคโห
ติอาทิสฺ หิ โกฏฺจาโส วิชานฺตีติ วุตฺโต ๑ กถํวโร สิวณฺตํ วทณฺตี กถํวโร
ปญฺณวณฺตํ วทณฺตีติอาทิสฺ อากาโร ๑ ติสฺโส อิมํ กิขฺเข

ฉินฺทิตฺตํ ๑ ฉินฺนคณฺณตฺติ จตฺตารโ คณฺณเถ ฉินฺทิตฺตวา จิตฺตํ ๑ อนิฉนฺตฺติ นิตฺตทฺทํ ๑
นिरาสนฺตฺติ นิตฺตคณฺทํ ๑ ปริเยสมานาติ โอลอกยมานา ๑ นาชณฺคณฺณตฺติ น
อริคจฺจณฺตฺติ น วินฺทณฺตฺติ น ปสฺสณฺตฺติ ๑ วตฺตมานคฺคเถ อตีตวณฺณํ ๑
อิชฺช วา หุริ วาติ อิชฺช โลกเถ วา ปรโลกเถ วา ๑ สพฺพนิเวสเนสูติ ตโย ภวา
จตฺตสฺสโย โยนโย ปณฺจ คตฺติโย สตฺต วิญฺญาณญฺจิตฺติโย นว สตฺตาวาสา
อิตฺติ อิมेषฺ สพฺเพสุปี สตฺตนิเวสเนสุ เอวรूपํ จีณาสวํ กายสฺส เกทา
อุปฺปชฺชมานํ วา อุปฺปนํ วา น ปสฺสณฺตฺติ อตฺตโธ ๑ อิมาย คากาย
สนฺทิกฺคจิกฺกํ โลกุตฺตรคฺคณฺณเมว กเถสิ ๑

อิมฉจฺจ คากํ สุตฺตวา สามี เทวตา อตฺตํ สลฺลคฺคเขสิ เตเนว การณฺณ อิมสฺส
ชฺวาทํ ภนฺเตตฺติอาทิมาย ๑ ตตฺต ปาปํ น กยฺรชาติ คากาย ทสฺสคฺคณฺณปถวเสนปี
กเถตุํ วญฺญตฺติ อญฺจจิกฺกคฺคณฺณเสนปี ๑ ทสฺสคฺคณฺณปถวเสน ตาว วจฺจชาติ จตฺตพิชฺช
วจฺจสุจฺจริตฺตํ คหิตฺตํ ๑ มนฺสาติ ติวริชฺช มโนสุจฺจริตฺตํ คหิตฺตํ ๑ กายเณน วา กิณฺจณ
สพฺพโลกเถติ ติวริชฺช กายสุจฺจริตฺตํ คหิตฺตํ ๑ อิมเ ตาว ทสฺสคฺคณฺณปถวเสนมา โหนฺตฺติ ๑
กามเ ปหาชาติ อิมินา ปน กามสุชฺชลฺลิกานฺนโยโค ปฏิกฺคจิตฺตโธ ๑ สติมา สมฺปชาโนติ
อิมินา ทสฺสคฺคณฺณปถวการกํ สติสมฺปชฺชณฺณํ คหิตฺตํ ๑

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 66

ทุกขํ น เสเวถ อนตฺถสฺสยฺหิตนฺติ อิมินา อตฺตกิลมณานุโยโค ปฏฺฐิสฺสึโ ๑
อิตฺติ เทวตา อุโภ อนฺเต วชฺเชตฺวา การเกหิ สติสมฺปชฺญเณหิ สทฺฐี
ทสฺสกุสลกมฺมปถมฺเม ตฺเมหฺหิ กถิตฺ อาชานามิ ภควาติ วทติ ๑
อฏฺฐจฺงกิกมคฺควเสน ปน อัย นโย ตสฺมึ กิร จาเน มหตีชฺมมฺเทสนา
อโหสิ ๑ เทสนาปริโยसानเ สา เทวตา ยถาภูจฺจาเน จิตาว เทสนานุสฺสारेณ ฌาณํ
เปเสตฺวา โสตาปตฺติผลเ ปตฺติภูจฺจาย อตฺตนา อธิคตํ อฏฺฐจฺงกิกมคฺคํ ทสฺเสนฺติ
เอวมาห ๑ ตตฺถ วจฺสาติ สมฺมาวาจา คหิตา มโน ปน องฺกํ น โหตีติ มนฺสาติ
มคฺคสมฺปยุตฺตกจฺจิตฺตํ คหิตํ ๑ กายเณ วา กิณฺจณ สพฺพโลเกติ สมฺมากมฺมนโต
คหิโต อาชีโว ปน วาจากมฺมนตฺปกฺขิกตฺตา คหิโตว โหติ ๑ สติมาติ อิมินา
วายามสฺติสมารโย คหิตา ๑ สมฺปชาโนติ ปเทณ สมฺมาทิฏฺฐิจิ สมฺมาสงฺกปโป ๑
กาเม ปหาย ทุกขํ น เสเวถาติ ปททฺวเณน อนตฺทวฺยวชฺชนํ ๑ อิตฺติ อิมเ เทว อนฺเต
อนฺุปกมฺม มชฺฌิมํ ปฏฺฐิปทํ ตฺเมหฺหิ กถิตํ อาชานามิ ภควาติ วตฺวา ตถาคตํ
คณฺฐมาลาทีหิ ปฺุชฺเชตฺวา ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปกฺกามิตฺติ ๑

ทสมํ ๑ นนฺททวคฺโค ทฺติโย ๑

สฺตฺตฺติวคฺคสฺส ปจฺเจ สฺตฺตฺติยาติ เทสนาสีสมตํ เอกโตธาราทีนา
สฺตฺตฺเถนาติ อตฺถโ ๑ โอมภูจฺจติ ปหฺโฏ ๑ จตฺตาโร หิ ปหารา โอมภูจฺจ อุมฺมภูจฺจ
มภูจฺจ วิมฺมภูจฺจติ ๑ ตตฺถ อุปริ

เล่มที่ 10 เทวตาสยุดตวณณา หน้า 67

จตุวา อโธมุขํ ทินฺนปหาโร โอมฏฺโฐ นาม เหฏฺฐา จตุวา อุทฺธมุขํ ทินฺโน
อุมมฏฺโฐ นาม อคฺคพฺสฺสจฺจ วิย วิณฺวิษณฺตีวา คโต มฏฺโฐ นาม เสโส สพฺโพปิ
วิมฏฺโฐ นาม ๑ อิมสฺมี ปน จาเน โอมฏฺโฐ คหิโต ๑ โส หิ สพฺพทารุณ
ทฺรุตฺตรสฺสโล ทฺตฺตฺติจฺจโณ อนฺโตโทโส อนฺโตปฺพฺพโลหิโตว โหติ
ปฺพฺพโลหิตํ อนิกฺขมิตฺวา วณฺมุขํ ปรีโยนทฺธิตฺวา ติฏฺฐติ ๑ ปฺพฺพโลหิตํ
นีหริตฺกามาเมหิ มณฺเจน สทฺธิ พนฺธิตฺวา อโธสิโร กาทพฺโพ
โหติ มรณํ วา มรณมตฺตํ วา ทฺกขํ ปาปฺณาติ ๑ ปรีพฺพเชติ วิหเรยฺย ๑
อิมาย คาทาย ก็ กเถติ ยถา สตฺตฺติยา โอมฏฺฐปรีโส สลฺลพฺพหนวณฺตฺติจฺจณฺนํ
อตุถาย วิริยํ อารภติ ปโยคํ กโรติ ปฺรกฺกมฺติ ๑ ยถา จ ทฺยหฺมาเน
มตฺตเก อาทิตฺตฺตฺติโส ตสฺส นีพฺพาปนตุถาย วิริยํ อารภติ ปโยคํ กโรติ
ปฺรกฺกมฺติ เอวเมว ภิกฺขุ กามราคํ ปหานาย สโต อปฺปมตฺโต หุตฺวา วิหเรยฺย
ภควาติ กเถติ ๑ อถ ภควา จินฺเตสิ อิมาย เทวตาย อุปฺมา ตาว ทพฺหํ กตุวา อานีตา
อตุถํ ปน ปรีตฺตํ คเหตุวา จิตฺตา ปฺนปฺปฺนํ กเถนฺตีปี เหา กามราคสฺส
วิกฺขมฺภนปฺหานเมว กเถยฺย ๑ ยาว จ กามราโค มกฺเคน น สมฺกฺขมาภฺยติ ตาว
อนฺุพฺนุ โธว โหติ ๑ อิติ ตเมว โอบมฺมํ คเหตุวา ปจฺมมกฺควเสน เทสนํ วิณฺวฏฺฐตุวา
ทสฺเสนฺโต ทฺตฺติยํ คาทมาห ๑ ตสฺสสฺสโล ปฺริมาณุสาเรเนว เวทิตพฺโพติ ๑ ปจฺมํ ๑

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 68

ทฺติเย นามุสนฺตํ อฺสฺสตีติ กมฺมํ อฺมุสนฺตํ วิปาโก น อฺสฺสตี
 กมฺมเมว วา อฺมุสนฺตํ กมฺมํ น อฺสฺสตี ฯ กมฺมํ หิ นากโรโต กยิริตี ฯ อฺมุสนฺตญจ
 ตโต อฺสฺสตี กมฺมํ อฺมุสนฺตํ วิปาโก อฺสฺสตี กมฺมเมว วา อฺสฺสตี ฯ กมฺมํ หิ กรโต
 กยิริตี (๑) ฯ ตสฺมา อฺมุสนฺตํ อฺสฺสตี อปฺปทฺทจฺปโปทิสินฺนุตติ ยสฺมา น อฺมุสนฺตํ อฺสฺสตี
 อฺมุสนฺตญจ อฺสฺสตี อํยํ กมฺมวิปาگانํ ฆมฺมตา ตสฺมา โย อปฺปทฺทจฺสส นรฺสฺส
 ทฺสฺสตี สฺทฺทฺสฺส โปสฺสส อณฺจณฺสฺสตาติ เอวํ วุตฺโต อปฺปทฺทจฺปโปทิสี ปุคฺคโลก
 ตํ ปุคฺคกํ กมฺมํ อฺมุสนฺตเมว กมฺมํ อฺสฺสตี วิปาโก วา อฺสฺสตี ฯ โส หิ ปฺรตฺส
 อฺปฺมาตํ กาคฺคํ สกฺโกติ วา มา วา อตฺตา ปนาเนน จคฺคฺส อฺปาเยสฺส จปิโต
 นาม โหตี ฯ เตนานห ภาควา ตเมว พาลํ ปจฺเจติ ปาปี สฺซุโมโรช ปฏฺวีวตีว
 จิตฺโตติ ฯ

ทฺติยํ ฯ

ตติเย ฯ อนฺโตชฺญาตี คาถาย อยมตฺโต ฯ ชฺญาตี ตณฺหาเย ชาลินียา อธิวณฺํ ฯ
 สฺวา หิ รุปาทีสุ อารมฺมณฺเสสุ เหนฺจฺจฺปฺปริยวเสน ปุณฺปุณฺํ อฺปฺปชฺชนโต
 สํสิพฺพนฺญฺเจเน เวพฺพคฺมุพาทินํ สาขาชาลสฺงฺขาตา ชฺญา วียาตี ชฺญา ฯ สฺวา ปเนสฺวา
 สกฺปริกฺขารปรปริกฺขารเสสุ สกอตฺตภาวปรอตฺตภาเวสุ อชฺหมตฺติกาเยตนพาหิรายตเนสุ
 จ อฺปฺปชฺชนโต อนฺโตชฺญา พหิชฺญาตี วุจฺจตี ฯ ตาย เอวํ อฺปฺปชฺชมานาย ชฺญาเย
 ชฺญิตฺตา ปชา ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสยัตตวณณา หน้า 69

ยถา นาม เวพฺพชฎาทีหิ เวพฺพอาทโย เอวํ ตาย ตณฺหาชฎาย สพฺพปาปี อัย
สยัตตนิคายสงฺฆาตา ปชา ชฎิตา วินทฺธา สํสึพฺพิตาติ อตุโถ ๑ ยสฺมา
จ เอวํ ชฎิตา ตํ ตํ โคตม ปุจฺฉามํติ ตสฺมา ตํ ปุจฺฉามํติ ๑ โคตมาติ
ภควนฺตํ โคตฺเตน อาลปติ ๑ โโก อิมํ วิชฺฌเย ชฎนฺติ อิมํ เอวํ เตชาคุกํ
ชฎฺเตวา จิตฺชฎํ โโก วิชฺฌเยย วิชฺฌตุํ โโก สมตฺโถติ ปุจฺฉติ ๑

อถสฺส ภควา ตมตํ วิสฺสชฺเชนฺโต สีเล ปติฏฺฐายาติอาทิมาย ๑ ตตฺถ
สีเล ปติฏฺฐายาติ จตุปาริสฺสฺฐิสีเล จตฺวา ๑ เอตฺถ จ ภควา ชฎาวิชฺฌนํ ปุจฺฉิโต
สีลํ อารณฺโต น อณฺณํ ปุฏฺโฐ อณฺณํ กเถตฺติ เวทิตฺวา ๑ ชฎาวิชฺฌกสฺส
หิ ปติฏฺฐาทสฺสณตฺถเมตฺถ สีลํ กถิตํ ๑

นโรติ สตุโต ๑ สปลฺโผลติ กมฺมชฺติเหตุกปฏิสนฺธิปฺลฺลวาย ปฺลฺลววา ๑ จิตฺตํ
ปฺลฺลวญจ ภาวณฺติ สมาริณฺเจว วิปฺสฺสนญจ ภาวมาโน ๑ จิตฺตสีเสน เหตุถ
อฏฺฐ สมปฺตติโย กถิตา ปฺลฺลวานาเมว วิปฺสฺสนา ๑ อาตาปีติ วิริยวา ๑ วิริยํ หิ
กิลฺลสํ อตาปนปฺริตาปนตฺถเนน อาตาโปติ วุจฺจติ ตทสฺส อตฺถิติ อาตาปี ๑
นิปโกติ เนปํ วุจฺจติ ปฺลฺลวา ตาย สมฺนฺนาคโตติ อตุโถ ๑ อิมินา ปเทน
ปาริหาริยปฺลฺลวํ ทสฺเสติ ๑ ปาริหาริยปฺลฺลวา นาม อัย กาโล อุกฺกเทสฺส อัย
กาโล ปฺริปุจฺฉายาติอาทินา นเยน สพฺพตฺถ การापิตา ปฺริหริตฺวาปฺลฺลวา ๑
อิมสฺมี หิ ปฺลฺลหาพฺยากรณฺตีกฺขตฺตุํ ปฺลฺลวา อากตา ๑ ตตฺถ ปจฺมา

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 70

สชาติปณฺญา ทุตฺติยา วิปสฺสนาปณฺญา ตติยา สพฺพกิจฺจปริณายิกา ปาริหารียปณฺญา ฯ

โส อิมํ วิชฺฌเย ชฺฌนฺตฺติ โส อิเมหิ สีลาทีหิ สมฺนฺนาคโถ ภิกฺขุ ฯ ยถา
นาม ปุริโส ปจฺวิยํ ปตฺติกฺขาย สฺนฺนิตฺตํ สตฺถํ อุกฺขิปิตฺวา มหนฺตํ เวพฺพคฺคฺมํ
วิชฺฌเยยฺย เอวเมว สีเล ปตฺติกฺขาย สมฺมาธิตฺตาย สฺนฺนิตฺตํ วิปสฺสนาปณฺญาสตฺถํ
วิริยพลปคฺคหิตฺเตน ปาริหารียปณฺญาหตฺเตน อุกฺขิปิตฺวา สพฺพํปิ ตํ อตฺตโน
สนฺตฺตานปตฺติตํ ตณฺหาชฺฌํ วิชฺฌเยยฺย สลฺยฉินฺนํเทยฺย สมฺปทาเลยฺยติ ฯ
เอตฺตดาวตฺตา เสกฺขชฺฌมฺมํ กเถตฺวา อิทานิ ชฺฌํ วิชฺฌेतฺวา จิตฺตํ มหาชีณาสํ
ทสฺเสนฺโถ เยสนฺตฺติอาทิมายฺห ฯ เอวํ ชฺฌํ วิชฺฌेतฺวา จิตฺตํ ชีณาสํ ทสฺเสตฺวา ปุณ
ชฺฌาย วิชฺฌิตฺตกาถํ (๑) ทสฺเสนฺโถ ยตฺถ นามญฺจาติอาทิมายฺห ฯ ตตฺถ นามนฺตฺติ
จตฺตารโ อรูปฺปิโน ขนฺธา ฯ ปฏฺิฆฺรฺูปสฺสณฺญา จาติ เอตฺถ ปฏฺิฆฺรฺูปสฺสณฺญาเวสฺน กามภโว
คหิโต รฺูปสฺสณฺญาเวสฺน รฺูปภโว ฯ เตสฺสุ ทฺวิสฺสุ คหิเตสฺสุ อรูปภโว คหิโตว โหติ
ภวสฺงฺเขเปนาติ ฯ เอตฺถเสสา นิชฺชเต ชฺฌาติ เอตฺถ เตญฺญมิกวญฺญสฺส ปรียาทียนญฺจฺจฺจเน
เอสา ชฺฌา นิชฺชติ นิพฺพานํ อากมฺมํ นิชฺชติ นินฺรุชฺชตฺติติ อยมตฺโต ทสฺสิโต
โหติติ ฯ

ตติยํ ฯ

๑ ม. วิชฺฌโนกาถํ ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสังยุตตวณฺณา หน้า 71

จตุตฺเถ ฯ ยโต ยโตติ ปาปโต วา กลฺยาณโต วา ฯ อัยฺ กิร
เทวตา ยํกิลฺลิจิ กุสลาภิเกทํ โลกียํ วา โลกุตฺตรํ วา มโน ตํ นิวาเรตพฺพเมว
น อุปฺปาเทตพฺพนฺติ เอวฺลทฺธิกา ฯ ส สพฺพโตติ โส สพฺพโต ฯ อถ ภควา
อัยฺ เทวตา อนิยุยานิกํ กถํ กเถติ มโน นาม นิวาเรตพฺพปี อตุถิ
ภาเวตพฺพปี อตุถิ วิชิตฺวา เทสนมสฺสา ทสฺเสตฺตสํมิตฺติ จินฺเตตฺวา ทฺธิยํ
คาถมาห ฯ ตตฺถ น มโน สํยตฺตมาคตฺตนิ(๑) ยํ วุคฺคํ น สพฺพโต มโน
นิวารเยติ กตฺตรํ ตํ มโน ยํ ตํ สพฺพโต น นิวาเรตพฺพนฺติ เจ ฯ มโน
สํยตฺตมาคตํ ยํ มโน ยตฺถ สํยตฺตภาวํ อาคตํ ทานํ ทสฺสํมิตฺติ สํ
รฺกขิตฺตสํมิตฺติอาทินา นเยน อุปฺปนฺนํ เอตํ มโน น นิวาเรตพฺพํ อญฺญทตฺถํ
พฺรุเหตพฺพํ วทฺฺฆเตตพฺพํ ฯ ยโต ยโต จ ปาปกนฺติ ยโต ยโต อกุสฺสํ อุปฺปชฺชติ
ตโต ตโต จ ตํ นิวาเรตพฺพนฺติ ฯ

จตุตฺถํ ฯ

ปฺลยฺจเม กตาวีติ จตฺุหิ มคฺเคหิ กตฺกจิโจ ฯ อหํ วทามิตฺติ อัยฺ
เทวตา วนสณฺฑทวาสิณี สวา อรญฺญิกานํ ภิกฺขุณฺํ อหํ ภุญฺชามิ อหํ นิสิตฺทามิ
มํ ปตฺโต มม จีวรนฺติอาทิกถาโหวหารํ สุตฺวา จินฺเตสิ อหํ อิเม ภิกฺขุ ชีณาสวาติ
มญฺญามิ ชีณาสวานญฺจ นาม เอวฺรฺูปา อตฺตฺุปลทฺธินิสฺสิตกถา โหติ น

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 72

โหติ นุโขติ ชานนตถํ เอวํ ปุจฺจติ ฯ สมณฺณนฺติ (๑) โลกนिरุตฺตี โลกโวหารํ ฯ
 กุสโลติ ขนฺธาทิกุสโล ฯ โวหารมตฺเตนาติ อุปฺลทฺธินิสฺสิตกถํ หิตฺวา
 โวหารเกทํ อกรฺโรนฺโต อหํ มมาติ วทฺเยยฺ ฯ ขนฺธา ภูณฺชนฺติ ขนฺธา
 นิสฺสิทนฺติ ขนฺธานํ ปตฺโต ขนฺธานํ จีวรนฺติ หิ วุตฺเต โวหารเกโท โหติ
 น โกจิ ชานาติ ฯ ตสฺมา เอวํ อวตฺวา โลกโวหารเณ โวหฺรตีติ ฯ
 อถ เทวตา ยถิ ทิฏฺฐิจิยา วเสน น วทติ มานวเสน นุโข วทตีติ
 จินฺตตฺวา ปฺน โย โหตีติ ปุจฺจติ ฯ ตตฺถ มานํ นุโขติ โส ภิกฺขุ มานํ
 อุปฺคนตฺวา มานวเสน วทฺเยย นุโขติ ฯ อถ ภควา อยํ เทวตา ชีณาสวํ สมานํ
 วิย กโรตีติ จินฺตตฺวา ชีณาสวสฺส นววิโรปี มาโน ปหีนฺติ ทสฺเสนฺโต
 ปฏฺฐิกถํ อาท ฯ ตตฺถ วิฐฺปิตาติ วิธฺสีตา ฯ (๒) มานกนฺตสฺสาติ มานา จ กนฺธา
 จ อสฺส ฯ มณฺณตฺนฺติ มณฺณนํ ฯ ติวธิปี ตณฺหาทิฏฺฐิमानมณฺณนํ โส วิตีวตฺโต
 อติกกนฺโตติ อตฺถโธ ฯ เสสํ อุตฺตานเมวาติ ฯ

ปณฺจมํ ฯ

นฺนฺเจ ปุจฺจฺจฺนฺติ ปุจฺจฺจฺจํ ฯ กถํ ชานมฺมุติ กถํ ชานเยยาม ฯ
 ทิวารตฺตินฺติ ทิวา จ รตฺตี จ ฯ ตตฺถ ตตฺถาติ ยตฺถ ยตฺถเวว ปชฺชลิโต โหติ
 ตตฺถ ตตฺถ ฯ เอสา อาภาติ เอสา พุทฺธาภา ฯ กตฺมา ปน สาคิ ฌานาโลโก वा

โหตุ ปิตีอาโลโก วา ปสาทาโลโก วา ฆมมกถาอาโลโก วา สพุโพปี
พุทธานัน ปาตุภาวา อุปปนโน อาโลโก พุทธานา นาม ๙ อัย อนุตตรา
สพพเสฏฐา อสทิสาคี ๙

นฎจัน ๙

สตุตเม กุโตะ สรา นีวตุนตตีติ อิมะ สัสารสรา กุโตะ นีวตุนตตี
กั อากมม นปฺปวตุนตตีติ อตุโถ ๙ น กาศตตีติ น ปตัญญาตี ๙ อโตติ อโต
นิพพานโต ๙ เสสั อุตตทานเมวาตี ๙

สตุตมัม ๙

อฎฐเม นิชานคตัม มุตตสาธาตี มหนตัม ชนเมเตสนุตติ มหัทธนา ๙
สุวณฺณรชตภาชนาตี มหาโกโก เอเตสนุตติ มหาโกกา ๙ อณณมณฺณาภิกิษฺมนตตีติ
อณณมณฺณ อภิกิษฺมนตติ ปตฺถณตติ ปิเหนตติ ๙ อนลงกตาคี อติตตทา อปรียนตชาคา ๙ (๑)
อุสฺสูกกชาคเตสฺสตี นานากิจจชาคเตสฺส อนุปฺปนฺนํ ฐปาทีนํ อุปปาทนตถาย
อุปปนฺนํ อนุภวตถาย ปสฺสเตสฺส ๙ (๒) ภวโสทานุสสารีสุตตี วฎฐโสตัม อนุสฺสรนตเตสฺส ๙
อนุสฺสูกาคี อพาทคา ๙ (๓) อการนตติ มาตุคามน สทฐี เคหํ ๙ วิราชียาคี วิราชิตวา ๙
เสสั อุตตทานเมวาตี ๙

อฎฐมัม ๙

นวมะ จตุจกุกนตติ จตุอิริยาปถัม ๙ อิริยาปโถ หิ อิธ
๑ ม. อปรียตชาคา ๙ ๒ ม. อุสฺสูกเกสฺส ๙ ๓ ม. อวาวฎฐา ๙

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 74

จกฺกนฺติ อธิปฺเปโต ฯ นวทวารนฺติ นวหิ วนฺมฺเขหิ นวทวาริ ฯ ปุณฺณนฺติ อสฺสิจฺปิรุํ ฯ
 โลเกน สํยฺตฺตฺนฺติ ตณฺหยา สํยฺตฺตํ ฯ กถํ ยาตุรา ภวิสฺสตีติ เอตฺสฺส เอวฺรุปฺสฺส
 สรีรฺสฺส กถํ นิคฺคมนํ ภวิสฺสตีติ กถํ มุตฺติ ปริมุตฺติ สมตฺติกฺกโม ภวิสฺสตีติ ปุจฺจติ ฯ
 นทฺธินฺติ อุปนาหํ ปุพฺพกาเล โภโธ อปรกาเล อุปนาโหติ เอวํ ปวตฺตํ
 พลวโกธนฺติ อตุโธ ฯ วรรตฺตฺนฺติ เฉตฺวา นทฺธี วรรตฺตลฺจ สนนฺทานํ สนนฺกมฺมฺนฺติ
 คากาย ตณฺหา วรรตฺตา ทิฏฺฐิ สนนฺทานํ นาม ชาตํ อิธ ปน ปาถินิทฺติฏฺฐเ
 กิเลเส จเปตฺวา อวเสสา วรรตฺตาคี เวทิตฺตฺวา อิติ กิเลสฺววรรตฺตลฺจ เฉตฺวาติ
 อตุโธ ฯ อิจฺฉาโลภนฺติ เอโกเยว รมฺโม อิจฺฉนฺตฺเถน อิจฺฉา ลุพฺภนฺตฺเถน โลภิตฺติ
 วุตฺโต ฯ ปจฺมฺปฺปฺตฺติกา วา ทุพฺพลา อิจฺฉา อปรฺาปรฺปฺตฺติโก พลวา โลภํ ฯ
 อลทฺทฺปฺตฺตนา วา อิจฺฉา ปฏฺิถทฺทฺวตฺตมฺหิ โลภํ ฯ สมฺมํ ตณฺहनฺติ อวิชฺชามฺมฺเลน
 สมฺมตฺตลฺจ ตณฺหํ ฯ อพฺพฺยหาติ อคฺคมฺกฺเคน อุปฺปาฏฺตฺวา ฯ
 เสสํ อุตฺตฺตานเมวาทิ ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม ฯ เณนิชฺชงฺกนฺติ เณนิมิกฺสฺส วิย สฺวภูฏิตฺชงฺกํ ฯ กิสนฺติ อณฺฏํ
 สมสรีริ ฯ อถวา ตโจมิลาดํ (๑) มาลาคนฺทวิเลปนฺนํ อณฺฐปฺพฺรุหิตฺสรีรฺนฺติปิ อตุโธ ฯ
 วีรฺนฺติ วิริยวฺนฺติ ฯ อปฺปาหารนฺติ

โกชเน มตฺตถฺยตฺยา มิตาหารํ วิกาลโกชนํ ปฏิกุเขปวเสน วา ปริตฺตาหารํ ฯ
อโถลฺลปฺปนฺติ จตฺตฺส ปจฺจเยสฺส โถลฺลปฺปวิริหิตํ ฯ รสตณฺหาปฏิกฺเขโป วา เอส ฯ
สีหํเวกฺจํ นาคนฺติ เอกจํ สีหํ วีย เอกจํ นาคํ วีย ฯ คณฺวาสิโน หิ
ปมตฺตา โหนฺติ เอกจฺราอุปมตฺตา ตสฺมา เอกจฺราว คหิตา ฯ
ปเวทิตาติ ปกาสิตา กถิตา ฯ เอตฺถาติ เอตฺสุมิ นามรूपे ฯ
ปญฺจกามคฺคฺวเสน หิ รูปํ คหิตํ มเนน นามํ อุกฺเขหิ ปน อวินิฏฺฏตฺตมฺเม (๑)
คเหตุวา ปญฺจกฺขนฺธาทิวเสน เปตฺถ ภูมฺมํ โยเชตพฺพนฺติ ฯ

ทสมํ ฯ สตฺตฺวิคฺโค ตติโย ฯ

สตฺตฺลปฺกายิกวคฺคฺสฺส ปจฺเม สตฺตฺลปฺกายิกาติ สत्ตํ ชมฺมสมาทานวเสน
อูลฺลปีตฺวา สกฺเค นีพฺพตฺตาติ สตฺตฺลปฺกายิกา ฯ ตตฺริทํ วตฺถุํ สมฺพหฺลา กิร
สมฺพุทฺทวาทฺธิชา นาวาย สมฺพุทฺทํ ปกฺขนฺทีสุ ฯ เตสํ ชิตฺตฺสรวเณน กจฺจนฺติยา
นาวาย สตฺตฺเม ทิวเส สมฺพุทฺทมฺชฺเฒ มหนฺตํ อุปฺปาตํ ปาตฺกฺกํ มหาอุมฺมิโย
อุกฺกฺหิตฺวา นาวํ อุกฺกฺสฺส ปฺรูเนติ ฯ นาวาย นิมฺมุชฺชมานาย มหาชโน อตฺตโน
อตฺตโน เทวตานิ นามานิ คเหตุวา อายาจนาทินิ กโรนฺโต ปริเทวิ ฯ เตสํ มชฺเฒ
เอโก ปุริโส อตฺถิ นฺโฆ เม เอวรूपे ภเย ปตฺติฏฺฐาติ อาวชฺเชนฺโต อตฺตโน

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 76

ปริสุทฺธานิ สรณานิ เจว สีลानิ จ ทิสฺวา โยคี วिय ปลุลงฺกํ อภฺชิตฺวา
นิสีทิ ฯ ตเมตํ อิตเร อภฺยการณํ ปุจฺฉีสุ ฯ โส เตสํ กเถสิ อาม โภ อหํ
นาว่า อภิรุหนทิวเสว ภิกฺขุสงฺฆสฺส ทานํ ทตฺวา สรณานิ เจว สีลानิ จ อคฺคเหสี
เตน เม ภยํ นตฺถิติ ฯ ก็ ปน สามิ เอตานิ อลฺยเวตํปี วฏฺฏนฺตฺติ ฯ อาม
วฏฺฏนฺตฺติ ฯ เตนหิ อมฺหากํปี เทถาติ ฯ โส เต มนฺุสฺเส สत्ตํ สत्ตํ กตฺวา
สตุต โภฏฺฐาเส อกาสิ ตโต ปลฺยจ สีลानิ อทาสิ ฯ เตสุ ปลฺยจ ชนสत्ตํ (๑)
โคปลฺยกมตฺเต อุกฺเก จิตฺตํ อคฺคเหสี ทฺวติยํ ชานุมตฺเต ตติยํ กภูมิตฺเต จตุตฺถํ
นาภิมตฺเต ปลฺยจมํ ถนมตฺเต ฉฏฺฐํ กลปลฺยมาณฺเ สตุตมํ มุเขน โลโณทเก
ปวิสนฺเต อคฺคเหสี ฯ โส เตสํ สีลानิ ทตฺวา อลฺยณํ ตุมฺหากํ ปฏฺฐิสรณํ นตฺถิ
สีลเมว อวชฺเชถาติ อุกฺโขเสสิ ฯ ตานิ สตุตฺตปี สตานิ ตตุถ กาลํ กตฺวา
อาสนฺนกาเล คหิตสีลํ นิสฺสาย ตาวตีสภวเน นิพฺพตฺตีสฺสุ เตสํ ฆฏฺฐาวเสเนว วิมานิ
นิพฺพตฺตีสฺสุ ฯ สพฺพมชฺเฒ อจฺริยสฺส โยชนสติกํ สุวณฺณวิมานํ นิพฺพตฺติ อวเสทานิ
ตสฺส ปรีวารานิ หุตฺวา สพฺพเหฏฺฐิมํ ทฺวาทสโยชนิกํ อโหสิ ฯ เต นิพฺพตฺตกฺขณฺเยว
กมฺมํ อวชฺเชนฺตา อจฺริยํ นิสฺสาย ตํ สมฺปตฺตติลาภํ ญตฺวา กจฺฉาม ตาว
ทสพลสฺส สนฺติเก อมฺหากํ
๑ ม. ชงฺฆสตานิ ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสยุตตวณณา หน้า 77

อาจริยสุส วัฒนํ กเถสุสามาติ มชฺฉิมยามสมนนฺตเร ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺตํ
ตาสุ ฆ เทวตา อาจริยสุส วัฒนภณนฺตํ เอเกกํ คากํ อภาสีสุ ฯ

ตตฺถ สพุทฺธิเรวาทิ ปณฺฑิตฺเตหิ สปุปรฺริเสหิ เอว ฯ รกาโร ปทสนฺธิกโร ฯ
สมาเสถาติ สห นิสฺสึเทยฺย ฯ เทสนาสีสเมว เจตํ สพุทฺธิริยาปเถ สพุทฺธิเรว สห
กปฺเปยฺยาติ อตฺถโถ ฯ กุพฺเพถาติ กเรยฺย ฯ สนฺถวณฺติ มิตฺตสนฺถวํ ฯ ตณฺหาสนฺถวโ
ปน น เกนจิ สทฺธิ กาทพุโพ มิตฺตสนฺถวโ พุทฺธปจฺเจกพุทฺธพุทฺธสาวเกหิ สห
กาทพุโพ ฯ อิํ สนฺธาเยตํ วุตฺตํ ฯ สตณฺติ พุทฺธาทีนํ สปุปรฺริสานํ ฯ สทฺธมฺมนฺติ
ปณฺจสีลทสสีลจตุสฺสตีปฏฺฐานาทีเกทํ สทฺธมฺมํ อิธ ปน ปณฺจสีลํ อธิปฺเปตํ ฯ เสยฺโย
โหตีติ วุฑฺฒิ โหติ ฯ น ปาปิโยติ ลามกํ กิณฺจิ น โหติ ฯ นาณฺถโตติ
วาลิกาทีหิ เตลาทีนํ วิย อณฺถโต อนฺธพาลโต ปณฺญา นาม น ลพฺภติ
ติลาทีหิ ปน เตลาทีนํ วิย สตํ ชมฺมํ ฌตฺวา ปณฺฑิตเมว เสวณฺโต ภขณฺโต
ลภตีติ ฯ โสภมฺชฺเชติ โสภวตฺถุนํ โสภานุกตฺตานํ วา สตฺตฺตานํ มชฺเช คโต น
โสจติ พนฺธุลเสนาปติสุส อุปาสิกา วิย ปณฺจนฺนํ โจรสฺตฺตานํ มชฺเช
ชฺมฺมเสนาปติสุส สทฺธิวิหารีโก สฺงกฺิจจสามเณโร วิย จ ฯ ฌาติมชฺเช
วิโรจตีติ ฌาติคณฺมชฺเช สฺงกฺิจจตุเถรสฺส สทฺธิวิหารีโก อธิมุตฺตกสามเณโร
วิย โสภติ ฯ โส กิรสฺส

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 78

ภาคินเญโย โหติ อถ นํ เถโร อาห สามเณร มหุลลโกสิ ชาโต คจฺจ
วสุธานี ปุจฺฉิตฺวา เอहि อุปสมฺปาเทศฺสามีติ ฯ โส สาธฺตฺติ เถโร วนฺทิตฺวา
ปตฺตจิวรมาทาย โจราภูวียา โอรภาเค ภคินียา คามํ คนฺตฺวา ปิณฺฑาทาย จริ ฯ
ภคินี นํ ทิสฺวา วนฺทิตฺวา เคเห นิสีทาเปตฺวา โภเชสิ ฯ โส กตภตฺตกิจฺโจ
วสุธานี ปุจฺฉิ ฯ สา อหํ น ชานามิ มาตา เม ชานาตีติ อาห ฯ อถ โส
ติฏฺฐถ ตฺเมห อหํ มาตุ สนฺตํกํ คมิสฺสามีติ อฏฺฐวี โอตินฺโณ ฯ ตเมนนํ ทูรโตว
โจรฺปฺริโส ทิสฺวา โจรานํ อาณาเปสิ ฯ โจรา สามเณโร กิเรโก อฏฺฐวี โอตินฺโณ
คจฺจถ นํ อานเถตฺติ อาณาเปตฺวา เอกจฺเจ มาเรม นนฺติ อ่าหฺสุ เอกจฺเจ
วิสฺสชฺชมาติ ฯ สามเณโรปิ จินฺเตสิ อหํ เสกฺโข สกรณฺเญโย อิมเอหิ สทฺธิ
มนฺเตตฺวา โสตฺถิมตฺตานํ กริสฺสามีติ โจรเชฏฺฐกํ อามนฺเตตฺวา อุปมนฺเต
อวฺุโส กริสฺสามีติ อีมา กถา อภาสิ

อหุ อตีตมทฺธานํ	อรณฺณสฺมี พุรหาวเน
เถโต (๑) ภูฏานิ โโอเทตฺวา	จมฺปกํ (๒) อวธิ ตทา ฯ
จมฺปกณฺจ มตฺติ ทิสฺวา	อุพฺพิคฺคา มิคฺปกฺจฺจิน
เอกรตฺตี อปฺกามํ	อกิจฺจํ วตฺตเต อธิ ฯ
ตเถว สมณฺํ หนฺตฺวา	อติมฺตฺตํ อภิณฺจนํ
อทฺธิยา นาคมิสฺสนฺติ	ธนาตีตา คมิสฺสเถตฺติ ฯ (๔)

เล่มที่ 10 เทวตาสังยุตตวณฺณา หน้า 79

สจฺจํ โข สมโณ อาท	อติมุตฺโต อภิณฺจโน
อทฺธิยา นาคมิสฺสนฺติ	ชนฺชานี ภวิสฺสตี ฯ
สเจ ปฏฺิเปเถ ทิสฺวา	นาโรเจสฺสตี กสฺสจฺจ
ตว สจฺจมนฺรฺกขณฺโต	กจฺจน ฆนฺเต ยถาสฺขณฺติ ฯ

โส เตหิ โจเรหิ วิสฺสชฺชิตฺโต กจฺจนฺโต ฌาตโยปี ทิสฺวา เตสมฺปิ น
อาโรเจสฺตี ฯ อถ เน อนุปฺปตฺเต โจรา กเหตุวา วิหฺลยฺยีสฺสุ อูริ ปหริตฺวา
ปริเทวมานํ จสฺส มาตฺริ โจรา เอตทโวจฺจํ ฯ

กิณฺเต โหติ อติมุตฺโต	อุทฺเท วสฺสิตฺติ ภาสฺสี (๑)
ปฏฺุจฺจา เม อมฺม อกฺขาหิ	กถิ ชานมฺม ตํ มยฺนฺติ ฯ
อติมุตฺตสฺส อหํ มาตา	อยยจฺจ ชน โโก ปิตา
ภคินี ภาตโร จาปี	สพฺเพว อีช ฌาตโย ฯ
อภิจฺจการี อติมุตฺโต	ยํ ทิสฺวา น นีวารเย
เอตํ โข วตฺถํ สมณานํ	อริยานํ ชมฺมชฺชีวินํ ฯ
สจฺจวาที อติมุตฺโต	ยํ ทิสฺวา น นีวารเย
อติมุตฺตสฺส สฺวจิณฺเณน	สจฺจวาทีสฺส ภิกฺขุโน ฯ
สพฺเพว อภยํ ปตฺตา	โสตฺถิ กจฺจนฺตฺว ฌาตโยติ ฯ

เอวํ เต โจเรหิ วิสฺสชฺชิตฺตา กนฺตฺวา อติมุตฺตํ อหํสฺสุ
ตว ตาต สฺวจิณฺเณน สจฺจวาทีสฺส ภิกฺขุโน
สพฺเพว อภยํ ปตฺตา โสตฺถิปจฺจจากมามฺหเสตี ฯ (๑)

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สภาถาวคเค หน้า 80

เต ปรุจสตา โจรา ปสาทำ อापชชิตฺวา อธิมุตตสฺส สามเณรสฺส
 สนฺตึเก ปพฺพชฺสีสุ ฯ โส เต อาทาย อุปชฌายสฺส สนฺตึกั กนฺตฺวา ปจฺมํ อตฺตนา
 อุปสมฺปนฺโน ปจฺฉา เต ปรุจสเต อตฺตโน อนฺตฺเววาสึเก กตฺวา อุปสมฺปาเทสิ ฯ
 เต อธิมุตตฺตฺเถรสฺส โอวาเท จิตฺตา สพฺเพ อคฺคผลั อรหตฺตํ ปาปุณฺสีสุ ฯ อิมมตฺถั
 กเหตุวา เทวตา สตํ สทฺธมฺมมณฺเวยาย ฌาติมชฺเฌ วิโรจตีติ อาห ฯ
 สาทตฺนติ สตตํ สฺขํ วา จิริ สฺขํ วา ติฏฺฐนฺตีติ วทติ ฯ สพฺพาทั โวติ
 สพฺพาทั ตุมฺหากั ฯ ปรียาเยนาติ การเณน ฯ สพฺพทฺกฺขา ปมฺจุจตีติ น เภวถั
 เสยฺโยว โหติ น จ เภวถั ปรุณฺถ ลภติ โสภมชฺเฌ น โสจติ ฌาติมชฺเฌ
 วิโรจติ สุกตฺยิ นินฺพพตฺตติ จิริ สฺขํติฏฺฐติ สกตฺสฺมา ปน วฏฺฐทฺกฺขาปี
 ปมฺจุจตีติ ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺฐิตฺเย ฯ มจฺเจรา จ ปมาทา จาติ อตฺตสมฺปตฺตฺตินิฏฺฐนฺตฺกฺขเณน
 มจฺเจเรณ เจว สติวิปฺปวาสทฺกฺขเณน ปมาเทน จ ฯ เอกฺจฺโจ หิ อิมํ เม
 เทนฺตฺสฺส ปรีกฺขยั กมิสฺสติ มยฺหํ วา ฆรฺมานุสฺสานันฺ วา น ภวิสฺสตีติ
 มจฺจฺริเยน ทานันฺ น เทติ ฯ เอกฺจฺโจ จิตฺทฺทาทีปสฺตฺตฺตา ทานันฺ ทาทพฺพนฺติ
 จิตฺตฺมฺปิ น อุปฺปาเทติ ฯ เอวํ ทานันฺ น ทียตีติ เอวเมตฺถ ยสฺทายกั สิริทฺายกั
 สมฺปตฺติทฺายกั สฺขทฺายกั ทานันฺ นาม น ทียตีติ อาทินาการณัน

เล่มที่ 10 เทวตาสยุดตวณณา หน้า 81

กเถสิ ฯ ปุณณํ อากงฺขมาเนนาติ ปุพฺพเจตนาทีเกทํ ปุณณํ อิจฺจมาเนน ฯ
เทยฺยํ โหติ วิชานตาติ อตฺถิ ทานสฺส ผลนฺติ ชานนฺเตน ทาทพฺพเมวาติ วทติ ฯ
ตเมว พาลํ ผุสตีติ ตํเยว พาลํ อิธ โลกปร โลกสฺสุ ชิมฺจฺจนา จ ปิปาสา
จ ผุสตี อนฺุพนฺชติ น วิชหติ ฯ ตสฺมาติ ยสฺมา ตเมว ผุสตี ตสฺมา ฯ วินยฺย
มจฺเจรนฺติ มจฺเจรมลํ วินตฺวา ฯ ทชฺชา ทานํ มลาภิกฺขติ มลาภิกฺข หุตฺวา ตํ
มจฺเจรมลํ อภิกฺขิตฺวา ทานํ ทเทยฺย ฯ เต มเตสฺสุ น มียฺยนฺตีติ
อทานสึลตาย มรณฺเนน มเตสฺสุ น มียฺยนฺติ ฯ ยถา หิ มโต สมปริวารตฺวา
จปีเต พหุํหิปี อนฺุณปานาติมฺหิ อิํ อิมสฺส โหตุ อิํ อิมสฺสาติ
อฺภูจฺหิตฺวา สํวิภาคํ น กโรติ เอวํ อทานสึโลปีติ มตกสฺส จ
อทานสึลสฺส จ โภคา สมสมานาม โหณฺติ ฯ เตน ทานสึลา
เอวฺรุเปสฺสุ มเตสฺสุ น มียฺยนฺตีติ อตฺถโธ ฯ อทฺธานํว สห วชฺซี อปฺปสฺมี เย
ปเวจฺจนฺตีติ ยถา อทฺธานํ กนฺตารมคฺคํ สห วชฺนฺตา ปถิกา สห วชฺนฺตานํ
ปถิกานํ อปฺปสฺมี ปาถเยเย สํวิภาคํ กตฺวา ปเวจฺจนฺติ ททฺนฺติเยว เอวเมว เย
อนมตคฺคํ สํสารกนฺตารํ สห วชฺนฺตา สห วชฺนฺตานํ อปฺปสฺมีปีเทยฺยธมฺเม
สํวิภาคํ กตฺวา ททฺนฺติเยว เต มเตสฺสุ น มียฺยนฺติ ฯ เอส ธมฺโม สนนฺตโนติ
เอส โปราณโก ธมฺโม สนนฺตนาณํ วา ปณฺฑิตานํ เอส ธมฺโมติ ฯ
อปฺปสฺสเมเกติ อปฺปกสฺมี เทยฺยธมฺเม เอเก ฯ ปเวจฺจนฺตีติ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนียา สคาถาวคฺเค หน้า 82

ททนต์ ๑ พหุเนเก น ทิจฺจเรติ พหุนาปี โภเคน สมฺนาคตา เอกจฺเจ น
 ททนต์ ๑ สหสฺเสน สมฺ มิตาติ สหสฺเสน สทฺธิ มิตา สหสฺสทานสทิสสา โหติ ๑
 ทฺรณฺวโยติ ทฺรณฺคมโน ทฺปฺปุโรติ อตุโธ ๑ ฌมฺมํ จเรติ ทสฺกุสลกมฺมปถฌมฺมํ
 จรติ ๑ โยปี สมฺมุชกํ จเรติ โยปี ขลมนฺนทลาทิสฺชนปลาตโปจนาทิวเสน
 สมฺมุชกํ จรติ ๑ ทาริ จ โปสนฺติ ทาริ จ โปเสนฺโต ๑ ททํ อปฺปกสฺมิมฺนติ
 อปฺปกสฺมี ปณฺณสาทมตฺตมฺหิปี สํวิภาคํ กตฺวา ททฺนฺโตว โส ฌมฺมํ จรติ ๑ สติ
 สหสฺसानนฺติ สหสฺสํ สหสฺสํ กตฺวา คณฺิตานํ ปฺริสํนํ สติ สตสหสฺสนฺติ อตุโธ ๑
 สหสฺสยาคินฺนฺติ ภิกฺขุสหสฺสสฺส วา ยาโค กหาปณฺสหสฺเสน วา นิพฺพตฺติโต
 ยาโคปี สหสฺสยาโค โส เอเตสํ อตฺถิติ สหสฺสยาคิโน เตสํ สหสฺสยาคินํ ๑ เอเตน
 ทสนฺนํ วา ภิกฺขุโกณฺฑินํ ทสนฺนํ วา กหาปณฺโกณฺฑินํ ปิณฺนทฺปาโต ทสฺสิโต โหติ ๑
 เยเอตฺตํ ททนต์ เต กลฺปิ นาคฺฆนฺติ ตถาวิธสฺสาติ อห ๑ ยฺวายํ สมฺมุชกํ
 จรฺนฺโตปี ฌมฺมํ จรติ ทาริ โปเสนฺโตปี อปฺปกสฺมี ททฺนฺโตปี ตถาวิธสฺส
 เอเต สหสฺสยาคิโน กลฺปิ นาคฺฆนฺติ ขนฺเตน ทลิตฺทฺเทน เอกปฺภฺวิสกมตฺตมฺปิ
 สลาภกตฺตมตฺตํปี วา ทินฺนํ ตสฺส ทานสฺส สพฺเพสํปี เตสํ ทานานิ กลฺ
 นาคฺฆนฺติ ๑ กลฺ นาม โสพฺสกาโคปี สตภาโคปี สหสฺสกาโคปี ๑ อธิ
 สตภาโค คหิโต ๑ ยํเตน ทานํ ทินฺนํ ตสฺมี สตธา วิภตฺเต อิตเรสํ

เล่มที่ 10 เทวตาสยุตตวณณา หน้า 83

ทสโกฏิสหสฺสทานํ ตโต เอกโกฏฐาสมปี นาคุฆตตี อห ๑

เอวํ ตถาคเต ทานสฺส อคฺขํ กโรนฺเต สมีเป จิตา เทวตา จินฺเตสิ
เอวํ ภควา มหาทานํ ปาเพน ปวญฺเฐตุวา รตนสติเก วีย นรเก ปกฺขิปนฺโต
อิทํ เอวํ ปริตกฺกํ ทานํ จนฺทมนฺทเล ปหรนฺโต วีย ปกฺขิปติ กถํ นุ โข
เอตํ มหปฺผลตรนฺติ ชานนตฺถํ คากาย อชฺฌภาสิ ๑ ตตฺถ เกนาติ เกน การเณน ๑
มหกฺคโตติ มหตฺถํ คโต วิปฺลสฺเสเวตํ เวจจํ ๑ สเมน ทินฺนสฺสาติ สเมน ทินฺนสฺส
ทานสฺส ๑ อตฺสสา ภควา ทานํ วิภิจฺตุวา ทสฺเสนฺโต ททนฺติ เหเกติอาทิมหา ๑
ตตฺถ วิสเม นิวิฏฺฐาติ วิสเม กายวจิม โนกมฺเม ปติฏฺฐิตา หุตฺวา ๑ ฆตฺวาติ
โปเถตุวา ๑ วริตฺวาติ มาเรตุวา ๑ โสจยิตฺวาติ ปรี โสกสมปฺปีตํ กตฺวา ๑ อสฺสุมุขาติ
อสฺสุมุขสมมิสฺสา ๑ ปรี โรทาเปตุวา ทินฺนทานํ หิ อสฺสุมุขทานนฺติ วุจฺจติ ๑
สทณฺฑาติ ทณฺฑเณน ตชฺเชตุวา ปหริตฺวา ทินฺนทกฺขิณา สทณฺฑาติ วุจฺจติ ๑
เอวนฺติ นานํ สมฺมาสมฺพุทฺธตฺตาย มหาทานํ คเหตฺวา อปฺปผลํ นาม กาคฺคํ สกโกมิ
ปริตฺตทานํ วา มหปฺผลํ นาม ๑ อิทํ ปน มหาทานํ อตฺตโน อฺปฺปตฺติยา
อปริสฺสุทฺธตฺตาย เอวํ อปฺปผลํ นาม โหติ อิตฺธํ ปริตฺตทานํ อตฺตโน อฺปฺปตฺติยา
ปริสฺสุทฺธตฺตาย เอวํ มหปฺผลํ นามาคิ อิมมตฺถํ ทสฺเสนฺโต เอวนฺติอาทิมหาติ ๑

ทฺติยํ ๑

เล่มที่ 10 สารตถุปปกาสนีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 84

ตติเย อุทานํ อุทานเนสีติ อุทาหาริ อุทาหริ ฯ ยถา หิ ยํ เตถํ ปมาณํ
คเหตฺตุน สกโกติ วิสณฺหิตฺวา คจฺจติ ตํ อวเสสโกติ วุจฺจติ ฯ ยํ จ
ชลํ ตพํ คเหตฺตุน สกโกติ อชฺโฆตฺตริตฺวา คจฺจติ ตํ โอโฆติ วุจฺจติ
เอวเมว ยํ ปิติวจฺจํ ทหฺยํ คเหตฺตุน สกโกติ อธิกํ หุตฺวา อนฺโต อสณฺจหิตฺวา
พหิ นิกฺขมติ ตํ อุทานนฺติ วุจฺจติ เอวรูปํ ปิติมยวจฺจํ นิจฺจาราเรสีติ อตุโถ ฯ
สทฺธาปิ สาหุ ทานนฺติ กมฺมมฺลจฺจ กมฺมผลมฺลจฺจ สทฺทหิตฺวาปิ ทินฺนทานํ สาหุ
ลทฺธกํ ภาทฺทกเมว ฯ อาหุติ กเถนฺติ ฯ กถํ ปเนตํ อุภยํ สมํ นาม โหตีติ
ชีวิตภีรฺโก หิ ยุชฺฉิตฺตุน สกโกติ ขยภีรฺโก ทาคฺตุน สกโกติ ฯ ชีวิตํ จ
รทฺธิสฺสามิ ยุชฺฉิตฺสสามิ จาติ หิ ทนฺโต น ยุชฺฉติ ฯ ชีวเต ปน อาลยํ
วิสสฺซเขตฺวา เชนฺชฺ วา โหตุ มรณํ วา กมฺมิตฺสสามิตํ อิตฺสสริยนฺติ อุตฺสหนฺโตว
ยุชฺฉติ ฯ โภเค จ รทฺธิสฺสามิ ทานํ จ ทสฺสามิติ วทนฺโต น ททาติ ฯ
โภเคสุ ปน อาลยํ วิสสฺซเขตฺวา มหาทานํ ทสฺสามิติ อุตฺสหนฺโตว เทติ ฯ
เอวํปิ ทานมฺลจฺจ ยุทฺธมฺลจฺจ สมํ โหติ ฯ กิลฺลจฺจ ภิยฺโย อปฺปาปิ สนฺดา พหุเก
ชินฺนตีติ ยถา จ ยุทฺธเ อปฺปาปิ วีรฺปฺริสา พหุเก ภีรฺกปฺริเส ชินฺนติ เอวํ
สทฺธาทิสฺสมฺปนฺโน อปฺปกํปิ ทานํ ทนฺโต พหุมฺลจฺจเรริ มทฺทติ พหุณฺจ
ทานวิปากํ อธิคจฺจติ ฯ เอวํปิ ทานํ จ ยุทฺธํ จ

สมานํ ฯ เตเนวหา อปฺปปี เจ สทฺทหาโน ททาติ เตเนว โส โหติ สฺวี ปรตฺถาติ ฯ
อิมสฺส จ ปนตฺถสฺส ปกาสนตฺถํ เอกสาฎกพฺุราหฺมณวตฺถํ จ องฺกฺรวตฺถํ จ วิตฺถาเรตพฺุฑฺ์ ฯ
 ธมฺมลทฺธสฺสาติ ธมฺเมน สเมน ลทฺธสฺส โภคสฺส ธมฺมลทฺธสฺส จ
 ปฺุคฺคลสฺส ฯ เอตฺถ ปฺุคฺคโล ลทฺธธมฺโม นาม อธิคตธมฺโม อริยปฺุคฺคโล ฯ อิติ ยํ
 ธมฺมลทฺธสฺส โภคสฺส ทานํ ธมฺมลทฺธสฺส อริยปฺุคฺคลสฺส ทียติ ตํปี สาฐฺติ อตฺถโ ฯ
 โย ธมฺมลทฺธสฺสาติ อิมสฺมีปี คาถาปเท อยเมว อตฺถโ ฯ อุกฺกฺจानวิริยาธิคตสฺสาติ
 อุกฺกฺจानน จ วิริยน จ อธิคตสฺส โภคสฺส ฯ เวตรณินฺติ เทสนาสีสมตฺตเมเวตํ ฯ
 ยมสฺส ปน เวตรณิมปี สลฺขีวกาพสฺสตาทโยปี เอกตีสฺส มหานิเรยปี สพฺุพฺุสฺส
 อติกกมิตฺวาติ อตฺถโ ฯ วิเจยฺย ทานนฺติ วิจินฺตฺวา ทินฺนทานํ ฯ ตตฺถ เทว วิจินฺนา
 ทกฺขินาวิจินฺนํ จ ทกฺขินฺณยฺยวิจินฺนํ จ ฯ เตสุ ลามกลามเก ปจฺเจยฺย อปฺเนตฺวา
 ปณฺธิตปณฺธิเต วิจินฺตฺวา เตสํ ทานํ ทกฺขินาวิจินฺนํ นาม ฯ วิปฺนฺนสีเล อิตฺโต พหิทฺธา
 นฺนฺนฺวติ (๑) ปาสนนฺทเท ทกฺขินฺณยฺยํ ปหาย สีลาทิกฺกณสมฺปฺนฺนํ สาสเน
 ปพฺุพฺุชิตานํ ทานํ ทกฺขินฺณยฺยวิจินฺนํ นาม ฯ เอวํ ทฺุวิหากาเรหิ วิเจยฺย ทานํ ฯ
 สฺกตปฺุสฺกฺกฺจนฺติ สฺกตเตน วณฺณิตํ ฯ ตตฺถ ทกฺขินฺณยฺยวิจินฺนํ ทสฺเสนฺนฺโต เย

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสนีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 86

ทกฺขิณฺเอยฺยาติอาทิมหา ฯ วิชานี วุตฺตานิ ยถาติ อิมินา ปน ทกฺขิราวิจिनฺนํ
อาห ฯ อวิจินพีชสทิสสา (๑) หิ วิจินฺตฺวา คหิตา ปณฺธิตปณฺธิตา เทยฺยธมฺมาติ ฯ
ปาณฺเสุปี สาธุ สยฺโมติ ปาณฺเสุ สยฺตภาโวปี ภทฺทโก ฯ อัย เทวตา
อิตรahi กถิตํ ทานานิ สํสํ อติกกมิตฺวา สีตานิสํสํ กเถตุ อารทฺธา ฯ อหฺจยํ
จรฺนติ อวิหีสฺนฺโต จรฺมาโน ฯ ปฺรฺฐปฺวาทาติ ปฺรฺสฺส อฺปฺวาทภเยน ฯ ภยฺยาติ
อฺปฺวาทภยา ฯ ทานา จ โข ธมฺมปทํว เสยฺโยติ ทานโต นิพฺพานสงฺขาตํ
ธมฺมปทเมว เสยฺโย ฯ ปุพฺเพ จ หิ ปุพฺพตเรว สฺนฺโตติ ปุพฺเพ วา
กสฺสปฺพุทฺธาทิกาลे ปุพฺพตเร วา โกนาคฺมนพุทฺธาทิกาลे สพฺเพปี วา เอเต
ปุพฺเพ จ ปุพฺพตเร จ สฺนฺโต นามาติ ฯ

ตติยํ ฯ

จตุตฺเถ กมนียานีติ รูปาทีนิ อิกฺุจฺจารมฺมณานิ ฯ อปฺนาคมนํ อนาคฺนตฺวา
ปฺริโส มจฺจุเชยฺยาติ เตญฺมิกวกฺกุฏสงฺขาตา มจฺจุเชยฺยา อปฺนาคมนสงฺขาตํ
นิพฺพานํ อนาคฺนตา ฯ นิพฺพานํ หิ ปฺตฺวา น ปฺนาคจฺจนฺติ ตสฺมา ตํ
อปฺนาคมนนฺติ วุจฺจติ ฯ ตํ กามฺเส พฺทฺโธ จ ปมฺตฺโต จ อนาคฺนตา นาม
โหติ โสตํ ปาปฺณิคุํ น สกฺโกติ ตสฺมา เอวมาห ฯ ฉนฺทชนฺติ ตณฺหาฉนฺทโต
ชาตํ ฯ อมฺนฺติ ปฺลยฺจกฺขนฺธทุกฺขํ ฯ ทฺติยปทํ ตสฺเสว

๑ ม. อวิปฺนฺนพีชสทิสสา ฯ

เววจนั ๑ ฉนุทวินยา อฉวินโยติ ตณฺหาวินเยน ปญฺจกฺขนฺธวินโย ๑ อฉวินยา
ทุกฺขวินโยติ ปญฺจกฺขนฺธวินเยน วฏฺฏทุกฺขั วินีตเมว โหติ ๑ จิตฺรานีติ
อารมฺมณจิตฺตานี ๑ สงฺกปฺปฺราโคติ สงฺกปฺปีตฺราโค ๑ เอวเมตถ วตฺถุกามั
ปฏิกฺขิปปิตฺวา กิเลสกาโม กาโมติ วุตฺโต ๑ อัย ปนฺตฺโต ปสฺรุตฺเตน วิภาเวตฺโพ ๑
ปสฺรปฺริพฺพาชโก หิ เถเรน สงฺกปฺปฺราโค ปุริสสฺส กาโมติ วุตฺเต
น เต กามา ยานี จิตฺรานี โลก สงฺกปฺปฺราคั จ วเทสิ กามั สงฺกปฺปัย อกฺุสลวิตฺกฺเก
ภิกฺขุปี เต เหหิณฺติ กามโกถิตี อาห ๑ อถ นั เถโร อโวจ เต เจ กามา ยานี จิตฺรานี
โลก สงฺกปฺปฺราคั น วเทสิ กามั ปสฺสนฺโต รูปานี มโนรมานี สตฺถาปี เต เหหิตี
กามโกถิ ๑ สฺถนฺโต สทฺทานี ฆายนฺโต กนฺธานี สายนฺโต รสานี ผฺสนฺโต ผฺสฺสานี
มโนรมฺมานี สตฺถาปี เต เหหิตี กามโกถิตี ๑ อเถตฺถ ธีราตี อถ เอเตสุ
อารมฺมณฺเสสุ ปณฺฑิตา ฉนฺทราคั วินยฺนฺติ ๑ สัโยชนั สพฺพนฺติ ทสฺวิธมฺปิ สัโยชนั ๑
อกิณฺจนฺนฺติ รากิณฺจนฺนาทิวิริหิตั ๑ นานุปตฺนฺติ ทุกฺขาตี วฏฺฏทุกฺขา ปน
ตสฺส อฺุปริน ปตฺนฺติ ๑ อิจฺจายสฺมา โมฆราชาตี ปหาสิ สงฺขนฺติ คาคั สุตฺวา
ตาสัปี (๑) ปริสตี อฺุสนฺธิกฺุสโล โมฆราชา นาม เถโร อิมิสฺสา คากาย
อตุโถ น ยถานุสนฺธิคโตติ จินฺเตตฺวา

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 88

ยถานุสนธิ ฆฎฺเณโต เอวมาห ๑ ตตฺถ อิท วา หุริ วาติ อิท โลกเก วา
ปรโลเก วา ๑ นรุตฺตมํ อตฺถจริ นรานนฺติ กิณฺจาปี สพฺพชีณาสวา นรุตฺตมา
เจว อตฺถจรา จ นรานํ เถโร ปน ทสพลํ สนฺธาเยวมาห ๑ เย ตํ นมสฺสนฺติ
ปัสสียา เตติ ยทิ ตถา วิมุตฺตํ เทวมนุสฺสา นมสฺสนฺติ อถ เย ตํ ภควนฺตํ
กาเยน วา วาจา ย วา อนุปฺปฏิปตฺติยา วา นมสฺสนฺติ เต กี ปัสสียา อุทาหุ
อปัสสียาติ ๑ ภิกฺขุติ โมฆราชตฺเถริ อาลปฺติ ๑ อถฺถาย ฆมฺมมฺนฺติ จตฺสจฺจฆมฺมํ
ชานิตฺวา ๑ สงฺกาศิตา เตปี ภวณฺตีติ เย ตํ กาเยน วาจา ย วา อนุปฺปฏิปตฺติยา
วา นมสฺสนฺติ เต จตฺสจฺจฆมฺมํ อถฺถาย วิจิกิณฺณํ ปหาย สงฺกาศิตาปี โหนฺติ
ปัสสียาปี โหนฺตีติ ๑

จตฺตถึ ๑

ปญฺจเม อฺชฺชฌานสฺสณฺณิกาคิ อฺชฺชฌานสฺสณฺณิเทว โลโก นาม ปาณฺนียะโก
นตฺถิ อีมา ปน เทวตา ตถาคตฺสส จตฺสจฺจยปริโภกํ นิสฺสาย อฺชฺชฌายมานา
อาคตา ๑ ตาสํ กิร เอวํ อโหสิ สมฺโณ โคตโม ภิกฺขุณฺ
ปัสฺสูกฺคจิวรปิตฺธิยา โลปฺรฺกฺขมฺมฺลเสนาสนปฺปฺติมฺตฺตเกสฺสชฺเชหิ สนฺโต ภสฺเส จ (๒)
ปริยฺนตฺตการิตํ ฆณฺเณติ สยํ จินปฺภฺนุทฺทลโฆมาทีนํ (๑) ปณฺธิตจิวรานิ ชาเรติ
ราชาเรหํ อุตฺตมโกชนํ ภูณฺชติ เทววิมานกปฺปาย คนฺธกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
สปฺปินวณฺตีตาทินิ เกสฺสชฺชานิ ปฺภฺนุเสวติ ทิวสํ มหาชนสฺส ฆมฺมํ เทเสติ
วจนมสฺส อถฺถโต คจฺจติ กิริยํ อถฺถโตติ อฺชฺชฌายมานา

เล่มที่ 10 เทวตาสังยุตตวณฺณา หน้า 89

อาคมี่สุ ฯ เตน ตาสั ฌมฺมสงฺคาหกตฺเถเรหิ อุชฺฌมานสณฺณิกาติ
นามํ คหิตํ ฯ อญฺญา สนนฺติ อญฺเณนาการณ ภูตํ ฯ นิกจฺจาติ นิกตฺติยา วญฺจนาย
วญฺเจตฺวาติ อตุโถ ฯ กิตฺวาสุเสวติ กิตฺโว วุจฺจติ สาธุโก ๑ โส หิ อคฺคฺมเพ
วสฺมาโน สาขาปณฺณาทีปฏฺิจฺฉาทเนน คฺคฺมพวณฺณํ ทสฺเสตฺวา อุปคเต โมรตฺติตฺติราทโย
สกุณฺเณ มาเรตฺวา ทารภรณํ กโรติ ฯ อิติ ตสฺส กิตฺวาสุส อิมาย วญฺจนาย เอวํ
วญฺเจตฺวา สกุณฺมัสโกชนํ วยิ กุหฺกสฺสาปี ปัสฺสุเลน อตฺตานํ ปฏฺิจฺฉาทฺเตตฺวา
กถาเฉกตฺยา มหาชนํ วญฺเจตฺวา ขาทฺมานสฺส วิจรโต ฯ ภูตํ เถยฺเยน ตสฺส
ตฺนฺติ สพฺโพปี ตสฺส จตฺตฺจฺยปริโกโก เถยฺเยน ปริภุตฺโต นาม โหตีติ เทวตา
ภควนฺตํ สนฺธาย วทติ ฯ ปริชานนฺติ ปณฺชิตาติ อัย การโก วา อการโก วาติ
ปณฺชิตา ชานนฺติ ฯ อิติ ตา เทวตา ตถาคตาปี มยฺเมว ปณฺชิตาติ มญฺจมานา
เอวมาหึสุ ฯ

อถ ภควา น ยิทนฺตฺติอาทิมาห ฯ ตตฺถ ยายิ ปฏฺิจฺฉาทา ทพฺพาทิ อัย
ฌมฺมานุฌมฺมปฏฺิจฺฉาทา หิ ธีรา ฯ ยายิ ปฏฺิจฺฉาทาย ธีรา ปณฺชิตา อารมฺมณฺญปนิชฺฌาเนน
ลกฺขณฺญปนิชฺฌาเนน จาติ ทฺวิหิ ฌาเนหิ ฌายิโน มารพฺนฺธนา ปมฺจฺจนฺติ ตํ
ปฏฺิจฺฉาทํ ภาสิตมตฺเตน วา สวณมตฺเตน วา โอกกมิตฺตํ ปฏฺิจฺฉาทํ น สกฺกาติ
อตุโถ ฯ น เว ธีรา ปกฺกพฺพนฺตฺติ ธีรา ปณฺชิตา วิทิตฺวา โลกปริยายํ
สงฺขาร โลกสฺส อุทฺยพฺพยิ ญตฺวา

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 90

จตุสจฺจรมมํ จ อญฺญา ย กิเลสฺนิพฺพานนฺ นินฺพุตฺตา โลกํ วิสตุตฺติกํ ตินฺณา
เอวํ น กุพฺพนฺติ มยฺเฮอร์ุปานิ น กถมาติ (๑) อตุโถ ๑ ปจฺวิยฺ ปติฏฺฐหิตฺวาติ
อยุตฺติ อเมหฺหิ กตฺติ อการกเมว มยฺ การกฺวาเทน สมฺมทาจรฺมฺหาติ ลชฺชมานา
มหาพฺรหฺมา วิย ภควติ คารวํ ปจฺจุปฏฺฐเปตฺวา อคฺคิกฺขนฺธํ วิย ภควนฺตํ
ทฺราสทํ กตฺวา นมสฺสมานา อากาสโต โอตฺริตฺวา ภูมฺมียํ จตฺวาติ อตุโถ ๑
อจฺจโยติ อปราโช ๑ โน กนฺเต อจฺจมาติ อเมหฺ อติกฺกมฺม อภิกฺวิตฺวา ปวตฺโต ๑
อปฺสาทตฺตพฺพนฺติ ฌญฺยิตพฺพิ ๑ ตา กิร เทวตา ภควนฺตํ กาเยน วาจาयाติ ทฺวิหิปี
ฌญฺยีสฺสุ ๑ ตถาคตฺติ อวณฺทิตฺวา อากาเส ปติฏฺฐมานา กาเยน ฌญฺยีสฺสุ กิตฺโว จมฺมํ
อาหริตฺวา นานปฺปการิ อสพฺภิวาทํ วทมานา วาจา ย ฌญฺยีสฺสุ ๑ ตสฺมา
อปฺสาทตฺตพฺพิ อมณฺณิมฺหาติ อาหฺสฺสุ ๑ ปฏฺิกคณฺหาตฺติ ชมตฺ ๑ आयตี
สํวรายาติ อนาคเต สํวรณฺตถาย ปฺน เฮอร์ุปฺสฺส อปฺราชสฺส โทสสฺส
ขลิตฺสฺส (๒) อกรณฺตถาย ๑ สิตํ ปาตฺวากาสีติ อคฺคทนฺเต ทสฺเสนฺโต
ปหฺญฺจากริ ทสฺเสสิ ๑ กสฺมา ตา กิร เทวตา น สภาเวน ขมาเปนฺติ
โลกิยฺมหาชนฺนจฺ สเทวเก โลกํ อคฺคปฺคฺคํ ตถาคตฺตจฺ เอกสฺทิสํ กโรนฺติ ๑
อถ ภควา ปฺรโต กถาย อฺปฺปนฺนาย พุทฺธพฺลํ ทีเปตฺวา ปจฺฉา คมิตฺสฺสามิติ
๑ ม. มยฺเฮอร์ุปานิ น กถมาติ ๑ ๒ ม. อยฺ ปาโจ นตฺถิ ๑

เล่มที่ 10 เทวตาสัพพตวณฺณนา หน้า 91

สิดํ ปาตุวากาสี ฯ กิโยโยโส มตฺตายาติ อติเรกปฺปมาเณน ฯ อิมํ คาลํ อภาสีติ
กุปฺปีโต เอส อมหากนฺติ มณฺณมานา อภาสี ฯ น ปฏิกุคฺคหาคีติ น ขมตี
นาธิวาเสตี ฯ โกปนฺตโรตี อพฺพนฺตเร อุปฺปนฺนโกโช ฯ โทสครฺรุตติ โทส
ครฺรูกฺควา อาทาย วิหรนฺโต ฯ ส เวรํ ปฏิมุจฺจตีติ โส เอวรฺรโป คณฺจิกํ
ปฏิมุจฺจนฺโต วิย ตํ เวรํ อตฺตนิ ปฏิมุจฺจตี จเปตี น ปฏินิสฺสชฺชตีติ อตุโธ ฯ
อจฺจโย เจ น วิชฺเชถาติ สเจ อจฺจายิกกมฺมํ น ภเวยฺย ฯ โน จิธ อปฺหตํ
สียาติ ยทิ อปราโช นาม น ภเวยฺย ฯ เภนิชฺ กุสโล สียาติ ยทิ เวรานิ น
สมฺเมยฺยํ เกน การเณน กุสโล ภเวยฺย ฯ กสฺสจฺจยาตี คาทาย กสฺส อติกุกโม
นตฺถิ กสฺส อปราโช นตฺถิ โโก สมฺโมหํ นาปชฺชตี โโก นิจฺจเมว ปณฺจิติโต
นามาติ อตุโธ ฯ อิมํ กิร คาลํ ภาณปนฺตถํ ภควโต สิตปาตุกมฺมํ ฯ ตสฺมา
อิทานิ เทวตานํ พุทฺธพลํ ทีเปตุวา ขมิสฺสามิตี ตถาคตฺสฺส พุทฺธสฺสาตีอาทิมาห ฯ
ตตฺถ ตถาคตฺสฺสาตี ตถา อากโตตี ตถาคโตตี (๑)เอวมาทีหิ การเณหิ ตถาคตฺสฺส ฯ
พุทฺธสฺสาตี จตฺนุนํ สจฺจानํ พุทฺธตฺตาทีหิ การเณหิ วิโมกฺขนฺตีกปณฺณตฺติวเสน
เอวํ ลทฺธนามสฺส ฯ อจฺจยํ เทสยฺนตีนนฺตี ยํ วุตฺตํ ตฺเมหหิ อจฺจยํ เทสยฺนตีนนํ ฯเปฯ
๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 92

ส เวรํ ปฏิมุจฺเจตฺติ ตํ สาธุ วุฑฺฒํ อหํ ปน ตํ เวรํ นาภินนฺทามิ น ปตฺถยามีติ
อตุโถ ฯ ปฏิกุคฺคฺคามิ โวจฺจยฺนฺติ ตุมฺหากํ อปฺราธํ ขมามีติ ฯ

ปญฺจมี ฯ

นฺนุเจ สทฺธา ทฺติยา ปุริสสฺส โหตีติ ปุริสสฺส เทวโลเก
มนุสฺสโลเก เจว นิพฺพานญฺจ กจฺจนฺตสฺส สทฺธา ทฺติยา โหติ สหายกิจฺจํ
สาเชตีติ ฯ โน เจ อสฺสทฺธิยํ อวตฺติฏฺฐตีติ ยทฺธิ อสฺสทฺธิยํ นตฺติฏฺฐตีติ ฯ ยโสตี
ปริวาริ ฯ กิตฺตีติ วนฺณภณฺนํ ฯ ตตฺตวสฺส โหตีติ ตโต อสฺส โหติ ฯ นานุปตฺนฺติ
สงฺกาคิ รากสงฺกาทโย ปญฺจ สงฺกา น อนุปตฺนฺติ ฯ ปมาทมนุญฺญชฺชนฺตีติ เย
ปมาทํ กโรนฺติ นิพฺพตฺเตนฺติ เต ตํ อนุญฺญชฺชนฺติ นาม ฯ ฐนํ เสฏฺฐจิว
รกฺขตีติ มุตฺตามณฺิสาราทีอฺตุตฺมฐนํ วิย รกฺขตีติ ฯ ฌายนฺโตติ ลกฺขณฺุปนิชฺฌาเนน
จ อารมฺมณฺุปนิชฺฌาเนน จ ฌายนฺโตติ ฯ ตตฺถ ลกฺขณฺุปนิชฺฌานํ นาม
วิปฺสฺสนามคฺคผลานิ ฯ วิปฺสฺสนา หิ ตีณิ ลกฺขณานิ อุปนิชฺฌายตีติ
ลกฺขณฺุปนิชฺฌานํ ฯ มคฺโค วิปฺสฺสนาย อากตฺตกิจฺจํ สาเชตีติ
ลกฺขณฺุปนิชฺฌานํ ฯ ผลํ ตถลกฺขณนิโรธสฺสจฺจํ อุปนิชฺฌายตีติ
ลกฺขณฺุปนิชฺฌานํ ฯ อญฺฺจ สฺมาปตฺติโย ปน กสิณารมฺมณฺุสฺส
อุปนิชฺฌายนฺโต อารมฺมณฺุปนิชฺฌานนฺติ เวทิตพฺพา ฯ ปรมํ สฺขํ
นาม อรหตฺตสฺสํ อธิปฺเปตฺนฺติ ฯ

นฺนุจํ ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสยุดตวณณา หน้า 93

สตตเม สกเกสูติ สกยา วต โภ กุมาราคิ อุทานํ ปฏิจจ สกกาติ
ลทุชนามานํ รากุมารานํ นิวาโส เอโกปี ชนปโท รุพหิสทุเทน
สกกาติ วุจจติ ฯ ตสฺมี สกเกสุ ชนปเท ฯ มหาวเนติ สยิ ชาเต อโรปีเต
หิมวนฺเตน สทฺธี เอกาพทุเช มหาวเน ฯ สพฺเพเหว อรหนฺเตหีติ อิมํ สุตฺตํ
กถิตทิวเสยว ปตฺตอรหนฺเตหิ ฯ

ตตฺรารยํ อนุปฺพุทฺธิกา สาเกยโกเลีย กิร กปิลวตฺถุนครสฺส จ โกลียนครสฺส
จ อนุตเร โรหิณิ นาม นที เอเกเนว อวารเณน พนฺชาเปตฺวา สสฺसानิ
กาเรนฺติ ฯ อถ เชฏฺฐมฺมมาเส สสฺเสสุ มิลาณนฺเตสุ อุภยนควาสิกานํ กมฺมกรา
สนฺนิปตฺตีสุ ฯ ตตฺถ โลกียนควาสิน อหํสุ อิทํ อุทกํ อุทโต หริยมานํ น
ตฺมฺหากํ น อมฺหากํ ปโหสฺสตี อมฺหากํ ปน สสฺสํ เอกอุทเทเนว นิปฺพชฺชิสฺสตี
อิทํ อุทกํ อมฺหากํ เทถาติ ฯ กปิลวตฺถวาสิน อหํสุ ตฺมฺหสุ โกฎฺเจ ปฺุเรตฺวา
จิตฺตฺส มยิ รตฺตสฺวณฺณนึลมนฺนิกาพกหาปณฺเ จ คเหตฺวา ปจฺฉิปฺลิตฺตฺพกาทิตฺถตา
น สกฺขิสฺสาม ตฺมฺหากํ ฆรทฺวาเร วิจริตุํ อมฺหากํปี สสฺสํ เอเกเนว อุทเทน
นิปฺพชฺชิสฺสตี อิทํ อุทกํ อมฺหากํ เทถาติ ฯ น มยิ ทสฺสามาติ ฯ มยิปิ น
ทสฺสามาติ ฯ เอวํ กถํ วทฺเพตฺวา เอโก อุฏฺฐาย เอกสฺส ปหาริ อทาสี โสปี
อณฺณสฺสาติ เอวํ อณฺณมณฺณํ ปหริตฺวา ราชกุลานํ ชาตี ฆฏฺฏฺเฐตฺวา กลหิ
วทฺตฺถยีสฺสุ ฯ โกลียกมฺมกรา วทฺนฺติ ตฺมฺเห

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 94

กปีลวตฺถวาสิโน ทารเก คเหตุวา ตชฺเชถ เย โสณสิงคาลาทโย วีย
อตุตโน ภคินีหิ สหุธี ล้วาส วสีสุ เอเตลฺ หตฺถิโน จ อสุสา จ
ผลกาฐธานี จ อมฺหากํ ก็ กริสฺสนฺตีติ ฯ เต สากิยกมฺมกรา
วทนต์ิ ตุมฺหทานิ ภูจฺจโน ทารเก คเหตุวา ตชฺเชถ เย อนาถา
นิกคิตกาตฺรจฺจนา วีย โกลรฺกฺเข วสีสุ เอเตลฺ หตฺถิโน จ อสุสา จ
ผลกาฐธานี จ อมฺหากํ ก็ กริสฺสนฺตีติ ฯ เต คนฺตฺวา ตสฺมี กมฺเม นียุตฺตามจฺจานํ
กเถลฺลํ อมจฺจา ราชกฺุลานํ กเถลฺลํ ตโต สากิยา ภคินีหิ สหุธี ล้วาสิตกานํ ถามํ
จ พลํ จ ทสฺเสสฺสามาติ ยฺยทฺชชฺชา นิกฺขมฺมีสุ ฯ โกลิยาปี โกลรฺกฺขวาสิเน
ถามํ จ พลํ จ ทสฺเสสฺสามาติ ยฺยทฺชชฺชา นิกฺขมฺมีสุ ฯ ภควาปี รตฺติยา
ปจฺจฺจสสมเย มหากรฺณาสมปตฺติโต วุจฺจาย โลกํ โวลฺโลเกนฺโต
อิมเ อเว ยฺยทฺชชฺเช นิกฺขมฺนฺเต อทฺทส ฯ ทิสฺวา มยิ คเต อยํ กลโห
วฺอุปสมิสฺสติ นฺโขติ อฺุปชารยฺนฺโต อหเมตฺถ คนฺตฺวา กลหฺวูปสมนฺตถํ ตีณิ
ชาตกานิ กเถสฺสามิ ตโต กลโห วฺอุปสมิสฺสติ ฯ อถ สามคฺคิทีปนฺตฺถาย เทว
ชาตกานิ กเถตฺวา อตฺตทณฺทสฺสตุตฺตํ ทสฺเสสฺสามิ ฯ เทสนํ สุตฺวา อฺุภยฺนคฺรวาสิโนปี
อทฺตฺตฺติยานิ อทฺตฺตฺติยานิ กุมารสฺตานิ ทสฺสนฺติ อหนฺเต ปพฺพาเชสฺสามิ ตทา
มหาสมาคโม ภวิสฺสตีติ สนฺนิฏฺจานมกาสิ ฯ ตสฺมา อิมेषฺย ยฺยทฺชชฺเชสุ นิกฺขมฺนฺเตสุ

กสฺสจฺจ อนาคตวา สยเมว ปตฺตจิวรมาทาย คนฺตฺวา ทฺวินฺนํ เสนานํ อนาคตเร
อากาศํ ปลฺลงฺกํ อากฺขิตฺวา ฉพฺพณฺณรํสีโย วิสฺสชฺเชตฺวา นิสฺสีทึ ๑
กปฺลิตฺตฺวาสิโน ภควนฺตํ ทิสฺวาว อมฺหากํ ฉาติเสฏฺฐโจ สตฺถา อากโต
ทิกฺกุโจ นฺโฆ เตน อมฺหากํ กลทกรณภาโวติ จินฺเตตฺวา น โข ปน สกฺกา
ภควติ อากเต อมฺเหหิ ปฺรสฺส สฺรีเร สตฺถํ ปาเตตฺถุ โกลิยนกรวาสีโน อมฺเห
หนนฺตฺวา พชฺฉนฺตฺวาติ อาวุชานิ ฉทฺเทตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา นิสฺสีทิสฺสุ ๑
โกลิยนกรวาสีโนปฺปี ตเถว จินฺเตตฺวา อาวุชานิ ฉทฺเทตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา
นิสฺสีทิสฺสุ ๑

ภควา ชานนฺโตว กสฺมา อากตฺตถ มหาราชาติ ปุจฺฉิ ๑ น ภควา
ติตฺถกัปปายนปฺพตฺกัปปายนนทิกัปปายนคิริทสฺสนตฺถํ อิมสฺมี ปน จาเน สงฺคามํ
ปจฺจุปฺภูจฺจาเปตฺวา อากตฺมฺหาติ ๑ กิ นิสฺสาย โว กลโห มหาราชาติ ๑ อุกกํ
ภนฺเตติ ๑ อุกกํ กิ อุกฺขมติ มหาราชาติ ๑ อปฺปปี ภนฺเตติ ๑ ปจฺวี นาม กิ อุกฺขมติ
มหาราชาติ ๑ อนกฺขมา ภนฺเตติ ๑ ขตฺติยา กิ อุกฺขมนฺตีติ ๑ ขตฺติยา นาม อนกฺขมา
ภนฺเตติ ๑ อปฺปมฺมูลกํ อุกกํ นิสฺสาย กิมตฺถํ อนกฺขเม ขตฺติเย นาสถ มหาราช
กลเห อสฺสาโท นาม นตฺถิ กลหวเสน มหาราช อุกฺขจฺาเน เวรํ กตฺวา เอกาย
รูกฺขเทวตฺาย กापฺสีเหเน สทฺธี พุทฺธามาโต สกฺลปฺปี อิมํ กปฺปํ อนฺนุปฺปวตฺโตเยวาทิ
วตฺวา ผนฺทนชาตกํ กเถสิ ๑ ตโต ปฺรปตฺติเยน นาม มหาราช น

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 96

ภวิตพุพฺพ ปรปตฺติยา หุตฺวา หิ เอกสฺส สสทฺสส กถายติโยชนสทฺสสวิตฺเตเต หิมวฺนเต
จตุปรปทคณา มหาสมุทฺทํ ปกฺขนฺทินฺโน อเหตุํ ๑ ตสฺมา ปรปตฺติเยน น ภวิตพุพฺพนฺติ
วตฺวา ปจฺวีอุทฺริยนชาตกํ กเถสิ ๑ ตโต กทาจิ มหาราช ทุพฺพลสฺส มหาพลสฺส
รณฺธิ วิวริ ปสฺสติ กทาจิ มหาพลสฺส ๑ ลกฺขณิกายํ หิ สกฺกณิกา
หตฺถินาคํ ฆาเตสฺสตี ลกฺขณิกชาตกํ กเถสิ ๑ เอวํ กถวฺวปสมนตฺถาย ตีณิ ชาตกาณิ
กเถตฺวา สามคฺคิปริธีปนตฺถาย เทว ชาตกาณิ กเถสิ ๑ กถํ สมคฺคานํ หิ
มหาราช โกจิ โอตาริ นาม ปสฺสิตฺตํ น สกฺโกตฺตีติ วตฺวา รุกฺขธมฺมชาตกํ
กเถสิ ๑ ตโต สมคฺคานํ มหาราช โกจิ วิวริ ปสฺสิตฺตํ นาสกฺขิ ๑ ยทา ปน
อณฺณมณฺณํ วิวาทมกํสุ อถ เต เนสาทปฺตฺโต ชีวิตา โวโรเปตฺวา อาทาย คโตติ
วิวาท อสฺสาโท นาม นตฺถิติ วตฺวา วฏฺฏกชาตกํ กเถสิ ๑ เอวํ อิมานิ
ปญฺจ ชาตกาณิ กเถตฺวา อวसानเ อตฺตทณฺฑสฺสจฺจ กเถสิ ๑ ราชานो
จ ปสนฺนา สเจ สตฺถา นาคมิสฺส มยฺ สหตฺถา อณฺณมณฺณํ วรฺชิตฺวา
โลहितนฺทึ ปวตฺตยิสฺสาม ๑ อมฺหากํ ปฺตฺตภาตโร จ เคหทฺวารเ น
ปสฺสาม สาสนปฺฐิสานปี โน อหฺรณโก นากวิสฺส ๑ สตฺถาริ นิสฺสาย โน
ชีวิตํ ลทฺธิ ๑ สเจ ปน สตฺถา อการิ อชฺฌาวสิสฺส ทิปสทฺสทฺวยปริวาริ
จตุมาหาทีปรชฺชมสฺส หตฺถกคฺคํ อภวิสฺส

อติเรกสหัสส์ โข ปนสฺส ปุตฺตา อภวิสฺสฺสฺส ตโต จ ขตฺติยปริวารโ
 วิจริสฺสติ (๑) ตํ โข ปเนสฺ สมฺปตฺตี ปหาย นิกฺขมิตฺวา สมฺโพธิ ปตฺโต ฯ
 อิทานิปี ขตฺติยปริวารเวย วิจรตฺตติ อุกฺขนครวาสีโน อจฺจตฺตนิยานิ
 อจฺจตฺตนิยานิ กุมารสตานิ อํหํสุ ฯ ภควาปี เต ปพฺพชาเชตฺวา มหาวนํ อคฺมาสี ฯ เตสํ
 ครุการเวณ (๒) น อตฺตโน รุจฺยา ปพฺพชิตานํ อนภิริตติ อูปฺปชฺชติ ฯ ปุราณทฺตติกาโยปี
 เตสํ อยฺยปุตฺตา อุกฺกณฺจฺนตฺต ฆรราวาโส น สณฺจาตีตฺติอาทีนํ วตฺวา สาสนํ
 เปเสนฺติ ฯ เต จ อติเรกตริ อุกฺกณฺจฺจิสฺส ฯ

ภควา อาวชฺเชนฺโต เตสํ อนภิริตติภาวํ ญตฺวา อิเม ภิกฺขุ มาทีเสณ
 พุทฺเธน สทฺธิ เอโกโต วสนฺตา อุกฺกณฺจฺนตฺติ หนฺท เนสํ กุณฺดาลทฺสฺส วณฺณํ
 กเถตฺวา ตตฺถ เนตฺวา อนภิริตฺตี วิโนเทสฺสามีตติ กุณฺดาลทฺสฺส วณฺณํ กเถสิ ฯ เต
 ตํ ทฏฺฐกามา อเหตุสฺส ฯ ทฏฺฐกามตฺถ ภิกฺขเว กุณฺดาลทฺหนฺติ ฯ อาม ภควาติ ฯ ยที
 เอวํ เอถ กจฺจมาตติ ฯ อิทฺธิมนฺตานํ ภควา อาคฺมนนฺจฺจานํ มยํ กถํ คมิสฺสสามาติ ฯ
 ตุมฺเหทฺท คนฺตฺตกา มา โหถ อํหํ มมานุภาเวณ คเหตุวา คมิสฺสสามีตติ ฯ สาธุ ภนฺเตติ ฯ
 ภควา ปญจ ภิกฺขุสตานิ คเหตุวา อากาเส อูปฺปตฺติตฺวา กุณฺดาลทฺเห ปตฺติญฺจาย เต
 ภิกฺขุ อาห ภิกฺขเว

๑ ม. อวิจริสฺส ฯ ๒ ม. ครุการเวณ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 98

อิมสฺมี กุณฺดาทเห เยสํ มจฺจนํ นามํ น ชานาถ มํ ปุจฺจถาติ ฯ
เต ปุจฺจีสฺส ภควา ปุจฺจติปุจฺจติ กเถสิ ฯ น เกวลํ จ มจฺจนํเยว ตสฺมี
วนสณฺเฑ รุกฺขานํปี ปพฺพตปาเท ทิปทจตุปทสกุณฺยานํปี นามานิ ปุจฺจาเปตฺวา
กเถสิ ฯ อถ ทวีหิ สกุณฺเหสิ มุขตฺตฺตฺเทน ทํสิตฺวา คหิตทณฺเฑน นิสินฺโน
กุณาโล สกุณฺราชา ปฺรโต ปจฺจโต อุโภสุ จ ปสฺเสสุ สกุณฺสงฺฆปรีวโต
อากจฺจติ ฯ ภิกฺขุ ตํ ทิสฺวา เอส ภนฺเต อิมสํ สกุณฺยานํ ราชา ภวิสฺสติ
ปรีวาราเอเต ตสฺสาติ มณฺเฑมาติ ฯ เอวเมว ภิกฺขเว อยมฺปี มเมว วฺโส
มํ ปเวณฺตีติ ฯ อิทานิ ตาว มยํ ภนฺเต เอเต สกุณฺ ปสฺสาม ฯ ยํ ปน
ภควา อยมฺปี มเมว วฺโส มม ปเวณฺตีติ อาห ฯ ตํ โสตุกามมฺหาติ ฯ
โสตุกามตฺถ ภิกฺขเวติ ฯ อาม ภควาติ ฯ เตนหิ สฺมาถาติ ตีหิ คธาตเสหิ
มณฺเฑตฺวา กุณฺดาชาตํ กเถนฺโต อนภิรตี วิโนเทสิ ฯ เทสนาปรีโยसानเ สพฺเพปิ
โสตาปตฺติสเส ปตฺติจฺหีสฺส มกุเณว จ เนสํ อิทธิปี อาคตา ฯ ภควา โหตุ
ตาว เอตฺตํ เตสํ ภิกฺขุนฺนฺติ อากาเส อุปฺปตฺติตฺวา มหาวนเมว อคฺมาสิ ฯ เตปี
ภิกฺขุ คมนกาเล ทสพลสฺส อานฺุภาเวน คนฺตุวา อากมนกาเล อตฺตโน อานฺุภาเวน
ภควนฺตํ ปรีวาเรตฺวา มหาวเน โอตฺรีสุ ฯ ภควา ปญฺญตฺตาสเน นิสิตฺวา เต
ภิกฺขุ อามนฺเตตฺวา เอถ ภิกฺขเว นิสิตถ

อุปริมคตตยวชฌานัง โว กิเลสานัง กम्मัญจานัง กเถสสามีติ กम्मัญจานัง กเถสิ ฯ
 ภิกขุ จินุตยีสฺส ภควา อมหากัง อนภริติภาวํ ฌตฺวา กุณฺดาทหํ เนตฺวา อนภริตี
 วิโนทสิ ตตฺถ โสตาปตฺติผลํ ปตฺตานัง โน อิทานิ อธิตฺตณฺณํ มคฺคานัง
 กम्मัญจานัง อทาสี น โข ปนเมหฺหิ โสตาปนฺนา มยฺนติ วิตฺตินาเมตฺถ วญฺญติ
 ปุริสสทิสฺสเห (๑) โน ภวิตฺถ วญฺญตฺติเต ทสฺพลสฺส ปาทะ วนฺทิตฺวา อญฺจาย
 นิสฺสีทณฺ ปปฺโปเจตฺวา (๒) วิตุํ วิตุํ ปพฺพการุญฺจมุเลสุ นิสฺสีทิสฺส ฯ ภควา
 จินุตฺเตสิ อิมํ ภิกขุ ปกตฺติยาปี อวิสญฺจกम्मมฺนตา (๓) ลทฺฐุปายสฺส ปน
 ภิกขุโน กิลมฺนการณฺ นาม นตฺถิ ฯ กจฺจนฺตา กจฺจนฺตา จ วิปฺสฺสนํ
 ปญฺจเปตฺวา (๔) อรหตฺตํ ปตฺตา (๕) อตฺตนา ปญฺฉิวิทฺฐคฺคณฺ อารโจะสฺสามาติ มม
 สนฺตีกํ อากมฺิสฺสนฺตฺติ ฯ เอเตสุ อากเตสุ ทสฺสทสฺสจกฺวาเพทฺวา เอกจกฺวาเพ
 สนฺนํปตฺติสฺสนฺตฺติ มหาสมโย ภวิสฺสตี วิวิตฺเต โอกาเส มยา นิสฺสีทิตฺถ วญฺญตฺติเต ฯ
 ตโต วิวิตฺเต โอกาเส พุทฺธาสนํ ปญฺญาเปตฺวา นิสฺสีทิตฺถ ฯ สพฺพปจฺมํ กम्मัญจานัง
 คเหตุวา คตฺตเถโร สห ปญฺฉิมฺภิทาหิ อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ ฯ ตโต อปโร ตโต
 อปโรติ ปญฺจสตาปี ปทฺมินิยํ ปทฺมานิ วิย วิกสีสฺส ฯ สพฺพปจฺมํ
 อรหตฺตปฺปตฺตภิกขุ ภควโต

๑ สฺสี. อุตฺตมปุริสสทิสฺสเห ฯ ม. ปุริสปุริสเห ฯ ๒ ม. ปปฺโปเจตฺวา ฯ

๓ ม. อวิสญฺจกम्मมฺนจฺจนา ฯ ๔ ม. วทฺฒเตตฺวา ฯ ๕ ม. ปตฺวา ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 100

อาโรเจตคามิติ ปลุลงก์ วินิทธิตวา นิสีนัน ปโปโปเจตวา อัญจาย
 ทสพลาภิมุโข อโหสิ ฯ เอว อปโรปี อปโรปีติ ปญจสตาปี ภตตสาล์
 ปวิสนตา วิย ปฏิปาฏิยา วาคมีสุ ฯ ปจัม อาคโต วนุทิตวา นิสีนัน
 ปลุลญาเปตวา เอกมนต์ นิสิติตวา ปฏิวิทฺทคฺฉนฺ อโรเจตกาโม อตถิ
 นุโข อลฺโย โกจิ นตฺถิติ นิตฺติตวา อาคตมคฺคํ โอลฺเลนฺโต อปฺริปี
 อททส อปฺริปี อททสเยวติ สพฺเพปี เต อาคนฺตวา เอกมนต์ นิสิติตวา อัย
 อิมสฺส หรายมาโน น กเถสิ อัย อิมสฺส หรายมาโน น กเถสิ ฯ ชินฺทาสวานัน
 กิร เทว อาการา โหนฺติ อโห วต มยา ปฏิวิทฺทคฺฉนฺ สเทวโก โลโก
 จิปฺปเมว ปฏิวิทฺทคฺฉนฺ จิตฺตํ อฺปฺชชติ ฯ ปฏิวิทฺทคฺฉนฺ ปน นิสิติตฺตฺปฺริโส
 วิย น อลฺลสฺส อโรเจตกาโม โหนฺติ ฯ เอว อัญจานมตฺเต (๑) ปน
 ตสฺมี อริยมณฺฑล ปาจันยฺกนฺทรปริกฺเขปโต อพฺภา มหิกา ชฺโอม รโช
 ราหุติ อิมหิ อฺปกฺกิลเสหิ วิปฺปมุตฺตํ พุทฺธฺปฺปาทปฏฺมณฺฑิตสฺส
 โลกสฺส รามณฺยฺกทสฺสนตฺถํ ปาจันทิสาย
 อุกฺกิตฺตรชฺฌมยมหาอาทาสมณฺฑล (๒) วิย เนมิวณฺฑิยํ คเหตุวา
 ปรีวตฺติยมานรชตจกฺกสฺสสิริกํ ปุณฺณจฺนทมณฺฑลํ อุลฺลงฺกิตฺวา
 อนิลปถํ ปฏิปชฺชิตฺถ ฯ อิติ เอวฺรฺเป ขณฺเณ ลเย มฺหุตฺเต ภควา
 สกฺเกสุ วิหริติ กปฺลิตฺตฺตฺสฺมี
 # ๑ ม. โอสถมตฺเต ฯ ๒ ม.ย...มณฺฑลํ วิย ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสัญตตวณณา หน้า 101

มหาวเน มหตา ภิกขุสงฺฆเน สทฺธิ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกขุสฺเตหิ สพุเพเหว
อรหนเตหิ ฯ ตตฺถ ภควาปี มหาสมฺมตฺตสฺส วุเส อุปฺปนฺโน เตปิ ปญฺจสตา ภิกขุ
มหาสมฺมตฺตสฺส กฺุเล อุปฺปนฺนา ฯ ภควาปี ขตฺติยคฺคพฺเภ ชาโต เตปิ ขตฺติยคฺคพฺเภ
ชาตา ฯ ภควาปี ราชปฺพชฺชิตฺโต เตปิ ราชปฺพชฺชิตา ฯ ภควาปี เสตฺถจฺจตฺตํ ปหาย
หตฺถคตฺตํ จกฺกวัตฺตฺติรชฺชํ นิสฺสชฺชิตฺวา ปฺพชฺชิตฺโต เตปิ เสตฺถจฺจตฺตํ ปหาย
หตฺถคตฺตานิ รชฺชานิ วิสฺสชฺชิตฺวา ปฺพชฺชิตา ฯ อิติ ภควา ปฺริสฺสุทฺเท โอกาเส
ปฺริสฺสุทฺเท รตฺติภาเค สยํ ปฺริสฺสุทฺโธ ปฺริสฺสุทฺธปฺริวาโร วิตฺตราโค วิตฺตราคปฺริวาโร
วิทฺโทโส วิทฺโทสปฺริวาโร วิตฺโมโห วิตฺโมหปฺริวาโร นิตฺตโณห นิตฺตณฺหปฺริวาโร
นิกฺกิลโส นิกฺกิลสฺปฺริวาโร สนฺโตะ สนฺตปฺริวาโร ทนฺโตะ ทนฺตปฺริวาโร มุตฺโต
มุตฺตปฺริวาโร อติวีย วิโรจตีติ ฯ วนฺณณฺภูมิ นามเสสา ยตฺตํ สกฺโกติ ตตฺตํ
วตฺตพฺพิ ฯ อิติ อิมํ ภิกขุ สนฺชายน วุตฺตํ ปญฺจมตฺเตหิ ภิกขุสฺเตหิ สพุเพเหว
อรหนเตหิติ ฯ

เยภฺยฺเยนาติ พฺหุตรา สนฺนิปติตา มนฺทา น สนฺนิปติตา
อสลฺยณฺรูปาวจรเทวตาเยว ฯ (๑) ตตฺตรายํ สนฺนิปตฺตกฺกโม มหาวเนสฺส กิร สามนฺตา
เทวตา วสีสุ อายาม โภ พุทฺธทสฺสนํ นาม พฺหุปลการิ ฐมฺมสฺสวณฺํ พฺหุปลการิ
ภิกขุสงฺฆมทสฺสนํ

๑ ม. อสลฺยณิ อรูปาวจรเทวตา สมากปฺนฺนเทวตาโย จ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 102

พหุการ อายม อายมาติ มหาสทุท กูรุมานา อากนตุวา ภควนตุ จ
ตุมุหตุต อรหตุตปุตตชีณาสเว จ วนุทิตวา เอกมณตุ อฏฐิสฺ ๑ เอเตเนว
อุปาเยน ตาสี ตาสี สทุท สตุวา สทุทนุตรอทุฒกาตุตกาตุตอทุฒโยชนาทิวเสน
ติโยชนสหสฺสวิตถเต หิมวเนเต ติกขตุตฺ เตสฏฐิจยา นครสหสฺเสสฺ นวนวุตติยา
โทณมุขสสสหสฺเสสฺ นววุตติยา ปฏญฺญโกฏฐิตสหสฺเสสฺ ฉปณฺณาสาย
รตนากเรสฺสูติ สกถมพฺพิเป ปุพฺพิเวเห อมรโคยานเ อตุตฺตรกูรมฺหิ ทฺวีสุ
ปริตฺตทปฺสสหสฺเสสฺสูติ สกถจกฺกวาเพ ตโต ทฺวียตฺตยจกฺกวาเพติ เอว
ทสสหสฺสจกฺกวาเพสฺ ทเวตา สนนฺิปตฺตาทิ เวทิตพฺพา ๑ ทสสหสฺสจกฺกวาพ
หิ อิท ทสโลกธาตุโยติ อธิปฺเปตฺ ๑ เตน วุตฺตํ ทสฺหิ จ โลกธาตุหิ ทเวตา
เยภฺยุเยน สนนฺิปตฺตาทิ โหนฺตฺติติ ๑ เอว สนนฺิปตฺตาทิ ทเวตาทิ สกถจกฺกวาพคพฺภ
ยาว พุรหฺมโลกา สฺวิจฺมเร นฺิรนฺุตรปฺกฺจิตฺตฺสฺวจิ (๑) วีย ปฺริปฺณณฺ โหติ ๑ ตตุถ
พุรหฺมโลกสฺส เอว อฺจจฺตฺริ เวทิตพฺพิ โลหปาสาทเ กิร ปพฺพตฺตฺกฺวาคารสโม (๒)
ปาสาโณ พุรหฺมโลกเ จตุวา อโร จิตฺโต จตุหิ มาเสหิ ปจฺวี ปาปฺณชาติ ๑ เอว
มหนฺเต โอกาเส ยถา เหฏฺฐา จตุวา จิตฺตปฺปฺผานิ วา พุมา วา อฺปฺริ คนฺตุ
อฺปฺริ วา จตุวา จิตฺตสาสปา เหฏฺฐา โอตฺริตุ อฺนฺุตรํ น ลภนฺติ เอว นฺิรนฺุตรา

เล่มที่ 10 เทวตาสัญญาตวณณา หน้า 103

เทวตา อเหตุ ๗ ยถา โข ปน จกุกวตติรณโณ นิสินนญจัน อสมพาริ
 โหติ อากตาคตามหเสกขา ขตติยา โอภาสิ ลกนติเยว ปรัต จ ปรัต
 จ น อติสมพาริ โหติ ๗ เอวเมว ภควโต นิสินนญจัน อสมพาริ
 อากตาคตามหเสกขาเทวา จ พุรหุมาโน จ โอภาสิ ลกนติเยว ๗
 อปี สุกิ ภควโต อาสนนญจาน (๑) วาลคคณิตตุนมตเต ปเทเส
 ทสปี วิสตีปี เทวา สุขุเม อตตภาเว มาเปตวา อฏฐิสฺ ๗ สพพปรัต
 สฏฐิ สฏฐิ เทวตา อฏฐิสฺ ๗

สุทฐาวาสกายิกานนติ สุทฐาวาสวาสินี ๗ สุทฐาวาสา นาม สุทฐานัน
 อนาคามิฉินาสนาน อวาสา ปณจ พุรหุมโลกา ๗ เอตทโหสิตี กสมมา อโหสิ
 เต กิร พุรหุมาโน สมาเป็นตี สมาเป็นชิตวา ยถาปริจเจเทน วุญจिता พุรหุมภวานัน
 โอลเณตทา ปจณาภตเต ภตตเคหิ วิย สุลลตติ อททลิสฺ ๗ ตโต กุหิ
 พุรหุมาโน คตาคิ อวชเชนตทา มหาสมาคมึ ฌตวา อัย สมากโม มหา มัย
 โอินนา โอินนากนมนปน โอภาโส ทุลลโก โหติ ตสมมา คจณตทา อตจณตตทา
 หุตวา เอเกกั คากิ อภิสงขริตวา คจณาม ๗ ตาย มหาสมาคเม จ อตตโน
 อากตภาวิ ชานาเปสสาม ทสพลสส จ วณณิ ภาสิสสามาติ ๗ อิติ เตลสิ
 สมาเป็นตีโต วุญจาย อวชชิตตตทา เอตทโหสิ ๗

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคเค หน้า 104

ภควโต ปุโรโต ปาตุรเหสนุติ ปาติยา ภควโต สนฺติเก อภิมุขจฺจฺยานเยว
โอดีณฺณา วีย กตุวา วุตตา น โข ปเนตฺถ เอวํ อตุโธ เวทิตฺตฺโพ ๑ เต
ปน พุรฺหมฺโลเก จิตฺตาเยว คาคา อภิสฺงฺขริตุวา เอโก ปุรฺตฺถิมจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ
โอดีริ เอโก ทกฺขิมจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ เอโก ปจฺฉิมจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ เอโก
อุตฺตรจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ โอดีริ ๑ ตโต ปุรฺตฺถิมจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ โอดีณฺณพฺรฺหฺมา
นิตฺถกฺกสิณฺณํ สฺมาปชฺชิตฺวา นิตฺถสฺมิโย วิสฺสชฺเชตฺวา ทสฺสทฺสจกฺกวาพเทวตฺตานํ
มณฺนิมมํ (๑) ปฏฺิณฺณจฺจฺนโต วีย อตฺตโน อาคตฺถาวํ ชานาเปตฺวา พุทฺธวិถิ นาม
เกนจิ อุตฺตริตุํ น สกฺกา ตสฺมา ปทฺถพฺุทฺธวិถิยา (๒) อากฺนฺตฺวา ภควนฺตํ
อภิวาทฺตฺวา เอกมฺนฺตํ อภูจฺจาสิ ๑ เอกมฺนฺตํ จิโต โข อตฺตนา อภิสฺงฺขตคาคํ อภาสิ ๑
ทกฺขิมจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ โอดีณฺณพฺรฺหฺมา ปิตฺถกฺกสิณฺณํ สฺมาปชฺชิตฺวา
สุวณฺณปฏฺิ มุณฺณจิตฺวา ทสฺสทฺสจกฺกวาพเทวตฺตานํ สุวณฺณปฏฺิ ปารุปนฺโต วีย
อตฺตโน อาคตฺถาวํ ชานาเปตฺวา ตเถว อภาสิ ๑ ปจฺฉิมจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ
โอดีณฺณพฺรฺหฺมา โลหิตกฺกสิณฺณํ สฺมาปชฺชิตฺวา โลหิตกรฺสฺมิโย มุณฺณจิตฺวา
ทสฺสทฺสจกฺกวาพเทวตฺตานํ รตฺตวรกมฺพเลน ปรีกฺขิปนฺโต วีย อตฺตโน
อาคตฺถาวํ ชานาเปตฺวา ตเถว อภาสิ ๑ อุตฺตรจกฺกวาพมฺขวภูฏิยํ โอดีณฺณพฺรฺหฺมา
๑ ม. มณฺนิมมํ ๑ ๒ ม. มหฺติยา พุทฺธวิถิยา ๑

เล่มที่ 10 เทวตาสัญญาธรรมนา หน้า 105

โธทกสถิณ สมาสชิตฺวา โธทตรสมฺปิโย วิสฺสชฺเชตฺวา ทส-
สทสฺสจกฺกวาพเทวตานิ สฺมนกฺขมปฺปํ ปารุปนํโต วิย อตฺตโน
อาคตภาวํ ชานาเปตฺวา ตเถว อกาสิ ฯ ปาลิยํ ปน ภควโต ปุรโต
ปาตฺรเหสุ อถโข ตา เทวตา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมนฺตํ
อภฺยจฺสูติ เอวํ เอกกฺขณเณ วิย ปุรโต ปาตฺรภาโว จ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ จิตฺภาโว จ วุตฺโต โส อิมินา อนุกฺกเมน อโหสิ เอกโต
กตฺวา ปน ทสฺสโต ฯ คาลาภาสนํ ปน ปาลิยํปิ วิสุํ วิสฺสเยว วุตฺติ ฯ

ตตฺถ มหาสมฺปิโย มหาสมฺปิโห ฯ ปวณํ วุจฺจติ วนสณฺโฑ ฯ อุกฺเขนปิ ภควา
อิมสฺมี ปน วนสณฺเฑ อชฺช มหาสมฺปิโห สนนฺิปาโตติ อาห ฯ ตโต เยสํ โส
สนนฺิปาโต เต ทสฺเสตฺถ เทวกาเย สมากตาคิ อาห ฯ ตตฺถ เทวกาเยติ เทวณฺเฑ ฯ
อาคตมฺห อิมํ ชมฺมสมฺยนฺติ เอวํ สมากเต เทวกาเย ทิสฺวา มยฺปิ อิมํ ชมฺมสมฺมุหํ
อาคตา ฯ ก็ การณา ทกฺขิตาเยว อปฺราจิตสงฺฆนฺติ เกนจิ อปฺราจิตํ อชฺชเว
ตโย มาเร มทฺทิตฺวา วิชิตสงฺคามํ อิมํ อปฺราจิตสงฺฆํ ทสฺสนตฺถาย อาคตมฺหาติ
อตุโล ฯ โส ปน พุรฺพมา อิมํ คาลํ ภาสิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
ปุรตฺถิมจกฺกวาพมฺขวณฺุญฺยิเยว อภฺยจฺสูติ ฯ อถ พุติโย วุตฺตนเยเนว อาคนฺตฺวา
อภาสิ ฯ ตตฺถ ตตฺร ภิกฺขโวติ ตสฺมี สนนฺิปาตฺถฺจฺจเน ภิกฺขุ ฯ สมาสทํสูติ สมาสินา

โยเชตุ ๑ จิตต์ อุตตโน อชุกมกัสนติ อุตตโน จิตเต สัพเพ
วงกกุฏิตซิมุหภาเว หริตฺวา อชุกํ อกรีสฺ ๑ สารถิว เนตฺตานิ กเหตุวาทิ
ยถา สมปฺปวตฺเตสฺ สินฺชเวสฺ โอรสฺตปฺภโถ สารถิ สัพเพยตฺตานิ
กเหตุวา อโงเทนฺโต อสารเณฺโต ติฏฺฐติ เอวั ฉพฺงฺกุเปกฺขาย
สมนฺนาคตา กุตฺตทวารวรา สัพเพเปเต ปญฺจสตา ภิกฺขุ อินฺทฺริยานิ รกฺขนฺติ
ปญฺชิตฺตา เอวั เต (๑) ทฏฺฐํ อชากตฺมมหา ภควาทิ โสปี คนฺตฺวา ยถาภูจฺยานเวย
อภูจาสิ ๑ อถ ตติโย วุตฺตนเวยเนว อากนฺตฺวา อภาสิ ๑ ตตฺถ เมตฺวา ชีลนฺติ
รากโทสโมหศีลํ ฉินฺทิตฺวา ๑ ปถิฉนฺติ รากโทสโมหปถิฉมเมว ๑ อินฺทชีลนฺติ
รากโทสโมหินฺทชีลเมว ๑ โอหจฺจมนเชาติ เอเต ตณฺหาเอชาย อนเชา ภิกฺขุ อินฺทชีลํ
โอหจฺจ สมฺมหนิตฺวา ๑ เต จรณฺตีติ (๒) จตฺตฺสฺ ทิสาสฺ อปฺปฏิหตจาริกํ จรณฺติ ๑
สุทฺธาติ นิรุปกฺกิลเสสา ๑ วิมลาคติ นิมฺมลา ๑ อิทํ ตสฺเสว เววจนํ ๑ จกฺขจฺจมตฺตาติ
ปญฺจหิ จกฺขุหิ จกฺขุมนฺเตน ๑ สฺทนฺตฺตาติ จกฺขุโตปี ทนฺตา โสตฺโตปี ฆานโตปี
ชีวฺหาโตปี กายโตปี มนฺโตปี ทนฺตา ๑ สฺสฺ นาคาคติ ตฺรณฺนาคา ๑ ตตฺรายํ
วจนฺตฺโถ ฉนฺทาทิหิ น กจฺฉนฺตีติ นาคาเตน เตน มกฺเคน ปหิเน กิลเส
น อากจฺฉนฺตีติ นาคา นานปฺปการํ อากุํ น กโรนฺตีติ นาคา ๑
อยเมตฺถ สงฺเขโป วิตฺถาโร ปน
๑ ม. ย. เอเต ๑ ๒ ม. เต จรณฺตีติ น ทิสฺสตี ๑

มหานิทฺเตเส วุตฺตนเยเนว เวทิตฺพุโป ฯ อปีจ อาคูํ น กโรติ กิณฺจ โลก
สพฺพสํโยเควิสซชฺชนุณฺณานํ สพฺพตฺถ น สชฺชตี วิมุตฺโต นาโค ตาทิ
ปวฺจจฺเจ ตตฺตตฺตาทิ เอวเมตฺถ อตฺโถ เวทิตฺพุโป ฯ สุตฺถ นาคาติ สุตฺถ นาคา
นาคภาวสมฺปตฺตี (๑) ปตฺตตฺตาทิ อตฺโถ ฯ เต เอวรูปเณ อนฺตฺตเรณ โยคัจริเยน
ทมิเต ตฺรณฺนาค ทสฺสนาย อากตฺมฺห ภควาติ ฯ โสปี คนฺตฺวา ยถาภูจฺจาเนเยว
อภูจฺจาสิ ฯ อถ จตฺตฺโถ วุตฺตนเยเนว อากนฺตฺวา อภาสิ ฯ ตตฺถ กตฺตาสเตติ
นิพฺเพตฺติกสฺสณฺณมเนน กตฺตา ฯ โสปี คนฺตฺวา ยถาภูจฺจาเนเยว อภูจฺจาสิติ ฯ
สฺตฺตมํ ฯ

อภูจฺจเม มทฺทกฺกฉฺฉินฺนิตฺติ เอวํนามเก อุตฺถยานे ฯ ตํ หิ อชาตสฺตฺตฺตฺมฺหิ
กฺกฉฺฉิตฺเต ตสฺส มาตรา อัย มยฺหํ กฺกฉฺฉิตฺโต กพฺโก รณฺโถ สตฺตฺถ กวิสฺสติ
กิมฺเม อิมินาติ กพฺกปฺตฺนตฺถํ ตตฺถ กฺกฉฺฉิ มทฺททาปีตฺตา ฯ ตสฺมา มทฺทกฺกฉฺฉิตฺติ
สจฺจํ กตฺติ ฯ มิกานํ ปน อภยวาสตฺถาย ทินฺนตฺตฺตา มิกทาโย วุจฺจติ ฯ
เตน โข ปน สมเยนาติ เอตฺถ อัย อนฺนปฺพุทฺธิกถา เทวทตฺโต หิ
อชาตสฺตฺตฺตฺตํ นิสฺสาย ฐนฺนุกฺเห จ ฐนฺปาลกํ จ ปโยเชตฺตฺวาปี ตถาคตฺตฺต
ชีวิตฺนตฺตรายํ กาคูํ อสฺสโกนฺโต สหตฺถาว นํ มาเรสฺสามิติ กิซฺฉณฺณํ
ปพฺพตฺติ อภฺริหิตฺวา มหนฺตํ

๑ ม. สุตฺตนาภาวสมฺปตฺตี ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฺเค หน้า 108

ภูฏาคารบุปฺปมาณํ สิลํ อุกฺขิปิตฺวา สมโณ โคตโม จุณฺณวิจฺจฺโณ โหตุ
 ติ ปวิชฺฌิ ฯ มหาถามวา กิเรส ปญฺจนฺนํ หตฺถินํ พลํ ฐาเรติ ฯ
 อฏฺฏจฺฉานํ โข ปเนตฺติ ยํ พุทฺธานํ ปฐฺมกฺกเมเน ชีวิตนฺตฺราโย ภเวยฺยาติ ตํ
 ตถาคตฺตสฺส สรีรํภิมฺหํ อากจฺจนฺตํ อากาเส อณฺเวย สิตา อฏฺฏหิตฺวา สมปฺปฏิจฺฉิ ฯ
 ทฺวินฺนํ สิตานํ สมฺปหารเน มหนฺตา ปาสาณสกลิกา อฏฺฏหิตฺวา ภควโต
 ปิฏฺฐิปาทปริยนฺตํ อภิหนิ ปาโท มหาพรสฺสุนา ปหฺนฺนํ วยิ สมฺมุคฺคโลหิตเน
 ลาหารสฺสรวชฺโช (๑) วยิ อโหสิ ฯ ภควา อุกฺขิ อโโลเกตฺวา เทวตฺตํ เอตทฺโวจ
 พหุ ตยา โมฆมฺปฺริส อปฺปญฺณํ ปสฺสํ โย ตวํ ปทฺฐจฺจิตฺโต วชฺจจฺจิตฺโต ตถาคตฺตสฺส
 โลหิตํ อปฺปาทเสตีติ ฯ ตโต ปฏฺฐาย ภควโต อผาสฺ ชาติ ฯ ภิกฺขุ จินตฺยีสฺส อัย
 วิหาโร อชฺชชฺงฺกโล วิสโม พหุณฺนํ ขตฺติยาทีนญฺเจว ปพฺพชิตานญฺจ อนฺนกาโสติ ฯ
 เต ตถาคตํ มลฺลจสิวิกาย อาทาย มทฺทกฺกจฺฉิ นยีสฺส ฯ เตน วุตฺตํ เตน โข ปน
 สมเยน ภควโต ปาโท สกลิกาย ขโต โหตีติ ฯ ภูสฺสาคิ พลวติโย ฯ สฺสทฺนฺติ
 นิปาตมตฺตํ ฯ ทฺกฺขาติ สฺสขปฺปฏิกฺเขโป ฯติพฺพาติ พหลา ฯ ขราติ ผรฺฐสา ฯ
 กฏฺฏกาตติชฺฉินา ฯ อสฺสาคาติ อมรฺฐรา ฯ น ตาสฺ มโน อปฺเปติ น ตา มนํ
 อปฺปายนฺติ น วทฺเตนฺตฺติติ อมฺนาปา ฯ สโต สมฺปชาโนติ เวทนาธิวาสน-

เล่มที่ 10 เทวตาสัญตวณณา หน้า 109

สติสมปชฌณน สมณุนาคโต หุตวา ฯ อวิหณฺณมานนติ

อปีพียมาโน สมปริวตตสายิตาย เวทนนานํ วสํ อคฺคจฺจนฺโต ฯ

สีหเสยฺยนฺติ เอตฺถ กามโภคีเสยฺยา เปตเสยฺยา สีหเสยฺยา ตถาคตเสยฺยาติ
จตฺสฺสโต เสยฺยา ฯ ตตฺถ เขภฺยฺเยน ภิกฺขเว กามโภคี สตฺตา วาเมน ปสฺเสน
เสนตฺติติ อโย กามโภคีเสยฺยา ฯ เตสฺส หิ เขภฺยฺเยน ทกฺขิณปสฺเสน สยาโน
นาม นตฺติ ฯ เขภฺยฺเยน ภิกฺขเว เปตา อุตฺตนา น เสนตฺติติ อโย เปตเสยฺยา ฯ
อปฺปมํสโลหิตตฺตา หิ อภฺยฺยสงฺฆมาภฺยฺยิตฺตา เอเกน ปสฺเสน สยิตฺตํ น สกฺโกนฺติ
อุตฺตนา น เสนตฺติติ ฯ เขภฺยฺเยน ภิกฺขเว สีโห มิคฺรราชา นนฺจฺญจฺจํ อนฺตรสตฺถิมฺหิ
อนฺนุปกฺขิปปิตฺวา ทกฺขิณน ปสฺเสน เสนตฺติติ อโย สีหเสยฺยา ฯ เตชฺชสฺสทตฺตา หิ
สีโห มิคฺรราชา เทว ปุริมปาเท เอกสฺมี ปจฺฉิมปาเท เอกสฺมี จาเน จเปตฺวา
นนฺจฺญจฺจํ อนฺตรสตฺถิมฺหิ ปกฺขิปปิตฺวา ปุริมปาทปจฺฉิมปาทนนฺจฺญจฺจํ จิตฺกาสํ
สฺลลกฺเขตฺวา ทฺวินนํ ปุริมปาทานํ มตฺถเก สีลํ จเปตฺวา สยติ ทิวสํปี สยิตฺวา
ปพฺพชฺชมาโน น อุตฺรสนฺโต ปพฺพชฺชตฺติ สีลํ ปน อุกฺขิปปิตฺวา ปุริมปาทาทีนํ
จิตฺกาสํ สฺลลกฺเขตฺติ ฯ สเจ กิณฺจิจฺจํ วิชฺหิตฺวา จิตฺตํ โหติ นยิทํ ตฺยฺหํ
ชาติยา น สุรภาวสฺส จ อนฺรฺรูปนฺติ อนตฺตมโน หุตฺวา ตเถว สยติ น
โคจฺราย ปกฺกมตฺติ ฯ อวิชฺหิตฺวา จิตฺเต ปน ตฺยฺหํ ชาติยา จ สุรภาวสฺส
จ อนฺรฺรูปมิตฺติ หนฺจฺจฺจฺจฺจ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 110

อัญญา สหวิหิมหิต วิหิมหิตวา เกสรภาร์ วิธุนิตฺวาติ กุชคตฺ
 สีนหาทำ นทิตฺวา โคจราย ปกุกมติ ฯ จตุตฺถชฺฌาเน เสยฺยา ปน
 ตถาคตเสยฺยาติ วุจฺจติ ฯ ตาสฺ อธิ สีนเสยฺยา อากตา ฯ อัยฺ หิ
 เตชฺสสทอิริยาปตฺตตา อุตฺตมเสยฺยา นาม ฯ ปาทะ ปาทนฺติ ทกฺขินฺปาเท
 วามปาทำ ฯ อจฺจาธาธาติ อติอาธาย อีสกํ อติกุกมฺม จเปตฺวา ฯ
 โคปฺปกเนน (๑) หิ โคปฺปกะ ชานฺนา วา ชานฺนํหิ สงฺฆญฺญิยามาเน
 อภินฺหา เวทนา อฺปฺปชฺชติ จิตฺตํ เอกกฺกํ น โหติ เสยฺยา
 อผาสฺกา โหติ ฯ ยถา ปน น สงฺฆญฺญติ เอวํ อติกุกมฺม จปิเต เวทนา
 นฺปฺปชฺชติ จิตฺตํ เอกกฺกํ โหติ เสยฺยา ผาสฺ โหติ ฯ ตสฺมา เอวํ นฺปฺปชฺชติ ฯ
 สโต สมฺปชาโนติ สยนปริกฺคาหกสฺติสมฺปชฺชณฺเณน สมฺนฺนาคโต ฯ
 อญฺ्ञานสณฺณนฺติ ปเนตฺถ น วุตฺตํ คิลานเสยฺยา เหา ตถาคตสฺส ฯ
 สตฺตสตาติ อิมสฺมี สฺสฺเต สพฺพปาปี ตา เทวตา คิลานเสยฺยญฺ्ञานํ อากตา ฯ
 อฺุทานํ อฺุทานะสีติ คิลานเสยฺยํ อากตาณํ โทมนสฺเสเนว ภวิตพฺพํ สียา ฯ อีมา
 ปน ตถาคตสฺส เวทนาธิวสนํ ทิสฺวา อโห พุทฺธานํ มหानฺุภาวตา เอวรฺูปาสุ
 นาม เวทนาสุ วตฺตมานาสฺ วิการมตฺตํปี นตฺถิ สิริสยเน อลงฺกริตฺวา
 จปีตสฺวณฺณรูปกํ วิย อนินฺชมาเนน กาเยน นฺปฺนฺโน อิทานิสฺส อธิกตฺรํ มฺุขวณฺโณ
 วิโรจติ ปภาสมฺปนฺโน

เล่มที่ 10 เทวตาสัญตตวณณา หน้า 111

ปณฺณจฺนุโท วย สมฺปติ (๑) วิกสิตํ วย จ อรวิฺนํ อสฺส มุํ โสภติ กาเยปี
วณฺณายตฺนํ อิทานิ สฺสสมฺปหฺภูจฺกณฺจํ (๒) วย วิปฺปสีทตีติ อุทานํ อุทานนฺสี(๓) ฯ
นาโค วด โภติ เอตฺถ โภติ ฐมฺมาลปํ ฯ พลวณฺตภูเจน นาโค ฯ
นาควตฺติ นาคภาเวน ฯ สีโห วดตฺติอาทิสฺส อสนฺตาสนฺภูเจน สีโห ฯ
พฺยตฺตปริจฺจริยภูเจน (๔) การณการณชานเนน วา อาชานีโย ฯ อปฺปฏิสมฺภูเจน
นิตฺโถ ฯ กวสฺตชฺเชฏฺจโก หิ อฺสโก กวสฺสทฺสชฺเชฏฺจโก จ อาสโก ฯ
กฺวสฺสทฺสชฺเชฏฺจโก นิตฺโถติ วุจฺจติ ฯ ภควา ปน อปฺปฏิสมฺภูเจน อาสภณฺจํ
ปฺฏิชานาติ ฯ เตเนวตฺถเนน อิธ นิตฺโถติ วุคฺโต ฯ ฐรวาหฺภูเจน ไชรฺยโห ฯ
นิพฺพิเสวณฺภูเจน ทนฺโต ฯ ปสฺสชาติ อนฺนิยมิตาณฺตติ ฯ สมာชินฺติ อรหฺตฺตผลสมมาธิ ฯ
สุวิมฺตฺตฺนฺติ ผลวิมฺตฺตฺติยา สุวิมฺตฺตํ ฯ รากานฺคฺติ ปน จิตฺตํ อภินฺตํ นาม โหติ โทสฺสานฺคฺติ
อปนฺตํ ฯ ตทฺถกฺยปฺฏิกฺเขเปน น จาภินฺตํ น จापนฺตฺนฺติ อาห ฯ น จ สสฺงฺขารนิกฺคฺยห
วาริตฺวตฺนฺติ (๕) น สสฺงฺขารน สปฺปิโยเคน กิเลเส นิกฺคฺยเหตุวา
วาริตฺวา วด กิเลสํ ปน ฉินฺนตฺตา ปวตฺ (๖) ผลสมมาธินา สมมาหิตฺนฺติ อคฺโถ ฯ
อติภุมิตพฺพนฺติ วิเหจฺตพฺพิ ฆณฺเฏตพฺพิ ฯ อทฺสฺสนาติ อณฺณณา ฯ อณฺณณิ หิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินีฯ สภาเถรคดี หน้า 112

อนรุพาโลว ๗ เอวรูป สตรี อปฺรชฺเมยฺยติ เทวทศฺตฺ ฆฺมฺยมา นา วทฺนฺติ ๗
ปฺลฺยวาทติ อิติหาสปฺลฺยจมานํ เวทานํ ธารกา ๗ สตํ สมฺนฺติ วสฺสสฺตํ ๗
ตปฺสฺสฺตีติ ตปฺนฺสฺสฺตีติกา หุตฺวา ๗ จรฺนฺติ จรฺนฺตา ๗ น สมฺมา วิมฺตฺตฺนฺติ สเจปํ
เอวรูปา พฺราหฺมณา วสฺสสฺตํ จรฺนฺติ จิตฺตํ จ เนลฺลํ สมฺมา วิมฺตฺตํ น โหติ ๗
หิํนฺตฺตฺรฺปา น ปารี คมา เตติ หิํนฺตฺตฺสฺภาวา เต นิพฺพานํ คมา น โหติ ๗
หิํนฺตฺตฺรฺปาตีปํ ปาโธ ๗ หิํนฺตฺตฺชาตีกา ปรีหิํนฺตฺตาตี อตฺโถ ๗ ตมฺหาชฺปนฺนาตี
ตมฺหาช อชฺโธตฺตฺตา ๗ วตฺสฺลิตฺตฺพฺรชาตี อชฺวตฺตฺกฺกฺรฺวตฺตาตีหิ จ วเตหิ ตาตีเสเหว
จ สฺลีลหิ พฺรช ๗ ลฺลํ ตปฺนฺติ ปฺลฺยจตาปฺตปฺนํ (๑) กณฺฏกฺเสยฺยาตีกํ ตปํ ๗ อิทานํ
สา เทวตา ศาสนสฺส นฺยฺยานิกภาวํ กณฺณฺตี น มานกามสฺสชาติอาทมาห ตํ
วตฺตฺตฺตฺตฺตฺเมวตี ๗

อฎฺฐมํ ๗

นวม ปชฺชนฺนฺสฺส ฐิตาตี ปชฺชนฺนฺสฺส นาม วสฺสวลาหฺกเทวธฺนฺโย
จาตุมฺมหาราชิกสฺส ฐิตา ๗ อภิวนฺเตติ ภควา ตุมฺหากํ ปาเท วนฺทามิ ๗ จกฺขุมตาตี
ปฺลฺยจหิ จกฺขุหิ จกฺขุมนฺเตน ตถาคเตน ๗ ธมฺโม อนุปฺพุทฺโธติ อิทํ มยา ปุพฺเพ
ปเรลฺลํ สนฺตีเก เกวลฺลํ สุตฺเตว อสฺตีติ วตฺติ ๗ สาหฺมฺทานีตี สา อหํ อิทานํ ๗ สกฺขิ
ชานามิติ ปฏฺฐิเวธฺวเสน ปจฺจกฺขเมว

เล่มที่ 10 เทวตาสัญตตวณฺณา หน้า 113

ชานามิ ฯ วิครหนฺตาทิ หีนกฺขรปทพฺยณฺชโนติ วา อนินฺยยานิโกติ วา เอวํ
ครหนฺตาทิ วัชรวนฺติ เทว วัชรฺวา ชุมฺวัชรฺโว จ ชาลวัชรฺโว จ ฯ
ตตถ ชุมฺวัชรฺโว วิสฺสุ โหติ ชาลวัชรฺโวติ ปน อวิจิมหานิรยสฺเสเวตํ
นามํ ฯ ตตถ หิ สตฺตาทิ อคฺคิมฺหิ ชลนฺเต ชลนฺเต ปฺนปฺปฺนํ รวํ
รวนฺติ ตสฺมา โส วัชรฺโวติ วุจฺจติ ฯ โฆรณฺติ ทารุณํ ฯ ขนฺติยา อุปฺสเมน
อุเปตาทิ รุจฺติวา ขเมตฺวา คหณฺขนฺติยา จ รากาทีอุปฺสเมน จ อุเปตาทิ ฯ

นวมํ ฯ

ทสมเม ชมฺมํ จาติ จสทฺเทน สงฺฆณฺจ อิติ ตีณิ รตนานิ
นมนฺสฺสมานา อิชากตาทิ วทติ ฯ อตฺถวตฺติ อตฺถวติโย ฯ พหฺนาปี โข ตนฺติ ยํ
ชมฺมํ สาทกาสิ ตํ ชมฺมํ พหฺนาปี ปริยาเยน อหํ วิกฺเขยฺยํ ฯ ตาทิสฺส ชมฺโมติ
ตาทิสฺส หิ อຍ ภาควา ชมฺโม ตํสณฺจโตะ สປປູກິກາໂກ (๑) พหฺนํ ปริยาเยหิ
วิกฺขิตพฺพยฺยตฺตโกติ ทสฺเสติ ฯ ลປຍີສຸສາມິຕິ กถຍີສຸສາມິ ฯ ยาวตາ เม มนສາ
ປຣີຍຕຸຕນຸຕິ ຍຕຸຕກໍ ມຍາ ມນສາ ປຣີຍາປຸຸຕິຕໍ ຕສຸສຕຸຕໍ ທິວສໍ ອວຕຸວາ ມຣຸປຸຸຕໍ
ປີເພນຸຕີ ວີຍ ມຸຸຕຸຕເນວ ສງຸຈີຕຸເຕນ ກເຄສຸສາມິ ฯ ເສສໍ ອຸຕຸຕານເມວາຕິ ฯ

ทสมํ ฯ สत्ตฺลลປกાયิกวคฺโค จตฺตฺโถ ฯ

อาทิตฺตวคฺคສຸສ ປຈເມ ຫຣາຍ ມຣເນນ ຈາຕິ ທສນາສີສເມຕໍ
ຣາກທິຫິ ປນ ເອກາທສຫິ ອຄຸຕິຫິ ໂລໂກ ອາທິຕຸໂຕວ ຯ

๑ ม. ตປປູກິກາໂກ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤเค หน้า 114

ทานเนนาติ ทานเจตนาช ๗ ทินนุ โหติ สุนิภตฺตฺติ (๑) ทานปฺลฺลเจตนาหิ
ทายกสฺเสว โหติ ฆรตมิกสฺส วีย นีภตฺตฺกํ เตเนตฺตํ วุคฺตํ ๗ โจรา
หฺรตฺตฺติ อทินฺเน โภเค โจราปี หฺรตฺติ ราชาโนปี อคฺคิปี ทหติ
จปีตฺตฺจฺจเนปี นสฺสฺตฺติ ๗ อนฺเตนาติ มรณฺน ๗ สรรี สปรคฺคหฺนฺติ
สรีรฺจเว โจราทินฺน วเสน อวินฺนุจ โภเค จ ๗ สคฺคมฺเปตฺติ
เวสฺสฺนฺตรมหาราชาทโย วีย สคฺเค นินฺนุพตฺตฺติ ๗

ปจฺม ๗

ทฺติเย ๗ อนฺนโทติ ยสฺมา อติพลวาปี เทว ตีณิ ภตฺตฺตานิ อภฺตฺวา
อภฺจฺจํ น สกฺโกติ ภฺตฺวา ปน ทุพฺพลปี หฺตฺวา พลสฺมฺปนฺโน โหติ ตสฺมา
อนฺนโท พลโทติ อห ๗ วตฺตฺโทติ ยสฺมา สฺรุโปปี ทุจฺโจโพ วา อโจโพ
วา วิรุโป โหติ โอหิพฺโต ทุทฺทสฺสิโก วตฺตฺจฺจนฺโน เทวปฺตฺโต วีย โสภติ
ตสฺมา วตฺตฺโท โหติ วณฺณโทติ อห ๗ ยานโทติ หตฺตฺยานาทินฺน ทายโก
เตสฺ ปน

- น หตฺตฺยานํ สมณฺสฺส กปฺปติ
- น อสฺสฺยานํ น รเถน ยาตุํ
- อิทฺถจฺ ยานํ สมณฺสฺส กปฺปติ
- อุปาหฺนา รกฺขโต สีสฺกฺขนฺนฺตฺติ ๗

เล่มที่ 10 เทวตาสถิตตวณณา หน้า 115

ตสฺมา จตฺตฺปาหนกตฺตรยญฺจิมณฺจปีจันฺ ทายโก โย จ มคฺคํ โสเชติ
นิสฺเสณฺณี กโรติ เสตฺถํ กโรติ นาวํ ปฏฺยิยาเทติ สพฺโพปี ยานโทว โหติ ฯ
สุขโท โหตีติ ยานสุขาวหนโต สุขโท นาม โหติ ฯ จกฺขุโทติ อนุชกาเร
จกฺขุมนฺตานิปี รูปทสฺสนากาวโต ทีปโท จกฺขุโท นาม โหติ อนุรฺรทฺชตฺเถโร วีย
ทิพฺพจกฺขุสมฺบํทํ ลภติ ฯ สพฺพทโท โหตีติ สพฺเพสฺสเยว พลาทีนํ ทายโก โหติ ฯ
เทว ตโย คามे ปิณฺฑทาย จริตฺวา กิลฺลิจิ อลทฺธา อากตฺตฺสาปี สีตลาย โปกฺขรณฺนิยา
นุหายิตฺวา ปติสฺสยํ ปวิสิตฺวา มุหุตฺตํ มณฺเजे นิปฺชชิตฺวา อญฺญาเย นิสินฺนสฺสาปี กาย
พลํ อหริตฺวา ปกฺขิตฺตํ วีย โหติ ฯ พหิ วิจฺรณฺตสฺส จ กายे วณฺณายตฺนํ วาตาทเปหิ
ณายติ ปติสฺสยํ ปวิสิตฺวา ทวารมฺปิชาเย มุหุตฺตํ นิปฺนฺนสฺส จ วิสภาคสนฺตติ
วูปสมฺติ สภาคสนฺตติ โอกกมฺติ วณฺณายตฺนํ อหริตฺวา ปกฺขิตฺตํ วีย โหติ ฯ พหิ
วิจฺรณฺตสฺส ปาทे กณฺณโก วิชฺฌติ ขาณฺุ ปหฺรติ สิริสฺปาทีปฺริสฺสโย (๑) เจว
โจรภยํ จ อุปฺปชฺชติ ปติสฺสยํ ปวิสิตฺวา ทวารมฺปิชาเย นิปฺนฺนสฺส สพฺเพ เต
ปฺริสฺสยา น โหนฺติ ชมฺมํ สชฺฌายนฺตสฺส ชมฺมปีติสฺสํ กมฺมญฺจันฺ มนสิกโรนฺตสฺส
อุปฺสมสฺสํ อุปฺปชฺชติ ฯ ตถา พหิ วิจฺรณฺตสฺส จ เสทา มณฺเญจฺนติ อกฺขิณิ
ผนฺทนฺติ เสนาสนํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤค หนา 116

ปวิสนกษณ ฎเป โอดิณโณ วีย โหติ มณจปีจาทีนิน ปณณายนนุติ ฯ
มฺหุตฺตํ นิสินฺนสฺส ปน อกฺขิปสาโท อหริตฺวา ปกฺขิตฺโต วีย โหติ
ทวารกฺวาฏวาทปานมณจปีจาทีนิน ปณณายนนุติ ฯ เตน วุตฺตํ โส จ
สพฺพทโท โหติ โย ททาทิ อุปสฺสยนฺนุติ ฯ อมตํ ทโท จ โส โหตีติ
ปณฺธิตโกชนสฺส ปตฺตํ ปุเรนฺโต วีย อมรทานํ นาม เทติ ฯ โย
ชมฺมมฺนุสฺสาคีติ โย ชมฺมํ อณฺุสฺสาคีติ อฏฺฐกถํ กเถติ ปาลี วาเจติ
ปฺจฺจุตฺตปณฺหํ วิสฺสชฺเชติ กมฺมฏฺฐานํ อากฺขยติ ชมฺมสฺสวานํ กโรติ
สพฺโพเปส ชมฺมมฺนุสฺสาคีติ นาม ฯ สพฺพททานนญจ อิทํ ชมฺมทานเมว
อกฺคณฺติ เวทิตพฺพํ ฯ วุตฺตมฺปิ เจตํ

สพฺพทานํ ชมฺมทานํ ชินาติ
สพฺพรสํ ชมฺมรโส ชินาติ
สพฺพรตี ชมฺมรติ ชินาติ
ตณฺุหฺกฺขโย สพฺพทฺกฺขํ ชินาตีติ ฯ

ทฺติยํ ฯ

ตติเย อภินนฺทนฺตีติ ปตฺถณฺนุติ ฯ ภชตีติ อุปกฺจฺจติ
จิตฺตคหปตีสิวลิตฺเถราทิกเก วีย ปจฺจโต ปจฺจโต อณฺุพฺนฺชติ ฯ ตสฺมาติ ยสฺมา อิทฺโลก
ปรโลก จ อนฺุณทายกเมว อณฺุคจฺจติ ตสฺมา ฯ เสถํ อุตฺตทานเมวาติ ฯ

ตติยํ ฯ

จตุตฺเถ เอกมฺลนฺนุติ อวิชฺชา ตณฺุหาย มฺลํ ตณฺุหา

อวิชชาเย อธิ ปน ตณหา อธิปเปตา ฯ สาจ ทวีหิ สสุตตจเจตทิกุจีหิ
อาวภูตตีติ ทวารภูฏา ฯ (๑) สาจ รากาทีหิ ตีหิ มเลหิติมลา ฯ ตตตราสสา
โมโห สหชาตโกฏฐยา มลั โหติ รากโทสา อุปนิสสุยโกฏฐยา ฯ ปญจ ปน
กามคณา อสสา ปตฺถรา (๒) ฯ เตสฺสา ปตฺถรตีติ ปญจปตฺถรา ฯ สาจ
อปรณียภูเจเน สมุทโท ฯ อชฺชตฺติกาหิเรสุ ปเนสา ทวาทสสุ อายตเนสุ
อาวภูตตีติ ปรีวภูตตีติ ทวาทสาวภูฏา อปตฺติภูเจเน ปน ปาตาโลติ วุจฺจตีติ ฯ
ตฺ (๓) เอกมฺลั ฯเปฯ ปาตาโล อตฺริ อิติ อุตฺตริ สมตฺติกมิตี อตฺโถ ฯ

จตุตฺถิ ฯ

ปญจเม อโนมนามนฺติ สพฺพคุณสมนฺนาคตตฺตา อเวกฺลณามํ
ปรีปฺรนามนฺติ อตฺโถ ฯ นิปฺนตฺถทสฺสินฺติ ภควา สณฺหสุขเม ขนฺธนฺตฺราทโย อตฺถ
ปสฺสตีติ นิปฺนตฺถทสฺสี ฯ ปญญาททนฺติ ปญญาธิกมาย (๔) ปฏฺิปปํ กถนวเสน
ปญญาทายกํ ฯ กามาลเย อสตฺตนฺติ ปญจกามคฺณาลเย อลคฺคํ ฯ กมฺมานนฺติ ภควา
มหาโพธิมณฺเฑเยว อริยมกฺเคน คโต น อิทานิ กจฺจตีติ ฯ อตีตํ ปน อฺปาทาย
อิทํ วุตฺตํ ฯ มहेสินฺติ มหนฺตานิ สีสกฺขนฺธาทีนญฺจ เอสีตาริ ปรีเยสีตารนฺติ ฯ

ปญจมํ ฯ

๑ ม. ทวารภูฏา ฯ ๒ ม. ปตฺถรณภูฏานา ฯ ๓ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

๔ ม. อนุยปญญาธิกมาย ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคเค หน้า 118

๑ อจรราคณสงฆุจฺจนฺติ อัย กิร เทวปฺตุโต สตุถุ สาสเน
 ปพฺพชิตฺวา วตฺตปฺปิตฺตํ ปุรฺยมาโน ปณฺจวสุสกาลเ ปวารตฺวา เทว มาติกา
 ปคฺคณา กตฺวา กมฺมากมฺมํ อุกฺคเหตฺวา จิตฺตฺรจฺจิตํ กมฺมฏฺฐานํ อุกฺคณฺหิตฺวา
 สลฺลหฺกฺวตฺติโก อรณฺณํ ปวิสิตฺวา โย ภควตา มชฺฌิมยาโม สยนฺตฺส โภจฺจาโตติ
 อนฺุณฺนาโต ตสฺมีปี สมฺปตฺเต ปมาทฺสฺส ภายามิตฺติ มลฺจกํ อุกฺขิปิตฺวา รตฺตี
 จ ทิวา จ นีราหาโร กมฺมฏฺฐานเมว มนฺสาภาสิ ๑ อตฺสฺส อพฺภนฺตเร สตุถกฺวาตา
 อฺปฺปชฺชิตฺวา ชีวิตํ ปรียาธิยีสฺสุ ๑ โส ชฺรฺสฺมีเยว กาลมฺภาสิ ๑ โย หิ โภจฺจิ ภิกฺขุ
 จงฺกเม จงฺกมมาโน วา อาลมฺพนฺชนฺธํ (๑) นิสฺสาย จิตฺโต วา จงฺกมโกภฺยิ จีวรํ
 สีเส จเปตฺวา นิสฺสินฺโน วา นิปนฺโน วา ปรีสมชฺฌเ อลงฺกตชฺมมาสเน ชมฺมํ
 เทเสนฺโต วา กาลํ กโรติ สพฺโพ โส ชฺรฺสฺมี กาลํ กโรติ นาม ๑ อิติ อัยปี
 จงฺกมเน กาลํ กตฺวา อฺปนฺนิสฺสยมนฺนทตฺยา อาสวภฺขยํ อปฺปตฺโต ตาวตฺตีสภวเน
 มหาวิมานทฺวารเ นิตฺททายิตฺวา ปพฺพชฺฌนฺโต วิย ปฏฺิสนฺธิ อุกฺคเหสิ ๑
 ตาวเทวสุสฺส สฺวณฺณตฺโรณํ วิยตฺติกาภูโต อตฺตภาโว นิตฺทพฺตฺติ ๑

๒ อนฺโต วิมานเ สหสฺสมตฺตา อจฺจรา ตํ ทิสฺวา วิมานสามิโก เทวปฺตุโต
 อากโต รมยิสฺสาม นนฺติ ตฺริยานิ คเหตฺวา ปรีวารยีสฺสุ ๑ เทวปฺตุโต น
 ตาว จุตภาวํ ชานาติ ปพฺพชิต-

เล่มที่ 10 เทวตาสัญญาตวณณา หน้า 119

สณณิเยว อจฺจรา โอลเถตุวา วิหารจาริกํ อากคํ มาตุคามํ ทิสฺวา ลชฺชํ
 ปัสสฺสโก วิย อฺปฺริ จิตฺตํ ฆนทุกฺกํ เอกํสํ กโรนฺโต อํสฺสํ ปฏิจฺจาทฺตวา
 อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปปิตฺวา อโรมุโข อญฺจาสฺสิ ฯ ตสฺส กายวิการเณว
 ตา เทวตา สมณเทวปฺตุโต อยฺนติ ฌตฺวา เอวมหาสิ อยฺย เทวปฺตุต
 เทวโลโก นามายํ น สมณชฺมมสฺส กรโณกาโส สมปฺตติอนฺภวโนกาโส
 ติ ฯ โส ตเถว อญฺจาสฺสิ ฯ เทวตา น ตาวายํ สลลกฺเขตีติ
 ตฺริยานิ ปกคณฺหิสิ ฯ โส ตถาปิ อนฺโนโลเกนฺโตว อญฺจาสฺสิ ฯ
 อถสฺส สพฺพกายิกาทาสํ ปฺรโต จปยีสฺสุ ฯ โส ฉายํ ทิสฺวา จตฺถาวํ
 ฌตฺวา น มยา อิมํ ฌานํ ปตฺเตตฺวา สมณชฺมโม กโต อุตฺตมตฺถํ อรหตฺตํ
 ปตฺเตตฺวา กโตติ สมปฺตติยา วิปฺปฏิสาริ อโหสิ สุวณฺณปฏฺฐิ ปฏฺฐิภิสฺสามิตี
 ตกฺกยิตฺวา ยฺยทฺฐจฺจานํ โอตินฺณมลฺโล มุลกมฺภูจฺจํ ลภิตฺวา วิย ฯ โส อยํ
 สกฺกสมปฺตติ นาม สุลภา พุทฺธานํ ปาตุภาโว ทุลลโกติ จินฺเตตฺวา วิมานํ
 อปฺวิสิตฺวาว อสมฺภินฺเนเนว สีเลน อจฺจราสงฺฆปฺริวโต ทสพลสฺส สนฺตีกํ อากมฺม
 อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ จิตฺตํ อิมํ กถํ อภาสิ ฯ

ตตฺถ อจฺจราคณฺสงฺฆจฺจนฺติ อจฺจราคณฺเนน คีตฺวาทิตสทฺเทหิ สงฺฆโฆสิตฺตํ ฯ
 ปิสาจคณฺเสวิตฺนฺติ ตเมว อจฺจราคณฺํ ปิสาจคณฺํ กตฺวา วทติ ฯ วนนฺติ
 นนฺทวนนํ สนฺธาย วทติ ฯ อยฺยหิ

นิยามจิตตตาย อตฺตโน คุรฺกภาเวน เทวคณฺ์ เทวคโณติ

วตฺตุน โรเจติ ปิสจกโณติ วทติ ฯ นนฺทนนฺ์ นนฺทนนฺฺติ (๑) อวตฺวา

โมहनฺฺติ วทติ ฯ ถลฺ ยตฺรา ภวิสฺสตีติ ถลฺ นิกฺขมฺนํ (๒) ภวิสฺสตี ถลฺ

อติถกฺโม ภวิสฺสตี อรหตฺตสฺส เม ปทฺฐจฺานญฺตํ วิปฺสฺสนํ อจิกฺขถ ภควาติ วทติ ฯ

อถโข ภควา อติสฺลฺลฺกฺขเตว (๓) อยฺ เทวปฺตฺโต ตี นฺุโข อิทฺนฺฺติ

อวชฺเชนฺโต อตฺตโน สาสเน ปพฺพชิตฺภาวํ ญตฺวา อยฺ อจฺจารทฺฐวิริยตาย กาลํ

กตฺวา เทวโลเก นีพฺพตฺโต อชฺชาปิสฺส จงฺกมฺนสฺมึเยว อตฺตภาโว อสมฺภินฺฺเนน

สีเลเน อากฺโตติ จินฺฺเตสิ ฯ พุทฺธา จ อกตฺาภินิเวสฺสฺส อาทิกมฺมิกสฺส อกตฺปริกมฺมสฺส

อนฺุเตวาสิโน จิตฺตกาโร ภิตฺติปริกมฺมํ วิย สิลํ ตาว วิโสเชหิ สมาริ ภาเวหิ

กมฺมสฺสกตฺปณฺ์ อฺุชฺ โกรหิตี ปจฺมํ ปุพฺพภาคปฺปฏิปทํ อจิกฺขนฺฺติ การกสฺส

ปนฺ ยุตฺตปฺยุตฺตสฺส อรหตฺตมกฺคปทฺฐจฺานญฺตํ สณฺฺหสฺสุมฺ สฺลฺยตฺวาวิปฺสฺสนํเยว

อจิกฺขนฺฺติ อยญจ เทวปฺตฺโต การโก อภินฺฺนสีโล เอโก มกฺโค จสฺส

อนาคฺโตติ สฺลฺยตฺวาวิปฺสฺสนํ อจิกฺขนฺฺโต อฺุชฺโก นามาอาทิมาท ฯ ตตฺถ อฺุชฺโกติ

๑ ม. ย. นนฺทนนฺ์ จ นนฺทนนฺฺติ ฯ ๔ ม. ย. นิกฺขมฺนํ ฯ

๓ ม. อติสฺลฺลฺกฺขเตว ฯ อติสฺลฺเลขโกว ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสัญตตวณณา หน้า 121

กายวงกาทีน อภาวโต อภูจจกโก มคโค อชฺโโก นาม ฯ
อภยา นาม สาทิสาทิ นิพพานํ สนฺชยาห ฯ ตสฺมี หิ กิญจิ ภยํ นตฺถิ ตํ
วา ปตฺตตฺส ภยํ นตฺถิตฺติ อภยา นาม สาทิสาทิ วุตฺตํ ฯ รโถ อภุชฺชโนติ
อภูจจกิกมคโค จ อธิปฺเปโต ฯ ยถา หิ ปากติกรโถ อภุเช วา อนพฺภณฺชิตฺเต
อติเรเกสุ วา มนุสฺเสสุ อภิรุเพหฺสุ กุชฺชติ วิรวติ น เหวํ อริยมคโค ฯ โส หิ
เอกปฺปหารเณ จตฺราสีตียาปี ปาณสฺหเสสุ อภิรุหนฺเตสุ น กุชฺชติ น วิรวติ ฯ
ตสฺมา อภุชฺชโนติ วุตฺโต ฯ ฌมฺมจกฺเกหิ ลัทธิโตติ กายิกเจตสิกวิริยสงฺขาเตหิ
ฌมฺมจกฺเกหิ ลัทธิโตติ ฯ หิริตี เอตฺถ หิริคฺคเณน โอตฺตปฺปปี คหิตเมว โหติ ฯ
ตสฺส อปาลมฺโพติ ยถา พาหิรกรรตฺสฺส รเถ จิตานํ โยชานํ อปตฺนตฺถาย ทารุมยํ
อปาลมฺพนํ โหติ เหวํ อิมสฺส มคฺครรตฺสฺส อชฺฌตฺตพหิทฺธาสมฺภูจจานํ
หิโรตฺตปฺปปี อปาลมฺพนํ ฯ สตฺยตฺสฺส ปรีวารณฺนติ รรตฺสฺส สีหจฺมมาทิปรีวารโ
วีย อิมสฺสาปี มคฺครรตฺสฺส สมฺปยุตฺตา สติ ปรีวารณฺนํ ฯ ฌมฺมนฺติ โลกุตฺตรมคฺคํ ฯ
สมฺมาทิกฺกุจิปฺเรชวฺนติ วิปฺสฺสนาสมฺมาทิกฺกุจิปฺเรชวา อสฺส ปุพฺพยายิกาคิ
สมฺมาทิกฺกุจิปฺเรชโว ตํ สมฺมาทิกฺกุจิปฺเรชโว ฯ ยถา หิ ปจฺมตฺริ ราชปฺริเสหิ
กาณฺณณฺโณทินํ นีหฺรเณน มคฺเค โสชิตฺเต ปจฺจนา ราชา นิกฺขมฺติ เหวเมว
วิปฺสฺสนาสมฺมาทิกฺกุจียา อนิจฺจาทิวเสณ ขนฺธาทิสฺส โสชิตฺเตสุ ปจฺจนา

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 122

ภูมิลททวภูฏั ปริชานมานา มคคสมมาทิจุจ อูปปชชติ ฯ เตน วุตตัม ฐมมาหิ
สารถี พุริมิ สมมาทิจุจปุเรชวุนติ ฯ อิติ ภควา เทสนัน นิฏฐาเปตฺวา อวसान
จตุตทริ สจฺจานิ ทีเปสิ ฯ เทสนาปริโยसान เทวปุตฺโต โสตาปตฺติผล
ปติฏฐาสี ฯ ยถา หิ รัญโณ โภชนกาเล อตฺตโน ปมาณน (๑) กพเพ อุกฺขิตฺเต
องฺเก นิสินฺโน ปุตฺโต อตฺตโน มุขปฺปมาณเนว ตโต กพฺพิ กโรติ เอวเมว
ภควติ อรหตฺตนิฏฺเฐน เทสนัน เทเสนเตปิ สตฺตา อตฺตโน อูปนิสฺสยानุรูปน
โสตาปตฺติผลาทินิ ปาปฺพนฺตฺติ ฯ อัยปิ เทวปุตฺโต โสตาปตฺติผลํ ปตฺวา
ภควนฺตํ คนฺธาทีหิ ปุเชตฺวา ปกฺกามีติ ฯ

ฉุจฺจํ ฯ

สตุตฺเต ฐมฺมฏฺฐา สีสฺสมฺปนฺนาติ เก ฐมฺมฏฺฐา เก สีสฺสมฺปนฺนาติ
ปุจฺจติ ฯ ภควา อิมํ ปณฺหิ ตาว วตฺถุนา (๒) ทีเปนฺโต อารามโรปาติอาทิมาย ฯ
ตตุถ อารามโรปาติ ปุปุฬารามผลารามโรปกา ฯ วนโรปาติ สยฺ ชาเต อโรปีตฺวเน (๓)
สีมํ ปริกฺขิปิตฺวา เจตฺติยโพรจฺจนมมณฺฑปฏฺฐิเลณฺรตฺติฏฺฐานทิวาฏฺฐานานํ
การกา ฉายูปเค รุกฺเข โรเปตฺวา ททมานาปี วนโรปาเยว นาม ฯ เสตุการกาติ
วิสเม เสตุํ กโรนฺติ อุกฺเท นาวํ ปฏฺฐิยาเทนฺติ ฯ ปปนฺติ ปานียทานสาถํ ฯ
อุทฺปานฺติ ยํ กิลฺยจิ โปกฺขรณฺตีพาทิ ฯ อปฺสฺสยฺนฺติ วาสาคาริ ฯ

๑ ม. มุขปฺปมาณ ฯ

อุปาสยนติปี ปาโง ๗

สทา ปุณฺณํ ปวทุตตีติ น อกุสลวิตกุกํ วา วิตกฺเกนตฺตสฺส นิตฺทายนตฺตสฺส
วา ปวทุตตี ๗ ยทา (๑) ปน อนุสฺสรตี ตทา ปวทุตตีติ (๒) อิมมตฺถํ
สฺนุชฺชาย สทา ปุณฺณํ ปวทุตตีติ วุตฺตํ ๗ ฃมฺมฏฺฐา สีสฺมปฺนฺนาติ ตสฺมี ฃมฺเม
จิตฺตฺตา เตนปี สีสฺเลน สฺมปฺนฺนตฺตา ฃมฺมฏฺฐา สีสฺมปฺนฺนา ๗ อถฺวา เอวฺรฺูปาณิ
ปุณฺณานิ กโรนฺตานิ ทส กุสลฃมฺมา ปุเรนฺติ เตสฺ จิตฺตฺตา ฃมฺมฏฺฐา ๗
เตเนว จ สีสฺเลน สฺมปฺนฺนตฺตา สีสฺมปฺนฺนาติ ๗

สตุตฺมํ ๗

อฏฺฐเม อิทฺถุหิ ตํ เชตฺวนนฺติ อนาถปิตฺธิโก เทวปฺตุโต
เชตฺวนสฺส เจว พุทฺธาทีนญจ วณฺณภณฺนตฺถํ อากโต เอวมาห ๗
อิสฺสงฺฆนิเสวิตนฺติ ภิกฺขุสงฺฆนิเสวิตํ ๗ เอวํ ปจฺมกาถาย เชตฺวนสฺส
วณฺณํ กเถตฺวา อิทานิ อริยมคฺคสฺส กเถนฺโต กมฺมํ วิชฺชาตีอาทิมมาห ๗
ตตฺถ กมฺมฺนฺติ มคฺคเจตฺนา ๗ วิชฺชาตี มคฺคปฺลฺลว ๗ ฃมฺโมติ สฺมาธิปฺกฺขิกา
ฃมฺมา ๗ สีสํ ชีวิตมฺุตมฺนฺติ สีสฺเล ปติฏฺฐิตสฺส ชีวิตํ อุตฺตมฺนฺติ ทสฺเสตี ๗
อถฺวา วิชฺชาตี ทิฏฺฐิสงฺกปฺปา ๗ ฃมฺโมติ วายามสตีสมารโย ๗ สีสฺนฺติ
วาจา กมฺมฺนฺตา ๗ ชีวิตมฺุตมฺนฺติ เอตฺสฺมี สีสฺเล จิตฺตฺส ชีวิตํ นาม
อตุตฺมํ ๗ เอเตน มจฺจา สฺสุณฺนฺตีติ เอเตน อฏฺฐจฺงฺกิกมฺกเถน

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 124

สตุตา วิสุขณฺตี ฯ ตสฺมาติ ยสฺมา มกุเคน สุขณฺตี น โคตุตฺตเนหิ ตสฺมา
โยนิโส วิจิเน ชฺมมนฺตี อุปาเยน สมาริปฺกฺขิยชฺมมํ วิจิเนยฺย ฯ เอวํ ตตฺถ
วิสุขณฺตีติ เอวํ ตสฺมี อริยมกุเค วิสุขณฺตี ฯ อถวา โยนิโส วิจิเน ชฺมมนฺตี
อุปาเยน ปรฺยจฺกฺขนฺนชฺมมํ วิจิเนยฺย ฯ เอวํ ตตฺถ วิสุขณฺตีติ เอวํ เตสุ จตฺตฺสุ
สจฺเจสุ วิสุขณฺตีติ ฯ อิทานิ สาริปฺตฺตฺตฺเถรสฺส วณฺณํ กเถนฺโต
สาริปฺตฺโตวาทิอาทิมายา ฯ ตตฺถ สาริปฺตฺโตวาทิ อวฺภูจฺจานวจัน (๑) เอเตหิ
ปรฺยณฺาเทหิ สาริปฺตฺโตว เสยฺโยติ วทติ ฯ อุปฺสเมนาติ กิเลสอุปฺสเมน ฯ
ปรารคโถติ นิพฺพานคโถ ฯ โยโกจิ นิพฺพานํ ปตฺโต ภิกฺขุ โส
เอตาวปรโม สียา น เถเรน อุตฺตริตโร นาม อตฺถิติ วทติ ฯ เสถํ
อุตฺตานเมวาทิ ฯ

อภฺจํ ฯ

นวเม ฯ มจฺจริโนติ มจฺเจเรน สมฺนฺนาคตา ฯ เอกจฺโจ หิ อตฺตโน
วสนฺภูจฺจเน ภิกฺขุ หตฺถํ ปฺสเรตฺวาปิ น วนฺทติ อณฺฺตตฺถ คโถ วิหารํ
ปวิสิตฺวา สกฺกจฺจํ วนฺทิตฺวา มชฺชรปฺภิสฺนฺธารํ กโรติ ภาเน อมฺหากํ วสนฺภูจฺจัน
นาคจฺจลฺล สมฺปนฺโน ปเทโส ปภฺพิลา มยฺย อยฺยานํ ยาคฺคฺคฺตฺตาเทหิ อุปฺภูจฺจัน
กาคฺคฺคฺติ ฯ ภิกฺขุ (๒) สทฺโธ อยฺย อุปาสโกติ ยาคฺคฺคฺตฺตาเทหิ สงฺคณฺหติ ฯ (๓)
อเถโก เถโร ตสฺส คามํ ปิณฺฑาย จรติ ฯ

โส ตํ ทิสฺวา อณฺเณน วา คจฺจติ ฆริ วา ปวิสติ ฯ สเจปิ สมมุขีภาวํ อากจฺจติ
หตฺถเณน วนฺทิตฺวา อยฺยสฺส ภิกฺขุํ เทถ อหํ เอเกน กมฺเมเนน คจฺจามิตี ปกฺกมตี ฯ
เถโร สกถคามํ จริตฺวา ตฺวจฺจนฺตฺวา นิภขมตี ฯ อิทํ ตาว มุทฺมจฺจริยํ นาม เยน
อทายโกปิ ทายโก วีย ปณฺณายตี ฯ อิธ ปน ถทฺธมจฺจริยํ อธิปฺเปตํ เยน
สมนฺนาคโต ภิกฺขุสฺส ปิณฺฑทาย ปวิฏฺเฐสฺส เถรา จิตาตี วุตฺเต ก็ มยฺหํ ปาทา
รฺชชฺชนตีตีอาทีนิ วุตฺวา สิตาถมฺโห วีย ขาณฺโถ วีย จ ถทฺโธ หุตฺวาตี ฐฺจติ
สามิฉิมฺปิ น กโรตี ฯ กทริยาตี อิทํ มจฺจริโนตี ปทสฺเสว เวจฺจํ ฯ มุทฺกํปิ
หิ มจฺจริยํ มจฺจริยนฺ เตวว วุจฺจติ ถทฺธํ ปน กทริยํ นาม ฯ ปริภาสกาตี ภิกฺขุ
ฆรทฺวารเ จิตฺเต ทิสฺวา ก็ ตฺมฺเมห กสิตฺวา อากตา วปฺปิตฺวา ลายิตฺวา มยฺ อตฺตโนปี
น ลภาม กฺโต ตฺมฺหากํ สึฆํ นิภขมถาตีอาทีหิ สนฺตชฺชิตฺวา ฯ (๑) อนฺตฺรายกราตี
ทายกสฺส สกฺคนฺตฺราย โป ปฏิกฺคาหกานํ ลากนฺตฺราย โป อตฺตโน อุปฆาโตตี อิมสํ
อนฺตฺรายานํ การกา ฯ สมฺปฺราโยตี ปฺรโลโก ฯ รตีตี ปณฺจกามคฺคณฺรตี ฯ
ขิฑฺฑาทาตี กายิกขิฑฺฑาทาทิกาทิวิธา ขิฑฺฑาทา ฯ ทิฏฺเฐ ฐมฺเม ส วิปาโกตี ตสฺมี
นิพฺพตฺตฺฐาเน ทิฏฺเฐ ฐมฺเม เอส วิปาโก ฯ สมฺปฺราเย จ ทฺคฺคตีตี
ยมโลกํ อุปปชฺชเรตี วุตฺโต

๑ ม. สัตฺตชฺชกา ฯ ย. สนฺตชฺชิตฺวา ฯ

เล่มที่ 10 สารทศกปาสนีนียา สภาภาวคฤเค หน้า 126

สมุปรายะ จ ทุกคตติ ๑ วทญญติ ภิกขุ ฆรทวาระ จิตา กิณจาปี ตุนหิ จ
โหนติ อตุตโต ปน ภิกขัง เทถาติ วทญญติ นาม ๑ ตตฺร เย มยฺ ปจาม
อิเม น (๑) ปจญติ ปจมานะ ปตฺวา อลภนฺตา กุหิ ลภิสฺสญฺตีติ เทยฺยธมฺมํ
ลํวิภชฺญติ เต วทญญ นาม ๑ ปกาเสนฺตีติ วิมานปฺปกาย โชตญฺติ ๑
ปรสมภฺเตสฺสุติ ปเรหิ สมฺปิณฺฑิตฺเตสุ ๑ สมุปรายะ จ สุกคตฺติติ เอเต มคฺคาติ (๒)
เอวํ วุตฺตสมุปรายะ สุกคตติ ๑ อุกฺกิณฺนํปี วา เอเตสํ ตโต จวิตฺวา ปุณฺ สมุปรายะปี
ทุกคตฺติสฺสคตฺติเยว จ โหนตฺติติ ๑

นวมํ ๑

ทสเม อุปฺปนฺนาเสติ นิพฺพตฺติวเสน อุปคตา ๑ วิมุตฺตาคติ
อวิหาพฺรหฺมโลคสฺมี อุปฺปตฺติสมนฺนตฺรา อรหตฺตผลวิมุตฺติยา วิมุตฺตา ๑
มานุสํ เทหนติ อิธ ปญฺโจรมฺภากิยสํโยชนานิ เอวํ วุตฺตานิ ๑ ทิพฺพโยคญฺติ
ปญฺจ อุตฺตรมฺภากิยสํโยชนานิ ๑ อุปฺจจฺจนฺติ อติกฺกมฺมีสุ ๑ อุปฺโกติอาทีนํ
เตสํ เถรานิ นามานิ ๑ กุสลี ภาสสิ เตสญฺติ กุสลญฺติ อิํ วจนํ อิมสฺส
อตุตฺติติ กุสลี เตสํ เถรานิ ตฺวํ กุสลี อนวชฺชํ (๑) ภาสสิ โถเมสิ ปัสสสิ
ปญฺจทฺโตสิ เทวปฺตฺตาคติ วทติ ๑ ตํ เต ธมฺมํ อิธญฺญาตฺติ เต เถรา ตํ ธมฺมํ
อิธ ตุมฺหากํ สาสเน

๑ ม. ปน ๑ ๒ ม. ย. สุกคตติ ๑ ๓ ม. ย. สุกคตติ ๑

เล่มที่ 10 เทวตาสัญญาธรรมนา หน้า 127

ชานิตวา ฯ กมภิรนต์ กมภิรนต์ ฯ พุรหมจารี นิรามิโสติ นิรามิสพุรหมจารี
นาม อนาคามี อนาคามี อโหสิณฺติ อตุโถ ฯ อหฺวติ อโหสิ ฯ สกามยฺโยติ
เอกคามวาสี ฯ ปรีโยสานคาถา สงฺคีติการเหหิ จปีตาคี ฯ

ทสมํ ฯ อาทิตฺตวคฺโค ปญฺจโม ฯ

ชราวคฺคสฺส ปจเม สาธุติ ลทฺธกํ ภาทฺทกํ ฯ ลีลํ ยาว ชราติ
อิมินา อิทํ ทสฺเสติ ยถา มุตฺตามณฺริตนวตฺถาทีนํ (๑) อากฺรณานิ ตฺรณกาเลเยว
โสกฺนติ ชราชฺฌณฺกาเล ตานิ ชารนฺโต อัย อชฺชาปี พาลภาวํ ปตฺเถติ
อุมมตฺตโก มณฺเฑติ วตฺตพฺพตํ อาปชฺชติ น เหวํ ลีลํ ฯ ลีลํ หิ นิจฺจกัลลํ
โสกฺนติ ฯ พาลกาเลปิ หิ ลีลํ รกฺขณฺติ ก็ อิมสฺส ลีเลนาติ วตฺตาโร นตฺถิ
มชฺฌิมกาเลปิ มหฺลลกาเลปิตี ฯ สทฺธา สาธุ ปตฺธิจฺจิตาติ
หตฺถอพาภวจิตฺตคหปตฺธิอาทีนํ วยิ มคฺเคน อากตา ปตฺธิจฺจิตสทฺธา
นาม สาธุ ฯ ปญฺญา นรานํ รตนนฺติ เอตฺถ จิตฺตีกตฺถจาทิหิ
รตนํ เวทิตพฺพํ ฯ วุตฺตํ เหน้ ยทิ จิตฺตีกตฺถนฺติ รตนํ นนฺ ภาควา
จิตฺตีกโต ปุริสสีโห เยปี โลเก จิตฺตีกตา เตสํ จิตฺตีกโต ภาควา ฯ
ยทิ รติกรนฺติ รตนํ นนฺ ภาควา รติกรโร ปุริสสีโห ตสฺส วจเนน
จรณฺตา ฌานรติสฺสเชน รติสฺสเชน (๒) อภิรมนฺติ ฯ ยทิ อตฺถลยฺนฺติ
รตนํ นนฺ ภาควา อตฺถลโย ปุริสสีโห
๑ ม. มุตฺตามณฺริตนวตฺถาทีนํ ฯ ๒ ม. อัย สทฺโท นตฺถิ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 128

น หิ สกกา ตุเลตฺ คุณเหหิ คุณปารมิกโต ฯ ยทิ ทูลถนุติ
รตนํ นนุ ภควา ทูลถโ ปุริสสีโห ฯ ยทิ อโนมสตุตปริโภคนุติ
รตนํ นนุ ภควา อโนโม สีเลน สมารินา ปญญา วิมุติยา
วิมุติญาณทสฺสเนนาติ ฯ

อิธ ปน ทูลถปาตุภาวภูเจน ปญญา รตนนุติ วุตฺตํ ฯ
ปญฺจนุติ ปญฺจนเจตนา สหิ อรูปตฺตา ปรีหริตฺถุ น สกกาติ ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺติเย ฯ อชรสาติ อชีรณน อวิปฺตฺติยาติ อตุโถ ฯ สีสํ หิ
อวิปฺนฺนเมว สาธุ โหติ วิปฺนฺนีสีสํ อจริยฺปชฺฌายาทโยปิ น สงฺกณฺหนุติ
คตคตฏฺฐานน ทมิตพฺโพว (๑) โหติติ ฯ

ทฺติยํ ฯ

ตฺติเย ฯ สตุโถติ สทฺธิจโร ชงฺฆสตุโถ สกฏสตุโถ วา ฯ มิตุตฺนุติ
โรเค อูปฺปนฺเน ปาฏฺงฺกียา วา อญฺเณน วา ยานนฺน หริตฺวา เขมฺนุติ สมฺปาปเนน
มิตุตฺตํ ฯ สเก ฆเรติ อตุตฺโน เกเห ฯ ตถารูเป โรเค ชาเต ปุตุตฺกรียาทโย
ชิจฺจฺจฺจฺนุติ มาตา ปน อสุจิปิ จฺนฺทํ วิย มญฺญติ ฯ ตสฺมา สห สเก ฆเร มิตุตฺตํ ฯ
สหาโย อตุตฺชาตฺสสาติ อูปฺปนฺนกิจฺจฺสส โย ตํ กิจฺจํ วหติ นิตุตฺรติ โส กิจฺจฺจฺส

สท ยอนภเวณ สหาโย มิตต์ สุราปานาทิสหaya ปน น มิตตา ฯ

สมุปรายิกนฺติ สมุปรายहितนฺติ ฯ

ตติยํ ฯ

จตุตถํ ฯ ปุตตา วตฺถุติ มหุลลภภาวกาเล (๑) ปุชฺชคฺคนฺนุเจน ปุตตา
ปติฐฺษา ฯ ปรมาติ อญฺเณสํ อกเถตพฺพสฺสปี คฺยฺหสฺส กเถตพฺพยุตฺตตาย ภริยา
ปรมมา สขานามาติ ฯ

จตุตถํ ฯ

ปญฺจเม ฯ วิธาวตฺติติ ปฺรสมุทฺทาทิกมนนวเสน อิตฺโต จิตฺโต จ
วิธาวติ ฯ

ปญฺจมํ ฯ

นฺนุเจ ฯ ทุกฺขาติ วฺนฺนุทุกฺขโต ฯ

นฺนุจํ ฯ

สตุตฺตเม ฯ ปฺรายนนฺติ นิปฺพตฺติ อวสฺสโย ฯ

สตุตฺตมํ ฯ

อญฺจเม ฯ ราโค อุปฺปโตติ สุกฺคิณฺจ นิพฺพานญฺจ คจฺจนฺตสฺส
อมฺกุโล ฯ รตฺติทิวกฺขโยติ รตฺติทิวเวหิ (๒) จ จียติ ฯ อิตฺถิ มลนฺติ เสสํ พาทิรมลํ
ไอสงฺขาราทิหิ (๓) โหวิตฺวา สกฺกา โสเรตฺถํ มาตฺตคามมฺเลน (๔) มฺนุจฺโจ ปน
น สกฺกา สฺสทฺโร นาม กาคฺนฺติ อิตฺถิ มลนฺติ วุตฺตา ฯ เอตฺถาติ เอตฺถ อิตฺถิ
๑ ม. รตฺติทิวเวสุ วา จียติ ฯ ๒ ม. ย. รตฺติทิวเวสุ วา จียติ ฯ
๔ ม. ทฺนุจฺโจ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 130

ปชา สขุชติ ฯ ตโปติ อินุทริยสัวรรตุงคคุณวิริยทุกกรการิกานัน นามัน
อิช ปน จเปตฺวา ทุกกรการิกํ สพฺพาปี กิเลสสนฺตาปีกา ปฏิปทา วญฺญูติ ฯ
พฺรหฺมจริยฺนฺติ เมถุนวิริติ ฯ

อภฺจิมํ ฯ

นวมเม ฯ กิสุส จาภริโตติ กิสุมี อภริโต ฯ ทุตฺติยาติ สุกตฺติยเจว
นิพฺพานญจ จจฺจนตฺสฺส ทุตฺติยิกา ฯ ปญฺญา เจนํ ปสาสตีติ ปญฺญา เอตํ ปุริสํ
อิทํ กโรหิ อิทํ มา กรีติ อนุสาสติ ฯ

นวมํ ฯ

ทสมเม ฯ ฉนฺโท นิทานนฺติ ภายติอาทิโก ฉนฺโท ภาณัน นิทานัน ฯ
ปฺพุพฺพญฺจฺจํ (๑) ปน ภาณํ อารภฺนฺโต หิ กตฺถจฺจนเทน (๒) โหตุติ (๓) อารภติ ฯ
วิยฺชยนนฺติ ชนฺนํ ฯ อภฺขรํ หิ ปทํ ชเนติ ฯ ปทํ ภาณํ ชเนติ ภาณอตุตฺถํ
ปภาเสติ ฯ นามสนฺนิสฺสิตฺตาติ สมฺพุทฺทาติปญฺณตฺตฺตินิสฺสิตฺตา ฯ ภาณอ อารภฺนฺเตหิ (๔)
สมฺพุทฺทํ วา ปจฺวี วา ยํภิญฺจิ นามัน สนฺนิสฺสิตฺตฺวา (๕) อารภฺนฺติ ฯ (๖) อาสโยติ
ปติญฺจา ฯ กวิโต หิ ภาณอ ปวตฺตฺนฺติ โส ตาสํ ปติญฺจา โหตีติ ฯ

ทสมํ ฯ ชราวคฺโค ฉญฺโจ ฯ

อทฺทวคฺคฺสฺส ปจฺเม ฯ นามัน สพฺพํ อทฺทภฺวีติ นามัน สพฺพํ
อภิกฺวติ อนุปตฺติ ฯ โอบปาติเกน พาทฺริกิตฺติเมน (๗) นามเมน
๑ ม. ย. ปุพฺพปญฺจาปนภาณอ ฯ ๒ ม. ย. กตฺถจฺจนเทน ฯ ๓ ย. โหตีติ ฯ
๔ ม. อารภฺนฺโต หิ ฯ ๕ ม. ย. นิสฺสยิตฺตฺวา ฯ ๖ ม. อารภฺนฺติ ฯ
๗ ม. ย. ... วา กิตฺติเมน วา ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสถิตตวณณา หน้า 131

มุตโต สตุโต วา สงฆาโร วา นตฺถิ ฯ ยสฺสปี หิ รุกฺขสฺส วา ปาสาณสฺส วา
อิทํ นาม นามนฺติ น ชานนฺติ อนามโกเตวว ตสฺส นามํ โหติ ฯ

ปรจํ ฯ

ทฺติเย ฯ สพฺเพว วสมนฺวคฺติ เย จิตฺตสฺส วสํ กจฺจนฺติ
เตสํเยว อนนฺวเสสปรียาทานเมตํ ฯ

ทฺติยํ ฯ

ตฺติเยปี เอสว นโย ฯ

ตฺติยํ ฯ

จตฺตเถ ฯ กิํสุ สํโยชนฺติ กิํ สํโยโน กิํ พนฺธโน ฯ วิจฺรณนฺติ
วิจฺรณา ปาทา ฯ พหฺวเจเน เอกวณฺํ กตํ ฯ วิตกฺกสฺส วิจาร์ณนฺติ วิตกฺโก
ตสฺส ปาทา ฯ

จตฺตถิ ฯ

ปญฺจเมปี เอสว นโย ฯ

ปญฺจมํ ฯ

นญฺเจ ฯ เกนสฺสุ อพฺภาหโตติ เกน อพฺภาหโต ฯ สุกาโร
นิปาตมตฺตํ ฯ อิจฺฉาฐฺมาโยโตติ อิจฺฉาย อาทิตฺโต ฯ

นญฺจิ ฯ

สตุตฺเตเม ตณฺหาเย อุทฺทฺทิตฺติ ตณฺหาเย อุลฺลงฺฆิตฺติ ฯ จกฺขุํ หิ
ตณฺหารชฺชุนา(๑) อวฺนิตฺวา รูปนาคทฺนฺเต อญฺจิตฺติ

๑ ตณฺหารชฺชุนาติ ยุตฺตตฺริ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 132

โศดาทีนิ สหุทาทีสูติ ตณฺหยา อุฑฺฑิต โลโก ฯ มจฺจนา ปิหิตติ อนนฺตเร
อตุตฺถาเว กตํ กมฺมํ น ทูริ เอกจิตฺตุนฺตรํ พลวติยา ปน มรณฺนตฺติกเวทนาย
ปพฺพเตน วีย โอตฺถกฺกุตฺตา สตุตฺตา ตํ น พุชฺฌนฺตฺติ มจฺจนา ปิหิต โลโกติ
วตุตฺติ ฯ

สตุตฺตมํ ฯ

อภฺจเม เสวว ปโยห เทวตฺยา เหฏฺฐุปรียายวเสน ปุจฺฉิตฺติ ฯ

อภฺจมํ ฯ

นวมเม สพฺพิ อุตฺตฺตานเมว ฯ

นวมํ ฯ

ทสมเม กิสฺมี โลโก สมฺปฺปนฺโนติ กิสฺมี อฺปฺปนฺเน โลโก อฺปฺปนฺโนติ
ปุจฺฉติ ฯ นฺสฺสฺ อชฺฌตฺติเกสฺส อายตเนสฺส อฺปฺปนฺเนสฺส อฺปฺปนฺโนติ
วฺจฺฉติ ฯ นฺสฺสฺ กุพฺพตฺติเต เตสฺสเยว นฺสฺสฺ สนฺถวํ กโรติ ฯ อฺปาทฺยาติ ตานิเยว จ
อฺปาทฺยา อากมฺม ปญฺจิจ ปวตฺตติ ฯ วิหฺลฺลตฺติเต เตสฺสเยว นฺสฺสฺ วิหฺลฺลติ ปิพฺยติ ฯ
อิตฺติ อชฺฌตฺติกายตฺนเวเสน อัย ปโยห อากโต อชฺฌตฺติกาหิรานํ ปน วเสน
อาหริตฺตํ วญฺญฺติ ฯ นฺสฺสฺ หิ อชฺฌตฺติกายตฺนเวเสน อฺปฺปนฺเนสฺส อัย อฺปฺปนฺโน นาม
โหติ นฺสฺสฺ พาหิเรสฺส สนฺถวํ กโรติ นนฺนํ อชฺฌตฺติกาณํ อฺปาทฺยา นฺสฺสฺ พาหิเรสฺส
วิหฺลฺลตฺติเต ฯ

ทสมํ ฯ อทฺทวฺกฺโก สตุตฺตโม ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสถิตตวณณา หน้า 133

มตวาวคคส (๑) ปจเม ฯ มตวาทิ (๑) วธิตวา ฯ สขฺมฺ เสตีติ โภชปริพาหน
อปริททยหมานตตวา สขฺมฺ สยติ ฯ น โสจตีติ โภชวินาเสน วินภูจโหมนสสตุตตวา
น โสจติ ฯ วิสมูลสสชาติ ทุกขวิปากสส ฯ มธฺรคคสชาติ เอกภจจส (๒)
ปจจกโกสตีตวา ปหภูสส จ ปฏิปหริตวา สขฺมฺ อุปปชชติ ตํ สนุชาเยส
มธฺรคคโคติ วุตโต ฯ อิมสฺมี หิ จาเน ปรีโยสานํ อคฺคนฺติ วุตฺตํ ฯ อริยชาติ
พุทฺธาทโย ฯ

ปจมํ ฯ

ทฺติเย ฯ ปญฺญาตติ เอเตนาติ ปญฺญาณํ ฯ ฐโช รตสฺสชาติ มหนตฺสฺมี
หิ สงฺกามสีเส ทฺวโรตว ฐชฺ ทิสฺวา อสฺกสฺส รณฺโณ นาม อัย รโถติ รโถ
ปากโฏ โหติ ฯ เตน วุตฺตํ ฐโช รตสฺส ปญฺญาณนฺติ ฯ อคฺคิปี ทฺวโรตว ฐเม
ปญฺญาตติ ฯ โจพรภูจฺ ปณฺทฺรภูจฺนฺติ เอวํ รภูจฺปี รณฺญา ปญฺญาตติ ฯ จกฺกวตฺติรณฺโณ
ฐิตापิ ปน อิตฺถิ อสฺกสฺส นาม ภริยชาติ ภตฺตราว (๑) ปญฺญาตติ ฯ ตสฺมา
ฐโม ปญฺญาณมคฺคิโนติอาทิ วุตฺตํ ฯ

ทฺติยํ ฯ

๑ ม. เณตวา... ฯ ๒. ม. ยฺ. กุทฺธสฺส ปฏิกฺขมฺิตฺวา เอกภจจส ฯ

๓ ม. ยฺ. ภตฺตาร ปตฺวาว ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 134

ตติเย ฯ สหุธิธ วิตุตุนติ ยสุมา สหุโธ สหุชาย มุตตามณินาที่นิปี
 วิตุตานิ ลภติ ติสฺโสปี กุลสมปทา ฉ กามสคฺคานิ นว พุรหุมโลเก ปตฺวา
 ปริโยसानเ อมตมทานิพุพานทสฺสนปี ลภติ ฯ ตสฺมา มณิมุตฺตาทีหิ
 วิตุเตหิ สหุชาวิตฺตเมว เสฏฺฐัง ฯ ฆมฺโมติ ทสฺกุตลคมฺปโถ ฯ สุขมวาทิตฺติ
 สพฺพสาสวานาสวํ อสงฺกิลิฏฺฐสฺขํ อวาทิตฺติ ฯ สาชฺฐตรนฺติ โลกสฺมี
 โลณมฺพิลาทีนํ สพฺพรสํ สจฺจเมว มชฺฐตรฺติ ฯ สจฺจสฺมี หิ จิตฺตา สีมเวคํ
 นทีปี นีวตฺเตนฺติ วิสฺปี นิมมทฺเตนฺติ อคฺคิปี ปฏฺิพาหนฺติ เทวปี
 วสฺสาเปนฺติ ตสฺมา ตํ สพฺพรสํ มชฺฐตรนฺติ วุตฺตํ ฯ ปณฺณาชีวี
 ชีวิตฺมาหุ เสฏฺฐนฺติ โย ปณฺณาชีวี คหฺภูโจ สฺมาโน ปณฺณจฺสุ สึเลสุ
 ปตฺติญฺจาย สลาภกตฺตาทีนํ ปญฺจเปตฺวา ปณฺณาย ชีวติ ปพฺพชิตฺวา
 ปน ฆมฺเมน อุปฺปนฺเน ปจฺจเย อิทมตฺถิ ติ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ปริญฺชชฺนฺโต
 กมฺมญฺจานํ อาทาย วิปฺสฺสนํ ปญฺจเปตฺวา อริยผลาธิกมวเสน ปณฺณาย
 ชีวติ ตํ ปณฺณาชีวี ปุคฺคํ เสฏฺฐัง ชีวิตฺติ ชีวิตฺติ อาหุ ฯ

ตติเย ฯ

จตุตฺเถ พิชฺนฺติ อุปตฺนฺตานิ สตฺตวิธํ ฐณฺณพิชฺ เสฏฺฐัง ฯ ตสฺมี หิ
 อุกฺคเต ชนปฺโท เขโม โหติ สุกฺโก โข ฯ นิปตฺตนฺติ นิปตฺนฺตานิปี เมฆวฺภูจि
 เสฏฺฐจา ฯ เมฆวฺภูจิชฺย หิ สติ วิวิธานิ สสฺसानิ อุปฺปชฺชนฺติ ชนปฺทา สิตา โหนฺติ
 เขมา สุกฺกขา ฯ

เล่มที่ 10 เทวตาสัญญาตวณณา หน้า 135

ปวชฌมานนฺตฺติ ชงฺกมมานนํ (๑) ปทสา จรฺมานนํ คาโว เสฏฺฐา ฯ
ตา นิสฺสาย หิ สตฺตา ปญฺจ โครเส ปรีกฺขชฺมานา สฺวํ วิหรนฺติ ฯ ปวทตฺตฺติ
ราชกฺลุมชฺฌาทีสุ วทนฺตานํ ปฺตฺโต วัโร ฯ โส หิ มาตาปิตูนํ อนตฺถาวหํ น วทติ ฯ
วิชฺชา อุปฺปตฺตํ เสฏฺฐาติ ปฺริมฺปญฺเห กิรฺ สุตฺวา สมิเป จิตฺตา เอกา
เทวตา เทวเต กสฺมา ตฺวํ เอตํ ปญฺหํ ทสฺพลํ ปุจฺจสิ อหํ เต กเถสฺสามีติ
อตฺตโน ลทฺธิยา ปญฺหํ กเถสิ ฯ อถ นํ อิตฺรา เทวตา อาห ยาว ธีสิ (๒)
เทวเต ยาว ปคฺพทฺมชฺรธา อหํ พุทฺธํ ภกฺวณฺตํ ปุจฺจามิ ตฺวํ มยฺหํ กสฺมา
กเถสิตี นินฺตฺติตฺวา ตเมว ปญฺหํ ทสฺพลํ ปุจฺจสิ ฯ อถ สฺสา สตฺถา วิสขฺเชนฺโต
วิชฺชา อุปฺปตฺตนฺตฺติอาทิมายา ฯ ตตฺถ วิชฺชาติ จตฺมกฺกวิชฺชา ฯ सा हि उप्पञ्चमाना
สพฺพากุสลชฺรเม สมุชฺฌาญฺเจติ ฯ ตสฺมา อุปฺปตฺตํ เสฏฺฐาติ วุตฺตา ฯ อวิชฺชาติ
วฏฺฏมฺมูลกมฺหาวิชฺชา ฯ सा हि निपत्तनानं ओसीत्तनानं वरा ฯ ปวชฺชฌมานนฺตฺติ
ปทสา จรฺมานนํ ชงฺกมมานนํ อโนมฺปญฺญกฺขเขตฺตญฺโต สงฺโฆ วัโร ฯ ตลฺหิ
ตตฺถ ตตฺถ ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺตา สตฺตา โสตฺถิ ปาปฺณนฺติ ฯ พุทฺโธติ ปฺตฺโต โหตุ
อญฺโฆ วา เยสํ เกสฺสยฺจิ วทฺมานนํ พุทฺโธ วัโร ฯ ตสฺส หิ ชฺมมฺเทสนํ อากมฺม
อเนกสฺตสฺสทฺธานํ ปาณานํ
๑ ม. ชงฺกมานํ ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ ๒ ม. ย. ปรีสิ วเทสิ ฯ

พจนน โมกุโฆ โหตีติ ฯ

จตุตถิ ฯ

ปรณเม ฯ กีสูธ กิตาติ กิ กิตา ฯ มกุโฆ จเนกายตนัน ปวตุโตติ
 อฏฐตีสารมมณวเสน อนเนเกหิ การเนหิ กติโต ฯ เอว สนเต กิสฺส กิตา หุตฺวา
 อัย ชนตา ทฺวาสฏฐิ ทิฏฐิโย อคฺคเหสีติ วทติ ฯ ฐริปณฺณวติ พหุปณฺณ
 อสุสนฺนปณฺณว ฯ ปรโลกํ น ภาเยติ อิมสฺมา โลกา ปรโลกํ คจฺจนฺโต น
 ภาเยย ฯ ปณฺชยาติ จเปตฺวา ฯ พหุณฺนปानํ (๑) ฆรมาวสนฺโตติ
 อนาถปิณฺฑิกาทโย วีย พหุณฺนปाने ฆเร วสนฺโต ฯ สํวิภาสีติ อจฺจราย คหิตฺปี
 นเขน ฆาเลตฺวา ปรสฺส ทตฺวาว ภูณฺชนสีโล ฯ วทณฺณติ วุตฺตมตฺถเมว ฯ อิทานิ
 คาถาย องฺกานิ อุทฺธริตฺวา ทสฺเสตพฺพานิ ฯ วาจนฺติ หิ อิมินา จตฺตารี
 สฺจจฺจิตานิ (๒) คหิตานิ มเนนาติ ปเทน ตีณิ มโนสฺจจฺจิตานิ กาเยนาติ ปเทน
 ตีณิ กายสฺจจฺจิตานิ ฯ อิติ อิเม ทส กุสลกมฺมปถา ปุพฺพสฺสทฺธิองฺคา นาม ฯ
 พหุณฺนปानํ ฆรมาวสนฺโตติ อิมินา ฆณฺณอุปกฺขโร คหิตฺโต ฯ สทฺโธติ
 เอกํ องฺกํ มุทฺติ เอกํ สํวิภาสีติ เอกํ วทณฺณติ เอกํ ฯ อิติ อิมานิ จตฺตารี
 องฺกาน สนฺธาย เอเตสฺ ฐมเมสฺ จิตฺ จตฺตฺสูติ อาห ฯ อปโร

๑ ม. ย. พหุณฺนปानํ เอวมฺปริปี ๒ ม.ย. วจฺจฺจิตานิ ฯ

๓

ปริยาโย ๑ วาจนุติ อาทีนิ ตีณิ อุงคานิ พหุณฺนปानนฺติ อิมินา
ยณฺณอุปกฺขโร จ คหิโต สทฺโธ มุฑู สํวิภาตี วทณฺณฺติ เอกํ อุงฺกํ ๑
อปโร ทุกนโย นาม โหติ ๑ วาจํ มนํ วาติ อิทเมกํ อุงฺกํ กายเณ
ปาปานิ อุกุพฺพมานิ พหุณฺนปานิ ฆมฺมวสนฺโตติ เอกํ สทฺโธ มุฑู
ติ เอกํ สํวิภาตี วทณฺณฺติ เอกํ ๑ เอเตสุ จตฺตฺสุ ฆมฺเมสุ จิโต
ฆมฺเม จิโต นาม โหติ ๑ โส อิตฺโต ปรโลกํ กจฺจนฺโต น ภายติ ๑

ปณฺจํ ๑

นญฺเจ ๑ นามโกตฺตํ น ชีรตีติ อตีตพฺพุชานํ ยาวชฺชทิวสา นามโกตฺตํ
กถียติ ตสฺมา น ชีรตีติ วุจฺจติ ๑ โปราณา ปน อทฺธานเณ กจฺจนฺเต
น ปณฺณายิสฺสตี ชีรณฺสทาวํ ปน น โหติเยวาทิ วทณฺติ ๑ อาลสฺยนฺติ อาลสิยํ
เยน จิตฺตฺจ
ตินฺเต น กโรติ ๑ ปมาโทติ นิตฺททาย วา กิลสวเสน วา ปมาโท ๑ อนุญฺจฺจฺจฺจ
กมฺมสมเย กมฺมกฺรณฺวิริยาภาโว ๑ อสณฺณโมติ สีสณฺณมาภาโว วิสฺสุจฺจฺจฺจ
นิตฺททาทิ โสปฺปพฺพหฺลตาย กจฺจนฺโตปี จิโตปี นิสฺสินฺโนปี นิตฺททายติ ปเคว
นินฺโน ๑ ตนฺทีติ อติจฺจ
ฉิตฺททานิ ฉ วิวารานิ ๑ สพฺพโสติ
๑ ม. ย. เตเลปี อุตฺตรนฺเต จิตฺตี น กโรติ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 138

สพพการเรน ๑ ตนุติ นิปาตมตต์ ๑ วิวชชเยติ วิวชชเยย

ชเหยย ๑

ฉฏฐิ ๑

สตตมเม สตตมมณฺติ มลลคฺคหิตสตตํ ๑ กิสุ หรณฺตํ วาเรณฺตีติ ตํ (๑)
หฺรณฺตํ นิเสเชนฺติ ๑ วโสติ อาณาปวตฺตณฺ ๑ อิตฺถิตี อวิสฺสชฺชนียภณฺทตฺตา อิตฺถิ
ภณฺททานมฺตตมํ วรภณฺทณฺติ อาห ๑ อถวา สพฺเพปิ โพรหิตตฺตา จ จกฺกวตฺติโน
จ มาตฺตจฺฉมฺยเยว นิพฺพตฺตณฺตีติ อิตฺถิ ภณฺททานมฺตตมณฺติ อาห ๑ โโกโธ
สตตมมณฺติ โโกโธ มลลคฺคหิตสตตสฺสทิสฺส ปญฺญาสตตสฺส วา มณฺติ สตตมมํ ๑
อพฺพทณฺติ วินาสการณฺม โจรา โลกสฺมี วินาสกาติ อตุโธ ๑ หรณฺโตติ สลากภตฺตาทีนิ
กเหตุวา กจฺฉนฺโต ๑ สลากภตฺตาทีนิ หิ ปญฺญาปิตกาเลเยว มนฺสฺเสหิ
ปริจฺจตฺตานิ ๑ เตสํ ตานิ หรณฺโต สมโณ ปิโย โหติ อหฺรณฺเต (๒)
ปฺญฺญานานิ นิสฺสาย วิปฺปฏิสฺสริโน โหณฺติ ๑

สตตมํ ๑

อฏฐเม อตฺตานํ น ทเทติ ปฺรสุส ทาสํ กตฺวา อตฺตานํ น
ทเทยฺย จเปตฺวา สพฺพโพรหิตตฺเตติ วุตฺตํ ๑ น ปริจฺจเชติ สึหพฺยคฺขมาทีนํ น
ปริจฺจชเยย สพฺพโพรหิตตฺเต จเปตฺวาเยวาทิ วุตฺตํ ๑ กลฺยาณณฺติ สณฺหํ มุทฺกํ ๑
ปาปีกณฺติ ผรุสฺวาจํ ๑

อฏฐมํ ๑

เล่มที่ 10 เทวตาสัญตตวณณา หน้า 139

นวมะ ๑ สทฐา พนุชติ ปาเถยยนติ สทฐิ อูปปาเทตวา ทานัน
เทติ สิลล รกษติ อูปสถกมมัม กโรติ เตเนตัม วุตตัม ๑ สิริติ อีสฺสรिय ๑ อาสโยติ
วสนภูจฺจัน ๑ อีสฺสรियะ หิ อภิมุขีภูเต ถลโตปิ ชลโตปิ โภคา อากจฺจนฺติเยว ๑
เตเนตัม วุตตัม ๑ ปริกสฺสตีติ ปริกทฺตติ ๑

นวมัม ๑

ทสมะ ๑ ปชฺโชโตติ ปทีโป วีย โหติ ๑ ชาโครติ ชากริกพฺราหฺมโณ
วีย โหติ ๑ คาโว กมฺเม สชีวานนฺติ กมฺเมน สห ชีวนฺตานัน คาโวว กมฺเม
กมฺมสหายา กมฺมทฺตียกา นาม โหนฺติ โคมณฺฑเลหิ สทฺธิ กสิกมฺมาทีน
นิปฺพชฺชนฺติ ๑ สีสฺส อิริยาปโถติ สิตํ อสฺส สตฺตกายสฺส อิริยาปโถ ชีวิตฺวุตฺติ ๑
สีตฺนฺติ นงฺกัลล ๑ ยสฺส หิ นงฺกเลน เขตฺตํ อปฺปมตฺตกัมปี กญฺจัน โหติ โส
กถํ ชีวิสฺสามีติ (๑) วทติ ๑

ทสมัม ๑

เอกาทสมะ อธฺมาติ นิกฺกิลเสสา ๑ วุสิตนฺติ วุสิตวาโส ๑ โภชิสฺสียนฺติ
อทาสภาโว ๑ สมณฺาติ ชีณาสวสมณฺา ๑ เต หิ เอกนฺเตน อธฺมา นาม ๑ วุสิตํ น
นสฺสตีติ เตสํ อริยมกฺควาโส น นสฺสตี ๑ ปริชานนฺตีติ ปุณฺชชนกฺลฺยาณกโต
ปญฺจาย เสกฺขา โลกียโลกุตฺตราย ปริณฺญา ย ปริชานนฺติ ๑ โภชิสฺสียนฺติ
ชีณาสวสมณฺานํเยว นิจฺจภูชิสฺสสภาโว นาม ๑

๑ ม. ย. ชีวิสฺสตี ๑

เล่มที่ 10 สารตุถปลกาสนีนียา สกาถาวคเค หน้ 140

วณฺหนฺตตีตติ ปพฺพชิตทิวสโต ปญฺจาย วณฺหนฺตติ ฯ ปตฺติภูจิตนฺตติ สีเล ปตฺติภูจิตฺติ ฯ
สมณฺธิชาตติ สมณฺธิ อธิ ฯ ชาตติหีนฺตติ อปี จณฺฑทาลกถา ปพฺพชิตฺติ ฯ ขตุตติยาตติ
น เกวลํ ขตุตติยาเว เทวาปี สีลสมฺปนฺนํ สมณฺธิ วณฺหนฺตติเยวาตติ ฯ

เอกาทสมํ ฯ ฆตฺตวาวคฺโค อฏฺฐโม ฯ

อติ สารตุถปลกาสนีนียา ตั๋ยตุตถนิกายภูจกถาย

เทวตาทั๋ยตุตถวณฺณนา นิภูจิตา ฯ

เทวปฺตุตถตั๋ยตุตถวณฺณนา

ปจฺมวคฺค ปจฺเม ฯ เทวปฺตุตฺโตตติ เทวานํ หิ องฺเก นิพฺพตฺตา ปฺริสา
เทวปฺตุตฺตา นาม อิตฺถิโย เทวธีตโร นาม โหนฺตติ ฯ นามวเสน อปากฎาว
อณฺณตฺตรา เทวตาทติ วุจฺจติ ปากโฏ อิตฺถนฺนาโม เทวปฺตุตฺโตตติ ฯ ตสฺมา
เทภูจฺจา อณฺณตฺตรา เทวตาทติ วตฺวา อธิ เทวปฺตุตฺโตตติ วุตฺตํ ฯ อนฺุสาสนฺตติ
อนฺุสสิฏฺฐี ฯ อัย กิร เทวปฺตุตฺโต ภาควตา สมฺโพธิโต สตุตฺเตเม วสุเส ยมกปาฎิหาริยํ
กตฺวา ติทสฺปุเร วสุสํ อูปคฺมม อภิธมฺมํ เทเสนฺเตน ฆานวิภฺงฺเค ภิกฺขุตติ
สมณฺณาย ภิกฺขุ ปฏฺิณฺณาย ภิกฺขุตติ เอวํ ภิกฺขุณิหุเทสํ กถิยมาณํ อสุโสสิ ฯ
เอวํ วิตฺกฺเถถ มา เอวํ วิตฺกฺถยิตฺถ เอวํ มนฺสิกโรถ มา เอวํ มนฺสากตฺถ อิทํ
ปชฺหถ อิทํ อูปสมฺปชฺช วิหฺรถาตติ เอวรूपํ ปน ภิกฺขุโอิวาทํ

เล่มที่ 10 เทวปุถุคตัญญุตวณณา หน้า 141

ภิกขุอนุสาสน์ น อสุโสสิ ฯ โส ตั สนุชาย ภิกขุ ภควา ปกาเสสิ โน จ
 ภิกขุโน อนุสาสนติ อาห ฯ เตน หิติ ยสุมา มยา ภิกขุโน อนุสิญฺจि น
 ปกาสิตาติ วเทสิ ตสุมา ฯ ตยฺยเวตฺถ ปฏฺฐิภาตฺติ ตยฺยเวสา
 อนุสิญฺจิปรุภาสนา อฏฺฐาตฺติ ฯ โย หิ ปญฺหิ กเถตุกาโม โหติ น จ
 สกฺโกติ สพฺพญฺตฺตวณฺเณน สทฺธิ สัสนฺหิตฺวา กเถตุ ฯ โย
 วา น กเถตุกาโม โหติ สกฺโกติ ปญฺหิ (๑) กเถตุ ฯ โย วา เนว กเถตุกาโม
 โหติ ฯ น กเถตุ สกฺโกติ ฯ สพฺเพสํปิ เตสํ ภควา ปญฺหิ ภาโร น กโรติ ฯ อัย
 ปน เทวปุถุโต กเถตุกาโม เจว สกฺโกติ จ กเถตุ ฯ ตสุมา ตสุเสว ภาโร
 กโรนฺโต ภควา เอวมาห ฯ โสปี ปญฺหิ กเถสิ ฯ ตตฺถ สุภาสิตฺส
 สิกฺขเณติ สุภาสิตํ สิกฺขเขยฺย จตฺตจฺจนิสฺสิตํ ทสทฺถาวตฺถนฺนิสฺสิตํ
 สตฺตตฺตีสโพรปฺกขฺยนิสฺสิตํ จตฺตพฺพิธํ วจิสฺสุจฺริตเมว สิกฺขเขยฺย ฯ
 สมณฺุปาสนสฺส จาติ สมณฺเหหิ อฺุปาเสวิตพฺพิ (๒) สมณฺุปานํ
 อฏฺฐตฺตีสเกทํ กมฺมฏฺฐานํ ตํ สิกฺขเขยฺย ภาเวยฺยาติ อคฺโธ ฯ พหุสฺสุตฺตานํ
 วา ภิกฺขุณฺํ อฺุปสงฺกมณฺปี (๓) สมณฺุปาสนํ ตํปี ก็ ภาเน กุสลนฺติอาทินา
 ปญฺหปฺุจฺจนเณน ปญฺญาพฺุทฺตถํ สิกฺขเขยฺย ฯ จิตฺตวฺุปสมสฺส จาติ
 อฏฺฐสฺมาปตฺติวเสน จ จิตฺตวฺุปสมํ สิกฺขเขยฺย ฯ อิติ เทวปุถุเตนติสฺโส
 สิกฺขา กถิตา

เล่มที่ 10 สารตถุคปกาสินียา สคาถาวคเค หน้า 142

โหนติ ฯ ปุริมปแทน หิ อธิสัสสิกขา กถิตา ทุตติยปแทน
อธิปญญาสิกขา จิตตวุปสเมน อธิจิตตสิกขาติ เอว อิมาย คากาย
สกลปี สาสนํ ปกาสิตเมว โหติ ฯ

ปจมี ฯ

ทุตติเย ฯ ฌายีติ ทวีหิ ฌาเนหิ ฌายี ฯ วิมุตตจิตโตติ กมมภูจानวิมุตติยา
วิมุตตจิตโต ฯ หทยสสถานุปตตินุติ อรหตฺตํ ฯ โลกสฺสาติ สงฺขารโลกสฺส ฯ
อนิสฺสฺสิตโตติ ตณฺหาทิกฺกุจฺจํ อนิสฺสฺสิตโต ตณฺหาทิกฺกุจฺจโย วา อนิสฺสฺสิตโต ฯ ตทานิสฺสฺสิตโต
อรหตฺตทานิสฺสฺสิตโต ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ อรหตฺตทานิสฺสฺสิตโต ภิက္ขุ อรหตฺตํ ปตฺถเนนุโต
ฌายี ภเวยฺย สุวิมุตตจิตโต ภเวยฺย โลกสฺส อุกฺกมฺมํ ฌตฺวา อนิสฺสฺสิตโต
ภเวยฺย ฯ ตนฺตฺธิชฺชโม ปน อิมสฺมี สาสนเน สพุพพุทฺทภาโกติ ฯ (๑)

ทุตติโย ฯ

ตติเย ฯ มาโฆติ สกฺกสฺเสตํ นามํ ฯ เสวว วตฺเตน อญฺญํ
อภิภวิตฺวา เทวิสฺสรียํ ปตฺโตติ วตฺตรญฺญ วตฺตรนามกํ (๒) วา อสุริ
อภิภวตีติ วตฺตรญฺญ ฯ

ตติโย ฯ

จตุตฺถํ วุตฺตตฺถเมว ฯ

จตุตฺถํ ฯ

๑ ม. ปุพฺพุทฺทภาโกติ ฯ ๒ ม. วตฺตรนามกํ ฯ

เล่มที่ 10 เทวปุตตสัยุตตวณณา หน้า 143

ปณจเม น เตนาสีสเต ภวนติ เตน การณน ยัถิจิ ภว น
ปตเถติ ฯ आयत्तपकुाโ (๑) นามส เทวปุตโต ชีณาสวสส กิจจโอสาน
นตฺติ ฯ ชีณาสเวน हि आतिโต อรหत्तปุตฺติยา วิริยํ กตं อปรภาเค मया
อรหत्तํ ปตฺตनฺติ มา तुณ्हि ภว (๒) ตํ (๓) ตเถว วิริยํ ทพฺหํ กโรตุ ปรกมตฺติ
จिनฺเตตฺวา เอวมาห ฯ อถ ภควา อयं เทวปุตโต ชีณาสวสส กิจจโอสาน
อกเถนโโต มม สาสन्नํ อนियฺยานิกं กเถติ กิจจโอสานมสฺส ทสฺสีสฺสามีติ (๔)
จिनฺเตตฺวา นตฺติ กิจจนฺติอาทิมาห ฯ तीसु गिरि पृष्णकेसु अयं काठा अस्मग्निना (๕)
ภควตา हि อญฺญตฺต วิริยสฺส โทโส นาม ทสฺสีโต นตฺติ ฯ อิธ ปน อิมं เทวปุตฺตํ
ปฏฺิพาหิตฺวา ชีณาสเวน ปุพฺพภาเค อาสวกฺขยตฺถาย อรณฺเณ วสนฺเตน กम्मฏฺจानं
อาทาย วิริยํ กตं อปรภาเค สเจ อิจฺฉติ กโรตุ โน เจ อิจฺฉติ ยถาสุขं
วิหฺรตฺติ ชีณาสวสส กิจจโอสานทสฺสนตฺถํ เอวมาห ฯ ตत्तถ คารนฺติ ปตฺติฏฺจํ ฯ

ปณจมี ฯ

นฏฺเจ ฯ ทุกฺกรนฺติ อयं गिरि เทवपुत्तो पुपुषोकावโจ पहलकिलेसत्ताय
สมฺปโยเคน กิเลส วิกฺขมฺเภนโโต สมณฺชมฺมํ กตฺวา ปุพฺพูปนฺิสฺสมนฺทตฺถาย
อริยญฺมี อปฺปตฺวาว กาลิ กตฺวา

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 144

เทวโลเก นิพพุโต โส ตถาคตสฺส สนฺตํ กนฺตฺวา ทฺกฺกรภาวํ อโรเจสฺสามิตี
 อากนฺตฺวา เอวมาห ฯ ตตฺถ ทฺกฺกรนฺติ ทสปี วสฺสานิ ฯเปฯ สฺกฺจิปิ ยเทตํ
 เอกนฺตปริสฺสุทฺทสฺส สมณชฺมมฺสฺส กรณํ นาม ตํ ทฺกฺกรํ ฯ เสกฺขาติ สตฺต
 เสกฺขา ฯ สีลสมาหิตาติ สีเลน สมาหิตา สมฺเปตา ฯ จิตฺตฺตาติ จิตฺตภาวา ฯ (๑)
 เอวํ ปุจฺฉิตฺตฺตํ วิสฺสชฺเชตฺวา อิทานิ อฺปริปฺลฺหสมฺภฺจฺจาปนตฺถํ
 อนคาริยฺเยตฺตฺสฺสชาติอาทิมานฺท ฯ ตตฺถ อนคาริยฺเยตฺตฺสฺสชาติ อนคาริยํ
 นิกฺเคทฺทภาวํ อฺเปตฺตฺสฺส ฯ สตฺตทฺกฺกมฺปิ หิ ปาสาทฺท วสนฺโต ภิกฺขุ
 วุฑฺฒเตเรน อากนฺตฺวา มยฺหํ อิทํ ปาปฺณาตีติ วุฑฺเต ปตฺตจิวฺร อาทาย
 นิกฺขมเตว ฯ ตสฺมา อนคาริยฺเยตฺตฺติ วุจฺจติ ฯ ตฺกฺจฺจติ จตฺตฺตฺตฺตฺสฺสโตโส ฯ
 ภาวนายาติ จิตฺตฺวฺปสมฺภาวนาย ฯ เต เณตฺวา มจฺจฺโน ชาลนฺติ เย รตฺตฺนฺทิวํ
 อฺนฺทฺริยฺเยตฺตฺสฺสเม รตฺตา เต ทฺสฺสมาทฺหํ จิตฺตํ สมาทฺนฺติ ฯ เย จ
 สมาหิตจิตฺตา เต จตฺตฺตฺตฺตฺสฺสโตสํ ปฺนฺเรตฺตา น กิลมฺนฺติ ฯ เย สนฺตฺกฺจฺจา
 เต สิลํ ปฺนฺเรตฺตา น กิลมฺนฺติ ฯ เย สีเล ปตฺติจฺจิตฺตา สตฺต เสกฺขา เต อริยา
 มจฺจฺโน ชาลสฺงฺขาคํ กิลสฺซาลํ ฉินฺทิตฺวา กจฺจฺนฺติ ฯ ทฺกฺกโมติ
 สพฺพเมตํ (๒) ภาเนตฺเต เย อฺนฺทฺริยฺเยตฺตฺสฺสเม รตฺตา เต ทฺสฺสมาทฺหํ สมาทฺนฺติ ฯเปฯ
 เย สีเล ปตฺติจฺจิตฺตา เต มจฺจฺโน ชาเล ฉินฺทิตฺวา กจฺจฺนฺติ กิ น
 # ๒ ม. สจฺจเมตํ ฯ

เล่มที่ 10 เทวปุศตถัญญุตวณณา หน้า 145

คมิศฺสนุติ อัย ปน ทุคฺคโม ภควา วิสโม มคฺโคติ อาห ๑ ตตถ
กิญจาปี อริยมคฺโค เนว ทุคฺคโม น วิสโม ปุพฺพภากปฏฺฐิตาย ปนศฺส
พฺหุ ปริศฺสยา โหณฺติ ๑ ตสฺมา เอวํ วุตฺโต ๑ อวิสิราติ ฌาณสิเรน อวิสิรา
หุตฺวา ปตฺตณฺติ ๑ อริยมคฺคํ อโรหิตุํ อสมตฺถตาเยว จ เต มคฺเค จ
ปตฺตณฺตีติ ปวฺจจนฺติ ๑ อริยานํ สโม มคฺโคติ เสว มคฺโค อริยานํ สโม
โหติ ๑ วิสเม สมาติ วิสเม หิ สตฺตกาเย สมาเยว ๑

ฉฏฺฐํ ๑

สตฺตเม สมฺพาเซติ นีวรณสมฺพาธํ กามคฺคสมฺพาธนฺติ เทว
สมฺพาธา ๑ เตสุ อิท นีวรณสมฺพาธํ อธิปฺเปติ ๑ โอกาสนฺติ ฌานสฺเสตํ นามํ ๑
ปฏฺฐิตินนิสฺสโกติ ปฏฺฐิตินเสฏฺโฐ ๑ ปฏฺฐิตินา นาม ปหฺนินนา วุจฺจนฺติ ๑ ยถา
กถญจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ปฏฺฐิติน โหติ ๑ อิท ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อสมฺมิมาโน
ปหฺนิน โหติ อจฺฉินฺนโมโล ตาลาวตฺถกโต อนภาวํกโต आयตี อนุปฺปาทสมฺโมติ ๑
ปจฺจลตฺถํสฺสูติ ปฏฺฐิตินํ ๑ สมฺมา เตติ ये นิพฺพานปตฺติยา สตี ปฏฺฐิตินํ เต
โลกุตฺตรสมารินาปี สฺสมาหิตาติ มิสฺสกขฺฆานํ กถิตํ ๑

สตฺตมํ ๑

อฏฺฐเม ปุราณตฺถกโรติ ปุพฺเพ ตฺถกโร ๑ เอตถ จ

๑ ม. อนริยมคฺเค ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 146

ดิถุถึ นาม ทวาสุฎฐึ ฎฐึโย ดิถุถึโร นาม ตาสึ อูปะปาทโก สตุถา ๑
 เสยฺยถึทึ นนุโท มจฺโฆ (๑) กิโส สจฺกจิโจ ๑ ปุรณาทโย ปนตติยยา นาม ๑
 อัย ปน ฎฐึฐึ อูปะปาเทตฺวา ถถึ สกุเค นินฺพุตฺโตติ กมฺมวาทิตาย ๑ เอส กิร
 อูโปสถถุตาทีนึ อทาสึ อนาถานันฺ วตฺตํ ปฎฺฐเปติ ปตีสฺสเย อทาสึ โปกฺขรณฺนิโย
 ขณฺนาเปสิ อณฺณปี พหุกลฺยาณฺ อทาสึ ๑ โส ตสฺส นิสฺสนุเทน สกุเค นินฺพุตฺโต
 โส สาสนสฺส ปน นินฺยยานิกถาว น (๒) ชานาติ ๑ โส ตถาคตสฺส สนฺตึกั กนฺตฺวา
 สาสนानุจฺฉวิกวิริยปฎฺฐิสฺยตฺตา คธา วกฺขามิตี อากนฺตฺวา ฉินฺท โสตนฺติอาทิมาท ๑
 ตตฺถ ฉินฺทาทิ อนินฺยมิทอาณตฺติ ๑ โสตนฺติ ตณฺหาโสถึ ๑ ปรกุกมฺมาติ
 ปรกุกมิตฺวา วิริยํ กตฺวา ๑ กามเมติ กิเลสกาเมปี วตฺตุกาเมปี ๑ ปนฺทาทิ นินฺท ๑
 เอกตฺตนฺติ ฌานัน ๑ อิทํ วตฺตํ โหติ กาม อวิชฺหิตฺวา มุนิ ฌานัน น อูปะชฺชติ
 น ปฎฺฐิภตฺตีติ อตฺโถ(๓) ๑ กยิรา เจ กยิราเถนนฺติ ยทึ วิริยํ (๔) กเรยฺยาถ
 ตํ วิริยํ น โอสกฺเกยฺย ๑ ทพฺพเมตํ ปรกุกเมติ เอนํ ทพฺพํ กเรยฺย ๑ สติโล หิ
 ปรีพฺพาโชติ สติลคฺหิตา ปพฺพชฺชา ๑ ฎฐึโย อากิเรเต รชนฺติ อติเรกํ อูปริ
 กิเลสเรชฺช อากิเรติ ๑ อกตํ ทุกุกฏํ เสยฺโยติ ทุกุกฏํ อกตเมว เสยฺโย ๑ ยงฺกิลฺยจฺิต
 # ๑ ม.ย. วจฺโฆ ๑ ๒ ม.ย. นสทฺโท นตฺถิ ๑ ๓ อติเรกปทํ สिया มณฺเณ ๑
 # ๔ ม. วิริยํ กเรยฺย ๑

เล่มที่ 10 เทวปุตตสังยุตตวณณา หน้า 147

น เกวลี ทุกุกุ กตฺวา กตฺสามณฺณเมว อณฺณปี ยํ กิณฺจิ สิจฺฉิตฺตํ เอวรูปเมว
โหติ ฯ สงฺกิลิณฺณนฺติ ทุกฺกรการิกวตฺตํ อิมสฺมี หิ สาสเน ปจฺจยเหตุ สมาทินฺนํ
ชฺตงฺกวตฺตํ สงฺกิลิณฺณเมว ฯ สงฺกสฺสรนฺติ สงฺกาย สรติ อิทฺปิ อิมินา
กตํ ภวิสฺสตี อิทฺปิ อิมินาติ เอวํ อาสงฺกิตฺตปริสงฺกิตฺตํ ฯ อาทิพฺรหฺมจฺริยิกาทิ
มกฺคพฺรหฺมจฺริยสฺส อาทิภูตา ปจฺจปฺปญฺจานญฺจตา ฯ (๑)

อฏฺฐมํ ฯ

นวมเม ฯ จนฺทิมาทิ จนฺทวิมานวาสิ เทวปุตฺโต ฯ สพฺพชฺรีติ สพฺพเพสุ
ขณฺุชาตนาทีสุ ฯ โลกานุกมฺปกาทิ ตฺยหฺปิ เอตฺตสฺสปี ตาทิสฺวา เอว ฯ
สนฺตรมาโนวาติ ตฺริโต วีย ฯ ปมฺลจฺสีติ อตีตฺตเถ วตฺตมานวณฺํ ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม ฯ สฺริโยติ สฺริยวิมานวาสิ เทวปุตฺโต ฯ อนฺธกาเรติ
จกฺขฺวิณฺณณฺุปตฺตนิวารเณน อนฺธกาवरเณ ฯ เวโรจโนติ วิโรจโน ฯ (๒)
มณฺุทลิตฺติ มณฺุทลสณฺุจาโน ฯ มา ราหุ คิลี จรฺมนตฺลิกฺเขติ อนฺตฺลิกฺเข จริ สฺริยิ ราหุ
มา คิลีตี วทตี ฯ กิ ปเนส ตํ คิลตีติ ฯ อาม คิลตี ฯ ราหุสฺส หิ อตฺตภาโว มหา
อฺจฺจตฺตเนน อฏฺฐ โยชนสตาธิกานิ จตฺตารี โยชนสทฺสสานิ พาหฺนตฺตรมสฺส
ทฺวาทส โยชนสตานิ พหฺลนฺเตน จ

๑ ม.ย. ปุพฺพปฺธานญฺจตา ฯ ๒ ม. วิโรจตีติ เวโรจโน ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 148

โยชนสตานิ สีส์ นวโยชนสตํ นลาตํ ติโยชนสตํ ภูมิบุตรํ ปณฺณาสโยชนํ
 ภูมิํ ทวิโยชนสตํ (๑) มุขํ ทวิโยชนสตํ ฆานํ ติโยชนสตํ มุขาธานํ
 ติโยชนสตํ คมฺภีริ หตฺถตลปาทตลानํ ปุณฺณตลา ทวิโยชนสตา ฯ องฺคฺลิตฺตพฺพานิ
 ปณฺณรต(๒)โยชนานิ ฯ โส จนฺทสุริเย วิโรจมานे ทิสฺวา อีสฺสาปกโต เตสํ
 คมนวีถิ อิตฺริตฺวา มุขํ วิวริตฺวาติ ภูจฺติ ฯ จนฺทวิมานํ สุริยวิมานํ วาติ โยชนสติกे
 มหानรเก ปกฺขิตฺตํ วย โหติ ฯ วิมานे อชิวตฺตา เทวตา มรณภยตฺตชฺชิตา
 เอกปฺปหารเนว วิรวนฺติ ฯ โส ปน วิมานํ กทาจิ หตฺถเนจฺฉาเทติ กทาจิ
 หนฺกสฺส เหฏฺฐา ปกฺขิปติ กทาจิ ชิวหาย ปริมฺชฺชติ กทาจิ อวคณฺทการํ
 ภูณฺชนฺโต วย กโปลนฺตเร จเปติ ฯ เวกํ ปน ธารตฺตํ น สกโกติ ฯ สเจ
 ธารสฺสามิถิ คณฺทกํ กตฺวาติ ภูเจยฺย มตฺถกํ วาสฺส ภูณฺทิตฺวา ภูณฺชเมยฺย
 อากทฺติตฺวา นํ โธณาเมยฺย ฯ ตสฺมา วิมานेเน สหเว จจฺฉติ ฯ ปชํ มมาติ
 จนฺทิมสุริยา ภิร เทวปี เทวปฺตฺตา มหาสมยฺสฺตฺตกณฺทิตฺวเส
 โสตาปฺตฺติผลํ ปตฺตา ฯ เตน ภาควา ปชํ มมาติ อาห ปฺตฺโต มม
 เอโสติ อตฺโต ฯ

ทสมํ ฯ ปจโม วคฺโค ฯ

ทฺตฺติวคฺคสฺส ปจเม กจฺฉเวติ กจฺฉ วย ฯ กจฺฉโนติ (๑)

เล่มที่ 10 เทวปุตตถ้อยคำตวณณา หน้า 149

ปพพตกจโฌปี นทีกจโฌปี ๑ เอโกทินิปกาติ เอกคฤจิตเตน เจว ปญญาเนเปเคน
จ สมณนาคตา ๑ สตาติ สติมนุโต ๑ อิทํ วุตตํ โหติ เย ฉานานิ ลภิตฺวา เอโกที
นิปกา สตา วิหรนฺติ เต อมกเส ปพพตกจเจ วา นทีกจเจ วา มิกา (๑) วีย
โสตถึ คมิสฺสนฺตีติ ๑ ปารนฺติ นิพพานํ ๑ อมฺพุชฺติ มจฺโฌ ๑ รณฺชหาติ กิเลสํ
ชหา ๑ เย ฉานานิ ลภิตฺวา อปฺปมตฺตา กิเลสํ ชนฺติ เต สุตฺตมยชาลํ (๒)
ภินฺนิตฺวา มจฺโฌ วีย นิพพานํ คมิสฺสนฺตีติ วุตตํ โหติ ๑

ปจฺมํ ๑

ทฺติเย ๑ เวณฺฑุติ ตสฺส เทวปุตตสฺส นามํ ๑ ปยิริปาติยาติ
ปยิริปาติตฺวา ๑ อนฺนสิกฺขเรติ สิกฺขนฺติ ๑ สคฺธิปเทติ (๓) อนฺนสิกฺขิจิปเท ๑
กาเล เต อปฺปมชฺชนฺตาคิ กาเล เต อปฺปมาทํ กโรนฺตาคิ ๑

ทฺติยํ ๑

ตฺติเย ๑ ทิฆมฺมจฺฉิตฺติ เทวโลเก สพฺเพ สมบฺปมาณาติ วุตฺติกา
โหนติ มนุสฺสโลเก ปนฺสฺส ทิฆมฺมคฺตภาวตาย เอวํนามํ อโหสิ ๑
โส ปญฺญานิ กตฺวา เทวโลเก นิพพตฺโตปี ตเถว ปญฺญาเย ๑

ตฺติยํ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 150

จตุตถะ ๑ โคตมาติ ภควนุตฺ โคตเตน อาสปติ ๑ อนาวณฺณนฺติ
ตถาคตฺส สพฺพณฺณตถาณํ เปเสนตฺส รุกฺโข वा ปพฺพโต वा อวาริตฺ
สมตฺโต นาม นตฺถิ ๑ เตนาห อนาวณฺณนฺติ ๑ อิติ ตถาคตฺ โธเมตฺวา เทวโลเก
อภิสงฺขตฺ ปรุหํ ปุจฺจนฺโต กถํวิชนฺติอาทิมาน ๑ ตตฺถ ทุกฺขมตฺติจฺจ อิริยตีติ
ทุกฺขมตฺติกมิตฺวา วิหริ ๑ สีลวาทิ โลกียโลกุตฺตเรน สีเลน สมนฺนาคโต ชีณาสโว ๑
ปรุณฺวาทโยปี มิสฺสกาเยว เวทิตฺพพา ๑ ปุชฺชนฺตีติ คนฺธปฺปฬาทิหิ ปุชฺชนฺติ ๑

จตุตถํ ๑

ปรุณฺจเม อปฺปติญฺเจ อนาลมเพติ เหฏฺฐา อปฺปติญฺเจ อูปริ อนาลมเพ ๑
สุสมานิตฺติ อปฺปนายปี อูปรจาเรนปี สุญฺจฺจ สมานิตฺติ ๑ ปหิตตฺโตติ
เปสิตตฺโต ๑ นนฺทิราคปริกฺขิโณติ (๑) ปริกฺขิณนฺทิราโค นนฺทิราโค นาม ตโย
กมฺมาภิสงฺขารา ๑ อิติ อิมาย คากาย กามสฺสณฺณาคหณฺน ปรุณฺจโรรมฺภากิยสํโยชนานิ
รูปสํโยชนคหณฺน ปรุณฺจ อูทฺธมฺภากิยสํโยชนานิ นนฺทิราเคน ตโย กมฺมาภิสงฺขารา
คหิตา ๑ เอวํ ยสฺส ทส สํโยชนานิ ตโย จ กมฺมาภิสงฺขารา ปหีนา โส กมฺภีเร
มโหเม น สีทตีติ ๑ กามสฺสณฺณาย वा กามภโว รูปสํโยชนนฺน รูปภโว คหิตโต
เตสํ คหณฺน อรูปภโว คหิตโตว นนฺทิราเคน ตโย

กมฺมาภิสงฺขารา คหิตาติ เอวํ ยสฺส ตีสุ ภเวสุ ตโย สงฺขารา นตฺถิ โส
คมฺภีเร น สิทฺติตีปิ ทสฺเสติ ฯ

ปญฺจมี ฯ

ฉฏฺฐี วุตฺตตถเมว ฯ

ฉฏฺฐี ฯ

สตฺตเม ฯ สุพฺรหฺมาติ โส กิร เทวปุตฺโต อจฺจราสงฺฆปรีวฺโต
นนฺทนกีฬิกํ คนฺตุวา ปาริฉตฺตกมฺมฺเ ปญฺจตฺตาสเน นิสีทิ ฯ ตํ ปญฺจตฺตา
เทวชิตฺโร ปรีวารेतฺวา นิสินฺนา ปญฺจตฺตา รุกฺขํ อภิรุพฺหา ฯ นนฺ จ เทวตานํ
จิตฺตวเสน โยชนสตีโกปี รุกฺโข นมิตฺวา หตฺถิ อากจฺฉติ กสฺมา ตา อภิรุพฺหาติ ฯ
จิทฺทาปสฺสตาเย ฯ อภิรุพฺหา ปน มจฺจรสฺสเรน คายิตฺวา (๑) ปุปฺพานิ ปาเตนฺติ ตานิ
คเหตุวา อิตฺรา เอกโตวณฺฎิกมฺมาลาทิวเสน คนฺเถนฺติ ฯ อถ รุกฺขํ อภิรุพฺหา
อุปฺจเจทกมฺมวเสน เอกปฺปหารเนว กาลิ กตฺวา อวีจิมฺหิ นิพฺพตฺตภาวํ ทิสฺวา
อนฺถวณฺติ ฯ อถ กาลเ คจฺฉนฺเต เทวปุตฺโต อิมาสํ เนว สทฺโท สุขฺยติ น
ปุปฺพานิ ปาเตนฺติ กหํ นฺโข คตฺตาติ อวชฺเชนฺโต นีรเย นิพฺพตฺตภาวํ ทิสฺวา
ปิยวตฺตูกโสเกน รุปฺปมาโน จินฺเตสิ เอตฺตาวตา ยถากมฺเมน คตา มยฺหํ
อายุสงฺขาโร กิตฺตโกติ ฯ โส สตฺตเม ทิวเส มยา อวเสสาหิ

๑ ม. คายิตฺวา คายิตฺวา ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤศ หน้า 152

ปณจสตาหิ สหุธี กาลิ กตฺวา ตตฺเถว นิพฺพตฺติตฺตพฺพนฺติ ทิสฺวา พลวตเรน
 โสเกน รูปฺปิ ฯ โส อิมํ มยฺหิ โสกํ สเทวเก โสเก อณฺณตฺร ตถาคตา
 นิพฺพทาเปตฺตุ (๑) สมตฺโต นาม นตฺถิติ จินฺนเตตฺวา สตฺถุ สนฺตํกํ คนฺตฺวา
 นิจฺจํ อุตฺรสฺสฺสนฺติ คาถมาห ฯ ตตฺถ อิทนฺติ อตฺตโน จิตฺตํ ทสฺเสติ ฯ
 ทฺติยปทํ ปฺริมสฺเสว เวจฺจํ ฯ นิจฺจนฺติ จ ปทสฺส เทวโลเก นิพฺพตฺตกาถโต
 ปญฺจายาติ อตฺโต น คเหตุพฺโพ โสกฺุปฺปตฺติกาถโต ปน ปญฺจาย
 นิจฺจนฺติ เวทิตพฺโพ ฯ อนุปฺปนฺเนสฺส กิจฺเจสฺสติ อิตฺโต สตฺตาหจฺเจน
 ยานิ ทฺกฺขานิ อุปฺปชฺชิสฺสนฺติ เตสฺ ฯ อโถ อุปฺปตฺติเตสฺ จาติ ยานิ
 ปณจสตานํ อจฺจรานํ นิเรย นิพฺพตฺตานํ ทิฏฺฐานิ เตสฺ จาติ เอวํ อิมสฺ
 อุปฺปนฺนानุปฺปนฺเนสฺส ทฺกฺขสฺส นิจฺจํ มม อุตฺรสฺสํ จิตฺตํ อพฺภนฺตเร ทฺยหฺมาโน
 วีย โหมิ ภควาติ ทสฺเสติ ฯ นานฺณตฺร โขชฺฌนฺจตฺปสาติ (๒)
 โขชฺฌนฺจกาวนฺณจ ตโปคฺคณฺณจ มฺลฺลจิจฺจวา อณฺณตฺร (๓) โสตฺถิ น
 ปสฺสสามิติ อตฺโต ฯ สพฺพนิสฺสคฺคาติ นิพฺพทานโต ฯ เอตฺถ จ
 กิณฺจาปี โขชฺฌนฺจกาวนา ปจฺมํ คหิตา อินฺทฺริยสํวโร ปจฺฉา อตฺถโต
 ปน อินฺทฺริยสํวโร ปจฺมํ เวทิตพฺโพ ฯ อินฺทฺริยสํวเร หิ คหิตे จตฺปาริสฺสทฺธิสฺสิ
 คหิตํ โหติ ฯ ตสฺมี ปตฺติจฺจิตฺโต ภิกฺขุ นิสฺสยมฺมตฺตโก ชฺตฺตงฺคสฺงฺขาตํ ตโปคฺคณฺ
 สมาทาย อรณฺณํ ปวิสิตฺวา กมฺมฏฺฐานํ ภาเวตฺวา สห วิปสฺสนาย
 # ๑ ม. นิทฺธมิตฺตุ ฯ ๒ ม. นานฺณตฺร โขชฺฌนฺจตฺปสาติ ฯ
 # ๓ ม.ย. อณฺณตฺร มฺลฺลจิจฺจวา ฯ

โพชฌงค์ ภาเวติ ฯ ตสฺส อริยมกุโธ ยํ นิพพานํ อารมมณํ กตฺวา
อุปปชฺชติ โส สพฺพนิสฺสกุโคติ ภควา จตฺสจฺจวเสน เทสนํ วินิวตฺเตติ ฯ
เทวปุตฺโต เทสนาปรีโยसानเ โสตาปตฺติผล ปตฺติภูจฺหิ ฯ

สत्ตมํ ฯ

อภฺจเม กกุโธ เทวปุตฺโตติ อโย กิร โกลนคเร มหาโมคฺคัลลานตฺเถรสฺส
อุปฺภูจฺจากปุตฺโต ทหฺรกาเลเยว เถรสฺส สนนฺติเก วสนฺโต ฉานํ
นิพฺพตฺเตตฺวา กาลกโต พุรหฺมโลเก อุปปชฺชติ ฯ ตตฺรปิ นํ กกุโธ พุรหฺมาเตว
ชานนฺติ ฯ (๑) นนฺทิสฺสตี ตฺสฺสตี ฯ (๒) ก็ ลทฺธาติ ตฺมฺมฺจึ นาม กิณฺจึ มนาปํ ลภิตฺวา
โหติ ตสฺมา เอวมาห ฯ ก็ ชยิตฺถาติ ยสฺส หิ กิณฺจึ มนาปํ จีวราทิวตฺถ
ชินฺณํ โหติ โส โสจติ ตสฺมา เอวมาห ฯ อรตี นาภิกิรตีติ อุกฺกณฺจิกา (๓)
นาภิกวติ ฯ อมฺชาตสฺสาติ กุขชาตสฺส วฏฺฏกฺกฺเข จิตฺสฺสาติ อตฺโถ ฯ
นนฺทิจาตสฺสาติ ชาตตณฺหสฺส ฯ อมฺนฺติ เอวรูปสฺส หิ วฏฺฏกฺกฺขํ อากตฺเมว โหติ ฯ
ทุกฺขิ สุขํ ปตฺถยตีติ หิ วุตฺตํ ฯ อิติ อมฺชาตสฺส นนฺทิ โหติ สุขปริณาม (๔)
ปนํ กุขํ อากตฺเมวาทิ นนฺทิจาตสฺส อมฺ โหติ ฯ

อภฺจมํ ฯ

๑ ม. สลฺยชานนฺติ ฯ ๒ ม. ตฺสฺสตี ฯ ๓ ม. อุกฺกณฺจิกา ฯ ๔ ม. สุขวិปริณายน ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤค หนา 154

นามิ วุคตตถเมว ๑

นามิ ๑

ทสม ๑ อานนทตถเรศส อุนมานพุทธิยา อานุภาวปกาสนตถ
อณตโรติ อาห ๑

ทสมิ ๑ พุติโย วคโค ๑

ตติยวคคตส ปจมิ วุคตตถเมว ๑

พุติเย ๑ ปฏิกจเจวติ ปจมิเยว ๑ อกขจณินโนวชฌายตีติ อกขจณินโน
อวชฌายติ พลวจิตติ จินเตติ ๑ พุติยคาถาย อกขจณินโนวาติ อกขจณินโน วิย ๑

พุติยิ ๑

ตติเย ทายโกติ ทานสีโล ๑ ทานปตีติ ยิ ทานิ เหม

ตสส ปตี หุตวา เหม น ทาโส น สหาโย ๑ โย หิ อตตนา มจฺริ ภูชติ
ปเรตญจ อมจฺริ เทติ โส ทานสงฆาตสส เทยชมมสส ทาโส หุตวา เทติ ๑
โย ยิ อตตนา ภูชติ ตเทว เทติ โส สหาโย หุตวา เทติ ๑ โย ปน อตตนา
เยน เตน ยาเปติ ปเรตญจ มจฺริ เทติ โส ปตี เชฏจโก สามิ หุตวา เทติ ๑
อหิ ตาทีโส อโหสิเนติ วทติ ๑ จตุสฺ ทวาเรสูติ ตสส กิร รณโย สินชวรจฺจ
โสวีรกรจฺจ (๑) เทว รณจฺจ อหสิ นคฺริ โรรุว นาม ๑ ตสส เอเกกสมิ ทวาเร

เล่มที่ 10 เทวปุถุคตัญญุตวณณา หน้า 155

เทวสิกข์ สตสหัสส์ อุปุปชติ อนุโต นคร วิจิณญญจาเน สตสหัสส์ ฯ
โส พหุหิรณยสุวณณํ ราสิญฺฑํ ทิสฺวา กมฺมสฺสกตณณํ อุปฺปาเทตฺวา
จตุสฺส ทฺวารเรสุ ทานสาลา การเตตฺวา ตสฺมี ตสฺมี ทฺวารเร อญฺฺจิตทาเยน (๑)
ทานํ เทถาคิ อมจฺเจ จเปติ ฯ เตนาห จตุสฺส ทฺวารเรสุ ทานํ ทิยิตฺถาคิ ฯ
สมณพฺราหฺมณกปณทฺธิกฺวณิพุกยาจกานนฺติ เอตฺถ สมณาคิ ปพฺพชฺชูปคตา ฯ
พฺราหฺมณาคิ โภวาทีโน ฯ สมิตปาปฺวาหิตปาเป ปน สมณพฺราหฺมณเ เอส นาลตฺถ ฯ
กปณาคิ ทฺถคฺคตา ทลิตทมนฺนุสฺสา กานณฺณิกฺวาทโย ฯ อทฺธิกาคิ ปถาวีโน ฯ วนิพฺพกาคิ
เย อญฺฺจํ ทินฺนํ กนฺตํ มนาปํ กาลเณ อนวชฺชํ ทานํ(๒) ททํ จิตฺตํ ปสาเทยฺย
คจฺจตุ ภาวํ พฺรหฺมโลกนฺตฺติอาทินา นเยน ทานสฺส วณฺณํ โถมยมานา
วิจฺรณฺติ ฯ ยาจกาคิ เย ปสฺตมตฺตํ เทถ สรารวมตฺตํ เทถาคิอาทีนิ วตฺวา
ยาจมานา วิจฺรณฺติ ฯ อิตฺถาคารสฺส ทานํ ทิยิตฺถาคิ ปจฺมทฺวารสฺส ลทฺธตฺตา ตตฺถ
อุปฺปชฺชนกสฺตสฺสเส อณฺณปปี ฐนํ ปกฺขิปิตฺวา รลฺโย อมจฺเจ หารเตตฺวา อคฺคตโน
อมจฺเจ จเปตฺวา รลฺยา ทินฺนทานโต ราชิตฺถิโย มหนฺตตฺรํ ทานํ อทฺสฺส ฯ ตํ
สนฺธาเยวมาห ฯ มม ทานํ ปฏฺิกกมิตฺติ ยํ มม ทานํ ตตฺถ ทิยิตฺถ ตํ ปฏฺินิเวตฺตํ ฯ
เสสทฺวารเรสุปี เอเสว

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอรรถกถา หน้า 156

นโย ๗ โภจิติ กตถจิ ๗ ที่ฆมตุนติ อตีตวิสุตสหัสธานี ๗

เอตตัม กิร กาลิ ตสฺส รณโธ ทานํ ที่ยิตถ ๗

ตติยํ ๗

จตุตถํ วุตตตถเมว ๗

จตุตถํ ๗

ปลงฺจเม โภสเลสุ วิหรนฺตติ ภควโต สนฺติเก กมฺมฏฺฐานํ

คเหตุวา ตตถ กนฺตฺวา วิหรนฺติ ๗ อุทฺธตฺติ อกฺปิเย กฺปิยสฺสณฺติตย จ

กฺปิเย อกฺปิยสฺสณฺติตย จ อนวฺชเช วชฺชสฺสณฺติตย จ วชฺเช อนวชฺชสฺสณฺติตย

จ อุทฺธจฺจปกฺติกา หุตฺวา ๗ อุณฺนพฺตติ อุคฺคตฺนพฺตา อุฏฺฐิตฺตจฺจมนฺตติ

วุตฺตํ โหติ ๗ จปฺลตฺติ ปตฺตจิวรมณฺฑนาทินา จาปฺเลน (๑) ยุตฺตา ๗ มุขฺรตฺติ มุขฺชฺรา

ชฺรวจฺนตฺติ วุตฺตํ โหติ ๗ วิกิณฺณวฺจาติ อสฺยตฺวจฺนา ทิวสฺปิ นฺริตฺถกฺวจฺนปฺลาปิโน ๗

มฺภูจฺสสฺติโนติ นฺภูจฺสสฺติ สติวิริทฺตา อิธ กตฺถ เอตฺถ ปมฺสฺสฺสนฺติ ๗ อสมฺปชานาติ

นฺิปฺปณฺญา ๗ อสมฺมาหิตาติ อปฺปนาอุปจฺรสมฺชิรฺริทฺตา จณฺฑาโสเต พนฺธนาวาสทิสฺสา ๗

วิพฺภนฺตจฺจิตฺตฺตาติ อนวตฺถิตฺตจฺจิตฺตา ปถารุพฺพหพาลมิกฺสทิสฺสา ๗ (๒) ปากคินฺนุทฺริยาติ

สํวราภาเวณ คิหิกฺกาเล วิย วิวฏฺฐินฺนุทฺริยา ๗

ชนฺตฺตติ เอวํ นามโก เทวปฺตฺโต ๗ ตทฺหุโปสเถติ ตสฺมี

เล่มที่ 10 เทวปุตตถ้อยคำคุณณา หน้า 157

อหุโปสเถ ๑ อโปสถทิวเสติ อตุโธ ๑ ปณณเรเสติ จาคุททสิกาทิปฏิกุเขโป ๑
 อุปสงกมิตติ โจทนต์ถาย อุปคโต ๑ โส กิร จินุเตสิ อิเม ภิกขุ สตุถุ สนฺติเก
 กम्मฏฺฐานัน คเหตฺวา นิกฺขนฺตา อิทานิ ปมตฺตา หุตฺวา วิหรนฺติ น โข ปเนเต
 ปาฏิเยกํ นิสินฺนฏฺฐานเน โจทียมานา กถํ คณฺหิสฺสนฺติ สมากมกาเล
 โจทิสฺสามิตติ อโปสถทิวเส เตสํ สนนฺิปตติภาวํ ญตฺวา อุปสงกมิตติ ๑ คาคาหิ
 อชฺฌภาสิตติ สพฺเพสํ มชฺเฌ จตฺวา คาคา อภาสิ ๑ ตตฺถ ยสฺมา คุณฺกถาย
 สทฺธี นิกฺคณฺสส อคฺคโณ ปากโฏ โหติ ตสฺมา กุณฺถ ตาว กเถนฺโต สุขชีวิโน
 ปุเร อาสนฺตฺติอาทิมาย ๑ ตตฺถ สุขชีวิโน ปุเร อาสนฺตฺติ ปุพฺเพ ภิกขุ สุปฺโปสา
 สุกฺรา อเหตุ อัจฺฉนฺิจฺจเลสุ สปทานญจริตฺวา ลทฺเชน มิสฺสกปิณฺฑเณ
 ยายสฺสนฺตฺติ อธิปฺปาเยน เอวมาย ๑ อนิจฺฉาติ นิตฺตณฺหา หุตฺวา ๑
 เอวํ โปราณกภิกขุณฺ ญณฺถ กเถตฺวา อิทานิ เตสํ อวณฺถ กเถนฺโต
 ทุปฺโปสนฺตฺติอาทิมาย ๑ ตตฺถ คามे คามณฺิกา วิยาติ ยถา คามे คามญฺญา
 นานปฺปการเณ ชนฺ ๑ ปิเพตฺวา จิรทฺธิตณฺฑลาทีนํ อายาเปตฺวา ญณฺชนฺตฺติ เอวํ
 ตุมฺหะปิ อนเสนาย จิตา ตุมฺหากํ ชีวิทํ กปฺเปถาติ อธิปฺปาเยน วทติ ๑ นิปฺชชนฺตฺติ
 อุตฺเทศปฺริฏฺฐามนสิกาเรหิ อนตฺถิกา หุตฺวา สยนมฺหิ หตฺถปาเท วิสฺสชฺเชตฺวา
 นิปฺชชนฺตฺติ ๑ ปฺราคารេสุติ ปฺรเกเหตุ กุสฺสณฺหาทีสุติ อตุโธ ๑ มุจฺฉิตาติ
 กิเลสมฺุจฺฉาย มุจฺฉิตา ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 158

เอกเจติ วัตถุประสงค์เกเยว ฯ อปวิภูจติ (๑) ฌททิตกา ฯ อนาถาติ
อปติภูจติ ฯ เปตาติ สุตานเน ฌททิตกา กาลกตมนุสสา ฯ ยถา หิ สุตานเน ฌททิตกา
นानาสกุกมาทีหิ ขชชุนติ ฌาทกาปี เนสิ นาทกัจจัน กโรนุติ นรทชุนติ น
โคปยุนติ เอวมเว เอวรูปาปี อจาริยูปชฌายาทินัน สุนติกา โอวาทานุสสาสนีนัน
ลภนุติติ อปวิทฐา อนาถา ยถา เปตา ตเถว โหนุติ ฯ

ปณจัม ฯ

ณภูเจ ฯ ยตถาติ จกุกวาฬโลกสุต เอโกกาเส ภูมัม ฯ น จวติ
น อุปปชชติติ อิทํ อปราปรจุติปฏิสนธิวเสน คหิตํ ฯ คมเนนาติ ปทกมเนน ฯ
นาหนนํ โลกสุต อนนุติ สตุธา สงขารโลกสุต อนนํ สนุชาย วทติ ฯ
ฌาเตยุนุติอาทิสู ฌาตพพิ ทฏฐพพิ ปตตพพุนติ อตโต ฯ อิติ เทวปุตเตน
จกุกวาฬโลกสุต อนโต ปุจฺฉิตโต สตุธารา สงขารโลกสุต กถิตโต ฯ
โส ปน อตฺตโน ปญฺเฬน สทฺธิ สตุถุ พุยากรรม สเมตติติ สญญา
สมปหํสนโต อจฺฉริยุนุติอาทิมาย ฯ ทพฺพทมโมติ ทพฺพทนุ อุตฺตมปฺปมาเนน
ชนฺนา สมณฺนาคโต ฯ ชนฺนุคฺคโหติ ชนฺนุอาจฺริโย ฯ สฺสสิกฺขิตฺติ ทฺวาทส (๒)
วสุสานิ ชนฺนุสิปฺปี สิกฺขิตโต ฯ กตฺตโตติ อุตฺตมปฺปมาเนปี พาลคฺคํ วิชฺฉิตฺตุ
สมตฺตภาเวน กตฺตโตติ ฯ กตฺตปาสโนติ กตฺตสฺสโรโป ทสฺสิตฺติปฺโป ฯ
#๑ ม. ย. อปวิทฐาติ ฯ เอวมฺปริปี ฯ ๒ ม. ทส ทฺวาทส ฯ

อสเนนาติ กณฺเฑน ฯ อติปาเตยฺยาติ อติกุกเมยฺย ฯ ยาวตา โส
तालज्जायँ अतिगुकमेय्य दावता कातेन ऐकज्जग्वापँ अतिगुक्कामिदि
อตุตโน ชาวสมปตฺตี ทสฺเสติ ฯ ปฺรตุถิมา สมฺพุทา ปจฺฉิมโมติ ยถา
ปฺรตุถิมสมฺพุทา ปจฺฉิมสมฺพุโท ทูเร เอวံ เม ทูเร ปทวิทิตาโร
อโหสิตี วทติ ฯ โส กิร ปาจฺฉินจกฺกวาพฺมุขวภูฏิยฺ จิโต ปาทำ ปสฺสเรตฺวา
ปจฺฉิมจกฺกวาพฺมุขวภูฏิยฺ อติกุกมติ ฯ (๑) ปฺน ทุติยปาทำ ปสฺสเรตฺวา
ปฺรจกฺกวาพฺมุขวภูฏิยฺ อติกุกมติ ฯ อิจฺฉาคตฺนติ อิจฺฉา เอว ฯ อณฺณเตรฺวาทิ
นิปฺปปฺลจฺจํ ทสฺเสติ ฯ กิภาจฺจารกาเล กิเรส นาคลดาทนฺตกฺกุจฺ จาতিตฺวา อโนตฺตเต
มุจฺ ไรวิตฺวา (๒)สมปตฺโต อุตฺตรกรุมฺหิ ปิณฺฑทาย จริตฺวา จกฺกวาพฺมุขวภูฏิยฺ
นิสินฺโน ภตฺตกิจฺจํ กโรติ ตตฺถ มุหุตฺตํ วิสมิตฺวา ปฺน ชวติ ฯ วสฺสสตาโยโกติ
ตทา ทิฆายุกกาเล โหติ อยฺ ปน วสฺสสตาเวสิฏฺเฐ อายุมฺหิ คมนํ อารภิ ฯ
วสฺสสทชีวติ ตํ วสฺสสทํ อนนฺตรายน ชีวนฺโต ฯ อนฺตราว กาลกโตติ
จกฺกวาพโลกฺสฺส อนฺตํ อปฺปตฺวา อนฺตราว มโต ฯ โส ปน ตตฺถ กาลํ กตฺวาปี
อาคนฺตฺวา อิมสมฺมึเขว จกฺกวาเพ นิพฺพุตฺติ ฯ อปฺปตฺวาติ สงฺขาร โลกฺสฺส อนฺตํ
อปฺปตฺวา ฯ ทุกฺขสฺสาติ วภูฏทุกฺขสฺส ฯ อนฺตกิริยฺนติ ปฺรียนฺตกรณฺํ ฯ กเพวเรติ
๑ ม. ย. ปจฺฉิมจกฺกวาพฺมุขวภูฏิยฺ อกุกมติ ฯ เอวมุปฺริปี ฯ
๒ ม. ไรวิตฺวา กาเล สมปตฺเต ฯ

เล่มที่ 10 สารตถูปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 160

อตุตภาเว ฯ สสณณิมฺหิ สมฺนเกติ สสณฺเณ สจฺจิตฺเต ฯ โลกนฺติ ทุกฺขสจฺจํ ฯ
โลกสมฺมุทฺตนิ สมฺมุทฺตสจฺจํ ฯ โลกนโรชนฺติ นโรชนสจฺจํ ฯ ปฏฺฐิปทฺตนิ มคฺคสจฺจํ ฯ
อิตฺติ นาหํ อวฺสุโธ อิมานิ จตฺตาริ สจฺจฺจานิตฺตณฺกฏฺฐาทีสุ ปณฺณเปมิ อิมสฺมิมิ ปน
จตฺตมหาภูตฺตเก กายสฺมิมิเยว ปณฺณเปมิติ ทสฺเสติ ฯ สมิตาวีติ สมิตปาโป ฯ
นาสีสตีติ น ปตฺเตติ ฯ

นฺจํ ฯ

สจฺจตมฺมฏฺฐมานิ วุตฺตตฺตถานาว ฯ

สจฺจตมฺมฏฺฐมํ ฯ

นวเม ฯ ตฺยหํปี โน อานนฺท สารีปฺตฺโต รุจฺจตีติ สจฺจธา เณรสฺส
วณฺณํ กเถตฺถกาโม วณฺโณ จ นามส วิสภาคปฺกคฺคตฺตส สนฺติเก กเถตฺถํ น
วณฺณตี ฯ ตสฺส สนฺติเก กถิตฺโต หิ มตฺถกํ น ปาปฺณาติ ฯ โส หิ อสุโก นาม
ภิกฺขุ สีลวาทิ วุตฺเต กิ ตสฺส สีลํ โครูปสีโล โส(๑) กิ ตยา อณฺโณ สีลวา
น ทิฏฺฐปฺพุโพติ วา ปณฺณวาทิ วุตฺเต กิ ปณฺณวา โส กิ ตยา อณฺโณ
ปณฺณวา น ทิฏฺฐปฺพุโพติ อาทีนํ วตฺวา วณฺณกถาย อนฺตรายํ กโรติ ฯ
อานนฺทตฺเถโร ปน สารีปฺตฺตฺตฺเถรสฺส สภาโค ปณฺณิตานํ จีวราทินํ ลภิตฺวา
เณรสฺส เทติ อตฺตโน อปฺนฺนจากทารเก ปพฺพาเซตฺวา เณรสฺส สนฺติเก
๑ ม. ปณฺโณ โส ฯ

เล่มที่ 10 เทวปุตตสัตุตตวณณา หน้า 161

อุปัชฌ์ คณหาเปติ(๑) สาริปุตตตเถโรปี อานนุทตเถรสฺส ตเถว กโรติ ฯ กิการณา
อณฺณมณฺณสฺส คุณฺณสฺส ปสฺสีทิตฺวา ฯ อานนุทตเถโร หิ อมฺหากํ เชฏฺฐภาติโก เอกํ
อสงฺเขยฺยํ สตสฺสทสฺสญจ กปฺปี ปารมฺมียํ ปุเรตฺวา โสฬสวริํ ปณฺณํ ปฏฺวิชฺฌิตฺวา
ธมฺมเสนาปติภูจฺจาเน จิโตติ เถรสฺส คุณฺณสฺส ปสฺสีทิตฺวา จ เถรํ มมายติ ฯ
สาริปุตตตเถโรปี สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส มยา กตฺตพฺพํ มุโขทกทานาทิกิจจํ สพฺพํ
อานนุโท กโรติ อานนุทํ นิสฺสายาหํ อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺติ สมฺปาตฺตี สมฺปาชฺชิตฺตุ ลภามิตี
ตสฺสสายสฺมโต (๒) คุณฺณสฺส ปสฺสีทิตฺวา ตํ มมายติ ฯ ตสฺมา ภควา สาริปุตตตเถรสฺส
วณฺณํ กเถตฺตกาโม อานนุทตเถรสฺส สนนฺติเก กเถตฺตุ อารทฺโธ ฯ

ตตฺถ ตฺยหํปีติ สมฺปิณฺฑทนต์เถ (๓) ปิกาโร ฯ อิหํ วุตฺตํ โหติ อานนุท
สาริปุตตตสฺส อจาโร โคจโร วิหารโร อภิกฺกโม ปฏฺิกฺกโม อาโลกิตฺวิโลกิตฺติ
สมฺมิณฺชิตฺปสารณฺม มยฺหํ รุจฺจติ อสฺสีติมฺหาเถรานํ รุจฺจติ สเทวกสฺส โลกสฺส
รุจฺจติ ตฺยหํปี รุจฺจตีติ ฯ ตโต เถโร สาฏฺกนฺตเร ลทฺโธกาโส พลวฺมลฺโล
วีย ตฺยจฺจมานโส หุตฺวา สตฺถา มยฺหํปี สหายสฺส วณฺณํ กเถาเปตฺตกาโม
ลภิสฺสสามิ โน อชฺช ทิปฺชชฺชุตฺตํ มหาชมฺพุ

๑ ม. คณหาเปติ อุปสมปาเทติ ฯ ๒ ม. อายสฺมโต อานนุทสฺส ฯ

๓ ม. สมฺปิณฺฑทนต์เถ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฺเค หน้า 162

วิชฺชนุโต วิย พลาหกนฺตรโต จนฺทํ นีหริตฺวา ทสฺเสนุโต วิย สาริปุตฺตตฺเถรสฺส
 วนฺณํ กเถตฺตุนฺติ จินฺเตตฺตฺวา ปจฺมตฺริ ตาว จตฺตฺหิ ปเทหิ ปุคฺคผลปฺลาเป (๑) หรฺนุโต
 กสฺส หิ นาม ฆนฺเต อพาลสฺสาติอาทิมาห ฯ พาลโต หิ พาลตาย ทฺฐุโห
 โทสตาย มุโฬห โมเหเน วิปลฺลตฺตจิตฺโต อุมฺมตฺตโก จิตฺตวิปลฺลาเสน
 วนฺณํ วนฺโณติ วา อวณฺณํ อวณฺโณติ วา อัยฺ พุทฺโธ อัยฺ สาวโกติ วา
 น ชานาติ อพาลาทโย นาม (๒) ชานนฺติ ตสฺมา อพาลสฺสาติอาทิมาห ฯ
 น รุจฺเจยฺยาติ พาลาทินฺนฺเยว หิ โส น รุจฺเจยฺย(๓) อณฺณสฺส กสฺส น รุจฺเจยฺย ฯ
 เอวํ ปุคฺคผลปฺลาเป หริตฺวา อิทานิ โสพฺสหิ ปเทหิ ยถาภูตํ วนฺณํ
 กเถนุโต ปณฺฑิตโต ฆนฺเตติอาทิมาห ฯ ตตฺถ ปณฺฑิตโตติ ปณฺฑิตฺตเจเน สมนฺนาคโต
 จตฺตฺส โกสฺสเลตฺส จิตฺตฺสเสตฺติ นามํ ฯ วุตฺตํ เหน้ ยโต โข อานนฺท ภิภฺขุ ชาตฺตฺกฺสโล
 จ โหติ อายตฺนกฺสโล จ ปฏฺิจฺจสมฺบุปฺปาตฺกฺสโล จ จานาจานกฺสโล จ
 เอตฺตาวตา โข อานนฺท ปณฺฑิตโต ภิภฺขุติ อลฺลํ วจฺนยาติ ฯ มหาปญฺญโลติอาทิสฺ
 มหาปญฺญาทิสฺ สมนฺนาคโตติ อตฺถโธ ฯ ตตฺถริทํ มหาปญฺญาทินํ นานตฺตํ ฯ
 กตฺมา มหาปญฺญา มหฺนฺเต สีสกฺขนฺนฺเช ปรีกฺคณฺหาตีติ

เล่มที่ 10 เทวปุตตสัยุตตวณณา หน้า 163

มหาปณฺญา ๑ มหฺนฺเต สฺมาธิกฺขนฺเช ปณฺญาภฺขนฺเช วิมฺุตติภฺขนฺเช
วิมฺุตติธฺมาทสฺสนภฺขนฺเช ปรีคฺคณฺหาตีติ มหาปณฺญา ๑ มหฺนฺตานี
จนาจนาณี มหาวิหารสฺมาปฺตติโย มหฺนฺตานี อริยสจฺจानी มหฺนฺเต
สตีปฺญฺจเน สฺมมฺปฺปฺชานเ อธิธิปาเท มหฺนฺตานี อินฺทฺริยานี พลานี
โพชฺฆณฺจानी มหฺนฺเต อริยมกฺเค มหฺนฺตานี สฺมาณฺณผลานี มหาอภิณฺญาโย
มหฺนฺตํ ปรมตฺถนิพฺพานํ ปรีคฺคณฺหาตีติ มหาปณฺญา ๑ สฺวา ปน เถรสฺส
เทโวโรหนํ กตฺวา สงฺกสฺสนครทฺวารเ จิตฺเตน สตฺถารา ปุณฺชฺชนปณฺจเก
ปณฺเฑห ปุณฺจิตฺเต ตํ วิสฺสชฺเชนตฺสฺส ปากฺกฺวา ชาตา ๑

กตฺมา ปุณฺปณฺญา ปุณฺ นานาภฺขนฺเชสุ ธาณํ ปวตฺตตีติ ปุณฺปณฺญา ปุณฺ
นानาธาตฺสุ ปุณฺ นานาอายุตฺเนสุ ปุณฺ นานาปฺฏิจฺจสฺมฺปฺปาเทสุ ปุณฺ
นานาสฺสณฺณตฺมฺนฺปลพฺเภสุ ปุณฺ นานาอตฺถेषฺสุ ฐมฺเมสุ นิจฺจตีสุ ปฺฏิภาณेषฺสุ ปุณฺ
นานาสีลภฺขนฺเชสุ ปุณฺ นานาสฺมาธิปณฺญาวิมฺุตติวิมฺุตติธฺมาทสฺสนภฺขนฺเชสุ ปุณฺ
นานาจนาจนาเนสุ ปุณฺ นานาวิหารสฺมาปฺตตีสุ ปุณฺ นานาอริยสจฺจेषฺสุ ปุณฺ
นานาสตีปฺญฺจเนสุ สฺมมฺปฺปฺชานेषฺสุ อธิธิปาเทสุ อินฺทฺริเยสุ พลेषฺสุ
โพชฺฆณฺจเนสุ ปุณฺ นานาอริยมกฺเคสุ สฺมาณฺณผลेषฺสุ อภิณฺญาสุ ปุณฺ
นานาชนสาธารณฐมฺเม สฺมตฺติกฺกมฺม ปรมตฺถเ นินฺพฺพานเ ธาณํ ปวตฺตตีติ ปุณฺปณฺญา ๑

กตฺมา หาสปณฺญา ๑ อิเธกฺจฺโจ หาสพฺหุโล เวทพฺหุโล

เล่มที่ 10 เทวปุตตถ้อยคำคุณนนา หน้า 165

อนตโตโต จิปปี ชวตีติ ชวนปณณาฯ จกขุฯ ๆเปฯ ชรามรณั
 อตีตนาทคปจจุปฺปนุณั อนิจจโต ทุกขโต อนตโตโต จิปปี ชวตีติ
 ชวนปณณาฯ รุปี อตีตนาทคปจจุปฺปนุณั อนิจจ ขยตุเถน ทุกขั
 ทยตุเถน อนตตทา อสารกตุเถนาติ ตุลยิตฺวา ตีรยิตฺวา วิภาวยิตฺวา
 วิภูตึ กตฺวา รุปีโรเช นิพฺพานะ จิปปี ชวตีติ ชวนปณณาฯ เวทนา
 สลฺลา สงฺขารา วิญฺญาณั จกขุฯ ๆเปฯ ชรามรณั อตีตนาทคปจจุปฺปนุณั
 อนิจจ ขยตุเถน ๆเปฯ วิภูตึ กตฺวา ชรามรณัโรเช นิพฺพานะ จิปปี
 ชวตีติ ชวนปณณาฯ รุปี อตีตนาทคปจจุปฺปนุณั ๆเปฯ วิญฺญาณัฯ จกขุฯ
 ๆเปฯ ชรามรณั อนิจจ สงฺขตึ ปฏิจจสมุปฺปนุณั ขยธมฺมึ วยธมฺมึ วิราธมฺมึ
 นิโรธธมฺมณฺติ ตุลยิตฺวา ตีรตฺวา วิภาวยิตฺวา วิภูตึ กตฺวา ชรามรณัโรเช
 นิพฺพานะ จิปปี ชวตีติ ชวนปณณาฯ

กตมา ติกฺขปณณาฯ จิปปี กิเลเส ฉินฺทตีติ ติกฺขปณณาฯ อุปฺปนุณั
 กามวิตกฺกั นาทฺวาเสติ อุปฺปนุณั พฺยาปาทวิตกฺกั อุปฺปนุณั วิหีสาวิตกฺกั
 อุปฺปนุณุปฺปนุเน ปาปเก อกุสเล ธมฺเม อุปฺปนุณั รากั โทสั โมหึ โภธึ
 อุปฺนาหึ มกฺขั ปลาสั อีสฺสั มจฺจริยึ มายึ สาเถยฺยึ ธมฺมึ สารมฺมึ มานั
 อติมานั มหึ ปมาหึ สพฺเพ กิเลเส สพฺเพ ทฺวจฺจเรเต สพฺเพ อภิสงฺขारे
 สพฺเพ ภาวคามิกมฺเม นาทฺวาเสติ ปชหตี วินฺเทติ พฺยณฺตึกโรติ
 อนภาวณฺคเมตีติ ติกฺขปณณาฯ เอกสฺมี อาสเน จตฺตาโร จ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สภาถาวคเค หน้า 166

อริยมคคา จตุตารี จ สามณฺณผลานิ จตฺสฺโส จ ปฏิสมฺภิทาโย

ณ จ อภินฺญาโย อธิคฺคา โหนฺติ สจฺฉนิกฺคา ผุสฺสิตา ปณฺญาชาติ ติกฺขปณฺญา ฯ

เถโร จ ภาคินฺนยฺยสฺส ทีฆนฺนขปริพฺพชกสฺส เวทนาปริคฺคหสฺสฺสฺส เตสฺสิยมาเน

จิตฺโกว สพฺพกิลเสสฺส ฉินฺนทิตฺวา สาวกปารมิตฺวานิ ปฏฺฐิวิทฺทกาลโต ปณฺญาช

ติกฺขปณฺญโย นาม ชาโต ฯ เตนาห ติกฺขปณฺญโย ภนฺเต อายสฺมา สาริปฺตฺโตติ ฯ

กตมา นิพฺเพชฺชิกปณฺญา อิเชกจฺโจ สพฺพสงฺฆาเรสุ อุพฺเพคพฺหุโล โหติ
อุตุราสพฺหุโล อุกฺกณฺจพฺหุโล อรติพฺหุโล อนภฺริตฺติพฺหุโล พหิมฺโข น รมติ
สพฺพสงฺฆาเรสุ อนิพฺพิชฺชปฺพํ อปฺปทาลิตปฺพํ โลกกฺขนฺธํ นิพฺพิชฺชติ ปทาเลตฺตีติ
นิพฺเพชฺชิกปณฺญา ฯ อนิพฺพิชฺชปฺพํ อปฺปทาลิตปฺพํ โทสกฺขนฺธํ โมหกฺขนฺธํ โกธํ
อุปฺนาคํ ฯ เปฯ สพฺเพ ภวคามิกมฺเม นิพฺพิชฺชติ ปทาเลตฺตีติ นิพฺเพชฺชิกปณฺญา ฯ

อปฺปิจฺโชนฺติ สนฺตคฺคณฺนิกฺขนฺตา ปจฺจยปฏฺฐิกฺกหณฺณ จ มตฺตตณฺญาตา เอตํ
อปฺปิจฺฉนฺนลกฺขณฺนติ อิมินา ลกฺขณฺเนน สมฺนฺนาคโต ฯ สนฺตคฺคฺจโรติ จตฺตสฺส ปจฺจเยสฺส
ยถาลาภสฺสฺสฺส โส ยถาพลสฺสฺสฺส โส ยถาสารุปฺปสฺสฺสฺส โสติ อิมหิ ตีหิ สนฺโตเสหิ
สมฺนฺนาคโต ฯ ปวิวิตฺโตติ กายวิเวโก จ วิเวกฺก
จิตฺตวิเวโก จ ปริสฺสุทฺธจิตฺตानํ ปรมโวทานปตฺตฺตานํ อุปฺธิวิเวโก จ นิรฺุปฺธินํ
ปฺปุกฺคฺกานํ วิสฺสงฺขารคตฺตานนฺติ อิมสฺสฺสฺสฺสฺส วิเวกานํ

เล่มที่ 10 เทวปุตตถ้อยคำคุณณา หน้า 167

ลาภี ฯ อัสสฏโฐจิ ทสฺสนสฺสคฺโค สวณสฺสคฺโค สมฺลลาปสฺสคฺโค
ปริภอกสฺสคฺโค กายสฺสคฺโคติ อิมหิ ปญฺหิ สฺสคฺเคหิ วิรหิตฺ ฯ
อยญฺจ ปญฺจวิโช สฺสคฺโค ราฐหิ ราชมหามตฺเตหิตฺติเยหิ
ติตฺติยสวณเกหิ อุปาสเกหิ อุปาสิกاهิ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณีหิตฺติ อฏฺฐหิ
ปฺกฺกเลหิ สทฺธิ ชาติ โส สพุโพปิ เณรฺสฺส นตฺถิตฺติ อัสสฏโฐจิ ฯ

อารทฺทวิริโยติ ปกฺกหิตฺติวิริโย ปริปฺปณฺณวิริโย ฯ ตตฺถ อารทฺทวิริโย ภิกฺขุ
คมเน อุปฺปนฺนิกเลสฺสจฺจ จานํ ปาปฺปณฺณิตฺติ น เทติ จาเน อุปฺปนฺนสฺส นิสชฺช
นิสชฺชชย อุปฺปนฺนสฺส สยณํ (๑) ปาปฺปณฺณิตฺติ น เทติ ตสฺมี ตสฺมี อิริยาปเถ อุปฺปนฺน
ตตฺถ ตตฺถเว นิกฺกณฺหาติ ฯ เถโร ปน จตฺตจตฺตาทิสวสฺसानิ มณฺเฑ ปิฏฺฐิ น
ปสาเรติ ฯ ตํ สนฺชย อารทฺทวิริโยติ อาท ฯ วัตตาทิ โอรุณนวัตตาทิ ฯ ภิกฺขุณฺ
อชฺชมาจาร์ ทิสฺวา อชฺช กเถสฺสามิ เสฺว กเถสฺสามิตฺติตฺตวตฺถาริ (๒) น กโรติ ฯ
ตสฺมี ตสฺมีเยว จาเน โอวทติ อนุสาสตฺติติ อตฺถโธ ฯ วจนกฺขโมติ วจนํ ขมติ ฯ
เอโก หิ ปรสฺสปี โอวาทํ เทติ สยํ ปน อณฺเณน โอวาทิยมาโน กุชฺชติ ฯ เถโร
ปน ปรสฺสปี โอวาทํ เทติ สยํ โอวาทิยมาโนปิ สิริสา สมฺปฏฺฐิจฺจติ ฯ
เอกทิวสํ กิร สาริปฺุตตฺถเณรํ สตฺตวสฺสสิโก สามเณโร ฆนฺเต สาริปฺุตต
๑ ม. เสยฺยํ ฯ ๒ ม. กถาววตฺถานํ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 168

คัมภากั นิवासณณโณ โอลมพตติ อาห ๗ เถโร กิณจิ อวตวาว เอกมนุดั
คนุตวา ปริมณฑลั นิวาเสตวา อากมม เอตตักั วกุณติ อัจริยาติ อณชลี
ปกุคยห อฏฐาสี ๗ ตทหุพพชิตโต สนุโต ชาติยา สตุตวสุสิโก ๗
โสปี มั อนุสาเสยย สมปฏิจันามิ มตุถเณนาติ อาห ๗

โฆทโกติ วตตุสมิ โอลิตณเณ วา อโนติณเณ วา วิติกุมมั ทิสวา
อาวโส ภิกขุณา นาม เอวั นิวาเสตพพิ เอวั ปารุปีตพพิ เอวั คนุตพพิ
เอวั จาตพพิ เอวั นิสีทิตพพิ เอวั ขาทิตพพิ เอวั ภูณชิตพพนติ ดนติวเสน
อนุสิฏฐี เทติ ๗ ปาปครหิติ ปาปปุคกุเล น ปสเส น เตสั วณัน สุณ
เตหิ สหุธิ เอกจกุกวาเพปี น วเสยย ๗

มา เมกตทสุสิ ทุสุสิโล (๑) กุสิโต หินวิริโย ๗

อปปสสุโต อนาทาน (๒) สมนุตตา กตุถจ อหุติ

เอวั ปาปปุคกุเลปี ครหติ สมณน นาม รากวสิเกน โทสโมหวิเกน
น โหตพพิ อูปนุโน ราโค โทโส โมโห ปหาคพโพติ เอวั ปาปชมเมปี
ครหตติ ทวิหิ การณหิ ปาปครหิ ภูนเต आयสุมา สาริปุตุโตติ วทติ ๗

เอวั आयสุมตา อานนุเทน โสพสหิ ปเทหิ เณรสส ยถาภูติ
วณณูปภาสเน กเต ก็ อานนุโท อตุตโน ปียสหายสุส วณณั กเถตุ น

เล่มที่ 10 เทวปุตตถ้อยคำวณณา หน้า 169

ลภติ กเถตุ (๑) ก็ ปน เตน กถิตฺ ตเถว โหติ ก็ โส สพฺพญญติ โกจิ ปาปปุคฺคโล
 วตฺตํ มา ลภิติ ฯ สตุถา ตํ วณฺณภณฺนํ อกฺุปปี สพฺพญญภาสิตํ กโรนฺโต
 ชินมฺหุทิกาย ลญฺจนฺโต เอวเมตฺนฺติ อาทิมาห ฯ เอวํ ตถาคเตน จ
 อานนฺทตฺเถเรน จ มหาสาวกสฺส วณฺเณ กถียมาเน ฐมฺภูกา เทวตา
 อุกฺกุหิตฺวา เอเตเหว โสฬสฺหิ ปเทหิ วณฺณํ กถียีสฺส ตโต อากาสฏฺกเทวตา
 สิตฺพลากา อุนฺหพลากา จาคุมฺมหาราชิกาคิ ยาว อกฺนิฏฺจพฺรหฺมโลกา
 เทวตา อุกฺกุหิตฺวา เอเตเหว โสฬสฺหิ ปเทหิ วณฺณํ กถียีสฺส ฯ เอเตนฺปาเยน
 เอกจกฺกวาฬํ อาทิ กตฺวา ทสฺส จกฺกวาฬสฺสเสสฺส เทวตา อุกฺกุหิตฺวา
 กถียีสฺส ฯ อถายสฺมโต สาริปุตฺตสฺส สทฺธิวิหาริกิ สฺสลิโม เทวปุตฺโต
 จินฺเตสิ อิมเ เทวปุตฺตา อตฺตโน อตฺตโน นกฺขตฺตกิฬํ ปหาย ตตฺถ จตฺวา
 มยฺหํ อุปชฺฌายสฺเสว วณฺณํ กเถนฺติ กจฺฉามิ ตถาคตฺสฺส สนฺติกํ กนฺตฺวา
 เอตเทว วณฺณภณฺนํ เทวตา ภาสิตํ กโรมีติ โส ตถา อกาสิ ฯ ตํ ทสฺเสตฺถ
 อถโข สฺสลิโม เทวปุตฺโตติ อาทิ วุคฺตํ ฯ

อุกฺกาวจาคิ อณฺเณสฺส ฐาเนสฺส ปณฺธิตํ อุกฺกํ วุจฺจติ หีนํ อวจํ ฯ อิธ ปน
 อุกฺกาวจาคิ นานาวิธา วณฺณนิภา ฯ ตสฺสา กิร เทวปริสาย นิลฺภูจฺฉานํ อติเนีลํ

ปีตกฎจัน อติปีตกำ โลहितกฎจัน อติโลहित โอทาทกฎจัน อจโจทาทนุติ
จตุพิธา วรรณนิภา ปาตุภวิฯ เตนว เสยยถาปี นามาติ จตุสโธ อุปมา
อาคตาฯ ตตุถ สุภโถติ สุนทโรฯ ชาติมาติ ชาติสมปนโนฯ สุปริกมมกโตติ
โชนาติปริกมเมเน สุภุจ ปริกมมกโตฯ ปณทุกมพเล จปีโตฯ (๑) เอวเมวณติ
รตุกมพเล อติเรกปณจสุวรรณเนน กตปิลนุชนัฯ คัม หิ ฆฎฎนมชชนกขมัม โหติฯ
ชมโพนทนุติ มหาชมพุสาขาย ปวตตณทียั นิพพตติ มหาชมพุผลรเส วา
ปจวิยั ปวิภูเจ สุวณณงุรา อฎฐหนุติ เตน สุวณเนน กตัม ปิลนุชนนุติปี อตุโธฯ
กมมารปุตต อุกามุขสุ กุสลัม สมปหฎฐนุติ (๒) กุสเลน กมมารปุตเตน
อุกามุเขน ปจิตวา สมปหฎฐัฯ ชาตุวิภงุเก อกตภณุฑั คหิตั อิธ ปน กตภณุฑัฯ
วิทุเชติ ทูริภูเตฯ เทเวติ อากาเสฯ นภั อพภูสสุกมาโนติ อากาสั อภิลงุณนุโตฯ
อิมินา ตรุณสุริยภาโว ทสฺสโตติ โสรโตติ โสรจเจเน สมนุนาคโตฯ
ทนุโตติ นิพพิเสวโนฯ สตุถุวณณภโตติ สตุถารา อากตวณุโณฯ สตุถา หิ
อฎฐปริสมชเณ นิสีทิตฺวา เสวถ ภิกุขเว สาริปุตตโมคคฺคฺลาเนติอาทินา
นเขน เณรสฺส วรรณั อหารติ (๓)ฯ เถโร อากตวณุโณ นาม โหติฯ กาลัม กงฺขตีต
๑ ม. ปณทุกมพเล นิกฺขิตุโตติ รตุตกมพเล จปีโตฯ

เล่มที่ 10 เทวปุตตลัทธิคตวณณา หน้า 171

ปรินิพพานกาลัม ปตฺเถติ ฯ ชีณาสโว หิ เนว มรณํ อภินนุทติ น ชีวิตํ ปตฺเถติ
ทิวเส (๑) เวตนํ คนฺตุวา (๒) จิตฺปุริโส วย กาลัม ปน ปตฺเถติ โอลเณนโต
ติฏฺฐตีติ อตุโธ ฯ เตนานห

นาภินนุทามิ มรณํ นาภินนุทามิ ชีวิตํ กาลัม จ ปาฏิกงฺขามิ นิพพิลํ
ภตฺติโก ยถาติ ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม นานาติตฺถิยสาวกาติ เต กิร กมฺมวาทีโน อเหตุํ ตสฺมา
ทานาทีนํ ปุณฺณานิ กตฺวา สกฺเข นิพฺพตฺตา เต อตฺตโน อตฺตโน สตฺถริ
ปสาเทน นิพฺพตฺตมฺหาติ สลฺยณโน หุตฺวา กจฺฉาม ทสพลสฺส สนฺติเก จตฺวา
อมฺหากํ สตฺถารานํ วณฺณํ กเถสฺสามาติ อากนฺตุวา ปจฺเจกคาถาหิ กถยีสฺสุ ฯ ตตฺถ
ฉินฺนุทิตมาริตติ ฉินฺนุทิตเต จ มาริตเต จ ฯ หตฺชานีสฺสูติ โปถเน จ ฐนชานีสฺสุ จ ฯ
ปุณฺณํ วา ปนาติ อตฺตโน ปุณฺณํปี น สมนุสฺสตี สขฺเขปโต ปุณฺณวาปุณฺณานํ
วิปาโก นตฺถิตติ วทติ ฯ ส เว วิสฺสาสมัจจิกฺขิตติ โส เอวํ กตฺปาปานํปี
กตฺปุณฺณานํปี วิปาโก นตฺถิตติ วทนฺโต สตฺถานํ วิสฺสาสํ อวสฺสยํ ปติฏฺฐํ
อจฺจิกฺขติ ตสฺมา มานนํ วนฺทนํ ปุชฺชนํ อรหตีติ วทติ ฯ ตโปชฺชิจฺจฺญาชาติ
กายกิลมถเตเปน ปาปชฺชิจฺจฺจนเนน ฯ สุตฺตฺตฺตฺโตติ สมนฺนาคโต
ปีหิตโต วา ฯ เชชฺชฺฉิตติ ตเปน ปาปชฺชิจฺจฺจโก ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฺเค หน้า 172

นิปโกติ ปณฺหิโต ๑ จาคฺชามสุสฺสฺวโตติ จาคฺชามาเนน สุสฺสฺวโต ๑ จาคฺชามา
 นาม สพฺพวาริวาริตโต จ โหติ สพฺพวารียุตฺโต จ สพฺพวาริชฺฐโต จ
 สพฺพวาริมุญฺโห จาติ อิมะ จตฺตารโ ภิกฺขุจาสา ๑ ตตฺถ สพฺพวาริวาริตโต จาติ
 วาริตสพฺพอุทโท ปฏิกฺขิตฺตสพฺพสีโตทโกติ อตฺถโ ๑ โส กิร สีโตทเก
 สตฺตสณฺณี โหติ ตสฺมา ตํ น วลฺลเชติ ๑ สพฺพวารียุตฺโตติ สพฺพเพน
 ปาปวารเณน ยุตฺโต ๑ สพฺพวาริชฺฐโตติ สพฺพเพน ปาปวารเณน ชฺฐปาโป ๑
 สพฺพวาริมุญฺโหติ (๑) สพฺพเพน ปาปวารเณน มุญฺโห ๑ ทิฏฺฐํ
 สุตํ จ อัจฺฉิขณฺติ ทิฏฺฐํ ทิฏฺฐํ เมติ สุตํ สุตํ เมติ อัจฺฉิขณฺโต น
 นิคฺคหนฺโต ๑ น หิ นฺน กิพฺพิสฺสีติ เอวรฺูป สตฺถา กิพฺพิสการโก นาม น โหติ ๑
 นานาติตฺถิเยติ โส กิร นานาติตฺถิยานํเขว อุปฺภุจาทโก ตสฺมา เต
 อารพฺภ วทติ ๑ ปกฺขโกติ กาทิยานนฺติ ปกฺโข กจฺจายโน ๑ นิกฺคจฺโหติ
 นานุปฺตฺโต ๑ มกฺขลปิปรณา เสติ มกฺขล จ ปฺรโณ จ ๑ สามณฺยปฺปตฺตาทิ
 สมณฺชเม โภจฺจิปฺปตฺตา ๑ น หิ นฺน เตติ เต สปฺปริเสหิ น ทฺวเร เตเขว โลก
 สปฺปริสชาติ วทติ ๑ ปจฺจภาสฺสีติ อัย อากฺโขโก อิมสํ นคฺคณิสฺสริกรานํ ทสพลสฺส
 สนฺติเก จตฺวา วณฺณํ กเถตฺติ เตสํ อวณฺณํ กเถสฺสามิติ ปฏฺิอภาสฺสีติ ๑
 ตตฺถ สหา รจฺิตเนติ (๒) สห วิตมตฺเตน ๑
 # ๑ ม. สพฺพวาริมุญฺโห ๑ ๒. ม. ตตฺถ สหาอริเตเนติ ๑

เล่มที่ 10 เทวปุตตลัทธิคตินิกายภูจกถา หน้า 173

ฉโว สิกาลิตติ ลามโก กามสิกาลิต ๗ โภจจุโกติ ตสเสว เววจนั ๗
ตงกสฺสราจาโรติ อาสงกิตตสมาจาโร ๗ น สตํ สริกฺโขติ ปณฺฑิตานัน สปุปรีสานัน
สทิสโ น โหติ ก็ ตฺวํ กามสิกาลิตสทิสโ ติตฺถิเย สีเห กโรสีติ ๗

อนฺวาวิสิตฺวาติ อัย เอวรฺูปานัน สตุถารานัน อวณฺณํ กเถติ เตเนว นัน
มฺเขน วณฺณํ กถาเปสฺสามิติ จินฺเตตฺวา ตสฺส สรีเร อนฺวาวิสิ อธิมฺจุจि เอว
อนฺวาวิสิตฺวา ๗ आयุตฺตาติ ตโปชฺคฺจฺจนเน ยุตฺตปฺยุตฺตา ๗ ปาลยํ ปวิเวกियนฺติ
ปวิเวกํ ปาลยนฺตา ๗ เต กิร นฺหาปิตปวิเวกํ ปาเลสฺสามาติ สยํ เกเส ลฺลยจฺนฺติ
จิวรปวิเวกํ ปาเลสฺสามาติ นคฺคา วิจฺรนฺติ ปิณฺฑปาตปวิเวกํ ปาเลสฺสามาติ
สุนฺขา วิย ภูมियํ วา ภูยจฺนฺติ หตฺถेสุ วา เสนาสนปวิเวกํ ปาเลสฺสามาติ
กณฺฎกเสยฺยาทีนํ กปฺเปนฺติ ๗ รูปे निविज्जाति तन्हातिภูजिहि रूपे पतिภูजिता ๗
เทวโลกาภินนฺทิโนติ เทวโลกปตฺถนกา ๗ มาติยาติ มจฺจา เตว มจฺजे
ปรโลกตฺถาย สมฺมาอนฺุสาสนฺตีติ วทติ ๗ อิติ วิทิตฺวาติ อัย ปจฺมํ เอเตสํ
อวณฺณํ กเถตฺวา อิทานิ วณฺณํ กเถติ โโก นฺ โข เอโสติ อวชฺเชนฺโต
ชานิตฺวา ๗ ये जन्तल्लिखसुमिं पภาसवण्णाति ये अनत्तलिखे
จन्तोภาสสุริโยภาสसुम्मराकिनฺทฺรณฺดารกรฺูปานัน ปภาวणฺณา ๗
สพฺเพว เต เตติ สพฺเพว เต ตยา ๗ นมฺจิติ มารํ อาลปติ ๗ อามิสํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤเค หน้า 174

มจฺฉานํ วรชย ชิตฺตตฺตติ ยถา มจฺฉานํ วรชฺชตฺตย พลิสลคฺคํ อามิสํ
จิปฺติ เอวํ ตยา ปสฺสฺมาเนน เอเต รุปา สตฺตฺตานํ วรชย ชิตฺตตฺตติ วทติ ฯ
มาณวคามิโยติ อัยํ กิร เทวปฺตฺตโต พุทฺธฺปฺปฺจฺจาโก ฯ ราชคหิยานนฺติ
ราชคหปฺพุตฺตานํ ฯ เสโตติ เกลาโส ฯ อมคามินนฺติ อากาสคามินํ ฯ
อุทฺธินนฺติ อุทฺถนิชานานํ ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ ยถา ราชคหิยานํ ปฺพุตฺตานํ
วิปฺโล เสฏฺโฐ หิมวณฺตปฺพุตฺตานํ เกลาโส อากาสคามินํ อาทิจฺโจ
อุทฺถนิชานานํ สมฺมุตฺโต นกฺขตฺตานํ จนฺโท เอวํ สเทวคฺคสฺส โลกคฺค
พุทฺโธ เสฏฺโฐ ฯ

ทสมํ ฯ ตติโย วคฺโค ฯ

เทวปฺตฺตตฺตฺตฺตวณฺณา นิฏฺฐิตา ฯ

โกศลสยัตตวณณา

ปจเม ภควตา สทธี สมฺโมทิตติ ยถา ขมณียาทีนึ ปุจฺจนฺโต ภควา
เตน เอวํ โสปี ภควตา สทธี สมฺปวตฺตโมโท (๑) อโหสิ ฯ
สีโตทกํ วิย อฺนุโหทเกน สมฺโมทิตฺตํ เอเกีภาวํ อคฺมาสี ฯ ยาย จ กจฺจึ โภ
โคตม ขมณียํ กจฺจึ ยาปณียํ กจฺจึ โภโต โคตมสฺส โคตมสาวกานญจ
อปฺปาพาธํ อปฺปาตงฺกํ ลหุญฺจํ พลํ ฆาสุวิหาโรติอาทิกาย กถาย สมฺโมทิต
ตํ ปิตฺติปาโมชฺชสงฺขาตสมฺโมทชนนโต สมฺโมทิตฺตํ ยุตฺตภาวโต จ สมฺโมทณียํ
อตุลฺลพฺยชฺชนมฺรุตตาย สุจิริมฺปิ กาลํ สาระตฺตํ นิรินฺตรํ ปวตฺเตตฺตํ อรหฺรูปโต
สริตพฺพภาวโต จ สาราณียํ ฯ สุขฺยमानสุขโต จ สมฺโมทณียํ อนุสฺสรียमानสุขโต
สาราณียํ ฯ ตถา พฺยชฺชนปริสฺสุทฺธตาย สมฺโมทณียํ อตุลฺลปริสฺสุทฺธตาย สาราณียนฺติ
เอวํ อนเนเกหิ ปริยาเยหิ สมฺโมทณียํ ถถ สาราณียํ วิตฺติสارهตฺวา ปริโยสาเปตฺวา
นิญฺจเปตฺวา อโธ ปุพฺเพ ตถาคตสฺส อทิจฺจตฺตา คฺุณาคฺุณวเสน คฺุณกิริภาวํ วา
อชานนฺโต เอกมฺนตฺตํ นิสิตฺติ เอกมฺนตฺตํ นิสินฺโน ยํ โอิวญฺญิกสํริ กตฺวา อาคโต
โลกนิสฺสรณภโวกฺกนฺติปฺลหํ ตํ ปุจฺจิตฺตํ ภวมฺปิ โนติอาทิมาย ฯ
ตตฺถ ภวมฺปิติ ปิกาวโร สมฺปิณฺชนตฺเถ นินฺปาโต ฯ เตน จ สตุถาโร
๑ ม. สมฺปวตฺตโมโท ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 176

สมปิตฺเตติ ๑ ยถา ปุรณาทโย สมมาสมพุทฺธมหาติ ปุชฺชานนฺติ เอวํ ภวํปี นู
ปุชฺชานาตีติ อตุโธ ๑ อิทมฺปน ราชาน อตุตโน ลทฺฐิยา โลกมมหาชเนน
คหิตปฺภินฺนาวเสน ปุจฺฉติ ๑ อถ ภควา พุทฺธสีหนาทํ นทฺนโต ยํ หิ ตํ
มหาราชชาติอาทิมาน ๑ ตตุถ อหํ หิ มหาราชชาติ อนุตฺตริ สพฺพเสฏฺฐิ
สพฺพญฺตฺตวณสงฺฆาตํ สมมาสมโพธิ อหํ อภิสมพุทฺธโรติ อตุโธ ๑ สมณพฺราหฺมณาติ
ปพฺพชฺชูปคมเนน สมณา ชาตีวเสน พฺราหฺมณา ๑ สงฺฆิโนติอาทิสู
ปพฺพชิตสมฺมุตฺตวาทสวํ เอตํ อตุตฺติติ สงฺฆิโน ๑ เสวว คโณ เอตํ
อตุตฺติติ คณฺโณ ๑ อจารสิทฺถาปนวเสน ตสฺส คณฺสฺส อจาริยาติ คณาจริยา ๑
ถาตาติ ปณฺถาตา ปากฺกา ๑ อปฺปิจฺฉา สนฺตฺตฺตฺตฺต อปฺปิจฺฉตฺตว วตฺตมฺปิ น นีวาเสนตีติ
เอวํ สมฺกฺกโต ยโส เอตํ อตุตฺติติ ยสฺสตีโน ๑ ติตฺตฺตฺตฺต ลทฺฐิกร ๑ สาธฺตสมฺมตฺตติ
สทฺต สปฺปริสฺตติ เอวํ สมฺมต ๑ พุทฺธสนฺตฺตติ อสุตฺวโต อนุทฺทวปฺปฺนุชฺชนสฺส ๑
ปุรโณติอาทินิ เตสํ นามโคตฺตฺต ๑ ปุรโณติ หิ นามเมว ๑ ตถา มกฺขตีติ ๑ โส
ปน โคสาลายํ ชาตฺตฺต โคสาลตี วุตฺโต ๑ นานฺตฺตฺตติ นานฺตฺต สุตฺโต ๑
เวทฺตฺตฺตฺตติ เวทฺตฺตฺต สุตฺโต ๑ กจฺจายโนติ ปกฺกฺกฺกฺก โคตฺต ๑ เกสกมฺพลสฺส
ธารณโต อชิโต เกสกมฺพโลติ วุตฺโต ๑

เตปี มยาติ กปฺปโกลาหฺลํ พุทฺธโกลาหฺลํ จกฺกฺกฺกโคลาหฺลนฺติ

ตีณิ โกลาหลานิ ฯ ตตถ วสุสสทสทสสมตถเก กปฺปญฺจจัน ภวิสฺสตีติ
กปฺปโกลาหลํ นาม โหติ อิตฺโต วสุสสทสทสสมตถเก โลโก วินสฺสตีติ
เมตฺตํ มาริสฺสา ภาวเถ กรุณฺณํ มุทิตํ อุเปกฺขณฺตํ มนุสฺสสฺสเป เทวตา โฆเสนฺตํ โย วิจรนฺตํ ฯ
วสุสสทสทสสมตถเก ปน พุทฺโธ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ พุทฺธโกลาหลํ นาม โหติ อิตฺโต
วสุสสทสทสสมตถเก พุทฺโธ อุปฺปชฺชิตฺวา ฆมฺมานุฆมฺมปฏิปํทํ ปฏิปนฺเนน สงฺฆมฺรตเนน
ปริวาริโต ฆมฺมํ เทเสนฺโต วิจริสฺสตีติ เทวตา อุคฺโขเสนฺตํ ฯ วสุสสทสทสสมตถเก
ปน จกฺกวัตติ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ จกฺกวัตติโกลาหลํ นาม โหติ อิตฺโต
วสุสสทสทสสมตถเก สตฺตฺรตฺนสมฺปนฺโน จาคฺคฺทฺทํปิสฺสโร ปโรสทสสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสโร (๑)
เวหาสฺงกโม จกฺกวัตติราชา อุปฺปชฺชิสฺสตีติ เทวตา อุคฺโขเสนฺตํ ฯ
อิเมสฺส ตีสุ โกลาหลेषु อิเม ฆ สตฺถาโร พุทฺธโกลาหลํ สุตฺวา อาจริเย
ปยิริปาสิตฺวา จินฺตามณฺนิวิชฺชาทีนํ อุคฺคณฺหิตฺวา มยฺยํ พุทฺธมฺมหาติ ปญฺญิณฺณํ
กตฺวา มหาชนปริวฺตฺตา ชนปํทํ วิจรนฺตฺตา อนุปฺปพฺเพน สาวตฺถิยํ สมฺปตฺตฺตา ฯ เตสํ
อุปฺปญฺจจกฺกา ราชาญํ อุปฺปสงฺกมิตฺวา มหาราช ปฺรณฺณกสฺสโป ฯเปฯ อชิโต เกสกมฺพโล พุทฺโธ
กิริ สพฺพญฺญูติ (๒) อาโรเจสฺสุ ฯ ราชา คฺคฺเมหฺว เน นิมนฺเตตฺวา อาเนถาติ อาห ฯ
เต คณฺตฺวา เตหิ ราชา โว นิมนฺเตติ รลฺโยเเว เกเห ภิกฺขุ
๑ ม. สทสสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสโร ฯ ๒ ม. พุทฺโธ กิริ สพฺพญฺญู กิราติ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 178

คณหฤดาติ วุฒดา คณตุ น อสุสหนติ ปุณปุณิ วุจจมานา อุปุฏจาگانิ
จิตตานุรกกษณตถาย อธิวาเสตวา สพะเพ เอกโตว อคมัสสุ ๗ ราชา อาสนานิ
ปลยญาเปตวา นิสิตินตติ อาห ๗ นิคณจัน อตตภาเว ราชุตมา (๑) นาม
ผรติ เต มหารเหตุ อาสนเหตุ นิสิติตุ อสกุโกนตทา ผลเกตุ เจว ภูมียลจ นิสิติตุ ๗

ราชา เอตตเกเนว นตติ เตสึ อนุโต สุกโก ฌมโมติ วตวา อาหาริ
อทตวาว ตาลโต ปตติ มุคเรน โปเถนโต วีย ตุมเห พุทธา น พุทธาติ
ปลยหิ ปุจจิติ ๗ เต จินตยีสสุ สเจ พุทธมहाติ วกขาม ราชา พุทธวิสเย
ปลยหิ ปุจจิตวา กเถตุ อสกุโกนตทา ตุมเห มยิ พุทธาติ มหาชนิ วลเจตวา
อาหิณตถาติ ชิวหิ ฉินทาเปยย อณณมปิ อนตถิ กเรยยาติ สกปฏิณณาย
เอว น มยิ พุทธาติ วทิสสุ ๗ อถ เน ราชา เกหโต นิกทตมาเปสิ ๗ เต
ราชมรโต นิกขนเต อุปุฏจากา ปุจจิตสู ก็ อจริยา ราชา ตุมเห ปลยหิ
ปุจจิตวา สกการสมมานิ อกาสิติ ๗ ราชา ตุมเห พุทธา น พุทธาติ (๒) ปุจจิติ
ตโต มยิ สเจ อยิ ราชา พุทธวิสเย ปลยหิ กถิมานิ อชานนุโต อเมหสุ
มนิ โทเสตสติ พหุ อปลยณิ ปสวิตสตีติ รลโย อนุกมปาย น มยิ
พุทธาติ วทิมहा มยมปน พุทธาเอว อมหากิ พุทธภาโว อุตเคน โชวิตวา หริตุ
๑ ราชุตมาติ ราชเตโชติ ฎีกา ๗ ๒ ม. พุทธา ตุมเหติ ปุจจิติ ๗

เล่มที่ 10 โภสลลัทธิคตินิกาย หน้าที่ 179

น สกุกาติ อิติ พหิทธา พุทฺธมหาติ อาหิสฺส รณฺโณ สนฺตฺเถ น
มยฺ พุทฺธาติ วทิสฺส ฯ อิทฺ คเหตุวา ราชา เอวมฺหา ฯ ตตฺถ กิ ปน ภา
โคตโม ททโร เจว ชาตฺยา นโว จ ปพฺพชฺชชยาติ อิทฺ อตฺตโน ปฏฺยณฺ
คเหตุวา วทติ ฯ ตตฺถ กิณฺติ ปฏฺยเขปวจันฺ ฯ เอเต ชาตฺยา มหฺลลกา จ
จฺรปพฺพชฺชิตา จ พุทฺธมหาติ น ปฏฺยชานนฺติ ภา โคตโม ชาตฺยา จ ททโร
ปพฺพชฺชชย จ นโว กิ ปฏฺยชานนฺติ มา ปฏฺยชานนฺติ อตฺโต ฯ

น อุณฺณตพฺพาทิ น อวชานิตพฺพา ฯ น ปรีโกตพฺพาทิ น ปรีกวิตพฺพา ฯ
กตเม จตฺตาริตฺติ กเถตฺตมฺยตาปฺจจฺญา ฯ ขตฺติโยติ ราชกฺุมารो ฯ อูรโคติ อาสีวิโส ฯ
อคุลิตฺติ อคุลฺยเว ฯ กิกฺขุติ อิมสฺมี ปน ปเท เทสนากุสฺลตฺตาย อตฺตानํ อพฺกนฺตรํ
กตฺวา สิลวณฺตํ ปพฺพชฺชิตํ ทสฺเสติ ฯ เอตฺถ จ ททโร ราชกฺุมารํ ทิสฺวา อุกกมิตฺวา
มกฺกํ อเทนฺโต ปารุปนํ อนปเนนฺโต นิสินฺนาสนฺโต อนฺนุจฺจนฺโต หตฺถิปิฏฺฐาทิหิ
อโนตฺรณฺโต เหฏฺฐา กตฺวา อวณฺณวเสน (๑) อณฺณมฺปิ เอวรूपํ อนาจารํ กโรนฺโต
ขตฺติยํ อวชานนฺติ นาม ฯ ภาทฺทโก วตฺยํ ราชกฺุมารो มหาคณฺโฑ มโหทโร ยงฺกิลฺยจ
โจรฺปทฺทวํ วุสฺสเมตฺถ ยตฺถ กตฺถจ จานเ รชชํ อนฺนุสาสิตฺถ สกฺขิสฺสตีตฺติอาทินิ
วทณฺโต ปรีโกติ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 180

นาม ฯ อณฺชนิสถากมตฺตมฺปิ อาสีวิสโปตํ กณฺณาทีสุ ปิลนฺธนฺโต
 อญฺคฺลิมฺปิ ชิวฺหมฺปิ อํสาเปนฺโต อฺรคํ อวชานาติ นาม ฯ ภาทโก วดาย
 อาสีวิโส อุกทเททฺทฺโก วย กณฺจเทว อํสํคํ กสฺสจเทว กาย วิสํ ฝริคํ
 สกฺขิสฺสตีตฺธาทีนํ วนฺโต ปรีโกติ นาม ฯ ขชฺชฺปนกมตฺตมฺปิ อคฺคิ คเหตุวา
 หตฺเถน กิพนฺโต กณฺทกฺขลิกาย ชิปนฺโต จุพาย วา สยนปฺปฏฺฐสาฎกปสฺสิพฺพกาทีสุ
 วา ชิปนฺโต อคฺคิ อวชานาติ นาม ฯ ภาทโก วดาย อคฺคิ กตรํ นฺโฆ
 ยากุภคฺคํ ปจฺจิสฺสตี กตรํ มจฺจมํสํ กสฺส สตี วิโนเทสฺสตีตฺธาทีนํ วนฺโต
 ปรีโกติ นาม ฯ ทหรสามณฺเระ ปน ทิสฺวา อุกกมิตฺวา มคฺคํ อเทนฺโตติ
 ราชกุมารํ วุตฺตํ อนาจารํ กโรนฺโต ภิกฺขุ อวชานาติ นาม ฯ ภาทโก วดาย
 สามณฺเระ มหาคณฺโฑ มโหทโร ยํกณฺจ พุทฺธวณฺํ อุกคเหตุํ ยํกณฺจ อรณฺณ
 อชฺโฆคเหตุวา วสฺสิคํ สกฺขิสฺสตี สจฺจตฺเถรกาลํ มนาโป ภวิสฺสตีตฺธาทีนํ วนฺโต
 ปรีโกติ นาม ฯ ตํ สพฺพมฺปิ น กาศพฺพนฺติ ทสฺเสนฺโต น อญฺญาตพฺโพ น
 ปรีโกตพฺโพติ อห ฯ

เอตทโวจติ เอตํ คธาพนฺธํ อโวจ ฯ คธา จ นามเตตา ตทตฺถทีปนาปี
 โหนฺติ วิเสสฺตถทีปนาปี ตตรฺริมา ตทตฺถมฺปิ วิเสสฺตถมฺปิ ทีเปนฺติเยว ฯ ตตฺถ
 ขตฺติยนฺติ เขตฺตนาํ อธิปตี ฯ วุตฺตํ เหตุ เขตฺตนาํ อธิปตีติ โข วาเสฎฺฐ ขตฺติโย

เล่มที่ 10 โสภลัทธิศรัทธา หน้า 181

ขัตติโยเดว ทูตย์ อภุขริ อูปนิพพตุนนติ ฯ ชาตีสมนุนนติ
ตาเยว ขตติยชาติยา ชาตีสมนุนัน ฯ อภิชาตุนติ ตีนี กุลานี อติกุกมิตวา ชาตํ ฯ
จानนติ การณํ วิชชติ ฯ มนุสฺสสินฺโทติ มนุสฺสเชฏฺฐโก ฯ ราชทณฺเฑนาติ
รณฺธา (๑) อุทฺธตทณฺเฑน โส อปโปโก นาม น โหติ ทสสทสฺสวีสตติสทสฺสปมาโณ
โหติเยว ฯ ตสฺมี ปกุกมเต กุสนฺติ ตสฺมี ปุคฺคเต พลวํ อูปกุกมติ ฯ รุกฺขํ
ชีวิทมตฺตโนติ อตฺตโน ชีวิทํ รุกฺขมาโน ตํ ขตติยํ ปรีวชเชยฺย น ฆญฺเญยฺย ฯ
อุจฺจาวเจหิตี นานาวิเชหิ ฯ วณฺเณหิตี สณฺจานเหหิ ฯ เยน เกนจิ (๒) หิ
วณฺเณน จรฺนฺโต โคจริ ลภติ ยทิ สปรวณฺเณน ยทิ เททฺทวณฺเณน ยทิ
ธมฺมนิวณฺเณน อนตฺมโส กลนฺทวณฺเณนปี จรฺติเยว ฯ อาสชฺชาติ ปตฺวา ฯ
พาลนฺติ เยน พาเลน ฆญฺโติ ตํ พาลํ นริ วา นารี วา ทํเสยฺย ฯ
ปฺหุตภกฺขนฺติ พหุภกฺขํ ฯ อคฺคิสฺส หิ อภกฺขํ นาม นตฺติ ฯ ชาลินนฺติ
ชาลวณฺตํ ฯ ปาวกนฺติ อคฺคิ ฯ ปาวกนฺติปิ ปาโจ ฯ กณฺหวตฺตนินฺติ วตฺตนิตี มคฺโค
อคฺคินา คตฺมคฺโค กโณห โหติ กापโก ตสฺมา กณฺหวตฺตนิตี วุจฺจติ ฯ
มหา หุตฺวานาติ มหนฺโต หุตฺวา ฯ อคฺคิ หิ เอกทา ยาว พุรฺหุมโลกปฺปมาโณปิ
โหติ ฯ ชายนฺติ ตตฺถ ปาโรหาติ ตตฺถ อคฺคินา ททฺธเม

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 182

วเน ปาโรหา ชายนุติ ฯ ปาโรหาติ ตินรุขาทโย วุจุนุติ ฯ เต หิ อคฺคินา
 ททฺธฏฺฐาเน มฺลุมตฺเตปิ อวสฺสึเจ ปาทโต โรหนุติ ชายนุติ วทฺธนุติ ตสฺมา
 ปาโรหาติ วุจุนุติ ฯ ปุณ โรหนตฺถเน วา ปาโรหา ฯ อโหฺรตฺตานํ อจฺเจยติ
 รตฺตทิวานํ อติกกเม ฯ นิทาเมปิ เทเว วุจฺจมตฺเต ชายนุติ ฯ
 ภิกฺขุ ทฺทติ เตชสาติ เอตฺถ อกฺโกสนตฺตํ ปจฺจกฺโกสนตฺโต ภณฺทนตฺตํ
 ปฏิภณฺทนตฺโต ปฺหรนตฺตํ ปฏิปฺปฺหรนตฺโต ภิกฺขุ นาม กณฺจิ ภิกฺขุ เตชสา
 ทฺทิตฺตํ น สกฺโกติ ฯ โย ปน อกฺโกสนตฺตํ น ปจฺจกฺโกสนตฺติ ภณฺทนตฺตํ น
 ปฏิภณฺทตฺติ ปฺหรนตฺตํ น ปฏิปฺปฺหรตฺติ ตสฺมี วิปฺปฏิปฺนโน ตสฺส ลีลเตเชน ทายฺหติ ฯ
 เตนตฺตํ วุตฺตํ ฯ น ตสฺส ปุตฺตา ปสวติ ตสฺส ปุตฺตธิตโรปิ โคมหิสกฺกกุฏฺฐสฺวกราทโย
 จ (๑) สพฺเพปิ (๒) น ภวนฺติ วินสฺสนตฺติติ อตฺถโธ ฯ ทายาทา วินฺทเร
 ธนฺนติ ตสฺส ทายาทาปิ ธนํ น วินฺทนฺติ ฯ ตาลวตฺถุ ภวนฺติ เตติ เต ภิกฺขุ
 เตชสา ททฺธมา วตฺถุมตฺตาวสฺสึจฺจา มตฺถกา ฉินฺนตาโล วีย ภวนฺติ
 ปุตฺตธิตาทิวเสน น วทฺธนฺตฺติติ อตฺถโธ ฯ

ตสฺมาติ ยสฺมา สมณเตเชน ททฺธมา มตฺถกจฺฉินฺนตาโล วีย อวิรุพฺพหฺมมา
 ภวนฺติ ตสฺมา ฯ สมฺมเทว สมฺมาจเรติ สมฺมา สมฺมาจเรยฺย ฯ สมฺมา สมฺมาจเรนฺเตน ปน
 กิ กาทพฺพํ ฯ ขตฺติยํ

เล่มที่ 10 โภสสลัทธิอุคตวณณา หน้า 183

ดาว นิสฺสาย ลทุชคามนิคมยานพาหนาทิอานิสฺสํ (๑) อูรคํ นิสฺสาย ตสฺส
 กิพาปนเนน ลทุชพฺพํ วตฺถหิรณฺณสฺวณฺณาทิอานิสฺสํ อคฺคิ นิสฺสาย
 ตสฺसानุภาเวน ปตฺตพฺพํ ยาคฺคตฺตปจฺจนสีตวิโนทนาทิอานิสฺสํ ภิกฺขุํ นิสฺสาย ตสฺส
 วเสน ปตฺตพฺพํ อสฺตสฺวณฺณสฺตปรีโยทปนสมคฺคาธคฺมาทิอานิสฺสํ(๒) สมฺปสฺสฺมาเนน
 เอเต นิสฺสาย ปุพฺเพ วตฺตปฺปกาโร อาทีนโว อตฺถิ กิ อิมหิตี น สพฺพโสว
 ปหาตพฺโพ ๑ อิสฺสรียตฺถิเกน จ วตฺตปฺปกาโร อวชานนณฺจ ปรีภวณฺณจ
 อกตฺวา ปุพฺพภูจฺยาธิปจฺจานิปาตาทีหิ อูปาเยหิ ขตฺติยกฺมาโร โตเสตพฺโพ เอวํ
 ตโต อิสฺสรียํ อธิคมิสฺสตี ๑ อหิตฺตฺถิเกน อูเร วิสฺสาสํ อกตฺวา นาควิษฺฐํ
 ปรีวตฺเตตฺวา อชฺปนเทน ทณฺเฑน คีวาย คเหตุวา วิสฺหเรณ มฺเณน ทาตฺม
 โธวิทฺวา เปพายํ ปกฺขิปิตฺวา กิพาปนฺเตน จริตพฺพํ ๑ เอวํ ตํ นิสฺสาย
 ฆาตฺจฺฆาตนาทีนํ ลภิสฺสตี ๑ ยาคฺคปจฺนาทีนํ กตฺตฺกามาเนน อคฺคิ วิสฺสาเสน
 ภณฺณกฺขลิกาทิสฺส อปกฺขิปิตฺวา หตฺเถหิ อนามสนฺเตน โคมยจฺณฺณาทีหิ ชลิตฺวา
 ยาคฺคปจฺนาทีนํ กตฺตพฺพานิ เอวํ ตํ นิสฺสาย อานิสฺสํ ลภิสฺสตี ๑ อสฺตสฺวานาทีนํ
 ปตฺถยฺนฺเตนปี ภิกฺขุํ อตีวิสฺสาเสน เวชฺชกมฺมทฺตกมฺมนวกมฺมาทีสฺส (๓) อโยเชตฺวา
 จตฺตฺหิ ปจฺจเยหิ สกฺกจฺจํ อฺปฺภฺจาทพฺโพ เอวํ ตํ นิสฺสาย อสฺตปฺพํ พุทฺธวณฺณํ
 # ๓ ม. เวชฺชกมฺมนวกมฺมาทีสฺส ๑ ย. เวชฺชกมฺมทฺตกมฺมาทีสฺส ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 184

อสุตปุพพ์ ปณฺหวินิจฺฉยํ ทิฏฺฐชฺรมฺมิกสมฺปรายิกํ อตฺถํติสฺโส กุลสมฺปตฺติโย
 ฉ กามสฺสคฺคานิ นว จ พุรฺหมฺโลเก ปตฺวา อมตฺมหานิพฺพานทสฺสนมฺปิ
 ลภิสฺสตีติ อิมมตฺถํ สนฺชาย สมฺมเทว สมาจเรติ อห ๑ เอตทโวจติ
 ชฺรมฺมเทสนํ สุตฺวา ปสฺนโน ปสาทํ อวิกโรนฺโต เอตํ
 อภิกฺกนฺตฺนฺติอาทิวจัน อโวจ ๑ ตตฺถ อภิกฺกนฺตฺนฺติ อติกนฺตํ อติอิฏฺฐิ
 อติมฺนาปํ อติสฺนฺทฺรนฺติ อตฺโถ ๑ เอตฺถ เอเกน อภิกฺกนฺตสทฺเทน เทสนํ โถเมติ
 อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต ยทิตํ ภควโต ชฺรมฺมเทสนาติ ๑ เอเกน อตฺตโน ปสาทํ
 อภิกฺกนฺตํ ฆนฺเต ยทิตํ ภควโต ชฺรมฺมเทสนํ อากมฺม มม ปสาทิติ ๑
 ตโต ปริ จตฺถิ อูปฺมาหิ เทสนํเยว โถเมติ ๑ ตตฺถ นิกฺกฺชฺชิตฺนฺติ อโฆมฺขจปีติ
 เหฏฺฐามฺขชาติ วา ๑ อุกฺกฺชฺชเยยฺยติ อูปริ มฺขํ กเรยฺย ๑ ปฏิจฺฉนฺนต
 ตินฺนาทินฺนาทิตํ ๑ (๑) วิวเรยฺยติ อุกฺกฺมาญฺเยย ๑ มุพฺพทสฺสาติ ทิสามุพฺพทสฺส ๑
 มคฺคํ อจฺจิกฺกฺชฺชเยยฺยติ หตฺถเถ คเหตุวา เอส มคฺคโคติ วเทยฺย ๑ อนฺธกาเรติ
 กภาพกฺขจาทฺต
 วุตฺตํ โหติ ยถา โภจิ นิกฺกฺชฺชิตํ อุกฺกฺชฺชเยยฺย เอวํ สทฺชฺรมฺมวิมฺขํ อสทฺชฺรมฺเม ปติตํ
 มํ สทฺชฺรมฺมา วุฏฺฐาเปเนเตน ยถา ปฏิจฺฉนฺนํ วิวเรยฺย เอวํ กสฺสปสฺส ภควโต
 สาสนฺนฺตรธานา

๑ ม. ตินฺนปณฺณาทินฺนาทิตํ ๑

ปกฺติ มิจฺฉาทิฏฺฐิหณปฏิจฺจนันํ สาสนํ วิวรณฺเตน ยถา มุพฺพหฺสฺส
 มคฺคํ อจฺฉิขฺเขยฺย เอวํ กุมฺมคฺคมิจฺฉามคฺคปฏิปฺนฺนสฺส เม สคฺคโมกฺขมคฺคํ
 อวิกโรนฺเตน ยถา อนฺธการเ เทลปไซฺหํ ชาเรยฺย เอวํ โมหนฺธการเ นิมฺมุคฺคสฺส
 เม พุทฺธาทิตฺตทรูปานิ อปฺสฺสโต ตปฺปฏิจฺฉาทกโมหนฺธการวิทฺธสฺสทฺเตสนาปไซฺหํ
 ชาเรนฺเตน มยฺหํ ภควตา เอเตหิ ปฺริยาเยหิ ปกาสิตฺตตฺตา อเนกปฺริยาเยน
 ฐมฺโม ปกาสิโต ฯ เอวํ เทสนํ โถเมตฺวา อิมาย เทสนาย รตนตฺตยปฺสนนฺจิตฺโต
 ปฺสนนฺการิ กโรนฺโต เอสาหนฺติอาทิมาย ฯ ตตฺถ เอสาหนฺติ เอโส อหํ ฯ
 ภควนฺตํ สฺรณํ กจฺฉามิ ฐมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจจาติ ภควนฺตณฺจ ฐมฺมณฺจ สงฺฆณฺจจาติ
 อิมํ รตนตฺตยํ สฺรณํ กจฺฉามิ ฯ อุปาสกํ มํ ภนฺเต ภควา ชาเรตฺตุติ มํ ภควา
 อุปาสกโก อยฺนติ เอวํ ชาเรตฺตุ ชานาตฺตุติ อตฺถโธ ฯ อชฺชตฺตคฺเคติ อชฺชตฺติ อาที กตฺวา ฯ
 อชฺชตฺตคฺเคติ วา ปาโจ ทกาโร ปทสนฺธิกโร อชฺช อคฺคํ กตฺวาติ อตฺถโธ ฯ
 ปาณฺุเปตฺนติ ปาณฺุเหติ อุเปตฺติ ฯ ยาว เม ชีวิตฺตํ ปวตฺตติ ตาว อุเปตฺติ อนนฺถสฺสตฺตํ
 ตีหิ สฺรณคฺมเนหิ สฺรณคตฺตํ อุปาสกํ กปฺปียการกํ มํ ภควา ชาเรตฺตุติ อยเมตฺถ
 สงฺเขโป วิตฺถาโร ปน สฺมจฺจลวิลาสิเนยฺยา ทิฆนิกายญฺจกถาย สามนฺถผลสฺสฺสฺส
 สพฺพาการเณ วุตฺโตติ ฯ

ปจฺมํ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 186

ทศิเย ๑ อภิวัตเตวติ ปริมุตเต สรรคตตต อธิ อภิวัตเตสิ ๑
อชตตตตติ นิกชตตติ อตตโน สนนานเน ออุปชชชตติ อตโต ๑ โลกาทิส
ลพททททท โลก ทุสททททท โทโส มุยททททท โมโห ๑ หีสตติ
วิหเจตติ นาสเนตติ วินาสเนตติ ๑ อตตสมมุตตติ อตตนิ สมมุตตา ๑ ตจสารี
สปลผลตติ ยถา ตจสารี เวพพา นัพพา อตตโน ผล หีสติ วินาสติ
เอว หีสตติ วินาสเนตติ ๑

ทศิย ๑

ตติเย ๑ อณตต รามรณตติ รามรณโต มุตโต นาม อตติ
ปจจติ ๑ ขตติยมหาสาลาติ ขตติยมหาสาลา นาม มหาสารปตตติ ขตติยา ๑
เยสิ หิ ขตติยานัน เภจิมนตเตน โภจิสตติ นิชานคตติ โหติ ตโย กหาปณมภา
วพทชชตตติ เภจิมนตเตน ราสี กตวา จปีตา โหนติ เต ขตติยมหาสาลา
นาม ๑ เยสิ พุราหุณนัน อสีติโภจิชนัน นิหิตติ โหติ ทิชชชโต กหาปณมภา
วพทชชตตติ เภจิมนตเตน ราสี กตวา จปีโต โหติ เต พุราหุณนมหาสาลา
นาม ๑ เยสิ คหปตตินัน จตตตพิสโภจิชนัน นิหิตติ โหติ กหาปณมภา
วพทชชตตติ เภจิมนตเตน ราสี กตวา จปีโต โหติ เต คหปตติมหาสาลา นาม ๑
อจจตตติ อีสตรา ๑ นิชานคตตต (๑) มหนตตตต มหทชชช ๑
๑ ม. ย. นิชานคตตตต ๑

เล่มที่ 10 สารตลปกาสินียา สภาดาวคฤศ หน้า 188

อตฺตปฺปตฺติโก กิรุตฺต สุตฺตสฺส นิกฺเขโป ๑ สิวิกสาทาย นิสิตฺตวา กถิตนฺตติ
 วทนฺตติ ๑ ตตฺถ ภควา จิตฺรานิ รตฺยานาทีนึ ทิสฺวา ทิฏฺฐเมว อุปมํ กตฺวา
 ชีรณฺตติ เว ราชรตฺตติ คาทมาห ๑ ตตฺถ ชีรณฺตฺติ ชรี ปาปฺณนฺตติ ๑
 ราชรตฺตติ รณฺโณ อภิรฺฐปา รตฺตา ๑ สฺวจิตฺตตฺติ สฺวณฺณรชตฺตาทิหิ
 สฺกฺกฺชฺ จิตฺตตฺติ ๑ อโธ สรีรมฺปิ ชรี อุเปตฺติ เหวรฺฐเปสฺ อุปาทินฺนเกสฺ
 สาทารมฺเยสฺ รตฺเตสฺ ชรณฺเตสฺ อิมสฺมี อชฺฉตฺตติเก อุปาทินฺนเก
 มฺสโลหิตาทิมเย สรีเร ก็ วตฺตพฺพิ สรีริ ชรี อุเปติเยวตฺติ อตฺโธ ๑ สนฺโต
 หเว สพฺภึ ปเวทยนฺตฺติ สนฺโต สพฺภึ สทฺธิ สตฺ ฌมฺโม น ชรี อุเปตฺติ
 เอวํ ปเวทยนฺตฺติ ๑ สตฺ ฌมฺโม นาม นิพฺพานํ ตํ น ชีรติ อชรี อมรณฺตติ เอวํ
 กถณฺตฺติ อตฺโธ ๑ ยสฺมา วา นิพฺพานํ อากมฺม สีนฺทสกาวา กิเลสา ภิชฺชนฺตติ
 ตสฺมา ตํ สพฺภึตฺติ วุจฺจติ ๑ อิติ ปุริมฺปทสฺส การณํ ทสฺเสนฺโต สนฺโต หเว
 สพฺภึ ปเวทยนฺตฺติ อห ๑ อิทํ หิ วุจฺจํ โหติ สตฺ ฌมฺโม น ชรี อุเปติ
 ตสฺมา สนฺโต สพฺภึ ปเวทยนฺตฺติ อชรี นิพฺพานํ สตฺ ฌมฺโมติ อจิกฺขณฺตฺติ
 อตฺโธ ๑ สฺนฺทราธิวจันํ วา เอตํ สพฺภึตฺติ ๑ ยํ สพฺภึชฺมมฺภูตํ นิพฺพานํ สนฺโต
 ปเวทยนฺตฺติ กถณฺตฺติ โส สตฺ ฌมฺโม น ชรี อุเปตฺติ อตฺโธ ๑

ตติยํ ๑

จตุตถ ๑ รโห คตสสาติ รหสิ คตสส ๑ ปฐิสลลีนสสาติ นิสีนสส
เอกีภูตสส ๑ เอวมตัม มหาราชาติ อิธ ภควา อิมั สุตตัม สพพญญภาสิตัม
กโรนุโต อาห ๑ อนุตเทนาริปนุนสสาติ มรณน อชโฆตถตสส ๑

จตุตถิ ๑

ปลยจเม ๑ หตถิกายอติ หตถิกญา ๑ เสเสสุปี เอเสว นโย ๑
ถัวโรติ ปีทหนั ๑ สาธุ สพพตถ ถัวโรติ อิมินา กम्मปถเกทอ อปตตสส
กम्मสส ถัวริ ทสเสติ ๑ ลชชิติ หิริมา ๑ ลชชีกหณน เจตถ ออตตปมปิ
คหิตเมว โหติ ๑

ปลยจม ๑

นญเจ ๑ อุพาเร อุพาเรติ ปณิเต จ พหุเก จ ๑ มชชนุตติ
มานมชชนน มชชนุตติ ๑ อติสารนุตติ อติกกม ๑ กุญนุตติ ปาสั ๑
ปลจาสนุตติ ปลจนา เตสั ๑

นญจ ๑

สตุตเม ๑ กามเหตุติ กามมูลกั ๑ กามนิทานนุตติ กามปลจยา ๑
กามาธิกรณนุตติ กามการณา ๑ สพพานิ เหตุานิ อญญมญญเวจจนาเนว ๑ ภทรมุโขติ
สุนุทรมุโข ๑ เอกทิวสั กิร ราชา อตุถกรณ (๑) นิสีทิ ๑ ตตุถ ปลจมตรั ลญจ
คเหตุวา นิสินนา อมจจา อสามิเก สามิเก กรีสู ๑ ราชา ตัม ญตวา

๑ ม. อญญกรณ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤเค หน้า 190

มยหิ ตาว ปจวิสุตฺตสฺส สมมุขา เจเต เอวํ กโรนฺติ ปรมมุขา กิณฺนาม น
กริสฺสนฺติ ปญฺญาธิสฺสฺติ อิทานิ วิทฺฐทโก เสนาปติ สเคน รชฺเชน ก็ มยหิ
เอวฺรุเปหิ ลญฺจาทเกหิ มุสวาทีหิ สทฺธิ เอกญฺจาน นิสฺชชยาติ จินฺเตสิ ฯ
ตสฺมา เอวมาห ฯ จิปปวํ โอทฺทิตฺตฺติ กุมินํ วิย โอทฺทิตฺตํ ฯ ยถา มจฺจนา โอทฺทิตฺตํ
กุมินํ ปวิสฺสนฺตา น ชานนฺติ เอวํ สจฺจตา กิเลสกาเมน วตฺตुकามํ วิติกฺกมนฺตา
น ชานนฺตีสฺติ อตฺถโธ ฯ

สจฺจตมํ ฯ

อภฺจเม ฯ อตฺถติ นฺ โข เต มลฺลิกเกติ กสฺมา ปุจฺจติ ฯ อัย กิร
มลฺลิกกา ทุกฺกตมาลาการสฺส ฐิตา เอกทิวสํ อาปณฺโต ปุวํ คเหตุวา มालารามํ
คณฺตวาว ขาติสฺสามิติ คจฺจนฺติ ปฏฺิเปเถ ภิกฺขุสงฺฆปรีวาริ ภควนฺตํ ภิกฺขาจาริ
ปวิสฺสนฺตํ ทิสฺวา ปสนฺนจิตฺตา ตํ ภควโต อทาสิ สจฺจตา นิสฺสีทนาการิ ทสฺเสสิ ฯ
อานนฺทตฺเถโร จิวริ ปญฺญเปตฺวา อทาสิ ฯ ภควา ตตฺถ นิสฺสีทิตฺวา ตํ ปุวํ
ปรีภฺยชิตฺวา มุขํ วิทฺฐาเลตฺวา สิตํ ปาตฺวา กาสิ ฯ เถโร อิมิสฺสา ฆนฺเต โภ
วิปาโก ภวิสฺสฺตีสฺติ ปุจฺจติ ฯ อานนฺท อชฺเชว สวา ตถาคตสฺส ปจฺมํ โภชนํ
อทาสิ อชฺเชว โภสฺสรณฺโณ อคฺคฺมเหสิ ภวิสฺสฺตีสฺติ ฯ ตํทิวสเมว ราชา กาสิคาม
ภาคิเนยฺเยน ยฺยทฺธึ ปราชิตฺโต ปลายิตฺวา นครํ อากจฺจนฺโต มालารามํ ปวิสิตฺวา
พลกายสฺส อากมนํ

อากเมลี ฯ ตสุส ตา วตต์ อกาสิ ฯ โส ตาย กตวตเต ปสิทิตวา ตั
 อนุเตปฺริ อติหาราเปตฺวา ตั อคฺคมเหสิญฺจฺจเน จเปสิ ฯ
 อเถกทิวสั จินฺเตสิ มยา อิมิสฺสา ทุกฺกตฺกตฺสฺส ธีคฺยา มหนตฺ อิตฺสรียิ
 ทินฺนํ ยนฺนุนาหิ อิมิ ปุจฺเจยฺย โก เต ปิโยติ ฯ ตา ตฺวํ เม มหาราช ปิโยติ
 วตฺวา ปน มํ ปุจฺฉิสฺสตี อตฺสฺสาหิ มยฺหมปิ ตฺวํเยว ปิยาติ วุทฺขามิติ ฯ
 โส อลฺลวมลฺลวํ วิสฺสาสชนนตฺถิ สมฺโมทนียิ กถิ กเถนฺโต ปุจฺฉติ ฯ ตา ปน
 เทวิ ปณฺทิตา พุทฺธปฺญฺจายิกา ธมฺมปฺญฺจายิกา สงฺฆปฺญฺจายิกา มหาปฺญฺญา ตสฺมา
 เอวํ จินฺเตสิ นายิ ปิโยห รัญฺโฆ มุขิ โอลฺลเกตฺวา กเถตฺพฺโพติ ฯ ตา สรเสเนว
 กเถตฺวา ราชานํ ปุจฺฉิ ฯ ราชา ตาย สรเสน กถิตตฺตา นีวตฺติตฺติ อลฺลนฺโต
 สยมฺปิ สรเสนเวว กเถตฺวา สฺกการณิ (๑) อิทิ ตถาคตฺสฺส นํ อาริเจสฺสามิติ
 กนฺตฺวา ภกฺวโต อาริเจสิ ฯ เนวชฺฌคาคิ นาธิจฺฉติ ฯ เอวํ ปิโย ปุถุ อตฺตา
 ปเรสนฺติ ขธา เอกสฺส อตฺตา ปิโย เอวํ ปเรสิ ปุถุตฺตานํปิ (๒) อตฺตา ปิโยติ
 อตฺถิโต ฯ

อภฺจิมํ ฯ

นวเม ฯ ญฺญปฺนิตานิติ ญฺณํ อฺปนิตานิ ญฺณาย พุทฺธานิ โหนฺติ ฯ
 ปริกมฺมานิ กโรนฺตฺติ เอตฺตาวตฺตา เตหิ ภิกฺขุหิ รัญฺญา (๓) อารทฺษยลฺโฆ ตถาคตฺสฺส
 อาริจิตฺโต ฯ กสฺมา ปน
 #๑ ม. สการณิ ฯ ๒ ม. ย. ปุถุสฺตฺตานมฺปิ ฯ ๓ ม. ย. รัญฺโฆ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 192

รณณา อัย ฆณโธ อารทุโธ หุสสุปีนปฏิฆาตาย ๑ เอกทิวส์ กิร ราชา
สพพาลงการปฏิฆณฺฑิตโต หตุถิกษนุชวรคโต นคร อนุสณฺจรณฺโต วาตปานํ
วิวริตฺวา โอลอกยมานํ เอกํ อิตถิ ติสฺวา ตสฺสา ปฏิพทฺชิตฺโต ตโต
ปฏินิวตฺติตฺวา อนฺเตปฺริ ปรวีสิตฺวา เอกสฺส ปฺริสสฺส ตมตถํ อารโจะตฺวา
คจฺฉ ตสฺสา สสฺสามิกภาวํ วา อสฺสามิกภาวํ วา ชานาหิติ เปเสสิ ๑ โส ตํ
คณฺตฺวา ปุจฺฉิ ๑ สว เอส เม สามิกโ อปณฺเน นิสินฺโนติ ทสฺเสสิ ๑ ราชปฺริโ
รณฺโธ ตมตถํ อากิจิ ราชา ตํ ปฺริสํ ปกฺโกสาเปตฺวา มํ อฺปฏฺฐหาติ อห ๑
นาหํ เทว อฺปฏฺฐาคฺ์ ชานาหิติ จ วุตฺเต อฺปฏฺฐานํ นาม น อจารยสนฺติเก
อฺคฺคเหตุพฺพนฺติ พลกาเรน อวฺรผลกํ กหาเปตฺวา อฺปฏฺฐากํ กಾರೆสิ ๑
อฺปฏฺฐหิตฺวา เกหํ คตมตฺตเมว จ นํ ปฺน ปกฺโกสาเปตฺวา อฺปฏฺฐาเกน นาม รณฺโธ
วจนํ กตฺตพฺพิ คจฺฉ อิต โยชนมคฺเค (๑) อมฺหากํ สีสฺโชน โปกฺชรมิ อตฺถิ
ตโต อรฺณมตฺตคฺคจฺจ โลหิตฺุปลมาลณฺจ คณฺหิตฺฺวา เอหิ ๑ สเจ อชฺเชว นาคจฺฉสิ
ราชาณฺนเต กริสฺสามิติ วตฺวา เปเสสิ ๑ โส ราชภเยน นิกฺษมิตฺวา คโต ๑
ราชาปี ตสฺมี คเต โทวาริกํ ปกฺโกสาเปตฺวา อชฺช สายณฺเหเยว ทฺวาริ
ปีทหิตฺฺวา อหํ ราชทฺโต วา อฺปฺราชทฺโต วาติ ภาณฺนตฺตานมฺปี

มา วิวริติ อาห ๗ โส ปุริโส มตติกณจ อุปลานิ จ คเหตุวา ทวารเ ปัททิตมตเต
อาคนุตวา พหุ วทนุโตปี ทวาริ อลภิตวา ปริสสยภเยน เขตวนัน คโต ๗ ราชาปี
พลวปริพาเหณ อภิภูโต กาลे นิสิตติ กาลेतติภูจติ กาลे นิปชชติ
สนุนิภูจัน อลภนุโต ยตถ กตถจि นิสินนโกว มกฏญินิทาย นินิทายติ ๗
ปุพเพปิ ตสมิเยว นครे जत्तारो सेฏ्ठिपุตता प्रथारकम्मं कत्वा
ननुโทปนุนุทาย นาม โลหภูมิยา นิพพตตีสุ ๗ เต เณนุเททกั ปจมานา तीस
वसुसहस्रानि हेग्गजा कज्जनता गुम्मिया तल्लि पाप्पुनन्दि तीस वसुसहस्रानि
उप्री कज्जनता मत्तकं पाप्पुनन्दि ॗ ते तं तिवल्लि आलोकं ओलोकेत्वा उत्तन्नो
तुकग्गुयेन ऐकेकं कालं वत्तुकामा वत्तुं ओसग्गोन्ता ऐकेकं ओग्गमेव आहंसु ॗ
ऐโก सकारं ऐโก सोकारं ऐโก नकारं ऐโก तुकारं आह ॗ राचा तेत्तं
नेरयिक्कत्तानं सत्तं सुत्तकालतो पग्गुया सुग्गं ओविन्नुत्तानो तं रत्तत्तावसेत्तं
वीदिनामेत्ति ॗ ओरुणे ओग्गिते पुโรहितो आคนत्तวา तं सुखसेय्यं पुग्गि ॗ โส กุโต
मे आग्गिय सुखन्नुत्ति वत्तวา सुปีने ओवरुणे सत्तत्ते ओสโอสินन्दि आग्गि ॗ พุราหุมโณ
อิมสสุ รณโณ อิมินา สุปีเนน วุत्ตัมมิ วา หานิ วา นตถิ อปิจ
๑ ม. รากปริพาเหณ ๗

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 194

โฆ ปน ย อิมสฺส เกเห อตฺถิ ตํ สมณสฺส โคตมสฺส โหติ โคตมสาวกานํ
โหติ พุราหฺมณาปี กิณฺจि น ลภนฺติ พุราหฺมณานํ ภิกฺขุํ อุปฺปาเทสฺสามิติ
ภาริโย มหาราช สฺปิโน ตีสุ ชานีสุ เอกา ปญฺญาติ รชฺชนฺตราโย วา
ภวิสฺสตี จีวิตนฺตราโย วา เทโว วา น วสฺสิสฺสตีตี อาห ๑ กถํ โสตฺถิ ภเวยฺย
อาจริยาติ ๑ มนฺเตตฺวา ฅาตุํ สกฺกา มหาราชชาติ ๑ คจฺจถ อาจริเยหิ สทฺธี มนฺเตตฺวา
อมฺหากํ โสตฺถิ กโรธาติ ๑ โส ลีวิกสาลาญํ พุราหฺมणे สนนฺิปาเตตฺวา ตมตฺถํ
อาโรเจตฺวา วิสุํ วิสุํ คนฺตฺวา เอวํ วทธาติ ตโย วคฺเค อกาสิ ๑ พุราหฺมณา ปวีสิตฺวา
ราชานํ สุขเสยฺยํ ปุจฺฉีสุ ๑ ราชานํ ปุโรหิตสฺส กถิตนฺิยาเมเนว กเถตฺวา กถํ โสตฺถิ
ภเวยฺยาติ ปุจฺฉิ ๑ มหาพุราหฺมณา สพฺพปญฺจปญฺจสตี ขณฺณํ ยชิตฺวา เอตสฺส
กมฺมสฺส โสตฺถิ ภเวยฺย เอวํ มหาราช อาจริยา กเถนฺตีตี อาหํสุ ๑ ราชานํ เตสํ
สุตฺวา อนภินนฺทิตฺวา อปฺภิกฺโกสิตฺวา ตฺถนฺหิ อโหสิ ๑ อถ ทฺติยวคฺคพุราหฺมณาปี
อาคนฺตฺวา ตเถว กเถสุํ ๑ ตถา ตติยวคฺคพุราหฺมณาปี ๑ อถ ราชานํ ขณฺณํ
กโรนฺตฺติ อาณาเปสิ ๑ ตโต ปญฺญาเย พุราหฺมณา อุสภาทโย ปาณเ อาหฺราเปสุํ
นคเร มหาสทฺโท อุทปาที ๑ ตํ ปวตฺตี ฅตฺวา มลฺลิกา ราชานํ ตถาคตสฺส
สนฺติกํ เปเสสิ ๑ โส คนฺตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา เอกมนฺตํ

เล่มที่ 10 โกลลัญญ์ตวณณา หน้า 195

นีสึทึ ๑ อถ นั ภควา หนนท กุโธ นุ ตุวั มหาราช อากจลลสิ ทิวาทิวสุธาติ
 อาห ๑ ราชา อชช เม ภนเต สุปินเก จตุตาโร สททา สุตา โสหํ พุราหุเม
 ปุจฉี พุราหุเมณา ภาริโก มหาราช สุปิโน สพพปลจปลจสดี ยลลณิ ยชิตวา
 ปฏิกมมํ กโรมาติ อารทฐาติ อาห ๑ กินติ เต มหาราช สททา สุธาติ ๑ โส
 ยถาสุตํ อโรเจสิ ๑ อถ นั ภควา อาห ปุพเพ มหาราช อิมสมึเยว นนเร
 จตุตาโร เสฏฐิปปุตตา ปรรทรรกา หุตวา นนุโทปนนุทาย
 โลหกุมภิยา นิพพตตะตา สฏฐิวสสสทสมตถเก อุมมุขชีสุ ๑ (๑)
 ตตถ เอโก

สฏฐิวสสสทสทานิ ปรีปญณานิ สพพโส
 นีรเย ปจจมานานัน กทา อนโต ภวิสสตีติ

เอกั กถั วตตูกาโม อโหสิ ๑ ทุติโย

โสหํ นุน อโธ คนตวา โยนี ลทฐาน มานุสี
 วทลญญ สีสสมปนโน กาทามิ กุสลั พหุนติ

อิมิ ๑ ตติโย

นตถิ อนโต กุโธ อนโต น อนโต ปฏฐิสสตี
 ตทา(๒) หิ ปกตํ ปาปี มม ตยฺหญจ มาริสาติ (๑)

อิมิ ๑ จตฺตโก

๑ ม. อุกกจฺฉีสุ ๑ ๒ ม. ตทา ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 196

ทิวชิวติมชิวิมหา เย สนุเต น ทมฺหเส

วิษุขมานิสฺ โภเคสุ ทีปนฺนากมฺห อุตฺตโนติ

อิมิ ๗ เต อิมิ คาลา วตฺตํ อสฺกโกนฺดา เอกํ อกฺขริ วตฺวา ตเถว นิมนฺนุคฺคา ๗
อิตฺติ มหาราช เต เนรยิกสฺตฺตา ยถากมฺเมน วิรวิสฺสุ ๗ ตสฺส สทฺทสฺส สฺตฺปจฺจยา
ตฺยํ หานิ วา วุฑฺฒิ วา นตฺถิ ๗ เอตฺตกานมฺปน ปสฺนํ ฆาฏฺณกมฺมํ นาม
ภาริยนฺติ นิรยภเยน ตชฺชิตฺวา ฆมฺมกถํ กเถสิ ๗ ราชา ทสฺพล ปตีทิตฺวา
มฺลจฺจามิ เนสิ ชิวิตํ ททามิ หริตานิ เจวติณานิ ททนฺตุ (๑) สิตฺลานิ จ
ปานิยานิ ปิวนฺตุ สิตฺโต จ เนสิ วาโต อูปฺวายตฺตฺติ วตฺวา กจฺจล หารธาติ
มฺนุสฺเส อาณาเปสิ ๗ เต คนฺตฺวา พฺราหฺมณฺเ ปลาเปตฺวา ปาณสงฺฆํ พนฺชนโต
โมเจตฺวา นกเร ฆมฺมเกริยจฺจาราเปสิ ๗

อถ ราชา ทสฺพลสฺส สนฺติเก นิสฺสินฺโน อาห ภนฺเต เอกรตฺติ นาม
ติยามา โหติ มยฺหมฺปน อชฺช เทว รตฺติโย เอกโต ฆฎฺฐิตา วิย อเหสนฺติ ๗
โสปี ปฺริโส ตตฺเถว นิสฺสินฺโน อาห ภนฺเต โยชนํ นาม จตฺตฺวาตํ โหติ
มยฺหมฺปน อชฺช เทว โยชนานิ เอกโต กตานิ วิย อเหสนฺติ ๗ อถ ภควา
ชาครสฺส ตาว รตฺติยา ทิมฺภาโว ปากโฏ สนฺตสฺส โยชนสฺส ทิมฺภาโว
ปากโฏ วฏฺฏปตฺติตสฺส ปน พาลปฺนุชฺชนสฺส อนมตฺคถํ สํสาร์วฏฺฐํ

๑ ม. ขาทนฺตุ ๗

เอกนตฺ ทัฬหเมวาทิ ราชานนฺจ ตณฺจ ปุริสํ เนรยิกสฺส เต จ อารพฺภ
ชฺมมปเท อิมํ คถํ อภาสิ

ทัฬหา ชาครโต รตฺติ ทัฬหํ สนฺตสฺส โยชนํ

ทัฬโฆ พาลานํ สํสาร์โ สทฺทชฺมมํ อวิชานตฺนตฺติ ฯ

กาถาปริโยसानเ โสปี อิตฺถิสามิโก ปุริโส โสตาปตฺติผลเ ปตฺติภฺจฺหิ ฯ
เอตมตฺถํ วิทิตฺวาติ เอตํ การณํ ชานิตฺวา ฯ สสฺสเมชนฺติ (๑) โปราณราชกาเล
กิริ สสฺสเมชํ ปุริสเมชํ สมฺมาปาสํ วาชเปยฺยนฺติ (๒) จตฺตารี สงฺคหฺวตฺถุณิ
อเหตุํ เยหิ ราชานो โลกํ สงฺคณฺหีสุ ฯ ตตฺถ นิปฺพนฺนสสฺสโต
ทสมภากคฺคหณฺํ สสฺสเมชํ นาม สสฺสสมฺปาทเน เมธาวิตาติ อตฺถโ ฯ
มหาโยชานํ จมาสิกภตฺติเวตฺตานานุปฺปทานํ ปุริสเมชํ นาม ปุริสสงฺคณฺหเน
เมธาวิตาติ อตฺถโ ฯ ทลิตฺททมนฺุสฺสานํ หตฺถโต เลขํ กเหตุวา ติณิ วสุสานิ วินาปี
วฑฺฒนียา สหสฺสทวิสทฺสสมตฺตชฺชานานุปฺปทานํ สมฺมาปาสํ นาม ฯ ตํ หิ สมฺมา
มนฺุสฺเส ปาเสติ ททเย พนฺธิตฺวา วิย จเปติ ตสฺมา สมฺมาปาสนฺติ วุจฺจติ ฯ
ตาท มาตุลาตฺติอาทินา นเยน ปน สนฺหวาจาณนํ วาชเปยฺยํ นาม ปิยวาจาติ
อตฺถโ ฯ เอวํ จตฺถุหิ สงฺคหฺวตฺถุหิ สงฺคหิตํ รกฺขจํ อิทฺทชฺชเจว โหติ ผิตฺถจ
ปฺหุตฺนฺนปานํ เขมํ นีรพฺพุทํ มนฺุสฺสา มฺุทา โมทมานา
๑ ม. ย. อสฺสเมชนฺติ ฯ ๒ ม. วาจาเปยฺยนฺติ ฯ เอวมุปริปิ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 198

อุเร ปุตุเต นจเจเนตา อปารุตมรา (๑) วิหรนุติ ฯ อิทั ฆรทวารesu
อคุคพาน์ อภาวโต นิรคคพนุติ วุจจติ ฯ อัย โปราณิกา ปเวณิ ฯ
อปรภาเค ปน โอกุการากาเล พุราหุมน อิมานิ จตุตารี สงคหวตญุณี
อิมลจ รฎุจสมปตุตี ปรีวตเตตวา อุทฐิ มุลกั กตวา อสุสมเมธิ ปรีสมเมธุนติอาทิกเก
ปลจจ ขลลเณ นาม อกรีสุ ฯ เตสุ อสุสมเมตถ เมธุนติ วรณุติติ อสุสมเมโธ ฯ
ทวิหิ ปรีขลลเณหิ ยชิตพพสุส เอกวิสตียูปสุส เอกสมมี มชฌิมทิวเสเยว
สตุตตวนุติปลจจปสุสตฆาฏฐีสนสุส จเปตวา ฎุมิลจ ปรีเส จ
อวเสสสพพิภวทกขิณสุส ขลลลสุเสตติ อธิวจัน ฯ ปรีสมเมตถ เมธุนติติ
ปรีสมเมโธ ฯ จตุหิ ปรีขลลเณหิ ยชิตพพสุส สทฐิ ฎุมิยา อสุสมเม
วุตตวิภวทกขิณสุส ขลลลสุเสตติ อธิวจัน ฯ สมมเมตถ ปาเสนุติติ สมมาปาโส ฯ
ทิวเส ทิวเส ยุกจจิกคเค ปเวสนทณทกสงฆาต (๒) สม (๑) ขิปิตวา
ตสุส ปติโตกาเส เวท สหริเมหิ ยูปาทีหิ สรสุสตียา นทียา นิมุคโลกาสโต
ปฎุติ ปฎิโลม กจจณนเตน ยชิตพพสุส สตุตตยาคสุเสตติ อธิวจัน ฯ วาขเมตถ
ปิวณุติติ วาขเปโย ฯ เอเกน ปรีขลลเณน สตุตตรสหิ ปสูหิ ยชิตพพสุส
เวพูยูปสุส สตุตตรสทกขิณสุส ขลลลสุเสตติ อธิวจัน ฯ นตุถิ เอตุถ อคุคพนุติ
นิรคคโพ ฯ นวหิ ปรีขลลเณหิ ยชิตพพสุส สทฐิ ฎุมิยา จ

ปรีเสหิ จ อสุสมเช วุตตวิภวทกขินสุส สพพเมธปริยายนามสุส
อสุสมเชวิกปฺปสุเสเวตฺ อธิวจัน ๗ มหารมฺภาติ มหากิจจา มหาคณียา ๗
สมมคคตติ สมมา ปฏฺปิพฺนา พุทฺธาทโย ๗ นิรารมฺภาติ อปฺปตฺถา
อปฺปกิจจา ๗ ยชนฺติ อนุกฺลนฺติ อนุกฺเลสฺ ยชนฺติ นิจฺจกตฺตาที ปุพฺพปรีเสหิ
ปฏฺฐปิตฺ ตํ อปราปฺริ อนุปจฺฉินฺนตฺตา มนฺุสฺสา ททฺนฺตีติ อตฺโถ ๗

นวมํ ๗

ทสมเม อิธ ฆนฺเต รณฺณาติ อิทฺ เต ภิกฺขุ เตสุ มนฺุสฺเสสุ
อานนฺทตฺเตรสฺส สุกฺกการณฺ อารโจะสุ ๗ รณฺโถ กิร สกฺเกน กุสฺราษสฺ
ทินฺโน อฏฺฐ (๑)วฺโก มณฺิ ปเวณฺียา อากฺโต ๗ ราชา อลงฺกรณฺกาเล ตํ มณฺิ
อาหฺรธาติ อาห ๗ มนฺุสฺสา จปิตฺทฺจฺจเน น ปสฺสามาติ อารโจะสุ ๗ ราชา
อนฺุโตฆรจาริโน มณฺิ ปรีเยสิตฺวา เทธาติ พนฺุชฺาเปสิ ๗ อานนฺทตฺเตโร เต
ทิสฺวา สานฺิยา ปรีกฺขิปาเปตฺวา ปฏฺิสามกานํ (๒) เอกํ อฺุปาโย อจิกฺขิ ๗ เต รณฺโถ
อารโจะสุ ๗ ราชา ปณฺุทฺิโต เถโร เถรสฺส วจัน กโรธาติ ๗ ปฏฺิสามกมนฺุสฺสา
ราชงฺคเณ อฺุทกจฺาฏฺิ จเปตฺวา สานฺิยา ปรีกฺขิปาเปตฺวา เต มนฺุสฺเส อหฺสิ สากฺกํ
ปารุปีตฺวา เอตฺถ คนฺุตฺวา หตฺถํ โอตฺาเรธาติ ๗ มณฺิโจโร จินฺุเตสิ ราชภณฺุฑํ
วิสุสฺซเชตฺุ วา

๑ ม. อฏฺฐจวฺโกติ อฏฺฐจฺิสฺติ ฎฺิภา ๗ ๒ ม.ยฺ. ทิสฺวา มณฺิปฏฺิสามกานํ ๗

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 200

วณฺเฑเชตุ วา น สกฺกาติ ฯ โส เกหํ คณฺตุวา มณฺเฑ อฺปกจฺจนเก จเปตฺวา สากฺกํ
ปารุปีตฺวา อากมฺม อุตฺกจฺจาณฺเฑ ปกฺขิปีตฺวา ปกฺกามิ ฯ มหาชเน
ปฏิกฺกนฺเต ราชมณฺเฑสา จาณฺเฑ หตฺถํ โอตฺวาเรตฺวา มณฺเฑ ทิสฺวา อหริตฺวา รมฺโกล
อํหิสฺสุ ฯ อานนฺตฺเตเรน กิร ทสฺสิตนเยน มณฺเฑ ทิณฺโณจฺติ มหาชโน โกลาหฺล
อกาสิ ฯ เต ภิกฺขุ ตํ สุกตฺการณํ ตถาคตฺสฺส อโรเจนฺตา อิมํ ปวตฺตี
อโรเจตฺสุ ฯ สตฺถา อนจฺฉริยํ ภิกฺขเว ยํ อานนฺโท มณฺเฑสาณํ หตฺถารุพฺพมณฺเฑ
อาหาราเปยฺย ยตฺถ ปุพฺเพ ปณฺชิตา อตฺตโน ฌาณฺเจ จตฺวา อเหตุกปฏิสนฺธิยํ
นิพฺพตฺตํ นํติรจฺฉานกตํ นมฺปิ หตฺถารุพฺพํ ภาณฺชํ อาหาราเปตฺวา รมฺโกล อํหิสฺสุติ
วตฺวา

อุกฺกฏฺเจ สฺวรมิจฺฉนฺติ มนฺตีสฺสุ (๑) อุกฺกฏฺหํ
ปิยญฺจ อนนฺปานมฺหิ อตฺถเต ชาเต จ ปณฺชิตนฺติ

มหาสารชาตํ กเถสิ ฯ น ตํ ทพฺพนฺติ ตํ พนฺชณํ ธิรฺนฺติ น กเถนฺติ ฯ
ยทาสฺนฺติ ยํ อยสา กตํ ฯ สารตฺตรตฺตํ สฺวญฺจ รมฺตฺตรตฺตา สารตฺเตน
วารตฺตา (๒) สารํ ธิทฺนฺติ มณฺเฑนาย รมฺตฺตํ อตฺถโธ ฯ อเปกฺขาติ อาลโย
นิกนฺติ ฯ อานฺตฺติ กเถนฺติ ฯ โอิหารินฺนฺติ จตฺตฺสฺ อปายฺสฺ อากทฺตเนกํ ฯ
สิถิลนฺติ น อายสาทิพนฺชณํ วิย อิริยาปถํ นีวาเรตฺวา

พหิ ทวารโกฏฐเกติ ปาสาททวารโกฏฐกสฺส พหิ น วิหารทวารโกฏฐกสฺส ฯ
โส กิร ปาสาทโ โลหปาสาทโ วิย สมมุตตา จตุทวารโกฏฐกยตุเตน ปากาเรน
ปรักขิตโต ฯ เตสุ ปาจันทวารโกฏฐกสฺส พหิ ปาสาทจฉายาย ปาจันโลกธาตุ
โโอลเกนโต ปลยตุเต วรพุทฐาสนเน นิสินฺโน โหติ ฯ ปรุพฺหกจฺจนขโลมาติ
ปรุพฺหกจฺจมา ปรุพฺหหนขา ปรุพฺหโลมา กจฺจมาทิสฺส ทิมฺโลมา ทิมฺหนขา จาติ
อตฺโต ฯ ขาริวินฺนติ วิวิขาริ นานปฺปการปพฺพชิตปรักขารภณฺทกํ ฯ
อวิทุเร อติภกมมฺตีติ อวิทุรมกฺเคน นคริ ปวิสฺนติ ฯ ราชาหิ ภนฺเตติ
อหิ ภนฺเต ราชา ปเสนทิโกสโล มยฺหิ นามิ ตุมฺเห ชานาถาติ ฯ
กสฺมา ปน ราชา โลเก อคฺคปฺคฺคสฺส สนฺติเก นิสินฺโน เอวรฺูปานํ
นคฺคโกภนนิสฺสิริกันํ อณฺชลิ ปคฺคณฺหาตีติ ฯ สงฺกณฺหนตฺถาย ฯ เอวํ หิสฺส อโหสิ
สจฺาหิ เอตฺตมฺปิ เอเตสํ น กริสฺสามิ มยฺ ปฺตฺตทาร์ ปหาย เอตฺสฺสตฺถาย
ทพฺโภชนทกฺขเสยฺยาทีนิ อนุโกม อยฺ อมฺหากิ อณฺชลิมตฺตกํ น กริตีติ
อตฺตนา ทิฏฺฐสฺสํ ปฏฺิจฺจาทฺเตว น กเถยฺยฺ เอวํ กเต ปน อนิคุหิตฺวา กเถสฺสนฺตีติ ฯ
ตสฺมา เอวมกาสิ ฯ อปฺิจ สตฺถุ อชฺฌาสมฺชานนตฺถมฺปิ เอวมกาสิ ฯ กาสิกจฺนทฺนฺติ
สสณฺหจฺนทฺนํ ฯ (๑) มาลาคนฺธวิเลปนฺนฺติ วณฺณคนฺธตฺถาย มาถิ

เล่มที่ 10 โสฬสสัมมุตตวณณา หน้า 203

สุกนุชฎาทถาย คนฺธิ วณฺณคนฺชฎาทถาย วิเลปนณฺจ ชาเรณฺเตน ฯ
 สํวาเสนาติ สห วาเสน ฯ สິลํ เวทิตพฺพนฺติ อัยฺย สฺสฺสึโล วา ทฺสฺสึโล
 วาติ สํวสนฺเตน อุปสงฺกมณฺเตน ชานิตฺตพฺโพ ฯ ตถจฺ โข ทีฆเณ อทฺฐนา น
 อิตฺตเรณฺติ ตถจฺ สິลํ ทีฆเณ กาเถน เวทิตพฺพํ น อิตฺตเรณ ฯ ทฺวิหตีหณฺหิ
 สํยตกาโร จ สํวตฺตินฺทฺริยาการุ จ น สกฺกา ทฺสฺเสตฺถุ ฯ มนสิกโรตาติ ตมฺปิ
 สິลมสฺส ปฺริกฺคหิสฺสามิติ มนสิกโรนฺเตน ปจฺจเวกฺขนฺเตเนว สกฺกา
 ชานิตฺถุ น อิตฺตเรณ ฯ ปณฺณวตฺตาติ ตมฺปิ สปฺปณฺณเณว ปณฺณทิตฺเตน ฯ
 พาโล หิ มนสิกโรนฺโตว ชานิตฺถุ น สกฺโกติ ฯ
 สํโวหารเณนาติ กถเณน ฯ

โย หิ โกจิ มนฺสฺเสสฺส วอหาริ อุปฺชีวติ

เอวํ วาเสฏฺฐ ชานาหิ วาณิไซ โส น พฺราหฺมโณติ

เอตฺถ หิ พฺยวหาโร วอหาโร นาม ฯ จตฺตารุ อริยวอหารา จตฺตารุ
 อนริยวอหาราติ เอตฺถ เจตนา ฯ สงฺขา สมณฺญา ปณฺณตฺติวอหาโรติ
 เอตฺถ ปณฺณตฺติ ฯ วอหารมตฺเตน โส วอหเรยฺยาติ เอตฺถ กถาวอหาโร ฯ
 อิทาปี เอโสว อธิปฺเปโต ฯ เอกจฺจสฺส หิ สมฺมุขา กถา ปรมฺมุขาย กถาย น
 สเมติ ปรมฺมุขา กถา จ สมฺมุขาย กถาย ตถา ปุริมกถา ปจฺฉิมกถาย
 ปจฺฉิมกถา จ ปุริมกถาย ฯ โส กเถนฺเตเนว สกฺกา ชานิตฺถุ อสฺสึเอโส
 ปุคฺคโลติ ฯ สฺสึสึลสฺส ปน ปุริมํ ปจฺฉิมเณน ปจฺฉิมณฺจ ปุริมเณน สมฺมุขา
 กถิตํ ปรมฺมุขา กถิตเณน ปรมฺมุขา

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 204

กถิตถจ สมมุขา กถิตถน ตสฺมา กถนุเตน สกกา สุจิภาโว ชานิตฺตุนฺติ
 ปกาเสนฺโต เอวมหา ฯ ถาโมติ ถาณถาโม ฯ ยสฺส หิ ถาณถาโม นตฺติ
 โส อุปฺปนฺเนสุ อุปฺททเวสุ กเหตุพฺพคหณฺ กคฺตพฺพกัจจํ อปฺสฺสนฺโต อนฺธการฺ(๑)
 ฆริ ปวิญฺโจะ วีย จรติ ฯ เตนาห อปาทาสฺ โข มหาราช ถาโม เวทิตฺตพฺโพติ ฯ
 สากจฺฉายาติ สกฺกถาย ฯ ทุปฺปถยสฺส หิ กถา อุตเท เคณฺฑโก วีย อุปฺลวติ
 ปถยวโต กถนุเตสฺส ปฏฺิภาณฺ อนนฺตฺ (๒) โหติ ฯ อุกทวิปฺพนฺติเตเนว หิ มจฺโจะ
 ขุทฺทโก วา มหนฺโต วาติ ถายติ ฯ โอยรกาติ เหฏฺฐา จรกา ฯ จารา หิ
 ปพฺพตมตฺถเกน จรณฺตาปี เหฏฺฐา จรกา ว โหนฺติ ฯ โอยริตฺวาติ อวจริตฺวา
 วิมฺลิตฺวา ตํ ตํ ปวตฺตี ถตฺวาติ อตฺโถ ฯ รัชชชฺลนฺติ รัชชยจ ชลฺลยจ ฯ
 วณฺณรูปเนนาติ วณฺณสณฺจเนน ฯ อิตฺตฺรทสฺสเนนาติ ลหุทสฺสเนน ฯ
 วียชเนนาติ ปรีกฺขารภณฺฑเกน ฯ ปฏฺิรูปโก มตฺติกกฺกฺษฺโถวาติ
 สุวณฺณกฺกฺษฺโถปฏฺิรูปโก มตฺติกกฺกฺษฺโถว ฯ โลหทฺตมาสฺติ โลหมาสโก ฯ (๓)

ปจฺมํ ฯ

ทฺติเย ฯ รูปาติ นิลปีตาทิเกทํ รูปารมฺมณฺํ ฯ กามานํ อคฺคณฺติ เอตํ
 กามานํ อุตฺตมํ เสฏฺฐนฺติ รูปกรฺโก อาห ฯ เสเสสฺสปี เอเสว นโย ฯ ยโตติ ยทา ฯ
 มนาปปริยฺนตฺตุนฺติ

๑ ม. อทฺวารฆริ ฯ ๒ ม. อนนฺตฺริ ฯ ๓ ม. โลหทฺตมาสโก ฯ

มณาปนิปตตติกั มณาปโกฏิกั ฯ ตตถ เทว มณาปานิ ปุคฺคลมณาป
สมฺมติมณาปญจ ฯ ปุคฺคลมณาป นาม ยั เอกสฺส ปุคฺคลสฺส อิกฺขัง กนฺตํ
โหติ ตเทว อญฺญสฺส อนิกฺขัง อกนฺตํ ฯ ปจฺจนตฺวา สีนญฺหิ คณฺฑุปาทาปี อิกฺขา
โหนติ กนฺตา มณาปา มชฺฌิมปเทสฺวา สีนํ อติเชคฺฉุจฺฉา ฯ เตสฺสญจ โมรรํสาทีนํ
อิกฺขานํ โหนติ อิตเรสํ ตานํ อติเชคฺฉุจฺฉานํ ฯ อิทํ ปุคฺคลมณาปํ ฯ อิตริ
สมฺมติมณาปํ ฯ อิกฺขานํ อิกฺขารมฺมณํ นาม โลกํ ปฏฺวิวิทฺตํ นตฺถิ วิภิชิตฺวา
ปน ทสฺเสตพฺพํ ฯ วิภชนฺเตน ปน อติอิสฺสรานํ
มหาสมฺมตมฺหาสุทฺตสนฺธมฺมาโสกาทีนํ วเสน วิภิชิตพฺพํ ฯ เตสํ หิ
ทิพฺพกปฺปมฺปิ อารมฺมณํ อมณาปํ อฺปฏฺฐาติ ฯ อติทฺถกตฺตานํ ทลฺลภนฺนปานานํ
วเสน น วิภิชิตพฺพํ ฯ เตสํ หิ กณฺชาชกตฺตตฺตฺตานํ ปฺตมํ สสฺส รโสปี อติมธฺโร
อมตสฺสทิสฺ โหติ ฯ มชฺฌิมานมฺปน คณฺิกมฺหามตฺตเสฏฺฐิกฺกมฺพิกฺวาณิชาทีนํ
กาเลน อิกฺขัง กาเลน อนิกฺขัง ลภมานานํ วเสน วิภิชิตพฺพํ ฯ ตลฺลจ ปเนตํ
อารมฺมณํ ชวนํ ปริจฺฉินฺทิตฺตํ น สกฺโกติ ฯ ชวนํ หิ อิกฺขเจปี รชติ อนิกฺขเจปี
อิกฺขเจปี ทสฺสติ อนิกฺขเจปี ฯ เอกนฺตโต ปน วิปากจิตฺตํ อิกฺขานํ อิกฺขัง ปริจฺฉินฺทิตํ ฯ
กิลฺยจาปี หิ มิจฺฉาทิกฺกิกา พุทฺธํ วา สงฺฆํ วา มหาเจติยาทีนํ วา อฺพารานํ
อารมฺมณานํ ทิสฺวา อุกฺขินํ ปีทหนฺติ โทมนสฺสํ อापชฺชนฺติ ธมฺมสทฺทํ สุตฺวา
กณฺเณ กเถนฺติ จกฺขุวิญฺญาณ-

โสดวิญญานานิ ปน เตสั กุสลวิปากาเนว โหหนุติ ฯ กิณจาปี คุถสูกราทโย
คุถคนุริ์ ฌายิตฺวา ขาทิคุ์ ฌกิสฺสามาติ โสมนสุสชาตา โหหนุติ คุถทสุสเน
ปน เนสิ์ จกฺขุวิญญานัณิ์ ตสุส คนุชฌายเน ฌานวิญญานัณิ์ รสสายเน
ชีวหาวิญญานณฺจ อกุสลวิปากเมว โหติ ฯ ภควา ปน ปุคฺคตมนาปติ์
สนุชฌาย เต จ มหาราช รูปาติอาทิมาห ฯ

จนฺทนงฺคฺลียอติ (๑) อิทิ์ ตสุส อุปาตกสุส นามิ์ ฯ ปฏฺฐิภาติ มั ภควาติ
มยฺหิ์ เอกั์ การณิ์ อุปฏฺฐาติ ปณฺณายติ ฯ ตสุส ปณฺจ (๒) ราชานอ อามตฺตมณฺนิกฺกณฺฑเล
สชฺชิตาย อาปานกฺุมิยา สนฺนิเวเสเนว มหตา ราชานุกาเวเน ปรมเน
อิสฺสรียวิภเวเน อาคนฺตวาปี ทสพลสุส สนฺติเก จิตกาลโต ปฏฺฐาย ทิวา ปทีเป
วีย อุทกาทิสิตฺเต องฺการเ วีย สฺรียกฺกฺจเน ขชฺโชนเก วีย จ หตปฺปกเ
หตโสเก ตั้ ตถาคตฺถจ เตหิ์ สตฺตฺถุณเหวิ วิโรจมานั (๓) ทิสฺวา มหนฺตา วต โภ
พฺพุธา นามาติ ปฏฺฐิภาณิ์ อุทปาติ ฯ ตสุมาเอวมาห ฯ โกกนทฺนุติ ปทุมสุเสเวตติ์
เววณั์ ฯ ปาโตติ กาลสุเสว ฯ สียาติ ภเวยฺย ฯ อวิตคนุชฺชนุติ อวิกตคนุริ์ ฯ
องฺคิรสนุติ สมฺมาสมพฺพุทฺธิ์ ฯ ภควโต หิ องฺคโต รุสิโย (๔) นิกฺขมฺนุติ
ตสุมา องฺคิร โสติ วุจฺจติ ฯ ยถา โกกนท-

๑ จนฺทนงฺคฺลียอติ ฯ ๒ ม.ย. ตสุส เต ปณฺจ ฯ

๓ ม. เตหิ์ สตฺตฺถุณเเน สหสฺสฺถุณเเน วิโรจมานั ๔ ม.ย. รุสิโย ฯ

เล่มที่ 10 โกลลัญญ์ตวณณา หน้า 207

สงขาคัด ปทุมม ปาโตว ผลลัญญ์ อวิตคณฺธิ์ สุกคณฺธิ์ ลีธา เอวเมว ภควนฺตํ
องฺคิรลัญญ์ ตปนฺตํ อาทิจจมิว อนฺตลิกฺเข วิโรจมานํ ปสฺสาติ อยเมตฺถ
สงฺเขปตฺโต ฯ ภควนฺตํ อจฺญาเทสีติ ภควโต อทาสีติ อตฺโต ฯ
โลกโวหารโต ปเนตฺถ อีทิสํ วจัน โหติ ฯ โส กิร อุปาสโก เอเต
ตถาคตฺสฺส กุณฺเณสุ ปสฺสีทิตฺวา มยฺหํ ปญฺจ อุตฺตราสงฺเค เทนฺติ อหํ
เอเต ภควโตว ทสฺสามีติ จินฺเตตฺวา อทาสี ฯ

ทฺติยํ ฯ

ตติเย ฯ โทณปากฺสุทฺตนิ (๑) โทณปากํ สุทํ ฯ โทณสฺส ตณฺฑุลานํ
ปฏกภตฺตํ ตทฺพิยญฺจ สฺวปฺพญฺชนํ กุณฺชตีติ อตฺโต ฯ กุตฺตาวิตติ ปุพฺเพ ภตฺตสมมทํ
วิโนเทตฺวา มุหุตฺตํ วิสฺสเมตฺวา พุทฺธปฺภุจัน กจฺจติ ตํทิวสมฺปน กุณฺชนโตว
ทสฺพลํ สริตฺวา หตฺถे โหวิทฺวาว อคฺมาสิ ฯ มหฺสฺสาสีติ ตสฺส กจฺจโต พลฺวา
ภตฺตปริพาโห อุทปาติ ตสฺมา มหฺนฺเตหิ อสฺสาเสหิ อสฺสสตี กตฺตโตปฺปสฺส
เสทพิทฺตุนิ มุณฺจนฺติ ตเมณํ อุโภสุ ปสฺเสสุ จตฺวา ยมกตฺตาลวณฺเณหิ พิชฺนฺติ
พุทฺธการเวเน ปน นิปฺชชิตฺตุน อสฺสทตีติ อิทํ สนฺชาย มหฺสฺสาสีติ วุตฺตํ ฯ อิมํ
คถํ อทาสีติ ราชา โภชเน อมตฺตญฺญตฺยา ยถา กิลมตี ฝาสฺสูวิหาริ อิทานิสฺส
กริสฺสามีติ จินฺเตตฺวา อทาสี ฯ มนฺชสฺสาติ สตฺตสฺส ฯ กหาปณฺสตนฺติ
ปาตฺราเส ปณฺณาสํ สายมาเส

๑ ม. โทณปากฺสุทฺตนิ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 208

ปณฺณาสฺนฺติ เอวํ กหาปณฺสํ ๑ ปฺริยาปฺนฺติวาทิ รณฺณา สทฺธิ
โถกํ คฺนฺตฺวา อิมํ มํจฺกลอสี กสฺส ทมฺมิ มหाराชาติ ๑ อสฺกสฺส นามาติ
วฺตุเต (๑) โส ตํ อสี ทฺวา นีวตฺติวาทิ (๒) ทสฺพลสฺส สฺนฺติกํ อากมฺม วฺนฺติวาทิ
จิตฺโกว คาลํ วทถ โภ โคตฺมาติ วตฺวา ภกฺวตา วตฺติ ปฺริยาปฺนฺติวาทิ อตฺโถ ๑
ภตฺตภาหิเร สฺทํ ภาสตีติ กถํ ภาสตี ภกฺวตา อนุสฺติฏฺฐินิยาเมน ๑
ภกฺวา หิ นํ เอวํ อนุสฺสาลี มาณว อิมํ ปตฺติ ปน โชว ปตฺตฏฺฐาเน (๓) มา
อวจ รณฺโณ ภณฺชนฏฺฐาเน จตฺวา ปจฺมปีณฺทาทิสฺ จ อวตฺวา อวสานปีณฺท
คหิเต วทฺยยาสิ ราชา สฺตฺวาภกฺตฺปีณฺทํ จทฺยทฺยสฺสตี อถ รณฺโณ หตฺถสฺ
โชเตสฺ จาฏฺฐี อปฺเนตฺวา สิตฺถานิ คณฺเฑวาทิ ตทฺพิกํ พยฺยชนํ ฌตฺวา ปฺนฺทิวเส
ตาวตฺตเก ตณฺฑุเล หาเรยฺยาสิ ปาตฺราเส วตฺวา สายมาเส มา วทฺยยาสิตี ๑
โส สาทฺฐติ ปฏฺฐิสฺนฺติวาทิ ตํทิวสํ รณฺโณ ปาตฺราสํ ภกฺวตา คตฺตฺตา สายมาเส
ภกฺวตา อนุสฺติฏฺฐินิยาเมน คาลํ อภาสิ ๑ ราชา ทสฺพลสฺส วจัน สฺริตฺวา
ภกฺตฺปีณฺทํ จาฏฺฐียเฆว จทฺยทฺย ๑ รณฺโณ หตฺถสฺ โชเตสฺ จาฏฺฐี อปฺเนตฺวา
สิตฺถานิ คณฺเฑวาทิ ปฺนฺทิวเสว ตตฺตเก ตณฺฑุเล หรีสฺ ๑
นาพิโกทนปฺรมตฺาย สณฺจาสีติ โส กิร

มาณโว ทิวเส ทิวเส ตถาคตสฺส สนฺตํ คจฺจติ ทสพลสฺส วิสฺสาสิโก
อโหสิ ฯ อถ นํ เอกทิวสํ ปุจฺฉิ ราชา กิตฺตํ ภูณชฺชิตฺติ ฯ โส นาฬิกทนนฺติ
อาห ฯ วฏฺฐิสฺสติ เอตดาวตา ปุริสภาคเ อส อิตฺ ปฏฺจาย คาลํ มา วทีติ ฯ
อิตฺติ ราชา ตตฺถเว สณฺจติ ฯ ทิฏฺฐมฺมิเกน เจว อตฺถเนน สมฺปรายิกเณ จาติ
เอตฺถ สลฺลิจิตฺตสรีรตา ทิฏฺฐมฺมิเกตฺถ โน นาม สีสํ สมฺปรายิกตฺถ โ ฯ โภชเน
มตฺตถนฺตฺตา หิ สีสํคนฺนาม โหตีติ ฯ

ตติยํ ฯ

จตุตฺเถ เวเทหิปุตฺโตติ เวเทหิตฺติ ปณฺทิตาชีวจนเมตฺติ ปณฺทิตตฺติถยา
ปุตฺโตติ อตฺถโธ ฯ จตุรงฺคินฺนิตฺติ หตฺถอิสฺสรตฺตตฺติสงฺขาเตหิ จตฺถหิ องฺเกหิ
สมนฺนาคตฺติ ฯ สนฺนยฺหิตฺวาติ จมฺมปฏฺฐิมุจฺจนาทีหิ สนฺนาหํ กาทเรตฺวา ฯ สงฺกามสฺสนฺติ
ยฺชฺชิสฺสุ ฯ เกน การณเณ มหาโกสลรณฺณา กิร พิมฺพิสฺสารสฺส ชีตฺริ เทนฺเตน ทฺวินฺนํ
รชฺชานํ อนฺตเร สตฺสทสฺสจฺจาโน กาสิกาโม นาม ชีตฺริ ทินฺโน ฯ อชาตสฺตฺตฺตนา จ
ปิตฺริ มาริตเ มาตาปิตฺส รณฺโถ วิโยคโสเกน นจิริสฺเสว มตา ฯ ตโต ราชา
ปเสนทิกอสโล อชาตสฺตฺตฺตนา มาตาปิตโร มาริตา มยฺหํ ปิตฺ สนฺตโก กาโมติ
ตสฺสตฺถาย อฏฺฐํ กโรติ ฯ อชาตสฺตฺตฺตปิ มยฺหํ มาตฺ สนฺตโกติ อิติ (๑) ตสฺส
คามสฺสตฺถาย เทวปี

เล่มที่ 10 สารตลปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 210

มาตุลภาคิเนยยา ยุชฌีสุ ฯ ปาปา เทวตตาทโย มิตตา อสุสาติ ปาปมิตโต ฯ
เตวสุส สหายาติ ปาปสหาโย ฯ เตเสวสุส จิตตํ นินฺนํ สมฺปวงฺกนฺติ
ปาปสมฺปวงฺโก ฯ ปเสนทิกอสลสุส (๑) สาริปฺตฺตฺตฺเถราทินํ วเสน
กฺลฺยาณมิตฺตาทิตฺตา เวทิตฺตพฺพา ฯ ทุกฺขํ เสสฺสตีติ (๒) ชิตานิ หตฺถิอาทินิ
อนฺุโสจฺนฺโต ทุกฺขํ สยิสฺสตีติ ฯ อิทํ ภควา ปฺนฺ ตสฺส ชยการณํ ทิสฺวา อาหา ฯ
ชยํ เวรํ ปสวตีติ ชินฺนฺโต เวรํ ปสวตี เวรํปฺคฺคฺเล (๓) ลภตี ฯ

จตุตถํ ฯ

ปลฺจเม อพฺกุยฺยาสิตี ปราชเย ครหปฺปตฺโต อารามํ กนฺตฺวา
ภิกฺขุณฺ กถาสลฺลาปํ สุณฺนาถาติ รตฺติภาเค พุทฺธรรกฺขิตฺเตน นาม วุฑฺฒปฺพชิตฺเตน
ธมฺมรกฺขิตฺตสฺส วุฑฺฒปฺพชิตฺตสฺส สเจ ราชานํ อิมญจ อฺปาโย กตฺวา กจฺเจยฺย
ปฺนฺ ชินฺเยยฺยาติ วุตฺตชยการณํ สุตฺวา อภิอฺยุยฺยาสิ ฯ ยาวสุส อฺปกปฺปตีติ
ยาว ตสฺส อฺปกปฺปตี สยฺหํ โหตี ฯ ยथा จณฺเณติ ยथा จณฺเณ ฯ วิลฺลุมฺปฺนตีติ ตํ
วิลฺลุมฺปิตฺวา จิตฺตฺคฺคํ วิลฺลุมฺปฺนตี ฯ วิลฺลุมฺปตีติ (๔) วิลฺลุมฺปียตี ฯ จานณฺหิ
มณฺเณตีติ การณฺนฺติ หิ มณฺเณติ ฯ ยथाติ ยสฺมี กาลे ฯ เชตารํ ลภเต ชยฺนฺติ
ชยฺนฺโต ปฺคฺคฺโล ปจฺจนา เชตารมฺปิ ลภตี ฯ โรเสตารนฺติ อมฺเณตารํ ฯ โรสโกตี

เล่มที่ 10 โกลลัญญ์คตวณณา หน้า 211

ฉนุโก ๑ กมมวิวญญนาติ กมมปริณาเมน ตสส วิลุมปนกมมสส วิปากทาเนน ๑
โส วิลุตโต วิลุมปตีติ โส วิลุมโปโก วิลุมปิยติ ๑

ปญจมี ๑

ฉนุเจ อุปสงกมีติ มลลิกาย เทวียา คพภูวญญานกาเล ปสูติชมร์ (๑)
ปฏิจจคาเปตวา อารกขั ทตฺวา อุปสงกมี ๑ อนตฺตมโน อโหสีติ ทุกคตกุลลสส
เม ชีตฺ มหนตฺ อิตฺตริยั ทินนั สเจ ปุตฺตํ อลภิสฺส มหนตฺ สกฺกาโร อทฺธา
คมิสฺส (๒) ตโต ทานิ ปรีหีนานิ อนตฺตมโน อโหสิ ๑ เสยฺยาติ ทนฺธปญฺจสมา
เอลมุกปุตฺตโต เอกจฺจา อิตฺถิเยว เสยฺยา ๑ โปสชาติ โปเสหิ ๑ ชนาธิปาติ
ชนาธิปราชานั (๓) อาลปตี ๑ สสฺสทฺเวาติ สสฺสสฺสสุรทฺเวตา ๑ ทิสฺมปตีติ
ทิสฺสาเชญฺจก ๑ ตาทิสฺสา สุภฺรียาติ ตาทิสฺสาย สุภฺรียาย ๑

ฉนุจึ ๑

สสฺตเม สมชฺคฺคยฺหาติ สมชฺคฺคณฺหิตฺวา อาทียิตฺวาติ อตุโถ ๑
อุปฺปมาโทติ การาปกอูปฺปมาโท ๑ สโมธานนฺติ สมอวฺชานั อุปฺกฺเขปึ ๑ เอวเมว
โชติ หตฺถิปทํ วิย หิ การาปกอูปฺปมาโท เสสฺปทฺชาตานิ วิย อวเสสา จตุฏฺมิกา
กุสฺลธมฺมาเต หตฺถิปเท เสสฺปทานิ วิย อุปฺปมาเท สโมชานันฺ คจฺจนฺติ อุปฺปมาทสฺส

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 212

อนฺโต ปริวตฺตุนฺติ ยถา จ หตฺถิปํ สเสปทานํ อคฺคํ เสฏฺฐํ มหนฺตํ (๑) เอวํ
 อปฺปมาโท เสสธมฺมานนฺติ ทสฺเสติ ฯ มหคฺคตฺโลกุตฺตรธมฺมานมฺปิ
 เหนส ปฏฺฐิลาภกฺกุญฺเณ โลกิโยปิ สมานโน อคฺคโคว โหติ ฯ อปฺปมาทํ ปัสฺสนฺตฺติ
 เอตานิ आयูอาทีนํ ปตฺถยณฺเตน อปฺปมาโทว กตฺตพฺโพติ อปฺปมาทเมว ปัสฺสนฺตฺติ ฯ
 ยสฺมา วา ปุณฺณกิริยาสุ ปณฺฑิตา อปฺปมาทํ ปัสฺสนฺตฺติ ตสฺมา आयูอาทีนํ
 ปตฺถยณฺเตน อปฺปมาโทว กตฺตพฺโพติ อตฺถโ ๑ อตฺถาภิสฺมยาติ อตฺถปฏฺฐิลาภา ฯ
 สตฺตมํ ฯ

อภฺจเม ฯ โส จ โข กลฺยาณมิตฺตสฺสาติ โส จายํ ฌมฺโม
 กลฺยาณมิตฺตสฺเสว สุวากฺขาโต นาม โหติ น ปาปมิตฺตสฺส ฯ กิณฺจาปี หิ ฌมฺโม
 สพฺเพสมฺปิ สุวากฺขาโตว กลฺยาณมิตฺตสฺส ปน สุตฺตฺสฺสนฺตฺสฺส สทฺทหนฺตฺสฺส อตฺถํ
 ปุเรติ เกสชฺชํ วิย วพฺพเชนฺตฺสฺส น อิตฺรสฺสาติ ฯ เตเนตํ วุตฺตํ ฯ ฌมฺโมติ เจตฺถ
 เทสนาฌมฺโม เวทิตพฺโพ ฯ อฺปฺพทฺตมิตฺตํ เถโร กิร รโห คโต จินฺเตสิ อัย
 สมณฌมฺโม โอวาทเก อนฺุสาสเก กลฺยาณมิตฺเต สติ ปจฺจตฺตปฺริสกาเร จิตฺตฺส
 สมฺปชฺชติ อิติ อฺปฺพทฺตํ กลฺยาณมิตฺตโต โหติ อฺปฺพทฺตํ ปจฺจตฺตปฺริสกาโร ตติ ฯ
 อถสฺส เอตทโหสิ อหํ ปเทสวาณเ จโต นิปฺปเทสิ จินฺเตตุ
 # ๑ ม. อัย ปาโจ นตฺถิ ฯ

เล่มที่ 10 โกลสลัญตลตวณณนา หน้า 213

น สกุกอมิ สตุถาริ ปุจจิตวา นิกุกงุโข ภวิสสามิติ ๙ ตลสุมา สตุถาริ
อุปลสงุมิตวา เอวมาห ๙ พุรหุมจริสฺสาติ อริยมคฺคสฺส ๙ ยทิต
กลุยานมิตตตาดิ ยา เอสา กลุยานมิตตตนา นาม สวา อุปลทลฺลํ ตโต
อุปลทลฺลํ อากจฺจตฺติ อตฺโต ๙ อิติ เถเรน อุปลทลฺลํปทลฺลํ สมนฺมาทิกฺกุจฺจิทโย
กลุยานมิตตโต อากจฺจนฺติ อุปลทลฺลํปทลฺลํ ปจฺจตฺตปฺริสการโตติ วุตฺตํ ๙
กิลฺลจาปี เถรสฺส อัย มโนโร โย ยถา ปน พหุหิ สิลลทมฺเภ อุตฺสาปีเต เอตฺตํ
จําณํ อสุเกน อุตฺสาปีตํ เอตฺตํ อสุเกนาติ วินิฟูโกโก นตฺถิ ยถา จ
มาตาปิตโร นิสฺสาย อุปลนเน ปุตฺเต เอตฺตํ มาติโต นิฟูพตฺตํ เอตฺตํ
ปิตฺโตติ วินิฟูโกโก นตฺถิ เอว อิทาปี ๙ อวินิฟูโกคฺชมฺโม เหส เอตฺตํ
สมนฺมาทิกฺกุจฺจิทนํ กลุยานมิตตโต นิฟูพตฺตํ เอตฺตํ ปจฺจตฺตปฺริสการโตติ น
สกุกา ลทฺฐํ ๙ กลุยานมิตตตาย ปน อุปลทลฺลํคฺโณ ลพฺภตฺติ เถรสฺส อชฺฆมาสเยน
อุปลทลฺลํ นาม ชาตํ สกลคฺโณ ปฏิลพฺภตฺติ ภควโต อชฺฆมาสเยน สกฺล
นาม ชาตํ ๙ กลุยานมิตตตาดิ เจตํ ปุฟูพภากปฏิลากํ นามาติ คหิตํ ๙ อตฺถโต
กลุยานมิตฺตํ นิสฺสาย ลทฺธา สีสสมาธิวิปฺลฺสนาวเสน จตฺตาโร ขนฺธา ๙
สงฺขารกฺขนฺโรติปี วทนฺติเยว ๙
๑ ม.ย. ปุฟูพภากปฏิลากํ ๙

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สภาถาวคฤเค หน้า 214

มา เหว อานนุทาคิ อานนุท มา เหว อภณิ พหุสสุโต ตู
เสขปฏิสมภิตปโต อฏฺจ วเร คเหตุวา มํ อุปฏฺจหสิ จตฺตฺหิ อจฺจริยพฺภุตฺตมเมหิ
สมนฺนาคโต ตาทิสฺสฺส เหว กเถตุ น วฏฺฏติ ๑ สกถเมว หิทํ อานนุท
พฺรหฺมจริยํ ยทิตํ กถฺยณมิตฺตตาคิ อิทํ ภควา จตฺตฺวาริ มคฺคา จตฺตฺวาริ ผลานิ
ติสฺโส วิชฺชา ฉ อภิญฺญา สพฺพิ กถฺยณมิตฺตมฺลกเมว โหตีติ สนฺชายาห ๑
อิทานิ วจีเกเทเนว การณํ ทสฺเสนฺโต กถฺยณมิตฺตสฺเสตฺตฺนฺติอาทิมาย ๑ ตตฺถ
ปาฏิกงฺขนฺติ ปาฏิกงฺขิตพฺพิ อิจฺฉิตพฺพิ อวสฺสภาวีติ อตฺถิ ๑ อิชาติ อิมสฺมี
สาสเน ๑ สมฺมาทิฏฺฐิ ภาเวตีติอาทิสฺ อฏฺจนฺนํ อาทิปทานํเยว ตาว อัย
สงฺเขปวณฺณนา สมฺมา ทสฺสนลกฺขณา สมฺมาทิฏฺฐิ ๑ สมฺมา อภินิโรปนลกฺขโณ
สมฺมาสงฺกปโป ๑ สมฺมา ปรีคฺคหลกฺขณา สมฺมาวาจา ๑ สมฺมา สมฺภูจฺจาปนลกฺขโณ
สมฺมากมฺมฺนฺโต ๑ สมฺมา โวทาปนลกฺขโณ สมฺมาอาชีโว ๑ สมฺมา
ปคฺคหลกฺขโณ สมฺมาวายาโม ๑ สมฺมา อุปฏฺจฺจานลกฺขณา สมฺมาสตี ๑ สมฺมา
สมาธานลกฺขโณ สมฺมาสมาธิ ๑ เตสฺส เอเกกสฺส ตีณิ กิจฺจานิ โหนฺติ ๑ เสยฺยถิทํ
สมฺมาทิฏฺฐิ ตาว อณฺเณหิปี อตฺตโน ปจฺจฺนิกกิลเสหิ สทฺธี มิจฺฉาทิฏฺฐิ ปชฺหติ
นิโรธํ อารมฺมณํ กโรติ สมฺปยุตฺตฺตมฺเม จ ปสฺสตี ตปฺปฏิจฺฉาทกโมหวิธมนวเสน
อสมฺโมหโต ๑ สมฺมาสงฺกปฺปาทโยปี ตเถว

มิจญาสงกปปาทินี จ ปชหนุตติ นโรธลจ อารมมณั กโรนุตติ ๑ วิเสสโต ปเนตล
สมมาทัญจิส สหชาตลชมเม สมมา ทลเสตติ สมมาสงกปโป สหชาตลชมเม
อภินโรเปติ สมมาวาจา สมมา ปริกคณหติ สมมากมมุนโต สมมา
สมญาเปติ สมมาอาชีโว สมมา โวทาเปติ สมมาวายาโม สมมา ปคคณหติ
สมมาสตี สมมา อุลญาเปติ สมมาสมาธิ สมมา สบาทหติ ๑

อปปีเจสา สมมาทัญจิส นาม ปุพพภาเค นานาขณนา นานารมมณา โหติ
มคคกาเล เอกกขณา เอกการมมณา ๑ กิจจโต ปน ทุกเข ฅาณนุตติอาทีนึ
จตุตลาริ นามานึ ลภติ ๑ สมมาสงกปปาทโยปปี ปุพพภาเค นานาขณนา นานารมมณา
โหนติ มคคกาเล เอกกขณา เอกการมมณา ๑ เตสุ สมมาสงกปโป กิจจโต
เนกขมมสงกปโปติอาทีนึ ตีณึ นามานึ ลภติ ๑ สมมาวาจาทโย ตโย วิรติโยปปี
โหนติ เจตนาทโยปปี มคคกขณเป ปน วิรติโยว ๑ สมมาวายาโม สมมาสตีติ
อิทมปิ ทวยั กิจจโต สมมปปรานสตีปญจานวเสน จตุตลาริ นามานึ ลภติ
สมมาสมาธิ ปน ปุพพภาเคปี มคคกขณเปปี สมมาสมาธิเยว ๑
เอวံ ตาว สมมาทัญจิสนุตติอาทีนา นเยน วุตตลนั อญจันนั อาทปทานเยว
อตุถวณณนั ฅตลวา อิทานึ ภาเวติ วิเวกนึสตีตลนุตติอาทีสุ เอวံ ฅาตลพพิ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 216

ภาเวตีติ วฑุเตติ อตุตโน จิตตสนุตาเน ปุณปุณั ชเนติ อภินิพพุตเตตีติ
 อตุโต ฯ วิเวกนิสฺสิตนฺติ วิเวกั นิสฺสิตั ฯ วิเวโกติ วิวิตตตา ฯ สจายั
 ตทงฺควิเวโก วิกขมฺภนสมฺมุฑฺเจทปฐฺปิสุทฺธินิสฺสรณวิเวโกติ ปญฺจวิโร ฯ เอวมตฺสมี
 ปญฺจวิโร วิเวกั ฯ วิเวกนิสฺสิตนฺติ ตทงฺควิเวกนิสฺสิตั สมฺมุฑฺเจทวิเวกนิสฺสิตั
 นิสฺสรณวิเวกนิสฺสิตนฺจ สมฺมาทิฏฺฐี ภาเวตีติ อยมตฺโต เวทิตฺตโป ฯ ตถายั
 อริยมคฺคภาวนานุยุตฺโต โยคี วิปฺสฺสนากฺขณ กิจฺจโต ตทงฺควิเวกนิสฺสิตั อชฺฌมาสยโต
 นิสฺสรณวิเวกนิสฺสิตั มคฺคกาเล ปน กิจฺจโต สมฺมุฑฺเจทวิเวกนิสฺสิตั อารมฺมณโต
 นิสฺสรณวิเวกนิสฺสิตั สมฺมาทิฏฺฐี ภาเวตีติ ฯ เอส นโย วิราคนิสฺสิตาทีสุ ฯ วิเวกตฺตา
 เอว หิ วิราคาทโย ฯ เกวลญฺเจตฺถ โวสุสฺสคฺโค ทูวิโร ปริจฺจจากโวสุสฺสคฺโค จ
 ปกฺขนฺทนโวสุสฺสคฺโค จาติ ฯ ตตฺถ ปริจฺจจากโวสุสฺสคฺโคติ วิปฺสฺสนากฺขณ จ
 ตทงฺควเสณ มคฺคกฺขณ จ สมฺมุฑฺเจทวเสณ กิเลสฺปฺพานั ฯ ปกฺขนฺทนโวสุสฺสคฺโคติ
 วิปฺสฺสนากฺขณ ตนฺนินฺนภาเวน มคฺคกฺขณ ปน อารมฺมณกรณน
 นิพฺพานปกฺขนฺทนั ฯ ตทกฺขมฺปิ อิมสฺมี โลกียโลกุตฺตรมิสฺสเก
 อตุถวณฺณนายนเย วฏฺฐติ ฯ ตถา หิ อัย สมฺมาทิฏฺฐิ ยถาวุตฺเตน
 ปกาเรน กิเลส จ ปริจฺจชติ นิพฺพานญฺจ ปกฺขนฺทติ ฯ โวสุสฺสคฺคปริณามินฺติ
 อิมินา ปน สกเลน วจเนน โวสุสฺสคฺคตฺถั ปริณามนฺตํ ปริณตฺถจ ปจฺจนฺตํ

ปริปกุกถจาติ อิทํ วุตตํ โหติ ฯ อัยํ หิ อริยมคฺคภาวนานนุยุตฺโต ภิกฺขุ
ยถา สมฺมาทิฏฺฐิ กิเลสปริจฺจาโคโวลสฺสคฺคตฺถํ นิพฺพานปกฺขนฺนทนโวลสฺสคฺคตฺถยจ
ปริปฺจจติ ยถา จ ปริปกฺกา โหติ ตถา นํ ภาเวตีติ ฯ เอส นโย เสสมคฺคจฺเจสฺ ฯ
อาคมฺมาติ อารพฺภ สนฺธาย ปฏฺิจจ ฯ ชาติธมฺมาติ ชาติสภาวา ชาติปกฺกิกา ฯ
ตสฺมาติ ยสฺมา สกฺโล อริยมคฺคโคปิ กลฺยาณมิตฺตํ นิสฺสาย ลพฺภติ ตสฺมา ฯ หนฺนทาติ
วจฺสายตฺเถ นิปาโต ฯ อปฺปมาทํ ปัสสนตีติ อปฺปมาทํ วณฺณยฺนฺติ ตสฺมา
อปฺปมาโท กาทพฺโพ ฯ อตฺถภาสิสมฺยาติ อตฺถปฏฺิลภา ฯ

อฏฺฐมํ ฯ

นวเม ทิวาทิวสฺสาติ ทิวสฺสส ทิวา มชฺชนฺตฺกสมฺเยติ อตฺโต ฯ
สาปเตยฺยฺนฺติ ธนํ ฯ โภ ปน วาโท รุปียสฺสาติ
สุวณฺณรชตตมฺพโลหกาพลโหผลาลกฺขณกาภิเภทสฺส ฆนกกตสฺส เจว
ปริภอกฺภาชนาทิเภทสฺส จ รุปียภณฺทสฺส โภ ปน วาโท เอตฺตํ นามาติ กา
ปริจฺเจทกถาติ อตฺโต ฯ กาณาชกนฺติ สโกณฺทกตฺตํ ฯ พิลงฺกทฺตฺยฺนฺติ
กณฺชิกทฺตฺยํ ฯ สาณฺนฺติ สาณฺวากมฺยํ ฯ ติปกฺขวสนฺนฺติ ตีณฺนิ ขณฺทานิ
ทฺวีสุ จาเนสุ สิปฺพิตฺวา กตฺนึวสนฺนํ ฯ อสฺปฺปริโสติ ตามกฺปริโส ฯ
อุทฺทกฺกิกนฺตฺยาทิสฺส อุปฺปรุปริภูมฺิสฺส ผลทานวเสน อุทฺธํ อคฺคมฺสฺสาติ
อุทฺทกฺกิกา ฯ สกฺกสฺส หิตา ตตฺตรูปตฺตฺติชนนโตติ โสวคฺคิกา ฯ
นิพฺพตฺตนิพฺพจฺจาน

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 218

สุโข วิปาโก อสุสาติ สุขวิปาภา ฯ สฎฐ อคฺคานํ ทิพฺพวณฺณาทินํ วิเสสานํ
นิพฺพตฺตนโต สคฺคสํวตฺตนิกา ฯ เอวรूपํ ทกฺขินฺทานํ น ปติฏฺฐเปตฺติ ฯ
สาโตทกาติ มฐฺโรทกา ฯ เสตกาติ วิจฺฉินํ ภินฺนญฺจฺจเน อุตฺทสฺส เสตตยา
เสตกา ฯ สุปฺตติตฺถาติ สุนฺทรตฺติตฺถา ฯ ตยฺชโนติ เยน อุตฺทเกน สา สาโตทกา ตํ
อุตฺทํ ชโน ภาชนานิ ปฺปุเรตฺวา เนว หเรยฺย ฯ น ยถาปจฺจยํ วา กรเยยฺยาติ ยํ ยํ
อุตฺทเกน อุตฺทกฺกิจฺจ กาทพฺพิ ตํ ตํ น กรเยยฺย ฯ ตทเปยฺยมาณนฺตติ ตํ อเปยฺยมาณํ ฯ
กิจฺจกโร จ โหตีติ อตฺตโน กมฺมมฺนตฺกิจฺจกโร เจว กุสลกิจฺจกโร จ ญฺชติ
จ กมฺมมฺนเต จ ปโยเชติ ทานญฺจ เทตีติ อตฺโถ ฯ

นวมํ ฯ

ทสมเม ฯ ปิณฺฑปาเตน ปฏฺฐิปาเทตีติ ปิณฺฑปาเตน สทฺธิ สํโยเชติ
ปิณฺฑปาตํ อทาสีติ อตฺโถ ฯ ปกฺกามีติ เกนจิเทว ราชฺฐปญฺจานาติกิจฺเจน คโต ฯ
ปจฺจฉา วิปฺปฏิสาร์ อโหตีติ โส กิร อญฺเญสุปี ทิวเสสุ ตํ ปจฺเจกสมฺพุทฺธํ
ปสฺสตี ทาคมฺปนสฺส จิตฺตํ น อฺบุปฺชชติ ฯ ตสฺมี ปน ทิวเส อยํ ปทุมวติเทวีย
ตติยปฺตุโต ตครสีชํ ปจฺเจกสมฺพุทฺธโร คนฺธมาทนปฺพุทฺเต ผลสมฺปาตฺติสุเขน
วิตินาเมตฺวา ปุพฺพพณฺ्हสมเย วุญฺจาย อโนตฺตตทเห มุขํ ฐโรวิตฺวา มโนสิลาตเล
นิวาเสตฺวา กายพฺนฺธนํ พนฺธิตฺวา

เล่มที่ 10 โสฬสคัมภีร์พระสุตตันตปิฎก หน้า 219

ปตฺตจิวรมาทาย อภิญญาปาทกั จตุตถชฌมานั สมาเป็นชฺชิตฺวา อิทฺธิยา เวหาสิ
อพฺภุกฺคนฺตฺวา นครทวารเ โอโรยห จิวริ ปารุปีตฺวา ปตฺตมาทาย นครวาสินั
นครทวารเรสุ สหสฺสภณฺฑิกั จเปนฺโต วิย ปาสาทิกเหหิ อภิกฺกนฺตาทิหิ
อนฺนุพฺพเพน เสฏฺฐิโน ฆรทวาริ สมฺปตฺโต ฯ ตํทิวสยจฺ เสฏฺฐิ ปาโตว
อฺภูจาย ปณฺธิโกชนั ภูณฺชิตฺวา ฆรทวาร โกณฺฐเก อาสนั ปณฺญาเปตฺวา
ทนฺตฺนฺตรานิ โสเชนฺโต นิสินฺโน โหติ ฯ โส ปจฺเจกสมฺพุทฺธั ทิสฺวา ตํทิวสั
ปาโต ภูตฺวา นิสินฺนตฺตา ทานจิตฺตํ อฺปฺปาเทตฺวา ภริยั ปกฺโกสาเปตฺวา อิมสฺส
สมณฺสส ปิณฺฑปาตํ เทหิติ วตฺวา ปกฺกามิ ฯ

เสฏฺฐิภริยา จินฺตสิ มยา เอตฺตเคน กาเลน อิมสฺส เทธาติ วจัน น
สุตฺตพฺพพิ ทาเปนฺโตปิ จ อชฺช น ยสฺส วา ตสฺส วา ทาเปติ วิตฺราคโทสโมหสฺส
วณฺตฺกิลสฺสส โอหิตภารสฺส ปจฺเจกสมฺพุทฺธสฺส ทาเปติ ยิ วา ตํ
วา อทตฺวา ปณฺธิตํ ปิณฺฑปาตํ ทสฺสามิติ ฆรา นิกฺขมฺม ปจฺเจกสมฺพุทฺธั
ปณฺจปติภฺจฺเจเตน วณฺทิตฺวา ปตฺตํ อาทาย อนฺโตนิเวสเนน ปณฺยตฺตาสเน นิสิตฺทาเปตฺวา
สุปริสฺสุทฺเทหิ สาลิตณฺฑุเลหิ ภคฺตํ สมฺปาเทตฺวา ตทนฺรูปี ขาทนียพฺยณฺชนั
สุเปยฺยณฺจ สลฺลภฺเขตฺวา พหิ คนฺเธหิ อลงฺกริตฺวา ปจฺเจกสมฺพุทฺธสฺส หตฺถสฺ
ปติภฺจฺเจเปตฺวา วณฺทิ ฯ ปจฺเจกสมฺพุทฺโธ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 220

อณฺเฐสมปี ปจฺเจกพุทฺธานํ สงฺกหํ กริสฺสามิตี อปริภุญฺจิตฺวาว ออนุโมทนํ
 กตฺวา ปกฺกามิ ฯ โสปี โข เสฏฺฐี พาทิรโต อากจฺจนฺโต ปจฺเจกพุทฺธํ ทิสฺวา
 มยํ คุมฺหากํ ปิณฺฑปาตํ เทถาติ วตฺวา ปกฺกนฺตา อปีจ โข ลทฺุโรติ ฯ อาม
 เสฏฺฐิ ลทฺุโรติ ฯ ปสฺสามิตี คีวํ อุกฺขิปิตฺวา โอลเกสิ ฯ อถสฺส ปิณฺฑปาตคฺนฺโร
 อุกฺขหิตฺวา นาสปฺภูํ ปหริ ฯ โส จิตฺตํ ลัสมฺตํ อสฺกโกนฺโต ปจฺจมา วิปฺปฏิสํริ
 อโหสิตี ฯ วรเมตฺนฺติอาทิ วิปฺปฏิสํสฺส อูปฺปนฺนาการสฺส ทสฺสนํ ฯ ภาตฺ จ
 ปน เอกปฺตฺตํ สาปเตยฺยสฺส การณา ชีวิตา โวรเปสิตี ตทา กริสฺส อวิกตฺเตยฺ
 กุณฺมเพ มาตาปิตโร จ เซฏฺฐภاتا จ กาลมกฺสุ ฯ โส ภาตฺชಾಯาย สทฺุธิเยว
 ลัวาสี กปฺเปสิ ฯ ภาตฺ ปนสฺส เอโก ปฺตฺโต โหติ ตํ วิธียา กิพนฺตํ มนุสฺสา
 วทฺนฺติ อยํ ทาโส อยํ ทาสี อิทํ ยานํ อิทํ ฐนํ ตว สนฺตกนฺติ ฯ โส เตสํ
 กถํ กเหตุวา อยฺนฺทานิ มยฺหนฺติอาทีนิ กเถติ ฯ อถสฺส จุพฺปิตา จินฺเตสิ
 อยํ ทารโก อิทาเนว เอวํ กเถติ มหฺลลกกาลे กุณฺมพํ มชฺเฒ ฉินฺทาเปยฺย
 อิทาเนวสฺส กตฺตพฺพํ กริสฺสามิตี เอกทิวสํ วาสี อาทาย เอहि ปฺตฺต
 อรณฺถํ คจฺจมาติ ตํ อรณฺถํ เนตฺวา วิรวนฺตํ วิรวนฺตํ มาเรตฺวา อาวาญฺ
 ปกฺขิปิตฺวา ปัสฺสนา ปฏฺิจฺจมาเทสิ ฯ อิทํ สนฺธาเยตํ วุคฺตํ ฯ สตฺตกฺขตฺตฺนฺติ

เล่มที่ 10 โกลลลัทธิศรัทธา หน้า 221

สตต วาเร ฯ ปุพฺพปจฺฉิมเจตนาเวสเน เจตถ อตุโถ เวทิตพฺโพ ฯ
 เอกปิณฑฺวาททานสมฺมึ หิ เอกาวเจตนาเทว ปฏฺฐิสฺสนฺธิโย น เทติ
 ปุพฺพปจฺฉิมเจตนาหิ ปเนส สตตกฺขตฺตํ สกฺเค สตตกฺขตฺตํ เสฏฺฐจฺจุเล
 นิพฺพตฺโต ฯ ปุราณนฺติ ปจฺเจกพฺพุทธสฺส ทินฺนปิณฑฺวาทเจตนาถมฺมํ ฯ
 ปริกฺคหนฺติ ปริกฺคหิตวตฺตฺถุ ฯ อนุชฺวีโนติ เอกํ มหากฺลํ นิสฺสาย
 ปณฺณาสมฺปิ สภฺฐิจฺปิ กฺุลาณิ ชฺวีนฺติ เต มนุสฺเส สนฺธาเยตํ วุตฺตํ ฯ สพฺพนฺนาทาย
 กนฺตพฺพนฺติ สพฺพเมตํ น อาทิยิตฺวา กนฺตพฺพํ ฯ สพฺพํ นิกฺเขปคามินฺนฺติ
 สพฺพเมตํ นิกฺเขปสภาวํ ปริจฺจชิตพฺพสภาวเมวาทิ อตุโถ ฯ

ทสมํ ฯ ทฺติโย วคฺโค ฯ

ตติยวคฺคสฺส ปจฺฉเม ฯ นิจฺจุเล ปจฺฉาชาติอาทิเกน ตเมน ยุตฺโตติ ตโม ฯ
 กายทฺวจฺริตาทีหิ ปฺน นริยตมฺูปคมนโต ตมปรายโน ฯ อิติ อุกฺเขนปี
 ขนฺธตโมว กถิตโต โหติ ฯ อจฺจกฺกุเล ปจฺฉาชาติอาทิเกน โชติณา ยุตฺโตติ
 โชติ อาโลกฺภูโตติ วุตฺตํ โหติ ฯ กายสฺวจฺริตาทีหิ ปฺน สกฺกุปฺปตฺติโชติภาวฺูปคมนโต
 โชติปรายโน ฯ อิมินา นเยน อิตเรปี เทว เวทิตพฺพวา เวณฺกุเลติ วิสิวการฺกุเล ฯ
 เนสาทฺกุเลติ มิคฺลทฺฐกาทีนํ กฺุเล ฯ รถการฺกุเลติ จมฺมการฺกุเล ฯ ปุ่กฺกุสฺกุเลติ
 ปุ่ปฺผจฺจทฺทกฺกุเล ฯ กสิรวุตฺติเกติ ทฺกฺขวุตฺติเก ฯ ทฺพพฺพณฺโณติ ปุ่สฺปิสาจโก
 วิย ฌามขานฺวณฺโณ ฯ ทฺททฺสฺสิโกติ วิชิตมาตฺยาปี อมฺนาป-

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 222

ทศโน ๗ โยโกณิมโกติ ลกฤษโก ๗ กาโนติ เอกกชกาโน ๗
อุภยชกาโน ๗ ๗ กณติ เอกหตุณณ ๗ อุภยหตุณณ ๗ ๗ ขณโชติ
เอกปาทชโช ๗ อุภยปาทชโช ๗ ๗ ปกชหโตติ หตปโกโช ปีจสปี ๗
ปทีเปยยสสุตติ เตลกลลลกาทีโน ปทีปอุปกรณสสุ ๗ เอว โข มหาราชชาติ
เอตถ เอโก ปุคูลโล พหิทธา อาโลก อทิสวา มาตุ กุณณิสมีเยว กาลิ กตวา
อปาเยสุ นิพพตโต สกลมปี กปปี สสรติ โสปี ตโมตมปราชโน ๗ โส ปน
กุหกปคูลโล ภาเวย ๗ กุหกสสุ หิ เอวรูปา นิพพตติ โหตีติ วุตติ ๗

เอตถ จ นิจกุล ปจฉาชาโต โหติ จฉทาลกุล วาติ อาทีหิ
อากมนวิปตติ เจว ปุพพุปปนุนปจยวิปตติ จ ทสตีตา ๗ ทพิทเทติอาทีหิ
ปวตตปจยวิปตติ ๗ กสิรวุตติเกติอาทีหิ อาชีวปายวิปตติ ๗ ทพพณโณติอาทีหิ
อตุตถาววิปตติ ๗ พหุวาพาโชติอาทีหิ ทุกชการณสมายโค ๗ น ลากีติอาทีหิ
สุขการณวิปตติ เจว อุปโกทวิปตติ จ ๗ กาเยน ทุจจริตตติอาทีหิ ตมปราชยภาวส
การณสมายโค ๗ กายสสุ เกทาทิอาทีหิ สมุปรายิกตมุปคโม ๗ สุกกปโกโช
วุตตปฏูปกชนเยน เวทิตพโพ ๗ อุกโกสตีติ ทสหิ อุกโกสวตถุหิ อุกโกสตี ๗
ปริภาสตีติ กสมมาติฏฐถ กิ ตุมะหิ อมุหากิ กสิกมมาทีนิ กตานิติอาทีหิ
ปริภาวจเนหิ ปริภาสตี โรเสติ ฌณณโก ๗

อพุกคณนโสติ เอกคจิจโต ฯ

ปจมี ฯ

ทุดิเย ฯ ชินณาติ ชราชินณา ฯ วุฑฒาติ วโยวุฑฒา ฯ มหุลลิกาติ
ชาติมหุลลิกา ฯ อทุคคตาติ อทุธิ์ ทิมกาลี อติกกนุตตา ฯ วโยอนุปุตตตติ
ปจฉิมวัย สมุตตตติ ฯ ปิยา มนาปติ รลโย กิร มาตริ มตาย อยฺยิกานัน
มาติฏฺฐาเน จตฺวา ปฏฺฐคฺคิ เตนสฺส อยฺยิกาย พลวเปมฺม อูปฺปชฺชิ ฯ ตสฺมา
เอวมาห ฯ หตฺถิรตเนนาติ สตสฺสคฺคณฺนิโก หตฺถิ สตสฺสคฺคณฺนิเกน
อลงฺกาเรน อลงฺกโต หตฺถิรตนนํ นาม ฯ อสฺสรตเนปิ เอเสว นโย ฯ คามวโรปิ
สตสฺสคฺคณฺณานคาโมว ฯ สพฺพานิ ตานิ เกพนธมฺมานิ เตสุ หิ กิลฺลิจิ
กยิรมาเนว กิษฺชติ กิลฺลิจิ กตวโยสิตํ จกฺกโต อนปฺนิตเมว กิลฺลิจิ
อปเนตฺวา ภูมियิ จปิตมตฺตํ กิลฺลิจิ ตโต ปริ เอวเมว สตฺเตสุปิ โกจิ
ปฏฺฐิสฺสนฺธิ คเหตฺวา มรติ โกจิ มุพฺพหคฺคพฺกาย มาตริ มาตุ กุจฺฉิตโต
อนิกฺขนฺโตว โกจิ นิกฺขนฺตมตฺตโต โกจิ ตโต ปฺรนฺติ ฯ ตสฺมาเอวมาห ฯ

ทุดิยิ ฯ

ตติเย สพฺพํ อุตฺตทานตฺถเมว ฯ

ตติยิ ฯ

จตฺตถสฺส อตฺถูปฺตติโก นิกฺเขโป ฯ ภควโต กิร

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 224

ปฐมโพธิย มหาลาภสฤกาโร อุทปาติ ภิกขุสงฆสฺส จ ๑ ติตฺติยา ห
 ตลาภสฤการา หุตฺวา กุเลสุ เอวํ กเถนฺตา วิจฺรฺนฺติ สมโณ โคตโม
 เอวมาห มยฺหเมว ทานํ ทาทพฺพิ น อญฺเณสํ ทานํ ทาทพฺพิ ๑
 มยฺหเมว สวากานํ ทานํ ทาทพฺพิ น อญฺเณสํ สวากานํ ทานํ ทาทพฺพิ ๑
 มยฺหเมว ทินฺนํ มหปฺผลํ น อญฺเณสํ ทินฺนํ มหปฺผลํ ๑ มยฺหเมว
 สวากานํ ทินฺนํ มหปฺผลํ น อญฺเณสํ สวากานํ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ
 ยุตฺตํ นฺุโข สยฺมปฺปิ ภิกฺขุจากรนฺิสฺสตีเตน ปเรสํ ภิกฺขุจากรนฺิสฺสิตานํ จตฺนุนํ
 ปจฺจยानํ อนฺตรายํ กาคฺตุ อยฺุตฺตํ กโรติ อนฺนุจฺฉวิกนฺติ ๑ สว กถา ปตฺถรฺมานา
 ราชกฺูลํ สมปฺตฺตา ๑ ราชว สุตฺวา จินฺเตสฺสิ อญฺจานเมตํ ยํ ตถาคโธ ปเรสํ ลาภนฺตรายํ
 กเรยฺย เอเต ตถาคตฺสฺส อลาภาย อยฺสาย ปรีสฺกนฺติ ๑ สจําหํ อิเชว จตฺวา
 มา เอวํ อวจฺตุถ น สตฺถา เอวํ กเถตฺติติ วเทยฺยํ เอสา กถา นิชฺฌคฺคิ
 น กจฺเจยฺย อิมสฺส มหาชนสฺส สนฺนิปตฺติกาเลเยว นํ นิชฺฌมาเปสฺสามิติ
 เอกํ ฉณทิวสํ อากเมนฺุโต ตฺถุณฺหิ อโหสิ ๑

อปฺเรน สมเยน มหาจเณ สมปฺตฺเต อยํ อิมสฺส กาลอติ นกเร
 เกรสิ จราเปสิ สทฺธา วา อสฺสทฺธา วา สมฺมาทิฏฺฐิกา วา มิจฺฉาทิฏฺฐิกา
 วา เคหฺรภฺขเก ทารเก วา

มาตุคาม วา จเปตฺวา อวเสสา เย วิหาริ นาคจฺจนฺติ ปญฺญาสทณฺโฑติ ฯ
สยมฺปิ ปาโตว นฺหาตฺวา กตปาตราโส สพุพากรณปฏิมณฺฑิโต มหตา
พลกาเยน สทุธิ วิหาริ อคมาสิ ฯ จจฺจนฺโต จ จินฺเตสิ ภควา ตุมฺเหหิ กิร
มฺยหเมว ทานํ ทาทพฺพิ ฯเปฯ น อญฺเณสิ สาวกานํ ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ เอวํ
ปฺจุจฺฉิตฺตํ อยฺยตฺตํ ปญฺหเมว ปฺจุจฺฉิตฺตํ ปญฺหํ กเถนฺโต จ เม ภควา
อวसानตฺติตฺถิยานํ วาหิ ภชฺชิสฺสตีติ ฯ (๑) โส ปญฺหํ ปฺจุจฺฉนฺโต กตฺถ
นฺนุโข ฆนฺเต ทานํ ทาทพฺพนฺติ อาห ฯ ยตฺถาติ ยสฺมี ปฺกุคฺเค
จิตฺตํ ปตีทติ ตสฺมี ทาทพฺพิ ตสฺส วา ทาทพฺพนฺติ อตฺโถ ฯ
เอวํ วุตฺเต ราชายเหหิ มนฺุสฺเสหิตฺติตฺถิยานํ วจฺนํ อาโรจิตฺตํ เตปิ
โอโลเกสิ ฯ เต รญฺเณว โอโลกิตมตฺตาว มงฺกุฏตา อโฆมุขา ปาทงฺคจฺจเกน ภูมि
ขณฺมานา อฏฺฐิสฺสุ ฯ ราชาย เอกปเทเนว ฆนฺเต หตาทิตฺถิยาติ มหาชนํ สาวเณฺโต
มหาสทฺเทน อภาสิ ฯ เอวํ วจฺนํ (๒) ภาสิตฺวา ภควา จิตฺตํ นาม
นิคฺคฺชาเจลกปริพุพาทกาทีสุ ยตฺถ กตฺถจि ปตีทติ กตฺถ ปน ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ
ปฺจุจฺฉิตฺตํ ฯ อญฺณํ โข เอตฺนฺติ มหาราช อญฺณํ ตยา ปจฺฉมํ ปฺจุจฺฉิตฺตํ อญฺณํ ปฺจุจฺฉา
สทฺถกฺเขหิ เอตํ ปญฺหกถนฺนํ มฺยหํ ภาโรติ วตฺวา สีลวโต โขติอาทิมาย ฯ
ตตฺถ อธิ ตฺยสฺสาติ อธิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤศ หน้าที่ 226

เต อสุส ๑ สมุปพยุโพหติ ราสิภูโต ๑ อสิกขิโตติ ธนุสิปเป อสิกขิโต ๑
อกตหตุโถติ มุฏฐิพนุชาทิวเสน อสมุปาทิตหตุโถ ๑ อกตโยคุโคติ
ติณปญชมตติกาปญชาทีสุ อกตปริจโย ๑ อกตปลาสนติ ราชราชมหมามตตานัน
อทสสิตสรกขโป ๑ ฉมฐิติ ปเวธิตกาโย ๑

กามฉนุโท ปหีนติอาทีสุ อรหตุตมคฺเคน กามฉนุโท ปหีน โหติ ๑
อนาคามิมคฺเคน พยาปาโท อรหตุตมคฺเคนเว ถีนมิทฐิ ตถา อุตฺทจจํ ทูติเยน
ตติเยเนว กุกกจจํ ปจฺจมคฺเคน วิจิจจนา ปหีนา โหติ ๑ อเสกฺเขน สีลกฺขนฺธนาติ
อเสกฺขสฺส สีลกฺขนฺธ อเสกฺโข สีลกฺขนฺธ นาม ๑ เอส นโย สพฺพตฺถ ๑ เอตฺถ
จ ปุริเมหิ จตฺถหิ ปเทหิ โลกียโลกุตฺตรา สีลสมาริปลญฺญาวิมุตฺติโย กถิตา ๑
วิมุตฺติฉานทสฺสนํ ปจฺจเวกฺขณฉานํ โหติ ตํ โลกียเมว ๑ อสิสตุถนฺติ
อสุสิปเป ๑ พลวิริยนฺติ เอตฺถ พลํ นาม วาโยธาตุ วิริยํ กายิกเจตสิกวิริยเมว ๑
ภเรติ ภเรยฺย ๑ นาสูริ ชาติปจฺจยาติ อัย ชาติสมฺปนฺโนติ เอว ชาติการณา อสูริ น
ภเรยฺย ๑ ขนฺติโสสรจฺจนฺติ เอตฺถ ขนฺตีติ อธิวาสนขนฺติ โสสรจฺจนฺติ อรหตุตํ ๑
ธมฺมาติ เอเต เทว ธมฺมา ๑ อสุสเมติ อวสเถ ๑ วิวเนติ อรณฺญจฺจานเน นีรุตฺเท
อรณฺญเอ จตุรสฺสโปกฺขรณิอาทีนิ การเยติ อตุโถ ๑ ทุกฺเคติ วิสมญฺจฺจานเน ๑
สงฺกมณานีติ ปณฺณาสหตุถสญฺจิทฺถานิ

สโมภิกษุณปริสฺสทวาลูกานิ สงฺกมณานิ กเรยฺย ฯ อิทานิ เอเตสุ
อรรถุเสนาสเนสุ วสนุตานํ ภิกฺขุณํ ภิกฺขาจารวตฺตํ
อากฺขินฺโต อนุนปานนฺติอาทิมาย ๑ ตตฺถ เสนาสนานีติ มณฺจปฺจาทีนํ ๑
วิปฺสนเนนาติ จีณาสวสฺส เทนฺโตปิ สกฺกเขน กิเลสมลิเนน จิตฺเตน อทตฺวา
วิปฺสนเนเนว ทเทยฺย ๑ ถนยฺนฺติ คชฺเชนฺโต ๑ สตกฺกภูตฺติ สตฺธิขโร
อนกฺกภูตฺติ อตฺโต ๑ อภิสงฺขจฺจาติ อภิสงฺขริตฺวา สโมชานตฺวา ราสี กตฺวา ๑
อนฺุโมทมานนฺติ ตฺถุจฺจมานโส หุตฺวา ๑ ปกิเรตีติ ทานคฺเค วิจฺรติ
ปฺกิรินฺโต วิย วา ทานํ เทติ ๑ ปฺลฺลชฺชาธาติ อนกฺททานเจตฺนามยา ปฺลฺลชฺชารา ๑
ทาทาร์ อภิวสฺสตีติ ยถา อากาส สมนฺุจฺจิตเมฆโต นิกฺขินฺตา อุกทชฺชารา ปจฺวี
สิเนยฺนฺติ กลินฺนยฺนฺติ อภิวสฺสนฺติ เอวเมว อยมฺปิ ทายกสฺส อพฺภนฺตเร
อฺปฺปนา ปฺลฺลชฺชารา ตเมว ทาทาร์ อนฺโต สิเนเหติ ปฺุเรติ อภิสนฺเทติ ๑ เตน
วตฺตํ ทาทาร์ อภิวสฺสตีติ ๑

จตฺตํ ๑

ปฺลฺลจเม ๑ มุทฺชวสิตฺตทานนฺติ ขตฺติยาภิสเเคน มุทฺชนิ อวสิตฺตทานํ
กตฺวาภิสทานํ ๑ กามเคชฺปฺริยฺญจิตฺตานนฺติ กามสฺส เคะเชน ปฺริยฺญจิตฺตานิ อภิกฺกทานํ ๑
ชนปฺทตฺถวารีปฺปตฺตทานนฺติ ชนปฺเท ธิรภาวปฺปตฺตทานํ ๑ ราชกรณียานีติ
ราชกมฺมานิ ราชฺหิ กตฺตพฺพ-

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคเค หน้า 228

กัจจانی ฯ เตสุวาหนติ เตสุ อหํ ฯ อุตฺตูกํ อานฺโนติ พยาปารี
 อานฺโน ฯ เอส กิร ราชา ทิวสฺส ติกฺขตฺตํ ภควโต อุปฺภูจันํ กจฺจติ
 อนฺตรคฺมนานิ พหุณีปี โหนฺติ ฯ ตสฺส นิพฺพุตฺติ คจฺจโต พลกายโ มหาลี โหติ
 อปฺโปปี ฯ อถกทิวสํ ปญฺจสตา โจรา จินฺตยีสฺสู อัย ราชา อเวลาย อปฺเปน
 พลน สมณฺสฺส โคตมฺสฺส อุปฺภูจันํ กจฺจติ อนฺตรามคฺเคน คเหตุวา รชฺชํ
 คณฺหิสฺสามาติ ฯ เต อนฺชวเน นิลียีสฺสู ฯ ราชาโน จ นาม มหาปฺญญา โหนฺติ ฯ
 อถ เตสฺสเยว อพฺกนฺตรโต เอโก ปฺริโส นิกฺขมิตฺวา รณฺโณ อาโรเจติ ฯ ราชา
 มหนฺตํ พลกายํ อาทาย อนฺชวณํ ปรีวาเรตฺวา เต สพฺเพ คเหตุวา อนฺชวณโต
 ยาว นกรทฺวารา มคฺคสฺส อฺโกสุ ปสฺเสสุ ยถา อณฺณมณฺณํ จกฺขุณา จกฺขุ
 อุปฺนิพนฺธิตฺวา โอลเณนฺติ เอวํ อาสนฺนนานิ สฺวานิ โรเปตฺวา สฺวเลสุ
 อุตฺตาเสสิ ฯ อิทํ สนฺชย เอวมาห ฯ

อถ สตุถา จินฺตเสสิ สจาทํ วกฺขามิ มหาราช มาทิสเ นาม
 สมฺมาสมฺพุทฺธเร ชฺรวีหาเร วสนฺเต ตยา เอวรूपํ ทารุณํ กมฺมํ กตํ อยฺยตฺตํ เต
 กตฺนฺติ อถายํ ราชา มงฺกุ หุตฺวา สงฺขมฺภิกฺคํ น สกฺกณฺณเยยฺย ปรียาเยน ฐมฺมํ
 กเถนฺตฺสฺเสว เม สลฺลทฺกฺเขสฺสตีติ ฐมฺมเทสนํ อารภฺนฺโต ตํ ก็ มณฺณลีสฺตีอาทิมาย ฯ
 ตตฺถ สทฺธาโยโกติ สทฺธาตพฺโพ ยสฺส ตฺวํ วจัน

เล่มที่ 10 โสภสยัตตวณณา หน้า 229

สททหสีติ อตุโธ ๑ ปจฺจยโกติ ตสฺเสว เวจฺจํ ยสฺส วจฺจํ ปฏฺยายสีติ อตุโธ ๑
อภกสมนฺติ อากาสสมํ ๑ นิปฺโปเถนฺโต อากจฺจตีติ ปจฺจิตฺตโต ยาว
อกนฺนิฏฺฐพฺรหฺมโลกา สพฺพสฺส
อากจฺจตี ๑ อณฺณตฺร ฌมฺมจฺริยาชาติ จเปตฺวา ฌมฺมจฺริยํ อณฺณํ กตฺตพฺพํ นตฺติ
ทสฺส
ทสฺส
เวจฺจนาณิ ๑ อโรเจมีติ อจฺจิกขามิ ๑ ปฏฺยเวทยามิติ ชานาเปมิ ๑ อชฺวตฺตตีติ
อชฺโฆตฺตตฺรตี ๑ หตฺตติยฺหฺรณตีติ นาวาภิรสีทิสฺส เหมกปฺปนฺเน นาคเ อารุຍ
ยฺชฺชฺชิตฺตพฺพยฺชฺชฺชิตฺตานิ คตีติ นิปฺพตฺติ ๑ วิสโยติ โอกาโส สมตฺตภาโว วา ๑ น หิ
สฺส
สฺส
เตหิ ชรามรณํ ปฏฺยพาทิตฺ ๑ มนฺติโน มหามตฺตาคี มนฺตสมฺปนฺนา
มโหสฺส
มโหสฺส
มโหสฺส
มโหสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
มโหสฺสฺสฺสฺสฺส
มโหสฺส
มโห

๑ ม. ย. อากจฺจตี ๑

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฺเค หน้า 230

ชรา มรณํ พุยาธิ วิปตฺตีติ จตฺตารโหเปเต อากตาว ๑ ตสฺมาติ ยสฺมา
หตฺถิยฺพุทฺธาทีหิ ชรามรณํ ชินิตฺตํ น สกฺกา ตสฺมา ๑ สทฺธํ นิเวสเยติ
สทฺธํ นิเวสเยยฺย ปตฺติจฺจาเปยฺยาติ ๑

ปญฺจมํ ๑ ตติโย ภาโก ๑

อิตฺติ โกสลสํยุตฺตวณฺณนา นิฏฺฐิตา ๑

มารถ้อยคำวณฺณนา

ปจฺจวคฺคสฺส ปจฺจเม ๑ อรุเวลายํ วิหริตีติ ปฏฺวิวิทฺธสพฺพญฺญตฺตนาโณ
อรุเวลคามํ อุปนีสฺสาช วิหริตี ๑ ปจฺจมาภิสมฺพุทฺโธติ อภิสมฺพุทฺโธ หุตฺวา ปจฺจมํ
อนฺโตตฺตตฺตตฺตาทสฺมีเยว ๑ (๑) ทฺกกรกิริยาติ ฉพฺพสฺสานิ กตฺยา ทฺกกรกิริยาช ๑
มาโร ปาปิมาติ อตฺตโน วิสยํ อติกฺกมิตฺตํ ปฏฺปิพนฺเน สตฺเต มาเรตีติ มาโร ๑
ปาเป นิโยเชติ สยํ วา ปาเป นียฺตุโตติ ปาปิมา ๑ อญฺณานิปีสฺส กโณห
อิธิปติ วสวตฺตี อนฺตโก นมฺจึ ปมตฺตพฺนฺฐติอาทีนึปี พฺหุณี นามานิ อิธิ ปน
นามทฺวยเมว คหิตํ ๑ อุปสฺงกมิตฺติ อยํ สมโณ โคตโม มฺตุโตสฺมิตฺติ ปญฺญเปติ (๒)
อมฺตุตภาวมฺสฺส กเถสฺสามิตฺติ จินฺเตตฺตวา อุปสฺงกมึ ๑ ตโปกมฺมา อปฺกมฺมาติ
ตโปกมฺมโต อปฺกมิตฺตวา ๑ อปรทฺโธติ พุเร ตฺวํ สฺทฺธมฺคฺคาติ วทตี ๑ อปร
ตปฺนติ อปรภาวตฺถาย (๓)

เล่มที่ 10 มารสังขัตตวณณา หน้า 231

กตํ ลูขตปี อตุตกิลมถานุโยโค ๑ สพุพํ นตุถาวหํ โหตีติ สพุพตปี มยหํ
 อตุถาวหํ น ภวิสสุตีติ (๑) ถตุวา ๑ ผิยาริตตุํ ฐมมนีติ อรณฺเณ ถเล ผิยาริตตุํ
 วย ๑ อิทํ วุตตุํ โหติ ยถา หิ อรณฺเณ ถเล นาวํ จเปตุวา ภณฺทสฺส ปฺุเรตุวา
 มหาชนเ อภีรุพฺเห ผิยาริตตุํ คเหตุวา อากทฺเฒยฺยฺเจว อฺุปีเลยฺยฺจ โส
 มหาชนสฺส วายาโม เอกงฺกุลทฺวํกุลมตฺตปี นาวาย คมนํ อสาเชนฺโต นีรตุถโก
 ภเวยฺย น อตุถาวโห เอวมเว อหํ สพุพํ อปริ ตปี อนตุถาวหํ โหตีติ
 ถตุวา วิสฺสขฺเชสินฺติ ๑ อิทานิ ตํ อปริ ตปี ปหาย เชน มกฺเคน พุทฺโธ ชาโต
 ตํ ทสฺเสนฺโต สีนฺติอาทิมาย ๑ ตตุถ สีนฺติ วจเนน สมฺมาวาจากมฺมนตาชีวา
 คหิตา สมารินา สมฺมาวายามสฺติสมารโย ปญฺญา ย สมฺมาทิฏฺฐิสงฺกปฺปา ๑
 มกฺคํ โพรชาย ภวายนฺติ อิมํ อฏฺฐงฺกิกํ อริยมกฺคํ โพรชตถาย ภวเณฺโต ๑
 เอตุถ จ โพรชายติ มกฺคตถาย ๑ ยถา หิ ยาคฺตถาย ยาคฺเมว ปจฺนติ
 ปฺุวตถาย ปฺุวเมว ปจฺนติ น อณฺณํ กิณฺจิกํ กโรนฺติ เอวํ มกฺคเมว มกฺคตถาย
 ภเวติ ๑ เตนาย มกฺคํ โพรชาย ภวายนฺติ ๑ ปรมํ สุตฺถินฺติ อรหตฺตํ ๑
 นีหโตติ ตฺวํ มยา นีหโต ปราชิตโต ๑

ปจฺมํ ๑

๑ ม.ย. น ภวิสฺตีติ ๑ ๒ ม. ผิยาริตตุํ ๑ เอวมฺปริปี ๑

๓ ม. มหาชนา อภีรุหิตฺวา ๑ ย. มหาชนเ อภีรุพฺเห ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 232

ทูตเย ฯ รตุนุชการตมิสายนุติ รตติ อนุชภาวกรณ มหาตเม
 จตุรงคตมสิ ฯ อชฺโฆกาเส นิสินฺโน โหตีติ คนุชกฺกฺโต นิกฺขมิตฺวา จงฺกมโกฏฺย
 ปาสาณผลเก มหาจิวรี สีเส จเปตฺวา ปธานํ ปรีคฺคณฺหมาโน นิสินฺโน โหติ ฯ
 นนุ จ ตถาคตฺสส อภาวโต วา มคฺโค อปฺปหีนา วา กิเลสา
 อปฺปฎฺธิวิทฺธํ วา อกฺุปฺปํ อสจฺฉิกโต วา นิโรโธ นตฺถิ กสฺมาเอวมกาสีติ
 อนาคเต กุลปฺตฺตานํ องฺกุตฺตํ ฯ อนาคเต กุลปฺตฺตา มยา คตมคฺคํ อวชฺชิตฺวา
 อชฺโฆกาเส วาถํ วสิตพฺพํ มลฺลฺลมาณา ปธานกมฺมํ กริสฺสนฺตฺติติ สมฺปสฺสมาโน
 สตฺถา เอวมกาสี ฯ มหาติ มหนฺโต ฯ อริฏฺฐโกติ กภาพโก ฯ มณฺธิติ ปาสาโณ ฯ
 เอวมสฺส สีลํ โหตีติ เอวํ ตสฺส กภาพณฺณกฺกฺการปฺปมาณมหาปาสาณสทิสํ
 สีลํ โหติ ฯ สุภาสุภนฺติ ทิฆมทฺธานํ สฺสรนฺโต สุนฺทราสุนฺทรํ วนฺณํ กตฺวา อากโตสีติ
 วทติ ฯ อถวา สฺสรนฺติ สฺสรนฺโต อากจฺฉนฺโต ฯ ทิฆมทฺธานนฺติ วสวตฺติฏฺฐานโต
 ยาว อรุเวลาย ทิฆมคฺคํ ปุเร โพธิยา จ ฉพฺพสฺสานิ ทฺกกรการิกสมยสงฺขาตํ
 ทิฆกาลํ ฯ วนฺณํ กตฺวา สุภาสุภนฺติ สุนฺทรณฺจ อสุนฺทรณฺจ นานปฺปการิ วนฺณํ
 กตฺวา อนกวาริ มม สนฺติกํ อากโตสีติ อตฺถิโต ฯ โส กิร วนฺโณ นาม นตฺถิ
 เยน วนฺณน มาโร วิภิสกตฺถาย ภควโต สนฺติกํ น อากตฺปฺพุโพ ฯ เตน นํ
 ภควา เอวมมาห ฯ อลนฺเต

เดนาติ อัง คยหิ เอเตน มารวิภัสกทสสนพยาปาเรน ฯ(๑)

หุติยิ ฯ

ตติเย สุตสูตาติ สุปีหิตา ฯ น เต มารวसानุกาติ มาร เต
คยหิ วसानุกา น โหนติ ฯ น เต มารสส ปจจุคฺติ เต คยหิ มารสส
พนฺชปฺรา (๒) สีสฺสา อนฺเตวาสิกา น โหนติ ฯ

ตติยิ ฯ

จตุตฺเถ โยนิโสมนสิการาติ อุปายมนสิกาเรน ฯ โยนิโสสมมปฺปชานาติ
อุปายวิริเยน การณวิริเยน ฯ วิมุตฺตีติ อรหตฺตผลวิมุตฺติ ฯ อชฺฌภาสีติ
อัย อตฺตนา วิริยิ กตฺวา อรหตฺตํ ปตฺวาปี น ตฺสฺสติ อิทานิ อณฺเณสํปี
ปาปฺณเถติ อุตฺสาหิ กโรติ ปฏฺิพาหิสฺสามิ นนฺติ จินฺเตตฺตฺวา อภาติ ฯ
มารปาเสนาติ กิเลสปาเสน ฯ เย ทิพฺพา เย จ มานุสาติ เย
ทิพฺพกามคุณสงฺขาตา มานุสกกามคุณสงฺขาตา จ มารปาสา นาม อตฺถิ
สพฺเพหิ เตหิ ตฺวํ พนฺโชติ วทติ ฯ มารพนฺชนพฺโชติ มารพนฺชเนน
พฺโชติ มารพนฺชเน วา พนฺโช ฯ น เม สมณ โมกฺขสีติ สมณ ตฺวํ มม วิสยโต
น มฺจฺจิสฺสสิ ฯ

จตุตฺถิ ฯ

ปญฺจเม ฯ มุตฺตาหนฺติ มุตฺโต อหิ ฯ ปฺริมฺสฺสฺตํ อนฺโต

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤค หน้าที่ 234

วสุเส วุตติ อิทํ ปน ปวาเรตฺวา วุฏฺฐวสุสกาเถ ฯ จาริกนฺติ
อนฺุปฺพุพคฺมนจาริกํ ฯ ทิวสํ (๑) โยชนปรมํ คจฺจนฺตา จรธาติ วทติ ฯ
มา เอเกน เทวติ เอกมคฺเคน เทว ชนา มา อคฺมิตฺถ ฯ เอวํ หิ คเตสุ
เอกสฺมี ฐมฺเม เทเสนฺเต เอเกน ตฺถหิ ฐฺเตน จาตพฺพิ โหติ ตสฺมา เอวมหา ฯ
อาทิกฺลยาณนฺติ อาทิมฺหิ กฺลยาณํ สฺนุทฺริ ภาทฺทกํ ฯ ตถา มชฺฌปริโยसानุ
อาทิมชฺฌปริโยसानํ จ นามตํ สาสนสฺส จ เทสนาย จ วเสน
ทฺพุพิธิ ฯ ตตฺถ สาสนสฺส สิลํ อาทิ สมถวิปฺสฺสนามคฺคา มชฺฌํ ผลนฺิพฺพานานิ
ปริโยसानํ ฯ สิลสมารฺโห วา อาทิ วิปฺสฺสนามคฺคา มชฺฌํ ผลนฺิพฺพานานิ
ปริโยसानํ ฯ สิลสมารฺวิปฺสฺสนา วา อาทิ มคฺโค มชฺฌํ ผลนฺิพฺพานานิ ปริโยसानํ ฯ
เทสนาย ปน จตฺตปฺทิกาย คาถาย ตาว ปจฺมปโท อาทิ ฯ ทฺติยตฺติยา มชฺฌํ
จตฺตโต ปริโยसानํ ฯ ปญฺจปทลปฺปทานํ ปจฺมปโท อาทิ อวสานปโท
ปริโยसानํ เสสา มชฺฌํ ฯ เอกานุสฺนฺธิกสฺสฺตสฺส นิทานํ อาทิ อิทมโวจาทิ
ปริโยसानํ เสสํ มชฺฌํ ฯ อนฺกอนุสฺนฺธิกสฺส มชฺฌเม พหุปี อนุสฺนฺธิเมว (๒)
นิทานํ อาทิ อิทมโวจาทิ ปริโยसानํ ฯ สาทฺถนฺติ สาทฺถกํ กตฺวา เทเสถ ฯ
สพฺยณฺชนนฺติ พฺยณฺชนนฺติ เจว ปเทหิ จ ปริปฺริ กตฺวา เทเสถ ฯ เภวลปฺริปฺญณฺนฺติ สก-

เล่มที่ 10 มารสังขัตตวณณา หน้า 235

ปริปนุณฺ ๑ ปริสุทฺชนฺติ นิรุปกฺกิลลํ ๑ พุรหฺมจฺริยนฺติ
สิกฺขตฺตยสฺงคหฺสาศนฺพุรหฺมจฺริยํ ๑ ปกาเสถาติ อาวิกโรถ ๑
อปฺปรชฺกษชาติกาติ ปญฺญาจกฺขุมฺหิ อปฺปกิเลสฺรชฺสภาวา ทฺถุสฺสณฺณิยา
ปฏฺิจฺจนฺนา วิย จตฺตปฺปทิกคาถาปฺริโยสฺสเน อรหฺตฺตปฺปตฺตสมฺตฺถา สตฺตฺตา สนฺตฺติ
อตุโถ ๑ อสฺสวณฺตาติ อสฺสวณฺตฺยา ๑ ปฺริหายนฺตฺติ อลาภปฺริหานิยา ฃมฺมโต
ปฺริหายนฺติ ๑ เสณานิคมฺติ ปจฺมกปฺปิกานํ เสณาย นิวิญฺโฆกาเส ปตฺติจฺจิตฺคาโม
สุชฺาตฺยา วา ปิตุ เสณานิคม ๑ เตนฺอุปฺสงฺกมฺิสฺสามิตี นานํ ตฺมเมห อฺยโยเชตฺวา
ปฺริเวณาทินิ การेतฺวา อฺปนฺญาจากาทีหิ ปฺริจฺริยมาโน วิหฺริสฺสามิ ตินฺณํ ปน
ชฺฏิลาณํ อทฺต
อฺปนฺสงฺกมฺิสฺสามิ ๑ อฺปนฺสงฺกมฺิตี อฺย สมฺโณ โคตโม มหายฺทุธฺ วิย มาเอเกน
เทว อคมิตฺถ ฃมฺมํ เทเสถาติ สฏฺฐิ ชเน อฺยโยเชติ อิมสฺมี ปน เอกสฺมีปฺ
ฃมฺมํ เทเสนฺเต มยฺหํ จิตฺตฺตฺตฺส สาคํ นตฺถิ เอวํ พหุสฺ เทเสนฺเตสฺ กฺโต
ภวิสฺสตี ปฏฺิพาหามิ นนฺติ จินฺเตตฺวา อฺปนฺสงฺกมฺิ ๑

ปญฺจํ ๑

ณฺฏฺเฐ ๑ โสณฺฑิกาทิ กิลฺลชนฺติ สุราการกานํ ปิจฺปตฺถรณฺกิลฺลชฺ ๑
โกสฺลิกา กํสจฺกฺกิตฺติ โกสฺลรณฺโณ รตฺจกฺกปฺปมาณา ปฺริโภคจฺกฺกิ ๑
คพฺคพฺายนฺเตติ คชฺเชนฺเต ๑ กมฺมารคคฺคฺริยาติ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 236

กมมารุทชนปนาพิยา ฯ ชมมานายาติ ภสุมวาเตน ปุริยมานาย ฯ อิติ
 วิทิตวาติ สมโณ โคตโม ปธานมนุยุตโต สุขนิสินโน ฆฎฎยิสสามิ นนฺติ
 วุตตปฺปการิ อุตตภาวํ มาเปตฺวา ปธานภูมียํ อิตฺโต จิตฺโต จ สยฺจรนฺตํ
 วิชฺชุตฺตาโลเกน ทิสฺวา โโก นฺโฆ เอโส สตฺโตติ อวชฺเชนฺโต มาโร
 อยนฺติ เอวํ วิทิตฺวา ฯ สุลฺลเคหานิตี สุลฺลภาคารานิ ฯ เสยฺยาติ เสยฺยตฺถาย
 จสฺสามิ จงฺกมิตฺสามิ นิสฺสิตฺสามิ นิปชฺชิตฺสามิตี เอตตฺถาย โย สุลฺลภาคารานิ
 เสวตีติ อตฺโต ฯ โส มุนิ อุตตสยฺยโตติ โส พุทฺทมุนิ หตฺถปาทกุกฺกจาภาเวน
 สยฺยตฺถาโว ฯ โวสฺสชฺช จเรยฺย ตตฺถ โสตี โส ตสฺมี อุตตภาเว อาลยํ นิกนฺตี
 โวสฺสชฺชิตฺวา ปหาย จเรยฺย ฯ ปฏฺฐึปฺปํ หิ ตถาวิชฺส ตนฺติ ตาทิสฺส ตํสณฺจิตฺส
 พุทฺทมุนิโน ตํ อุตตภาเว นิกนฺตี โวสฺสชฺเชตฺวา จรณํ นาม ปฏฺฐึปฺปํ ยุตฺตํ อนฺจฺจวิกํ ฯ
 จรกาติ สึหพฺพคฺฆาติกา สยฺจรณสฺตฺตา ฯ เภรวาติ สยฺยภาณกาวิญฺญาณกา
 เภรวา ฯ ตตฺถ สยฺยภาณกา สึหพฺพคฺฆาทโย อวิญฺญาณกา รตฺติภาเค
 ขาณฺวมุมิกาทโย ฯ เตปฺปี หิ ตสฺมี กาลेยฺกขา วิย อฺปฏฺฐหนฺติ รชฺชวลฺลียาทีนํ
 สปฺปา วิย อฺปฏฺฐหนฺติ ฯ ตตฺถาติ เตสุ เภรวสฺสุ สยฺยภาคารคโต พุทฺทมุนิ
 โลมํหํสมตฺตํปํ น กโรติ ฯ อิทานิ อฏฺฐานปริกปฺปํ ทสฺเสนฺโต

เล่มที่ 10 มารสังเขตวณณา หน้า 237

นภี ผลเยยาตีอาทิมาท ๑ ตตถ ผลเยยาตี กากปํท วีย หีรหีรโส ผลเยย ๑
จเยยาตี โปกุขรปตเต วาตาทโต อุกทพินทุ วีย จเยย ๑ สลลุมปี เจ อูรตี
ปกปฺเปยฺยุนฺตี ตินฺทสฺตติสฺลลํ เจปี อูรตี ชาเรยฺย ๑ อูฐีสูติ ขนฺธูปฐีสุ ๑
ตานิ น กรอนฺตีตติณฺทสฺลลํ อูรตี ธารยมาเน ภเยน คฺยฺหนฺตฺรกฺกฺนฺตราทีนึ (๑)
ปวิสนฺตา ตานิ กรอนฺตี นาม ๑ พุทฺธา ปน สมฺจฺฉินฺนสพฺพภยา เอวรูปํ ตานิ น
กรอนฺตี ๑

ฉจฺจ ๑

สตุตเม ๑ ปาทะ ปกฺขาเลตฺวาตี อุตฺตกาหาปนตฺถึ โชวิทฺวา ๑ พุทฺธานํ
ปน สรีเร รโชนฺทํ น อุลิมปติ อุกํปี โปกุขรปตเต ปกฺชิตฺตํ วีย
วิวญฺญิตฺวา คจฺฉต ๑ อปีจ โชตปาทเก เกเห ปาทะ โชวิทฺวา ปวิสนํ ปพฺพชิตานํ
วตฺถํ ๑ ตตถ พุทฺธานํ วตฺถเกโท นาม นตฺถึ วตฺถลีเส ปน จตฺวา โชวนฺตี ๑
สเจ หิ ตถาคโต เนว นฺหาเยยฺย น ปาทะ โชเวยฺย นายํ มนฺทฺสฺโสตี วเทยฺย ๑
ตสมฺมา มนฺทฺสฺสกรียํ อมฺจฺฉนฺโต โชวตี สโต สมฺปชาโนตี โสปฺปริคฺคาทเกน
สตีสมฺปชณฺเณน สมนฺนาคโต ๑ อฺปสํกมิตี สมโณ โคตโม สพฺพรตฺตี
อชฺโฆกาเส จงฺกมิตฺวา คนฺธกฺกฺมึ ปวิสิตฺวา นิตฺทายตี อตีวีย สุขสยิตโต
ภวิสตี ฉจฺจสฺสामी นนฺตี จินฺเตตฺวา

เล่มที่ 10 สารคดีภาษาสันสกฤต สภาวคฤศ หน้า 238

ออุปสงกมิ ฯ ก็ โสอุปสตีติ ก็ อุปสตี ก็ โสอุปป์ นามิทำ ทวาติ วทติ ฯ ก็ นุ
 โสอุปสตีติ กสุมานู อุปสตี ฯ ทพุภโค (๑) วียาติ มโต วีย วิสณณิ วีย จ ฯ
 สุลณมการนติ สุลณั เม ฆริ ลทุชนติ โสอุปสตีติ วทติ ฯ สุริเย อุกคเตติ
 สุริยมหิ อุกจिते ฯ อิทานิ หิ อณเว ภิกขุ สมมชชนติ ปานีโย ออุปฐเปนติ
 ภิกขาจารกมนสชชา ภวนติ ตวั กสุมานู โสอุปสตีเยว ฯ ชาลีนีติ ตโย ภเว
 อชโฆตฤติวา จิตเน อชตฤติกสสุปาทาย อฐจารส ตณหาวิจรัตนินิ อาทินา
 นเยน เตน เตน อตตโน โภฐฐาสฐเตน ชาเลน ชาลีนี ฯ วิสตฤติกาติ ฐปาที่สุ
 ตตฤ ตตฤ วิสชชชตาย วิสมูลตาย วิสปริโภคตาย จ วิสตฤติกา ฯ
 กุหิณจิ เนตเวติ กตฤจิ เนตุ ฯ สพพฐีณั ปริกขยาติ สพเพลั
 ขนุชกิลเสภิสขารกามคณเกทานั อุปฐีณั ปริกขยา ฯ ก็ ตเวตถ มาราติ
 มาร ตยหิ ก็ เอตถ กสุมานู ตวั อุนุหยาคุย นิธิยิต्तु อสโกณตี ชุททภิกขา
 วีย อนตनुเตเนว อชฌายนุโต อาหิณฐลัตี ฯ

สตตมัม ฯ

อฐฐมัม เทวตาสีตเต วุตตฤตเมว ฯ

อฐฐมัม ฯ

นวเม ออุปป์ วา ภियโยติ ภियโย ชีวนุโต อปราวสสสत् ชีวิต्तु
 น สโกติ ปณณาสี วา สฐฐี วา วสุธานี

เล่มที่ 10 มารสังขัตตวณณา หน้า 239

ชีวิต ฯ อชฎภาสีติ สมโณ โคตโม มนุสสานัน อปปรมาณุนติ กเถติ
ทิมภวามสฺส กเถสฺสามิติ ปจฺจนิกสาดตตาย อภิภวิตฺวา อภาสี ฯ
น น หีเพติ ตํ อายฺ อปฺปกํ อิทฺนฺติ น หีเพยฺย ฯ จีรมตฺโตวาทิ
ยถา ทหโร กุมารโ อุตฺตทานเสยฺยโก จีริ ปิวิตฺวา ทุกฺลจุมฺพิตเก นิปนฺโน อสณฺณิ
วีย นิทฺททายติ กสฺสจฺ อายฺ อปฺปํ วา ทิมฺ วาติ น จินฺเตติ เอวํ สปฺปริโส ฯ
จเรยฺยาทิตฺตสีโสวาทิ อายฺ ปฺริตฺตฺนฺติ ฌตฺวา ปชฺชตฺตสีโส วีย จเรยฺย ฯ

นวมํ ฯ

ทสมเม เนมิว รตฺกพฺพฺรณฺติ ยถา ทิวสํ กจฺจนฺตสฺส รตฺสฺส
จกฺกเนมิ กพฺพฺร อนุปริยายติ น วิชฺหติ เอวํ อายฺ อนุปริยายตีติ

ทสมํ ฯ ปจฺโหม วคฺโค ฯ

ทุตฺติยวคฺคสฺส ปจฺเม ฯ นิสินฺโนติ ปุพฺเพ วุตฺตฺนเยเนว ปธานํ
ปฺริคฺคณฺหนฺโต นิสินฺโน ฯ มาโรปฺปิสฺส สุขนฺิสินฺนภาวํ ฌตฺวา ฃณฺฺญยิสฺสามิติ
อุปฺสงฺกนฺโต ฯ ปคฺคเพสีติ (๒) ปพฺพตฺปิฏฺเจ ฌตฺวา ปวิหฺมิ ฯ ปาสาณา นินฺนฺตรา
อณฺณมณฺณํ อภิหนฺนฺตา ปตฺนฺติ ฯ เกวณฺติ สกฺลํ ฯ สพฺพนฺติ ตสฺเสว เววจันํ ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทุตฺติเย วิจฺกขฺมมายาติ ปฺริสาย ปณฺณาย ปณฺณาจกฺขุ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 240

วินาสตุกามตาย ฯ (๒) พุทธานัน ปเนส ปณฺญาจกฺขุ วินาสตุํ น สกฺโกติ ปริสาย
เถรวารมมณฺเฑ สวณฺเฑโต วา ทสฺเสนฺโต วา สกฺโกติ ฯ วิชิตาวิ นฺ มณฺเฑสฺสึตี กึ
นฺ คุวํ วิชิตวิชโย อหนฺติ มณฺเฑสฺสิ มา เอวํ มณฺเฑนิ นตฺถิ ตว ชโย ฯ
ปริสาสฺสูติ อฏฺฐสฺสู ปริสาสฺสู ฯ พลปฺปตฺตาทิ ทสพลปฺปตฺตาทิ ฯ
ทุตฺถิ ฯ

ตติเย ฯ มนฺทิตฺยา นฺ สึเสตี มนฺทภาเวน โมนฺทภาเวน ฯ อุตฺทาหุ
กาเวยฺยมตฺโตตี อุตฺทาหุ ยถา กถิตพฺพํ (๑) จินฺเตนฺโต เตน กตฺตพฺพกาณฺเณน
มตฺโต สยตี เอวํ สยตี ฯ สมฺปจฺราตี พหโว ฯ กิมิทํ โสปฺปเส วาติ กสฺมา อิทํ
โสปฺปํ โสปฺปสฺสึเยว ฯ อตฺถิ สมฺเจจฺจาตี อตฺถิ สมฺกนฺตฺวา ปาปฺณิตฺวา ฯ มยฺหํ หิ
อสงฺกโต นาม สงฺกตฺวิปฺนโนวาตี อตฺถิ นตฺถิ ฯ สลฺลนฺตฺติชฺฉินฺสตฺตฺสฺลฺลํ ฯ
ชกฺคํ น สงฺกเมตี ยถา เอกฺจฺโจ สึหปฺถาทิสฺสุ ชกฺคนฺโต สงฺกตี ตถา อหํ
ชกฺคนฺโตปี น สงฺกามี ฯ นปี เภมิ โสตฺตฺนฺตฺติ ยถา เอกฺจฺโจ สึหปฺถาทิสฺสุเยว
สฺสูปิตตฺปี ภายตี เอวํ อหํ สฺสูปิตฺตํ น ภายามิ ฯ นานฺตฺปนฺตฺติ มามนฺตฺติ ยถา อจฺจริยสฺส
วา อนฺเตวาสึกสฺส วา อผาสฺสเก ชาเต อุตฺเทสปริปฺจฺญา ยจิตฺตฺตา อนฺเตวาสึ
รตฺตฺตินฺทิวา อตฺถิ กมฺนฺตฺตา อนฺตฺปนฺตฺติ เอวํ มํ นานฺตฺปนฺตฺติ ฯ น หิ มยฺหํ กิณฺจ
อปริณฺญจิตกมฺมํ

นาม อตฺถิ ฯ เตเนวาท หานี น ปสฺสามิ กุหิณฺจ โลกฺเกติ ฯ

ตติยํ ฯ

จตุตฺเถ ฯ อนุโรทฺวิโรเชตฺติ รากปฏฺิเมตฺสุ ฯ มา สชฺชิตฺถ (๑) ตทาจรนฺติ
เอตํ ฌมฺมกถิ อวจรนฺโต มา ลคฺคิ ฯ ฌมฺมกถิ กเถนตฺตสฺส หิ เอกจฺเจ
สาธฺกการิ ททนฺติ เตสฺสุ ราโค อุปฺปชฺชติ ฯ เอกจฺเจ อสกฺกจฺจํ สฺสนฺติ เตสฺ
ปฏฺิโฆ อุปฺปชฺชติ ฯ อิติ ฌมฺมกถิโก อนุโรทฺวิโรเชตฺสุ สชฺชติ นาม ฯ ตฺวํ เอวํ มา
สชฺชิตฺถาติ วทติ ฯ ยทณฺณมนุสฺสาคีติ ยํ อณฺณํ อนุสฺสาคี ตํ ฯ สมฺพุทฺโธ
หิตานุกมฺปิ หิตน อนุกมฺปติ ฯ ยสฺมา จ หิตานุกมฺปิ ตสฺมา อนุโรทฺวิโรเชหิ
วิปฺปมฺตฺโต ตถาคโถติ ฯ

จตุตฺถํ ฯ

ปฺลยฺเม ฯ อากาเส จรนฺเตปี พนฺชตีติ อนุตฺถิกฺขจโร ฯ ปาโสติ
รากปาโส ฯ มานโสติ มนสมฺปยุตฺโต ฯ

ปฺลยฺมํ ฯ

นฺนุเช ฯ ปฺลยฺจฺจนฺนํ อฺปาทานกฺขนฺธานํ อฺปาทายาติ ปฺลยจ
อฺปาทานกฺขนฺธเ อาทิยิตฺวา สภาวสามณฺณลกฺขณวเสน นานปฺปการโต
วิกฺขิตฺวา ทสฺเสนฺโต ฯ สนฺทสฺเสตีติ ขนฺธานํ สภาวลกฺขณาทีนํ ทสฺเสตี ฯ
สมาทเปตีติ คณฺหาเปตี ฯ สมฺตฺเตเชตีติ สมฺทานมฺหิ อฺสุสฺสํ ชเนตี ฯ
สมฺปหํเสตีติ ปฏฺิวิทฺทคฺคณ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สภาถาวคเค หน้า 242

โวทาเปติ โชตาเปติ ฯ อฏฐิกตฺวาติ อตฺถิกตฺวา อยฺนุโน อธิคนตฺพุโพ
อตฺถโถติ เอวํ สลฺลทฺกฺเขตฺวา ตาย เทสฺนาย อตฺถิกา หุตฺวา ฯ มนสิกตฺวาติ จิตฺเต
จเปตฺวา ฯ สพฺพเจตฺโส สมฺนุนาหริตฺวาติ สพฺพเพน เตน กมฺมการกจิตฺเตน
สมฺนุนาหริตฺวา ฯ โอหิตฺโสตาติ จปีตฺโสตา ฯ อพฺโภกาเส นิกฺขิตฺตาติ
โธตาปนตฺถาย จปีตา ฯ รูปี เวทยิตฺ สลฺลณฺนติ เอเต รูปาทโย ตโย ขนฺนฺเช ฯ
ยลฺลจฺ สงฺขตฺนติ อิมินา สงฺขารกฺขนฺโธ กหิโต ฯ เอวํ ตตฺถ วิรชชตีติ เอโส
อหํ น โหมิ เอตํ มยฺหํ น โหตีติ ปสฺสนฺโต เอวํ เตสุ ขนฺนฺเชสุ วิรชชติ ฯ
เขมตฺตฺนติ เขมิฏฺถํ อตฺตภาวํ ฯ อิมินา ผลกฺขณฺมํ ทสฺเสตีติ ฯ อเนวสนฺติ
ภวโยนิคฺติจิติสตฺตาวาสสงฺขาเตสุ สพฺพภูจฺจเนสุ ปรีเยสมานา ฯ
นาชฺฌกาติ น ปสฺสีตีติ ฯ

นฏฺฐิ ๑

สตฺตเม ผสฺสสายตฺนानนฺติ สลฺลชาตฺสโมสฺรณฺภูเจน นทฺวาริกสฺส
ผสฺสสฺส อายตฺนानํ ฯ ภยเกรวํ สทฺทฺนฺติ เมฆทฺนฺทฺกฺกิสฺนิปาตสทฺทสทฺทิสฺ ภยชนกํ
สทฺทํ ฯ ปจฺวี มลฺลเ อฏฺฐริยตีติ อยฺ มหาปจฺวี ปฏฺฐสทฺทํ กุรฺมานา วีย
อโหสิ ฯ เอตฺถ โลโก วิมฺจฺจติโตติ เอเตสุ นฺนฺ อารมฺมณฺเณสุ โลโก อธิมฺจฺจติโต ฯ
มารเชยฺยนฺติ มารสฺส จานฺณตฺมํ เตภูมิกวณฺณํ ฯ

สตฺตมํ ๑

เล่มที่ 10 มารสังขตคุณณา หน้า 243

อภุจเม ฯ ปาหุณกานิ ภวนุตีติ ตถารูเป นกขตเต ตตถ ตตถ
 เปเสตพพานิ ปโหนกานิ ภวนุติ ฯ อคณตูกปณณาการทานานิ วา ฯ สย
 จรณทิวโส กิร โส ฯ สมวยชาติโคตตทา กุมารกา ตโต ตโต สนนิปตุนติ ฯ
 กุมาริกาโยปิ อตตโน อตตโน วิภวานุรูปเนน อลงกตา ตหิ ตหิ วิจรนุติ ฯ ตตร
 กุมาริกาโยปิ ยถารูจิตานิ กุมารกานิ ปณณาการิ เปเสนุติ กุมารกาปิ กุมาริกานิ
 อณณสมิ อสติ อนตมโส มาลาคุเลนปิ ปริกขิปนุติ ฯ อนูวาวิฏฐาติ อนูวาวิฏฐา ฯ
 ตัทิวัสสิ กิร ปณจสตา กุมาริกาโย อุกขานกัปปิ คจจนุติโย ปฏูปเถ สตุถาริ ทิสวา
 มนุทปวุ ทเทยยิ สตุถา ตาสิ ทานานูโมทนตถิ ปกัณณกธมมเทสนัน เทเสยย
 เทสนาปริโยसानเน สพพาปิ โสตาปตติผลเ ปติฏฐเหยยิ มาโร ตาสิ สมปตติยา
 อนุตราชยิ กริสสามิติ อนูวาวิสิ ฯ ปาลิยิ ปน มา สมโณ โคตโม ปิณนมลตถาติ ฯ
 เอตตกัเขว วุคตุนุติ ฯ กิ ปน สตุถา มาราวภูณัน อชานิตวา ปวิฏฐิโฐติ ฯ
 อาม อชานิตวา ฯ กสมมา อนาวชชนกตาย ฯ พุทธานัน ทิ อสุกฏฐาเน ภตติ
 ลภิสสาม น ลภิสสามาติ อวชชนัน อนนุจจวิกิ ฯ ปวิฏฐิโฐ ปน มนุสสานัน
 อูปจารเกทท ทิสวา กิ อิทนุติ อวชชนนโต ญตวา อามิสตถิ มาราวภูณัน
 ภินุทิตตปิ อนนุจจวิกินุติ อภินุทิตวาว นิกขนุโต ฯ อูปสงกมิติ
 อमितตวิชเยน วิย ตุฏฐิโฐ สกถคามเ กฏจจุมตตมปิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 244

ภคต อลภิตวา คามโต นิกขมนุตฺ ภาควนุตฺ คามิยมนุสฺสเวเสน อุปสงฺกมิ ฯ
 ตถาหิ กริสฺสามิตฺติ อิทํ โย มุสา ภาสติ ฯ เอวํ กริสฺส อโหสิ มยา เอวํ วุตฺเต ปุณ
 ปรวิสฺติ อถ นํ คามทรรกา สกตคามะ จริตฺวา กญฺจญฺญิกฺขํปี อลภิตฺวา คามโต
 นิกขมฺม ปุณ ปรวิญฺโจะตฺติอาทินิ วตฺวา อุปฺผนฺเตสฺสนฺตฺติ ฯ ภควา ปน สจายิ
 มํ เอวํ วิหะเรสฺสตี มุทฺธมฺเสว สตฺตธา ผละสฺสตีติ ตสฺมี อนุกมฺปาย
 อปรวิสิตฺวา คาทาทวยมาห ฯ ตตฺถ ปสฺวีติ ชเนสิ อุปฺปาเทสิ ฯ อาสชฺชาติ
 อาสาเทตฺวา ฆญฺเฏตฺวา ฯ น เม ปาปี วิปฺจจตีติ มม ปาปี น วิปฺจจติ ฯ นิปฺผล
 เอตฺนฺติ ทีนุ ตฺวํ เอวํ มลฺลลฺลิตฺติ มา เอวํ มลฺลลฺลิตฺติ อตฺถิ ตยา กตฺสฺส ปาปฺสฺส
 ผลนฺติ ทีเปตี ฯ กิลฺยจฺนนฺติ มทฺทิตฺตุ สมตฺถิ รากกิลฺยจฺนาทิกิลฺเสชาตฺติ ฯ
 อากฺสฺสรา ยถาติ ยถา อากฺสฺสรา เทวา สปรปีติกชฺฌาเนน ยาเปนฺตา
 ปีติภกฺขา นาม โหนฺติ เอวํภวิสฺสามาติ ฯ

อภฺจมํ ฯ

นวมะ ฯ นิพฺพานปรุทฺติยฺตฺตยาติ นิพฺพานํ อปรทิสิตฺวา ปวตฺตยาติ ฯ
 หญฺหญฺเกโสตี ปรุริมเกส ปจฺจโต ปจฺจิมเกส ปรุโต วามปฺสฺสเกส ทกฺขิมโต
 ทกฺขิมปฺสฺสเกส วามโต หริตฺวา วิปฺปกิลฺยจฺนเกโส ฯ มม
 จกฺขุสมฺพฺสฺสวิลฺลาณายตฺนนฺติ จกฺขุวิลฺลาณเณน สมฺปยุตฺโต
 จกฺขุสมฺพฺสฺสโสปี วิลฺลาณายตฺนปี

มเมวาทิ เอตถ จ จกขุสมุผลเสนา วิญญาณสมุပ္ยุตตกา ธมมา คหิตา
 วิญญาณายตเนน สพฺพานิปี จกขุทฺวารเ อูปฺปนฺนานิ อวชฺชนาทีนึ วิญญาณานิ ฯ
 โสิตทฺวาราทิสฺสุปี เอเสว นโย ฯ มโนทฺวารเ ปน มโนติ สวชฺชนกั ภาวฺจจิตฺติ ฯ
 ธมฺมาติ อารมฺมณธมฺมา ฯ มโนสมุผลโสติ อวชฺชเนน ภาวฺจเคน สมุပ္ยุตตผลโส ฯ
 วิญญาณายตณฺนติ ชวนจิตฺติ ตทารมฺมณฺปี วตฺตติ ฯ ตเวว ปาปีม จกขุณฺติ ยํ
 โโลเกติมิรการาทิหึ อูปฺทฺทฺติ อเนกโรคายนฺ อูปฺกํ วิปฺกํ อนฺตมโส ภาณจกขุปี
 สพฺพนฺติ ตเวว ภาวติ ฯ รูปาทีสุปี เอเสว นโย ฯ ยํ วทฺนฺตีติ ยํ ภาณฺทกํ มม อิทนฺติ
 วทฺนฺติ ฯ เย วทฺนฺติ มมฺนฺติ จาติ เย จ ปุคฺคลา มมฺนฺติ วทฺนฺติ ฯ เอตถ เจ เต มโน
 อตฺถิติ เอเตสุ จ จาเนสุ ยทิ จิตฺติ อตฺถิ ฯ น เม สมณ โมกฺขสีติ สมณ มยฺหํ วิสยา
 น มฺจุจิสฺสตี ฯ ยํ วทฺนฺตีติ ยํ ภาณฺทกํ วทฺนฺติ น ตํ มยฺหํ ฯ เย วทฺนฺตีติ เยปี
 ปุคฺคลา เอว วทฺนฺติ น เต อหํ ฯ น เม มกฺคมฺปี ทกฺขสีติ ภาวโยนิคฺติอาทีสุ
 มยฺหํ คตมกฺคํปี น ปสฺสตี ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม อหํ อฆาณฺยณฺติ อหฺนฺนฺเตน อฆาณฺนฺเตน ฯ อชินํ
 อชาปยฺนฺติ ปฺรสุส ธนฺชานึ อกโรนฺเตน อกาเรนฺเตน ฯ อโสจํ
 อโสจาปยฺนฺติ อโสเจนฺเตน อโสจยฺนฺเตน ฯ อิติ ภาว

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 246

อหฺมมิกฺราชนํ รัชเช วิชิต ทัณฺฑกรปปีเต มนุสฺเส ทิสฺวา การุณฺณวเสน
เอวํ จินฺเตสิ ฯ อุปสงฺกมิตฺติ สมโณ โคตโม สกฺกา นุโข รัชชํ การุณฺณนฺติ
จินฺเตสิ รัชชํ การุณฺณกาโม ภวิสฺสตี รัชชํ จ นามตํ ปมาทญฺจัน รัชชํ
การุณฺเน สกฺกา โอตาริ ลภิตุํ คจฺฉามิ อุตฺสาหฺมสฺส ชเนสฺสามิตฺติ จินฺเตตฺวา
อุปสงฺกมิตฺติ อิทฺธิปาทาติ อิชฺฉนฺนโกฏฺฐาสา ฯ ภาวิตาติ วฑฺฒิตฺตา ฯ
พหุสฺสีกตาติ ปุณฺนปฺปุนํ กตา ฯ ยานีกตาติ ยุตฺตยानํ วิย กตา ฯ วตฺถุกตาติ
ปติญฺจญฺเจน วตฺถุกตา ฯ อนฺนุจฺจิตาติ อวิชฺหิตา นิจฺจานุพฺพธา ฯ ปริจฺจิตาติ
สาตจฺจกิริยาย สฺสปริจฺจิตา กตา อิศฺสาสสฺส อวิราชิตเวริหฺตฺโต วิย ฯ
สฺสสมารทฺธาติ สฺสญฺจ สมารทฺธา ปริปฺนฺณภาวนา ฯ อหฺมจฺเจยฺยาติ จินฺเตยฺย ฯ
ปพฺพตฺสฺสาติ ปพฺพโต ภเวยฺย ฯ ทฺวิตฺตาวาติติญฺจตุ เอโก ปพฺพโต
ทฺวิกฺขตฺตตปี ตาว มหนฺโต สฺวณฺณปพฺพโต เอกสฺส นาลิํ น ปริยตฺโตติ อตฺโต ฯ
อิตฺติ วิทฺวา สมญฺจเรติ เอวํ ชานนฺโต สมนํ จเรยฺย ฯ ยโตนิทานนฺติ ทฺกฺขํ
นาม ปญฺจกามคฺคณินฺทานํ ตํ ยโตนิทานํ โหตีติ เอวํ โย อทฺททฺกฺขิ ฯ ถลํ
นเมยฺยาติ โส ชนฺตุ เตสฺส ทฺกฺขสฺส นินฺทานญฺเตสฺส กามสฺส เกน การณฺน นเมยฺย ฯ
อุปฺธี วิทฺวาติ กามคฺคณอุปฺธี สฺงฺโค เอโส ลกฺคณเมตฺนฺติ เอวํ วิทฺวา ฯ
ตฺสฺเสว ชนฺตุ วินยฺยา

สิกเขติ ตสเสว อุปธิสฺส วินยาย สิกเขยฺย ฯ

ทสมํ ฯ ทุติโย วคุโศ ฯ

ตติยวคฺคสฺส ปจฺเม ชฎณฺฑเวนาติ ชฎาจุมฺพิณฺณ ฯ

อชินกฺขิปนิวตฺโตติ สุขุรํ อชินจมฺมํ เอกํ นีวตฺโต เอกํ ปารุโต ฯ

อุทุมฺพรทณฺฑนฺติ อปฺปิจฺจนภาวปฺปกาสนตฺถํ อีสกํ วงฺกํ อุทุมฺพรทณฺฑํ กเหตุวา ฯ

เอตทโวจาติ โลกํ พฺราหฺมณฺสฺส วจฺนํ นาม สฺสสฺสฺสนฺติ พฺราหฺมณฺสฺสปี ปพฺพชิตฺสฺส

ปพฺพชิตฺสฺสปี มหฺลลกสฺสชาติ มหฺลลกพฺราหฺมณฺปพฺพชิตเวสฺสํ กเหตุวา

ปฺธานญฺมียํ กมฺมํ กโรนฺเต เต ภิกฺขุ อุปฺสงฺกมิตฺวา หตฺเถ อุกฺขิปิตฺวา เอตํ ทฺหรา

ภวณฺโตนฺติอาทิจจํ อโวจ ฯ โอกรมฺเปตฺวาติ หนฺนเกณ อุทฺธํ ปฺหรณฺโตนฺติ อโรนฺตํ กตฺวา ฯ

ชิวฺหํ นิลฺลาเพตฺวาติ กวฺรรมหาชิวฺหํ นีหฺริตฺวา อุกฺทมฺโห อุกฺยปฺสฺเสสฺส จ

ปฺลาเปตฺวา ฯ (๑) ติวีสวชนฺติตฺตฺสวํ ฯ นลาฏฺกนฺติ ภกฺกฺมฺมํ นลาฏฺ อุกฺกฺจิตํ วลิตฺตยนฺติ

อตุโธ ฯ ปกฺกามิตฺติ ตฺมุเมหฺ ชานนฺตฺนํ วจฺนํ อกตฺวา อตฺตโนว เตเล ปวิสฺถาติ (๒)

วตฺวา เอกํ มคฺคํ กเหตุวา กโต ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺุติเย ลาภา วต เม สฺลทฺธํ วต เมติ เอวฺรฺอุปฺสฺส สฺตฺถุ เจว ฐมฺมสฺส จ

จ พฺรหฺมจารีนํ จ ลทฺธตฺตามยฺหํ

๑ ม.ย. จ ลาเลตฺวา ฯ ๒ ม. ปจฺจิสฺสธาติ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 248

ลาภา มยหิ สุตทุชฺชติ ฯ โส กิรายสุมา ปจฺญา มุลกมฺมฏฺจานํ สมมสฺสิตฺวา อรหตฺตํ
 คเหตุสสามิตฺติ ปาสาทิกํ ตาว กมฺมฏฺจานํ คเหตุวา พุทฺธมฺมสงฺฆคฺเช อวชฺชิตฺวา
 จิตฺตกลฺลตํ อุปฺปาเทตฺวา จิตฺตํ หาสฺเสตฺวา โทเสตฺวา นิสฺสินฺโน ฯ เตนฺส
 เอวมโหสิ ฯ อุปฺสงฺกมิตฺติ อัย สมิทฺธิ ภิภฺขุ ปาสาทิกํ กมฺมฏฺจานํ คเหตุวา
 นิสฺสินฺสทิสฺโส ยาว มุลกมฺมฏฺจานํ คเหตุวา อรหตฺตํ น คณฺหาติ ตาวสุส
 อนฺตรายํ กิรฺสสามิตฺติ อุปฺสงฺกมฺ ๑ กจฺจ ตฺวนฺติ สตุธา สกลชฺมพุทฺธิปี
 โอลเณนฺโต ตสฺมีเยว จาเน ตสฺส กมฺมฏฺจานํ สປປายํ ภิวิสฺสตีติ อทฺทส
 ตสฺมา เอวมอาห ฯ สติປလฺลา จ เม พุทฺธาติ มยา มยฺหิ สติ จ ปလฺลา จ ฌาตา ฯ
 กามํ กรสฺสุ รูปานีติ พหฺนึปี วิภีสฺกรหาณิ รูปานิ กรสฺสุ ๑ เนว มํ
 พฺยาชยิสฺสตีติ มํ เนว เวชยิสฺสตี น กมฺเปสฺสตี ฯ

ทฺติยํ ๑

ตติเย อีสฺสิลฺปิสฺเสติ อีสฺสิลฺลิสฺส นาม ปพฺพตฺสส ปสฺเส ฯ
 กาฬสฺลียาติ กาฬวณฺณาย สฺลียา ๑ สามายิกํ เจโตวิมฺตฺตฺนฺติ อປປိຕกฺขณ (๒)
 ปจฺจนีกรมฺเมหิ วิมฺจจฺติ อารมฺมณฺ จ อธิมฺจจฺตีติ โลกียสฺมาปฺตฺติ สามายิกา
 เจโตวิมฺตฺติ นาม ๑ สฺสูตีติ ปฏฺธิลฺภิ ๑ ปรีหายฺตีติ กสฺมา ยาว ฌจฺจํ ปรีหายิ ๑
 สวาพาสฺตฺตา ๑

เถรสฺส กิร วาตปีตตเสมฺหวเสน อนฺุสายิโก อาพาโธ อตฺถิ เตน
สมาธิสฺส สປปาเย อປการมฺเม ปฺุเรตฺนํ สกฺโกติ อປปีตอปปีตาย
สมาปตฺติยา ปรีหายติ ฯ ยนฺุณฺนาหํ สตฺถํ อหเรยฺยนฺุติ โส กิร จินฺุเตสิ ยสฺมา
ปรีหีนชฺฆมานสฺส กาลํ กโรโต อนิพฺพทฺธา คติ โหติ อปรีหีนชฺฆมานสฺส
นิพฺพทฺธา คติ โหติ พุรหฺมโลเก นิพฺพตฺตติ ตสฺมา สตฺถํ อหริตฺถกาโม อโหสิ ฯ
อປสงฺกมิตฺติ อຍံ สมฺโณ สตฺถํ อหริตฺถกาโม สตฺถาหรณฺํ จ นามตฺถํ กายे จ
ชีวิเต จ อนเปกฺขสฺส โหติ โย เอวํ กายे จ ชีวเต จ อนเปกฺโข โหติ โส
มฺลคมฺมဂฺ္ဂจฺ्ञานํ สมฺมสํติวฺวา อรหตฺตมฺปิ กเหตุํ สมตฺถิโถ โหติ มยา ปน
ปฏฺิพาหิโตปิ เอส น โอรมฺิสฺสติ สตฺถารာ ปฏฺิพาหิโต โอรมฺิสฺสตีติ เถรสฺส
อตฺถกาโม วีย หุตฺถวา เยน ภควา เตนฺุสปสงฺกมฺิ ฯ ชลาติ ชลมาน ฯ ปาเท
วณฺุทามิ จกฺขุมมาติ ปญฺุจหิ จกฺขุหิ จกฺขุม ตว ปาเท วณฺุทามิ ฯ ชฺุติณฺุชฺธาติ
อานฺุภาวชฺร ฯ อປປตฺตมานโสติ อປປตฺตอรหตฺโต ฯ เสโขติ สีลาทีนํ
สิกฺขมาโน สกฺรณฺิโย ฯ ชเน สฺุตาติ ชเน วิสฺุสฺส ฯ สตฺถํ
อาหริตฺถํ โหตีติ เถโร กิร ก็ มยฺหํ อิมิณา ชีวเตนาติ อุตฺถาโน นิປชฺุชิตฺถวา
สตฺถေန คลนาฬิ ฌินฺุทํ ทุกฺขา เวทนา อປປชฺุชิสฺุ ฯ เถโร เวทນํ วิกฺขมฺเกตฺถวา
ตฺถเว เวทນํ ปรีคฺคหิตฺถวา สตี อປပ္ฺุชฺุเปตฺถวา มฺลคมฺมဂฺ္ဂจฺ्ञานํ สมฺมสนฺุโต

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 250

อรหตุต ปตฺวา สมสึสึ หุตฺวา ปรีนึพฺพายึ ฯ สมสึสึ นามตฺวิโร โหติ
อิริยาปถสมสึสึ โรคสมสึสึ ชีวตสมสึสึติ ฯ

ตตฺถ โย จานาทีสุ อิริยาปถสุ อณฺณตฺร อธิฏฺจาย อิมํ อโกเปตฺวา
อรหตุต ปาปฺณิสฺสามิตึ วิปฺสฺสนํ ปฏฺจเปติ อถสฺส อรหตุตปฺปตฺติ จ
อิริยาปถโกปนํ จ เอกปฺปการเเนว โหติ ฯ อัย อิริยาปถสมสึสึ นาม ฯ โย ปน
จกฺขุโรคาทีสุ อณฺณตฺรสมึ สติ อิตฺถ อนฺนุจึตฺวา อรหตุต ปาปฺณิสฺสามิตึ
วิปฺสฺสนํ ปฏฺจเปติ อถสฺส อรหตุตปฺปตฺติ จ โรคโต วุฏฺจานํ จ เอกปฺปการเเนว
โหติ ฯ อัย โรคสมสึสึ นาม ฯ เกจึ ปน ตสมึเยว อิริยาปถ ตสมึ จ โรค
ปรีนึพฺพานวเสนตฺถ สมสึสึ ตํ (๑) ปณฺญาเปนฺติ ฯ ยสฺส ปน อาสวกฺขโย จ
ชีวตกฺขโย จ เอกปฺปหารเเนว โหติ ฯ อัย ชีวตสมสึสึ นาม ฯ วุตฺตมปิ เจตํ
ยสฺส ปุคฺคสฺส อปฺพุพฺ อจรีมํ อาสวปรียาทานํ จ โหติ ชีวตปรียาทานํ จ อัย
วุจฺจติ ปุคฺคโล สมสึสึติ ฯ เอตฺถ จ ปวตฺตสึสึ กิเลสสึสึสนฺติ เทว สีสานึ ฯ
เอตฺถ ปวตฺตสึสึ นาม ชีวตินฺทฺริยํ กิเลสสึสึ นาม อวิชฺชา ฯ เตสุ ชีวตินฺทฺริยํ
จฺจติจฺจตํ เขเปติ อวิชฺชา มคฺคจฺจตํ ฯ ทฺวินนํ จิตฺตานํ เอกโต อฺปฺปาโท นตฺถิ ฯ
มคฺคานนฺตฺร ปน ผลํ ผลานนฺตฺร ภาวํกํ ภาวํกโต วุฏฺจาย ปจฺจเวกฺขณํ ตํ
ปรีปฺณณํ วา

โหติ อปริปฺณณํ วา ฯ ติจิเณน อสิณา สีเส นิชฺชนเตปี หิ
 เอโก วา เทว วา ปจฺจเวกฺขณวารา วา อวสุสํ อูปฺปชฺชนฺติเยว จิตฺตํ ปน
 ลหุปรีวตฺติตาย อาสวฺกฺโข จ ชีวิตฺตปริยาทานํ จ เอกกฺขณเยว วีย ปณฺณายติ ฯ
 สมฺมถํ ตณฺหํ อพฺพยุหฺมาติ อวิชฺชามฺมเลน สมฺมถํ ตณฺหํ อรหฺตมฺมกฺเคน
 อูปฺปาฏฺเตว ฯ ปรีนิพฺพุโตติ อนฺุปาทิสฺสนิพฺพานน ปรีนิพฺพุโต ฯ
 วิวตฺตกฺขณฺนฺติ ปรีวตฺตกฺขณฺธิ ฯ เสยฺยมานนฺติ อุตฺตํ หุตฺวา
 สยติ ฯ เถโร ปน กิลฺจาปี อุตฺตํ โก สยิตฺ ตถาปีสุส ทกฺขิเณน ปสฺเสน
 ปรีจิตฺตยนฺตธา สีสํ ทกฺขิณฺโตว ปรีวตฺติตฺวา จิตํ ฯ ฐมฺมายิตฺตนฺติ ฐมฺมายิตฺถาวั ฯ
 ตสฺมี หิ ขณฺ ฐมฺพลาหกา วีย ติมิรพลาหกา วีย จ อญฺฺจหีสุ ฯ วิญฺญาณํ
 สมเนวสตีติ ปฏฺิสนฺธิจิตฺตํ ปรีเยสตี ฯ อปฺปติฏฺฐิเตนาติ ปฏฺิสนฺธิวิญฺญาณน
 อปฺปติฏฺฐิเตน อปฺปติฏฺฐิตการณนาติ อตฺโต ฯ เวพฺพวปฺนฺทวิญฺณฺติ เวพฺพวปฺกํ
 วีย ปณฺทวิญฺณํ สุวณฺณมฺหาวิญฺณํ ฯ อาทายาติ กจฺจ เจปฺเตว ฯ อฺปสงฺกมิตี
 โคธิตฺตฺเถรสฺส นีพฺพตฺตญฺจํ น ชานามิ สมณฺ โคตมํ ปฺจฺจิตฺวา นิกฺกงฺโข
 ภวิสฺสามิตี ชุทฺททการกฺวณฺโณ หุตฺวา อฺปสงฺกมิ ฯ นาทิจฺจนามิตี น ปสฺสามิ ฯ
 โสภปเรตฺสชาติ โสเกน มฺมุจฺจสฺส อภสฺสชาติ ปาทปฺปญฺจีย ปตีตา ฯ

ตติยํ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปภาสินียา สภาวาคูเค หน้า 252

จตุตถ สตุต วสุธานีติ ปุเร โพธิยิ ฉพพสุธานี โพธิโต
ปจญา เอกัง วสุตี ๑ โอตาราเปกโชติ สเจ สมณสุส โคตมสุส กายทวาราทิสู
กัญจเทว อนนุจจวิกั ปสุตานิ โจเทศุตานิ นนุติ เอวั วิวั อเปกขมาโน ๑
อลกมานนติ รชเรณุมตมปิ อวกขลัน อปสุสนุโต ๑ เตนาห สตุต วสุธานี
ภควนุต ออนุพฐี ปทาปท โอตาริ นาธิคจนิสสุตี สมพุทฐส สิริมโตติ ๑
อุปสงกมิตติ อชช สมณิ โคตม อภิวาเทตวา อากมิสสุตานิติ อุปสงกมิ ๑
ฉายสีติ ฉายนุโต อวชฉายนุโต นิสินุโนสีติ วทติ ๑ วิตุต นุ ชิโนติ
สตี วา สหสุตี วา ชิโตสิ นุ ๑ อากุนนุ คามสุมินุติ กิณนุ อนโตคาม
ปมาณาติกุนตติ ปาปกมม อกาสิ เยน อณเณตี มุข โอลเกตุ อวิสหนุโต
อปชฉายนุโต นิสินุโน อรณเณ วิจรติ ๑ สกขินุติ มิตตภาวั ๑
ปติขายาติ ขนิตุวา ๑ ภาวโลกขปปนุติ ภาวโลกสงขชาติ ตณห ๑ อนาสโว
ฉายามิตติ นิตตโณห หุตวา ทวิหิ ฉานเนหิ ฉายามิ ๑ ปมตตพนุฐติ มาริ อาลปติ ๑
โส หิ เย เกจิ โลก ปมตตเต สตี พนุฐ ๑ สเจ มคคิ ออนุพุทฐนุติ ยทิ ตยา
มคโค ออนุพุทฐิ ๑ อเปหิติ อปยาหิ ๑ อมจจุเชยยนุติ มจจุโน อโนกาสภูติ
นิพพาน ๑ ปารคามิโนติ เยปี ปารี คตา เตปี ปารคามิโน ๑ เยปี ปารี
คनुตูกามา เตปี ปารคามิโน ๑

วิสุทธานิกานีติ มารวิสุทธานิ ฯ วิเสวิตานีติ วิรุทธเสวิตานิ อปฺปมายู
มนุสฺसानํ อจฺจนฺตติ อโหฺรตฺตาทิ วุตฺเต ทิมฺมมายูมนุสฺसानํ นาจฺจนฺตติ
อโหฺรตฺตาทิอาทีนิจิ ปฏฺฐิโลกมการณานิ ฯ วิปฺพนุทิตานีติ ตมฺหิ ตมฺหิ กาลเ
หตฺถิราชวณฺณสฺปฺปวณฺณาทิตฺตฺสนานิจิ ฯ นิพฺเพชฌนียาติ อุกฺกณฺทนียา ฯ

อนฺุปรียคาคิอาทีสุ กิจฺจาปี อตีตวจนํ กตํ อตฺถโถ ปน วิกฺปฺปวเสน
เวทิตฺตฺโพ ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ ยถา เมทวณฺณํ ปาสาณํ วายโส ทิสฺวา
อเปตฺถ มุทํ วินฺทเยยฺยํ อปี อสฺสาโท สียาติ อนฺุปรียคฺเจยฺย อถ โส
ตตฺถ อสฺสาทํ อลภิตฺวา วายโส เอโต อปฺกฺกเม ตโต ปาสาณา อปฺคฺเจยฺย
เอวํ มยฺมปี โส กาลโก วีย เสถํ โคตมํ อาสชฺช อสฺสาทํ วา สนฺถวํ วา
อลภนฺตา โคตมํ นิพฺพินฺทิตฺวา อปฺคฺจฺจาม ฯ

จตฺตฺถิ ฯ

ปฺลยฺจเม อภาสิตฺวาติ เอตฺถ อกาโร นิปาทมตฺตํ ภาสิตฺวาติ อตฺถโถ ฯ
อภาสิตฺวาติปี ปาโจ ฯ อฺุปฺสงฺกมฺมีสุติ โคปาลทารกํ วีย ทณฺฑเกน
ภูมิจฺ วิเลขนฺตํ ทิสฺวา อตีวีย ทุมฺมโน หุตฺวา นิสฺสินฺโน กิณฺนุ โข
การณฺตติ ปุจฺฉิตฺวา ชานิสฺสามาติ อฺุปฺสงฺกมฺมีสุ ฯ โสจฺสีติ จินฺเตสิ ฯ
อรณฺณมिव กุณฺชฺรณฺตติ ยถา อรณฺณโต เปสฺตคณฺนิการหตฺถินิโย
อรณฺณิกํ กุณฺชฺรํ อิตฺถิ กุตฺตทสฺสเนน ปโลเกตฺวา พนฺธิตฺวา
อานยฺนฺตติ เอวํ อานยฺสฺสาม ฯ มารเชยฺยณฺตติ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤค หนา 254

เตภูมิกวณฺฑี ฯ อุปสงกมฺสูติ ตุมเห โถกํ อธิวาเสถ มยฺตํ อานะสฺสามาติ ปิตริ
 สมสฺสาเสตฺวา อุปสงกมฺสู ฯ อัจจาจจาติ นานาวิชา ฯ เอกสฺตํ เอกสฺตฺนฺติ เอเกกํ
 สฺตํ สฺตํ กตฺวา ฯ กุมาริวนฺณสฺตฺนฺติ อิมินา นเยน กุมาริอฺตฺตภาวานํ สฺตํ ฯ
 อตฺตสฺส ปตฺตี ทหฺยสฺส สฺนฺติณฺติ ทฺวิหิปี ปเทหิ อรหฺตฺตเมว กเถติ ฯ
 เสนนฺติ กิเลสฺเสนํ ฯ สฺทา หิ ปิยฺรูปสฺาตฺรฺูปา นาม ฯ เอกาหํ ฌายนฺติ เอโก อหํ
 ฌายนฺโต ฯ สุขมนฺุโพชฺชนฺติ อรหฺตฺตสฺุํ อนุพฺุชฺฉมฺิ อิทํ วุตฺตํ โหติ
 ปิยฺรูปสฺาตฺรฺูปเสนํ ชินิตฺวา อหํ เอโก ฌายนฺโต อตฺตสฺส ปตฺตี ทหฺยสฺส สฺนฺติณฺติ
 สงฺขคฺตํ อรหฺตฺเต สฺุํ อนุพฺุชฺฉมฺิ ตสฺมา ชเนน มิตฺตสฺนฺถวํ น กโรมิ เตเนว
 จ เม การณฺน เกนจิ สทฺธิ สกฺขิ น สมฺปชฺชตีติ ฯ กถํ วิหาริพฺุโลติ กตฺเมน
 วิหารเณ พฺุลลํ วิหรนฺโต ฯ อลทฺธาติ อลภิตฺวา ฯ โยติ นิปาตมตฺตํ ฯ อิทํ
 วุตฺตํ โหติ กตฺเมน ฌานเณ พฺุลลชฺฌายนฺตํ ตํ ปุคฺคํ กามสฺลยฺวา อลภิตฺวาว
 อปริกฺขารา (๑) โหนตีติ ฯ

ปฺุสฺสทฺทกาโยติ จตฺตชฺฌาเนน อสฺสาสปฺุสฺสาสกาเยสฺส ปฺุสฺสทฺทคฺตา
 ปฺุสฺสทฺทกาโย ฯ สฺวิมฺุตฺตจิตฺโตติ อรหฺตฺตผลวิมฺุตฺตียา สฺุญฺุ วิมฺุตฺตจิตฺโต ฯ
 อสงฺขาราโนติ ตโย กมฺมาภิสงฺขาราเ อนภิสงฺขโรนฺโต ฯ อนโนโกติ อนาลโย ฯ
 อญฺญาช รมฺมนฺติ จตฺตจฺจรมฺมํ ชานิตฺวา ฯ อวิตกฺกณฺยิตฺติ อวิตกฺเกน จตฺตชฺฌาเนน
 # ๑ ม. ปรีพาหิรา ฯ

ฌายนุโต ๑ น กุปป์ตีติอาทิสฺ โทเสน น กุปป์ติ ราเคน น สรติ โมเหน
น ถิโน ๑ อิมสฺ ติสฺ มุลกิลเสสฺ คหิตฺสฺ ทิยทฺมกิลเสสฺหสฺสํ คหิตฺเมว
โหติ ๑ ปจฺมปฺเทน วา พฺยาปาทนึวฺรณํ คหิตํ ทฺติเยน กามจฺจนฺทนึวฺรณํ
ตฺติเยน ถินํ อาทึ กตฺวา เสสนึวฺรณานิ ๑ อิติ อิมินา นึวฺรณปฺปหานนาปี
จึณาสวํ ทสฺเสติ ๑ ปญฺโจจฺมตฺติณฺโณติ ปญฺจทฺวาริกํ กิลฺโสจฺมตฺติณฺโณ ๑
ฉญฺจนฺติ มโนทฺวาริกํปี ฉญฺจํ กิลฺโสจฺม อตฺริ ๑ ปญฺโจจฺมคฺคหฺณน วา
ปญฺโจจฺรมภากิยานิ สํโยชนานิ ฉญฺจคฺคหฺณน ปญฺจทฺมภากิยานิ เวทิตฺพฺพานิ ๑
คณฺสงฺฆวาริตฺติ คณฺ จ สงฺฆเ จ จรฺตฺติ สตฺถา คณฺสงฺฆวาริ นาม ๑ อทฺธา
จรฺตฺสนฺตฺติติ อญฺเญปี สทฺธา พฺหุ ชนา เอกํเสน จรฺตฺสนฺติ ๑ อยนฺติ อญฺ สตฺถา ๑
อโนโกติ อนาลโย ๑ อชฺเชชฺช เนสฺสตฺติติ อจฺฉินฺทิตฺวา นยฺสฺสติ นจฺจฺราชฺส
หตฺถโต อจฺฉินฺทิตฺวา นิพฺพานปาริ นยฺสฺสตฺติติ วุตฺตํ โหติ ๑ นยฺมานานนฺติ
นยฺมานนฺสฺ ๑ เสถวฺ สิริสิ โอิหจฺจ ปาตาเล คาชฺเมสฺถาติ มหนฺตํ ญฺญาการปฺปมานํ
สิลํ สีเส จเปตฺวา ปาตาเล ปตฺติญฺจกเวสนํ วิย ๑ ขาณณว อฺรสาชฺชชาติ
อฺรสิ ขาณฺุ ปฺหริตฺวา วิย ๑ อเปถาติ อปคฺจฺจถ ๑ อิมสฺมี จาเน สงฺคีติการา
อิทฺมโวจฺจาติ เทสนํ นิญฺจฺเปตฺวา ททฺทลฺลมานาติ คากํ อาหํสฺ ๑ ตตฺถ
ททฺทลฺลมานาติ อติวิย
๑ คณฺสงฺฆวาริตฺติปี ปาโจ ๑

ขลมานา โสภมานา ฯ อากถนฺนติ อากตา ฯ ปนุฑิตี นีหริ
ตุลฺลํ ภุจฺจว มาตุโตติ ยถา ผลโต ภุจฺจํ สิมฺพลิตฺตุลฺลํ วา โปภุจิกิตฺตุลฺลํ วา วาโต
ปนุฑิตี นีหริติ เอวํ ปนุฑิตี ฯ

ปญฺจมํ ฯ ตติโย วคฺโค ฯ

อิติ มารตั๋ยตุตถวณฺณนา นิภุจิตา ฯ

ภิกขุณีตั๋ยตุตถวณฺณนา

ภิกขุณีตั๋ยตุตถสฺส ปจฺเม ฯ อาฬวีกาติ อาฬวียิ ชาตา อาฬวีนครโตเยว
จ นิกขมม ปพฺพชิตา ฯ อนฺธวณฺนติ กสฺสปสฺสมาสฺสมุทฺทสฺส เจติเย
นวกมฺมตฺถาย ฐนํ สมาทเปตฺวา อากถนฺนตฺสฺส ยโสธฺรตฺสฺส นาม ฐมฺมภาณกสฺส
อริยปฺกคฺคตฺสฺส อภฺจินิ อฺุปฺปาณฺเฑตฺวา ตตฺถเอว อภฺภิเกทํ ปตฺเตหิ ปญฺจหิ โจรสเทหิ
นิวตฺถตฺตา ตโต ปญฺจาย อนฺธวณฺนติ สฺงขํ คตฺ วนํ ฯ ตํ กิร สวาคฺถิตโต
ทภฺจิมปสฺเส คาวตมตฺเต โหติ ราชาภุจาย คฺคตฺ ๑ ตตฺถ จ วิเวกกามา (๑)
ภิกขุ จ ภิกขุณีโย จ กถนฺนติ ฯ ตสฺมา อํยฺปิ อาฬวีกา วิเวกตฺถินิ เยน ตํ วนํ
เตนุสฺสํกมิ ฯ นิสฺสรณฺนติ นิพฺพานํ ฯ ปญฺญาชาติ ปจฺจเวภฺขณฺณนาณน ฯ
น ตฺวํ ชานาสี ตํ ปทฺนติ ตฺวํ เอตํ นิพฺพานปทํ วา นิพฺพานคามิมคฺคปทํ
วา น ชานาสี ฯ

๑ ม. ย. ปวีเวกกามา ฯ

ศตวรรษิกวิทยา วินิจฉัยนฤเจน ศตวรรษิกวิทยา ฯ ขนธาส์ อธิกฤษณชาติ
ขนธาส์ อธิกฤษณคณพิกา ฯ

ประหมั ฯ

ทุดิเย ฯ จานนุติ อรหตุต ฯ ทุรภิสมภวานุติ ทุปรปสห ฯ
ทวงกุลปณญาชาติ ปรีตตปณญา ฯ ยสุมา วา ทูวิหิ องคูลีหิ กปฺปาสวภูฏี คเหตุวา
ศตต กนฺตุนุติ ตสฺมา อิตถิ ทวงกุลปณญาติ วุจฺจติ ฯ ฌาณมฺหิ วตฺตมานมฺหิตี
ผลสมาปตฺติฌาณ เวตฺตมาน ฯ สมฺมา ชมฺม วิปสฺสโตติ จตฺตจฺจชมฺม
วิปสฺสนตฺตส ปุพฺพภาเค วา วิปสฺสนาย อารมฺมณญฺต ขนธปณฺจกเมว ฯ กิณฺจิ วา
ปน อสฺมิติ อยณฺ วา กิณฺจัน (๑) อหฺ อสฺมิติ ตณฺหามานทิกฺขจิวเสน ยสฺส ลียา ฯ

ทุดิย ฯ

ตติเย กิสฺวาโคตมิติ อปฺปมฺสโลหิตตาย กิสฺวา โคตมิติ ปนสฺสา
นามํ ฯ ปุพฺเพ กิร สวตฺถิยฺ เอกสฺมึ กุลมฺเร อสฺสิโกฏฺฐนฺ สพฺพํ องฺการว
ชาตํ ฯ กุญฺมฺพิโก องฺการชาตานิ อนิหริตฺวา อวสฺสํ โกจิ ปุณฺณวา ภวิสฺสตี
ตสฺส ปุณฺณเนน ปุณฺ ปากตฺกํ ภวิสฺสตีตี สุวณฺณหิรณฺยสฺส ปาติโย ปุเรตฺวา
อาปณฺณ เจเปตฺวา สมฺเป นิสฺสีทึ ฯ อเถกา ทุกฺคตฺกตฺสฺส ธีตา อทฺตมมาสกํ
คเหตุวา ทารุสากํ อหริสฺสามิติ วิถิตฺตา ตํ

๑ ม. ย. กิณฺจิ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคเค หน้า 258

ทิสวา กุญมพิภ อ่าห อ่าปณเ ตาว ฐนั เอตตกั เกเห กิตตกั ภวิสฺสตีติ ฯ
 กั ทิสวา อมม เอว กเถสตีติ ฯ อิมั หิรณฺณสฺวณฺณนฺติ ฯ โส ปุณฺณวตี เอสา
 ภวิสฺสตีติ ตสฺสา วสนฺนุจัน ปุจฺฉิตฺวา อ่าปณเ ภณฺฑั ปฏิสฺสามตฺวา ตสฺสา
 มาตาปิตโร อูปลงฺกมิตฺวา เอวมาห อมฺหากั เกเห วยปฺปตฺโต ทารโก อตฺถิ
 ตสฺเสตํ ทาริกั เทถาติ ฯ กั สามิ ทุคฺคเตหิ สทฺฐี เกฬี กโรสตีติ ฯ มิตฺตสนฺนโ
 นาม ทุคฺคเตหิปี สทฺฐี โหติ เทถ นั กุญฺมพฺสามินิ ภวิสฺสตีติ นั คเหตุวา ฆริ
 อานลสิ ฯ สา ตํวาสมนฺวาย ปฺตตํ วิชชตา ฯ ปฺตฺโต ปทสา อ่าหิณฺฑนกาเล
 กาลมกาสิ ฯ สา ทุคฺคตฺถุเล อูปลชฺชิตฺวา มหากุลั คนฺตฺวาปี ปฺตตฺวินาถั
 ปตฺตมฺหิติ อูปลนฺนพลวโสกา ปฺตตฺตสฺส สรีริกัจจํ วาเรตฺวา ตํ มตฺกเพวริ
 อาทาย นคเร วิปฺปลปนฺติ วิจฺรติ ฯ เอกทิวสั มหติยา พุทฺธวิธียา ทสพลสฺส
 สนฺติกั คนฺตฺวา ปฺตตฺตสฺส เม อโรคภาวตฺถาย เกสชฺชั เทถ ภควาติ อ่าห ฯ
 คจฺฉ สวาคฺถี อ่าหิณฺฑิตฺวา ยสฺมี เกเห มตฺตปฺพุโป นตฺถิ ตโต สิทฺธตฺถกั
 อ่าหริ ปฺตตฺตสฺส เต เกสชฺชั ภวิสฺสตีติ ฯ สา นคริ ปวิสฺสิตฺวา
 ฐุรเกหโต ปฏฺจาย ภควตา วุคฺตฺนยฺน คนฺตฺวา สิทฺธตฺถกั
 ยาจฺนฺติ ฆเร ฆเร กุโต ตวํ เอวรูปฺปี ฆริ ปสฺสิสฺสสตีติ วุคฺตา
 กติปฺยานิ เคหานิ อ่าหิณฺฑิตฺวา สพฺเพสํปี กิรายั ฆมฺมตา น มยฺหํ ปฺตตฺตสฺส

เล่มที่ 10 ภิกขุณีลัทธิศรัทธา หน้า 259

วาติ สาลายั ฉว ฆทเทตวา ปพพชช ยาจิ ๑ สตุถา อิมิ ปพพาเชตฺติ
 ภิกขุณฺสปสฺสยํ เปเสสิ ๑ สว ชุรคฺเคเยว อรหตฺตํ ปาปฺณิ ๑ อิมิ เถรี
 สนฺธาย อถโข กิสวโกตมิตฺติ วุตฺตํ ๑ เอกมาสีติ เอกา อาสี ๑ รุทมนฺมุขิตฺติ
 รุทมานมฺมุขี วิย ๑ อจฺจนตฺ มตฺปุตฺตมฺหิตฺติ เอตฺถ อนฺตํ อตฺตํ อจฺจนตฺ
 ภาวนปฺปสฺกเมตฺ ๑ อิทํ วุตฺตํ โหติ ยถา ปุตฺตมรณํ อนฺตํ อตฺตํ โหติ
 เอวํ มตฺปุตฺตา อหิ อิทานิ มม ปฺนุ ปุตฺตมรณํ นาม นตฺถิ ๑ ปุริสา
 เอตทฺนตฺติกาติ ปุริสาปี เน เอตทฺนตฺติกาวิ ๑ โย เม ปุตฺตมรณสฺส
 อนฺโต ปุริสานํปี เม เอเสวานฺโต อภพฺพา อหิ อิทานิ ปุริสํ คเวตฺติจฺจิตฺติ ๑
 สพฺพตฺถ วิหตา นนฺทิตฺติ สพฺเพสฺส ขนฺธอายตฺนธาตฺตวโยนิคตฺติจฺจิตฺติ นวาเสสฺ
 มม ตณฺหานนฺทิตฺติ วิหตา ๑ ตโมกฺขนฺ โชติ อวิชฺชากฺขนฺ โช ๑
 ปทาติโตติ ฌาณน ภูนิโน ๑

ตติยํ ๑

จตฺตเถ ๑ ปญฺจกฺกิเณนาติ อาตตํ วิตตํ อาตตวิตตํ ฌนํ สฺสูริณฺตติ
 เอวํ ปญฺจกฺคสมนฺนาคเตน ๑ นิยฺยตฺตยามี ตฺยฺเหวติ สพฺเพ ตฺยฺหํเยว เทมิ ๑ มาร
 นาหิ เตนตฺติกาติ นาหิ เตน อตฺติกา ๑ ปุตฺติกาเยนาติ สฺวณฺณวณฺ โณปี กาโย
 นิจฺจํ อุกฺขมฺริตฺตปฺกมฺริตฺตฺถเรน ปุตฺติกาโยว ตสฺมา เอวมาห ๑ ภูนิทเนนาติ
 ภิกฺขุชนสฺภาเวน ๑ ปภฺงกฺุณาติ จฺจณฺณวิจฺจณฺณาปฺชชนธมฺเมน ๑

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฺเค หน้า 260

อภฺยยามิตฺติ อภฺยปีพิตา โหมิ ฯ หรายามิตฺติ ลชฺชามิ ฯ สนนฺตา สมนฺตตฺติ
อภฺยจฺวิธา โลกิยสมนฺตตฺติ อารมฺมณสन्नตฺตาย องฺกสन्नตฺตาย จ สนนฺตาทิ
วุตฺตาทิ ฯ สพฺพตฺตตฺติ สพฺพเพสฺส รุปรูปภเวสฺส เตสฺส ทฺวินฺนํ ภวานํ คหิตฺตตฺตา
คหิตฺเต กามภเว อภฺยจฺจ สมนฺตตฺติสฺสูติ เอเตสฺส สพฺพเพสฺส จานเนสฺส มยฺหํ
อวิชฺชาตโมปิ วิหโตติ วทติ ฯ

จตุตฺถํ ฯ

ปลญฺเจม ฯ สฺส
น จตฺถิ เต ทฺติยา วณฺณชาตฺตติ ตว วณฺณชาตฺตสฺสทิสฺสา ทฺติยา วณฺณชาตฺต นตฺถิ
ตยา สทิสฺสา อณฺญา ภิกฺขุณี นตฺถิติ วทติ ฯ อิธาคตา ตาทิสฺสิกา ภเวยฺยุนฺติ ยถา
ตฺวํ อิธาคตา กิลฺลจฺจิ สนนฺตํ วา สินฺนํ วา น ลภฺสิ เอวเมว เตปิ ตยว
สทิสฺสา ภเวยฺยํ ฯ ปญฺมन्नตฺริกายมฺปิติ ทฺวินฺนํ อภฺยจฺจ มชฺเชนฺนาสวํเสปฺติญฺจุนฺตํ
มํ น ปลฺลสฺส

ปลญฺจํ ฯ

นญฺเจ ฯ โโก นฺนํ ตฺวํ อิทฺมทปฺยิตฺติ โโก นฺนํ มนฺทพฺพุทฺธิ พาลอ ตํ
เอวํ คาทาเปสิ ฯ ปริเกสฺสสนฺติ อณฺณปี นานปฺปการํ อฺปทฺทวํ ฯ อิทานิ ยํ
มาโร อาห โโก นฺนํ ตฺวํ อิทฺมทปฺยิตฺติ ตํ มทฺทนฺตํ น มํ อณฺฐพาลอ อาทเปสิ
โลเก ปน อคฺคปฺคฺคโล

สตถา ฆมฺมํ เทเสตีติ ทสฺเสตฺถุ พุทฺโธติอาทิมาห ๑ ตตฺถ สจฺเจ นิเวสยฺตี
ปรมตฺถสจฺเจ นิพฺพานे นิเวเสตี ๑ นิโรธํ อปฺปชานนฺตาคี
นิโรธสจฺจํ อชานนฺตาคี ๑

ฉฏฺฐํ ๑

สตตฺถเม ๑ เอนฺตี มารวลํ ปุณฺนาคี ปุณฺนปฺปฺนํ มรณฺมารกิลฺลมาร-
เทวปฺปตฺถมารานํ วลํ อากจฺฉนฺตี ๑ ปฺรชฺฐีโตติ สนฺตปิโต ๑ อคฺติ ยตฺถ
มารสฺสาคี ยตฺถ ตฺยหํ มารสฺส อคฺติ ๑ ตตฺถาคี ตสฺมี นิพฺพานे ๑

สตตฺถมํ ๑

อฏฺฐเม ๑ สมณฺณี วิย ทิสฺสตีติ สมณฺีสทิสฺสา ทิสฺสตี ๑ กิมิว จรฺตี
โมมฺหาคี กิการณา โมมฺหา วิย จรฺตี ๑ อิตฺโต พหิทฺฐาคี อิมฺมหา สาสนา
พหิทฺฐาคี ปาสํ เทนฺตีติ ปาสณฺฑา สตฺถานํ จิตฺเตสฺส ทิฏฺฐิปาสํ ขิปนฺตีติ
อตุโถ ๑ สาสนํ ปน ปาเส โมเจตี ตสฺมา ปาสณฺฑาติ น วุจฺจตี อิตฺโต
พหิทฺฐาเยว ปาสณฺฑา โหนฺตี ๑ สํสีทนฺตีติ สํสีทนฺตี ลกฺขณฺตี ๑
อิทานิ กํ นฺ อุกฺทิสฺส มณฺฑาสีติ ปญฺหํ กเถนฺตี อตฺถิ สกฺขยฺกุลฺล ชาโตติอาทิมาห ๑
ตตฺถ สพฺพภาภิกฺขุติ สพฺพพานิ ขนฺธราชตฺนธาคฺควโยนิกคิตฺวาทีนํ อภิกฺขุติวา
จิตฺโต ๑ มรณฺมาราทโย นฺหิ นีหริตี มารนฺโท ๑ สพฺพตฺถมปฺราชิโตติ
สพฺเพสฺสุ รากาทีสุ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 262

วา มารยทุเช วา อชชิตโต ๑ สัพพตถ มุตโตติ สัพเพสุ ขนฺธาทีสุ มุตโต ๑

อสีโตติ ตณฺหาทีภูจฺฉินิสฺสเยน อนิสฺสีโต ๑ สัพพกมฺมกฺขยฺนฺติ

สัพพกมฺมกฺขยฺสงฺขาตํ อรหตฺตํ ปตฺโต ๑ อุปฺธิสงฺขเยติ

อุปฺธิสงฺขยฺสงฺขาเต นิพฺพานे อารมฺมณฺโต วิมุตฺโต ๑

อภฺจิมํ ๑

นวมํ ๑ เกนิตํ ปกตฺนฺติ เกน อิทํ กตํ ๑ พิมฺพนฺติ อตฺตภาวํ

สนฺธาย วทิตํ ๑ อฆฺนฺติ กุขฺปติภูจฺฉานตฺตา อตฺตภาวเมว วทิตํ ๑

เหตุจฺกาคติ เหตุนิโรเชน ปจฺจยเวกฺกลเลน ๑

นวมํ ๑

ทสเม น ยิธ สตฺตฺตฺพลพฺภตฺตีติ อิมสฺมี สฺสุทฺธสงฺขารปฺญฺเช

ปรมตฺตโต สตฺโต นาม น อุปฺลพฺภตฺตี ๑ ขนฺเชสุ สนฺเตสุติ ปญฺจสุ ขนฺเชสุ

วิหฺขมาเนสุ เตน เตนากาเรน ววคฺคิเตสุ ๑ สมนฺตฺตีติ (๑) สตฺโตติ สมณฺญามตฺตเมว

โหติ ๑ กุขฺชนฺติ ปญฺจกฺขนฺธกฺกํ ๑ นานญตฺตร กุขฺชาติ จเปตฺวา กุขํ อญฺโฆ (๒)

เนว สมฺโภติ น นิรุชฺฌตฺตีติ ๑

ทสเม ๑

อิตฺติ ภิกฺขุณีถ้อยคำถวณฺนา นิฏฺฐิตา ๑

พระสุตตันตปิฎก

ปฐมวคฺคตฺส ปจฺเม ฯ ปรีวิตฺกโก อุตฺปาทีติ สพฺพพุทฺธานัน
อจฺฉินฺโณ สฺมาจฺฉินฺโณ อัยฺเจตฺโส ปรีวิตฺกโก อุตฺปาที ฯ กทา อุตฺปาทีติ
พุทฺธกตฺส อภฺจเม สตฺตาเห ราชายตฺนมฺมูเล สกฺเกน เทวานมฺินฺเทน อากตฺ
ทนฺตกภฺจจ โอสถหรีตฺกจฺจ ขาทิตฺวา มุขํ โชริตฺวา จตฺสูหิ โลกปาเลหิ
อุปฺนึเต ปจฺจกฺเข สลฺมเย ปตฺเต ตปฺสสภฺลลิกานัน ปิณฺฑปาตํ ปรีกฺขชิตฺวา ปุณ
ปจฺจาคนฺตฺวา อชฺปาณนิโครฺเช นิสินฺนมตฺตตฺส ฯ อธิคฺโตติ ปฏฺวิวิทุโร ฯ
ธมฺโมติ จตฺสจฺจธมฺโม ฯ กมฺภีโรติ อุตฺตานปฏฺกฺเขปวจนเมตฺติ ฯ ทฺททฺโสติ
กมฺภีรตฺตาว ทฺททฺโส ทฺกฺเขน ทฺกฺกพฺโพ น สกฺกา สุเขน ทฺกฺกจฺจ ฯ
ทฺททฺสตฺตาว ทฺรานุโพโร ทฺกฺเขน อวพฺุชฺฉิตฺพฺโพ น สกฺกา สุเขน
อวพฺุชฺฉิตฺุ ฯ สนฺโตติ นินฺพุโต ฯ ปณฺโฑติ อตฺปโก ฯ อิทํ ทฺวย
โลกฺคตฺรเมว สนฺชาย วุตฺตํ ฯ อตฺกกาจโรติ ตกฺเกน อวจฺริตฺพฺโพ โอคาทิตฺพฺโพ
น โหติ ฌาณเนว อวจฺริตฺพฺโพ ฯ นินฺปุณฺโฑติ สโณห ฯ ปณฺทิตเวทนีโยติ
สมฺมาปฏฺิปทํ ปฏฺิปนฺเนหิ ปณฺชิตฺเทหิ เวทิตฺพฺโพ ฯ อาลยรามาติ สตฺตา
ปณฺจกามกฺุณฺเส อลฺลียนฺติ ตสฺมา เต อาลยาติ วุจฺจนฺติ ฯ อภฺจสตฺตณฺหาวิปรีตานิ
อลฺลียนฺติ ตสฺมาปี อาลยาติ วุจฺจนฺติ ฯ เตหิ อาลเยหิ รมนฺนฺตีติ อาลยรามา ฯ
อาลเยสุ รตฺาติ อาลยรตา ฯ อาลเยสุ สุมฺทิตฺาติ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 264

อาลัยสุมุทิตา ฯ ยถา หิ สุตชชิตํ ปุพฺผผลภริตรุกษาทิสมนํ อุตฺตํ
ปวิญฺโจ ราชธา ตาย ตาย สมฺปตฺติยา รมฺติ สุมฺทิตฺโต อาโมทิตฺปโมทิตฺโต โหติ
น อุกกณฺจติ ฯ สํยปี นิกฺขมิตฺตํ น อิจฺจติ เอวมิเมหิ กามาลยตณฺหาลเยหิ
สตุตฺตา รมนฺติ สํสํวณฺเณ สุมฺทิตา อนุกกณฺจิตา วสนฺติ ฯ เตนฺ เตสํ
ภควา ทุพฺพิชฺปี อาลยํ อุตฺตํ วิย ทสฺเสนฺโต อาลัยรามาทิอาทิมาย ฯ

ตตฺถ ยทิตฺตํ นินฺปาโต ตสฺส จานํ สนฺชาย ยํ อิทฺตํ
ปฏิจฺจสมฺปปาทํ สนฺชาย โย อยนฺติ เอวมตฺโต ทฏฺฐพฺโพ ฯ
อิทฺตํ ปจฺจยา อิทฺตํ ปจฺจยา อิทฺตํ ปจฺจยา อิทฺตํ ปจฺจยา
เอว อิทฺตํ ปจฺจยา อิทฺตํ ปจฺจยา จ สํ ปฏิจฺจสมฺปปาโท จาติ
อิทฺตํ ปจฺจยา อิทฺตํ ปจฺจยา โ ฯ สงฺขาราทิจฺจยา เอตํ อธิวจฺจํ ฯ
สพฺพสงฺขารสมฺโถติอาทิสพฺพํ นินฺพพานเมว ฯ ยสฺมา หิ ตํ อากมฺม
สพฺพสงฺขารวิปฺสนฺตานิ สมฺนฺติ วุพฺสมฺนฺติ ตสฺมา สพฺพสงฺขารสมฺโถติ
วฺจฺจติ ฯ ยสฺมา จ ตํ อากมฺม สพฺเพ อปรโย ปฏินิสฺสฏฺฐา โหนฺติ
สพฺพตณฺหา จิยฺนฺติ สพฺเพ กิลฺลสฺราคา วิรชฺชนฺติ สพฺพทกฺขํ นินฺรชฺชนฺติ
ตสฺมา สพฺพปฺริยนิสฺสคฺโค ตณฺหทกฺขโย วิราโค นโรโรติ วฺจฺจติ ฯ ยา ปเนสา
ตณฺหา ภเวณ ภวํ ผลเณ วา สทฺธี กมฺมํ วินฺติ สํสพฺพตีติ กตฺวา วานฺนฺติ
วฺจฺจติ ตโต นิกฺขนฺตํ วานฺโตติ นินฺพพานํ ฯ โส มมสฺส กิลฺมโถติ ยา

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะตถวณณา หน้า 265

อชานนุทานัน เทสนา นาม โส มม กิลมโถ อสุส สามม วิหเสา อสุสาติ
อตุโถ ฯ กายกิลมโถ เจว กายวิหเสา จ อสุสาติ วุตตัม โหติ ฯ จิตเต ปน
อุภยัม เจตัม พุทธานัน นตฺถิ ฯ อปีสุตฺตุนตฺถิ อนุพฺพุหนตฺถเถ นิปาโต โส น
เกวลัม อัย ปริวิตกโก อุทปาติ อิมापปี คากา ปฏิกัสสูติ ทีเปติ ฯ อนจฺจริยาติ
อนุ อจฺจริยา ฯ ปฏิกัสสูติ ปฏิกฺภาณสงฺฆาตฺตสฺส ฉาณตฺสฺส โคจฺจรา อเหตุ
ปรีวิตกุกยิตฺตพฺพตัม ปาปฺมุณีสุ ฯ กิจฺเจนาติ ทุกฺขาย ปฏีปทาย ฯ พุทฺธานณฺหิ
จตฺตาโรปี มคฺคา สุขา ปฏีปทาว โหนติ ฯ ปารมีปฺรณกาเล ปน
สฺราคสฺโทสสโมหสฺเสว สโต อากตฺตานัน ยาจกานัน อลงฺกตปฏียตฺตัม
สีลัม กนฺติตฺตวา คลโลหิตัม นีหริตฺตวา สฺอณฺชิตฺตานี อุกฺขินี อุกฺขมาณฺเฑตฺตวา
กฺลวํสปทีปปี ปฺตตัม มนาปจฺจารินี ภริยฺนติ เอวมาทีนึ เทนตฺตสฺส อณฺณานี
จ ขนฺติวาทิสฺสทิสฺเสสุ อตฺตภาเวสุ เมชฺชาทีนึ ปาปฺณนตฺตสฺส อากมฺนียปฏีปทัม
สนฺธาเยตัม วุตตัม ฯ หลนฺติ เอตฺถ หกาโร นิปาตมตฺโต อตฺนติ อตุโถ ฯ
ปกาสิตฺตุนตฺถิ เทสิตฺตัม เอว กิจฺเจเน อธิคตฺตสฺส อลัม เทสิตฺตัม ปรียฺนตฺตัม เทสิตฺตัม
โก อตุโถ เทสิเตนาติ วุตตัม โหติ ฯ รากโทสฺสปเรเตหิตี รากโทสฺสญฺญเจหิ
รากโทสฺसानุคเตหิ วา ฯ ปฏีโสตคามินฺตฺติ นิจฺจาทีนั ปฏีโสตัม อนิจฺจัม ทุกฺขมฺนตฺตา
อสุกฺกนฺติ เอว คตัม จตฺตสฺสจฺจรมฺมัม ฯ รากฺรตฺตาติ กามราเคน ภวราเคน

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สภาวาคูเค หน้า 266

ทัญจิริราเคน จ รตตะตา ฯ น ทกขนุตีติ อนจจํ ทุกขมนตตะตา อสุภนุติ อิมินา
สภาเวน น ปสฺสิสฺสนุติ เต อปสฺสนเต โโก สกขิสฺสติ เอวํ คาทาเปตฺติ ฯ
ตโมกขนุเชน อวภูตติ อวิชฺชาราสิเนอ อชฺโณตฺตถุตา ฯ

อปโปสฺสูกตฺตยาติ นิสฺสูกกภาเวน อเทเสตฺตคามยตฺตยาติ อตฺตโถ ฯ
กสฺมา ปนสฺส เอวํ จิตฺตํ นมิ นนฺุ เอส มุตฺโต โมเจสฺสามิ ตินฺุ โณ ตาเรสฺสามิ
กิมฺเม อณฺฺตเวเสน ฌมฺมํ สจฺจิกเตนฺิซ สพฺพณฺฺตํ ปาปฺณิตฺวา ตารยฺสฺสํ
สเทเวเกติ ปตฺตณฺิ กตฺวา ปารมิโย ปุเรตฺวา สพฺพณฺฺตํ ปตฺโตติ สจฺจเมตฺติ ตเทว
ปจฺจเวกฺขณานฺุภาเวน ปนสฺส เอวํ จิตฺตํ นมิ ฯ ตสฺส หิ สพฺพณฺฺตํ ปตฺวา
สตฺตณฺิ กิเลสฺกหนฺติ ฌมฺมสฺส จ กมฺภีรตฺติ ปจฺจเวกฺขนตฺสสฺ สตฺตณฺิ กิเลสฺกหนฺตา
จ ฌมฺมกมฺภีรตา จ สพฺพากาเรน ปากฺกฺวา ชาตา อตฺสส อิมเ สตฺตา
กณฺฺชิกปฺณฺณาลา วฺย ตกฺกภริตาจฺญี วฺย วสาเตลปิตฺปิโลติกา วฺย
อณฺฺชนมกฺขิตฺตฺโต วฺย จ กิเลสฺภริตา อตฺสฺงกิลฺยฺจฺจา ราครตฺตา โทสทฺฏฺจฺจา
โมหฺมพฺพหา เต กิณฺฺนาม ปญฺิวิชฺฌิสฺสนุตีติ จินฺฺตยโต
กิเลสฺกหนฺปจฺจเวกฺขณานฺุภาเวนปี เอวํ จิตฺตํ นมิ ฯ อยฺยจ ฌมฺโม
ปจฺจวิสฺนุชารกฺกทกฺกนฺุโร วฺย กมฺภีโร ปพฺพเตน ปญฺิจฺจาทฺเตว จปีโต
สาสโป วฺย ทฺททโส สตฺตธา กิณฺฺนสฺส พาลสฺส โกญฺิยา
โกญฺิ วฺย (๒) นนฺุ มยา

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคฤตยวณนา หน้า 267

หิ อิม ชมม ปฏิวชิตฺถ วายมนุเตน อทินนํ ทานํ นาม นตฺถิ อรฺกฺขิตํ สึลํ
นาม นตฺถิ อปุริตา กาจิ ปารมี นาม นตฺถิ ตสฺส เม นิรุสฺสาหํ วิย มารพลํ
วิธมนตฺตฺสาปิ ปจฺวี น กมฺปิตฺถ ปจฺมยาเม ปุพฺเพนิวาสํ อนุสฺสรนตฺตฺสาปิ
น กมฺปิตฺถ มชฺฉิมยาเม ทิพฺพจกฺขํ โสเรนตฺตฺสาปิ น กมฺปิตฺถ
ปจฺฉิมยาเม ปน ปฏิจฺจสมุปฺปาทํ ปฏิวชิณนตฺตฺเสว เม ทสฺสทสฺสีโลกธาคู
กมฺปิตฺถ อิติ มาทิสฺเนาปิ ติกฺขณาณน กิจฺเจเนวายํ ชมฺโม ปฏิวชิทฺโธ
ตํ โลกิยมหาชฺชา กถํ ปฏิวชิตฺตฺสนฺตีติ ชมฺมกมฺภีรฺปจฺจเวกฺขณานุกาเวนาติ
เอวํ จิตฺตํ นมีติ เวทิตพฺพํ ฯ

อปัจจ พุทฺธมฺนา ยาจิตฺเต เทเสตฺถกามตฺตฺยปิสฺส เอวํ จิตฺตํ นมี ฯ ชานาติ
หิ ภควา มม อปฺโปสฺสูกฺกตฺตฺย จิตฺเต นมฺมานน มํ มหาพุทฺธมา ชมฺมเทสนํ
ยาจิตฺตฺสตี อิมํ จ สตฺตฺตา พุทฺธมฺกรฺกา เต สตฺถา กิร ชมฺมํ น เทเสตฺถกาโม
อโหสิ อถ นํ มหาพุทฺธมา ยาจิตฺวา เทสาเปติ สนฺโต วต โภ ชมฺโม
ปณฺโฑ วต โภ ชมฺโมติ มลฺลยมานา สฺส
อปฺโปสฺสูกฺกตฺตฺย จิตฺตํ นมี โน ชมฺมเทสนายาติ เวทิตพฺพํ ฯ
สหมฺปติสฺสาติ โส กิร กสฺส
ปจฺมชฺชานํ นิพฺพตฺเตตฺตฺวา ปจฺมชฺชานญฺมิมิ กปฺปายพุทฺธมา หุตฺวา
นิพฺพตฺโต ตตฺร นํ สหมฺปติพุทฺธมาติ สลฺยชานนฺติ ตํ สนฺธาयाห
พุทฺธมฺโน สหมฺปติสฺสาติ ฯ นตฺสตี

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 268

วต โภติ โส ภิร อิม สหุทำ ตถา นิจฺจวเรสิ ยถา ทสสหัสสีโลกชาตฺตพฺรหฺมาโน
สฺตฺตฺวา สพฺเพ สนฺนิปฺตีสุ ฯ ยตฺร หิ นามาทิ ยสฺมี นาม โลกเก ฯ
ปฺรโต ปาตฺรโหสีติ เตหิ ทสฺหิ พฺรหฺมสฺสเสหิ สหฺวธี ปาตฺรโหสี ฯ
อปฺปรชฺกขชาติกาติ ปญฺญามเย อกฺขิมฺหิ อปฺปํ ปฺริตฺตํ รากโทสโมหฺรชฺ เอเตสํ เอวํ
สภาวาติ อปฺปรชฺกขชาติกา ฯ อสฺสวณฺดาติ อสฺสวณฺดาเย ฯ ภวิสฺสนฺตีติ ปฺริมพฺพุเชตฺ
ทสฺส
ชฺมมฺเทสนฺนฺเยว อากฺขมฺมานา จตฺตฺปฺปทิกกาถวสานเ อริยญฺมึ โอกฺกมฺนารหาน
เอโก น เทว อนนฺกสฺสสฺส
ปาตฺรโหสีติ ปาตฺรภวิ ฯ สมฺเลหิ จินฺนฺตีโตติ สมฺเลหิ นหิ สตฺตฺวาเรหิ
จินฺนฺตีโต ฯ เตหิ ปฺเรตฺร อปฺปชฺชิตฺวา สกฺลชฺมพฺพิเป กณฺฏเก ปตฺตฺรมาณา วิย
ลํสิพฺพมาณา วิย จ สมฺเล มิจฺฉาทิฏฺฐิชฺมเม เทสยฺยํ ฯ อปาปฺเรตฺนฺติ วิวร
เอตํ ฯ อมตฺสฺส ทฺวารนฺติ อมตฺสฺส นิพฺพานสฺส ทฺวารญฺจ อริยมคฺคํ ฯ สฺสนฺนฺต
ชฺมมํ วิมฺเลนานุพฺพุชฺนฺติ อิมเ สตฺตฺวา รากาทินํ มลันนํ อภาวโต วิมฺเลน
สฺมมาสมฺพฺพุชฺเรน อนุพฺพุชฺ จตฺตฺสจจชฺมมํ สฺสนฺนฺตฺตฺว ภควาติ ยาจติ ฯ
เสเล ยถา ปตฺตฺพตฺตฺมทฺฐนฺนิฏฺฐิโตติ สิถามเย เอกมฺเน

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 269

ปพพตมฺหุณี ยถา จิตฺตํ จ ๑ น หิ ตตฺถ จิตฺตํ ทสฺส นตฺถ
 คีวฺกฺขิปนปฺสาร์ณาทิกิจฺจํ อตฺถิ ๑ ตถฺวปฺมฺนติ ตปฺปฏิกาคํ เสลปพฺพตฺตํ ๑
 อัย ปเนตฺถ สงฺเขปฺตฺโต ยถา เสลปพพตมฺหุณี จิตฺวา จกฺขุมมา ปุริโส
 สมนฺตโต ชนตํ ปสฺสเสยฺย ตถา ตฺวํปี สฺเมธ สฺนุทฺรปฺลยฺย สพฺพญฺญตฺตวาณน
 สมนฺตจกฺขุ ภควา ชมฺมมยํ ปญฺญามยํ ปาสาทมารุหฺ สยํ อเปตฺโสโก
 โสกาวกิณฺณํ ชาตฺยวราภิกฺขตฺตจ ชนตํ อเปกฺขสฺส อฺปฺชารย อฺปฺปริกฺข ๑
 อัย ปเนตฺถ อธิปฺปาโย ยถา หิ ปพพตปาเท สมนฺตา มหนตฺตํ เขตฺตํ กตฺวา
 ตตฺถ เกทารปาฬิยฺส กุฏิกายิ กตฺวา รตฺตี อคฺคิ ชาเลยฺยํ จตฺตฺรจกฺขมฺนนาถํ
 จ อนฺธการิ อสฺส อถ ตสฺส ปพพตสฺส มตฺถเก จตฺวา จกฺขุมโต ปุริสสฺส
 ภูมिํ โอลอยโต เนว เขตฺตํ น เกทารปาฬิโย น กุฏิกายิ น ตตฺถ
 สยิตฺมฺนุสฺสา ปญฺญาเยยฺย ๑ กุฏิกายิ ปน อคฺคิชาลมตฺตเมว ปญฺญาเยยฺย
 เอวํ ชมฺมปาสาทํ อารุหฺ สตฺตนิคายิ โอลอยโต ตถาคตสฺส เย เต อกตฺกฺลยาณา
 สตฺตา เต เอกวิหारे ทกฺขิณชานุสฺเส นิสฺสนาปี พุทฺธจกฺขุสฺส อาปาถํ
 นาคจฺจนฺติ รตฺตี จิตฺตา สฺรา วิย โหนฺติ ๑ เย ปน กตฺกฺลยาณา
 เวเนยฺยปฺกฺคฺลา เต เอวสฺส ทฺเว จิตาปี อาปาถํ อากจฺจนฺติ โส อคฺคิ วิย
 หิมวณฺตปพฺพโต วิย จ ๑ วุตฺตมฺปิ เจตํ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 270

ทฺเร สนฺโต ปกาเสนฺติ หิมวฺนฺโตว ปพฺพโต

อสนฺเตตฺถ น ทิสฺสนฺติ รัตตี จิตฺตา ยถา สราติ ฯ

อชฺเชสนฺนฺติ ยางนฺ ฯ พุทฺธจกฺขฺนาติ อินฺทฺริยปฺโรปรียตฺตวาณเณ
อาสยานุสยวาณเณ จ ฯ อิมํ ฮิ ทฺวินฺนํ ฅาณานํ พุทฺธจกฺขฺติ
นามํ สพฺพณฺตฺตวาณสฺส สมนฺตจกฺขฺติ ตินฺณํ มคฺคฅาณานํ ฅมฺมจกฺขฺติ ฯ
อปฺปรชกฺเขติอาทิสฺส
อปฺปรชกฺขา ฯ เยสํ มหนฺตํ เต มหารชกฺขา ฯ เยสํ สทฺธาทีนํ
อินฺทฺริยานิตฺกฺขานํ เตตฺถกฺขินฺทฺริยา ฯ เยสํ ตานํ มุทฺธา เต มุทฺทินฺทฺริยา
เยสนฺเต เอว สทฺธาทโย อาการา สฺนฺทฺธา เต สฺวาการา ฯ เย กถิตการณํ
สลลฺกเขนฺติ สฺส
ปรโลกํ เจว วชฺชํ จ ภยฺโต ปสฺสนฺติ เต ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิโน นาม ฯ

อโย ปเนตฺถ ปาลิ สทฺโธ ปุคฺคโล อปฺปรชกฺโข อสฺสทฺโธ ปุคฺคโล
มหารชกฺโข ฯ อารทฺธวิริโย กุสิโต ฯ อฺปฺภูจิตฺตสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
อสมาทิตฺตํ ปณฺณวา ทฺปฺปณฺโณ ปุคฺคโล มหารชกฺโข ฯ ตถา สทฺโธ
ปุคฺคโลตฺถกฺขินฺทฺริโย ฯ เปฯ ปณฺณวา ปุคฺคโล ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิ
ทฺปฺปณฺโณ ปุคฺคโล น ปรโลกวชฺชภยทสฺสาวิ ฯ โลโกติ ขนฺธโลโก
อายตฺนโลโก ฅาตฺตโลโก สมนฺตติภวโลโก สมนฺตติสมภวโลโก
วิปตฺติภวโลโก วิปตฺติสมภวโลโก เอโก โลโก สพฺเพ สตฺตา
อาหารภูจิตฺติกา เทว

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูตตวณณา หน้า 271

โลกา นามนจ รุปนจ ฯ ตโย โลกาศิสฺโส เวทนา ฯ จตฺตารो โลกา
 จตฺตารो อาหารา ฯ ปนจ โลกา ปนจฺปาทานกฺขนฺธา ฯ ฉ โลกา
 ฉ อชฺฌตฺติกานิ อายตฺนानิ ฯ สตฺต โลกา สตฺต วิญฺญาณญฺจิติโย ฯ อญฺจ โลกา
 อญฺจ โลกธฺมฺมา ฯ นว โลกา นว สตฺตาวาสา ฯ ทส โลกา ทสายนานิ ฯ ทฺวาทส
 โลกา ทฺวาทสายนานิ ฯ อญฺจารส โลกา อญฺจารส ชาติโย ฯ วชฺชนฺติ สพฺเพ
 กิเลสา วชฺชา สพฺเพ ทฺวจฺจริตา วชฺชา สพฺเพ อภิสงฺขารา วชฺชา สพฺเพ
 ภวคามิกมฺมา วชฺชา อิติ อิมสฺมี จ โลก อิมสฺมี จ วชฺเชติพฺพา ภยสฺสณฺวา
 ปจฺจุปฺภุจฺจिता โหติ เสยฺยถาปี อุกฺขิตฺตาสิเก วรเก ฯ อิมหิ ปนฺนุสาสาย อากาเรหิ
 อิมานิ ปนฺนินฺทฺริยานิ ชานาติ ปสฺสตี อณฺณาสี ปญฺฉิวิชฺฌิ ฯ อิํ ติถาคตฺสส
 อินฺทฺริยปโรปรียตฺเต ฌานนฺติ ฯ

อุปฺปลินฺยนฺติ อุปฺปลวเน ฯ อิตเรสุปี เอเสว นโย ฯ อนฺโตนิมฺมกฺกโปสีนฺติ
 ยานิ อนฺโต นิมฺมกฺกานว โปสีนฺติ ฯ อุทกํ อจฺจุคฺคมฺม จิตานฺติ อุทกํ
 อติคฺคมิทฺวา จิตานิ ตตฺถ ยานิ อจฺจุคฺคมฺม จิตานิ ตานิ สุริยรสมฺมสฺสสํ
 อากมฺยมานานิ จิตานิ อหฺช ปุปฺพนกานิ ฯ ยานิ ปน สโมทกํ จิตานิ ตานิ
 เสว ปุปฺพนกานิ ฯ ยานิ อุทกา อนฺนคฺคตานิ อนฺโตนิมฺมกฺกโปสีนฺติ ตานิ ตติยทิวเส
 ปุปฺพนกานิ ฯ อุทกา ปน อนฺนคฺคตานิ อณฺณานิปิ สโรอุปฺปลาทีนินิ นาม อตฺถิ ยานิ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 272

เนว ปุเปสิสฺสนฺติ มจฺจกจฺจปภฺกขานเนว ภวิสฺสนฺติ ตานิ ปาลี นารุพฺพานิ ฯ
 อหริตฺวา ปน ทีเปตพฺพานีติ ทีปิตานิ ฯ ยถเว หิ ตานิ จตฺตพฺพิชานิ ปุเปผานิ
 เอวเมวํ อุกฺขมฺภิตฺตญฺญ วิปจิตฺตญฺญ เนยฺโย ปทปรโมติ จตฺตารุ ปุคฺคลา ฯ
 ตตฺถ ยสฺส ปุคฺคลสฺส สห อุตฺทาหฺนฺนเวลาย ชมฺมาภิสฺสมโย โหติ อํ
 วุจฺจติ ปุคฺคโล อุกฺขมฺภิตฺตญฺญ ฯ ยสฺส ปุคฺคลสฺส สจฺจิตฺเตน ภาสิตฺตสฺส วิตฺถาเรน
 อตฺถเถ วิภิชิมานเน ชมฺมาภิสฺสมโย โหติ อํ วุจฺจติ ปุคฺคโล วิปจิตฺตญฺญ ฯ ยสฺส
 ปุคฺคลสฺส อุตฺเทสโต ปริปุจฺจโต โยนิโส มนสิกรโธ กฺลฺยาณมิตฺเตเสวโต
 ภขโต ปยิริปาสโต อนุปุพฺเพน ชมฺมาภิสฺสมโย โหติ อํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
 เนยฺโย ยสฺส ปุคฺคลสฺส พหุํปี สฺสนโต พหุํปี ภณโต พหุํปี ธารยโต
 พหุํปี วาจยโต น ตาย ชาตฺติยา ชมฺมาภิสฺสมโย โหติ อํ วุจฺจติ ปุคฺคโล
 ปทปรโมติ ฯ ตตฺถ ภควา อฺปฺปลวนาทิสฺสทิสฺส ทสฺสทสฺสีโลกธาคู โอลเณนโต
 อชฺช ปุเปผนกปุเปผานิ วิย อุกฺขมฺภิตฺตญฺญ เสว ปุเปผนกาณิ วิย วิปจิตฺตญฺญ
 ตตฺติยทิวเส ปุเปผนกาณิ วิย เนยฺโย มจฺจกจฺจปภฺกขปุเปผานิ วิย ปทปรโมติ
 อทฺทส ฯ ปสฺสนฺโต จ เอตฺตกา อปฺปรชฺกฺขา เอตฺตกา มหารชฺกฺขา ตตฺตราปี
 เอตฺตกา อุกฺขมฺภิตฺตญฺญติ เอวํ สพฺพทาการโธว อทฺทส ฯ

ตตฺถ ตินฺณํ ปุคฺคลานํ อิมสฺมีเยว อตฺตภาเว ภควโต

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคีรี หน้า 273

ธมฺมเทสฺนา อตุลฺลํ สฺวาเชติ ฯ ปทปรมาณํ อนาคตตถาย วาสนา โหติ ฯ
อถ ภควา อิมํ จตฺตุนํ ปุคฺคตฺตํ อตฺตวาทํ ธมฺมเทสํ วิทิตฺวา เทเสตฺถกมฺยตํ
อุปฺปาเทตฺวา ปุณฺ สพฺเพปิ ตีสุ ภาเวสุ สตฺเต ภาพฺวาภพฺวเสน เทว โภจฺจาเส
อภาสิ ฯ เย สนฺธาย วุตฺตํ กตฺเม สตฺตา อภพฺวา เย เต สตฺตา กมฺมวารเณน
สมนฺนาคตา กิเลสวารเณน สมนฺนาคตา วิปាកวารเณน สมนฺนาคตา
อสุสฺสธา อจฺจนฺตฺกา ทฺวปฺปญฺญา อภพฺวา นียามํ โอบกมฺมิตฺถํ กุสฺเสสุ
ธมฺเมสุ สมมฺมตฺตํ อิมํ เต สตฺตา อภพฺวา ฯ กตฺเม เต สตฺตา ภาพฺวา เย เต
สตฺตา น กมฺมวารเณน ฯเปฯ อิมํ เต สตฺตา ภาพฺวาติ ฯ ตตฺถ สพฺเพปิ
อภพฺวปุคฺคเล ปหาย ภาพฺวปุคฺคเลเยว ญาเณน ปริคฺคเหตฺวา เอตฺตกา
เอตฺถ รากจริตา เอตฺตกา โทสโมหิตกฺกสฺสทฺธาพุทฺธิจริตาติ
น โภจฺจาเส อภาสิ ฯ เอวํ กตฺวา ธมฺมํ เทเสตฺถสํมิติ จินฺเตสิ ฯ
ปจฺจภาสิติ ปฏฺิ อภาสิ ฯ อปรุตาติ วิวฺญา ฯ อมตฺตสฺส ทฺวาราติ อริยมคฺโค ฯ
โส หิ อมตฺตสฺส นิสฺสํ นิสฺสํ นิสฺสํ นิสฺสํ นิสฺสํ นิสฺสํ นิสฺสํ นิสฺสํ นิสฺสํ
ทสฺเสติ ฯ ปมฺมจฺจนฺตฺ สทฺชนฺติ สพฺเพ อตฺตโน สทฺธํ ปมฺมจฺจนฺตฺ วิสฺสขฺเขนฺตฺ ฯ
ปจฺจิมปทฺทเว อยมตฺโต อหํ หิ อตฺตโน ปคฺคํ สมฺปวตฺตติตฺปิ อิมํ ปณฺธิตํ
อุตฺตมํ ธมฺมํ กายวาจาภิณฺณสฺสญฺญิ หุตฺวา น ภาสิ ฯ อิทานิ ปน สพฺโพ ชโน

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 274

สพฺพธาภาชนํ อูปเนตฺว ปุเรสุสามิ เตสํ สงฺกปฺปนฺตึ ฯ

อนฺตรธาเยตี สตุถารํ คนฺธมาลาทีหิ ปุเชตฺวา อนฺตรหิโต สกฺกฺชานเมว

คโตติ อตุโถ ฯ คเต จ ปน ตสฺมี ภควา กสฺส นฺโฆ อหํ ปจฺมํ ชมฺมํ

เทเสยฺยนฺตึ อาพารุทกานํ กาลกตภาวํ ปณฺจวคฺคิยานํ จ พหุปรการภาวํ ฌตฺวา

เตสํ ชมฺมํ เทเสตฺถกาโม พาราณสียํ อิติปตฺนํ คนฺตฺวา ชมฺมจกฺกํ ปวตฺเตสึตี ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺุติเย อุตฺปาทีติ อัย วิตกฺโก ปณฺจเม สตุตาเห อุตฺปาที ฯ

อการโวติ อณฺตฺรตสฺมี การวรหิโต กิณฺจ ฌรฺกฺชานเ อฏฺฐเปตฺวาติ อตุโถ ฯ

อปฺปติสฺโสติ ปติสฺเสน รหิโต กิณฺจ ฌกฺกฺชานเ อฏฺฐเปตฺวาติ อตุโถ ฯ

สเทวเกติอาทิสฺส สทฺธี เทเวหิ สเทวเก ฯ เทวคฺคหณฺน เจตฺถ มารพฺรหฺเมสฺ

คหิเตสฺสปี มาโร นาม วสวตฺตี สพฺเพสํ อฺปริ สํวตฺเตติ พฺรหฺมานาม

มหานฺุภาโว เอกงฺคฺลียา เอกสฺมี จกฺกฺวาเพ อาโลกํ ฌรฺตี ฯ ทฺุวิหิ ทฺุวิสฺส ฯเป ฯ

ทสฺหิ องฺคฺลียํ ทสฺสปี จกฺกฺวาพสฺสเสสฺส อาโลกํ ฌรฺตี โส อิมินา สึลสมฺปนฺนตโรติ

วตฺตํ มา ลภฺตฺวตี สมารเก สพฺรหฺมเกติ วิสฺสุ วตฺตํ ฯ ตถา สมณานาม

เอกนิกายาทิวเสน พหุสฺสฺตฺวา สึลวฺนฺโต ปณฺฑิตา พฺรหฺมณาปี วตฺถุวิชาทิวเสน

พหุสฺสฺตฺวา ปณฺฑิตา เต อิมินา สึลสมฺปนฺนตฺรณฺตี วตฺตํ มา ลภฺตฺวตี

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูตวณณา หน้า 275

สุตสมณพราหมณียา ปชายาติ วุตตํ ๑ สเทวมนุสสาธาติ อิทํ ปน นิปปเทสโต
 ทสฺสนตฺถํ คหิตเมว คเหตุวา วุตตํ ๑ อปีเจตฺถ ปุริมานิ ตีณิ ปทานิ โลกเวสน
 วุตตานิ ปจฺฉิมานิ เทว ปชามเสน ๑ สีสสมฺปนฺนตฺรณฺติ สีสเลน สมฺปนฺนตฺริ
 อธิกตฺรณฺติ อตฺถโ ๑ เสเสสุปี เอเสว นโย ๑ เอตฺถ จ สีสาทโย จตฺตารโ ฐมา
 โลกียโลกุตฺตรธา กถิตา วิมุตฺติธมฺมทสฺสนํ โลกียเมว ๑ ปจฺจเวกฺขณณณํ เหน้ ๑
 ปาตฺรโหสีติ อัย สตฺถา อวีจโ ติ ยาว ภวคฺคา สีสาทิหิ อตฺตโน
 อธิกตฺริ อปสฺสนโ ติ มยา ปฏฺวีวิหฺธํ นวโลกุตฺตรฐมฺมเมว สกฺกตฺวา ครุกตฺวา
 อฺปนีสสาย วิหริสฺสามิติ จินฺเตติ การณํ ภควาปี จนฺเตติปี อตฺถวิเสถํ
 จินฺเตติ คจฺฉามิสฺส อสฺสาหํ ชเนสฺสามิติ จินฺเตตฺวา ปุโร ติ ปากโ ติ อโหสิ
 อภิมุข อฏฺฐาสีติ อตฺถโ ๑ วิหริสฺสุ วิหรณฺติ จาติ เอตฺถ โย เวทยฺย วิหรณฺติติ
 วจนโ ติ ปจฺจูปฺปนฺเนปี พหุ พุทฺธาติ โส ภควาปี ภนฺเต เอตฺรหิ อรหํ
 สมฺมาสมฺพุทฺโธติ อิมินา วจเนน ปฏฺวีพาทฺพุโ ๑

น เม อจฺริโย อตฺถิ สทิสฺส เม น วิหฺชติ
 สเทวคฺสมิ โลกคฺสมิ นตฺถิ เม ปฏฺวีปฺคฺคโลติ

อาทิหิ ปนสฺส สุตเตหิ อณฺเณสํ พุทฺธานํ อภาโว ทิปเตตฺพุโ ๑ ตสฺมาติ ยสฺมา
 สพฺเพปี พุทฺธา สทฺฐมฺมคฺรุโน ตสฺมา ๑ มหตฺตมภิกฺขตฺตาติ มหนฺตภาวํ
 ปตฺถยมาเนน ๑ สริ

พุทธศาสนานุติ พุทธานัน สานัน สรรพเตน ฯ

หุติย ฯ

ตติเย เอกโกติ จานาทีสุ อิริยาปเถสุ เอกโก เอกวิหารีติ อตุโล ฯ

วูปกฏโจติ กาเยน วูปกฏโจ นิสฺสกุโ ฯ อปฺปมตฺโตติ สติยา อวิปฺปวาเส

จิโต ฯ อาตปฺปิตี วิริยาตาเปน สมฺนฺนาคโต ฯ ปหิตตฺโตติ เปสิตตฺโต ฯ กุลปฺปุตฺตาทิ

อาจารย์กุลปฺปุตฺตา ฯ สมฺมเทวาทิ น อธิญฺญา น ภยญฺญา ชีวิกญฺญา (๑) หุตฺวา

ยถา วา ตถา วา ปพฺพชิตาปี เย อนฺุโลมปฺปิปฺทํ ปฺุเรนฺติ เต สมฺมเทว

อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชนฺติ นาม ฯ พุรฺหุมาจริยปฺริโยสานนฺติ

มกฺกพุรฺหุมาจริยสฺส ปฺริโยสานนฺตํ อริยผลํ ฯ ทิฏฺฐเจว ฌมฺเมติ อิมสฺมีเยว อตฺตภาเว ฯ

สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกตฺวาติ สามํ ชานิตฺวา ปจฺจกมฺํ กตฺวา ฯ อฺุปสมฺปชฺชาติ

ปฏฺฐิตฺวา สมฺปาเทตฺวา วิหาสิ ฯ เอวํ วิหรนฺโต จ ชีณา ชาติ ฯ เป ฯ

อพฺภณฺณาสีติ ฯ เอเตนสฺส ปจฺจเวกฺขณณฺมิ ทสฺสีตา ฯ

กตฺมา ปนสฺส ชาติ ชีณา กถญฺจ นํ อพฺภณฺณาสีติ วุจฺเจเต น

ดาวสฺส อตีตา ชาติ ชีณา ปฺุพฺเพว ชีณตฺตา น อนาคตา ตตฺถ วายามาภาวโต

น ปจฺจุปฺปนฺนา วิชฺชมานตฺตา ฯ มกฺกสฺส ปน อภาวิตตฺตา ยา อฺุปฺปชฺเชยฺย

เอกจฺตุปฺลยวโถการภเวสุ เอกจฺตุปฺลยจฺกขณฺรปฺปเกทา ชาติ สว มกฺกสฺส ภาวิตตฺตา

อนฺุปฺปาทชฺมมตฺตํ อปฺชฺชเนน

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะคัมภีร์ หน้า 277

ชีณา ๗ ตั โส มคฺคภาวนาย ปหีนกิลเส ปจฺจเวกฺขิตฺวา กิลเสภาเว
 วิชฺชมานปี กมมํ อายตี อปฺปฏิสนฺธิกั โหตีติ ชานนฺโต ชานาติ ๗
 วุสิตนฺติ วุฏฺฐิํ ปริวุฏฺฐิํ กตํ จริตํ นิฏฺฐาปีตนฺติ อตุโถ ๗ พุทฺหมจริยนฺติ
 มคฺคพุทฺหมจริยํ ๗ กตํ ธรรมเนียมฺติ จตุสฺส สจฺเจสฺส จตุหิ มคฺเคหิ
 ปริณฺญาปหานสจฺฉนิกิริยาภาวนาวเสน โสฬสวิธปี กิจฺจํ นิฏฺฐาปีตนฺติ
 อตุโถ ๗ นาปริ อิตฺถตฺตยาติ อิทานิ ปฺน อิตฺถภาวาย เอวํ โสฬสกิจฺจภาวาย
 กิลเสกฺขาย วา กตมคฺคภาวนา นตฺถิติ ๗ อถวา อิตฺถตฺตยาติ อิตฺถภาวโต
 อิมสฺมา เอวมุปรการา อิทานิ วตฺตมานกฺขนฺธสนฺตานา อปริ ขนฺธสนฺตานิ
 นตฺถิ อิม ปน ปญฺจกฺขนฺธา ปริณฺญาตาคิฏฺฐนฺติ ฉินฺนมฺลโก รุกฺโข
 วิทยาติ อพฺภุณฺณาสี ๗ อณฺณตโรติ เอโก ๗ อรหฺตนฺติ อรหฺนฺตานิ
 ภควโต สาวกานํ อรหฺตํ อพฺภุณฺตโร อโหสิ ๗

สปทานนฺติ สปทานจารี สมฺปตฺตมฺริ อโนกฺกมฺม ปฏฺิปาฏิยา จรฺนฺโต ๗
 อฺปสงฺกมิตฺติ อฺปสงฺกมฺนฺโต ๗ มาตา ปนสฺส ปฺตตํ ทิสฺวาปี ฌรา นิกฺขมฺม ปฺตตํ
 คเหตุวา อนฺโตนิเวสนํ ปเวเสตฺวา ปญฺจตฺตาสเน นิสีทาเปสิ ๗
 อาหุตี นิจฺจํ ปกฺคณฺหาตีติ นิจฺจกาเล อาหุตี ปิณฺฑํ ปกฺคณฺหาติ ตํทิวสํ
 ปน ตสฺมี ฌเร ภูตพลิกมฺมํ โหติ ๗ สพฺพิ เคนฺหิ หริตฺตฺตํ วิปฺปกิณฺณลาขํ
 วณฺณมาลาปริกฺขิตฺตํ อฺสุสิตฺตชฺชปฺภากํ ตตฺถ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤศ หน้า 278

ตตต ปุณณฆเณ จเปตวา ทนฺททีปกานี ชเลตวา คนฺชจฺณณมาลาทีหิ
 อลงกตํ สมฺนุตโต สยฺจาทิยมานา ชุมกฺกจฺจ อโหสิ ฯ สปิ พุราหุณฺณิ
 กาลสฺเสว วุฏฺจาย โสฬสฺหิ คนฺโชรกฆเณหิ นฺหยาติวฺวา สพฺพาลงฺกาเรน
 อตฺตภาวํ อลงฺกริ สฺวา ตสฺมี สมเย มหาจีณาสวํ นิสิตฺทาเปตฺวา
 ยาคฺคฺพุทฺทมตฺตํปี อทตฺวา มหาพุรหุณฺณํ โภเชตฺตสฺมาตี สฺวณฺณจฺจาฏี ปายาสสฺส
 ปุเรตฺวา สปิมีชฺชสฺกขราทีหิ โยเชตฺวา นินฺเวสนสฺส ปจฺจณฺภาเค หริตฺตฺพลิตฺตภาคาทีหิ
 อลงฺกตา ภูตฺปีจิกา อตฺถิ สฺวา ตํ จาฏี อาทาย ตตฺต คนฺตฺวา จตฺตฺส โภเชตฺต
 มชฺชเณ จ เอเกกํ ปายาสปิณฺฑํ จเปตฺวา เอกํ ปิณฺฑํ หตฺถเณน คเหตฺวา ยาว
 กปฺปฺริ สปิปีนา ปคฺขมฺรณฺเตน ปจฺวิยฺ ชาณฺมณฺฑลํ ปติฏฺฐาเปตฺวา ภูตฺชตฺต ภาวํ
 มหาพุรหุณฺณํ สยตฺ ภาวํ มหาพุรหุณฺณํ ตปฺเปตฺ ภาวํ มหาพุรหุณฺณํ วิทมาณา
 พุรหุณฺณํ โภเชตฺติ ฯ เอตทโหสิตี มหาจีณาสวสฺส สิลคนฺธํ ฉ เทวโลเก
 อชฺโฆตฺถริตฺวา พุรหุณฺณโลกํ อฺปคตํ ฆายมาณสฺส เอตํ อโหสิ ฯ สํเวเชยฺยนฺติ
 โจเทยฺยํ สมฺมา ปฏฺิปปตฺติยํ สํโยเชยฺยํ ฯ อยํ หิ เอวรูปํ อคฺคทกฺกิณฺเณยฺยํ มหาจีณาสวํ
 นิสิตฺทาเปตฺวา ยาคฺคฺพุทฺทมตฺตํปี อทตฺวา มหาพุรหุณฺณํ โภเชตฺตสฺมาตี ตฺถลํ ปหาย หตฺถเณน
 ตฺถลนฺติ วิย เภรี ปหาย กุจฺฉี วาเทนฺตี วิย อคฺคิ

เล่มที่ 10 พุทธสัมมัตตวณณา หน้า 279

ปหาย ขชโชปนัง ฆมมานา วิย ภูตพลี คุรุมานา อาหิณชาติ คุจนามิสฺสา
มิจฺจาทสฺสนํ ฆินฺทิตฺวา อปายมคฺคโต อุตฺตริตฺวา ยถา อสฺตีโกฏฺฐนํ
พุทฺธสฺสเน วิปฺปกริตฺวา สคฺคมคฺคํ อาโรหติ ตถา กโรมีติ วุตฺตํ โหติ ฯ
ทฺูเร อิตฺติ อิมฺมหา ฆานา ทฺูเร พุทฺหมโลโก ฯ พุทฺหมโลโกโต หิ
คุฏฺฐาคารมตฺตา สิลลา ปาติตา เอเกน อโหระตฺเตน อฏฺฐจตฺตาพีสโยชนสฺสทฺธานิ
เขปยมานา เอวํ จตฺุหิ มาเสหิ ปจฺวียํ ปติฏฺฐเปยฺย สพฺพเหตุจิมฺปิ
พุทฺหมโลโก เอวํ ทฺูเร ฯ ยสฺสาหุติณฺติ ยสฺส พุทฺหมโน อาหุติ ปคฺคณฺหาสิ
ตสฺส พุทฺหมโลโก ทฺูเรติ อตฺุโต ฯ พุทฺหมปถนฺติ เอตฺถ พุทฺหมปโต นาม จตฺุตาริ
คุสฺลชฺฆานานิ วิปากชฺฆานานิ ปน เนลฺลํ ชีวิทปโต นาม ตํ พุทฺหมปถํ อฆานนฺติ
ตฺุวํ กิ ฆปฺปสิ วิปฺปปลฺลสิ ฯ พุทฺหมานอ หิ สปฺปิติกชฺฆาเนน ยาเปนฺติ น เอตฺถ
ติณฺพิฆานิ ปคฺคิปปิตฺวา รนฺธิ โคยฺสุ ฆาทนฺติ มา อการณา กิลมฺลิตฺติ ฯ
เอวํ วตฺุวา ปฺน โส มหาพุทฺธมา อณฺุชฺลิตํ ปคฺคยฺห อวคฺคฺชโช หุตฺุวา
เอธํ อฺุปทสฺเสนฺโต เอโส หิ เต พุทฺธาหฺมณฺนิ พุทฺหมเทโวติอาทิมาย ฯ ตตฺถ
นินฺรุปริโกติ กิลสฺสากิสงฺฆารกามคฺุณฺปรีหิ วิรหิโต ฯ อติเทวปตฺุโตติ เทวานํ
อติเทวภาวํ พุทฺหมานํ อติพุทฺธภาวํ ปตฺุโต ฯ อนณฺุณโปสฺตีติ จเปตฺุวา
อิมํ อตฺุตภาวํ อณฺุณสฺส อตฺุตภาวสฺส วา ปฺนฺตตฺุทวารสฺส วา อโปสนตฺาย

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 280

อนนถไปสตีติ ฯ อาหุเนยโยติ อาหุนปีณํ ปาหุนปีณํ ปฏิกุคเหตุ
 ยุตุโต ฯ เวทลุตติ จตุมคคสงฆาเตหิ เวเทหิ ทุกขสฺสนนฺตํ คโต ฯ
 ภาวิตโตติ อุตตानํ ภาเวตฺวา วฑฺฒเตตฺวา จิตฺโต ฯ อนฺนูปตฺตฺโตติ
 ตณฺหาทิกฺกุสิเลเปหิ อตฺตฺโตติ ฯ ฆาเสสนํ อิริยตีติ อาหารปริเยสนํ จรติ ฯ
 น ตสฺส ปจฺจนํ ปฺรตฺตมตฺถิติ ปจฺจนํ วุจฺจติ อตฺตํ ปฺรตฺตํ วุจฺจติ
 อนาคตํ อิติ อตฺตํตานาคเตสฺส ขนฺนฺเตสฺส จนนฺทราควิริหิตสฺส ปจฺจนํ วา ปฺรตฺตํ วา
 นตฺถิติ วทติ ฯ สนฺโตติอาทิสฺส รากาทิสนฺตตาย สนฺโตติ ฯ โภจฺจวมวิคฺคมา วิฐโหม
 ทุกฺขาภาวา อนินฺโฆ กตฺตรทณฺฑาทินิ คเหตุวา วิจฺรณฺโตปี วรฺกเจตฺนายน อภาวา
 นิกฺขิตตทณฺโฑ ฯ ตสฺสวเรสุติ เอตฺถ ปน ปุณฺณชฺชนา ตสา นาม ชินฺนํสวา ถาวรา
 นาม ฯ สตฺตณฺนํ เสกฺขานํ ตสาติ วตฺตุนํ สกฺกา ถาวรา น โหนฺติ
 ภขปฺยมานา ปน ถาวรปฺกขเมว ภขนฺติ ฯ โส ตฺยาหุติ นฺติ โส เต อาหุตี ฯ
 วิเสนิกฺกุโตติ กิเลสเสนาย วิเสโน ชาโต ฯ อนนฺโชนฺติ นิตฺตโนหฺ ฯ สฺสูสิโลติ
 ชินฺนํสวสีเลนํ สฺสูสิโล ฯ สฺสูวิมุตฺตจิตฺโตติ ผลวิมุตฺตติยา สฺสูจฺจ วิมุตฺตจิตฺโตติ ฯ
 โอมตฺตณฺณนฺติ จตฺตารโ ออเม ตณฺณํ ฯ เอตฺตเกน กถามคฺเคน พุรฺหุมา เณรสฺส
 วณฺณํ กเถนฺโต อายตเน พุรฺหุมนิ นยฺโยเชสิ ฯ อวสานคภา ปน สงฺคีติกาเรหิ
 จปีตา ฯ ปตฺติจฺจเปสิ ทกฺขินนฺติ จตฺตปจฺจยทกฺขินนํ ปตฺติจฺจเปสิ ฯ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูณนา หน้า 281

สุขมายตักนุติ สุขายตัก อายตี สุขวิปากัง สุขาวहनุติ อดุโธ ๑

ตติย ๑

จตุตถ ปาปกัง ทิฏฐิตนุติ ลามกา สสสททิฏฐิ ๑ อิทั นิจจนุติ ๑
 อิทั สโหกาเสน พุทธมัญจัน อนิจจं นิจจนุติ วทติ ๑ ชวนุติอาทีนิ
 ตสฺเสว เวจจนาณิ ๑ ตตฺถ ชวนุติ ติริ ๑ สสสตนุติ สทา วิชฺชमानัง ๑ เกวลนุติ
 อจฺจนํ เกวลํ ๑ อจฺจนมฺมนุติ อจฺจนสกาवं ๑ อิทั หิ น ชายตีติอาทีสุ อิมสฺมี
 จาเน โกจิ ชายนโก วา ชียนโก วา มียนโก วา จวนโก วา อุปฺปชฺชนโก
 วา นตฺถิตํ สนุชาย วทติ ๑ อิโต จ ปนณฺณนุติ อิโต สโหกาสา พุทธมัญจानา
 อุตฺตรี อณฺณํ นิสฺสรณํ นาม นตฺถิติ ๑ เอวํปิสฺส ตามคตา สสสททิฏฐิ อุปฺปนฺนา
 โหติ ๑ เอวํ วาที จ ปน โส อุปฺปิติสฺโส ฌานญฺมึโย จตฺตาโร มกฺเค
 จตฺตาริ ผลานิ นิพฺพานนุติ สพฺพิ ปฏฺิพาหติ ๑ กทา ปน สา ทิฏฐิ อุปฺปนฺนาติ
 ปจฺมชฺฌานญฺมึยํ นิพฺพตฺตกาเล ๑ ทุตฺติชฺฌานญฺมึยนุติ เอเก ๑
 ตตฺตรายํ อนุปฺพุพิททา เหฏฺฐอุปฺตติโก กิเรส พุทธมา อนุปฺปนฺเน
 พุทฺฐุปฺปาเท อีสิปฺพุพฺพชฺชํ ปพฺพชิตฺวา กสิณฺปริกมฺมํ กตฺวา สฺมาปฺตติโย
 นิพฺพตฺเตตฺวา อปรินิหฺนชฺฌานโน กาลํ กตฺวา จตฺตชฺฌานญฺมึยํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 282

เวหปผล พุทหมโลเก ปณจกปป์สติกั อัยุ คเหตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ ตตฺถ
ยวตายุกั จตฺวา เหนฺจฺจปป์ตฺติกั กตฺวา ตตฺติยั ฌานั ปณฺตี ภาเวตฺวา สุภิกิเณห
พุทหมโลเก จตฺสภูจิกปป์ อัยุ คเหตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ ตตฺถ ทุตฺติยชฺฌานั
ภาเวตฺวา อากฺสฺสเร อญฺจกปป์เป อัยุ คเหตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ ตตฺถ ปจฺมชฺฌานั
ภาเวตฺวา ปจฺมชฺฌานภูมฺมึ กปป์ปาโยโก หุตฺวา นิพฺพตฺติ ฯ โส ปจฺมกาล
อตฺตนา กตฺกมฺมณฺจ นิพฺพตฺตฺตฺตฺจ ฌณฺณาสี กาล ปน กจฺจณฺเต
กจฺจณฺเต อุกฺขั ปมฺมสุตฺติตฺวา สสฺสตฺติภูจึ อปป์ปาเทสิ ฯ

อวิชฺชาคโตะติ อวิชฺชาย คโตะ ฌณฺณสมนฺนาคโตะ ฌณฺณิ อนฺธิฏฺโตะติ ฯ
ยตฺร หิ นามาคิ โย นาม ฯ วกฺขตฺติ ภูตฺติ ฯ ยตฺรตฺติ นิปาทโยเคน ปน
อนาคตฺวณฺ กตฺติ ฯ เอวํ วุตฺเต โส พุทฺธมา ยถา นาม มคฺเค โจโร เทว ตโย ปหาร
อริวเสนฺโตะ สหาย อนาจิกฺขิตฺวาปิ อุตฺตรปฺหาริ ปหริยมาโน อสุโก จ อสุโก
จ มยฺหิ สหายิตฺติ อัจจกฺขติ เอวเมว ภควตา สนฺตชฺชียมาโน สตี ลภิตฺวา
ภควา มยฺหิ ปทานุปทํ เปกฺขณฺโตะ มํ นิปป์พิตฺตกาโมติ ภูตฺติ อตฺตโน สหาย
อัจจกฺขณฺโตะ ทฺวา สตฺตฺตฺติอาทิมานห ฯ ตสฺสฺสฺส โภ โคตม มยฺ ทฺวา สตฺตฺติชานา
ปฺลฺลณกมฺมา เตน ปฺลฺลณกมฺเมน อธิ นิพฺพตฺตา วสฺสวตฺติโน สยฺ อญฺเณสํ วส
อวตฺติตฺวา ปเร

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 283

อุตตโน วเส วตฺเตม ชาตฺถจ ชรณฺจ อตีตา อัย โน เวเทหิ กตฺตฺตา
 เวทฺถุติ สงฺขตฺตา ภควา อนฺตฺมา พุทฺธมฺปฺปตฺติ ฯ อสฺมาภิชฺปฺนฺติ
 ชนา อนฺกาติ อนฺกชฺนา อเมห อภิชฺปฺนฺติ ฯ อัย โข ภวฺ พุทฺธมา
 มหาพุทฺธมา อภิกฺขุ อนภิกฺขุโต อณฺนทตฺถทสฺโส วสวตฺติ อิตฺสโร กตฺตา
 นิมนฺตฺตา เสฏฺโฐ สชฺชิตฺตา วสฺสํ ปิตฺตา ภูตภพฺพานนฺติ เอวํ ปตฺถนฺติ ปิเนนฺตฺติ ฯ
 อถ นํ ภควา อปฺปํ หิ เอตฺถนฺตฺตาทิมานํ ฯ ตตฺถ เอตฺถนฺตฺติ ยํ ตฺวํ
 อิทฺถ ตว อายํ ทิณฺนํ มณฺณสิ เอตํ อปฺปํ ปริตฺตํ ฯ สตํ สหสฺसानํ
 นิรพฺพุทฺธานนฺติ นิรพฺพุทฺถกณฺนาย สตสฺสสฺสนิรพฺพุทฺธานํ ฯ อายํ ปชานามิ
 อิทานิ ตว อวสฺสิจฺจ เอตฺถกํ อายุนฺติ อหํ ชานามิ ฯ อนนฺตทสฺสี ภควาหมฺสฺมิ
 ภควา ตฺวเมห อหํ อนนฺตทสฺสี ชาตฺถาทินิ อฺปาติวตฺโตติ วท ๑ กิ เม
 ปฺราณนฺติ ยถิ ตฺวํ อนนฺตทสฺสี เอวํ สนฺเต อิทํ เม อจฺจิกฺข กิ มยฺหํ ปฺราณํ
 วต สิลวตฺถนฺติ สิลเมว วุจฺจติ ฯ ยมฺหํ วิชฺณวฺตฺติ ยํ อหํ ตยา กถิตํ ชานนฺตฺติ
 ตมฺเม อจฺจิกฺขาติ วท ๑
 อิทานิสฺส อจฺจิกฺขนฺโต ภควา ยํ ตฺวํ อปาเยสฺสีติ อาทิมานํ ฯ ตตฺถรายํ
 อธิปฺปาโย ปุพฺเพ กิเรส กุลมฺเร นิพฺพตฺติตฺวา กามสฺสุ อาทินํ ทิสฺวา
 ชาตฺถชราภณฺนสฺส อนฺตํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 284

กริสาสามิตี นิกขมม อธิปพพชั ปพพชิตวา สมาปตติโย นิพพตเตตวา
อภิณฺวาปาทกชฺฌานสฺส ลากิ หุตวา คงคาตีเร ปณฺณสาถ์ กาวเรตวา
ฉานรติยา วิดีนาเมติ ฯ ตทา จ กาลเณ กาล์ สตุตวาหา ปญฺจหิ สกฺกุสเตหิ
มรฺกนฺตาริ ปฏฺธิปชฺชนฺติ ฯ มรฺกนฺตารเ ปน ทิวา น สกฺกา คนฺตุ รตฺตี ปน
คมนํ โหติ ฯ อถ ปุริมสกฺกุสฺส อคฺคยฺเย ยุตฺตพลีพทฺทา คจฺจนฺตา คจฺจนฺตา
นิวตฺติตฺวา อาคตมคฺคาภิมุขาว อเหตุํ สพฺพสกฺกฺวานิ ตเถว นีวตฺติตฺวา อรุณ
อฺคฺคเต นีวตฺตภาวํ ชานีสุ ฯ เตสญฺจ ตทา กนฺตาริ อติกกมณทิวโส อโหสิ
สพฺพํ ทารุทกํ ปริกฺชีณํ ฯ ตสฺมา นตฺถิทานิ อมฺหากํ ชีวิตนฺติ จินฺเตตฺวา
โคณเ จกฺเกสุ พนฺธิตฺวา มนฺุสฺสา สกฺกุจฺฉายํ ปวีสิตฺวา นิปชฺชีสุ ฯ
ตปโสปี กาลสฺเสว ปณฺณสาถโต นิกขมิตฺวา ปณฺณสาถทฺวาเร นิสินฺโน
คงคํ โอลอยมาโน อทฺทส คงคํ มหตา อฺทโกณเณ ปุริยมานํ ปวตฺติตํ
มณฺิกขนฺุชฺ วิย อาคจฺจนฺตุํ ทิสฺวา จินฺเตสิ อตฺถิ นุ โข อิมสฺมี โลกเ เอวรูปสฺส
มรฺุโรทกสฺส อลาเณน กิลมานา สตุตฺวาติ ฯ โส เอวํ อวชฺเชนฺโต มรฺกนฺตารเ ตํ
สตุถํ ทิสฺวา อิมเ สตุตา มา นสฺสนฺตฺติ อิตฺถิ จิตฺถิ จ มหาอฺทกฺกนฺุชฺ
ฉิชฺชิตฺวา มรฺกนฺตารเ สตุถาภิมุ โข คจฺจนฺตฺติ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 285

อภิธมฺมาจิตฺเตน อธิฏฺฐาสิ ฯ สห จิตฺตูปปาเทน มาติการุพฺหํ วย อุกกํ ตตฺถ
อคมฺมาสิ ฯ มนุสฺสา อุกกสทฺเทน วุฏฺฐาย อุกกํ ทิสฺวา ภูฏฺฐฏฺฐา นฺหายิตฺวา
ปิวิตฺวา โคณฺเปี ปายะตฺวา โสตฺถินา อิจฺฉิตฺตฺถานํ อคมฺสฺ ฯ สตฺถา ตํ พุทฺหมฺโน
ปฺพุพฺพกมฺมํ ทสฺเสนฺโต ปจฺมํ คาถมาห ฯ ตตฺถ อปาเยสีติ ปายะสิ ฯ อกาโร
นิปาตมตฺตํ ฯ ฆมฺมนีติ ทิมฺเห ฯ สมฺปรเตติ ทิมฺหาตเปณ ผุฏฺฐเ อนฺนคเต ฯ
อปรสฺมีปี สมเย ตาปโส คจฺจาคีเร ปณฺณสาถํ มาเปตฺวา อรณฺณคามกํ
นิสฺสาย วสตี ฯ เตน จ สมเยน โจรา ตํ คามํ ปหริตฺวา หตฺถสาร์ คเหตุวา
คาวิโย จ กรรมเร จ คเหตุวา คจฺฉนฺติ ฯ คาโวปี สุนฺขาปี มนุสฺสาปี มหาวิรวํ
วิรวนฺติ ฯ ตาปโส ตํ สทฺทํ สุตฺวา ก็ นฺโฆ เตนฺติ อวชฺเชนฺโต
มนุสฺसानํ ภัยํ อูปฺปนฺนฺติ ตฺวา มยิ ปสฺสนฺเต อิมํ สตฺถา มา นสฺสนฺตฺติ
อภิธมฺมาปาทกฺขณานํ สมฺปาชฺชิตฺวา วุฏฺฐาย อภิธมฺมาจิตฺเตน โจรานํ ปฏฺิเปถ
จตฺรจฺฉินฺเสนํ มาเปสิ ฯ กมฺมสชฺชา อากจฺฉนฺตา โจรา ทิสฺวา ราชา มณฺเเว
อากโตติ อธิฏฺฐาสิ ตํ ตเถว อโหสิ ฯ มหาชโน โสตฺถิภาวํ ปาปฺณิ ฯ สตฺถา
อิทฺปี ตสฺส ปฺพุพฺพกมฺมํ ทสฺเสนฺโต ทุตฺติยคาถมาห ฯ ตตฺถ เอณฺนิกฺกสฺมินฺติ
คจฺจาคีเร ฯ คยฺหํกํ นียมานนฺติ คเหตุวา นียมานํ ฯ กรรมํ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สภาวาคเค หน้า 286

นียมานนุติปี อตุโถ ๑ ปุณ เอกสุมี สมเย อุปริ คงควาสีกัม เอกัม กุณฺ เภฏจา
คงควาสีกเณ กุเลน สหุธี มิตตสนฺถวํ กตฺวา นาวาสงฆาภูมฺ พนฺธิตฺวา พหุ
ขชฺชนียญฺเจว โภชนียญฺจ คณฺฐมาลาทีนึ จ อาโรเปตฺวา คงคาโสเตน
อากจฺฉติ ๑ มนุสฺสา ขาทมานา ภูณฺฆมานา นจฺจนฺตา คายนฺตา เทววิมานน
คจฺฉนฺตา วิย พลวโสมนสฺสชาตา อเหตุ ๑ คงเคยฺยโก นาโค ทิสฺวา กุปีโต
อิเม มยิ สลฺยณฺปิ น กโรนฺติ อิทานึ เน สมุทฺทเมว ปาเปสฺสามิติ มหนฺตํ
อตุตฺถาวํ มาเปตฺวา อุทกํ ทฺวิธา กิณฺทิตฺวา อฏฺฐาย ฌณฺ กตฺวา สฺสกาโร
กโรนฺโต อฏฺฐาสิ ๑ มหาชนฺ ทิสฺวา ภูโต วิสรมกาสิ ๑ (๑) ตาปโส ปน
สาลาญฺ นิสินฺโน สฺตฺวา อิเม คายนฺตา นจฺจนฺตา โสมนสฺสชาตา อากจฺฉนฺติ
อิทานึ ปน ภูยรํ ภูยสุ กิณฺนุ ไซติ อวชฺเชนฺโต นาคราชํ ทิสฺวา มยิ
ปสฺสนฺเต สตฺตา มา นสฺสนฺตฺติ อภินฺวาปาทกชฺฌานํ สฺมาปชฺชิตฺวา
อตุตฺถาวํ ชหิตฺวา สฺปณฺณวณฺณํ มาเปตฺวา นาคราชสฺส ทสฺเสสิ ๑
นาคราชา ภูโต ฌณฺ สฺหริตฺวา อุทกํ ปวิฏฺโฐ ๑ มหาชนฺ โสตุตฺถิวํ
ปาปฺณึ ๑ สตฺถา อิทมฺปิ ตสฺส ปุพฺพกมฺมํ ทสฺเสนฺโต ตตฺถิกถมาห ๑
ตตฺถ ลุทฺเทนาติ ทารุณน ๑ มนุสฺสกมฺยาติ มนุสฺสกาตฺยา มนุสฺเส
วิโมเจตฺถกามตฺยาติ อตุโถ ๑ อปรสฺมีปี

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูตวณณา หน้า 287

สมเย เอส อธิปพพชช ปพพชิตวา เกสโว นาม ตาปโส อโหสิ ฯ
 เตน สมเยน อมหากั โพธิสตุโต กปโป นาม มาณโว เกสวสสุ
 ปฏจโร หุตวา อจริยสสุ กิการปฏิสสาวิ มนาปจาริ พุทธิสมปฺนโน อตุธโร
 อโหสิ ฯ เกสโว เตน วินา วสิตุ น สกโกติ ตํ นิสฺสาเยว ชีวิตํ กปเปสิ ฯ
 สตุธา อิทมปิ ตสฺส ปุพพกมฺมํ ทสฺเสนฺโต จตุตฺถิ คากมาห ฯ
 ตตุต ปฏจโรติ อนฺเตวาสิโก โส ปน เชฏฺฐอนฺเตวาสิโก อโหสิ ฯ
 สมพฺพุทธิมนฺตํ วตฺถิ น อมฺลฉินฺติ สมฺมา พุทธิมา วตฺตสมปฺนโน อยนฺติ ตํ
 มลฺลมาโน กปโป ตว อนฺเตวาสิโก อโหสิ อหํ โส เตน สมเยนาติ ทสฺเสติ ฯ
 อญฺเฌปี ชานาสีติ น เกวลํ มยฺหํ आयฺเมว อญฺเฌปี ตฺว ชานาสีเยว ฯ ตธา
 หิ พุทฺโธติ ตธา หิ ตฺว พุทฺโธ ยสฺมา พุทฺโธ ตสฺมา ชานาสีติ อตุโธ ฯ
 ตธา หิ ตฺยายํ ชลิตานฺภาโวติ ยสฺมา จ เอวํ ตฺว พุทฺโธ ตสฺมา เต อຍ
 ชลิตโธ อานฺภาโว ฯ โธภาสยํ ติฏฺฐตีติ สพฺพํ พุทฺหมโลกํ โธภาสยนฺโต
 ติฏฺฐตี ฯ

จตุตฺถิ ฯ

ปญฺจเม ฯ เตโชธาตุํ สมาปชชิตฺวาติ เตโชกสิณฺปริกมฺมํ กตุวา
 ปาทกชฺฌานโธ วุฏฺฐาย สริโรโต ชาลา นิกฺขมนฺตฺติ อธิฏฺฐหนฺโต
 อธิฏฺฐานจิตฺตานฺภาเวน สกฺลสริโรโต ชาลา

เล่มที่ 10 สารตลปภาสินียา สภาวาคูเค หน้า 288

นิคมมนต์ เอว เตโชธาตุ์ สวาปนโน นาม โหติ ตถา สวาปชชิตวา ฯ
 ตสมี พุรหุมโลเกติ กสฺมา เถโร ตตถ อคมาสี เถรสฺส กิร เตโชธาตุ์
 สวาปชชิตวา ตสฺส พุรหุมโน อุปริ นิสินฺนํ ตถาคตํ ทิสฺวา อญฺฉิเวธี
 อัย ปุคฺคโล มยาเปตถ คนฺตพฺพนฺติ อโหสิ ตสฺมา อคมาสี ฯ เสสานํ
 คมนเปี เอเสว นโย ฯ โสปี พุรหุมา ตถาคตสฺส เจว ตถาคตสาวกานญจ
 อานุกาวั อทิสฺวา อภพฺโพ วินยํ อุปคนฺตุ์ เตน โส สนนฺปาโต อโหสิ ฯ
 ตตถ ตถาคตสฺส สรีโรโต อุกฺกตชาลา สกตพุรหุมโลกํ อติกกมิตฺวา
 อชฺฎากาเส ปกฺขนฺทา ตา จ ปน ญพฺพณฺณา อเหตุํ ตถาคตสาวกานํ
 สรีรปฺกตฺวิณฺณาว ฯ ปสฺสสี วิตฺตฺตฺนฺตฺนฺติ อิมสฺมี พุรหุมโลเก
 อญฺญพฺรหุมสรีรวิมานาลงฺการาทินํ ปภา อติกกมมานํ พุทฺธสฺส
 ภควโต ปภสฺสรํ ปภํ ปสฺสสีติ ปุจฺจติ ฯ น เม มาริสฺสา ทิฏฺฐีติ
 ยา เม สา อิทาคนฺตุ์ สมตฺโต อญฺโล สมโณ วา พุรหุมโณ
 วา นตฺถิติ ปุเร ทิฏฺฐิ นตฺถิ เม สา ฯ กถํ วชฺชนฺติ เกน การณฺน วทฺยํ ฯ
 นิจฺโจมฺหิ สสฺสโตติ อิมสฺส กิร พุรหุมโน ลทฺธิทิฏฺฐิ จ สสฺสตฺทิฏฺฐิ จาติ เทว
 ทิฏฺฐิโย ตตฺตราสฺส ตถาคตญฺเจว ตถาคตสาวเก จ ปสฺสโต ลทฺธิทิฏฺฐิ ปหีนา ฯ
 ภควา ปเนตถ มหนตฺตํ ชมฺมเทสนํ เทเสสิ พุรหุมา เทสนาปริโยसान

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 289

โศดาปตติผล ปติภูทิจิ ฯ อติสฺส มกุเคน สสฺสตทิจิ ปหีนา ตสฺมา เอวมาห ฯ
 พุทฺหมปาริสชฺชนฺติ พุทฺหมปาริจาริกิ ฯ เถรานํ หิ ภูทฺทคาหททหฺรา วิย
 พุทฺหมานํปี ปาริสชฺชา พุทฺหมานโน นาม โหนฺติ ฯ เตนฺอุปสงฺกมาติ กสฺมา เถรสฺเสว
 สนฺติกํ เปเสสิ เถเร กิรฺสฺส ตตฺตเกเนว กถาสลฺลาเปน วิสฺสาโส อุทฺปาติ
 ตสฺมา ตสฺเสว สนฺติกํ เปเสสิ ฯ อญฺเฌปีติ ยถา ตฺมุเมห จตฺตารโ ชนา กิณฺนุ
 โข เอวรฺูปา อญฺเฌปี อตฺถิ อุทฺทาหฺ ตฺมุเมห จตฺตารโ เอวํ มหิทฺธิกาติ ฯ
 เถวิชฺชาติ ปุพฺเพนิวาสทิจฺจกฺขุอาสวกฺขยสงฺขาตาหิ ตีหิ วิชฺชาหิ สมฺนฺนาคตา ฯ
 อิทฺธิปตฺตาคติ อิทฺธิวิธินาณํ ปตฺตคา ฯ เจโตปริยายโกวิทาคติ ปเรสํ จิตฺตวาระ
 กุสลา ฯ เอวเมตฺถ ปณฺจ อภิญฺญาปี สรฺูเปน วุตฺตคา ฯ ทิจฺจโสคํ ปน ตาสํ วเสน
 อากตฺเมว อโหสิ ฯ พหุติ เอวรฺูปา ฉพฺภิญฺญา พุทฺธสวกา พหุ คณฺนปถิ
 อตฺถิกนฺตคา สกถชฺมพฺุทิจิปี กาสาวปชฺโชคํ กตฺวา วิจฺรณฺตีติ ฯ

ปณฺจมํ ฯ

นญฺูเจ ปจฺเจกํ ทฺวารพาหนฺติ เอเกโก เอเกกํ ทฺวารพาหํ
 นิสฺสาย ทฺวารपालา วิย อญฺฺจิสฺสุ ฯ อิทฺธิโรติ ฌานสฺุเขน สมิทฺธิโร ฯ ฝิโตติ
 อภิญฺญาปฺุเพหิ สฺุปฺุฝิโต ฯ อนธฺิวาเสนฺโตติ อสหนฺโต ฯ เอตทโวจาคติ
 เอเตสํ นิมฺมิตฺตพฺุทฺหมานํ มชฺเฌ นิสฺสินฺโน เอตํ ปสฺสสิ เมตฺถอาทิจฺจนํ อโวจ ฯ
 ตโย สฺุปณฺณาติ

เล่มที่ 10 สารตถุคคานีนิยา สคาถาวคเค หน้า 290

คากาย ปณจสตาติ สตปทํ รูปวเสน วา ปนฺติวเสน วา โยเชตพุทฺ ๑
 รูปวเสน ตาว ตโย สุปณฺณาติ ตีณิ สุปณฺณรูปสตานิ ๑ จตุโร จ หํ สาคิ
 จตุตาริ หํสรูปสตานิ ๑ พุคฺฉิมินิสสา ปณจสตาติ พุคฺฉมสทิสสา เอกจเจ
 มิกา พุคฺฉิมินิสสา นาม เตสํ พุคฺฉิมินิสารูปกานํ ปณจสตานิ ปนฺติวเสน ตโย
 สุปณฺณาติ ตีณิ สุปณฺณปนฺติสตานิ จตุโร หํสาคิ จตุตาริ หํสปนฺติสตานิ ๑
 พุคฺฉิมินิสสา ปณจสตานีติ ปณจ พุคฺฉิมินิสापนฺติสตานิ ๑ ฉายิโนติ ฉายิสฺส มยฺหํ
 วิมานเ อยํ วิภูตตีติ ทสฺเสติ ๑ โอภาสยนฺติ โอภาสยมานํ ๑ อุตฺตรสฺสํ ทิสายนฺติ ตํ
 กิร กนกมฺหาวิมานํ เตสํ มหาพฺรหฺมานํ จิตฺตฺจ
 เอมมาห ๑ อยํ ปนฺตฺส อธิปฺปาโย เอวรूपे กนกวิมานเ วสนฺโต อหํ กสฺส
 อณฺณสฺส อฺปฺปฺจ
 โทสํ ทิสฺวา ๑ สทา ปเวริตฺนฺติ สีสาทิหิ จ นิจฺจํ ปเวริตํ จลิตํ ฆฺภูตํ รูปํ
 ทิสฺวา ๑ ตสฺมา น รูปे รมติ สฺเมโรติ ยสฺมา รูปे รณํ ปสฺสติ สทา
 ปเวริตฺนฺจ รูปํ ปสฺสติ ตสฺมา สฺเมโร สุนฺทรปฺลฺโย โส สตฺถา รูปเ น
 รมติติ ๑

นฺจฺจ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤค หน้าที่ 292

คำ อวโรโตติ นิปนุนโกว กวรกษิณี อุมมิเลตวา เอวมาห ๗ ปสฺส ยาวณจ
 เตติ ปสฺส ยตฺตํ คยา อปรทฺธํ อตฺตโน นลาเต มหาคณฺหํ อปสฺสนฺโต
 สาสปมตฺตาย ปิพกาย มํ โจเตตพฺพํ มณฺณสีตี อาห ๗ อถ นํ อทิกฺขจิปฺโต
 อัย วราโก คิลวิโส วิย กสฺสจิจิ วจัน น กริสฺสตีตี ฉตฺวา ปุริสฺสส หีตีอาทิมมาห ๗
 ตตฺถ กุชาริตี กุชาริสทิสสา ผรุสา วาจา ๗ ฉินฺทตีตี กุสลมฺมุลสงฺขาเต มฺเวยเว
 นิกนตฺติ ๗ ฉินฺทียนฺติ ฉินฺทิตพฺพํ ทุสฺสีลปฺกคฺคํ ๗ ปสฺสตีตี อุตฺตมตฺถ
 สมฺภาเวตฺวา ชีณาสโวติ วทติ ๗ ตํ วา ฉินฺทติ โย ปสฺสตีโยติ โย วา
 ปสฺสตีตพฺโพ ชีณาสโว ตํ อนฺติมวตฺถนา โจเทนฺโต ทุสฺสีโล อยฺนติ วทติ ๗
 วิจินาติ มฺเขน โส กลินฺนติ โส ตํ อปรารฺช มฺเขน วิจินาติ นาม ๗ กลินา เตนาติ
 เตน อปรารฺเชน สฺขํ น วินฺทติ ๗ ฉินฺทียปสฺสาย หิ ปสฺสียฉินฺทาย จ สมโกว วิปาโก ๗
 สพฺพสฺสาปี สหาปี อตฺตนาติ สพฺเพน สเกนปี อตฺตนาปี สทฺธิ โย
 อกฺเขสฺส ฐนปราชโย นาม อัย อปฺปมตฺตโก อปรารฺช ๗ โย สุกเตสฺสุติ โย
 ปน สมกฺกเตสฺส ปฺกคฺเคสฺส จิตฺตํ ปทฺฐาย อัย จิตฺตปโทสฺสว ตโต กลิตโต
 มหนฺตคโร กลิ ๗ อิทานิ ตสฺส มหนฺตคฺครภาวํ ทสฺเสนฺโต สตี
 สหสฺसानนฺตีอาทิมมาห ๗ ตตฺถ สตี สหสฺसानนฺติ นีรพฺพุทคณฺนาย
 สตสสฺสํ ๗ ฉตฺตีตีตี อปรานิ ฉตฺตีตีตี นีรพฺพุทานิ ๗

เล่มที่ 10 พุททลัญจนาภิมุข หน้า 293

ปณจ จาติ อพพุททณนาย จ ปณจ อพพุทานิ ๗ ยมริเย ครหิติ
ย อริเย ครหนุโต นิรย ออุปชชติ ตตถ เอตถกั อายุปปมาณนติ ๗
นวมิ ๗

ทลเม ๗ โกกาลิโก ภิกขุ เยน ภควา เตนุปลสงุมิติ โก อัย
โกกาลิโก กสุมา จ อุปสงุมิ อัย กิร โกกาลิกรฎเจ โกกาลิเก นคร
โกกาลิกเสฏฐิสส ปุตโต ปพพิชิตวา ปิตรา การาปีเต วิหารเ ปฎิวสติ
จูปโกกาลิโกติ นามเน น เทวทตตสส สิสโส ๗ โสปี พุราหุณปุตโต
มหาโกกาลิโก นาม ๗ ภควติ ปน สาวตถิยั วิหรนุเต เทว อคคสาวกา
ปณจมตเตหิ ภิกขุสเทหิ สทฐี ชนปทจาริกณจรมานา อุปกฏจาย วสสุปนายิกาย
วิเวกาวัส วสิตุกามา เต ภิกขุ อัยโยเชตวา อตตโน ปตตจิวรมาทาย ตสุมิ
ชนปเท ตั นคริ ปตวา ตั วิหารั อคมัสสุ ๗ ตตถ จ เนสิ โกกาลิโก วตต
ทลเสสิ ๗ เต เตน สทฐี สมโมทิตวา อาวุโส มัย อิช เตมาส วสิตุสสาม มา
กสสจ อโรเจสิติ ปฎิณณั คเหตุวา วสิสุ ๗ วสิตุวา ปวารณาทิวเส ปวารเหตุวา
คจนาม มัย อาวุโสติ โกกาลิกั อปุจจิสสุ ๗ โกกาลิโก อชเชกทิวสั อาวุโส
วสิตุวา เสว คมิสสธาดิ วตวา ทุติยทิวเส นคริ ปวิสิตุวา มนุสเส อามนุเตสิ
อาวุโส ตุมุห อคคสาวเก อิชาคนตุวา วสมานปี

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สคาถาวคเค หน้า 294

น ชานาถ น โภจิ ปจฺจนนาปี นิมนฺเตตฺติ ฯ นครวาสิโน กหิ ภนฺเต
เถรา กสฺมา โน น อาโรจยิตฺถาติ ฯ ก็ อาวุโส อาโรจิตน กีน ปสฺสเถ
ภิกฺขุเถราสเน นิสิตฺนฺเต เอเต อคฺคสาวกาติ ฯ เต ขิปฺป สมนฺนิตฺตวา
สปรฺปิผาณิตาทีนิ เจว จีวรทฺสุธานี จ สํหริสฺสุ ฯ

โกกาลีโก จินฺเตสิ ปรมปฺปิจฺญา อคฺคสาวกา ปยฺตฺตวาจาย อุปฺปนฺ
ลาภํ น สาทิสฺสนฺติ อสาทินฺดา อาวาสิกสฺส เทธาติ วกฺขณฺตีติ เต ลาภํ
คาหาเปตฺวา เทรานํ สนฺติกํ อคฺมาติ ฯ เธา ทิสฺวาวิ อิม ปจฺจยาเนว
อมฺหากํ น โกกาลิกสฺส กปฺปนฺตีติ ปฏิกฺขิปฺตฺวา ปกฺกมฺมีสฺสุ ฯ โกกาลีโก กถํ
หิ นาม อตฺตนา อคฺคหฺนฺตา มยฺหํปี อทาเปตฺวา ปกฺกมฺิสฺสนฺตีติ อาฆาตํ
อุปฺปาเทสิ ฯ เตปี ภควโต สนฺติกํ กนฺตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา ปฺน อตฺตโน
ปริสฺสํ อาทาย ชนปทจาริกญฺจรฺนฺตา อนฺุพฺพเพน ตสฺมี รฏฺเฐ ตเมว นครํ
ปจฺจจาณฺีสฺสุ ฯ นาคธา เเถ สลฺยชานิตฺวา สห ปริกฺขารเหิ ทานํ สชฺเชตฺวา
นคฺรมชฺเฒ มณฺฑปํ กตฺวา ทานํ อทฺิสฺสุ เทรานญจ ปริกฺขาร อุปนาเมสฺสุ ฯ เธา
ภิกฺขุสงฺฆสฺส นียฺยาตฺยีสฺสุ ฯ ตํ ทิสฺวา โกกาลีโก จินฺเตสิ อิม พุพฺเพ อปฺปิจฺญา
อหฺลฺสํ อิทานิ ปาปิจฺญา ชาตา พุพฺเพปี อปฺปิจฺณสนฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
มญฺเฒติ เเถ อุปสงฺกมิตฺวา อาวุโส ตฺเมห

บุพเพ อปฺปิฉา วีย อิทานิ ปน ปาปภิกขุ ชาตาคี วตฺวา มุลฐาเนเยว
เนลฺลํ ปตฺติภฺจํ ภินฺทิสฺสามิตฺติ ตฺรมาทรูโป นิกฺขมิตฺวา สวตฺถึ คณฺตฺวา เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ ฯ อยมเส โกกาลิโก อิมินาว การณฺน อุปสงฺกมิตฺติ
เวทิตฺตฺวา โฟ ฯ

ภควา ตํ ตฺริตฺตฺริตํ อากจฺจนฺตํ ทิสฺวา ว อวชฺเชนฺโต อณฺณาสี
อโย อคฺคสาวเก อุกโกตฺติกาโม อากโตติ ฯ สกฺกา นฺ โข ปฏฺิเสเชตฺตฺนฺติ จ
อวชฺเชนฺโต น สกฺกา ปฏฺิเสเชตฺตํ เถเรสุ อปรชฺฉิตฺวา กาลกโต เอกํเสน
ปทุมฺนริเย นินฺพพฺตฺติสฺสตีติ ทิสฺวา สาริปฺตฺตโมคฺคฺคฺลานเป นาม ครหนฺตํ
สุตฺวา น นิสฺเสตีติ วาทโมจฺนตฺถิ อริยฺูปวาทสฺส จ มหาสาวชฺชทสฺสนตฺถิ
มา เหวนฺติ ติกฺขตฺตํ ปฏฺิเสเชตี ฯ ตตฺถ มา เหวนฺติ มา หิ เอวํ อภณฺนิ ฯ
สทฺธาโยโกติ สทฺธาย อากโร ปสาทาวโห สทฺธาตพฺพวจโน วา ฯ ปจฺจโยโกติ
ปฏฺิยายิตพฺพวจโน ฯ ปกฺกามิตฺติ กมฺมานุภาเวน โจทฺยมาโน ปกฺกามิ ฯ
โอภาสกตํ หิ กมฺมํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 296

น สกกา ปฏิพาหิตุ ตั ตสฺส ตตฺถ จาคู น อทาสี ฯ
 อจิริปกกนตฺสฺสชาติ ปกกนตฺสฺส สโต นจิเรเนว ฯ สพุโพ กาโย ผุฏฺโฐ
 อโหสีติ เกสคฺคฺมตฺตํปี โอกาสํ อวชฺชิตฺวา สกตฺสรีริ อฏฺฐินิ ภินฺทิตฺวา
 อุกคฺคตาหิ ปิพกาหิ อชฺโฆตฺตตํ อโหสี ฯ ยสฺมา ปน พุทฺธานุภาเวน
 ตถารูปี กมฺมํ พุทฺธานํ สมฺมุขีภาเว วิปากํ น เทติ ทสฺสนฺนุปจาเร
 วิชฺหิตมตฺเต เทติ ตสฺมา ตสฺส อจิริปกกนตฺสฺส ปิพกา อฏฺฐหีสุ ฯ
 กพายมตฺติโยติ วลาถมตฺติโย ฯ เวลฺลวสลาฏฺฐกมตฺติโยติ ตฺรณเวลฺลวมตฺติโย ฯ
 ปภิชฺชิสฺสูติ ภิชฺชิสฺสุ ฯ ตาสฺว ภินฺนาสุ สกตฺสรีริ ปนสฺส ปกุกํ วिय อโหสี ฯ โส
 ปกฺกเณน คตฺเตน เชตฺวนทฺวารโกฏฺฐเก วิสกฺกิกโต มจฺโฆ วिय กทฺลิตฺเตสุ สยิ ฯ
 อถ ฆมฺมสฺสวณตฺถิ อากตาคตา มนฺุสฺสาปี โกกาลีโก อยฺยตฺตมกาสิ อตฺตโนเขว
 วาสิมฺหํ นิสฺสาย อนนฺยพฺยสนํ ปตฺโตติ อาหิสฺสุ ฯ เตสํ สุตฺวา อารกฺขเทวตา ธิการิ
 อกํสุ ฯ อารกฺขเทวตานํ อากาสเทวตาคติ อิมินา อุปาเยน ยาว อกฺนิฏฺฐภาวนา
 เอกธิกกาโร อุทปาติ ฯ อถสฺส อุปฺชฺฌาโย อากนฺตฺวา โอวาทํ อคณฺหนตฺติ
 ฌตฺวา ครหิตฺวา ปกฺกามิ ฯ กาลมกาสิติ อุปฺชฺฌาเย ปกฺกนฺเต กาลมกาสิ ฯ
 ปทฺมณิรยฺนฺติ ปาฏฺฐิเยกฺโก ปทฺมณิรโย นาม นตฺถิ อวิจิมฺหานิรยฺมฺหิเยว
 ปทฺมคณฺนาย ปจิตฺตพฺเพ เอกสฺมึ จาเน นินฺนพฺพตฺติ ฯ วิสฺตฺติขาริโกติ มากฺธิเกน
 ปตฺเถน จตฺตาริ ปตฺถา โกสฺสทรฺภูเจ เอกปตฺถโถ โหติ เตน ปตฺเถน จตฺตาริ
 ปตฺถา อาพฺหํ จตฺตาริ อาพฺหกาณิ โทณํ จตฺโร โทณมา มานิกา จตฺมานิกา
 ขาริ ตาย ขาริยา วิสฺตฺติขาริโก ฯ ติลฺวาโหติ มากฺธิกาณํ สฺวุมตฺลानํ ติลสฺสกฺกํ ฯ
 อพฺพุโท นิริโยติ อพฺพุโท นาม ปาฏฺฐิเยกฺโก นิริโย นตฺถิ อวิจิมฺหิเยว ปน

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะตวณนา หน้า 297

อพุทธทศนายน ปจิตพุทธจณานสุเสถ์ นามํ ๑ นีรพพทาทีสุปี เอเสว นโย ๑
วสุสคณนาปี ปเนตถ เอว เวทิตพพา ยถเว หิ สत् สตสทสฐานํ โกฏี
โหติ เอว สत् สตสทสโกฏีโย ปโกฏี นาม โหติ สत् สตสทสสปโกฏีโย
โกฏีปโกฏี นาม สत् สตสทสโกฏีปโกฏีโย นหุตํ สत् สตสทสสนหุตานิ
นินนหุตํ สत् สตสทสสนินนหุตานิ เอกํ อพพุทํ ตโต วิสติกุณฺณํ นีรพพุทํ ๑
เอเสว นโย สพพตถาติ ๑

ทสมํ ๑ ปจโมวคโค ๑

ทศิวคคสุส ปจเม ๑ สปปินีเรติ สปปินีนามิกาย นทียา ตีเร ๑
สนงุมารโตรี โส กิร ปญจสิขกุมารกกาเล ฉานํ ภาเวตวา พุทธมโลเก
นิพพุโต กุมารกวนณเนน วจรติ เตน นํ กุมารโตรี สลชานนติ
ไปราณกตทา ปน สนงุมารโตรี วุจติ ๑ ชเนตสมินฺติ ชนิตสมิ ปชายาติ
อตุโธ ๑ เย โคตตปฏิสาริโนติ เย ชเนตสมิ โคตตํ ปฏิสรรนติ เตสุ โลเก
โคตตปฏิสาริสฺส ขตตโย เสฏฺโฐ ๑ วิชชาจรณสมปโนติ ทยเกรวสุตตปริยาเยน
ปฺพเพนิวาสาทีหิ วา ตีหิ อมฺพญฺจสุตตปริยาเยน วิปสฺสนาณํ มโนมยิทฺธิ ฉ
อภิณฺวาโยติ อิมahi วา อญฺจหิ วิชชาหิ สีเลสุ ปรีปฺรการิตา อินฺทริเยสุ
คฺคตทวารตา โภชเน มตฺตถณฺนตา ชาคริยานุโยโค สตฺต สทฺธมฺมา จตฺตาริ
รฺูปาวจรชฺฌานานีติ เอว ปณฺณรสมฺมเกเทน จรณน จ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 298

สมนุคาคโต ฯ โส เสฏฺโฐ เทวมานุเสติ โส จีณาสวพฺรหฺมโณ เทเวสุ
จ มนุสฺเสสุ จ เสฏฺโฐ อุตฺตโมติ ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺติเย อจฺริปกฺกนฺเตติ สงฺฆํ ภินฺทิตฺวา นจฺริสฺเสว เวพฺพวนโต
คยาสิสํ คเต ฯ อสฺสตรินฺติ คทฺรภสฺส วพฺวาย ชาตํ ฯ

ทฺติยํ ฯ

ตฺติเย อนฺธกวินฺทนฺติ เอวํนามกํ คามํ ฯ อุปสงฺกมิตฺติ สคฺคา
อิทานิปี วิริยํ กโรติ ปชานมนุญฺญชฺติ คจฺฉามิสฺส สนฺติเก จตฺวา สาสนานุจฺฉวิกิ
วิริยปฏิสฺยตฺตํ คาคํ วกฺขามิตฺติ อุปสงฺกมิ ฯ ปนฺตานิติ ชนตํ อติกกมิตฺวา
มนุสฺसानํ อญฺุปจาเร จิตานิ ฯ สลฺโยชนวิปฺปโมกฺขาติ ตานิ จ เสนาสนานิ
เสวมาโน น จิวราทินํ อตฺถาย เสเวยฺย อถ โข ทสสฺลฺโยชนวิปฺปโมกฺขตฺถาย
จเรยฺย ฯ สงฺฆเ วเสติ เตสุ เสนาสเนสุ รตี อลภนฺโต อุปฺภูจาทินํ
จิตฺตานุรกฺขนตฺถํ คทฺรภปิฏฺเฐ รชํ วิย อุปฺปตฺนฺโต อรณฺเณ อวสิตฺวา
สงฺฆมชฺเฌ เวสยฺย ฯ รกฺขิตฺตโต สติมาติ ตตฺถ จ วสนฺโต สควจณฺโฑ
โคโณ วิย สพฺรหฺมจาริโน อวิชฺฌนฺโต อมฺเณนฺโต รกฺขิตฺตโต
สตีปฺภูจานปรายโน หุตฺวา เวสยฺย ฯ อิทานิ สงฺฆเ วสมานสฺส

เล่มที่ 10 พุทธมัญญุตวณณา หน้า 299

ภิกขุโน ภิกขาจารวตฺตํ อัจฉินฺโต กุลาकुณฺโฑอาทิมาห ๑ ตตฺถ
 ปิณฺฑทิกาย จรฺนุโตติ ปิณฺฑตฺตถาย จรฺมาโน ๑ เสเวถ ปนฺตานิ
 สยนาสนานีติ สงฺฆมชฺฌํ โอตริตฺวา วสฺมาโนปี ชฺรูปริเวณ
 ตาลนาพิเกราทีนึ โรเปตฺวา อุปฺภูจกาทิสฺสภูโจ น วเสยย
 จิตฺตกลลตฺตํ ปน ชเนตฺวา จิตฺตํ หาสฺตฺวา โตเสตฺวา ปฺน ปนฺตเสนาสเนว
 วเสยฺยาติ อรณฺณสฺเสว วณฺณํ กเถติ ๑ ภายาติ วฏฺฏภยโต ๑
 อภยฺเต นิพฺพาน ๑ วิมฺตฺโตติ อธิมฺตฺโต หุตฺวา วเสยย ๑
 ยตฺถ เภรวาติ ยสฺมี จาเน ภยชนกา สวิณฺณาณกา สีหพฺยคฺฆมาทโย อวิณฺณาณกา
 รตฺติภาเค ขาณฺวลลืออาทโย พหู อตฺถิ ๑ สิริสฺปาติ ทิฆฆาติกาทิสิริสฺปา ๑
 นิสีทึ ตตฺถ ภิกขุติ ตาทิสฺเส จาเน ภิกขุ นิสินฺโน ๑ อิมินา อิทํ ทีเปติ ภควา
 ยถา ตุมฺเห เอตฺรหิ ตตฺรภูจกเถรวารมฺมณานิ เจว สิริสฺเป จ วิชฺขุณฺจิจฺจารนาทีนึ
 จ อมนสิกตฺวา นิสินฺนา เอวเมว ปฺชานมฺนุยฺยตฺตา ภิกขุ นิสินฺนตีติ ๑
 ชาตุ เม ทิฏฺฐนฺติ เอกํเสน มยา ทิฏฺฐํ ๑ นยิทํ อิตฺทิตฺติหนฺติ อิทํ
 อิตฺทิตฺติหนฺติ น ตกฺกเหตุ วา นยเหตุ วา ปิฏฺฐกสมฺปทาเนน วา อิทํ วทามิ ๑
 เอกสฺมี พุทฺทมจฺริยสฺมินฺติ เอกาย ชฺมมเทสฺนายน ๑ ชฺมมเทสฺนา หิ อิท
 พุทฺทมจฺริยนฺติ อธิปฺเปตา ๑ มจฺจุหายินฺนฺติ มรณฺปฺริจฺจาณินํ จิณฺสาวานํ ๑
 ทสา จ ทสฺธา ทสาติ เอตฺถ ทสาติ ทเสว ทสฺธา ทสาติ สตํ
 อณฺเณ จ ทสฺสฺตรเสกฺขสฺตํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 300

ปฐสามิติ วทติ ฯ โสติ สมาเป็นนาติ มคคโสติ สมาเป็นนา ฯ
อติรจจนคามิโนติ เทสนาสีสเมต ฯ อวินิปาตธมมาติ อตุโธ ฯ สงขาคู
โนปี สกโกมีติ มุสาวาทกเยน เอตุตกา นาม ปุณณภาคิโน สตุตติ คณต
น สกโกมีติ พหุพหุเมสนัน สนุชราย เอวมาน ฯ

ตติย ฯ

จตุตเถ อภิภูสมภวานติ อภิภู จ สมภโว จ ฯ เตสุ อภิภูเถโร
สาริปุตตตเถโร วิย ปณณาย อคฺโค สมภวตเถโร มหาโมคคัลลาโน วิย
สมาธิโน อคฺโค ฯ อชฺฌายนฺตติ อวชฺฌายนฺติ ลามกโต วา จินฺตเนติ ฯ จิยฺยนฺตติ
กิณฺณามตฺ กิณฺณามตฺนฺติ อณฺณมณฺณ กณฺณติ ฯ วิปาเจนฺตติ วิตุถารยฺนติ
ปฺนปฺน กณฺณติ ฯ เหนฺจิมน อฺปทฺตกาเยนาติ นากิโต ปญฺจาย เหนฺจิมกาเยน ฯ
ปาลิยฺ เอตุตกเมว อาคตฺ ฯ เถโร ปน ปกตฺวณฺณ วิชิตฺวา นาควณฺณ
คเหตุวา ทสฺเสติ สฺปณฺณวณฺณ คเหตุวา วา ทสฺเสตฺติอาทินา นเยน อาคต
อเนกปฺการํ อิทฺธิวิภุพฺพนํ ทสฺเสสิ ฯ อีมา คธาโย อภาสฺติ เถโร กิร จินฺตสิ
กถิ เทสิตา นฺ โข ธมฺมเทสนา สพฺเพสํ ปิยา อสฺส มนาปติ ฯ ตโต
อวชฺเชนฺโต สพฺเพปี ปาสณฺหา สพฺเพ เทวมนุสฺสา อตุตโน อตุตโน สมเย
ปฺริสการํ วณฺณยิสฺสนฺติ วิริยสฺส อวณฺณวาที นาม นตฺถิ วิริยปฺฏิสฺยตฺตํ กตฺวา

เล่มที่ 10 พุทธมัญชรตวณณา หน้า 301

เทเสสุตมิมิ เอวมยัมมมเทสนา สพุเพสั ปิยา ภวิสฺสตี มนาปาดิ ญตฺวา
ตีสุ ปิฏฺเฐสุ วิจินิตฺวา อิมา คาคา อภาสิ ฯ

ตตฺถ อารพฺภถาติ อารภวิริยํ กโรธ ฯ นิกฺกมถาติ นิกฺกมวิริยํ กโรธ ฯ
ยฺยชถาติ ปโยคํ กโรธ ปฺรกฺกมถ ฯ มจฺจุโน เสนนฺนติ มจฺจุโน เสนา นาม
กิลฺลเสนา ตํ ชฺฐนาถ ฯ ชาตีตฺสธารนฺตี ชาตีญจ ตฺสธารญจ ชาตีสงฺฆาตํ วา
ตฺสธารํ ฯ ทฺถุขสฺสนฺตํ กริสฺสตีตี วฏฺฏทฺถุขสฺส ปฺริจฺเจทํ กริสฺสตี ฯ ที ปน กตฺวา
เถโร ทสฺสทฺสตีโลกธาตุมิ วิญญาเปสตีตี นิลกสิณฺณํ ตาว สฺมาปชฺชิตฺวา สพุพตฺถ
อาโลกญฺจानเอน อนฺธการํ ฝริ อิทาทกสิณฺณํ สฺมาปชฺชิตฺวา อนฺธการญฺจानเอน
ไอภาเสนฺนโต ฯ ตโต กิมิทํ อนฺธการนฺตี สตฺตทานํ อาโกเก อฺปฺปนฺเน อาโลกํ
ทสฺเสตี ฯ อาโลกญฺจानเอน อาโลกกิจฺจํ นตฺถิ ที อาโลกเอนนฺตี วิจินนฺตทานํ
อตฺตทานํ ทสฺเสตี ฯ อถ เนสํ เถโรตี วทนฺตทานํ อิมา คาคาโย อภาสิ สพุเพ
ไอสญฺญา ยปฺริสาย มชฺเฒ นิสิตฺติตฺวา ชฺมมํ เทเสนฺตสฺส วิย สทฺทํ สฺมุณฺสิ ฯ อตฺถ โถปิ
เนสํ ปากโฏ อโหสิ ฯ

จตฺตฺถิ ฯ

ปญฺจเม อฺปวตฺตเน มลฺลทานํ สาลวเนตี ยเถว ที กทฺมพฺพนทีตีโรโต
ราชมาตฺตวิหารทฺวารเอน ญฺปนารามํ คนฺตพฺพํ โหตี เอวํ หิริญฺจวตฺติกาย นาม
นทียา ปาริมตีโรโต สาลวณฺ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤศ หน้า 302

อุยฺยานํ ๑ ยถา อนุราชปฺรสุส ฐปฺราโม เอวนุตฺ กุสินาราย โหติ ๑ ยถา
ฐปฺรามโต ทกฺขินทฺวารน นครํ ปวิสนมฺกุโค ปาจिनฺมุโข คนฺตุวา
อุตฺตเรน นีวตฺตติ เอวํ อุยฺยานโต สาลปนฺติ ปาจिनฺมุขา คนฺตุวา
อุตฺตเรน นีวตฺตา ๑ ตสฺมา ตํ อุปวตฺตนนฺติ วุจฺจติ ๑ ตสฺมี อุปวตฺตเน มลฺลानํ
สาลวเน ๑ อนุตฺเรน ยมกสาลานนฺติ มฺลขนฺธวิภูปตฺเตหิ อณฺณมณฺณํ สํสิพฺพิตฺวา
จิตฺสาลานํ อนุตฺตริกาย ๑ อปฺปมาเทน สมฺปาเทถาติ สติอฺวิปฺปวาเสน สพฺพกิจฺจานิ
สมฺปาทยถ ๑ อิติ ภควา ยถา นาม มรณฺมณฺเจ นิปนฺโน มหทฺธโน กุณฺมพิโก
ปฺตฺตํ ฌนฺสาร์ อัจฺจเขยฺย เอวเมว ปฺริณิพฺพานมณฺเจ นิปนฺโน
ปฺลจฺจตฺตาฬิสวสฺसानิ ทินฺนํ โอวาทํ สพฺพิ เอกสฺมี อปฺปมาทปฺเทยฺว ปกฺขิปปิตฺวา
อทาสี ๑ อยํ ตถาคตฺตสฺส ปจฺฉิมา วาจาติ อิทํ ปน สงฺคีติการานํ วจนํ ๑
อิโต ปฺริ ยํ ปฺริณิพฺพานปฺริกมฺมํ กตฺวา ภควา ปฺริณิพฺพุโต ตํ ทสฺเสตฺถ
อถ โข ภควา ปฺรมชฺฌานนฺติอาทิ วุตฺตํ ๑ ตตฺถ สณฺณเวทยิตฺตนิโรธสมาปนฺเน
ภควติ อสฺสาสปฺสฺสาสานํ อปฺปวตฺตตี ทิสฺวา ปฺริณิพฺพุโต สตฺถาติ สณฺณาย
เทวมนฺุสฺสา เอกปฺปหาเรน วิรวีสุ อานนฺทตฺเตโรปี ปฺริณิพฺพุโต นฺ โข ฆนฺเต
อนฺุรทฺธ ภควาติ เถรํ ปุจฺฉิ ๑ เถโร น โข อวฺุโส อานนฺท ตถาคโต
ปฺริณิพฺพุโต อปฺิจ สณฺณเวทยิตฺตนิโรธํ สมาปนฺโนติ อาห ๑ กถํ ปเนโส

เล่มที่ 10 พุทธสัมมัตตวณณา หน้า 303

อณฺณาสี เถโร กิร สตถารา สทุธิเยว ตํ ตํ สฺมาปตฺตี สฺมาปชฺชนฺโต ยาว
เนวสณฺณานาสณฺณายตนวฺภูจฺจํ ตาว คนฺตุวา อิทานิ ภควา นิโรธํ สฺมาปฺนฺโน
อนฺโตนิโรเธ จ กาลกิริยา นาม นตฺถิติ อณฺณาสี ฯ

อถ โข ภควา สณฺณาวะทยิตฺตนิโรธสฺมาปตฺติยา วฺภูจฺจิตฺวา
เนวสณฺณานาสณฺณายตํ สฺมาปชฺชิ ฯเปฯ ตตฺถิชฺฌานา วฺภูจฺจิตฺวา จตฺตถฺฌานํ
สฺมาปชฺชิตฺติ เอตฺถ ปน ภควา จตฺตวิสฺตฺติยา จานเนสุ ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปชฺชิ
เตรสฺสุ จานเนสุ ทุตฺถิชฺฌานํ ตถา ตตฺถิยํ ปณฺณรเสสุ จานเนสุ จตฺตถฺฌานํ
สฺมาปชฺชิ ฯ กถํ ทเสสุ อสุภะสุ ทวตฺตีสากาเร อภฺจฺจสุ กสิณฺเนสุ
เมตฺตตากรณามุทิตาสฺ อานาปาเน ปริจฺเจทาภาเสติ อิมะสุ ตาว จตฺตวิสฺตฺติยา
จานเนสุ ปจฺมชฺฌานํ สฺมาปชฺชิ ฯ จเปตฺวา ปน ทวตฺตีสากาเร จ ทส จ อสุภานิ
เสเสสุ เตรสฺสุ ทุตฺถิชฺฌานํจฺจสุเยว ฯ เตสุเยว ตตฺถิชฺฌานํ สฺมาปชฺชิ ฯ
อภฺจฺจสุ ปน กสิณฺเนสุ อุเปกฺขาพุทฺทมวิหारे อานาปาเน ปริจฺเจทาภาเส
จตฺตสุ อรุเปสฺสุติ อิมะสุ ปณฺณรเสสุ จานเนสุ จตฺตถฺฌานํ สฺมาปชฺชิ ฯ
อัยปิ จ สงฺเขปถาว ฯ นิพฺพานํปฺริ ปวิสนฺโต ปน ภควา ฐมฺมสํมิ
สพฺพปาปิ จตฺตวิสฺตฺติโกฏฺฐิตสฺสทสฺสงฺขาตา สฺมาปตฺติโย ปวิสิตฺวา
วิทลํ กจฺจนฺโต ภาติชนํ อาลิ่งกิตฺวา วิย สพฺพสฺมาปตฺตिसฺสุํ
อนฺนภิตฺตาว ปวิฏฺโฐ ฯ จตฺตถฺฌานา วฺภูจฺจิตฺวา สมนนฺตรา

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฺเค หน้า 304

ภควา ปรีนิพพายีติ เอตถ ฆานสมนนฺตรํ ปจฺจเวกฺขณสมนนฺตรนฺติ เทว
สมนนฺตรานิ ฯ จตฺตถชฺฌานา วุฏฺฐาย ภวํคํ โอตินฺณสฺส ตตฺถเว ปรีนิพพานํ
ฆานสมนนฺตรํ นาม จตฺตถชฺฌานา วุฏฺฐหิตฺวา ปฺน ฆานนฺจกานิ ปจฺจเวกฺขิตฺวา
ภวํคํ โอตินฺณสฺส ตตฺถเว ปรีนิพพานํ ปจฺจเวกฺขณสมนนฺตรํ นาม อิมานิ
เทวปี สมนนฺตรานเว ฯ ภควา ปน ฆานํ สมากฺขชิตฺวา ฆานา วุฏฺฐาย
ฆานนฺจกานิ ปจฺจเวกฺขิตฺวา ภวํคจิตฺเตน อพฺยากเตน ทฺกฺขสจฺเจน ปรีนิพพายี ฯ
เย เกจิ พุทฺธา วา ปจฺเจกพุทฺธา วา อริยสาวกา วา อนนฺตมโส กุณฺถกิปิปลฺลิกํ
อุปาทย สพฺเพ ภวํคจิตฺเตนเว อพฺยากเตน ทฺกฺขสจฺเจน กาลิ กโรนฺติ ฯ
ภูตาคิ สตฺตา ฯ อปฺปฏิปฺกคฺโลติ ปฏฺฐิกาคปฺกคฺลวิริโต ฯ พลปฺปตฺโตติ
ทสฺวิธวณพลปฺปตฺโต ฯ อุปฺปาทวยธมฺมิโนติ อุปฺปาทวยสภาวา ฯ
เตสํ วุปสโม สุโขติ เตสํ สงฺขารานํ วุปสมสงฺขาทํ นิพฺพานเมว สุขนฺติ
อตุโถ ฯ ตทาสีติ สห ปรีนิพพานา มหาภูมิจาโล อโหสีติ เอว
มหาปรีนิพพานे วุตฺตภูมิจาลิ สนฺชายาห ฯ โส หิ โลมหํสนโก จ
ภีสนโก จ อาสิ ฯ สพฺพาการวรุเปเตติ สพฺพวการณฺญเปเต นานุ
อสุสาสปสุสาโสติ น ชาโต อสุสาส-

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูตวณนา หน้า 305

ปสฺสาโส ๑ อเนโชติ ตณฺหาสงฺฆาตาย เอชาย อภาเวน อเนโช ๑
 สนฺติมารพฺภาติ อนุปาทิสํสํ นิพฺพานํ ปฏฺิจจ สนฺชาย ๑ จกฺขุมาติ
 ปญฺจหิ จกฺขุหิ จกฺขุมา ๑ ปรินิพฺพุโตติ ขนฺธปรินิพฺพานนฺน ปรินิพฺพุโต ๑
 อสฺสฺสึเนนาติ อสิเนน อสงฺกฺฤติเตน สฺวิกสิเตเนว จิตฺเตน ๑ เวทนํ
 อชฺฉวาสยิตฺติ เวทนํ อธิวเสสฺสิ น เวทนานุวตฺตํ หุตฺวา อิตฺโต จิตฺโต
 จ สมฺปฺริวตฺติ ๑ วิโมกฺโขติ เกนจิ ฌมฺเมน อนาวรณวิโมกฺโข
 สพฺพโส อปฺลยตฺตติภาวูปคโม ปชฺโชตนิพฺพานสฺทิสฺโส ชาโตติ ๑
 ปญฺจมํ ๑ ทฺตฺติโย วคฺโค ๑
 อิติ พุทธมัญจาคูตวณนา นิฏฺจิตฺตา ๑

พุทธมัญจาคูตวณนา

อรหนตฺวคฺคสฺส ปจฺเม ๑ ฌนฺณชานิตฺติ ฌนฺณชานีโกตฺตตา ๑ อุกฺกฏฺจโกตฺตตา
 กิเรสา ๑ เสสพฺราหฺมณา กิร พุทธมฺโน มุขโต ชาตา ฌนฺณชานีโกตฺตตา
 มตฺถกํ ภินฺทิตฺวา นิกฺขนฺตติ เตสํ ลทฺธิ ๑ อุตฺถานํ อุตฺถานสฺสิตฺติ กสฺมา อุตฺถานสฺสิ
 โส กิร พุทธมฺโน มิจฺฉาทิฏฺฐิจิโก พุทฺโธ ฌมฺโม สจฺจโมติ วุตฺเต กณฺเณ
 ปิทฺตติ ทฺตฺติโย ขทฺธิรชานฺสฺทิสฺโส ๑ พุทธมฺณิ ปน โสตาปฺนนา อริยสาวิกา ๑
 พุทธมฺโน ทานํ เทนฺโต ปญฺจสฺตานํ พุทธมฺณานํ อปฺโปทกํ ปายาสํ เทติ ๑
 พุทธมฺณิ

เล่มที่ 10 สารทศกัณฐกนิยาม สภาวคฤคเ หน้า 306

พุทธปมุขสุต ภิกขุสงฆสุต นานารสโกชนัน ๗ พุราหุมนสุต ทานทิวเส
พุราหุมนิ ตสุต วสวัตติตตย ปหีนมจฺเจรตย จ สหตฺถา ปรีวิสติ ๗ พุราหุมนิยา
ปน ทานทิวเส พุราหุมน โปาโตว ฆร่า นิกฺขมิตฺวา ปลายติ ๗ อเถกทิวสิ
พุราหุมนิ พุราหุมนิยา สทฺธิ อามนฺเตตฺวา (๑) ปญฺจสเต พุราหุมนิ นิมนฺเตตฺวา
พุราหุมนิ อห เสว โภติ อมฺหากํ ฆเร ปญฺจสตา พุราหุมนิ ภูตฺตฺสสนฺตีติ ๗
มยา ก็ กาดพฺพิ พุราหุมนิ ๗ ตยา อณฺเฑ กิณฺจิก กาดพฺพิ นตฺถิ สพฺพิ
จ ปน ปรีเวสนัน (๒) อณฺเฑ กริสฺสนฺติ ยํ ปน ตฺวํ จิตฺวาปี นิสินฺนาปี จิปิตฺวาปี
อุกฺกาสิตฺวาปี นโม พุทฺธสฺสชาติ ตสุต มุณฺฑลสมณฺสุต นมการํ กโรตี ตํ
เสว อเถกทิวสมตฺตํ มา อกาสิ ๗ ตํ หิ สุตฺวา พุราหุมนิ อนตฺตมฺนา โหนฺติ
มา มํ พุราหุมนิ ภิณฺทสิตี ๗ ตฺวํ พุราหุมนิ วา ภิชฺช เทเวหิ วา
อหํ ปน สตฺถารํ อณฺุสฺสริตฺวา น สกฺโกมิ อนมฺสฺสमानา สณฺุจฺจตฺตฺนฺติ ๗ โภติ
กฺลสฺตีเก คาม คามทฺวารํปี ตาว ปิตฺหิตฺตํ วายมฺนฺติ ตฺวํ ทฺวิหฺงฺกุลฺเลหิ
ทาทพฺพิ (๓) มุขํ พุราหุมนิ โภชนกาลมตฺตํ ปิตฺหิตฺตํ น สกฺโกสิตี ๗ เอวํ ปุณฺปุณฺ
กเถตฺวาปี สินฺเนน วาเรตฺตํ (๔) อสฺกฺโกนฺโต อสฺสฺสฺสเก จปีตํ มณฺุฑลคฺคํ ชคฺคํ
คเถตฺวา โภติ สเจ ตฺวํ เสว พุราหุมนิ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูณนา หน้า 307

สนุนิตินุเนสุ ตัมมุตตสมณัม นมสฺสตี อิมินา ตัม ขกุเคน ปาทตโต ปฏฺจาย
ยาว เกสมตฺถกา กพฺรึ วิย โกฎฺเฏตฺวา ราสี กริสฺสามิตี อิมปิ คธา อภาสี

อิมินา ปน ขกุเคน (๑) ปาทโต ยาว มตฺถกา
กพฺรึมิว เจชฺชามิ ยที เม อิจฺจนฺนกาหสิ ฯ (๒)
สเจ พุทฺโธติ ภณฺสี สเจ ฌมฺโหมติ ภาสฺสี
สเจ สจฺโฆติ กิตฺเตติ ชีวนฺตี เม นิเวสเนติ ฯ

อริยสาวิกา ปน ปจฺวี วิย ทฺวปฺปกมฺปา สีเนรุ วิย ทฺวปฺปวิวตฺติยา ฯ
สา เตน นึ เอวมาห

สเจ มํ องฺกมฺงฺคานิ กามํ เจชฺชตี พฺราหฺมณ
เนวาทํ วิรมิสฺสามิ พุทฺธเสฏฺฐสฺส สาสนา ฯ
นาหํ โอกฺกา วรชฺรา สกฺกา โรชฺยิตฺถิ ชินา
ธิตาหํ พุทฺธเสฏฺฐสฺส ฉินฺท วา มํ ปจฺสฺสุ (๓) วาติ ฯ

เอวํ ฌนฺนฺชานี ตชฺชิตํ นาม ตชฺชเนตฺติ ปญฺจ คธาตฺตานิ อภาสี ฯ
พฺราหฺมโณ พฺราหฺมณิ ปฺรามสฺสิตฺถุ วา ปหฺริตฺถุ วา อสฺกฺโกนฺโต โภติ ยํ เต
รฺจฺจติ ตํ กโรหิตฺติ วตฺวา ขกุคํ สยเน จิปี ฯ ปุณฺทิวเส เกหํ ปฺริตฺตฺปฺลิตฺตํ
การาเปตฺวา ลาขปฺญฺณฆฺมฺมาลาคนฺธาทีหิ ตตฺถ ตตฺถ อลงฺการาเปตฺวา ปญฺจนฺนํ
พฺราหฺมณฺสฺตานํ นวณิตฺสฺปฺปีสฺสขมฺมรฺชฺชิตฺตํ อปฺโปทก-

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคเค หน้า 308

ปายาส์ ปฏิกยาทาเปตฺวา กาลัง อาโรจาเปสิ ฯ พุราหฺมณึปี ปาโตว คนฺโชรทเคน
 สยั นฺหายิตฺวา สหสฺสคฺขณิกัง อหตฺวตฺถัง นิวาเสตฺวา ปฺลยจสฺตคฺขณิกัง เอกังสํ
 กตฺวา สพฺพาลงฺการปฏิมณฺฑิตา สุวณฺณกฏฺจันฺฑุ คเหตฺวา ภตฺตคฺเค พุราหฺมณเ
 ปรีวิสมานา เตหิ สทฺธิ เอกปฺนฺตึยํ นิสินฺนสฺส ตสฺส พุราหฺมณสฺส ภตฺตํ
 อุปัสฺหรนฺตี ทฺพนฺนิกฺขิตฺเต ทารุภณฺเฑ ปกฺขลึ ฯ ปกฺขลนฺฉณฺนาย ทฺกฺขา
 เวทนา อุปฺปชฺชึ ฯ ตสฺมี สฺมเย ทสพฺลํ สริ ฯ สติสฺมปฺนฺนตฺาย ปน
 ปายาสจํญี อฉฺชฺเตตฺวา สณฺนิกัง โอตฺวาเรตฺวา ภูมึยํ สณฺจเปตฺวา ปฺลยจนฺนํ
 พุราหฺมณสฺตานํ มชฺเฌ สิริสิ อลฺขลึ จเปตฺวา เยน เวพฺพวนํ
 เตนลฺขลิมฺปฺลามेतฺวา อิมํ อุทานํ อุทานเสิ ฯ ตสฺมี จ สฺมเย เตสุ
 พุราหฺมณฺสุ เกจि ภฺจฺจตา โหนฺติ เกจि ภฺจฺจชฺมานา เกจิ หตฺเถ โอตฺวาริตฺมตฺตา
 เกสลฺยจि โภชนํ ปฺรโต จปิตฺมตฺตํ โหติ ฯ เต ตํ สทฺทํ สุตฺวาว สินฺรุมตฺเตน
 มุคฺคเรณ สีสฺเส ปหฺตา วिय กณฺเณสุ สฺวเลน วิทฺธา วिय ทฺกฺขโทมนสฺสํ
 ปฏฺฐิสฺสเวทฺชฺมานา อิมินา อลฺยลทฺธิเคน มยํ ฆริ ปเวสิตฺตาติ กฺขุฉิตฺวา
 หตฺเถ ปิณฺจํ ฉชฺชฺเตตฺวา มุขเณ คหิตํ นฺนฺจฺจหิตฺวา ฐนฺนํ ทิสฺวา กากา วिय
 พุราหฺมณํ อุกฺโกสมานา ทิสฺวาวิทฺธา ปกฺกมึสุ ฯ พุราหฺมโณ เอวํ
 ภิชฺชิตฺวา คจฺจนฺเต พุราหฺมณเ ทิสฺวา พุราหฺมณึ สีสฺโต ปฏฺจาย โอลฺเกตฺวา
 อิทฺเมว ภยํ

เล่มที่ 10 พระสุตตันตปิฎก หน้า 309

สมฺปสฺสมานา มยฺ หิโย ปญฺจาย โภที ยาจฺนฺตา น ลภิมฺหาติ
 นานปฺปการเหติ พุราหุมนฺ อุกฺโกสิตฺวา เอตํ เอวเมว ปนาตฺวาทิวจฺนํ อโวจ ๑
 อุปสงฺกมฺมิตฺติ สมฺโณ โคตโม คามนิกมฺรฏฺฐปฺปชฺโชโต น สกฺกา คนฺตฺวา ยํ
 วา ตํ วา วตฺวา สนฺตฺชฺเชตฺตุํ เอกเมว นํ ปญฺหํ ปุจฺฉิสฺสามิตฺติ คจฺฉนฺโตว
 กิํสุ ฆตฺวาติ คาลํ อภิสงฺขริตฺวา สเจ อสฺสสฺส นาม วรฺธํ โรเจมิตฺติ
 วกฺขติ อถ นํ เย ตฺยํ น รุจฺฉนฺติ เต มาเรตฺตฺกาโมสิ โลกฺวชฺชา ย อุปปฺนฺโน
 กิํ ตฺยํ สมณฺณาเวนาติ นิกฺคณฺหิสฺสามิ ๑ สเจ น กสฺสจฺจิ วรฺธํ โรเจมิตฺติ วกฺขติ
 อถ นํ ตฺวํ ราคาทินฺปิ วรฺธํ น อิจฺฉสิ กสฺมา สมฺโณ หุตฺวา อาหิณฺทสิตี
 นิกฺคณฺหิสฺสามิ ๑ อิติ อิมํ อุกฺโตโกฏฺฐิํ ปญฺหํ สมฺโณ โคตโม เนว กิลิตฺตุํ น
 อุกฺกิลิตฺตุํ สกฺขิสฺสตีติ จินฺตฺเตตฺวา อุปสงฺกมฺมิ ๑ สมฺโณทิตฺติ อตฺตโน ปณฺทิตฺตาย
 กุทฺฐภาวํ อทสฺเสตฺวา มชฺฐรคฺคํ กเถนฺโต สมฺโณทิตฺติ ๑ ปโยห เทวตาสิยฺตฺเต กถิตฺโต ๑
 เสสฺปิ เหมจฺจา วิตุถาริตฺตเมวาทิ ๑

ปจฺมํ ๑

พุตฺติเย อุกฺโกสกฺภารทฺวาโชติ ภารทฺวาโชว โส ปญฺจมตฺเตหิ
 ปน คธาสเทหิ ตถาคตฺติ อุกฺโกสนฺโต อากฺโตติ อุกฺโกสกฺภารทฺวาโชติ ตสฺส
 สงฺกิตฺติกาเรหิ นามํ คหิตํ ๑ กุปฺปีโต อนตฺตมโนติ สมณฺเนน โคตเมน มยฺหํ
 เชฏฺฐกภาตริ ปพฺพาเชนฺเตน

เล่มที่ 10 สารตถปภาสินียา สภาถาวคเค หน้า 310

ชานี กตา ปกฺโข ภินฺโนติ โภเชน กฺปิโต โทมฺนสฺเสน จ อนตฺตมโน
 หุตฺวาติ อตฺโถ ฯ อุกฺโกสตีติ โจโรสิ พาโลสิ มฺุโพหสิ โอฏฺโฐโรสิ โคโณสิ
 คทฺรโรสิ เนรยฺโกสิ ตฺริจฺฉานคโตสิ นตฺถิ ตฺยฺหํ สฺคฺติ ทฺคฺคฺติเยว
 ตฺยฺหํ ปาฏิกงฺขาติ ทสฺหิ อุกฺโกสวตฺถุหิ อุกฺโกสตี ฯ (๑) ปริภาสตีติ
 โหตุ มฺุณฺฑกสมณฺ อทฺนฺโฑ อหฺนฺติ กโรติ อิทานิ เต ราชกฺลํ คนฺตฺวา
 ทนฺทํ อาริเปตฺสามีติอาทีนํ วทฺนฺโต ปริภาสตี นาม ฯ สมฺภุณฺชตีติ
 เอกโต ภุณฺชตี ฯ วีติหฺรตีติ กตฺสฺส ปฏิการิ กโรติ ฯ ภวนฺตํ โข
 โคตมฺนฺติ กสฺมาเอวมาห ตเวเวตํ พฺุราหฺมณฺ ตเวเวตํ พฺุราหฺมณาติ
 กิรฺสฺส สฺคฺวา อีสโย นาม กฺปิตา ส่าปํ เทนฺติ กิสฺวจฺฉาทโย วียาติ
 อนฺุสฺสวเวเสน สปตี มํ มณฺเฒ สมโณ โคตโมติ ส่าปภยํ อฺุปฺปชฺชติ ฯ ตสฺมา
 เอวมาห ฯ ทนฺตฺสฺสาติ นิพฺพิเสวนสฺส ฯ ตาทีโนติ ตาทิลกฺขณปฺตฺตสฺส ฯ
 ตสฺเสว เตน ป่าปโยติ ตสฺเสว ปฺุคฺคฺลสฺส เตน โภเชน ป่าปํ โหติ ฯ สโต
 อฺุปฺสมฺมตีติ สติยา สมฺนฺนาคโต หุตฺวา อธิวเสติ ฯ อฺุภินฺนํติกฺจฺฉนฺตानฺุติ
 อฺุภินฺนํ ติกฺจฺฉนฺตํ ฯ อยเมว วา ป่าโจ ฯ โย ปฺุคฺคฺโล สโต อฺุปฺสมฺมตี อฺุภินฺนมฺคฺถํ
 จรตี ติกฺจฺฉนฺติ ส่าเชตี ตํ ปฺุคฺคฺลํ ชนา พาโลติ มณฺเฒนฺติ ฯ กิทีสา ชนา
 # ๑ ม. โจโรสิ พาโลสิ มฺุโพหสิ เณโนสิ โอฏฺโฐโรสิ เมณฺโฑโรสิ โคโณสิ
 # คทฺรโรสิ ตฺริจฺฉานคโตสิ เนรยฺโกสิตี ทสฺหิ อุกฺโกสวตฺถุหิ อุกฺโกสตี ฯ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูตวณนา หน้า 311

เย ชมมสฺส อโกวิทาทิ ฯ ชมมสฺสชาติ ปญจกฺขนฺธชมมสฺส วา
จตุสจฺจชมมสฺส วา ฯ อโกวิทาทิ ตสฺมี ชมฺเม อกฺุสลา อนฺธพาลปฺถุชฺชนา ฯ
ทุติยํ ฯ

ตติเย ฯ อสุรินฺทกการทฺวาไซติ อุกฺโถสการทฺวาชฺส กนิฏฺโฐ ฯ
กฺปิโตติ เตเนว การณฺเนน กุทฺโธ ฯ ชยญฺเจวสฺส ตํ โหตีติ อสฺเสว ตํ ชยํ
โหติ โส ชโย โหตีติ อตฺโถ ฯ กตมสฺสชาติ ยาทิติกฺขา วิชานโต สว
อธิวสนาย กุณฺม วิชานนฺตสฺสตติกฺขา อธิวสนา อยํ ตสฺส วิชานโตว ชโย ฯ
พาลี ปน ผรุสฺสํ ภณฺนโต มยฺหํ ชโยติ เกวลํ ชยํ มณฺณติ ฯ

ตติยํ ฯ

จตุตฺเถ พิลงฺกิกการทฺวาไซติ การทฺวาไซว โส นานปฺปการํ
ปน สฺทฺทฺชยจฺจ สมฺการยฺตุตฺตยจฺจ กณฺชิกํ การเตว วิณฺณาเปนฺโต พหุทฺธนํ สงฺฆริตี
พิลงฺกิกการทฺวาไซติ ตสฺส สงฺคีติกการเห นามํ คหิตํ ฯ ตฺถุณีภูโตติ ตโย เม
เชฏฺฐภาตโร อิมินา ปพฺพาชิตาติ อตีวีย กุทฺโธ กิณฺจิจิ วตฺตุํ อสกฺโกนฺโต
ตฺถุณีภูโต อฏฺฐาสิ ฯ คาถา ปน เทวตาสฺยฺตุเต กถิตาว ฯ

จตุตฺถํ ฯ

ปญฺจเม อหีสการทฺวาไซติ อหีสการทฺวาไซเวส อหีสกปฺณหํ
ปน ปุจฺฉิ เตนสฺเสตํ สงฺคีติกการเห นามํ คหิตํ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤเค หน้า 312

นามน วาเอส อหีสโก โคตเตน ภารทวาชโ ๑ อหีสกาหนติ อหีสโก
อหิ อิติ เม ภว โคตโม ชานาตุติ อาห ๑ ตถา จตฺสชาติ ตถา เจ อตฺส
ภเวยฺยาสีติ อตฺโถ ๑ น หีสตีติ น วิหะเจติ น ทุกฺขาเปติ ๑

ปณฺจมี ๑

ณฺฐเจ ๑ ชฎาภารทวาชติ ภารทวาชเวโส ชฎาปณฺหสฺส ปน
ปฺจฉิตตฺตา สงฺคีติกาเรหิ เอวํ วุตฺโต ๑ เสสํ เทวตาสยฺยเต กถิตเมว ๑

ณฺฐจํ ๑

สตุตฺตเม ๑ สุตฺธิกภารทวาชติ อัยปี ภารทวาชว สุตฺธิกปณฺหสฺส
ปน ปฺจฉิตตฺตา สงฺคีติกาเรหิ เอวํ วุตฺโต ๑ สีลวาปี ตโปกรณฺติ สีลสมฺปนฺโนปี
ตโปกมฺมํ กโรนฺโต ๑ วิชฺชาจรณสมฺปนฺโนติ เอตฺถ วิชฺชาติ ตโย เวทา ๑
จรณฺติ โคตฺตจรณฺ ๑ โส สุขฺมฺติ น อญฺญา อิตฺรา ปฺชาติ โส เตวิชฺโช
พฺราหฺมโณ สุขฺมฺติ อัย ปน อญฺญามิตปฺชา น สุขฺมฺตีติ วทติ ๑ พหฺมปิ ปลปี
ชปฺปนฺติ พหฺหปี ปลปี ชปฺปนฺโต พฺราหฺมโณว สุขฺมฺตีติ เอวํ วจนสฺสสํปี
ภณฺนฺโตติ อตฺโถ ๑ อนฺโต กสมฺพุติ อนฺโต กิลสฺปฺติสภาวเณ ปฺติโก ๑ สงฺกิลฺกฺจติ
กิลฺกฺเจหิ กายกมฺมาทีหิ สมฺนฺนาคโต ๑

สตุตฺตมํ ๑

เล่มที่ 10 พุทธมัญชรตวณณา หน้า 313

อฏฐเม ๑ อคฺคิกการทวาทฺชิตฺติ อัยปิ ภาเรทวาทฺช อคฺคิปริจจณวเสน
 ปนสฺส สงฺคีตฺติการเหหิ เอตํ นามํ คหิตํ ๑ สนนฺนิหิตฺติ โหตฺติตฺติ สํโยจฺจิตฺติ โหติ ๑
 อฏฐาสีตฺติ กสฺมา ตตฺถ อฏฐาสี ภาควา กิร ปจฺจสฺสมเย โลกํ โอลฺโลเกนฺนฺโต อิมํ
 พุราหฺมณํ ทิสฺวา จินฺนเตสิ อัย พุราหฺมโณ เอวรूपํ อคฺคปายาสํ คเหตฺวา
 มหาพุราหฺมานํ โภเชมิตฺติ อคฺคิมฺหิ ฌาเปนฺนฺโต อผลํ กโรติ อปายมคฺคํ
 โอลฺลกมตฺติ อิมํ ลทฺธิ อวิสฺสชฺเชนฺนฺโต อปายปฺรโกว ภาวิสฺสตฺติ กจฺจนามิสฺส
 ฐมฺมเทสฺนาย มิจฺจนาทิจฺจํ ภาณิตฺติว ปพฺพพาเชตฺวา จตฺตาริ มคฺเค เจว จตฺตาริ
 จ ผลานิ เทมิตฺติ ตสฺมา ปพฺพพฺพณฺนสฺสมเย ราชคหํ ปวิสิตฺตฺวา ตตฺถ อฏฐาสี ๑
 ตฺติหิ วิชฺชาหิตฺติ ตฺติหิ เวเทหิ ๑ ชาตฺติมาตฺติ ยาว สตฺตมา ปิตามหฺยคา
 ปริสฺสทฺธา ย ชาตฺติยา สมนฺนาคฺตฺติ ๑ สุตฺตวา พหฺวติ พหฺว นานปฺปการเ คนฺนเถ สุตฺตวา ๑
 สอสมํ ภาณฺนชฺเชยฺยตฺติ สอ เต วิชฺชโช พุราหฺมโณ อิมํ ปายาสํ ภาณฺนชฺชิตฺติ ยุตฺติ
 ตมฺมหากํ ปนสฺส ปายาสํ อยุตฺติตฺติ วทติ ๑ เวทิตฺติ ปพฺพเพนฺนิวาสนาณฺน
 ชานิ ปฏฺธิวิชฺชิตฺติ ๑ สคฺคาปายนฺนฺติ ทิพฺเพน จกฺขุณา สคฺคํปี อปายํปี ปสฺสตฺติ ๑
 ชาตฺติกฺขยนฺนฺติ อรหฺตฺตํ ๑ อภินฺนวาโวลิตฺติตฺติ ชานิตฺตฺวา โวลิตฺติวโสนาโน ๑
 พุราหฺมโณ ภาณฺนตฺติ อวิจฺจิตฺติ ยาว ภาณฺนคฺคา โภตฺตา โคตฺเมน ตาทิสฺส
 ชาตฺติสมฺปนฺนโน จินฺนาสวพุราหฺมโณ นตฺถิ ภาณฺนเว พุราหฺมโณตฺติ ๑
 เอวญจ ปน วตฺตวา สฺวณฺนจาญฺญิ ปฺปรตฺตฺวา ทสฺสพฺลสฺส ปายาสํ อฺปนฺนามสฺสิ ๑
 สตฺถา อฺปนฺนตฺตฺติ ทิเปตฺตฺวา โภชนํ ปฏฺธิกฺขิปนฺนฺโต

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สภาวาคูเค หน้า 314

คธาภิกิถมเมติ อาทิมหา ฯ ตตถ คธาภิกิถนติ คธาหิ อภิกิถิ ฯ
 อโกชนเนยฺยนติ อภุชิตพฺพํ ฯ อิทํ วุตฺตํ โหติ ตํ พฺราหฺมณ มยฺหํ
 เอตฺตํ กาลํ ภิกฺขจาจรวตฺเตน จิตฺตสฺส กญฺจญฺญตฺตํปี ทาคฺ
 นาสกฺขิ อิทานิ ปน มยา ตฺยํ กิลลชฺมฺหิตฺเต วิตฺถาเรนฺเตน วิย สพฺเพ
 พุทฺธคฺคณา ปกาสิตา อิติ คายเนน คายิตฺวา ลทฺธํ วิย อิทํ โภชนํ โหติ
 ตสฺมา อิทํ คธาภิกิถิ เม อโกชนเนยฺยํ ฯ สมฺปสฺสตี พฺราหฺมณ เนส ชฺมโมติ
 พฺราหฺมณ อตฺถลฺลจ ชฺมมฺลจ สมฺปสฺสนฺตานํ เอวรูปํ โภชนํ ภุชิตพฺพนฺติ
 เอส ชฺมโม น โหติ ฯ สุธาโภชนํ ปน คธาภิกิถิ ปนฺทนฺติ พุทฺธา คธาหิ
 คายิตฺวา ลทฺธํ พุทฺธา นีหฺรนฺติเยว ฯ ชฺมเม สติ พฺราหฺมณ วุตฺติเรสาติ
 พฺราหฺมณ ชฺมเม สติ ชฺมมํ อเวกฺขิตฺวา ชฺมเม ปติญฺจาย ชีวิตํ กปฺเปนฺตานํ
 เอสา วุตฺติ อัยฺ อาชีโว เอวรูปํ นีหฺริตฺวา ชฺมมฺลทฺธเมว ภุชิตพฺพนฺติ ฯ
 อถ พฺราหฺมโณ จินฺเตสิ อหํ ปุพฺเพ สมณฺสสฺส โสตมฺสสฺส กุณฺเ วา
 อकुณฺเ วา น ชานามิ อิทานิ ปนฺสฺสาหํ กุณฺเ ลตฺวา มม เกเห อสิตีโกฏฺมิตฺตํ
 ธนํ สาสเน วิปฺปกริตฺกามา ชาโต อยฺลฺลจ มยา ทินฺนปจฺจยา อกปฺปิยาติ
 วทติ อปฺปฏิกฺโขห อหํ สมณฺโศตเมนาติ ฯ อถ ภควา สพฺพญฺญตฺถาณํ เปเสตฺวา
 ตสฺส จิตฺตวารี วิมฺสนฺโต อัยฺ สพฺเพปิ อตฺตนา ทินฺเน ปจฺจเย อกปฺปิเยติ
 สลฺลกฺขเติ ฯ ยํ หิ โภชนํ

เล่มที่ 10 พุทธมัญชรตวณณา หน้า 315

อารพท กถา อุปปณา เอตเทว น วิชชติ (๑) เสสา นิทโทสาติ
พราหฺมณสฺส จตฺตุนฺนํ ปจฺจยानํ ทานทวารํ ทสฺเสนฺโต อณฺเณน
จาทิอาทิมหา ๑ ตตฺถ กุกฺกจฺจวฺปสนฺตฺตติ หตฺถกุกฺกจฺจาทินํ วเสน
วฺปสนฺตฺกุกฺกจฺจํ ๑ อนฺเนน ปาเนนาติ เทสนามตฺตเมตฺติ ๑ อัย ปนฺตุโถ อณฺเณหิ
ตยา ปริจฺจชิตฺตสํมิตฺติ สลฺลทฺทชิตฺเตหิ จีวราทิหิ ปจฺจเยหิ อุปฺภฺจฺจสฺส ๑ เขตฺตตฺตฺติหิ ตํ
ปฺลฺลณฺเปกฺขสฺส โหตีตี เอวํ ตถาคตฺตสฺส สาสนํ นาม ปฺลฺลณฺเปกฺขสฺส ปฺลฺลณฺตฺตฺติกสฺส
ตฺตฺตฺติหิ อปฺปปี ฟีชํ พหุผลทายกํ สฺสเขตฺเต วิย ปฺปฺปิตฺตํ โหตีตี ๑

อฏฺฐมํ ๑

นวเม สฺนฺทริกการทวาโชติ สฺนฺทริกาย นทียา ตีเร อคฺคิขุหเนน
เอวํ ลทฺธนาโม ๑ สฺนฺทริกายาติ เอวํนามิกาย นทียา ๑ อคฺคิ ชุหตีตี อาหฺตฺติ
ปฺกฺกชฺปเนน ชาเลติ ๑ อคฺคิหฺตฺตํ ปริจฺรตีตี อคฺคยตฺตํ สมนฺชชฺนฺปเลปนพลิกมฺมาทินา
ปยฺรฺปาสติ ๑ โโก นฺ โช อิมํ หพฺยเสสํ ญฺญชฺชยฺยาติ โส กิร พฺราหฺมโณ
อคฺคิมฺหิ หุตาวเสสํ ปายาสํ ทิสฺวา จินฺเตสิ อคฺคิมฺหิ ตาว ปกฺกชิตฺตปายาโส
มหาพฺรหฺมณา ญฺจฺจโต อัย ปน อวเสโส อตฺถิ ตํ ยทิ พฺรหฺมโน มฺขโต
ชาตสฺส พฺราหฺมณสฺส ทเทยฺยํ เอวํ เม ปิตฺรา สห ปฺคฺคโตปี สฺนฺตปฺปิตฺโต
ภเวยฺย สฺวิโสริโต

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 316

จตุส พุระหมโลกมคโคติ ฯ โส พุระหมณสฺส ทสฺสนตฺถิ
 อฏฺฐายาสนา จตฺตทฺทิสา อณฺเฐวโถเกสิ โโก นุ โข อิมํ หพฺพะเสถํ ภูณฺเชยฺยยาติ ฯ
 รุกฺขมฺมุเลติ ตสฺมี วณฺณเต เทจฺจกรุกฺขสฺส มฺมุเล ฯ สลีสํ ปารุตํ นิสินฺนุนฺติ
 สห สีสฺเสน ปารุตกาญฺญํ นิสินฺนํ ฯ กสฺมา ปน ภควา ตตฺถ นิสิตฺติ ภควา กิร
 ปจฺจุสสมเย โลกํ โอลเณนฺโต อิมํ พุระหมณํ ทิสฺวา จินฺเตสิ อญฺญํ พุระหมโณ
 เอวรูปํ อคฺคปายาสํ คเหตุวา มหาพุระหมานํ โภเชมิตฺติ อคฺคิมฺหิ ฌาเปนฺโต
 อผลํ กโรติ ฯเปฯ จตฺตาริ มคฺเค เจว จตฺตาริ จ ผลานิ เทมิตฺติ ฯ ตสฺมา
 กาลสฺเสว วุฏฺฐาย สรีรปฏฺิษคฺคณํ กตฺวา ปตฺตจิวริ อาทาย คนฺตฺวา วุตฺตนเยเนว
 ตสฺมี รุกฺขมฺมุเล นิสิตฺติ ฯ อถ กสฺมา สลีสํ ปารุปฺติ หิมปาตสฺส จ
 สิตฺวาตสฺส จ ปฏฺิพาหนตฺถิ ปฏฺิพลวเถตํ ตถาคโต อธิวาเสตฺถุ ฯ สเจ ปน
 ปารุเปตฺวา นิสิตฺเตยฺย พุระหมโณ พุระโตว สญฺชานิตฺวา นินฺตฺเตยฺย เอวํ สติ
 กถา นปฺปวตฺเตยฺย ฯ อิต ภควา พุระหมณฺเ อากเต สีสํ วิวริสฺสามิ อถ มํ
 โส ทิสฺวา กถํ ปวตฺเตสฺสติ ตสฺสหา กถานุสฺสเรณ ฆมฺมํ เทเสสฺสามิตฺติ
 กถापวตฺตนตฺถิ เอวมากาสี ฯ

อุปสงฺกมิตฺติ พุระหมโณ อญฺญํ สลีสํ ปารุปิตฺวา สพุพฺพตฺติ ปชานมฺมุคฺโต
 อิมสฺส ทกฺขิณฺทกํ ทตฺวา อิมํ หพฺพะเสถํ ทสฺสามิตฺติ พุระหมณฺสญฺญิ หุตฺวา
 อุปสงฺกมิตฺติ ฯ มฺมุโน โท อญฺญํ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 317

ภวัง มุณฑโก อัย ภวนติ สีเส วิวิตมตเต นิจเกสนนฺตํ (๑) ทิสฺวา
 มุณฑโกติ อาห ๑ ตโต สฺกฺษฺตรํ โอลเณนโต ปวตฺตมตฺตํปี สิจํ
 อทิสฺวา หีเพนฺโต มุณฑโกติ อาห ๑ ตโตวาติ ยตฺถ จิตฺ อทฺทส ตมฺหา
 ปเทสา ๑ มุณฑาปี หีติ เณจि การณน มุณฑิตสีสาปี โหนฺติ ๑
 มา ชาตี ปุจฺฉาติ ยทิ ทานสฺส มหปฺผลตํ ปุจฺฉาสีสสิ ชาตี มา
 ปุจฺฉ ๑ อการณํ หี ทกฺขิณฺเยยฺยภาวสฺส ชาตี ๑ จรณญจ ปุจฺฉาติ อปีจ โข
 สีลาทิกุณฺเภทจรณํ ปุจฺฉ ๑ เอตํ หี ทกฺขิณฺเยยฺยภาวสฺส การณํ ๑ อิทานิสฺส ตมตฺถํ
 วิภาเวนฺโต กฺกุจฺหา หเว ชายติ ชาตเวโทติอาทิมาน ๑ ตตฺตราธิปฺปาโย (๒)๑
 อิช กฺกุจฺหา อกฺกิ ชายติ น จ โส สาลาทิกฺกุจฺหา ชาโตว อกฺกิกิจจํ กโรติ
 ปาสาณโทณฺเภาทิกฺกุจฺหา ชาโต น กโรติ อตฺตโน ปน อจฺจิทิกุณฺสมปฺตฺติยา
 ยโต วา ตโต วา ชาโต กโรติเยว ๑ เอวํ ปน พุราหฺมณฺกุลาทิสฺสุ ชาโตว
 ทกฺขิณฺเยยฺโย โหติ จณฺฑาลกฺกุลาทิสฺสุ ชาโต น โหติ อปีจ โข นิจฺกุลิโนปิ
 อจฺจิทิกุณฺสมปฺตฺติยา ชีณาสวมนุสิ ฐิตีมา หิริเนเสโร อาชานีโย โหติ อิมาย
 ฐิตีหิริปฺมุขาย กุณฺสมปฺตฺติยา ชาตีมา อุตฺตมทกฺขิณฺเยยฺโย โหติ ๑ โส หี ฐิตียา
 กุณฺ ฐาเรติ หิริยา โทเส นิสฺเสเรตีติ ๑ อปีเจตฺถ มุนีติ โมนธมฺเมน สมนฺนาคโต ๑
 ฐิตีมาติ วิริยวา ๑ อาชานีโยติ
 # ๑ รสฺสเกสนนฺตฺติ ฐีกา ๑ ๒ ม. ตตฺรารยํ อธิปฺปาโย ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 318

การณิ ชานนุโต ฯ หิรินิเสโรติ หิริยา ปาปา นิเสเรตวา
จิโต ฯ

สจฺเจน ทนุโตติ ปรมตฺตสจฺเจน ทนุโต ฯ ทมสา อุเปโตติ อินุทฺริยทเมน
อุปคโต ฯ เวทนุตฺตฺติ จตฺตุนันฺ มคฺคเวทานันฺ อนฺตฺ จตฺตฺติ วา มคฺคเวเทหิ กิเลसानันฺ
อนฺตฺ คโต ฯ วุสิตพฺรหฺมจฺริโยติ มคฺคพฺรหฺมจฺริยวาสันฺ วุตฺโต ฯ ยลฺลฺยปฺนินฺโตติ
อุปฺนิตยลฺโล ปฺรียาทิตยลฺโล วา ฯ ตมฺปวฺหเยถาติ เยน ยลฺโล ปฺรียาทีโต โส
ตํ ปรมตฺตพฺราหฺมณินฺ อวฺหเยยฺ ฯ อินุทฺมวฺหยาม โสมมวฺหยาม วรฺณมวฺหยาม
อิสานมวฺหยาม อวฺหยามาติ อิทํ ปนฺ อวฺหานันฺ นฺริตฺถกํ ฯ กาลเณนาติ อวฺห
ทสฺเสนฺโต จ กาลเณนฺเต นิฏฺจิตฺ ภาตฺตฺนฺติ อนฺโต มชฺฌนฺตีกกาลเณยว ตํ
อุปวฺหเยยฺ ฯ โส ชฺหติ ทกฺขิณฺเยยฺติ โย เอวํ กาลเณ จินฺนาสวํ อามนฺเตตฺวา
ตตฺถ จตฺตฺตฺตฺยทกฺขิณฺ ปตฺติฏฺจเปติ โส ทกฺขิณฺเยยฺ ชฺหติ นาม น อเจตเน
อคฺคิมฺหิ ปกฺขิปนฺโต ฯ อิติ พฺราหฺมโณ ภควโต กถํ สฺวณฺนฺโต ปสฺสีทิตฺวา
อิทานิ อตฺตโน ปสาทํ อวฺกโรนฺโต อทฺธา สฺยิฏฺจนฺตฺติอาทิมาท ฯ
ตสฺสสฺสโต อทฺธามม ยิทํ อิทานิ สฺยิฏฺจลฺลจ สฺหตฺตฺยจ ภาวิสฺสติ ปฺพเพ ปน
อคฺคิมฺหิ ฌาปิตํ นฺริตฺถกํ อโหสฺสีติ ฯ อลฺลโย ชโนติ อหํ พฺราหฺมโณ
อหํ พฺราหฺมโณติ วทนฺโต อนฺธพาลปฺถุชฺชโน ฯ หพฺยเสสนฺติ หุตฺเสสฺสิ ฯ
ภฺยชฺชฺท ภาวฺนฺตฺติอาทิ ปฺริมฺสฺสฺเต วุตฺตฺนฺเยเนว เวทิตพฺพิ ฯ น

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคีรี หน้า 319

ขวาหนุติน โข อหิ ๑ กสุมมา ปเนวมาหาคี ตสุมิ กิร โภชเน
 อูปหภูมิเตเตเยว สตุถา ภุชชิสฺสตีติ สลยถาย จตุสุม มหาทีเปสฺส ทวีสุ จ
 ปริตฺตทีปสหัสเสสฺส เทวตา ปุปฺพลลาทีนินิ เจว สปิปนวินิตเตลมธฺพาคินิตานินิ จ
 อาทาย มธฺปฏฺถลํ ปิเพตฺวา มธฺมฺ คณฺหนุตินโย วिय ทิพฺพานุภาเวเน นิพฺพตฺติโตชเมว
 คเหตุวา ปกฺกขิปิตฺ ๑ เตน ตํ สุขุมตฺตํ คตฺ มนุสฺसानญจ โอปาริกวตฺถุนฺติ เตสํ
 ตาว โอปาริกวตฺถุนฺตย สมฺมา ปริณามํ น คจฺฉนฺติ ๑ โคยฺเยส ปน ตินฺนิ พิชานินิ
 ปกฺกขิปิตฺวา ปกฺกตฺตวา โอปาริกมิสฺสํ กํ ชาตํ เทวานญจ สุขุมวตฺถุนฺติ เตสํ
 สุขุมวตฺถุนฺตย สมฺมา ปริณามํ น คจฺฉนฺติ ๑ สุขุขวิปฺสฺสกขีณาสวสฺสาปิ กุจฺฉนฺติ น
 ปริณามตฺติ อภฺจฺจสมาปตฺติลาภีขีณาสวสฺส ปน สมฺมาปตฺติวเสน ปริณามเยย ๑
 ภควโต ปน ปากคิเกเนว กมฺมชเตเชน ปริณามเยย ๑

อูปฺปหริเตติ อปฺปหริเต ๑ สเจ หิ หริเตสฺสตีเนสฺส ปกฺกขิปเยย สนิทฺฐปายาเสน
 ตินฺนานิ ปุตฺตินิ ภเวยฺย ๑ พุทฺธา จ ภูตคามสิกฺขาปทํ น วิตฺติกมฺนฺติ
 ตสุมมา เอวมาห ๑ ยตฺถ ปน คลปฺปมานานิ มหาตฺตินานิ ตาทิสฺส จานเน ปกฺกขิปิตฺ
 วภูตฺติ ๑ อูปฺปาณเกติ สปิปาณกสุมิ หิ ปริตฺตตฺถุทเก ปกฺกขิตฺเต ปาณกา มรณฺติ
 ตสุมมา เอวมาห ๑ ยํ ปน คมฺภีริ มหาอุทกํ โหติ ปาติสเตปี ปาติสหัสเสปี
 ปกฺกขิตฺเต น อาลฺลพฺติ ตถารูเป อุทเก

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 320

วรรณคดี ฯ โอปิตาเปสตี สุวณฺณปาติยา สทฺธิเยว นิมนฺชชาเปสิ ฯ
 วิจิฏฺญาติ วิจิฏฺญาตตีติ (๑) เอวรूपํ สทฺทํ กโรติ ฯ กิปนฺส ปายาสสฺส
 อานุกาโว อุทาทุ ตถาคตฺสฺสชาติ ตถาคตฺสฺส ฯ อัยํ หิ พุราหฺมณเณํ ตํ
 ปายาสํ โอปิตาเปตฺวา อุมฺมคฺคํ อารุຍฺห สตฺถุ สนฺติกํ อนาคนฺตฺวาว คจฺเจยฺย
 อถ ภควา เอตฺตํ อจฺฉริยํ ทิสฺวา มม สนฺติกํ อากมิตฺสฺสตี อถสฺสหา
 ชมฺมเทสฺนาย มิจฺฉาทิฏฺฐจิกฺหณํ ภินฺทิตฺวา สาสเน โอตฺตเรตฺวา อมตฺปานํ
 ปายสฺสสามิตฺติ อธิฏฺฐานพฺเลน เอวมกาสี ฯ ทารุสฺมาทหาโนติ ทารุ
 ณาปฺยมาโน ฯ พหิทฺธา หิ เอตฺนฺติ เอตํ ทารุชฺฌาปํ นาม อริยชฺมมโต
 พหิทฺธา ฯ ยถิ เอเตน สฺทฺธิ ภาเวยฺย เย ทวทาหกาทโย พหฺนุ นิ ทารุ
 ณาเปนฺติ เต ปจฺมตฺริ สฺชฺฌเยยฺย ฯ กุสลาติ ขนฺธาทีสุ กุสลา ฯ
 อชฺฌตฺตเมว ชลยามี โชตินฺติ นิยกชฺฌตฺเต อตฺตโน สนฺตฺวานสฺมีเยว
 ฌาณโชนฺตี ชาเลมิ ฯ นิจฺจกฺคินฺตี อวชฺชนปฺภีพฺพุเชน สพฺพญฺญุตฺตวาณน
 นิจฺจํ ปชฺชลิตกฺคิ ฯ นิจฺจสฺมาหิตฺตโตติ นิจฺจํ สมฺมา จปิตฺจิตฺโต ฯ
 พุรหฺมจฺริยํ จรามิตฺติ โพรชฺมณฺเฑ จริตํ พุรหฺมจฺริยํ คเหตุวา เอวํ วทตี ฯ
 มาโน หิ เต พุราหฺมณ ขาริภาโรติ ยถา ขาริภาโร ขนฺเชน
 วุຍฺหมาโน อฺปริ จิตฺตปี อกฺกนฺตกฺกนฺตฺฐาเน ปจฺวิยา สทฺธิ สฺสตี วิย
 เอวเมว ชาติโกตฺตกฺกลาทีนิ มานวตฺถุณี นิสฺสาย
 # ๑ ม. จิจฺจฺญาติ จิจฺจฺญาตตีติ ฯ

เล่มที่ 10 พุทธมัญชรคัมภีร์ หน้า 321

อุสสาปิโต มาโนปี ตตถ ตตถ อีสสิ อุปปาเทนุโต จตุส อปาเยสุ
 ลัสสิทาเปติ ฯ เตนาห มาโน หิ เต พุราหุมน ชาริการโติ ฯ โโกโช
 ฐโมติ ตว ฌานคคิสสุ อุปกุกิเลตฏุเจน โโกโช ฐโม ฯ เตน หิ เต
 อุปกุกิสิฏโฐ ฌานคคิ น วิโรจติ ฯ ภสมนิมโมสวชชนติ นิโรชฏุเจน
 มุสวาโท ชาริกา นาม ฯ ยถา หิ ชาริกาย ปฏิจจนโน อคคิ น
 โชเตติ เอว เต มุสวาเทน ปฏิจจนนํ ฌานนติ ทสเสติ ฯ ชิวหา สุชาติ ยถา
 ตยหํ สุวณฺณรชตโลหกฏมตติกาส อณฺตรมยา ยากยชนตถาย สุชา โหติ เอว
 มยหํ ฌมฺมายากยชนตถาย ปหุตชิวหา สุชาติ วทติ ฯ หทยํ โชติฏฺฐานนติ ยถา
 ตยหํ นทีตีเร โชติฏฺฐานํ เอว มยหํ ฌมฺมายากยชนฏฺฐานญฺเจน สตฺตณํ หทยํ
 โชติฏฺฐานํ ฯ อตฺตาทิ จิตฺตํ ฯ

ธมฺโม ธทโทติ ยถา ตวํ อคคิ ปริจริตฺวา ฐมฺมจฺฉาริกเสทกิลิฏฺฐสรีโร
 สุนฺทริกํ นที โอตริตฺวา นุหายสิ เอว มยหํ สุนฺทริกาย สทิสฺเสน พาทิเรน
 รหเทน อตฺโต นตฺถิ อญฺจํคิกมคฺคธมฺโม ปน มยหํ รทโท ตฺตฺราหํ
 ปาณสตีปี ปาณสทิสตีปี จตฺราสตีปีปาณสทิสตานีปี เอกปฺปหาเรน
 นุหาเปมิ ฯ ลิตฺตติโถติ ตสฺส ปน เม ฌมฺมรททสฺส จตฺปาริสฺสุทฺธิลิตฺตติ
 ทสเสติ ฯ อนาวิลोติ ยถา ตยหํ สุนฺทริกา นที จตฺตหิ ปญฺจหิ
 เอกโต นุหายนฺเตหิ เญจฺจฺปฺริยวาลิกา อาลฺุพา โหติ น เอว

เล่มที่ 10 สภรคตภภภสินิภภ สภภภภคค หน้ภ 322

มยหิ รหโท ๑เนกสหสเสสุปี ภภเนสุ ๑๑ตรีควภ ๑นหย๑น๑เสสุ
 โส ๑นภวิโธ วิภป๑สน๑โนว โหติ ๑ สภภภิ สค้ ปสค้โธติ ป๑น๑ภิ๑เทหิ ป๑น๑ภิ๑ตภน
 ปสภุ๑โจ ๑ ๑คคต๑มคค๑เถน วภโส สภภภิ๑ติ วุ๑จ๑ติ ป๑น๑ภิ๑เทหิ ปสภุ๑จคค๑ตภ สค้ ปสภุ๑โจ ๑
 ค๑ร๑น๑ติ ปภร๑น๑ติ นิภุ๑พภนปภริ ค๑จ๑น๑ติ ๑ อิ๑ทภนิ ๑ริ๑ย๑มคค๑รห๑ท๑ส๑ ๑ง๑คภนิ
 ๑ุ๑ท๑ฐริ๑ควภ ๑ท๑ส๑เส๑น๑โธ ส๑จ๑จ๑ ๑ม๑โม๑ติ๑อภิ๑มภ ๑ ค๑ค๑ค๑ ส๑จ๑น๑ติ วิ๑สิ๑จ๑จ๑ ๑
 ๑ม๑โม๑ติ ๑มิ๑นภ ๑ทิ๑ภุ๑จि๑ส๑ง๑ภ๑ป๑วภยภ๑ส๑ติ๑ส๑มภ๑โย ๑ท๑ส๑เส๑ติ ๑ ลัษฏ๑โม๑ติ
 ๑มิ๑นภ ๑ก๑ม๑ม๑น๑คภ๑ชี๑วภ ค๑หิ๑คภ ๑ ส๑จ๑น๑ติ วภ ๑มิ๑นภ ๑มคค๑ส๑จ๑จ๑ ค๑หิ๑ค้ ๑
 สภ ๑คค๑ค๑โธ ส๑ม๑มภ๑ทิ๑ภุ๑จิ ๑ วุ๑คค้๑ เ๑ค้ ส๑ม๑มภ๑ทิ๑ภุ๑จิ ๑มคค๑โค ๑เจ๑ว ๑เ๑คค๑ ๑จ๑ติ ๑
 ส๑ม๑มภ๑ทิ๑ภุ๑จิ๑ยภ ป๑น ค๑หิ๑ค๑ย ค้คค๑คคค๑ตภ ส๑ม๑มภ๑ส๑ง๑ภ๑ป๑โค ค๑หิ๑โธว โหติ ๑
 ๑ม๑โม๑ติ ๑มิ๑นภ ๑วภยภ๑ส๑ติ๑ส๑มภ๑โย ๑ ลัษฏ๑โม๑ติ ๑มิ๑นภ ๑วภจภ๑ม๑ม๑น๑คภ๑ชี๑วภ ๑ เ๑ว้๑ปี
 ๑ภุ๑จ๑ง๑คิ๑โก ๑มคค๑โค ๑ท๑ส๑สิ๑โธ โหติ ๑ ๑ค๑วภ ๑ส๑จ๑น๑ติ ป๑ร๑มคค๑ค๑ส๑จ๑จ๑ ค้ ๑คค๑ค๑โธ
 นิภุ๑พภน๑ ๑ ๑ม๑โม๑ติ ป๑เท๑น ๑ทิ๑ภุ๑จิ ๑ส๑ง๑ภ๑ป๑โค ๑วภยภ๑โม ๑ส๑ติ ๑ส๑มภ๑ริ๑ติ ๑ป๑น๑จ๑ง๑คภนิ
 ค๑หิ๑คภนิ ๑ ลัษฏ๑โม๑ติ ๑วภจภ๑ม๑ม๑น๑โธ ๑อภ๑ชี๑โว๑ติ ๑ติ๑ณิ ๑ เ๑ว๑ม๑ปี ๑ภุ๑จ๑ง๑คิ๑โก ๑มคค๑โค
 ๑ท๑ส๑สิ๑โธ โหติ ๑ ๑พ๑ร๑ห๑ม๑จ๑ริ๑ย๑น๑ติ ๑เ๑ว้ ๑พ๑ร๑ห๑ม๑จ๑ริ๑ย๑ นภ ๑ ม๑ช๑เ๑ม ๑สิ๑คภ๑ติ
 ๑ส๑ส๑ค๑จ๑เ๑เท ๑ว๑ช๑เซ๑ค๑วภ ๑ม๑ช๑เ๑ม ๑นิ๑ส๑สิ๑คภ ๑ ๑พ๑ร๑ห๑ม๑ป๑ค๑ติ๑ติ ๑เส๑ภุ๑จ๑ป๑ค๑ติ ๑
 ๑ส๑ค๑ฐ๑ภุ๑เ๑เส๑สุ ๑น๑โม ๑ก๑โร๑หิ๑ติ ๑เ๑คค๑ค๑ ๑คภ๑โร ๑ป๑ท๑ส๑น๑ฐิ๑ก๑โร๑ติ ๑ส ๑ค๑ว้ ๑อุ๑ช๑ภุ๑เ๑เส๑สุ
 ๑จि๑ณภ๑ส๑เว๑สุ ๑น๑โม ๑ก๑โร๑หิ๑ติ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 323

อตุโธ ฯ ตมห์ นรฺ ฆมฺมสารีตี พุริมฺตี โย เอวํ ปฏิปชชตี
ตมห์ ปุคฺคํ เอโส ฆมฺมสารี ฆมฺมสารียา ปฏิปนฺโนตี จ กุสฺสฆมฺเมหิ
อกุสฺสฆมฺเม หาเรตฺวา จิตฺตี วา วทามิตี ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม ฯ อณฺเฏตรสฺมี วนสณฺเฑตี ปจฺจฺจสสมเย โลกํ โวโลเกนฺโต
ตสฺส พุราหฺมณฺสฺส อรหฺตตสฺส อุปนฺนิตฺสยํ ทิสฺวา กจฺฉามิสฺส สงฺกหํ กริสฺสามิตี
กนฺตฺวา ตสฺมี วนสณฺเฑ วิหริตี ฯ นกฺฺจา โหนฺตฺตีติ กสฺตีวา วิสฺกฺฺจา อภฺวิมุขา
จรมานา พุราหฺมณฺเ กุณฺฉิตฺตุํ กเต ปลาตา โหนฺตี ฯ ปลฺลนฺกนฺตี สมนฺตโต
อรุพทฺธาสนํ ฯ อาภฺฉิตฺวาตี พนฺฉิตฺวา ฯ อุขฺุํ กายํ ปณฺฉายาตี อุปริมํ สรฺริํ อุขฺุํ
จเปตฺวา อภฺจฺารส ปิฏฺจิกณฺเฑเก โภภฺยิยา โภภฺยิ ปฏิปาเทตฺวา ฯ ปริมุขํ สตี
อุปฺภฺจฺเปตฺวาตี กมฺมกฺฺจฺานาภิมุขํ สตี จปยิตฺวา มุขสมิเป วา กตฺวาตี อตุโธ ฯ
เตเนว วิภฺงฺเก วุตฺตํ อยํ สตี อุปฺภฺจฺิตา โหตี สฺวปฺภฺจฺิตา นาสิกฺเก วา
มุขนิมิตฺเต วา เตเนว วุจฺจตี ปริมุขํ สตี อุปฺภฺจฺเปตฺวาตี ฯ อถวา ปริตี
ปริคฺคหฺภฺโจ ฯ มุขนฺตี นิยฺยานภฺโจ ฯ สตีติ อุปฺภฺจฺานภฺโจ ฯ เตเนว วุจฺจตี ปริมุขํ
สตี อุปฺภฺจฺเปตฺวาตี ปฺภฺจฺสมภฺิทายํ วุตฺตนเยน เจตฺถ อตุโธ ทภฺจฺพฺโพ ฯ ตตฺรรายํ
สงฺเขโป ปริคฺคหฺิตนิยฺยานํ สตี กตฺวาตี ฯ เอวํ นิสฺสีทฺนฺโต จ ปน
ภพฺพณฺณา ภนฺนพฺพทฺธสฺมีโย วิสฺสชฺเซตฺวา นิสฺสีตี ฯ อุปฺสงฺกมิตี

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 324

โทมนสฺสาภิกฺขโต อาหิณฺชนฺโต สุเขน วตายฺ สมโณ โคตโม นิสินฺโนติ
 จินฺตเตวา อุปสงฺกมิ ฯ อชฺชสฺสฺสึ น ทิสฺสนฺตฺติ อชฺช ฉทิวสมตฺตกา ปฏฺจาย น
 ทิสฺสนฺติ ฯ ปาปกาคิ ลามกาคิลขานุกา ฯ เตน กิรติลเขตฺเตต วปีเต ตทเหว
 เทโว วสฺสิตฺวาติ เล ปัสฺมุหิ โอสีทาเปสิ ปุปฺผึ วา ผลํ วา คเหตุํ นาสกฺขีสุ ฯ เยปี
 วทฺธึสุ เตสิ อุปริ ปาณกา ปตฺติวา ปณฺณาที ขาทิสฺส อเอกปณฺณา ทุปณฺณา
 ขานุกา อวสิสฺสึสุ ฯ พุราหุมนฺโณ เขตฺตํ โอลเณตุ คโต เต ทิสฺวา วทฺธึยา เม
 ติลา กหิตา เตปี นฏฺจาทิ โทมนสฺสชาโต อโหสิ ตํ คเหตุวา อิมํ คาคมมาห ฯ
 อุตฺสโสพฺหิกายาติ อุตฺสาเหน กณฺณนงฺกุฏฺจาทินิ อุกฺขิปิตฺวา วิจฺรนฺตา
 อุปฺปตฺติตา ฯ ตสฺส กิร อนุปฺพุเพน โภเกสุ ปริกฺขิณฺสุ ปกฺขิปิตพฺพสฺส อภาเวน
 ตฺจจฺจโกฏฺฐา อเหตุํ ฯ ตสฺส อโโต จิโต จ สตฺตฺติ หมเรหิ อาคตา มฺลิกา เต
 ตฺจจฺจโกฏฺฐเจ ปวิสิตฺวา อฺยฺยานกิปิตํ กิพนฺตา วิย นจฺจนฺติ ตํ คเหตุวา
 เอวมาห ฯ

อุปฺปาทเกหิ สลฺลนฺโนติ อุปฺปาทกปาณเกหิ สลฺลนฺโน ฯ ตสฺส กิร
 พุราหุมนฺสฺส สยนคฺถาย สนฺถตํ คิณฺปนณฺสนฺถริ โภจि อนฺตรนฺตรา ปฏฺธิชฺคฺคฺนฺโต
 นคฺถิ ฯ โส ทิวสิ อรณฺเณ กมฺมํ กตฺวา สายํ อาคนฺตฺวา ตสฺมี นิปชฺชติ ฯ
 อถสฺส จ อุปฺปาทกา ปาณกา สริริ อเอกจฺจนฺนํ กโรนฺตา ขาทนฺติ ตํ
 คเหตุวา เอวมาห ฯ วิธฺวาติ มตฺปตฺติกา ฯ ยาว กิร ตสฺส พุราหุมนฺสฺส

เล่มที่ 10 พุทธมูลสูตรคุณธรรม หน้า 325

เกเห วิภวตตวา อโหสิ ตาว ตา วิธวาปี หุตวา ปตักุเลสุ วสิตุ ลภีสุ ฯ
 ยถา ปน โส นิทฺธโน ชาโต ตทา ตา ปิตุ มริ คจฺจธธาติ สสุสสุธาทีหิ
 นิทฺกทฺตมิตา ตโต ตสุเสว มริ อากนฺตฺวา วสนฺติโย พฺราหมณฺสสุ
 โภชนกาเล คจฺจธ ออยฺเยน สทฺธี ภฺมฺชธาติ ปฺตฺตํ เปเสนฺติ เตสิ หิ
 จาญฺยิ อตฺเตสุ โอตาริตฺเตสุ โย พฺราหมโณ หตฺถสฺส โอภาสิปี น ลภฺติ ฯ
 ตํ กเหตุวา อิมํ คาถมาห ฯ ปิงฺกลาติ กพารปิงฺกลา ฯ ติลกาหธาติ
 กาทเสธาทีวณฺเณหิ ติลเกหิ อาหตคตฺตา ฯ โสตฺตํ ปาเทน โปเถตีติ
 นิทฺทํ โอทกนฺตํ ปาเทน ปหริตฺวา ปโโพเชติ ฯ อัย กิร พฺราหมโณ
 มฺลิสทฺทฺเทน อุพฺพาโพห ออุปฺปาทเกหิ จ ขชฺชมาโน สพฺพฺรตฺตี
 นิทฺทํ อลภิตฺวา ปจฺจฺสุกาเล นิทฺทายติ ฯ อถ นํ อกฺขิสุ
 นิยมฺลิตมตฺเตเสวว ก็ กโรสิ พฺราหมณฺ ปจฺฉา จ ปุพฺเพ จ กหิตฺสฺส อਿณฺสฺส
 วทฺธมิ มตฺถกํ ปตฺตา สตฺต ฐิตโร โปเสตพฺพา อิทานิ อิณฺายิกา อากนฺตฺวา
 เกหํ ปริวารสฺสนฺติ คจฺจธ กมฺมํ กโรหิติ ปาเทน ปหริตฺวา ปโโพเชติ ฯ ตํ
 กเหตุวา อิมํ คาถมาห ฯ อิณฺายิกาติ เยสิ อนฺเนน หตฺถโต อิมํ กหิตํ ฯ
 โส กิร กสฺสจฺจิ หตฺถโต เอกํ กสฺสจฺจิ เทว กสฺสจฺจิ ทส ฯเป ฯ
 กสฺสจฺจิ สตฺนฺติเอวํ พหุณฺนํ หตฺถโต อิมํ อกฺคเหสิ เต ทิวา
 พฺราหมณฺ อปฺสฺสนฺตา เกหโต ตํ นิทฺกนฺตฺเมว คณฺหิสฺสามาติ
 พลวปจฺจฺเส

เล่มที่ 10 สารทศตปกาสนีนียา สภาวาคุเค หน้า 326

คนุตวา โจเทนติ ฯ ตั คเหตุวา อิม คาคมาห ฯ ภควา เตน
พฺราหฺมณณ อิมานิ สุตตฺถิ คาคานิ ทุกฺเข กถิตเ ยยํ พฺราหฺมณ
ตยา ทุกฺขํ กถิตํ สพฺพเมตํ มยฺหํ นตฺถิติ ทสฺเสนุโต ปฏฺฐิกาคานิ พฺราหฺมณสฺส
ธมฺมเทสนํ วทฺเตสสิ ฯ พฺราหฺมโณ ตา คาคา สุตฺวา ภควติ ปสนฺโน
สรณฺสฺส ปตฺติฏฺฐาย ปพฺพชิตฺวา อรหตฺตํ ปาปุณฺนิ ฯ ตั ทสฺเสตฺถุ เอวํ วุตฺเต
การทฺวา ไซตฺถิอาทิ วุตฺตํ ฯ ตตฺถ อลตฺถาติ ลภิ ฯ

ตั จ ปน พฺราหฺมณํ ภควา ปพฺพาเซตฺวา อาทาย เซตวานํ คนุตฺวา
ปฺนทิวเส เตน เถเรน ปจฺจาสมณฺณ โกสลรณฺโณ เกหทฺวาริ อคฺมาสิ ฯ ราชา
สตุถา อากฺโขติ สุตฺวา ปาสาทา โอรุยฺห วนฺทิตฺวา หตฺถโต ปตฺตํ คเหตุวา
ตถาคตฺถิ อฺปฺริ ปาสาทํ อาโรเปตฺวา วราสเน นิสิตฺทาเปตฺวา คนฺโชรทเกน ปาเท
โรวิทฺวา สตปาคเตเลน มกฺขเซตฺวา ยาคฺุ อหฺราเปตฺวา ราชตทณฺฑํ สุวณฺณกฏฺฐจฺจุ
คเหตุวา สตุถุ อฺปนาเมสิ ฯ สธา หตฺถเณน ปตฺตํ ปิทฺธิ ฯ ราชา ตถาคตฺสส
ปาเทสฺส นิปตฺติตฺวา สเจ เม ภนฺเต โทโส อตฺถิ ขมถาติ อาห ฯ นตฺถิ
มหาราชาติ ฯ อถ กสฺมา ยาคฺุ น คณฺหถาติ ฯ ปฺลิโพโร อตฺถิ มหาราชาติ ฯ กิ
ปน ภนฺเต ยาคฺุ อคณฺหนฺเตเหว ลภิตฺวา โส อส ปฺลิโพโร ปฏฺฐิโถ อหํ
ปฺลิโพโร กาคฺุ ยาคฺุ คณฺหถ ภนฺเตติ ฯ สตุถา อคฺคเหสิ ฯ มหฺลลคฺคเถ โรปี

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะตวณณา หน้า 327

ทิมรุตต์ ฉาโต ยาวทตถิ ยาคู ปวี ฯ ราชชา ขาทนีย โภชนีย ทตวา
ภตตทิจจาวสานเน ภควนตฺ วนุทิตฺวา อาห ภควา ตุมฺเห ปเวณียา อาคเต
โอกุกากวเส อุปฺปชฺชิตฺวา จกฺวตฺตีสรี ปหาย ปพฺพชฺชิตฺวา โลกเ อคฺคตฺ ปตฺโต
โก นาม ภนฺเต ตุมฺหากํ ปติโพชฺติ ฯ มหาราช เอตฺสส มหฺลลทกฺตฺเถรฺสส
ปติโพชฺ อมฺหากํ ปติโพชฺสทิสฺสวาติ ฯ

ราชา เถรี วนุทิตฺวา โก ภนฺเต ตุมฺหากํ ปติโพชฺติ ปุจฺฉิ ฯ
อิณฺปติโพชฺ มหาราชชาติ ฯ กิตฺตโก ภนฺเตติ ฯ กณฺเหหิ มหาราชชาติ ฯ รณฺโณ เอํ
เทว สตฺ สหฺสสนฺติ กณฺนตฺสส องฺคฺลฺโย นปฺปโหนฺติ ฯ อเถกํ ปุริสํ ปกฺโกตฺติวา
คจฺฉ ภณฺ เนเร เภรี จาราเปหิ สพฺเพ พหุชฺชิตฺกพฺรหฺมณฺสฺส อิณฺยาถิ
ราชจฺกณฺ สนนฺิปตฺนฺตฺติ ฯ มนฺุสฺสา เภรี สฺตฺวา สนนฺิปตฺตีสุ ฯ ราชชา เตสํ
หตฺถโต ปณฺณานิ ออาหาราเปตฺวา สพฺเพสํ อนฺนํ ชนมทาสิ ฯ ตตฺถ สฺวณฺณเมว
สตฺสหฺสสคฺฉนฺนิกํ อโหสิ ฯ ปุณฺ ราชชา ปุจฺฉิ อณฺโณปิ อคฺถิ ภนฺเต ปติโพชฺติ ฯ
อิณฺ นาม มหาราช ทตฺวา ปุจฺฉิตฺุ สกฺโกติ เอตฺตา ปน สตฺต ทาริกา
มหาปติโพชฺา มยฺหนฺติ ฯ ราชชา ยานานิ เปเสตฺวา ตฺสส ชิตฺโร ออาหาราเปตฺวา
อคฺตโน ชิตฺโร กตฺวา ตํ ตํ ปติกฺลณฺริ เปเสตฺวา อณฺโณปิ ภนฺเต อคฺถิ ปติโพชฺติ
ปุจฺฉิ ฯ พฺรหฺมณฺนิ มหาราชชาติ ฯ ราชชา ยานํ เปเสตฺวา ตฺสส พฺรหฺมณฺนิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤศ หน้าที่ 328

อานาเปตวา อัยยิกภูจนาเน จเปตวา ปุณ ปุจฺฉิ อญฺโฌปี ฆนฺเต
อตุถิ ปลิโพโรติ ฯ นตฺถิ มหาราชชาติ วุตฺเต ราชาปี จีวรทฺสฺตานี ทาเปตวา
ฆนฺเต มม สนฺตํคํ ตุมฺหากํ ภิภูภาวํ ชานาถาติ อาห ฯ อาม มหาราชชาติ ฯ อถ
นํ ราชา อาห ฆนฺเต จีวรปิณฺฑปาตาทโยปี สพุเพ ปจฺจยา อมฺหากํ สนฺตกา
ภวิสฺสนฺติ ตุมฺเห ตถาคตฺสฺ มนํ คเหตุวา สมณฺชมฺมํ กโรถาติ ฯ เถโร ตเถว
อปฺปโต สมณฺชมฺมํ กโรนฺโต นจิสฺเสว อาสวกฺขยํ ปโตติ ฯ

ทสมํ ฯ ปจโม อรหนฺตวคฺโค ฯ

อุปาสกฺวคฺคฺสฺ ปจเม ฯ มกฺเชสุติ เอวํ นามเก ชนปฺเท ฯ
ทกฺขิณาคิริสฺมินฺติ ราชคหํ ปรีวาเรตฺวา จิตฺสฺส คิริโน ทกฺขิณภาเก ชนปฺโท อตุถิ
ตฺสฺมี ชนปฺเท ตตฺถ วิหารสฺสาปี ตเทว นามํ ฯ เอกนาลายํ พุราหฺมณคามติ
เอกนาลาติ ตฺสฺส คามสฺส นามํ ฯ พุราหฺมณา ปน ตตฺถ สมฺพหฺลลา ปฏฺวิสนฺติ
พุราหฺมณโกโกเอว โส ฯ ตสฺมา พุราหฺมณคาโมติ วุจฺจติ ฯ
เตน โข ปน สมเยนาติ ยํ สมยํ ภควา มคฺชรฏฺเจ เอกนาลํ
พุราหฺมณคามํ อุปนีสฺสาย ทกฺขิณาคิริวิหารเ พุราหฺมณสฺส อินฺทฺริยปรีปากํ
อากมฺยมาโน วิหฺรติ เตน สมเยน ฯ กสิภารทฺวาชฺสฺสาติ โส พุราหฺมโณ กสิ
นีสฺสาย ชีวติ ภารทฺวาโชติ จสฺส โคตฺตํ ฯ ปญฺจมตฺตานีติ ปญฺจปฺมานานิ ฯ
อนฺนานิ

เล่มที่ 10 พุทธมนต์ยัตถวณณา หน้า 329

อนธิกาณี ปณจนกุลสตันตี วุตต์ โหติ ฯ ปยุตตันตี โยชิตานี
 พลิตพททานัน ขนเรสุ จเปตวา [๑] โยตุเตหิ โยชิตานีตี อตุโถ ฯ
 วปุปกาเลติ วปุปนกาเล วิชนิกุเขปสมเย ฯ ตตุถ เทว วปุปานี
 กลลวปฺปณจ ปัสวปฺปณจ ฯ ปัสวปฺปณจ อธิ อธิปฺเปตี ตณจ โข ปจมทิวเส
 มกุลวปฺปิตตถาย ฯ ตตุถายิ อุปกรณสมปทา ตีณิ พลิตพททสทสาณิ
 อุปฏฐาปีตานี โหนติ สพฺเพสึ สุวณฺณมยานิ ลิงกาณิ ปฏิมุกกาณิ รชตมยา
 ขุรา สพฺเพ เสตมาลาหิ เจว คนฺธปณฺจกุลิหิ จ อลงฺกตา ปรีปฺณณปณฺจกา
 สพฺพลกฺขณสมปฺนฺนา เอกจฺเจ กาพา อณฺชนวณฺณาเอว เอกจฺเจ เสตา
 พลาหกวณฺณา เอกจฺเจ รตฺตา ปพาพวณฺณา เอกจฺเจ กมฺมาสา มสารคฺลวณฺณา ฯ
 เอวํ ปณฺจสตา กสฺสกปริสา สพฺเพ อหตเสตวตฺตมาลาถงฺกตา ทกฺขิณอํสฺสญฺเฐสุ
 ปติฏฺฐิตปฺปฬจุมฺพฏกา ปรีตาลมโนสีลาทิลนฺนุชฺชลคฺตฺตา ทส ทส นงฺกลา
 เอเกกคฺคฺมฺพา หุตฺวา กจฺฉนฺติ ฯ นงฺกลานํ ลีสณฺจ ยุกณฺจ ปโตทา จ
 สุวณฺณขจิตา ฯ ปจมนงฺกลเอ อฏฺฐ พลิตพททา ยุตฺตา เสเสสุ จตฺตาโร จตฺตาโร
 อวเสสา กิลนฺตปรีวตฺตนตฺถิ อานีตา ฯ เอเกกคฺคฺมฺเพ เอเกกวีชสกฺกฺมิ เอเก โก กสฺติ
 เอเก โก วปฺปติ ฯ

พุราหุมโณ ปน ปเคว มสฺสुकมฺมิ การาเปตวา นฺหาตฺวา

๑ ม. เอตุถนฺตเร ยฺเคติ ทิสฺสติ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 330

สุกนเรหิ วิลิตโต ปณจตคฺขณิกํ วตฺถํ นิวาเสตฺวา สหสฺสคฺขณิกํ เอกํสํ
 กริตฺวา เอเกกิสฺสา อํกุติยา เทว เทวติ วิสฺติ อํกุติมฺหุทิกายิ กณฺเณสุ
 สีหคฺคฺขณานิ สีเส พุรหฺมเวจฺนํ ปฏิมุญฺจิตฺวา สุวณฺณมาถิ กณฺเฆว กตฺวา
 พุราหฺมณคณปริวฺโต กมฺมมุตํ โวสาสตี ๑ อตฺสสฺ พุราหฺมณิ อนกสฺตภาชเนสุ
 ปายาสํ ปจาเปตฺวา มหาสกฺเขสุ อาริเปตฺวา คนฺโชนเกน นุหฺยิตฺวา
 สพฺพาลงการภูติตา พุราหฺมณิคณปริวฺตา กมฺมมุตํ อคฺมาสิ ๑ เกหํปิสฺส
 หริตฺตฺปิตฺตํ วิปฺปกิณฺณลาชํ ปุณฺณมกฺกทลิตฺชชฺชฎากาหิ อลงกตํ คนฺธปฺปฬาทิหิ
 สุกตฺพลิกมฺมํ เขตฺตตฺตจฺเจตฺสฺ เตสุ จาเนสุ สมฺมุติตฺชชฺชฎากํ อโหสิ ๑
 ปริชนกมฺมกาเรหิ สทฺธิ อีสฺสฺปริสา อทฺมเตยฺยสฺสหา
 อโหสิ สพฺเพ อหตฺตตฺตา สพฺเพสํ ปายาสโกชนเมว ปตฺยิตฺตํ ๑
 อถ พุราหฺมโณ สุวณฺณจาถิ โชวาเปตฺวา ปายาสสฺส ปุเรตฺวา
 สปฺปิสมฺมุทฺตนิเตหิ อภิสจฺจริตฺวา นจฺกตฺพลิกมฺมํ การาเปสิ ๑ พุราหฺมณิ
 ปณฺจนฺนํ กสฺสกสฺตานิ สุวณฺณรชฺตกํสฺตมฺพโลหฺมยานิ ภาชานานิ
 ทาเปตฺวา สุวณฺณกฏฺจฺญํ คเหตฺวา ปายาเสน ปริวิสนฺตี กจฺจติ ๑
 พุราหฺมโณ ปน พลิกมฺมํ การेतฺวา รตฺตพฺทฺธกาโย อุปาหนายิ
 อาริหิตฺวา รตฺตสุวณฺณทณฺฑํ คเหตฺวา อิธ ปายาสํ เทถ อิธ สปฺปิ
 เทถ อิธ สกฺขริ เทถาติ โวสาสมาโน วิจฺรติ ๑ อยํ ตาว กมฺมมฺเต ปวตฺติ ๑
 วิหารเ ปน ยตฺถ ยตฺถ สมฺพุทฺธา วสนฺติ ตตฺถ ตตฺถ

เล่มที่ 10 พุทธมัญญุตตวณณา หน้า 331

เนลั เทวสิกั ปณจ กิจจानी ภาวนติ ๑ เสขยถิทั पुरेकत्तुकिज्जि

ปจฺจนาภत्तुकिจ्जि ปุริมยามกิจ्जि มชฺฌิมยามกิจ्जि ปจฺจิมยามกิจฺจนฺติ ๑

ตฺตฺริทั पुरेकत्तुकिज्जि ๑ ภาควาปี ปาโตว อฏฺฐาย อฏฺฐากานुकฺคหฺตฺถิ
สรีรสาสุกตฺถลฺลจ มุขโชนนาทิสรีรปริกมฺม กตฺวา ยาว ภิกฺษาจารเวลา ตาว
วิวิตฺตาสเน วิตฺตนาเมตฺวา ภิกฺษาจารเวลาย นีวาเสตฺวา กายพนฺธนฺนํ พนฺธิตฺวา จีวร
ปารุปีตฺวา ปตฺตมาทาย กทาจิ เอกโก กทาจิ ภิกฺขุสงฺฆปริวฺโต คามํ वा นิคม
วา ปิณฺฑทาย ปวิสฺติ กทาจิ ปกฺติยา กทาจิ อนเนเกหิ ปาฏฺฐิหาริเยหิ วัตฺตมาเนหิ ๑
เสขยถิทั ปิณฺฑทาย ปวิสฺโต โลกนาถสฺส ปฺรโต มุทฺกตฺวาตา ปจฺวี โสเชนฺติ
พลาหกา อุกทฺมุสฺติตานิ มุณฺจนาตา มคฺเค เรณฺฑู วุปฺสเมตฺวา อฺปฺริ วิตानํ หุตฺวา
ติฏฺฐจฺนฺติ อปฺเร วาตา ปุปฺพานิ อฺปฺริ หริตฺวา มคฺเค โอภิรฺนฺติ ๑ อฺณฺณตา
ภูมิปฺปเทสา โอณฺมนฺติ โอณฺตา อฺณฺณมนฺติ ๑ ปาพฺนิกฺเขปสมเย สभाव
ภูมิ โหติ สุขสมฺมุสฺसानิ ปทฺมปฺปฺพานิ ปาเท สมฺปฏฺฐิจฺนฺติ ๑ อินฺทชิลฺลสฺส
อนฺโต จปิตฺมตฺเต ทกฺขิณปาเท สรีรา ฉพฺพณฺณรสมฺปิโย นิกฺขมิตฺวา
สุวณฺณรสฺสลิขฺจนานิ วิย จิตฺรปฏฺฐปฺริกฺขิตฺตานิ วิย จ ปาสาทกฺฎฺฐาคาราทินิ
กโรนฺติโย อิตฺโต จิตฺโต จ วิธาวนฺติ ๑ หตฺถิอฺสฺสวិหงฺคาทโย
สทฺสกฏฺฐาเนสุ จิตฺตาเยว มธฺเรนาการเณ สทฺทํ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สคาถาวคเค หน้า 332

กโรนติ ตถา เภริวีณาทีนิ ตูริยานิ มนุสฺसानนฺจ กายูปคานิ อภรณานิ ฯ เตน
สญฺญาณน มนุสฺสา ชานนฺติ อชฺช ภควา อิธ ปิณฺฑทาย ปวิญฺโจติ ฯ เต
สุณิวตฺถา สุปารุตา คณฺธปฺปฬาทินี อาทาย ฆรฺรา นิภฺขมิตฺวา อนฺตรวีถี
ปฏฺธิชฺชิตฺวา ภควนฺตํ คณฺธ ปฺปฬาทีหิ สกฺกจฺจํ ปุชฺเชตฺวา วนฺทิตฺวา อมฺหากํ
ภนฺเต ทส ภิกฺขุ อมฺหากํ วีสตี อมฺหากํ ภิกฺขุสฺตํ เทธาติ ยาจิตฺวา ภควโตปิ
ปตฺตํ คเหตุวา อาสนํ ปณฺญาเปตฺวา สกฺกจฺจํ ปิณฺฑทปาเตน ปฏฺธิมาเนนฺติ ฯ

ภควา กตภคฺตกิจฺโจ เตสํ สนฺตทานานิ โอลเกตฺวา ตถา ฆมฺมํ เทเสตี
ยถา เกจิ สรณคฺมเน ปติญฺจหนฺติ เกจิ ปณฺจสุ สีเสสุ เกจิ
โสตาปตฺตติสกทาคามิอนาคามิผลานํ อณฺณตรสฺมี เกจิ ปพฺพชิตฺวา
อคฺคผล อรหตฺเต ปติญฺจหนฺติ เอวํ มหาชนํ อนุคฺคเหตุวา อญฺญาเยสนา
วิหารํ กจฺฉติ ฯ ตตฺถ คณฺธมณฺฑลมาเพ ปณฺณตฺตปวรพฺพุธาสนเ
นีสีหติ ภิกฺขุณฺํ ภคฺตกิจฺจปรีโยสานํ อาคมฺยมาโน ฯ ตโต ภิกฺขุณฺํ
ภคฺตกิจฺจปรีโยसानเ อุปญฺจาโก ภควโต นิเวเทติ ฯ อถ ภควา
คณฺธกฺฎี ปวิสตี ฯ อิํ ทาว ปุเรภคฺตกิจฺจํ ฯ อถ ภควา เอวํ
กตปุเรภคฺตกิจฺโจ คณฺธกฺฎียา อุปญฺจानเ นีสีหิตฺวา ปาเท ปกฺขาเลตฺวา
ปาทปีเส จตฺวา ภิกฺขุสงฺฆํ โกวทติ ภิกฺขเว อปฺปมาเทน สมปาเทถ
ทูลลโก พุทฺธูปฺปาโท โลกสฺมี ทูลลโก มนุสฺสปฏฺฐิตาโก ทูลลภา

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 333

สหุทธาสมปตติ ทูลลภา ปพพชชา ทูลลภ สหุทธมมสสวนนุติ ฯ ตตถ เกจิ
 ภควนตํ กมมฏจันํ ปุจฺจนุติ ฯ ภควา เตสญฺจริยานุรูปํ กมมฏจันํ เทติ ฯ ตโต
 สพฺเพปิ ภควนตํ วนฺทิตฺวา อตฺตโน อตฺตโน รตฺติฏฺจันทิวาฏฺจันานิ คจฺจนุติ
 เกจิ อรณฺณํ เกจิ รุกฺขมฺลํ เกจิ ปพฺพตาทีนํ อณฺณตรํ เกจิ จาตุम्मหาราชิกาวนํ
 ฯเปฯ เกจิ วัสวตฺติภวณฺณุติ ฯ ตโต ภควา คณฺธกฺฎิ ปวิสิตฺวา สเจ
 อากงฺขติ ทกฺขิณฺณ ปสฺเสน สโต สมฺปชาโน มุหุตฺตํ สีหเสยฺยํ กปฺเปติ ฯ อถ
 สมสฺสาสิตกาโย อฏฺฐทิตฺวา ทุคฺคิภาเค โลกํ โอลเกติ ฯ ตคฺคิภาเค ยํ คามํ วา
 นิคมํ วา อุปนิสฺสาย วิหริติ ตตถ มหาชนโน ปุเรกตฺตํ ทานํ ทตฺวา ปจฺจนาทตฺตํ
 สุนิวตฺโต สุปารุโต คณฺธปฺปฬาทินิ อาทาย วิหารเ สนฺนิปติ ฯ ตโต ภควตา
 สมปตฺตปริสาย อณฺรูเปณ ปาฎิหาริเยน คณฺธฺวา ธรรมสภายํ ปณฺณตฺตปวรพฺพุทฺธาสนเ
 นิสชฺช ธรรมํ เทเสติ กาลยฺยตฺตํ สมเย ยุตฺตํ ฯ อถ กาลํ วิทิตฺวา ปริสํ อุยฺโยเชติ
 มนุสฺสา ภควนตํ วนฺทิตฺวา ปกฺกมณฺติ ฯ อิทํ ปจฺจนาทตฺตกิจฺจํ ฯ

โส เอวํ นิฏฺฐิตปจฺจนาทตฺตกิจฺจโจ สเจ คตฺตานิ โอลิณฺจิตฺกาโม โหติ
 พุทฺธาสนา วุฏฺฐาย นุหान โกฏฺจกํ ปวิสิตฺวา อฺปฏฺฐาเกณ ปฏฺิยาทิตฺตอฺทเกณ
 คตฺตานิ อุตฺตํ ปกฺกหาเปติ ฯ อฺปฏฺฐาโกปี พุทฺธาสนํ อาเนตฺวา อาเนตฺวา
 คณฺธกฺฎิปริเวณฺณ ปณฺณายติ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 334

ภควา รตตพญูญ์ นิวาเสตวา กายพนุชนั พนุธิตวา อุตตราสงคั
 กตวา ตตถ อาคนุตวา นิสิตติ เอกโกว มุหุตติ ปฏิสลุตินโน ๑ อถ ภิกขุ ตโต
 ตโต อาคมม ภควโต อุปญฺจานัน คจฺจนฺติ ๑ ตตถ เอกจฺเจ ปญฺหิ ปุจฺจนฺติ
 เอกจฺเจ กมฺมญฺจานัน เอกจฺเจ ฌมฺมสฺสวณัน ยาจนฺติ ๑ ภควา เตสํ อธิปฺปายั
 สมฺปาเทนฺโต ปุริมยามั วิดีนาเมติ ๑ อิทํ ปุริมยามกิจฺจํ ๑
 ปุริมยามกิจฺจปริโยसानเ ปน ภิกขุสฺ ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา ปกฺกนฺเตสฺ
 สกทสสทสฺสึโลกธาตฺเตวตาโย โอกาถึ ลภมานา ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา
 ปญฺหิ ปุจฺจนฺติ ยถาภิสงฺขตํ อนฺตมฺโส จตฺรภฺขรมฺปิ ๑ ภควา ตาถึ ตาถึ เทวตานัน
 ปญฺหิ วิสฺสขฺเขนฺโต มชฺฌิมยามั วิดีนาเมติ ๑ อิทํ มชฺฌิมยามกิจฺจํ ๑
 ปจฺฉิมยามมฺปน ตโย โภญฺจาเส กตฺวา ปุเรภตฺตโต ปญฺจาย นิสฺชชาปีพิตฺสส
 สรริสฺส กิลาสฺภาวโมจนฺตถึ เอกโภญฺจาถึ จงฺกเมน วิดีนาเมติ ๑
 ทฺติโยภฺญฺจาเส คนฺธกฺกฺขิยํ ปวิสิตฺวา ทกฺขิณเณน ปสฺเสเนน สโต สมฺปชาโน
 สึหเสยฺยํ กปฺเปติ ๑ ตติโยภฺญฺจาเส ปจฺจุปญฺจาย นิสิตฺตฺวา ปุริมพฺพุธานัน สนฺติเก
 ทานสึลาทิวเสน กตฺธาการปฺคฺคทสฺสนตฺถึ พุทฺธจกฺขุณา โลกั โอลเเกติ ๑ อิทํ
 ปจฺฉิมยามกิจฺจํ ๑ ตทาปี เอวั โอลเเกนฺโต กสิการทฺวาชพฺุราหฺมณัน อรหฺตฺตสฺส
 อุปนิสฺสยสมฺปนฺนํ ทิสฺวา ตตถ มยิ คเต กถา ปวตฺติสฺสติ กถาวสานเ ฌมฺมเทสนัน
 สุตฺวา เอโส พฺุราหฺมโณ

เล่มที่ 10 พุทธมัญญุตวณณา หน้า 335

สปรุตทาโร ตีสู สรณสุ ปติญฺจาย อสีติโกฏฺฐนํ มม สาสเน วิปฺปกริตฺวา
อปรภาเค นิกฺขมฺม ปุพฺพชิตฺวา อรหตฺตํ ปาปฺนิสฺสตีติ ฌตฺวา ตตฺถ
คณฺตฺวา กถํ สมฺภูจฺจาเปตฺวา ฆมฺมํ เทเสสิ ฯ เอตมคฺถํ ทสฺเสตฺถ
อถโข ภควาติอาทิ วุตฺตํ ฯ

ตตฺถ ปุพฺพณฺหสมยฺนฺติ ภูมฺมตฺถे อุปโยคฺวจฺนํ ปุพฺพณฺหสมยฺเต อตฺโถ ฯ
นิวาเสตฺวาติ ปรีทิตฺวา ฯ วิหารจิวฺรปรีวตฺตฺนวเสน ตํ วุตฺตํ ฯ ปตฺตจิวฺรมาทายาติ
ปตฺตํ หตฺถेหิ จิวฺริ กายเน อาทียิตฺวา สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา ฆาเรตฺวาติ อตฺโถ ฯ
ภควโถ ภิร ปิณฺฑทาย ปวีตฺตฺกามสฺส ภมฺโร วิย วิกสิตฺปทุมทวยมฺชฺฉํ
อินฺทนิลมนฺนิวณฺณเสถมยปฺตฺโถ หตฺถทวยมฺชฺฉํ อากจฺฉติ ฯ ตํ เอวมากตํ ปตฺตํ
หตฺถेหิ สมฺปฏฺิจฺฉิตฺวา จิวฺริ ปรีมณฺฑลํ ปารุตํ กายเน ฆาเรตฺวาติ วุตฺตํ โหติ ฯ
เตนฺอุปสงฺกมิตฺติ เยน มกฺเคน กมฺมนฺโถ คณฺตพฺโพ เตเน เอกโกว อุปสงฺกมิ ฯ
กสฺมา ปน นํ ภิกฺขุ นานฺพนฺฐีสูติ ยทา หิ ภควา เอกโกว กตฺถจฺจ คณฺตกาโม
โหติ ยาว ภิกฺขาจารเวลาย ทวารํ ปรีทิตฺวา อนฺโถคณฺธกฺกฺขิยํ นิสีทติ ฯ ภิกฺขุ
ตาย สญฺญาช ฆานนฺติ อชฺช ภควา เอกโกว ปิณฺฑทาย จริตฺตกาโม อทฺธา
กณฺจเิว วิเนตพฺพิ ปุคฺคกฺลํ อทฺทสาติ ฯ เต อตฺตโน ปตฺตจิวฺริ คเหตฺวา
คณฺธกฺกฺขิปทกฺขิณฺณํ กตฺวา วนฺทิตฺวา ภิกฺขาจารํ คจฺฉนฺติ ฯ ตทา จ ภควา เอวมากาสี ฯ
ตสฺมา ภิกฺขุ นานุ-

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 336

พนฺธิสูติ ฯ ปริเวสนา วตฺตตีติ เตสํ สุวณฺณภาชนาทีนํ คเหตฺวา นิสินฺนํ
 ปญฺจสถานํ กสฺสกาณํ ปริเวสนา วิปฺปกตา โหติ ฯ เอกมนฺตํ อฏฺฐาสีติ ยตฺถ
 จิตฺํ พุราหุมนฺโณ ปสฺสตี ตถารูเปสฺส ทสฺสอนุปจาเรสฺส ปน ผาสเก(๑) อฏฺฐฏฺฐาเน
 อฏฺฐาสีติ ฯ จตฺวา จ ราชตฺสุวณฺณรสปีณฺชรี (๒) จนนฺทิมสุรียานํ ปกั อติโรจมานํ
 สมฺนตโต สรีรปฺปกั มุณฺยจิ ยาย อชฺโฆตฺถตฺตตฺตา พุราหุมนฺสส
 กมฺมนตฺสาลาภิตฺตฺรูกฺขกสฺติมตฺตํกปฺปนฺทาทโย สุวณฺณมยา วีย อเหตุํ ฯ
 อถ มนฺุสฺสา ภูณฺชนฺตา จ กสนฺตา จ สพฺพภิกฺขุจานิ ปหาย อสฺตีอนฺุพฺพยฺชนฺปริวาริ
 ทวตฺตีสมฺหาปฺริสทฺกฺขณปฺถิมณฺฑิตํ สรีริ พุยามปฺปภาปฺริกฺเขปวิภูสิตํ พาหุยฺคคฺ
 ชงฺกมํ วีย ปทฺมสรี รสฺมิชาลสมฺมุชฺชิตตาราณมिव คคนตลํ วิชฺชุตฺตาวิณฺทฺธมिव
 จ ปวรกนฺกสิขรี สิริยา ชลมานํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ เอกมนฺตํ จิตฺํ ทิสฺวา หตฺถปาเท
 โธวิทฺวา อณฺชลี ปกฺคยฺห สมฺปวาเรตฺวา อฏฺฐจฺสู ฯ เอวํ เตหิ ปฺริวาริตํ อทฺทสา
 โข กสิภารทฺวาโซ พุราหุมนฺโณ ภควนฺตํ ปิณฺฑาย จิตฺํ ทิสฺวาน ภควนฺตํ
 เอตทโวจ อหํ โข สมณฺ กสฺมามิ จ วปามิ จาติ ฯ

กสฺมา ปนายํ เอวมาห กิ สมฺนตปาสาทิกเก ปสาทนีเย
 อุตฺตมทมถสมณฺนุปฺตเตปี ตถาคเต อปฺปสาเทน อฺทาทุ อทฺตติยานํ
 ชนสฺสสถานํ ปายาสํ ปฏฺิยาเทตฺวาปี กฏฺจฺจุกฺกขาย มจฺเณเรนาติ อฏฺยถาปี
 โน ภควโต ปนฺสส ทสฺสเนน อติตฺตํ

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะตถกถา หน้า 337

นิกขิตตกมมุนต์ ชนํ ทิสฺวา กมฺมภคฺคํ เม กาคฺ์ อากโตติ อนตฺตมฺนตา อโหสิ
ตสฺมา เอวมาห ๑ ภควโต จ ลกฺขณสมฺปตฺตี ทิสฺวา สจายํ กมฺมุนเต
อปโยชยิสฺส สกถชฺมพุทฺธิเป มนุสฺसानํ สีเส จูพามณิ วีย อภวิสฺส
โก นามสฺส อตุโถ น สมฺปชฺชิสฺสตี เอวเมว อลสตาย กมฺมุนเต อปฺปโยเชตฺวา
วปฺปมฺจฺกาลาทิสฺส ปิณฺฑาทาย จรตฺติปิสฺส อนตฺตมฺนตา อโหสิ ๑ เตนาห อหํ โข
สมณ กสฺมามิ จ วปามิ จ กสิตฺวา จ วปีตฺวา จ ญฺญชามิตี ๑
อຍํ กิรฺสฺส อธิปฺปาโย มยฺหํปี ตาว กมฺมุนตาน พฺยาปชฺชนฺติ น
จฺมฺหิ ยถา ตวํ เอวํ ลกฺขณสมฺปนฺโน ตวํปี กสิตฺวา จ วปีตฺวา จ ญฺญชฺสฺส
โก เต อตุโถ น สมฺปชฺชเยยฺย เอวํ ลกฺขณสมฺปนฺนสฺสชาติ ๑ อปีจายํ อสฺโสสิ
สภยราชกุเล กิร กุมาโร อฺปฺปนฺโน โส จกฺกวตฺตฺติรชฺชํ ปหาย ปพฺพชฺชิตฺติ
ตสฺมา อิทานิ อຍํ โสติ ญตฺวา จกฺกวตฺตฺติรชฺชํ ปหาย กิลนฺโตสิตี อฺปฺปารมฺภ
อาโรเปนฺโต เอวมาห ๑ อปีจ ติกฺขปฺลฺโย เอส พฺราหฺมโณ น ภควนฺตํ
อปฺปสาเทนฺโต ภณฺติ ภควโต ปน ฐปฺสมฺปตฺตี ทิสฺวา ปุณฺณสมฺปตฺตี สมฺภาวยมาโน
กถาปวตฺตฺตฺนตฺถํปี เอวมาห ๑ อถ ภควา เวเนยฺยวเสน สทฺเวเก โลเก
อคฺคกสฺสทวปฺปภาวํ อตฺตํ ทสฺเสนฺโต อหฺมปี โข พฺราหฺมณาติอาทิมาน ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤเค หน้า 338

อถ พุราหฺมโณ จินฺเตสิ อัย สมโณ อหฺมปี กสฺมาจิ วปามิ
 จาติ ภณฺติ น จสฺส โอปาริกานิ ยฺคนงฺคฺลาทีนึ กสิภณฺทานิ ปสฺสามิ กิ นุ
 โข มุสา ภณฺตีติ ภควนฺตุ ปาทตฺโต ปฏฺจาย ยาว เกสนฺตา โอลอภยมาโน
 อญฺชวิชฺชาย กตาริการตฺตา ทฺวตฺตีสฺวรสกฺขณสมฺปตฺติมสฺส ฉตฺวา อญฺจานเมตฺถ ยํ
 เอวรูปุ มุสา ภณฺเยยฺยาติ สลฺยชาตพฺหุมาโน ภควติ สมณฺวาทํ ปหาย โคตฺเตน
 ภควนฺตุ สมฺมาจรมาโน น โข ปน มยํ ปสฺสามิ โภโต โคตฺมสฺสาตีอาทิมาย ๗
 ภควา ปน ยสฺมา ปุพฺพชฺรมฺมสภากตฺตาย กถิ นาม พุทฺธานํ อานุกาโว ตสฺมา
 พุทฺธานุภาวํ ทีเปนฺโต สทฺธา พิชฺนฺติอาทิมาย ๗

กา ปเนตฺถ ปุพฺพชฺรมฺมสภากตา นนฺ พุราหฺมณฺน ภควา นงฺคฺลาทิกสิ-
 สมฺภารสมายคิ ปฏฺโจ อปฺจฺฉิตฺตสฺส พิชฺสส สภากตฺตาย อาห สทฺธา พิชฺนฺติ
 เอวญฺจ ปน สติ กถาปี อนนฺสนฺธิกา โหติ ๗ น หิ พุทฺธานมฺปิ อนนฺสนฺธิกถา
 นาม อตฺถิ นปี ปุพฺพชฺรมฺมสฺส อสภากตฺตาย กถนฺติ ๗ เอว ปเนตฺถ อนนฺสนฺธิ
 เวทิตพฺพา พุราหฺมณฺน หิ ภควา ยฺคนงฺคฺลาทิกสิสมฺภารวเสน กสิ ปฺจฺฉโต
 โส ตสฺส อนุกมฺปาย อิทํ อปฺจฺฉิตฺตํ อปฺริหาเปตฺวา สมฺมลํ สอฺปการิ สสมฺภาริ
 สผลํ กสิ ณาเปตฺถ มฺลโต ปฏฺจาย ทสฺเสนฺโต สทฺธา พิชฺนฺติ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคีรี หน้าที่ 339

อาทิมหา ฯ ตตฺถ พิชฺช กสิยา มฺถึ ตสฺมี สติ กตฺตพฺพโต อสติ
อกตฺตพฺพโต ตปฺปมาณฺน จ กตฺตพฺพโต ฯ พิชฺช หิ สติ กสิ
กโรนฺติ น อสติ ฯ พิชฺชปฺปมาณฺเนว กุสลา กสฺสกา เขตฺติ
กสนฺติ น อุนฺถิ มา โน สสฺสํ ปริหาสิติ น อธิกํ มา โน โมโฆ
วายาโม อโหสิติ ฯ ยสฺมา จ พิชฺชเมว มฺถึ ตสฺมา ภควา มฺลโต
ปฏฺจาย กสิสมฺภาริ ทสฺเสนฺโต ตสฺส พฺราหฺมณฺสฺส กสิยา
ปฺพพฺพชฺชมฺพิชฺชสฺส สภาคตฺยา อตฺตโน กสิยา ปฺพพฺพชฺชมฺมํ ทสฺเสนฺโต
อาห สทฺธา พิชฺชนฺติ ฯ เอวเมตฺถ ปฺพพฺพชฺชมฺสภาคตฺยาปี เวทิตฺวา ฯ
ปฺจฺจิตฺติเยว วตฺวา อปฺจฺจิตฺติ ปฺจฺจมา กิ น วตฺตนฺติ เจ ตสฺส อูปการภาวโต
จ ชมฺมสมฺพนฺนชฺสมตฺถภาวโต จ ฯ อัยฺหิ พฺราหฺมโณ ปญฺญา
มิจฺจมาทฺธิจฺจิกฺกุเล ปน ชาตตฺตา สทฺธารหิโตว สทฺธารหิโต จ ปญฺญา
ปเรสฺส สทฺธาย อตฺตโน อวิสเย อปฺปฏฺธิปชฺชมาโน วิเสสํ นาธคจฺจติ
กิเลสกาสุสฺสียปฺรามภฺจยาปี สมฺปสาทมตฺตลกฺขณาปี จสฺส ทฺพพฺพลา
สทฺธา พลวติยา ปญฺญา สหสา วตฺตมานา อตฺถสฺสิทฺธิ น กโรติ
หตฺถินา สทฺธี เอกธฺเร ยฺตุโต โคโณ วีย ฯ อิตฺตสฺส สทฺธา อูปการกาติ
ตํ พฺราหฺมณฺมํ สทฺธาย ปตฺติภฺจยาเปนฺเตน ปฺจฺจมาปี วตฺตพฺพโโพ อยมตฺถโถ
เทสนา กุสลาตฺยา ปฺพเพ วตฺโต ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 340

พีชสุส จ อุปการกา วุทธิ สา ตทนนตรียเว วุจจมานา สมตถา โหติ ฯ
เอวํ ฆมมสมพนฺธสมตถภาวโต ปจฺจนาปี วตฺตพฺโพ อยมตฺโถ อญฺโฌปี
เอวฺรูปฺ อีสายิตฺตาทิ ปุพฺเพ วุตฺโตติ เวทิตฺพฺโพ ฯ

ตตถ สมฺปสาททกฺขณา สทฺธา โอกปฺปนลกฺขณา วา ฯ พีชนฺติ ปญฺจวิธํ
พีชํ มุลพีชํ ขนฺธพีชํ ผลฺพีชํ อคฺคพีชํ พีชพีชเมว ปญฺจมนฺติ ฯ ตํ สพฺพมฺปิ
วิรุหนฺนุเจน พีชนฺเตวว สงฺขํ กจฺฉติ ฯ ตตถ ยถา พฺราหฺมณฺสุส กสิยา
มุลภฺตํ พีชํ เทว กิจฺจนาถิ กโรติ เหนฺจฺจ มูเลน ปติภฺจฺจาทิ อฺปริ อํกุรี
อฺภฺจฺจาเปติ เอวํ ภควโต กสิยา มุลภฺตฺตา สทฺธา เหนฺจฺจ สีสฺมูเลน ปติภฺจฺจาทิ
อฺปริ สมถวิปฺสฺสนํกุรี อฺภฺจฺจาเปติ ฯ ยถา จ ตํ มูเลน ปจฺจวิธํ อฺโปรฺสํ
กเหตุวา นานเณ ฐณฺณปริปากกหนฺตํ วทฺสฺสตี เอวมยํ สีสฺมูเลน
สมถวิปฺสฺสนารสํ กเหตุวา อริยมกฺคานาเณ อริยผลฐณฺณปริปากกหนฺตํ
วทฺสฺสตี ฯ ยถา จ ตํ สฺกุณฺมยํ ปติภฺจฺจหิตฺวา มุลงฺกุรปณฺณนาพกณฺทปสเวหิ วุทฺสฺสตี
วิรุพฺหี เวปฺลฺลํ ปตฺวา ชีริ ชเนตฺวา อนेกสาลิผลภริตํ สาลิสีสํ นิปฺผาเทติ
เอวเมสา จิตฺตสนฺตฺตานเณ ปติภฺจฺจหิตฺวา ฉหิ วิสุทฺธิหิ วุทฺสฺสตี วิรุพฺหี เวปฺลฺลํ
ปตฺวา ฌานทสฺสนวิสุทฺธิชีริ ชเนตฺวา อนेกปฺภฺทิสฺมภิทาณภริตํ (๑)
อรหตฺตผลํ นิปฺผาเทติ ฯ เตน วุตฺตํ สทฺธา พีชนฺติ ฯ กสฺมา ปน [๒]
ปโรปณฺณาสาย กุสฺล-

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะตวณณา หน้า 341

ชมเมสุ เอกโต อุปฺปชฺชมาเนสุ สทฺทราว พิชฺนติ วุตฺตาคี เจ ฯ
พิชฺกัจจกรณโต ฯ ยถา หิ เตสุ วิญฺญาณฺเวย วิชานนกิจฺจํ กโรติ เอวํ
สทฺทรา พิชฺกัจจํ ฯ สจ สพฺพกุสลานํ มุลฺลุตฺตา ฯ ยถาห สทฺทราชาโต
อุปฺสงฺกมฺติ อุปฺสงฺกมนฺโต ปยฺรูปาสติ ฯเปฯ ปญฺญา ย จ นํ
อติวิชฺฌ ปสฺสตีติ ฯ

อกุสลชฺชมเม เจว กายณฺจ ตปตีติ ตโป ฯ

อินฺทฺริยสํวรวิริยชฺตงฺกทฺทกรการิกานํ เอตํ อธิวจฺนํ อธิ ปน อินฺทฺริยสํวโร
อธิปฺเปโต ฯ วุญฺจิติ วสฺสวฺญฺจิจิ วาตวฺญฺจิจิอาทิ อนนกวิชฺชา อธิ วสฺสวฺญฺจิจิ
อธิปฺเปตา ฯ ยถา หิ พุราหฺมณฺสฺส วสฺสวฺญฺจิจิสมนฺนุคฺคหิตํ พิชฺชํ พิชฺชมลฺกํ
จ สสฺสํ วิรุหฺติ น มึลายติ นิปฺพตฺตี กจฺจนฺติ เอวํ ภควโต
อินฺทฺริยสํวรสมนฺนุคฺคหิตา สทฺทรา สทฺทรามุลา จ สึลาทโย ชฺชมมา
วิรุหนฺติ น มึลายนฺติ นิปฺพตฺตี กจฺจนฺติ ฯ เตนาห ตโป วุญฺจิติ ฯ
ปญฺญา เมติ เอตฺถ วุตฺโต เมสทฺโท ปุริมฺปเทสุปี โยเชตฺพุโพ สทฺทรา
เม พิชฺชํ ตโป เม วุญฺจิติ ฯ เตน กิ ทิเปติ ยถา พุราหฺมณฺ ตยา วปีเต
เขตฺเต สเจ วุญฺจิจิ อตฺถิ อิจฺเจตํ กุสฺลํ ฯ โน เจ อตฺถิ อุตฺกมฺปิ ตาว ทาตพฺพิ
โหติ ฯ ตถา มยา หิริอึเส ปญฺญาชฺชนฺจฺกเล มโนโยตฺเตน เอกาพฺพุเช กเต
วิริยพลีพฺพุเท โยเชตฺวา สติปาจเนน วิชฺฌิตฺวา อตฺตโน จิตฺตสนฺตฺตานเขตฺตมฺหิ
สทฺทราพิเช วปีเต วุญฺจิจิยา อภาโว นาม นตฺถิ อยมฺปน เม นิจฺจกัลลํ
อินฺทฺริยสํวรตโป วุญฺจิติ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 342

ปณฺดาติ กามาวจราทิเภทโต อเนกวิชา อธิ ปน สห วิปัสสนาย
 มคฺคปณฺดา อธิปฺเปตาฯ ยุกนงฺคฺลนฺติ ยุกฺคจ นงฺคฺลจ
 ยุกนงฺคฺลึฯ ยถา หิ พุราหุมนฺตฺส ยุกนงฺคฺลึ เอวํ ภควโต
 ทฺวิธาปิ วิปัสสนา ปณฺดา จ ตตฺถ ยถา ยุกํ อีสาย อุปนิสฺสยํ
 โหติ ปฺรโต จ อีสาทฺทฺธํ โหติ โยตฺตานํ นิสฺสยํ โหติ พลิตฺทฺทานํ
 เอกโต คมนํ ชาเรติ เอวํ ปณฺดาปิ หิริปฺมุขานํ ชมฺมานํ อุปนิสฺสยา
 โหติฯ ยถาห ปณฺดตฺตรา สพฺเพ กุสลา ชมฺมาติ จ ปณฺดา หิ เสฏฺฐา
 กุสลา วทฺนฺติ นกฺขตฺตราชาริว ตารกานนฺติ จฯ กุสลาณํ
 ชมฺมานํ ปุพฺพกมฺภูเจเน ปฺรโต จ โหติฯ ยถาห ลีลํ ลีริ จาปี สตฺถจ
 ชมฺโม อนุกฺตา อนฺวายิกา ปณฺดวโต ภวฺนฺติติฯ หิริวิปฺโยเคน อนฺุปฺตฺติโต
 ปน อีสาทฺทฺธา โหติฯ มโนสงฺขาตฺสฺส สมาริโยตฺตฺสฺส นิสฺสยปฺจจยโต โยตฺตานํ
 นิสฺสโย โหติฯ อจฺจารทฺธาติลินภาวปฺฐิเสชนโต วิริยพลิตฺทฺทานํ เอกโต คมนํ
 ชาเรติ ยถา จ นงฺคฺลํ ผลยฺตุตฺถํ กสฺนกาเล ปจฺวิฆนํ ภินฺทติ มฺูลสนฺदानกานิ
 ปทาเลติ เอวํ สติยฺตุตฺตา ปณฺดา วิปัสสนากาเล ชมฺมานํ สนฺตฺติสมฺมุหิจฺจารมฺมณฺณํ
 ภินฺทติ สพฺพกิเลสมฺูลสนฺदानกานิ ปทาเลติฯ สา จ โข โลกฺตฺตราว อิตฺรา
 ปน โลกิกายิ ลียาฯ เตนนาห ปณฺดา เม ยุกนงฺคฺลนฺติฯ

หิริยติ ปาปเกหิ ชมฺเมหิตี หิริฯ ตคฺคหณฺเนน ตาย

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะตถกถา หน้า 343

อวิปยุตต์ โอตตปปี คหิตเมว โหติ ฯ อีสาดิ ยุกนงฺคฺลสนฺธาริกา
 รุกฺขลญฺจि ฯ ยถา หิ พุราหฺมณฺสฺส อีสายุกนงฺคฺล ฐาเรติ เอวํ ภควโตปิ
 หิริ โลกียโลกุตฺตรปญฺญาสงฺฆาตํ ยุกนงฺคฺล ฐาเรติ หิริอภาโว ปญฺญา
 อภาวโต ฯ ยถา จ อีสายุกฺกิทฺถํ ยุกนงฺคฺล กิจฺจกรํ โหติ อจลํ อสติถิ
 เอวํ หิริปฏิพฺพฐาปิ ปญฺญา กิจฺจการี โหติ อจลา อสติลา อพฺโพภินฺณา
 อหิริเกน ฯ เตนาห หิริ อีสาดิ ฯ มฺนาตีติ มโน จิตฺตสฺเสตํ นามํ ฯ
 อิทฺ ปน มโนสีเสน ตํสมฺปยุตฺโต สมာธิ อธิปฺเปโต ฯ โยตฺตุนฺติ
 รชฺชุนฺนํ ฯ ตํ ติวริ อีสาย สห ยุกฺสฺส พนฺชนํ ยุกเนน สห พลิปฺพทฺทานํ
 พนฺชนํ สารถินา สห พลิปฺพทฺทานํ เอกาพนฺชนนฺติ ฯ ตตฺถ ยถา
 พุราหฺมณฺสฺส โยตฺตํ อีสายุกฺพลิปฺพทฺเต เอกาพฺพทฺเต กตฺวา สกฺกิจฺเจ ปฏฺธิปาเทติ
 เอวํ ภควโต สมာธิ สพฺเพว เต หิริปญฺญาวิริยชฺมเม เอการมฺมणे
 อวิกฺเขปสภาวเณ พนฺชิตฺวา สกฺกิจฺเจ ปฏฺธิปาเทติ ฯ เตนาห มโน โยตฺตุนฺติ ฯ
 จิรฺกตาทิมตฺถํ สรตีติ สติ ฯ ฆาเลตีติ ฆาโล ฯ ปาชนนฺติ เอเตนาติ ปาชนํ ฯ
 ตํ อิทฺ ปาจนนฺติ วุตฺตํ ฯ ปโตทฺสฺเสตํ นามํ ฯ ฆาโล จ ปาจนญฺจ ฆาลปาจนํ ฯ
 ยถา หิ พุราหฺมณฺสฺส ฆาลปาจนํ เอวํ ภควโต วิปฺสฺสนายุตฺตมา มกฺกยุตฺตา จ
 สติ ฯ ตตฺถ ยถา ฆาโล นงฺคฺลํ อนฺนรฺกฺขติ ปฺรูโต จสฺส กจฺจติ เอวํ สติ
 กุสลานํ ชมฺมานํ คติโย

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 344

สมเนวสมานา อารมมณเ ว อฏฺฐาปยมานา ปญฺญานงฺคลี รุกฺขติ ฯ
 เตเนเวสา สตารุกฺเขน เจตสา วิหฺรตีตฺติอาทิสฺสู วิย อารุกฺขาติ วุตฺตา ฯ
 อปฺปมฺุสฺสนวเสน จสฺสา ปฺุร โท โหติ ฯ สติปริจฺจเเต หิ ฌมฺเม
 ปญฺญา ปชานาติ โน ปมฺุญฺเชน ฯ ยถา จ ปาจนํ พฺลิตฺพทฺทานํ วิชฺฌนภยํ
 ทสฺเสนตํ สํสํทนํ น เทติ อฺุปฺปถกมฺนํ วาเรติ เอวํ สติ วิริยพฺลิตฺพทฺทานํ
 อปายภยํ ทสฺเสนตํ โกสชฺชสํสํทนํ น เทติ กามคฺุณสงฺขาเต อโจเร จาริ
 วาเรตฺวา กมฺมฏฺุจฺจเน นิโยเชนฺติ อฺุปฺปถกมฺนํ วาเรติ ฯ เตนนาห สติ เม
 ผาลปาจนนฺติ ฯ

กายคฺุตฺโตติ ตฺิวิเชน กายสุจฺริเตน คฺุตฺโต ฯ วิจฺจคฺุตฺโตติ จคฺุพฺพิเชน
 วิจฺจสุจฺริเตน คฺุตฺโต ฯ เอตฺตาวตฺตา จ ปาฏฺิโมกฺขสํวรสิลํ วุตฺตํ ฯ อหาเร อฺุทเร
 ยโตติ เอตฺถ อหาเรมฺุเขน สพฺพปจฺจยํ สงฺคหิตตฺตฺตา จคฺุพฺพิเชปี ปจฺจเย
 ยโต สํยโต นิรฺุปกฺกิเลโสติ อตฺถ โธ ฯ อิมินา อาชีวปาริสฺุทฺธิสิลํ วุตฺตํ ฯ อฺุทเร
 ยโตติ อฺุทเร ยโต สํยโต มิตฺโกชี อหาเร มตฺตคฺุณฺณฺติ วุตฺตํ โหติ ฯ อิมินา โภชเน
 มตฺตคฺุณฺณฺตามฺุเขน ปจฺจยปฏฺิเสวนสิลํ วุตฺตํ ฯ เตน กิ ทิเปติ ยถา ตฺุวํ พฺุราหฺมณ
 พิชํ วปีตฺวา สสฺสปริปาลนคฺุถํ กณฺณกฺุวตี วา รุกฺขวตี วา ปาการปริกฺุเขปี วา
 กโรสิ เตน เเต โคมหิสมิกคณฺา ปเวสํ อลภนฺตา สสฺสํ น วิลฺุมฺปนฺติ เอวํ
 มหนตํ สทฺุธาพิชํ วปีตฺวา นานปฺุปการกฺุสสฺสปริปาลนคฺุถํ

เล่มที่ 10 พุทธมัญชรตวณณา หน้า 345

กายวิจิตรอาหารคุดติมย์ ติวธิ์ ปริกุเขปี่ กโรมิ เตน เม

ราคาทือกุดสธมมโคมหีสมิคคณา ปเวสิ์ อลภนุตา นานปุปการกั

กุดสสสสิ์ น วิลุมปนุติติ์ ฯ

สจจึ กโรมิ นิททานนุติ์ เอตุถ ทูวิหาคาเรหิ อวิสิ์วาทนั สจจึ ฯ

นิททานนุติ์ เจทนั ลุนนั อุปปาณั ฯ กรณตุเถ เจตติ์ อุปโยคจัน เวทิตพพิ์ ฯ

อัย เหตุถ อตุโถ สจเจน กโรมิ นิททานนุติ์ ฯ อิทั วุตติ์ โหติ ยถา

ตุวั พาหิรี กสิ์ กตุวา สสสทุสทานัติณัน หตุเถน วา อสิเตน วา นิททานั

กโรสิ์ เอวั อหึป อชฎตติกั กสิ์ กตุวา กุดสสสทุสทานั วิสิ์วาทนติณัน

สจเจน นิททานั กโรมิ ฯ ยถากุตถาณั วา เอตุถ สจจุนติ์ เวทิตพพิ์ ฯ เตน

อตุตสยถาทีนั ตินัน นิททานั กโรมิติ์ ทสเสติ์ ฯ อถวา นิททานนุติ์ เจทกั

ลาวกั อุปปาณกนุติ์ อตุโถ ฯ ยถา ตุวั ทาสั วา กมมกรั วา นิททานั กโรสิ์

นิทเทหิ ตินันตี ตินัน เจทกั ลาวกั อุปปาณกั กโรสิ์ เอวมหึ สจจึ

กโรมิติ์ ทสเสติ์ อถวา สจจุนติ์ ทิฏฐิสจจึ ฯ ตมหึ นิททานั กโรมิ์ ฉินุทิตพพิ์

ลุนิตพพิ์ อุปปาณุตพพิ์ กโรมิติ์ ฯ อิติ์ อิมสสุ์ ทูวิสิ์ วิกปเปสิ์ อุปโยคเนวตุโถ

ยชชติ์ ฯ โสรจจึ เม ปโมจันนุติ์ เอตุถ ยนุติ์ กายิโก อวิติกุกโม วาจสิโก

อวิติกุกโมติ์ สีสเมว โสรจจุนติ์ วุตติ์ เนตติ์ อธิปเปตติ์ ฯ กายคุดโตติอาทินา

หิ์ ตั วุตตเมว ฯ อรหตุตผลั

๑ ม. กโรมิติ์ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 346

ปน อธิปเปต์ ฯ ตั หิ สุนุทเร นิพพานะ รตตดา โสรจจนุติ วุจติ ฯ
 ปโมจนนุติ โยควิสุสซุชนั ฯ อิทั วุคตัง โหติ ยถา ตว ปโมจนัง
 ปุนปี สายณเฬห วา ทุตติยทิวเส วา อนาคตสังวจุณเร วา โยเชตพพโต
 อปโปมจนเมว โหติ น มม เอวั ฯ น หิ มม อนุตตรา โมจนัง นาม อตุถิ ฯ
 อหัง หิ ทีปงกรทสพลกาลโต ปฏุจาย ปญญานงุคเล วิริยพลิตพทเท โยเชตวา
 กป্পสตสทสสาธิกานิ จตตาริ อสงเขยยานิ มหากสิ กสนุโต ตาว น มุณจึ ยาว
 น สมมาสมโพธิ อภิสมมุชฌิ ฯ ยทา จ เม สพพกัลลั เขเปตวา โพธิมุเล
 อปราชิตปลลงเก นิสินนุสส สพพคุณปริวาริ อรหตตผลัง อูทปาติ ตทา มยา
 ตัง สพพสุกกกปฏิปปสสทฐิยา ปมุตตัง น อิทานิ ปุน โยเชตพพัง ภวิสสตีติ ฯ
 เอตมตถัง สนธายาห โสรจจัน เม ปโมจนนุติ ฯ วิริยั เม ชุรโรชยุหนุติ เอตถ
 วิริยนุติ กายิกเจตสิโก วิริยารมโภ ฯ ชุรโรชยุหนุติ ชุราย โชรยุหัง ชุร
 วหนุตนุติ อตุโธ ฯ ยถา หิ พุราหุมนุสส ชุราย โชรยุหากกุกุคิตัง นงุคัง
 ภูมิฉนัง ภินุทติ มุลสนุตานกานิ จ ปทาเลติ เอวั ภควโต วิริยากกุกุคิตัง
 ปญญานงุคัง ยถาวุคตัง ฉนัง ภินุทติ กิเลสสนุตานกานิ จ ปทาเลติ ฯ
 เตนานห วิริยั เม ชุรโรชยุหนุติ ฯ อถวา ปุริมชุรราวหตตา
 ชุรา มุลชุรราวหตตา โชรยุหา ชุรา จ โชรยุหา จ ชุรโรชยุหา ฯ อิติ
 ยถา พุราหุมนุสส เอเกกสมิ

เล่มที่ 10 พุทธมัญญุตตวณณา หน้า 347

นงฺกเถ จตฺตพลิตฺตทปฺปเกทํ ชฺรโรชฺรยํ วนฺหนุตํ

อุปฺปนฺนุปฺปนฺนติณฺนตฺตมฺลมาตฺตยเจว สสฺสสมฺปตฺตติยจฺจ สาเชติ เอวํ ภควโต

จตฺตสมฺมปฺปชานวิริยเกทํ ชฺรโรชฺรยํ วนฺหนุตํ อุปฺปนฺนุปฺปนฺนํ อุกฺกสฺสมาตฺตยเจว

กฺกสฺสสมฺปตฺตติยจฺจ สาเชติ ฯ เตนาห วิริยํ เม ชฺรโรชฺรยหนฺติ ฯ

โยคกฺกเขมาธิวาทนฺนติ เอตฺถ โยเคหิ เขมตฺตา นิพฺพานํ โยคกฺกเขมํ นาม ฯ

ตํ อธิกฺกจฺจ วาหิยติ อภิมุขํ วา วาหิยตีติ อธิวาทนํ โยคกฺกเขมสฺส อธิวาทนํ

โยคกฺกเขมาธิวาทนํ ฯ อิถํ วุตฺตํ โหติ ยถา ตว ชฺรโรชฺรยํ ปฺรตฺตติมาทิสฺส

อณฺตรทิสฺสากิมุขํ วาหิยติ ตถา มม ชฺรโรชฺรยํ นิพฺพานากิมุขํ วาหิยตีติ ฯ เอวํ

วาหิยมานํ จ กจฺจติ อนิวตฺตนฺตํ ฯ ยถา ตว นงฺกถํ วนฺหนุตํ ชฺรโรชฺรยํ

เขตฺตโกฏี ปตฺวา ปฺนุ นีวตฺตติ เอวํ อนิวตฺตนฺตํ ทีปจฺจกรกาลโต ปญฺจาย

กจฺจเตว ฯ ยสฺมา วา เตนฺ เตน มกฺเคน ปหิณา กิเลสาน ปฺนุปฺปฺนํ ปหาตพฺพา

โหนติ ยถา ตว นงฺกเถน ฉินฺนนานิถินฺนานิ ปฺนุ อปฺรสุมี สมเย ฉินฺนทิตพฺพานิ

โหนติ ตสฺมาปี เอวํ ปจฺจมมกฺกวเสน ทิฏฺฐเจกฺกฺกเจ กิเลสํ ทฺตติยวเสน โอปาริเก

ตติยวเสน อณฺุสทฺทเต จตฺตถวเสน สพฺพกิเลสํ ปชฺชนฺตํ กจฺจติ อนิวตฺตนฺตํ ฯ

อถวา กจฺจติ อนิวตฺตนฺตํ นีวตฺตนฺรหิตํ หุตฺวา กจฺจตีติ อตฺถ โถ ฯ ตนฺติ ตํ

ชฺรโรชฺรยํ ฯ เอวเมตฺถ อตฺถ โถ เวทิตพฺโพ ฯ เอวํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 348

คจณตถจ ขตา ตว ฐรโรรยหํ น ตํ จานํ คจณติ ยตถ คนุตวา
 กสฺสโก อโสโก วิโรห หุตฺวา น โสจติ ฯ เอตํ ปน ตํ จานํ
 คจณติ ยตถ คนุตวา น โสจติ ฯ ยตถ สติปาจนน เอตํ วิริยฐร
 โรรยหํ โจเทนโต คนุตฺวา มาทีโส กสฺสโก อโสโก วิโรห หุตฺวา
 น โสจติ ตํ สพฺพโสภสฺสสมุคฺฆาตภูตํ นิพฺพานํ นาม อสงฺขตํ จานํ คจณติ ฯ
 อิมานิ นิคมนํ กโรนฺโต เอวเมสา กสฺสีติ คาถมาห ฯ ตสฺสายํ สงฺเขปตฺโต
 ยสฺส พฺราหฺมณฺ เอสา สทฺธาพีชา ตโปวฺภูจฺจียา อนุคฺคหิตา กสฺสีปี ปญฺณามยํ
 ยุกนฺจลลํ หิริมยลฺลจ อีสํ มโนมเยน โยตฺเตน เอกาพทฺธํ กตฺวา ปญฺณานนฺจเลน
 สติผาเล อาโกญฺเจตฺวา สติปาจนํ คเหตุวา กายวจฺจืออาหารคฺคตฺติยา โคเปตฺวา สจฺจํ
 นินฺททานํ กตฺวา โสจรจฺจปฺปโมจนํ วิริยฐรโรรยหํ โยคกฺเขมาภิมุขํ อนินฺวตฺตนฺตํ
 วาहनฺเตน กญฺจฺจา กสฺสี กมฺมปรีโยสานํ จตฺตฺพิริํ สามญฺณผลํ ปาปีตา ฯ सा
 โหติ อมตปฺผลาติ सा ऐसा कसिं अमत्तप्लला होति । अमत्तं वृज्जति निपुपानं
 निपुपानानिस्सा होत्तीति अत्तुโ । सा โข ปनेसा कसिं न ममेवकसฺस अมत्तप्लला
 होति अत्तुโ โย โกจि चत्तुติโย वा प्प्राहฺมणे वा वेस्सो वा सुत्तो वा
 कहुत्तो वा प्पत्तฺติโ वा अत्तं कसिं कसति सो स्सप्पोปิ अत्तं कसिं कसित्वा
 स्सप्पत्तฺติยา ปมฺจจत्तिติ ฯ ऐवं गक्वा प्प्राह्मणसस अरहतत्तनिग्घेन
 निपुपानप्रीयोसानं

เล่มที่ 10 พุทธสมุทตถวณณา หน้า 349

กตฺวา เทสนํ นิฏฺฐาเปสิ ฯ ตโต พุราหฺมโณ

คฺมภีรตฺถํ เทสนํ สุตฺวา มม กสิผลํ ภูณฺชิตฺวา ปุณฺทิวเสยว ฉาโต

โหติ อิมสฺส ปน กสิ อมตปฺผลา ตสฺส ผลํ ภูณฺชิตฺวา สพฺพทุกฺขา

ปมฺจจตีติ ญตฺวา ปสนฺโน ปสนฺนาการิ กโรนฺโต ภูณฺชตฺถ ภา

โศตโมติอาทิมาห ฯ ตํ สพฺพํ ตโต ปรณฺจ วุตฺตตฺถเมวาทิ ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺุติเย โอทเนน ปฺุเรตีติ อตฺตโน อตฺถาย สมฺปาทีเคน

สสุปฺพยฺชเนน โอทเนน ปฺุเรตฺวา อทาสิ ฯ ภควา กิร ปจฺจฺฐสมฺเม โลกํ

โวลเกนฺโตว ตํ พุราหฺมณํ ทิสฺวา ปาโตว สรีรปฺปฺชคฺคณํ กตฺวา กนฺชกฺฎฺฐิ

ปฺวสิตฺวา ทฺวาริ ปิชาย นิสินฺโน ตสฺส โภชนํ อุปสฺสิหฺริยมาณํ ทิสฺวา เอกโกว

ปตฺตํ อํสฺกุญฺเฏ ลกฺเขตฺวา กนฺชกฺฎฺฐิตฺวา นิกฺขมฺม นกรทฺวารเ ปตฺตํ นีหริตฺวา

อนฺโตนคฺริ ปฺวสิตฺวา ปฺปฺทฺวา ปภาณฺโต พุราหฺมณฺสฺส ทฺวาร โกณฺญเก อณฺุชาสิ ฯ

พุราหฺมโณ ภควนฺตํ ทิสฺวา อตฺตโน สชฺชิตํ โภชนํ อทาสิ ฯ ตํ สนฺหาเยตํ วุตฺตํ ฯ

ทฺุติยมฺปฺตี ทฺุติยทิวเสปี ฯ ตติยมฺปฺตี ตติยทิวเสปี ฯ ตานิ กิร ตีณิ ทิวสานิ

นิรนฺตฺริ พุราหฺมณฺสฺส ฆรทฺวาริ กจฺจณฺตสฺส ภควโต อนฺตรา โย โกจิ อณฺุชาย

ปตฺตํ คเหตฺถ สมตฺถิ นาม นานโหสิ มหาชนฺโณ โอลเกนฺโตว อณฺุชาสิ ฯ

เอตทโวจติ พุราหฺมโณ ตีณิ ทิวสานิ ปตฺตํ ปฺุเรตฺวา เทนฺโตปิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคเค หน้า 350

น สทฺธาย อทาสี ฆรทวาริ อคฺนตฺวา จิตฺตสฺส ปพฺพชิตฺตสฺส ภิกฺขามตฺตมฺปิ
อทตฺวา ญฺชตฺตี อฺปรามภฺยเณ อทาสี ฯ ททฺนฺโต จ เทว ทิวสฺยานิ ทตฺวา
ภิกฺขุจि อวตฺตวาว นินฺวตฺโต ฯ ภควาปิ ภิกฺขุจิ อวตฺตวาว ปกฺกนฺโต ฯ ตติยทิวเส ปน
อริวเสตฺถุ อสฺสโกนฺโต เอตฺถิ ปกฺกนฺตฺวาโกตีอาทิวจันฺ อโวจ ฯ ภควาปิ เอตฺถิ วจันฺ
นิจฺจาราปนตฺตเมว ยาว ตติยํ อคฺมาสี ฯ ตตฺถ ปกฺกนฺตฺวาโกตี รสฺสทฺทฺโธ ฯ

ปฺนปฺปฺนํ เจว วปนฺตฺติ พินฺนตฺติ สตฺถา พฺราหฺมณฺสฺส วจันฺ สุตฺวา
พฺราหฺมณฺสฺส ตฺวํ ตีณิ ทิวสฺยานิ ปินฺนทฺปาตํ ทตฺวา โอสกฺกสิ ปฺนปฺปฺนํ กาทพฺพา
นาม โลกสฺมี โสฬส ฆมฺมาติ วตฺวา เต ฆมฺเม ทสฺเสตฺถุ อิมํ ฆมฺมเทสนํ
อารภิ ฯ ตตฺถ ปฺนปฺปฺนํ เจว วปนฺตฺติ อิกฺสฺมี สสฺสวาเร วุตฺตํ ฯ อลเมตฺตวาทาติ
อโนสฺสกิตฺวา อปราปฺเรสุปี สสฺสวาเรสุ จ วปนฺตฺติเยว ฯ ปฺนปฺปฺนํ วสฺสตีติ น
เอกทิวสํ วสฺสตีวาทิ ญฺจติ ปฺนปฺปฺนํ ทิวเสสุปี ปฺนปฺปฺนํ สํวจฺนเรสุปี วสฺสตีเยว
เอวํ ชนปทา อิทฺธา โหนฺติ ฯ เอเตนฺนฺปาเยน สพฺพตฺถ อตฺถนโย เวทิตฺทฺโพ ฯ
ยาจกาติ อิมสฺมี ปเท สตฺถา เทสนากุสฺลตฺยา อตฺถนํปิ ปกฺกนฺตฺวา
ทสฺเสตฺติ ฯ ชีรณิกาคิ ชีรการกา (๓) โคโทหกา ฯ น หิ เต เอกวารเมว ถนํ
อญฺจนฺติ ปฺนปฺปฺนํ อญฺจนฺตา เชนฺํ ทฺหนฺตฺติ อตฺถโธ ฯ กิลมฺติ ผนฺทติ จาติ อโย
สคฺโต เตน

เล่มที่ 10 พุทธมัญญะตถวณณา หน้า 351

เตน อิริยาปถน กิลมติ เจว ฆนุทติ จ ๑ คพฺพนฺติ โสณสิงฺกาทาทีนํปี
ติรจฺจนคตานิ ติรจฺจนคตานิ กุจฺณี ๑ สีวถิกนฺติ สฺसानํ มตํ มตํ สตฺตํ ตตฺถ
ปฺนปฺนํ หรณฺตีติ อตฺโถ ๑ มคฺคณฺจ ลทฺธา อปฺนพฺกวายาติ อปฺนพฺกวาย มคฺโค
นาม นิพฺพานํ ตํ ลภิตฺวาติ อตฺโถ ๑ เอวํ วุตฺเตติ เอวํ ภควตา อนฺตรวีถียิ
จตฺวา ว โสฬส ปฺนปฺนุชฺมเม เทเสนฺเตน วุตฺเต ๑ เอตทโวจาติ
เทสนาปริโยसानเ ปสนฺโน สทฺธี ปฺตฺตทวารมิตฺตตฺวาติวคฺเคน ภควโต
ปาเท วนฺทิตฺวา เอตํ อภิกฺกนฺตํ โภจิตฺวาตีวจัน อโวจ ๑

ทฺติยํ ๑

ตฺติเย ๑ วาเตหีติ อุตฺรวาเตหิ ๑ ภควโต กิร ฉพฺพสฺसानิ ทฺกฺกรการิกํ
กโรนฺตสฺส ปสฺตปสฺตมคฺคยฺสาทีนํ อหารยโต ทฺพโกชเนน เจว ทฺกฺขเสยฺยาย จ
อุตฺรวาโต กุปฺปี อปรภาเค สมฺโพธิ ปฺตฺวา ปณฺธิโกชนํ ภุชฺชนตฺสสาปี
อนฺตรนฺตรา โส อปาโช อตฺตานํ ทสฺเสติเยว ๑ ตํ สนฺธาเยตํ วุตฺตํ ๑ อฺปฺญฺจาโก
โหตีติ ปจฺมโพธิยิ อนิพฺทฺรฺปฺญฺจกกาเล อฺปฺญฺจาโก โหติ ๑ ตสฺมี กิร กाले
สจฺจ อสีติมหาเถเรสุ อฺปฺญฺจาโก อภฺตปฺพุโพ นาม นตฺถิ ๑ นาคสุมฺโน อฺปฺวาโณ
สุนกฺขตฺโต จุนฺโท สมณฺฑเทโส สาคโต โพธิ เมจฺมิโยติ อิมเ ปน ปาลียิ
อากตฺปฺญฺจกา ๑ อิมสฺมี ปน กาลे อฺปฺวานตฺเถโร ปาโตว อฺญฺจาย ปรีเวณสมฺมุชฺชนํ
ทนฺตคฺกฺจทานํ นฺหาโนทกปฺริยาทนํ ปตฺตจิวริ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 352

คเหตฺวา อนุคฺคมนนฺติ สพุพฺ ภาควโต อุปฏฺจัน อกาสิ ฯ อุปสงฺกมิตฺติ
ปจฺมโพธิยฺ กิร วิสตีวสุสานิ นิทฺฐมฺ อรณฺณมโหสิ ภิภฺขุสงฺฆสฺส
อุทกตาปํปี น ภาควตา อนุลฺลวตํ ฯ โส จ พฺราหฺมโณ อุทฺธนปาฬิ
พฺนฺธาเปตฺวา มหาปาตีโย อุทฺธนํ อารोเปตฺวา อุณฺโหทกํ การเตวา
นุหานิยจฺจณฺณาทีหิ สทฺธิ ตํ วิภิกฺกนฺโต ชีวิตํ กปฺเปตี ฯ นุหายิตฺตฺกามา
ตตฺถ คนฺตฺวา มฺลํ ทตฺวา นุหายิตฺวา คนฺเชหิ วิลิมฺปีตฺวา มาลํ
ปีลนฺชิตฺวา ปกฺกมนฺติ ฯ ตสฺมา เถโร ตตฺถ อุปสงฺกมิ ฯ
กี ปตฺถยาโนตี กี อิจฺฉนฺโต ฯ กี เอสนฺติ กี กเวสนฺโต ฯ ปุชฺชิตฺ
ปุชฺชนฺยฺยานนฺติ อิทํ เถโร ทสฺพลสฺส วณฺณํ กเถตฺตฺมารภิ ฯ คิลานเกสชฺชตฺถํ คเตน
กิร คิลานสฺส วณฺโณ กเถตฺพุโพตี วตฺตเมตํ ฯ วณฺณํ หิ สุตฺวา มนฺุสฺสา
สทฺกจฺจํ เกสชฺชํ ทาทพุพฺ มณฺณนฺติ สປฺປายเกสชฺชํ ลทฺธคิลาโน จิປฺປเมว
วฏฺฐาติ ฯ กเถนฺเตน จ ฉานวิโมภฺขุสฺมาปตฺติมคฺคผลานิ อารพฺภ กเถตฺตํ น วฏฺฐติ ฯ
สีลฺวา ลชฺชํ กุกฺกจฺจโก พหุสฺสุโต อากมฺชโร วัसानุรภฺขโกตี เอวํ ปน
อากมฺนียປฺປิປิทำเยว กเถตฺตํ วฏฺฐติ ฯ ปุชฺชนฺยฺยานนฺติ อสีตฺติมหาเถรา สเทวเกน
โลเกน ปุชฺเชตฺพุพาตี ปุชฺชนฺยฺยา ฯ เตเยว สทฺกาทพุพาตี สทฺกเรยฺยา ฯ เตสํเยว
อปฺปจิตฺติ กตฺตพุพาตี อปฺปจिनฺยฺยา ฯ ภาควา เตสํ ปุชฺชิตฺ สทฺกโต อปฺปจิตฺ จ
อิจฺฉสฺส ตํ คฺคณํ ปกาเสนฺโต เถโร เอวมาห ฯ หาดเวตี หริตฺตํ ฯ

เล่มที่ 10 พุทธมัญชรตวณณา หน้า 353

ฌณตสฺส ปุณฺณติ มหนฺตํ นิจฺจาริกํ กุพฺปิณฺท์ ๗ โส กิร กิ
 สมณสฺส โคตมสฺส อผาสฺกนฺติ ปุจฺฉิตฺวา อูทรวาโตติ สุตฺวา เตนหิ
 มยเมตฺถ เกสขฺชฺ ฆานาม อิตฺโต โถเกน อูทเกน อิมํ ฌณฺตี อาโลเพตฺวา
 นฺหฺนปริโยสานเณ ปาตุํ เทถ อิตฺติ อุนฺโหทเกน พหิ ปรีเสโท ภวิสฺสตี อิมินา
 อนฺโตนฺติ เอวํ สมณสฺส โคตมสฺส ผาสฺกํ ภวิสฺสตีตี วตฺวา เณสฺส ปตฺเต
 ปกฺขิปปิตฺวา อทาสิ ๗ อฺปสงฺกมิตฺติ ตสฺมี กิร อาพาเช ปฏฺธิปฺปสฺสทฺเต เทวหิเตน
 ตถาคตสฺส เกสขฺชฺ ทินฺนํ เตนเว โรโค วุปฺสนฺโต อโห ทานํ ปรมทานํ
 พุราหฺมณสฺสชาติ กถา วิตุถาริตา ฆาตา ๗ ตํ สุตฺวา กิตฺติกาโม พุราหฺมโณ
 เอตฺตเกนปี ตาว เม อัย กิตฺติสทฺโท อพฺภุคฺคโตติ โสมนสฺสฆาโต
 อตฺตนา กตภาวํ ฆานาเปตฺกามา ตาวเทว ทสฺพล วิสฺสาสิ อาปฺชฺชิตฺวา
 อฺปสงฺกมิ ๗ ทชฺชาติ ทเทยฺย ๗ กถํ หิ ยชฺมานสฺสชาติ เกน การเณน ยชฺนตฺสฺส ๗
 อิชฺฉตีตี สมิชฺฉตี มหฺปฺพลโ โหติ ๗ โยเวตีติ โย อเวทิจฺฉณาสิ วิทิตฺติ
 ปากฺกวมกาสิ โยเวตีตีปี ปาโจ โย อเวตี ฆานาตีตี อตฺโต ๗ ปสฺสตีตี
 ทิพฺพกฺขณฺนา ปสฺสตี ๗ ฆาติกฺขณฺนติ อรหฺตํ ๗ อภินฺญา โวลีโตติ ฆานิตฺวา
 โวลีโต โวลานํ กตกิจฺจํ ปตฺโต ๗ เอวํ หิ ยชฺมานสฺสชาติ อิมินา ฆินฺนสเว
 ยชฺนากาเรณ ยชฺนตฺสฺส ๗

ตติยํ ๗

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคเค หน้า 354

จตุตถะ ฐโฆ ฐขปาปุโรหิตี ฐณโณ ฐณณปาปุโรหิตี ๑ อุปสงกมิตติ
 กสฺมา อุปสงกมิ ตสฺส กิร ฆเร อฏฺฐสทฺทสฺสทฺธนี อโหสิ ๑ โส จตฺถนํ
 ปุตุตฺถานํ อวาทํ กตฺวา จตฺตารี สทฺทสฺสานิ อทาสิ ๑ อตฺถสฺส พฺรหฺมณิยา กาลกตฺยา
 ปุตุตฺตา สมฺมุนฺตยีสฺสุ สเจ อณฺณํ พฺรหฺมณิ อานตฺสฺสติ ตสฺสา กุจฺฉิยํ นิพฺพตฺถานํ
 วเสน กุํ ภิขฺชิสฺสติ ๑ หนฺท นํ มยํ สงฺกณฺหามาติ ๑ เต จตฺตารโปิ ปณฺเฑหิ
 ฆาสจฺฆาทฺนาทฺหิ อุปฺภูจฺฆนฺตา หตฺถปาทสมฺพาทฺนาทฺหิ กโรนฺตา สงฺกณฺหิตฺวา
 เอกทิวสํ ทิวา นิทฺททายิตฺวา วุจฺฉิตฺสฺส หตฺถปาเท สมฺพาทฺนาทฺนา ปาฏฺเฑกํ
 ฆราวาสเ อาทินํ วตฺวา มยํ ตฺเมห อิมินา นิหาเรณ ยาวชิวํ อุปฺภูจฺหิตฺสฺสาม
 เสสทฺธนฺมปิ โน เทถาติ ยาจิสฺสุ ๑ พฺรหฺมโณ ปฺน เอเกกสฺส สทฺทสฺสํ
 สทฺทสฺสํ ทตฺวา อตฺถโน นีวตฺถปารฺปนฺมตฺตํ จเปตฺวา สพฺพํ อุปฺโกคปริโกคํ
 จตฺตารโ โกฏฺฐาเส กตฺวา นิยฺยาเทสิ ๑ ตํ ฆเรจฺปะตฺโต กติปาหํ อุปฺภูจฺหิ ๑
 อถ นํ เอกทิวสํ นฺหาตฺวา อากจฺฉนฺตํ ทฺวารโกฏฺฐเก จตฺวา สฺนฺหา
 เอวมาห กิณฺตยา ฆเรจฺปะตฺตสฺส สตํ วา สทฺทสฺสํ วา อติเรกํ ทินฺนมนฺตฺติ นนฺ
 สพฺเพสํ เทว เทว สทฺทสฺสฺสานิ ทินฺนานิ ก็ เสสปุตุตฺถานํ ฆเรจฺปะตฺตํ น
 ฆานาสิตฺติ ๑ โส วินสฺส วสฺสิตฺติ ๑ กุจฺฉิตฺวา อณฺณสฺส ฆริ อคฺมาสิ ตโตปิ
 กติปาหจฺเจเนน อิมินาว อุปฺปาเยน ปลาปิโต อณฺณสฺสาติ เอว

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 355

เอกมเรปี ปเวสน์ อลภมาโน ปณฺทรวงคปพพชฺช ปพพชิตฺวา ภิกฺขาย
 จรฺนุโต กาลานํ อจฺเจน ชราชินฺโณ ทพฺโภชนทกฺขเสยฺยาหิ มิลาตสรีโร
 ภิกฺขาจารโต อากมฺม ปิจกาย นิปนฺโน นิตฺถํ โอกกมิตฺวา วุฏฺฐาย
 นิสินฺโน อุตฺตานํ โอลเกตฺวา ปุตฺเตสุ ปติฏฺฐํ อปสฺสนฺโต จินฺเตสิ
 สมฺโณ กิร โคตโม อพฺภากุฏฺโถ อุตฺตานมฺโข สุขสมฺภาโส
 ปฏฺฐิสนฺถารกฺสโล สกฺกา สมณฺโณ โคตมํ อุปสงฺกมิตฺวา ปฏฺฐิสนฺถารํ ลกฺขิตฺวา
 นิवासนปารุปนํ สนฺจเปตฺวา ภิกฺขาภาชนมาทาย เยน ภควา
 เตนฺอุปสงฺกมิ ฯ

ทาทริ สํปุจฺจ ฆรฺา นิกฺขามาเนตฺติ สพฺพํ มม สนฺตํ กเหตุวา มยฺหํ
 นิตฺชนภาวํ ฌตฺวา อุตฺตโน ภริยาหิ สทฺธิ มนฺตยิตฺวา มํ ฆรฺา นิกฺกทฺฆนฺติ ฯ
 นนฺทิสฺสนฺติ นนฺทิสฺชาโต ตฺถุโจ ปโมทิตฺวา อโหสิ ฯ ภวมิจฺฉิสฺสนฺติ วุฑฺฒิ
 ปตฺถยิ ฯ สาว วาเรนฺติ สฺวกรฺนฺติ ยถา สฺนขา วคฺควคฺคา หุตฺวา กฺสฺสนฺตา
 สฺวกรฺ วาเทนฺติ ปฺนปฺปฺนํ มหารวํ วาเทนฺติ เอวํ ทาทริ สทฺธิ มํ พหุ
 วตฺวา วิรวนฺตํ ปลาเปเนตฺติ อตฺถโธ ฯ อสนฺตาคิ อสฺปฺปริสา ฯ ฆมฺมาติ
 ลามกา ฯ ภาสเรติ ภาสฺนฺติ ฯ ปุตฺตรฺฐเปนาติ ปุตฺตเวเสน ฯ วโยคฺคณฺติ
 ตโย วเย คตฺ อตฺถกฺกนฺตํ ปจฺฉิมวเย จิตฺ มํ ฯ ชนฺตฺติติ ปฺริจฺชนฺติ ฯ
 นิตฺถโณคฺติ นิตฺถปฺริโณคฺติ ฯ ขาทนา อปฺนียตฺติ อสฺโส หิ ยาวเทว ตฺรโณ
 โหติ ชวสมฺปนฺโน

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคเค หน้า 356

ดาวสุส นานารส ขาหน้ ททนต์ ชินณั นินุโกคั ตโต อปเนนติ
 อนุตมเวย ตั วตุต น ลภติ คาวีหิ สทฐิ อฏวีย สุกขติณานิ
 ขาทนต์ จรติ ๑ ยถา โส อสุโส เอว ชินณกาลเอ วิตุตตสพพชนตดา
 นินุโกคั มาทิสอปิ พาลานั ปิตา เถโร ปราคาระสุ ภิกขติ ๑
 ยณเจติ นิปาโต ๑ อิหิ วตุต โหติ เย มม ปุตตา อนสุสวา
 อปปติสุสา อวสวตุติโน เตหิ ทณโทว กิร เสยโย สุนทรตโรติ ๑
 อิทานิสส เสยยกาวุ ทสเสตุ จณทมปิ โคณนติอาทิ วตุต ๑
 ปุเร โหติติ อคคโต โหติ ตั ปุโรโต กตวา กนตุ สุกโข โหติติ
 อตุโถ ๑ คารเมตติติ อุกกั โอตรณกาลเอ คมภิเร อุกเก ปติฏจึ ลภติ ๑
 ปริยาปณิตวาติ อุกกณหิตวา วาจุกกตา กตวา ๑ สนนินินเนสูติ ตถารูเป
 พุราหุณณัน สมากมทิวเส สพพาลงการปฏิมณขิตเตสุ ปุตเตสุ ตั สภั โอกาเหตุวา
 พุราหุณณัน มชฺเฒ มหารเห อาสเน นินินเนสุ ๑ อภาสิติ อัย เม กาโลติ
 สภามชฺฉั ปวิสิตวา หตุถิ อุกขิปิตวา โภ อหิ ตุมหากั คาธา ภาสิตุกาโม
 ภาสิเต สุมิสสุถาติ ภาส ภาส พุราหุณณ สุโณมาติ วตุโต จิตโกว อภาสิ ๑
 เตน จ สมเยน มนุสสานัน วตุต โหติ โย มาตาปิตูนั สนตกั ขาทนต์
 มาตาปิตโร น โปเสติ โส มาเรตพุโพติ ๑ ตสฺมาเต พุราหุณณปุตตา ปิตู
 ปาเทสุ นิปิตวา ชีวิต โน ตาต เทหิติ ยาจิสฺ ๑ โส ปิตุหทยานัน

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคณา หน้า 357

ปุตตานัน มุทุตา มา เม โภ พาลเก วินาสยิตถ โปสิสสนนติ
มนติ อาห ฯ

อดสส ปุตเต มนุสสา อาหิสฺส สเจ โภ อชฺช ปญฺจาย ปิตริ น
สมมา ปญฺชคฺคิสฺสธ ฆาเตสฺสาม โวติ ฯ เต ภิตา ฆริ เนตฺวา ปญฺชคฺคิสฺส ฯ ตํ
ทสฺเสตฺถ อดโข นํ พุราหุมนมหาสาณนติอาทิ วุตฺตํ ฯ ตตฺถ เนตฺวาติ ปิเ
นีสีทาเปตฺวา สยํ อุกฺขิปิตฺวา นยีสฺส ฯ นุหาเปตฺวาติ สริริ เตเลน อพฺภณฺชิตฺวา
อพฺพญฺเฐตฺวา กนฺธจฺจนฺณาทีหิ นุหาเปตฺวํ ฯ พุราหุมนโยปิ ปกโกสาเปตฺวา อชฺช
ปญฺจาย อมฺหากํ ปิตริ สมมา ปญฺชคฺคธ สเจ ปมาทํ อาปชฺชิสฺสธ ฆรโต โว
นิกกทฺถิสฺสามาติ วตฺวา ปณฺธิโกชนํ โภเชตฺถ ฯ พุราหุมน โส โภชนนฺจ
สฺวเสยฺยนฺจ อากมฺม กติปาหํเยว สลฺยชาตพโล ปิณฺธินฺทริโย อตฺตภาวํ
โอโลเกตฺวา อยํ เม สมฺปตฺติ สมณฺโณ โภตมํ นิสฺสาย
ลทฺธาติ ปณฺณาการํ อาทาย ภควโต สนฺติกํ อคมาสิ ฯ ตํ ทสฺเสตฺถ อดโข
โสติอาทิ วุตฺตํ ฯ ตตฺถ เอตทโวจาทิ ทสฺสยฺกํ ปาทมฺเเล จเปตฺวา เอตํ อโวจ ฯ
สธมฺคมนาวิสาเนวาปิ ภควนฺตํ เอวมาห โภ โภตม มยฺหํ ปุตเตหิ จตฺตาริ
ฐวภตฺตานิ ทินฺนนานิ ตโต อหํ เทว ตมฺหากํ ทมฺมิ เทว สยํ
ปริภฺวชิสฺสามิติ ฯ กลฺยาณํ พุราหุมน ปาญฺเยกกํ ปน มา นียฺยาเทหิ อมฺหากํ
รฺจจนฺนฺจานเมว คมฺิสฺสามาติ ฯ เอวํ โภติ โข พุราหุมน ภควนฺตํ

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สภาถาวคฤเค หน้า 358

วณฺฑิตฺวา ฆริ คณฺฑวา ปุตฺเต อามนฺเตสิ ตาตา สมฺโณ โคตฺโม มยฺหิ สหาโย
ตสฺส เม เทว ชฺวภคฺตานิ ทินฺนานิ ตฺเมห ตสฺมี สมฺปุตฺเต มา ปมชฺชถาติ ฯ
สาธฺ ตาตาติ ฯ ปุณฺทิวเส ภควา ปุพฺพณฺหสมเย ปตฺตจิวรมาทาย
เชฏฺฐปุตฺตสฺส นิเวสนทวาริ คโต ฯ โส สตฺถาริ ทิสฺวาว หตฺถโต
ปตฺตํ คเหตุวา ฆริ ปเวเสตฺวา มหารเห ปลฺลงฺเก นิสฺสีทาเปตฺวา
ปณฺธิตโกชนมทาสิ ฯ สตฺถา ปุณฺทิวเส อิตฺรสฺส ปุณฺทิวเส อิตฺรสฺสาติ
ปฏฺฐิปาฎิยา สพฺเพสิ ฆรานิ อคฺมาสิ ฯ สพฺเพ เตว สกฺกาโร อํกิสฺส ฯ
 อถกทิวสิ เชฏฺฐปุตฺตสฺส ฆเร มงฺคฺลํ ปจฺจุปฏฺฐิจิตฺติ ฯ โส ปิตฺริ อหา
 ตาต กสฺส มงฺคฺลํ เทมาติ ฯ อเมห กิ อญฺณํ น ชานาม นนฺ สมฺโณ
 โคตฺโม มยฺหิ สหาโยติ ฯ เตนฺหิ ตฺเมห ปญฺจหิ ภิกฺขุสฺเตหิ สทฺธิ สฺวาตฺนายน
 สมณฺสิ โคตฺมํ นิมนฺเตถาติ ฯ พฺราหฺมโณ ตถา อกาสิ ฯ ภควา อธิวาเสตฺวา
 ปุณฺทิวเส ภิกฺขุสงฺฆปริวฺโต ตสฺส เกหทชฺวาริ อคฺมาสิ ฯ โส หริตฺตฺพลิตฺตํ
 สพฺพาลงฺการปฏฺฐิมณฺฑิตฺติ เกหิ สตฺถาริ ปเวเสตฺวา พุทฺธปฺปมฺขิ ภิกฺขุสงฺฆํ
 ปญฺจตฺตาสเนสฺสุ นิสฺสีทาเปตฺวา อปฺโปทกปายาสญฺเจว ขชฺชกวิกฺคิณฺจ
 อทาสิ ฯ อถ อนฺตรากตฺตสฺมีเยว พฺราหฺมณฺสฺส จตฺตาโรปี
 ปุตฺตา สตฺถุ สนฺติเก นิสฺสีทิตฺวา อหิสฺส โภ โคตฺม มยฺ อมฺหากํ ปิตฺริ
 ปฏฺฐิขคฺคาม นปฺปมชฺชาม

เล่มที่ 10 พุทธมัญชรคัมภีร์ หน้า 359

ปัสสธส อุตตภาวนุติ ฯ สตุถา กลุยาณั โว กติ มาตาปีตุโปสนั
นาม โปราณกปณฺฑิตานั อัจฉินเมวาติ วตุวา นาคราชชาตกั นาม
กเถตุวา จตุตารี สจฺจานิ ทีเปตุวา ฐมฺมึ เทเสสิ ฯ เทสนาปริโยसानะ
พุราหุมโณ สทฺธิ จตุหิ จ ปุตุเตหิ จตุหิ จ สุนหาหิ เทสนานุสาเรน
ณานั เปเสตุวา โสตาปตุตฺพิเล ปติภูจฺจิตโต ฯ ตโต ปุญฺจาย สตุถา
น สพุพกาถึ เตสิ เกหึ อคมาสิตี ฯ

จตุตถึ ฯ

ปญฺจเม ฯ มานตุถุโหติ วาตกริตภสฺตวา วิย มาเนน ถุโหติ ฯ
อาจริยณฺติ สิปปุคฺคกณฺธกาเถ อาจริโย อนภิวาเทนตฺสฺส สิปปึ น เทติ อญฺญสมฺมึ
ปน กาเถ ตั อนภิวาเทติ อตุถิภาวึปฺสฺส น ชานาติ ฯ นายั สมโนติ เอวั
กิริสฺส อโหสิ ยสฺมา อัย สมโน มาทิสะ ชาตีสมฺปนฺเน พุราหุมเณ
สมฺปตุเต ปุญฺสณฺธารมตุตฺปิ น กโรติ ตสฺมา น กิณฺจ ชานาตีติ ฯ
อพุฏฺฐจิตฺตชาตาทิ อภูตปุพฺพาย ภูตาย ตุญฺจिया สมฺนุนาคตา ฯ เกสุ
จสฺสาติ เกสุ ภเวยฺย ฯ กยฺสฺสาติ เก อสฺส ปุคฺคลสฺส ฯ อปฺจิตา อสฺสุติ อปฺจิติ
ทสฺเสตุ ยุตฺตา ภเวยฺย ฯ อรหนฺเตติ อิมาย คาถาย เทสนากุสฺลตุตา อตุตานั
อนฺโต กตุวา ปุชฺเนยฺยึ ทสฺเสติ ฯ

ปญฺจมึ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สภาถาวคเค หน้า 360

ฉฏฺฐเจ สฬฺหํ เสดนฺติ วุตฺเต สฬฺหํ กณฺหนฺติอาทินา นเยน ปจฺจนิกํ
กโรนฺตสฺเสวสฺส สาคํ สฺขํ โหตีติ ปจฺจนิกสาคโต ฯ โย จ วินเยย
สارมฺภนฺติ โย igrณฺตฺตริยตฺกขณฺํ สारมฺภํ วินเตวา สฺฆาตีติ อตฺโถ ฯ

ฉฏฺฐจํ ฯ

สตฺตเม ฯ นวกมฺมิกภารทฺวาไซติ โส igr อรณฺเณ รุกฺขํ ฉินฺทาเปตฺวา
ตตฺถเว ปาสาทฺกฺฎาการาทีนํ โยเชตฺวา นครํ อahrtฺวา วิกฺกิตฺวา อิติ นวกมฺมํ
นิตฺสาย ชีวตีติ นวกมฺมิโก โคตฺเตน ภารทฺวาไซติ นวกมฺมิกภารทฺวาไซ ฯ
ทิสฺวานสฺส เอตทโหตีติ ฉพฺพณฺณรสมฺมโโย วิสฺสชฺเชตฺวา นิสฺนุณฺํ ภกฺวนฺตํ ทิสฺวาน
อสฺส เอตํ อโหสิ ฯ วนสมฺมินฺติ อิมสมฺมํ วรรณฺเต ฯ อฺจฺฉินฺนฺมฺลํ เม วรรณฺติ มยฺหํ
กิลฺลสวณฺํ อฺจฺฉินฺนฺมฺลํ ฯ นิลฺปนโถติ นิกฺกิลฺลสวโน ฯ เอโก รเมติ เอกโกว
อภีรมามิ ฯ อรตี วิปฺปหายาติ ปนฺตเสนาสเนสฺสเยว เสวนาย (๑) ภาวนาย จ
อฺจฺฉินฺนฺมฺลํ ชหิตฺวา ฯ

สตฺตมํ ฯ

อฏฺฐเม ฯ อนฺเตวาสิกาทิ เวยฺยาวจฺจํ กตฺวา สิปฺปํ อฺจฺฉินฺนฺมฺลํ
ธมฺมนฺเตวาสิกา ฯ นิสฺนุณฺนฺติ ฉพฺพณฺณรสมฺมโโย วิสฺสชฺเชตฺวา นิสฺนุณฺํ ฯ
คมฺภีรฺรูเปติ คมฺภีรฺรสภาพเว ฯ พหุภเวติ

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคูตวณนา หน้า 361

ตตฺรภูทกสวัญญาณกาวิญญาณกเถรวะหิ พหุเถรวะ ๗ วิคาหิยาติ
อนุปวีสิตฺวา ๗ อนินฺชมาเนนาติอาทีนึ กายวิเสสนานึ
เอวรุเปน กายนาติ อตุโธ ๗ สุจากรูปี วตาคิ อติสุนฺทรํ วต
ณานํ ฌายสีติ วตติ ๗ วนวสฺสึโต มุนีติ วนํ อวสฺสึโต พุทฺธมุนี ๗
อิทฺนุติ อิทํ ตุมฺหากํ เอว วนะ นิสินฺนการณํ มยฺหํ อจฺเจรรูปี
ปฏฺฐิภาติ ๗ ปีติมนฺติ ตฺถุจฺจิตฺโต ๗ วนะ วนเสติ วนมฺหิ วสิ ๗
มญฺญามหนฺติ มญฺญามิ อหํ ๗ โลกาธิปตีสหพฺยตฺนุติ โลกาธิปตีสส
มหาพุทฺธมฺโน สหภาวํ ๗ อากงฺขมาโนติ อิจฺจมาโน ๗ ติทิวํ อนุตฺตรนฺติ อิทํ
พุทฺธมฺโลกเมว สนฺชายาห ๗ กสฺมา ภาวํ วิชนมรณฺมสฺสึโตติ อหํ ตาว พุทฺธมฺโลกํ
อากงฺขมาโนติ มญฺญามิ ๗ ยทิ เอวํ โหติ อถ เม อจฺจิกฺข กสฺมา ภาวนฺติ
ปฺจุจฺจติ ๗ พุทฺธมฺปตฺติยาติ เสฏฺฐปฺปตฺติยา ๗ อิธ อิทํ ตโป กสฺมา กโรสีติ
อปฺเรนปี อากาเรน ปฺจุจฺจติ ๗ กงฺขาติ ตณฺหา ๗ อภินนฺทนาติ
อภินนฺทนฺวเสน ตณฺหาปี วุตฺตา ๗ อนุทฺตาสูติ อนุทฺตาเวสุ
อารมฺมณฺสุ ๗ ปฺจุจฺจติ นานปฺปการา ตณฺหา เสสฺกิลฺลา วา ๗
สทา สิตาคิ นิจฺจกาลํ วนเส อวสฺสึตา ๗ อญฺญาณมฺมูลปฺปภาวติ อวิชฺชามฺูลา
หุตฺวา ชาตา ๗ ปชปฺปีตาคิ ตณฺหา จ อิทฺมฺปิ มยฺหํ อิทฺมฺปิ มยฺหฺนฺติ
ปชปฺปาปนฺวเสน ปชปฺปีตา นามาคิ วุตฺตา ๗ สพุพฺพามยา
พฺยนฺตีกตาคิ สพุพฺพ ตณฺหา มยา อคฺคมกฺเคน วิคตฺนฺตา นินฺนฺตา กตา ๗

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนียา สภาวาคูเค หน้า 362

สมุทิกาทิ สหุธิ อณวมุเลน ๑ อนุปโยติ อนุปคมโน ๑ สหุเพสุ
ชมเมสุ วิสุททสโนติ อิมินา สหุพญญตถาณั ทิเปติ ๑
สมโพธิมนุตฺตรนุติ อรหตฺตํ สนุชยาห ๑ สิวนุติ เสฏฺฐิ ๑
ฌายามีติ ทวีหิ ฌาเนหิ ฌายามี ๑ วิสาร โทติ วิคตสารชฺไซ ๑

อฏฺฐมํ ๑

นวม เปจฺจาทิ อิตฺ ปฏิกฺคนตฺวา ๑

นวมํ ๑

ทสม อีธาติ อิมสฺมีเยว ภิกฺขุภาเว ๑ วิสฺสํ ฌมฺมนุติ ทฺกฺคนุชฺ
อกุสลํ ฌมฺมํ ๑ ปวาเหตุวาทิ อคฺคมกฺเคน ชหิตฺวา ๑ สงฺขายาติ ฌาเนน ๑
ส เว ภิกฺขุติ วุจฺจตีติ โส เว ภินฺนภิเสตฺตฺตา ภิกฺขุ นาม วุจฺจติ ๑

ทสมํ ๑

เอกาทสม เปจฺเจตีติ อิจฺจติ ปตฺเถติ ๑ สาธุ ภาเนเตติ อายาจมาโน
อาห ๑ เทรสฺส กิเรส คิหิสหาโย ตสฺมา เถโร อัย วราโก มํ สหายิ
ลภิตฺวาปี มิจฺจนาทิกฺกุจฺจํ คเหตุวา มา อปายปุรโก อโหสีติ อายาจติ ๑ อปีเจส
มหาปริวโร ตสฺมี ปสนฺเน ปญฺจ กุสฺตทานิ สาสนํ อนุวตฺตติสฺสนุตีติ
มญฺญมาโนปี อายาจติ ๑ อตฺถวสนุติ อตฺถานิสฺสํ อตฺถการณํ ๑ ปาปนุติ
ปาณาติปาตาทิกุสลํ ๑ ปวาเหมมีติ คลปฺปมาณํ อุกทํ โอตฺริตฺวา ปวาเหมมี
ปลาเปมี ๑ ฌมฺโมติ คาทา วุตฺตตฺถาว ๑

เอกาทสมํ ๑

เล่มที่ 10 พุทธมัญจาคีรี หน้า 363

ทวารวดี โขมพุทธนามมาติ โขมพุทธนาม อุตุนุตตา เอว
ลทูนามิ ๑ สภานุติ สาลายิ ๑ ศุสยตีติ ศุสิตานิ มุญจติ วสุตติ ๑ สตุถา กิร
ติ สภิ อุปสงกมิตุกาโม มยิ เอวเมว อุปสงกมนเต อพาสุกชาตุกั โหติ เอกิ
การณิ ปฏิจจ อุปสงกมิตุสสามิติ อธิฏฐานวเสน วุญจติ อุปปาเทสิ ๑ สภามมุนติ
สุขนิสินเน กิร อสยจาเลตวา เอกปสเสน ปวิสัน เตสั สภามโม นาม น
มหาชนิ จาเลตวา อชุกเมว ปวิสัน ๑ ภควา จ อชุกเมว คจจติ ๑ เตน เต
กุปิตา ภควนติ หีเพนตา เก จ มุณฑกา สมณกา เก จ สภามมัม
ชานิสุนตีติ อาหิสุ ๑ สนโตติ ปณทิตา สปริสา ๑ ปหายติ เอเต รากาพโย
ชหิตวา รากาทีวินยาย รมัม ภณนติ ตสุมเต สนโต นามาติ ๑

ทวารวดี ๑ อุปาสกวกุโค ทูติโย ๑

อติ พุทธมัญจาคีรีคัมภีร์ นิกคิตา ๑

วงศ์สยัตตวณณา

วงศ์สยัตตสฺส ปจเม อคฺคาพเว เจตฺติเยติ อาพวีย อคฺคเจตฺติเย ฯ
อนุปฺปนฺเน พุทฺเธ อคฺคาพวโคตมกาทีนึ ยกฺขนาคาทีนึ ภวานานิ อนเณกานิ
เจตฺยานิ อเหตุํ ฯ อุปฺปนฺเน พุทฺเธ ตานิ อปนตฺวา มนุสฺสา วิหารเร กรีสุ ฯ
เตสํ ตานเว นามานิ ชาตานิ ฯ นิโครธกปฺเปนาติ นิโครธรฺกฺขมฺมุเลสุ วาสินา
กปฺปตฺเถเรน ฯ โอหิยฺยโกติ โอหีนโก ฯ วิหารปาโลติ โส กิร ตทา อวสุสิโก
โหติ ปตฺตจิวรคฺคหณฺเ อโกวิทฺโท ฯ อถ นํ เถรา ภิกฺขุ อาวุโส อิมานิ
ฉตฺตฺปาหนกตฺตรยญฺจิทฺตานิ โอลเณนฺโต นิสิตฺทาติ วิหารรฺกฺขิกํ กตฺวา ปิณฺฑาย
ปวิสิสุ ฯ เตน วุตฺตํ วิหารปาโลติ ฯ สมลฺงกริตฺวาติ อตฺตโน วิภวานฺรูเป
อลงฺกาเรน อลงฺกริตฺวา ฯ จิตฺตํ อนุทฺธฺเสตฺติติ กุสลจิตฺตํ ฐเสติ (๑) วินาสฺติ ฯ ตํ
กุเตตฺถ ลพฺภาติ เอตฺสฺมี ราเค อุปฺปนฺเน ตํ การณํ กุโต ลพฺภา ฯ ยํ เม
ปเรติ (๒) เยน เม การณฺน อนฺนํ ปุคฺคโล วา ฆมฺโม วา อนภฺริตี วิโนเทตฺวา
อิทาเนว อภฺริตี อุปฺปาเทยฺย อาจรียฺปฺชฌายาปิ มํ วิหารเ โอหาย คตา ฯ

อการสฺมาติ อการโต นิภฺขนฺตํ ฯ อนการียนฺติ ปพฺพชฺชํ อุปคตฺนฺติ อตฺถโก ฯ
กณฺหโตติ กณฺหปฺกฺขโต มารปฺกฺขโต อาธาวนฺติ ฯ อคฺคปฺตฺตาติ อคฺคตฺตานํ ปฺตฺตา
มเหสฺกฺขราชฺงกฺกฺคา(๓) ฯ ทพฺพหฺมมฺโนติ ทพฺพหฺมฺโน อุตฺตมปฺปมาณํ อาจรียชฺนํ

ธารยมนา ฯ สหสฺสํ อปลาอินนุติ เย เต สมนฺตา สเรหิ ปริกิเรยฺยู เตลฺลํ
อปลาอินฺนํ สจฺจํ ทสฺเสนฺโนโต สหสฺสนฺนุติ อห ๑ เอตฺตกา ภิกฺขุโยติ เอตฺตมา
สหสฺสา อติเรกตรา ๑ เนว มํ พุยาชยิสฺสนฺนุติ มํ จาเลตฺตุนํ สกฺขิสฺสนฺนุติ ๑ ฐมฺเม
สมฺมहि ปติฏฺฐิตนฺนุติ อนภริตี วิโนเทตฺวา อภริตฺตูปฺปาทนสมตฺเต สเก สาสนฐมฺเม
ปติฏฺฐิตํ ๑ อิทํ วุคฺคํ โหติ อิสฺสาสสฺสเส ตาว สมนฺตา สเรหิ ปฏิกิรฺนเต
สิกฺขิโต ปุริโส ทณฺฑกํ กเหตฺวา สพฺเพ สเร สรีเร อปตฺมานเอนนฺตราว
หริตฺวา ปาทมูลเ ปาเตติ ๑ ตตฺถ เอโกปิ อิสฺสาโส เทว สเร เอกโต น จิปติ
อิมา ปน อิตฺถิโย รุปรามมฺณาทิวเสน ปญฺจ ปญฺจ สเร เอกโต จิปนฺนุติ ๑ เอวํ
จิปนฺนุติโย เอตา สเจปิ อติเรกสหสฺสา โหณฺนุติ เนว มํ จาเลตฺตุนํ สกฺขิสฺสนฺนุติ ๑
สกฺขี หิ เม สุตฺตํ เอตฺนฺนุติ มยา หิ สมฺมุขา เอตฺตํ สุตฺตํ ๑ นิพฺพานกมฺนํ มกฺคนฺนุติ
วิปฺสฺสนํ สนฺธายาห ๑ โส หิ นิพฺพานสฺส ปุพฺพภากมฺกุโ ๑ ลิงฺกวิปลฺลาเสน
ปน มกฺคนฺนุติ อห ๑ ตตฺถ เมติ ตสฺมี เม อตฺตโน ตฺรณฺวิปฺสฺสนาสงฺขาเต
นิพฺพานกมฺนมฺกฺเค มโน นิริโต ๑ ปาปีมาติ กิเลตฺตํ อาลปติ ๑ มจฺจฺจฺติปี ตเมว
อาลปติ ๑ น เม มกฺคมฺปิ ทกฺขสีติ ยถา เม ภวโยนิอาทิสฺส คตฺมคฺคํปี น
ปฺสฺสสิ ตถา กริสฺสามิติ ๑

ปจฺมํ ๑

เล่มที่ 10 สารตลปกาสนีนียา สคาถาวคเค หน้า 366

ทุดิเย นิกขมตีติ วิหารา นิกขมตี ฯ อปรชช วา กาลติ
ทุดิยทิวเส วา ภิกขุจาการกาลเว วา ฯ วิหารครุโก กิเรส เถโร ฯ อรติญจ รติญจาติ
สาสเน อรตี กามकुณสุ จ รตี ฯ สพฺพโส เคาหิตญจ วิตกุนฺตี ปญจกามकुณ
เคหนิสฺสตีตํ ปาปวิตกุกํ จ สพฺพากาเรน ปหาย ฯ วนถนฺตี กิเลสมหาวนํ ฯ กุหิณฺจิติ
กิสฺมิลฺลิจิ อารมฺมเณ ฯ นิพฺพน โถติ นิกุกิเลสวโน ฯ อนโตติ ตณฺหารตฺริหิตो ฯ
ปจฺวิณฺจ เวหาสนฺตี ปจฺวิญฺจกญจ อิตฺถิปฺริสวตฺถาลงฺการาทิวณฺณํ
เวหาสญฺจกญจ จนฺทิมสฺริโยภาสาทิ ฯ รูปคตฺนฺตี รูปเมว ฯ ชคโตคตฺนฺตี ชคตฺติยา
โอคธฺ อนโตปจฺวิยํ นาคกวนํ คตฺนฺตี อตฺโถ ฯ ปรีชียตีติ ปรีชียตีติ ฯ สพฺพมฺนิจฺจนฺตี
สพฺพนฺตํ อนิจฺจํ ฯ อยํ เทรสฺส มหาวิปฺสฺสนาติ วทฺนฺตี ฯ เอวํ สมจฺจาติ
เอวํ สมากนฺตฺวา ฯ จรฺนฺตี มุตตฺตาติ วิณฺญาตตฺตภาวา วิหรนฺตี ฯ
อุปฺริสฺสูติ ขนฺธกิเลสากิสงฺขาเรสุ ฯ คตฺตาติ กิพฺธา ฯ ทิญฺจฺสุเตติ จกฺขุณา
ทิญฺจฺเร รูปे โสเตนฺ สฺสุเต สทฺเท ฯ ปฏฺิเมจ มฺเต จาติ เอตฺถ ปฏฺิฆปฺเทน
คฺนฺธรฺसा กหิตา มฺตปฺเทน โฝญฺจพฺพารมฺมณฺ ฯ โย เอตฺถ น ลิมฺปตีติ
โย เอเตสุ ปญจกามकुณฺสุ ตณฺหาทิญฺจฺเลเปहि น ลิมฺปตีติ ฯ
อถ สญฺจิสฺสิตา สวิตกฺกา ปุณฺณ ชนฺตาย อธฺมมา นีวิญฺจาติ อถ
นอธฺมมณฺณิสฺสิตา ปุณฺณ อธฺมมวิตกฺกา ชนฺตาย นีวิญฺจาติ อตฺโถ ฯ น จ
วคฺคคตฺสส กุหิณฺจิติ เตสํ วเสน น กตฺถจि กิเลสวคฺคโต ภเวยฺย ฯ โน ปน

ทฎฐลลภาณิตี ทฎฐลล วาจ ภาณิปี น สียา ฯ ส ภิกขุติ
โส เอว จิตฺโต (๑) ภิกขุ นาม โหติ ฯ ทพฺโพติ ทพฺพชาติโก
ปณฺฑิตฺโต ฯ จิรฺรตตสมาหิตฺตติ ที่มฺรตตํ สมาหิตจิตฺโต ฯ
นิปโกติ เนปฺกเกน สมฺนุณฺนาคโต ปริณตปฺลโย ฯ อปีหาลูติ นิตฺตโณห ฯ
สนฺตํ ปทฺนติ นิพฺพานํ ฯ อชฺฌคมา มุณีติ อธิคโต มุณี ฯ ปฏฺิจฺจ ปรีนินฺพฺพุโต
กงฺขติ กาลนฺติ นิพฺพานํ ปฏฺิจฺจ กิเลสปรีนินฺพฺพานน ปรีนินฺพฺพุโต
ปรีนินฺพฺพานกํลํ อากเมติ ฯ

ทุตฺติยํ ฯ

ตติเย ฯ อติมณฺณตฺติ กิ อิม มหุลลกา น อิมสํ ปาลิ น
อฏฺฐกถา น ปทพฺพญชฺชนมฺรุตตา อมฺหากํ ปน ปาฬิปี อฏฺฐกถาปี นยสเตน
นยสทสฺเสน อฏฺฐจาทิตฺติ อติกฺกมิตฺวา มณฺณตฺติ ฯ โคตมาติ โคตมพฺพุทฺทสาวกตฺตา
อตุตฺตานํ อาลปฺติ ฯ มานปถนฺติ มานารมฺมณฺณเจว มานสทฺทโน จ ฐมฺเม ฯ
วิปฺปฏิสาร์หฺวาทิ วิปฺปฏิสาร์ อหฺวา อโหสิตฺติ อตุโล ฯ มคฺคชฺโนติ มคฺเคน
ชิตฺกิลโส ฯ กิตฺติณฺจ สุขณฺจาทิ วณฺณภณฺณณฺจ กายิกเจตฺตีกฺสุขณฺจ ฯ อชีโลธ
ปฺธานวาทิ อชีโล อธิ ปฺธานวา วิริยสมฺปฺนฺโน ฯ วิสฺสุทฺโรติ วิสฺสุทฺโร ภาเวยฺย ฯ
อเสสนฺติ นิสฺเสสํ นววิธํ ฯ วิชฺชายนฺตฺกโรติ วิชฺชาย กิเลสํ อนฺตฺกโรติ ฯ
สมิตาวีติ รากาทีนํ สมิตตฺตย สมิตาวี ฯ

ตติเย ฯ

๑ ม. เอววิโร ฯ

เล่มที่ 10 สารตฤตปกาสนียา สกาถาวคฤเค หน้ 368

จตุตฤเต ๑ ราโคติ อายสุมา อานนุโท มหาปฤโย สมิภาวิโต ตั
ราชราชมหามตฤตาทโย นิมนุเตตฤวา อนุโตนิเวสเน นิสีทาเปนุติ ๑
สพพาลงการปฤมิณฐิตาปี อิตฤโย เถร์ อูปลงกมิตฤวา วนุทิตฤวา ตาลปณณ
วีชนุติ อูปนีสีทิตฤวา ปณหุ ปุจณนุติ ฐมมึ สุนนุติ ๑ ตตฤต อายสมโต วงศ์ิสส
นวปพพิชิตสส อารมมณั ปริกคหิตุ อสกุโกนตสส อิตฤฐปารมมณเ ราโค จิตต
อนุทฐเสสิ ๑ โส สทชาย ปพพิชิตตฤตา อูชชาติโก กุลปฤโต อัย เม ราโค
วทฤตฤตา ทิฏฐฐมมิทสมปรายิกิ อตฤถึ นาสยยาติ จินเตตฤวา อนนุตร
นินินโนว เถรสส อตฤตานั อวิกโรนุโต กามราเคนาติอาทิมหา ๑
ตตฤต นีพพานนุติ รากนินิพพานการณั ๑ วิปริเยสาติ วิปลฤลาเสน ๑ สุก
รากูปลสณหิตนุติ รากฤจານิชัย อิกูจารมมณั ๑ ปรโต ปสฤสาติ อนิจจโต ปสฤ ๑
มา จ อตฤตโตติ อตฤตโต มา ปสฤ ๑ กายคตา ตฤตฤตฤติ กายคตา เต อตฤ ๑
อนิมิตตฤจ ภาเวหิติ นิจจาทีนปี นิมิตตฤานั อุกุฆาฏิตตฤตา วิปสฤสนา อนิมิตตฤา
นาม ตั ภาเวหิติ วทฤติ ๑ มานาธิสมยาติ มานสฤส ทสฤสนาธิสมยา เจว
ปหานาธิสมยา จ ๑ อูปลนุโตติ รากาทิสนุตตฤาย อูปลนุโต ๑

จตุตฤถึ ๑

ปณฺจเม องฺเคหิตี การณฺเห อวยเวหิ วา ๕ มุสาวาทาเวรมณฺเฑอาทีนึ
 หิ จตุตาริ สุภาสิตวาจาย การณานิ สจฺจวจนาทโย จตุตารโ อวยวา ๕ การณฺตฺเถ
 จ องฺคสทฺเท จตุหิตี นิสฺสกกวจนํ โหติ อวยวตฺเถ กรณฺวจนํ ๕ สมนฺนาคตาดิ
 สมนฺนาคตา ปวตฺตา ยุตฺตา จ ๕ วาจาติ สมนฺนาคตวาจา ยา สา วาจา คิรา
 พุยฺยปโปติ จ เนลา กณฺณสุขาติ จ อากตา ๕ ยา ปน วาจาย เจ
 กตํ กมฺมนฺติ เอวํ วิญญตฺตติวาจา จ ยา จตุหิ วจิจฺจเรเตหิ อารติ ๕เป ๕
 อัย วุจฺจติ สมนฺนาวาจาติ เอวํ วิริติ จ พรฺสา ภิกฺขเว วาจา อาเสวิตา
 ภาวิตา พหฺลิกตา นิสฺสวตฺตนิกา โหตีติ เอวํ เจตนา จ วาจาติ อากตา น
 สา อธิ อธิปฺเปตา ๕ กสฺมา อภาสิตพฺโตะ ๕ สุภาสิตตาดิ สฺกุญฺจ ภาสิตา ๕ เตนฺสฺสา
 อตฺถาวหตฺตํ ทีเปติ ๕ โน พุภฺภาสิตาดิ น พุญฺจ ภาสิตา ๕ เตนฺสฺสา อนตฺถาวหตฺตํ
 ทีเปติ ๕ อนนฺวชฺชาติ รากาทิวชฺชรหิตา ๕ อิมินาสฺสา การณฺสฺสทฺธิ จตุโทสาภาวํ
 จ ทีเปติ ๕ อนนฺวชฺชาติ อนนฺวาทวิมุตฺตา ๕ อิมินาสฺสา สพฺพการณฺสฺสทฺธิ ทีเปติ ๕
 วิญญนฺติ ปณฺชิตานํ ๕ เตนฺ นินฺทาปัสฺสาสุ พาลา อปฺปมาณาติ ทีเปติ ๕
 สุภาสิตํเขว ภาสตีติ ปุคฺคลาธิญฺจานาย เทสฺนายน จตุสฺ วาจฺเจสฺ หิ
 อณฺตรจฺจนิทฺทสวจนเมตฺ ๕ (๑)

๑ ม. อณฺตรจฺจนิทฺทสวจนเมตฺ ๕ ย. อณฺตรจฺจนิทฺทสวจนํ เอตฺ ๕

เล่มที่ 10 สารตลปกาสินียา สคาถาวคเค หน้า 370

โน ทุพฺภาสิตนฺตฺติ ตสฺเสว วาจฺจคฺคสฺส ปฏฺิปกฺขภาสนนิวารณฺ ๑ โน
 ทุพฺภาสิตนฺตฺติ อิมินา มิจฺฉาวาจปฺปหํนํ ทิเปติ ๑ สฺภาสิตนฺตฺติ อิมินา
 ปหิณมิจฺฉาวาเจน ภาสิตทฺพวจนลกฺขณฺ ๑ อํคปริทฺธิปนตฺถํ ปน
 อภาสิตทฺพํ ปุพฺเพ อวตฺวา ภาสิตทฺพเมวาท ๑ เอส นโย ชมฺมเยวาทิอาทิสฺสึปี ๑ เอตถ
 จ ปจฺจเมน ปิสฺสวโทสรทิตํ สมกฺคกรณวณฺ วุตฺตํ ทฺติเยน สมฺพปฺปลาปโทสรทิตํ ชมฺมโต
 อนเปตฺติ เมตฺตวาวณฺ อิตเรหิ ทฺวิหิ ผรฺุสาลิกรทิตานิ ปิยสจฺจวณานิ ๑ อิมเห
 โขติอาทินา ตานิ อํคานิ ปจฺจกฺขโต ทสฺเสนฺโต ตํ วาจํ นิคเมติ ๑ ยลฺลจ
 อลฺลเณ ปฏฺิณฺณาทิหิ อวยเวหิ นามาทิหิ ปเทหิ ลิงฺควจฺจนวิกตฺติกาลการกสมฺปตฺติหิ
 จ สมณฺนาคตฺติ มุสวาทาทิวาจํปี สฺภาสิตนฺตฺติ มลฺลณฺตฺติ ตํ ปฏฺิเสเชติ ๑
 อวยวาทิสมนฺนาคตาปี หิ ตถารูปี วาจา ทุพฺภาสิตาว โหติ อตฺตโน จ ปเรสํ จ
 อนตฺถาวหตฺตา ๑ อิมเห ปน จตฺตฺตฺเทหิ สมณฺนาคตา สเจปี मिलกฺข ภาสาปริยาปนฺนา
 ฆณฺเฏจฺฉิกาทิติกปริยาปนฺนาปี โหติ ตถารูปี สฺภาสิตาว โลกฺยโลกฺตฺตรทิตสฺซาวหตฺตา
 ตถา หิ มกฺคปสฺเส สสฺสํ รกฺขณฺตฺติ ยา สึหฺลเจฏฺิกาย สึหฺลเกเนว ชาติ
 ชรามรณฺยตฺตํ คีตฺติกํ คายนฺตฺติยา สทฺทํ สุตฺวา มกฺคํ คจฺจนฺตฺตา สจฺฉิมตฺตา วิปสฺสกา
 ภิกฺขุ อรหตฺตํ ปาปฺณิสฺส ๑ ตถาติสฺโส นาม อารทฺทวิปสฺสโก ภิกฺขุ ปทฺมสรสมิเป
 นคจฺจนฺโต ปทฺมสเร ปทฺมานิ ภณฺชิตฺวา

เล่มที่ 10 วงศ์สยัตตวณณา หน้า 371

ปาโตว พุทธิตโกกนทํ สุรียาโลเกน มหุทียเต (๑)

เอวํ มนุสฺสตุตํ คตา สตุตา ชราภิวเคหิ มหุทียนฺตฺติ

อิมํ คีตํ คายนฺตฺยา เจฏฺฐิกาย สตุวา อรหตุตํ ปตุโต ฯ

พุทฺธนฺตเร หิ อลฺลตโร ปุริโส สตุตฺติ ปตุเตหิ สทฺธิ อฏฺฐวโต

อากมฺม อลฺลตฺตราย อิตฺถิยา มุสเสน ตณฺฑุเล โกฏฺฐนฺตฺติยา

ชราย ปริมทฺธิตํ เอตํ มิลาตจฺฉวิจฺจมนฺิสฺสิตํ

มรณฺน ภิชฺชติ เอตํ มจฺจุสฺส มาสมามิตํ คตํ

กิมินํ อาลยํ เอตํ นานากุณฺเปน ปุริตํ

อสุจิสฺส ภาชนํ เอตํ กทฺทลิกฺขนฺธสมํ อิทนฺติ

อิมํ คีตํ สตุวา ปจฺจเวกฺขนฺโต สห ปตุเตหิ ปจฺเจกโพรธิ ปตุโต ฯ เอวํ อิมฺเห

จตุหิ อญฺเฐหิ สมฺนฺนาคตา วาจา สเจปิ มิถกฺขภาสาปริยาปนฺนา ฆฏฺฐเจฏฺฐิกานํ

คีตํปริยาปนฺนา วา โหติ ตถาปิ สุภาสิตาติ เวทิตพฺพา ฯ สุภาสิตตฺตา

เจว อนนฺวชฺชา จ อนนฺวชฺชา วิญญฺนํ อตฺถตฺถิกานํ อตฺถปฏฺฐิสรณํ โน

พฺยลฺลชนปฏฺฐิสรณนฺตฺติ ฯ สารุปฺปาหีติ อนฺจฺฉวิกาหิ ฯ อภิตฺถวีติ ปสฺสสิ ฯ

น ตาปเยติ วิปฺปฏฺฐิสาเรณ น ตาเปยฺย น วิเหเจยฺย ฯ ปเรติ ปเรหิ ภินฺทนฺโต

น พาเรยฺย ฯ อิติ อิมาย คากาย อปฺปิสฺสวาทวเสน ภควนฺตํ โถเมติ ฯ

ปฏฺฐินนฺตฺตาติ ปิยาติตา ฯ ยํ อนาถายาติ ยํ วาจํ ภาสนฺโต ปเรสํ ปาปานิ อปฺปิยานิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 372

ผรุสวานานิ อนาทาย อตฺถพยุณฺชนมฺฐริ ปิยเมว ภาสติ ตํ
 วาํ ภาเสยฺยชาติ ปิยวาจาเวเสน อภิตฺถวิ ฯ อมตาคิ สาธุภาเว
 อมตสทิสสา ฯ วุตฺตมฺปิ เหน้ สจฺจํ หเว สาธุตรี รัตนนฺติ ฯ
 นิพฺพานามตปฺจยฺยตฺตา วา อมตา ฯ เอส รมฺโม สนนฺตโนติ ยา
 อโย สจฺจวาจา นาม เอส โปราโณ รมฺโม จริยา ปาเวณี ฯ อิทเมว หิ
 โปราณานํ อจฺฉินฺณํ น เต อลิกํ ภาสึสุ ฯ เตนฺวาท สจฺเจ อตฺเถ จ รมฺเม
 จ อาหุ สนนฺโต ปตฺติจฺจิตฺตาคิ ฯ ตตฺถ สจฺเจ ปตฺติจฺจิตฺตตฺตาเว อตฺตโน จ
 ปเรตฺตจ อตฺเถ ปตฺติจฺจิตฺตา อตฺเถ ปตฺติจฺจิตฺตตฺตาเว รมฺเม ปตฺติจฺจิตฺตา
 โหนตฺตีติ เวทิตพฺพา ฯ สจฺจวิเสสนเมว วา เอตํ ฯ อิทํ หิ วุตฺตํ โหติ
 สจฺเจ ปตฺติจฺจิตฺตา กิทิสฺเส อตฺเถ จ รมฺเม จ ยํ ปเรตํ อตฺถโต อนเปตตฺตา
 อตฺถํ อตฺถานุปโรชกริ รมฺมโต อนเปตตฺตา รมฺมํ รมฺมิกเมว อตฺถํ
 สาเรตฺตีติ ฯ อิติ อิมาย คาทาย สจฺจวจนฺวเสน อภิตฺถวิ ฯ
 เขมฺนฺติ อภโย นิรูปทฺทวํ ฯ เกน การณฺนาติ เจ ฯ นิพฺพานปตฺติยา
 ทฺกฺขสฺสสฺสทฺทกิริยาช ยสฺมา กิเลสฺนิพฺพานํ ปาเปติ วญฺญทฺกฺขสฺส จ อนตฺทกิริยาช
 สํวตฺตตีติ อตฺถโธ ฯ อถวา ยํ พุทฺโธ นิพฺพานปตฺติยา ทฺกฺขสฺสสฺสทฺทกิริยาชติ ทฺวินฺนํ
 นิพฺพานธาคฺคฺนํ อตฺถาย เขมฺสฺส มกฺคสฺส ปกาสนโต เขมํ วาํ ภาสติ ฯ สา เว
 วาจาณมุตฺตมาติ สา วาจา สพฺพวาจาณํ เสฏฺฐาติ เอวเมตฺถ อตฺถโธ ทฺกฺขพฺโพ ฯ
 อิติ อิมาย

คากาย มนุดาวจนวเสน ภควนุตฺ อภิตถวณฺโต อรหตฺตนิฏฺเณน เทสนํ
นิฏฺฐเปสํติ ฯ

ปญจมํ ฯ

ฉนฺนุเจ ฯ โปริยาติ อกฺขรปทปริปฺปนฺณาย (๑) ฯ วิสฺสภูจายาติ อวิพฺพุชชา
อปลิพฺพุชชา ฯ ฐมฺมเสนาปติสฺส หิ กถนฺตสฺส ปิตฺตาทินํ วเสน อปลิพฺพุชฺช วจัน
โหติ อยทณฺเฑน ปทกํสตาลโต สทฺโท วิย นิจฺจรติ ฯ อนลคพายาติ อนลยา
อคพาย นินฺโทสาย เจว อคพิตฺ ปทพฺพชฺชนาย จ ฯ เถรสฺส หิ กถยโต ปทฺ วา
พฺพชฺชนํ วา น ปริหายติ ฯ อตฺถสฺส วิญฺญาปนียาติ อตฺถสฺส วิญฺญาปนสมตฺถาย ฯ
ภิกฺขุชนนฺติ ภิกฺขุชนํ ฯ สํชิตฺเตนปีติ จตฺตาริมาณี อวฺโส อริยสจฺจานี ฯ กตฺมานิ
จตฺตารี ฯ ทุกฺขํ อริยสจฺจํ ฯเปฯ อิมานิ โข อวฺโส จตฺตารี อริยสจฺจานี
ตสฺมาติหาวฺโส อิทํ ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติ โยโค กรณฺโณติ เอวํ สํชิตฺเตนปี
เทเสติ ฯ วิตุถาเรนปีติ กตฺมํ อวฺโส ทุกฺขํ อริยสจฺจนฺติอาทินา นเยน
ตानาว วิภชฺชโต วิตุถาเรนปี ภาสติ ฯ ขนฺธาทีเทสนาสฺปิ เอเสว นโย ฯ
สาลิกายิว นิคฺโขโสติ ยถา มชฺฐํ อมฺพปกกํ สายิตฺวา ปกฺเขหิ ตาลํ(๒) ทตฺวา
มชฺฐรสฺสํ นิจฺจาเรนฺติยา สาลิกาย สกฺกณฺธิยา นิคฺโขโส เอวํ เถรสฺส ฐมฺมํ
กถนฺตสฺส มชฺฐโร นิคฺโขโส โหติ ฯ ปฏฺฐิภาณํ อุทฺธิรียติ สมฺมทฺทโต อุมิโย

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 374

วีย อนนตปฏิภาณ อัญหติ ฯ โอเชนตีติ โอทหนติ เต ฯ

ฉฏจํ ฯ

สตตเม ฯ ตทหติ ตตมี อหุ ตตมี ทิวเสติ อตโถ ฯ อุปวสนติ
เอตถาติ อโปสโถ ฯ อุปวสนตีติ จ สีเลน วา อนสเกน(๑) วา อูเปตา หุตวา
วสนตีติ อตโถ ฯ โส ปเนส อโปสถทิวโส อัญหมีจาทุทหตีปณณรสีเกเทนตีวิโ
ตตมา เสสทวยนิวารณตถํ ปณณรเสติ วุตตํ ฯ ปวารณาชาติ วสํ วุญจปวารณาย ฯ
วิสุทธีปวารณาตีปี เอติสสาว นามํ ฯ นิสินโน โหตีติ สายณหสมเย สมปตตปริสาย
กาลยุตตํ ชมมํ เทเสตวา อุกโกญจเก คตตานิ ปริสิจิตวา นีวตถนีवासโน
เอกํ สุกตมहाจีวรํ กตวา มชฌิมตถมภํ นิสาย ปณณตเต ปวรพุทธาสน
ปริมทิสาย อัญหโต จนุทมณพลสส สิริ สิริยา อภิภวมาโน นิสินโน โหติ ฯ
ตถหิภูตติ ยโต ยโต อนูวิลเกติ ตโต ตโต ตถหิภูตเมว ฯ ตตถ หิ
เอกภิกขุสสาปี หตถกุกกจจํ วา ปาทกุกกจจํ วา นตถิ สพเพ นีรวา สนเตน
อิริยาปเถน นิสีทิสุ ฯ อนูวิลเกตวาติ ทิสสมานปญจปสาเทหิ เนตเตหิ
อนูวิลเกตวา ฯ หนุทาติ โวสสคตถे निपातो ฯ न ज मे गिण्णि क्रहाति ऐत्त
न ज पुञ्जनत्ते नकारो ฯ ती मे गिण्णि क्रहत्थि क्रत्त

เล่มที่ 10 วงศ์สัพยัตตวณณา หน้า 375

วเทถ กัญจิติ อัญญาเปมิ โว วตฺตุนฺติ อตฺโต ๑ กายิกံ วา วาจสิกัม วาติ อิมินา
กายวจิทฺวารานเว ปวารเตติ น มโนทฺวารัม กสฺมา อปากกฺตฺตา ๑ กายวจิทฺวาเรสุ
หิ โทโส ปากโก หนฺติ น มโนทฺวาเร ๑ เอกมณฺเจ สยโตปี หิ กิจฺจุนฺเตสิตี
ปฺจฺจิตฺวา จิตฺตฺวารัม ชานาติ อิติ มโนทฺวารัม อปากกฺตฺตา น ปวารเตติ โน
อปริสฺสุทฺตฺตา ๑ โปธิสฺตฺตฺทฺตฺสฺสาปี หิ ตสฺส

ภฺริทตฺตมฺทฺทฺทฺตฺตฺสฺสงฺขปาลชฺมมปาလာทิกาลมโนทฺวารัม ปริสฺสุทฺทัม อิทานตฺต
วตฺตพฺพเมว นตฺติ ๑ เอตทโวจาทิ ชฺมมเสนาปติภฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจฺจ จิตฺตฺตา

ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส ภารัม วหนฺโต เอตํ อโวจ ๑ น โข มยํ ภนฺเตติ
ภนฺเต มยํ ภควฺโต น กัญจิ ปรหาม ๑ กายิกัม วา วาจสิกัม วาติ อิทํ จตฺตุนฺน
อรกฺขียตัม สนฺชายนฺ เถโร อาห ๑ ภควฺโต หิ จตฺตาริ อรกฺขียานิ ๑ ยถาห

จตฺตาริมนานิ ภิกฺขเว ตถาคตฺสฺส อรกฺขียานิ กตฺมานิ จตฺตาริ
ปริสฺสุทฺทกฺายสมฺมาจาโร ภิกฺขเว ตถาคโต นตฺติ ตถาคตฺสฺส กายทฺวจฺจิต्तํ ยํ
ตถาคโต รกฺเขยฺย มา เม อิทํ ปโร อญฺญาสิตี ๑ ปริสฺสุทฺทวจฺจิสฺมาจาโร
ภิกฺขเว ตถาคโต นตฺติ ตถาคตฺสฺส วจฺจฺจฺจฺจิต्तํ ยํ ตถาคโต รกฺเขยฺย
มา เม อิทํ ปโร อญฺญาสิตี ๑ ปริสฺสุทฺทมโนสมฺมาจาโร ภิกฺขเว ตถาคโต
นตฺติ ตถาคตฺสฺส มโนทฺวจฺจิต्तํ ยํ ตถาคโต รกฺเขยฺย มา เม อิทํ
ปโร อญฺญาสิตี ปริสฺสุทฺทราชาสิโว ภิกฺขเว ตถาคโต

เล่มที่ 10 สารทศกปาสนีนิยา สภาวาคูเค หน้า 376

นตฺถิ ตถาคตฺตสฺส มิจฺฉาชีโว ยํ ตถาคโต รกฺขเยย มา เม

อิทํ ปโร อญฺญาสี่ติ ฯ

อิทานิ ภควโต ยถาภูตคฺุณฺเณ กถนฺวโต ภควา หิ ภนฺเตติอาทิมาห ฯ ตตฺถ
อนฺุปรปฺนฺนสฺสชาติ กตฺตสฺสปรสฺมาสมฺพุทฺธโต ปญฺญาชย อญฺเณน สมเณน วา
พฺุราหฺมเณน วา อนฺุปรปาทิตฺตปฺพุทฺธสฺส ฯ อสฺสชยตฺตสฺสชาติ อิทํ อนฺุปรปฺนฺนเววจนเมว ฯ
อนกฺขยตฺตสฺสชาติ อญฺเณน อเทสิตฺตสฺส ฯ ปจฺฉา สมฺนฺนาคตาติ ปจฺฉํ กตฺตสฺส
ภควโต ปจฺฉา สมฺนฺนาคตา ฯ อิติ เถโร ยสฺมา สพฺเพปิ ภควโต สีลาทโย คุณฺา
อรหตฺตมกฺกเมว นิสฺสาย อากตา ตสฺมา อรหตฺตมกฺกเมว นิสฺสาย คุณฺํ กเถสิ ฯ
เตน สพฺพคุณฺา กถิตาว โหนฺตีติ ฯ อหฺลจ โข ภนฺเตติ อิทํ เถโร สเทวเก
โลเก อกฺกปฺกคฺคตฺตสฺส อตฺตโน เจว สงฺฆสฺส จ กายิกวาจสิกํ ปวาเรนฺวโต อาห ฯ
ปีตฺรา ปวตฺติตฺตฺนฺติ จกฺกวตฺติมฺหิ กาลกเต วา ปฺพุทฺธชิตฺเต วา สตฺตฺตาหจฺเจยฺน
จกฺกํ อนฺุตรชยติ ตโต ทสฺวิธํ ทฺวาทสฺวิธํ จกฺกวตฺติวตฺตํ ปฺุเรตฺวา
นินฺนฺนสฺส ปฺุตฺตสฺส อญฺญํ ปาตุภวติ ตํ โส ปวตฺเตติ ฯ รตฺนมยตฺตฺตา ปน
สทิสฺสญฺเณน ตเทว วตฺตํ กตฺวา ปีตฺรา ปวตฺติตฺตฺนฺติ วตฺตํ ฯ ยสฺมา วา โส
อปฺุโปสฺสสุกฺโก ตฺวเมว โหหิ อหฺมฺนฺุสาสิสฺสสามิตี อาห ตสฺมา ปีตฺรา ปวตฺติตฺตํ
อาณาจกฺกํ อนฺุปรปวตฺเตติ นาม ฯ สมฺมเทว อนฺุปรปวตฺเตสิตี สมฺมา นเยน เหตุนา
การณฺเณว อนฺุปรปวตฺเตสิ ฯ

เล่มที่ 10 วงศ์สยัตตวณณา หน้า 377

ภควา หิ จตุสจจรมมํ กเถติ เถโร ตเมว อนุกเถติ ตสฺมา เอวมาห ๑
 อุกโตภาควิมุตตาติ ทวีหิ ภาเคหิ วิมุตตา อรูปาวจรสมาปตฺติยา
 รูปกายโต วิมุตตา อคฺคมกฺเคน นามกายโตติ ๑ ปญฺญาวิมุตตาติ
 ปญฺญาวิมุตตา เตวิชชาทิภาวํ อปฺปตฺตา จีณาสวา ๑
 วิสุทฺธิยาติ วิสุทฺถตฺถาย ๑ สลฺโยชนพฺนฺชนจฺฉิทาติ สลฺโยชนสงฺขาเต เจว
 พฺนฺชนสงฺขาเต จ กิเลสํ ฉินฺหิตฺวา จิตฺตา ๑ วิชิตสงฺกามนฺติ วิชิตฺราคะโทสมฺหสงฺกามํ ๑
 มารพฺลสฺส วิชิตตฺตาปี วิชิตสงฺกามํ ๑ สตฺถวาหนฺติ อฏฺฐจฺฉิกมกฺครเถ อาโรเปตฺวา
 เวเนยฺยสตฺถํ วาเหติ สํสาร์ อุตฺตาราเรตีติ ภควา สตฺถวาโห ตํ สตฺถวาหํ ๑
 ปลาโปติ อนฺโตตฺตจฺฉโณ ทฺสฺสึโล ๑ อาทิจฺฉพฺนฺชนนฺติ อาทิจฺฉพฺนฺชํ สตฺถารํ ทสพฺลํ
 วณฺฑามิตี วทตี ๑

สตุตมํ ๑

อฏฺฐเจ ๑ ปโรสทสฺสนฺติ อติเรกสทสฺสํ ๑ อุกโตภยนฺติ นิพฺพาน
 กฺโตจฺฉิ ญํ นตฺถิ นิพฺพานปฺปตฺตสฺส หิ กฺโตจฺฉิ ญํ นตฺถิ นิพฺพานํ อุกโตภยํ
 นาม ๑ อีสึนํ อีสึสตฺตโมติ วิปฺสฺสิโต ปฏฺฐาย อีสึนํ สตฺตมโก อีสึ ๑
 กิ นฺเต วงฺกิสฺสาคิ อิทํ ภควา อตฺถปฺปตฺติวเสน อาห ๑ สงฺฆมชฺเฒ กิร
 กถา อุกทปาติ วงฺกิสฺสเถโร วิสฺสฏฺฐวตฺโต เนว อุกทเทเส น ปรีปฺจฺฉาย น
 โยนิโสมนสิการํ กมฺมํ กโรติ คาคา พนฺชนฺโต ปุณฺ ปทานิ

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฺเค หน้า 378

กโรนุโต วิจรตีติ ฯ อถ ภควา จินฺเตสิ อิมะ ภิกฺขุ วุทฺสีสุส
ปฏิภาณสมฺปตฺตี น ชานนฺติ จินฺเตตฺวา วทตีติ มลฺลนฺติ
ปฏิภาณสมฺปตฺติมสุส ชานาเปสุสามีติ จินฺเตตฺวา
กี นฺ เต วุทฺสีสุส อาทิมาย ฯ อุมฺมคฺคตฺตฺนฺติ อนิกานิ
กิลฺลสุมฺมชฺชนสฺตานิ ปวตฺติมคฺคตฺตฺย (๒) ปน ปถนฺติ วุตฺตํ ฯ
ปภิชฺช ชิลานีติ รากชิลานีติ ปณฺจ ภินฺทิตฺวา วิจรตีติ ฯ ตํ ปสฺสธตฺติ
ตํ เอวํ อภิกฺขุยฺ ภินฺทิตฺวา วิจรนฺตํ พุทฺธํ ปสฺสธ ๑ พนฺธปมฺลจกรนฺติ
พนฺธนโมจฺจนกริ ๑ อตีตฺนฺติ อนิสฺสตีติ ๑ ภาคโส ปวิภชฺชนฺติ
สตีปญฺจานาทีโกญฺจาสวเสน ฌมฺมํ วิภชฺชนฺตํ ๑ ปวิภชาตี วา ปาโง
องฺคปจฺจงฺกโกญฺจาสวเสน วิภชิตฺวา (๓)ปสฺสธตฺติ อตุโถ ๑
โอฆสฺสชาติ จตุโรฆสฺส ๑ อนิกวิทฺตฺนฺติ สตีปญฺจานาทีวเสน อนิกวิทฺ ๑
ตสฺมี เจ อมเต อภฺชาเตตี ตสฺมีเตน อภฺชาเต อมเต ๑ ฌมฺมทฺทสฺชาติ
ฌมฺมสุส ปสฺสธตฺวาโร ๑ จิตฺตา อสฺหีราตี อสฺหาริยา หุตฺวา ปตฺติญฺจิตฺตา ๑
อตีวิชฺฌตฺติ อตีวิชฺฌิตฺวา ๑ สพฺพญฺจิตฺตฺนฺติ สพฺเพสํ ทิฏฺฐิจฺญานานํ
วิญฺญาณญฺจิตฺตํ วา ๑ อตฺติกมฺมทฺทสฺชาติ อตฺติกมฺมญฺจิตฺตํ นิพฺพานมทฺทส ๑
อภฺคณฺติ อุตฺตมฌมฺมํ ๑ อภฺคเตตี วา ปาโง ปจฺมตฺรนฺติ อตุโถ ๑
ทสฺทธานนฺติ ปณฺจณฺนํ อภฺคฌมฺมํ ปณฺจวคฺคิยานํ อภฺคเต วา
ปณฺจวคฺคิยานํ ฌมฺมํ เทเสตีติ อตุโถ ๑ ตสฺมาตี ยสฺมา

เอส ฐมโม สุเทสิโตติ ชานนุเตน จ ปมาโท น กาทพุโพ

ตสฺมา ฯ อนฺนสิทฺถเตตฺติสฺโส สิกฺขา สิกฺขเยยฺย ฯ

อภฺจฺมํ ฯ

นวมเ อญฺญาโกณฺทญฺโฆติ ปจฺมํ ฐมฺมสฺส อญฺญาตตฺตาเอวํ
คหิตฺตนาโม เถโร ฯ สุจิริสฺสเววาทิ กิวจิริสฺส ทฺวาทสนฺนํ ลํวจฺจฺรณํ ฯ เอตฺตํ
กาคํ กตฺถ วิหาสีติ ฯ ฉทฺทนฺตภวเน มนฺทาทินิโปกฺขรณฺนิยา ตีเร ปจฺเจกพุทฺธาณํ
วสนฺนุจฺจานเ ฯ กสฺมา วิหารครุตฺตาย ฯ โส หิ ปุณฺณวา มหาสวโก ฯ ยถเว
ภควโธ เอวมสฺส ทสฺสทสฺสจกฺวาเพ เทวมนุสฺसानํ อพฺภนฺตเร คุณา ปตฺถญฺวา ฯ
เทวมนุสฺสา ตถาคตฺสฺส สนฺติกํ คนฺตฺวา คนฺธมาลาทีหิ ปุชฺช กตฺวา อคฺคธมฺมํ
ปฏฺวิทฺธสวโกติ อนนฺตรํ เถโร อฺปสงฺกมิตฺวา ปุเชนฺติ ฯ สนฺติกํ อาคตฺตานํ จ
นาม ตถารูปา ฐมฺมกถา วา ปฏฺิสนฺธโร วา กาทพุโพ โหติ ฯ เถโร จ
วิหารครุโก เตนสฺส โส ปปฺลฺโย วิย อฺปญฺจาทิ ฯ อิติ วิหารครุตฺตาย ตตฺถ
คนฺตฺวา วิหาสี ฯ อปริปิ การณํ ภิกฺขุจาจรเวลาย ตาว สพฺพสวกา วสฺสกุเคน (๑)
คจฺจนฺติ ฯ ฐมฺมเทสนากาเล ปน มชฺฌญฺจฺจานเ อลงฺกตพุทฺธาสนมฺหิ สตฺถริ นิสินฺเน
ทกฺขิณฺนทตฺถปฺสฺเส ฐมฺมเสนาปติ วามทตฺถปฺสฺเส มหาโมคฺคฺคฺลฺลฺลานตฺถโร นิสีทติ
เตลํ ปิฏฺฐิจฺจาเค

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 380

อณฺญาโกณฺฑนฺทณฺตฺเถรสฺส อาสนํ ปณฺญาเปนฺติ ฯ เสสา ภิกฺขุ ตํ
ปริวารेतฺวา นิสิตฺนฺติ ฯ เทว อคฺคสาวกา อคฺคธมฺมปฏิวิทฺตฺตา จ มหาลกฺกตา
จ เถเร สคารวา เถริ มหาปุรหฺมานํ วิย อคฺคิกฺขณฺธิ วิย อาสีวิสิ วิย จ
มณฺณมานา ชฺรธาสน นิสิตฺนฺตา โอตฺตปฺปนฺติ หฺรายนฺติ ฯ เถโร จินฺตฺเตสิ อิเมหิ
ชฺรธาสนฺตถาย กปฺปสฺตสฺสทฺสธาธิกํ อสงฺเขยฺยํ ปารมิโย ปุริตา เต อิทานิ ชฺรธาสน
นิสิตฺนฺตา มม โอตฺตปฺปนฺติ หฺรายนฺติ ฆาตุวิทฺตํ เนตํ กริสฺสสามิตี ฯ โส
ปฏฺฐิรฺเป กาลเ ตถาคตํ อุปสงฺกมิตฺวา อิจฺฉามหิ ฆนฺเต ชนฺปเท วสิตฺนฺติ อาท ฯ
สฺตถา ออนุชานี ฯ เถโร เสนาสนํ สฺสทาเมตฺวา ปตฺตจิวฺรมาทาย
ฉทฺทนฺตถวเน มนฺทาทิกินฺติริ คโต ฯ ปุพฺเพ ปจฺเจกพฺพุชานํ ปาริจฺริยาย
กตฺปริจฺยา อฏฺฐสฺสทฺสธา หตฺถินาคา เถริ ทิสฺวาว อมฺหากํ
ปุณฺณกฺเขตฺตํ อากตฺนฺติ นฺเขหิ จงฺกมณํ นิตฺติณํ กตฺวา
อวารณฺสาขา หริตฺวา เถรสฺส วสนฺภูจานํ ปฏิชฺคฺคิตฺวา
วตฺตํ กตฺวา สพฺเพ สนฺนิปตฺติตฺวา มนฺตยีสฺส สเจ หิ มยฺ อยฺ
เถรสฺส กตฺตพฺพิ กริสฺสตี อยฺ กริสฺสตีติ ปฏิชฺชิสฺสสาม
เถโร พหุณาติกคามํ คโต วิย ยถาโรเตเนว ปตฺเตน คมฺิสฺสตี
วารเน นํ ปฏิชฺคฺคิสฺสสาม เอกสฺส ปนฺ วาเร ปตฺเตเต เสเสหิปี
นปฺปมชฺชิตพฺพนฺติ วาริ จปฺยีสฺส ฯ วาริกนาโค ปาโตว
เถรสฺส มุโขทกํ

ทนตกฏจลจ ปฏฐเปติ วตตํ กโรติ ฯ มนุทากินิโปกขรณิ
 นาม เจสา ปณณาสโยชนา โหติ ฯ ตสฺสา ปญจวิสติโยชนมตเต
 จาน เสวาโล วา ปณกํ วา นตฺถิ ฯ ผลิกวณฺณํ อุทกเมว
 โหติ ฯ ตโต ปริ ปน กฏิปฺปมาเณ อุทเก อทฺธโยชนวิตถตํ เสสปทุมวํ
 ปณณาสโยชนสรํ ปริกฺขิปิตฺวา จิตํ ฯ ตทนนฺตรํ ตาว มหนตฺตเมว รตฺตปทุมวํ
 ตทนนฺตรํ รตฺตกมุทวํ ตทนนฺตรํ เสตกมุทวํ ตทนนฺตรํ นิลุปฺปลวํ
 ตทนนฺตรํ รตฺตูปฺปลวํ ตทนนฺตรํ สุกนฺตรตฺตสาลิวนํ ตทนนฺตรํ
 เอลาพุกาลาวุกุมภณฺฑาทินิ มฐรรธานี วลฺลิตฺถลานิ ตทนนฺตรํ
 อทฺธโยชนวิตถารเมว อุจฺจวํ ตตฺถ ปุคฺรฺกขกฺขนฺธปฺปมาณา
 อุจฺจ ตทนนฺตรํ กทลิวํ ยโต ทเว ปกฺกานิ ขาทนฺตา กิลมนฺติ
 ตทนนฺตรํ จาฏิปฺปมาณผลํ ปนสวํ ตทนนฺตรํ ชมฺพวํ
 ตทนนฺตรํ อมฺพวํ ตทนนฺตรํ กปิฏฺจวณฺนติ ฯ สจฺเขปโต ตสฺมี ทเห
 ขาทิตฺตพฺพยฺยตฺตํ ผลนฺนาม นตฺถิติน วตฺตพฺพํ ฯ กุสฺमानํ ปุปฺพนสมเย วาโต เรณฺวภูฏิ
 อุฏฺฐาเปตฺวา ปทุมินิปตฺเตสฺส จเปติ ตตฺถ อุทกมุสฺสิตานิ ปตฺนติ ฯ ตโต อาทิจฺจาปาเกน
 ปจฺจิจฺจวา ปกฺกอโยฆฺภิกฺกา (๑) วิย ติฏฺฐติ เอตํ โปกฺขรมฺฐ นาม ตํ
 เถรสฺส อหริตฺวา เทนฺติ ฯ มุพาลํ นจฺกฺลสิสมตฺตํ โหติ ตมฺปิ อหริตฺวา เทนฺติ ฯ
 ภิสํ มหาเถริโปกฺขรปฺปมาณํ โหติ ตสฺส เอเกกสฺมี
 # ๑ ม. ปกฺกปโยฆฺภิกฺกา ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 382

ปพเพ ปาถมฏกปุปมาณ จีริ โหติ ตํ อหริตฺวา เทนฺติ ฯ
ไปกฺขรภูจฺฉินิ มรฺสทกฺขราย โยเชตฺวา เทนฺติ ฯ อุจฺฉฺ ฺปาสาณปฺญฺเจ
จเปตฺวา ปาเทน อกฺกมนฺติ ฯ ตโต รโศ ปคฺฆริตฺวา โสณฺฑิอาวาญฺ
ปฺเรติ อาทิจฺปาเกน ปจฺจิตฺวา จีริปาสาณปฺณฺโท วิยติภูจฺติ ตํ
อหริตฺวา เทนฺติ ฯ ปนสทฺทลิมฺพกฺกาทีสุ กถาว นตฺติ ฯ

เกลสาปพฺพเต นาคทฺนฺโต นาม เทวปฺตฺโต วสฺติ ฯ เถโร กาลิน กาลิ
ตสฺส วิมานทฺวาริ คจฺฉติ ฯ โส นวสปฺปิไปกฺขรมรฺสจฺฉนฺยตฺตสฺส นิรฺฐทกฺปายาสสฺส
ปตฺติ ปฺเรตฺวา เทติ ฯ โส กิร กสฺสปพฺพทฺธกาเล วิสฺติวสฺสสทฺสทานิ สฺคนฺธสปฺปินา
จีริสฺลาคํ อทาสิ ฯ เตนฺสฺส เอว โภชนํ อุปฺปชฺชติ ฯ เอว เถโร ทฺวาทส
วสฺทานิ วสฺติว อตฺตโน आयุสฺสงฺขาริ โอลเณนฺโต ปริกฺฉินฺทาวํ ฌตฺวา กตฺถ
ปรีนิพฺพายิสฺสามิติ จินฺเตตฺวา หตฺถินาเคหิ มํ ทฺวาทส วสฺทานิ อุปฺญฺจหนฺเตหิ
ทฺกฺกัรํ กตํ สตฺถาริ อญฺชานาเปตฺวา เอเตสฺส เอว สนฺติเก ปรีนิพฺพายิสฺสามิติ
อากาเสน ภาวโต สนฺติกํ อคฺมาสิ ฯ เตน วุตฺตํ สุจิริสฺเสว เยน ภาว
เตนฺอุปฺสงฺกมิติ ฯ นามญฺจาติ กสฺมา นามํ สวาเวติ เถรญฺหิ เกจิ สญฺชานนฺติ
เกจิ น สญฺชานนฺติ ฯ ตตฺถ เถโร จินฺเตสิ เย มํ อชานนฺตา เอส ปณฺฑรสีโส

โอบุคโค โคปานสิวงโก มหุลลโก สตถารา สทฐี ปฎิสนถาริ กโรตติ จิตต์
 ปทุเสสสนฺติ เต อปายปุรกา ภวิสฺสนฺติ ฯ เย ปน มํ ชานนฺตา ทสสทฺสจกฺกวาเพ
 สตฺถา วิย ปณฺณาโต ปากโฏ มหาสาวโกติ จิตต์ ปสาทฺสสนฺติ เต สกฺกุปฺคา
 ภวิสฺสนฺตฺติ สตฺถานํ อปายมกฺคํ ปิทฺติตฺวา สกฺกมกฺคํ วิวรนฺโต นามํ สาเวติ ฯ

 พุทฺธานุพุทฺโชนฺติ พุทฺโชนฺติ ปจฺมํ จตฺตาริ สจฺจานิ พุชฺฌิ ปจฺจนาเถโร
 ตสฺมา พุทฺธานุพุทฺโชนฺติ วุจฺจติ ฯติพุพฺพนิกฺกโมติ พาพฺหวิริโย ฯ วิเวกานนฺตฺติตฺถณฺณํ
 วิเวกานํ ฯ เตวิชฺโช เจโตปริยาโยโกวิทฺติ นสฺสุ อภิญฺญาสฺสุ จตฺตสฺโส วทติ ฯ
 อิตฺธา เทว กิณฺจาปี น วุตฺตา เถโร ปน นพฺภิณฺโฌว ฯ อิมิสฺสา จ กายา
 ปริโยसानเ ปริสา สนนฺนีสฺสิ ฯ ปริสาย สนนฺนินฺนภาวํ ฌตฺวา เถโร สตฺถารา
 สทฺฐี ปฎิสนถาริ กตฺวา ปริกฺขิณา เม ภนฺเต อายุสงฺขารา ปรีนฺนิพฺพายิสฺสามิติ
 ปรีนฺนิพฺพานกาลํ อนฺุชานาเปสิ ฯ กตฺถ ปรีนฺนิพฺพายิสฺสสิ โกณฺุทฺถนฺนาติ ฯ
 อุปฺภูจฺจาเกหิ เม ภนฺเต หตฺถินาเกหิ ทฺกฺกัรํ กตฺถ เตสํ สนนฺนิตฺถิ ฯ สตฺถา อนฺุชานิ ฯ
 เถโร ทสพลํ ปทกฺขิณฺณํ กตฺวา ปุพฺพิ ตมฺเม ภนฺเต ปจฺมทสฺสนํ
 อิทํ ปจฺฉิมทสฺสนนฺติ ปรีเทวนฺเต มหาชเน สตฺถาริ วนฺทิตฺวา นิกฺขมิตฺวา
 ทวารโกฏฺฐเก จิโต มา โสจิตฺถ มา ปรีเทวิตฺถ พุทฺธา วา โหนฺตุ พุทฺธสาวกา

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 384

วา อุปยุตฺตา สงฺขารธา อภิชฺชนกา นาม นตฺถิติ มหาชนํ
 โอวทิตฺวา ปสฺสนนฺตเสว มหาชนสฺส เวหาลํ อพฺภุคฺคมฺม มนฺทาทินิตฺเร โอตฺริตฺวา
 โปกฺขรณฺธิยํ นฺหาตฺวา นินฺตฺถนินฺวาสนโน กตฺตฺตราสงฺโก เสนาสนํ สํสาเมตฺวา
 ผลสฺมาปตฺติยา ตโย ยามะ วิตฺตินาเมตฺวา พลวปจฺจุสฺสเมเย ปรินิพฺพายิ ฯ เณรสฺส
 สห ปรินิพฺพานา หิมวติ สพฺพรฺกฺษา ปุปฺเพหิ จ ผลเอหิ จ โอนตฺวินตา อเหตุํ ฯ
 วาริกนาโค เณรสฺส ปรินิพฺพุตฺถาวํ อชานนฺโต ปาโตว มุโขทกทนฺตกฺกุณฺฑานิ
 อุปฺภุชฺเชตฺวา วตฺตํ กตฺวา ขาทนฺิยผลานิ อahrtitฺวา จงฺกมฺนโกภฺยิ อภฺจาสิ ฯ โส
 ยาว สุริยฺคฺคมฺนา เณรสฺส นิกฺขมฺนํ อปสฺสนนฺโต กิณฺนุ โข เอตํ ปุพฺเพ
 อโยโย ปาโตว จงฺกมฺติ มุขํ โชรฺวติ อชฺช ปน ปณฺณสาลาโตปี น นิกฺขมฺตฺติ
 กุณฺฑิทวาริ กมฺเปตฺวา โอโลเกนฺโต เณริ นิสินฺนกเมว ทิสฺวา หตฺถิ ปสาเรตฺวา
 ปรามสฺติตฺวา อสฺสาสปสฺสาเส ปริเยสนนฺโต เตสํ อปฺปวตฺติภาวํ ฅตฺวา ปรินิพฺพุโต
 เถโรติ โสณฺฑํ มุเข ปกฺขิปีตฺวา มหารวํ วิรวิ ฯ สกฺลหิมวฺนฺโต เอกนินฺนาโท
 อโหสิ ฯ อภฺจ นาคสฺหสฺสานิ สนฺนินฺปีตฺวา เณริ เชฏฺฐจกฺนาคสฺส กุมฺภ
 นิสฺิทาเปตฺวา สุปฺปํพิตรฺกฺษสาขํ คเหตุวา ปรีวาเรตฺวา สกฺลหิมวฺนฺตํ
 อนฺุวิจฺริตฺวา สกฺกุณฺฑานเมว อากตา ฯ

สกุโก วิสฺสุกฺมมํ อามนฺเตสิ ตาต อมฺหากํ เชฏฺฐภาตา ปรินิพฺพุโต
 สกฺการี กริสฺสาม นวโยชนิกํ สพฺพรตฺนมยํ

เล่มที่ 10 วงศ์สยัตตวณณา หน้า 385

ภูฏาคารี มาเปหิตี ฯ โส ตถา กตฺวา เถริ ตตฺถ นิปฺชชาเปตฺวา
 หตฺถินาคานํ อทาสี ฯ เต ภูฏาคารี อุกฺขิปิตฺวา ติโยชนสทฺสฺสํ
 หิมวณฺต์ ปฺนปฺปฺนํ อวิชฺฌีตฺสฺสํ ฯ เตสํ หตฺถโต อากาสภูฏกา เทวา
 คเหตุวา สาธุกีพิตํ กิพฺปีตฺสฺสํ ฯ ตโต วสฺสวลาหกา สีตวลาหกา วาตวลาหกา
 จาตุम्मหาราชิกา ตาวตีสาตี เอเตนฺอุปายเณ ยาว พุรฺหมโลกา ภูฏาคารี อคฺมาตี
 ปฺน พุรฺหฺมานิ เทวานนฺติ อนฺนปฺพเพณ หตฺถินาคานํเยว ภูฏาคารี อทฺสฺสํ ฯ เอเกกา
 เทวตา จตฺตฺรํกุลิมตฺตจฺนฺทนฺนฏฺฐิกํ อหริ จิตฺโก นวโยชนิกอโหสิ ฯ ภูฏาคารี
 จิตกํ อโรปยฺสีตฺสฺสํ ฯ ปณฺจ ภิกฺขุสฺตานิ อากาเสนาคนตฺวา สพฺพพรตฺตี สขฺฌายมกํสฺสํ ฯ
 อนฺนรฺทชฺตเถโร ชมมํ กเถสิ พหฺนํ เทวตานํ ชมฺมาภิสฺมโย อโหสิ ฯ ปฺนทิวเส
 อรฺกฺกคฺคฺมนเวลายเมว จิตกํ นิพฺพาเปตฺวา สุมนฺนกุลวณฺณานํ ชาตฺนํ ปริสฺสาวนํ
 ปฺนเรตฺวา ภควตี นิภฺขมิตฺวา เวพฺพนวิหารโกฏฺฐกํ สมฺปตฺเต อหริตฺวา สตฺถ
 หตฺถเถ ฐปยฺสีตฺสฺสํ ฯ สตฺถา ชาตฺตฺปริสฺสาวนํ คเหตุวา ปจฺวิยา หตฺถํ ปสาเรตี มหาปจฺวี
 ภินฺทิตฺวา รชตฺตพฺพพฺพสทิสํ เจตยิ นิภฺขมิ ฯ สตฺถา สหตฺถเณน เจตยิ ชาตฺตโย
 นิเชตี ฯ อชฺชปาปี กิร ตํ เจตยิ ฐรตีเยวาตี ฯ

นวมํ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถุปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 386

ทสมเ ๑ สมมุเนสตีติ ปรีเยสตี ปจฺจเวกฺขติ ๑ นคฺสฺสาติ ปพฺพตฺสฺส ๑
มุนินฺนติ พุทฺธมฺนี ๑ ทฺกฺขสฺส ปารคฺนฺนติ ทฺกฺขปารคฺตํ ๑ สมมุเนสนฺนติ สมมุเนสนฺนโต ๑
เอวํ สพฺพกฺสมฺปนฺนฺนติ เอวํ สพฺพคฺณสมฺปนฺนํ ๑ อนกการสมฺปนฺนฺนติ อนนเกหิ
คฺุณฺนหิ สมมุเนนาคํ ๑

ทสมํ ๑

เอกาทสมเ ตฺยาสฺสฺทฺนฺนติ เต อสฺสฺทํ ๑ อสฺสฺทฺนฺนติ นิปาตมตฺตํ ๑
วณฺณนาติ สรีรวณฺณเณ ๑ ยสฺสาติ (๑) ปรีวารเณ ๑ วิคตมโลว
ภาณฺมาติ วิคตมโล อาทิจฺโจ วีย ๑

เอกาทสมํ ๑

ทฺวาทสมเ आयสฺมาติ ปียวจฺนํ ๑ วฺจฺกฺิโสติ ตสฺส เณสฺส นามํ ๑
โส กิร ปุพฺเพ ปทฺมตฺตรกาเล ปฏฺิภาณสมฺปนฺนสวากํ ทิสฺวา ทานํ ทตฺวา ปตฺถนํ
กตฺวา กปฺปสฺตสฺสฺสํ ปารมิโย ปุเรตฺวา อมฺหากํ ภควโต กाले สกฺลชฺมฺพุทฺธิเป
วาทกามตฺย ชฺมฺพุทฺธาภิ ปรีกฺขิปปิตฺวา เอเกน ปรีพฺพาชเกน สทฺธิ วาทํ กตฺวา
วาทเ ชยปฺราชยานุภาเวเน เตเนว ปรีพฺพาชเกน สทฺธิ สํวาสํ กปฺเปตฺวา วสมานาย
เอกิสฺสา ปรีพฺพาชิกาย กุจฺฉิมฺหิ นิพฺพตฺโต วยํ อากมฺม มาติโต ปญฺจวาทสฺตํ
ปิตฺโต ปญฺจชาติ วาทสฺสฺสํ อุกฺคณฺนิตฺวา วิจฺรติ ๑ เอกํ จ วิชฺชํ ชานาติ ยํ
วิชฺชํ ปรีชปฺปิตฺวา มตานํ สีสํ อํกุคฺลียา ปหริตฺวา

อสุกฏจกถา นิพพุตโตติ ชานาติ ฯ โส อนุปุพเพน กามนิกมาทิสู
วิจรรนุโต ปญจหิ มาณวสเทหิ สหุธี สวตถึ อนุปปตโต นครทวาร
ศาลาย นิสีทิ ฯ ตทา จ นครวาสโน ปุเรกตติ ทานํ ทตฺวา ปจฺจกตติ
สุทฺธตฺตราสงฺกา คนฺธมาลาทิตตฺตา ธมฺมสฺสวนาย วิหารํ กจฺจนฺติ ฯ
माणโว ทิสฺวา กหํ กจฺจกตติ ปุจฺฉิ ฯ เต ทสพลสฺส สนฺติเก
ธมฺมสฺสวนายาติ อาหํสุ ฯ โสปี สปริวารो เตหิ สหุธี คนฺตฺวา
ปฏิสนฺนถารํ กตฺวา เอกมนฺตํ อฏฺฐาสิ ฯ อถ นํ ภควา อาห
วงฺกิส ภทฺทกํ กิร ลิปฺปี ชานาสีติ ฯ โภ โคตม อหํ พหุสิปฺปี ชานามิ
ตฺเมห กตฺร สนฺธาย วทถาติ ฯ ฉวทฺฐกสิปฺปนฺติ ฯ อาม โภ โคตมาติ ฯ อถสฺส
ภควา อตฺตโน อานฺุภาเวน นิรเย นิพพุตตฺส สีสํ ทสฺเสตฺวา วงฺกิส อัย กหํ
นิพพุตโตติ ปุจฺฉิ ฯ โส มนฺตํ ชปฺปีตฺวา องฺคุลียา ปหริตฺวา นิรเยติ อาห ฯ
สาธุ วงฺกิส สุกถิตนฺติ ฯ เทวโลเก นิพพุตตฺส สีสํ ทสฺเสสิ ฯ ตมฺปิ โส
ตเถว พุยาภาสิ ฯ อถสฺส ชีณาตฺสวสฺส สีสํ ทสฺเสสิ ฯ โส ปุณฺปุณฺนํ มนฺตํ
ปรีวตฺเตตฺวาปี องฺคุลียา ปรีหริตฺวาปี นิพพุตตฺจฺจกถานํ น ปสฺสติ ฯ

อถ นํ ภควา กิลมสิ วงฺกิสาติ อาห ฯ อาม โภ โคตมาติ ฯ ปุณฺปุณฺนํ
อุปฺชาราเหตีติ ฯ ตถา กโรนฺุโตปี อทิสฺวา ตฺเมห โภ โคตม ชานาถาติ อาห ฯ
อาม วงฺกิส อนิสฺสาเยว

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 388

สุคโต อหฺมสฺส คตี ชานามิตี ฯ มนฺเตน ชานาสี โภ โคตมาติ ฯ
อาม วฺจีสฺส เอเกน มนฺเตเนว ชานามิตี ฯ โภ โคตม มยฺหํ มนฺเตน
อิมํ มนฺตํ เทถาติ ฯ อมฺลิกโภ วฺจีสฺส มยฺหํ มนฺโตติ ฯ เทถ โภ โคตมาติ ฯ น
สกุภา มยฺหํ สนฺติเก อปฺพชิตสฺส ทาคฺคฺนฺติ ฯ โส อนฺเตวาสิเก อามนฺเตสิ ตาตา
สมโณ โคตโม อติเรกสิปฺปี ชานาติ อหํ อิมสฺส สนฺติเก ปฺพชิตฺวา สิปฺปี
คณฺหามิ ตโต สกฺลชมฺพุทฺธิเป อเมหฺหิ พหุตรํ ชานนฺโต นาม น ภวิสฺสตี ฯ
ตุเมห ขาว อหํ อากจฺฉามิ ตาว อนฺนุกกณฺจิตฺวา วิหรถาติ เต อญฺโฆเชตฺวา
ปฺพพาเชถ มนฺติ อห ฯ สตฺถา นิโคธฺรคปฺปสฺส ปฺฏิปาเทสิ ฯ เถโร ตํ
อตุตฺตโน วสนฺนุจฺฉานํ เนตฺวา ปฺพพาเชสิ ฯ โส ปฺพชิตฺวา สตฺถุ สนฺติกํ อากมฺม
วณฺทิตฺวา จิตฺตํ สิปฺปี เม เทถาติ ยาจิ ฯ วฺจีสฺส ตฺเมห สิปฺปี คณฺหนฺตา
อโลณฺโภชนถณฺชิลเสยฺยาทีหิ ปฺริกมฺมํ กตฺวา ตํ คณฺหนฺ อิมสฺสาปิ สิปฺปสฺส
ปฺริกมฺมํ อตุถิ ตํ ตาว กโรหิตี ฯ สาธุ ภาณฺเตติ ฯ อถสฺส สตฺถา
ทฺวคฺตีสาการกมฺมจฺฉานํ อากฺขิ ฯ โส ตํ อนฺนโลมปฺปฏิโลมํ มนฺสิกโรนฺโต
วิปฺสฺสนํ วทฺเตตฺวา อนฺนุกกเมน อรหฺตฺตํ ปาปฺณิ ฯ วิมฺตฺติสฺสํ ปฺฏิสฺสเวทิตี
เอวํ อรหฺตฺตํ ปตฺวา วิมฺตฺติสฺสํ ปฺฏิสฺสเวทฺนฺโต ฯ กาวเยยฺมตฺตาติ กาวเยยฺน
กพฺพกรณฺน มตฺตา ฯ ขนฺธายตฺนธาตฺตโยติ อิมานิ ขนฺธาทีนํ ปกาเสนฺโต
ธมฺมํ เทเสสิ ฯ เย นิยามคตทฺทสาติ เย นิยามคตา

เล่มที่ 10 วนสัจธรรม 389

เจว นิยามทุกศา จ ๑ สุวาคตนุติ สุวาคมนัน ๑ อธิธิปตโตมูหิติ อิมินา
อิทธิวิธีธณณ คหิต ๑ เจโตปริยายโกวิทติ อิมินา เจโตปริยธณณ ๑
ทิพฺพโสถํ ปน อวตฺตมฺปิ คหิตเมว โหติ ๑ เอวํ ฉ อภิญญา ปตฺโต
เอโส มหาสาวโกติ เวทิตพฺโพ ๑

ทวาทสมํ ๑

อิติ วังคีตถ้อยคำธรรม นิกฺขิตา ๑

วนสัจธรรม

วนสัจธรรม สจฺจเม โกสเลสุ วิหริตฺติ สจฺจ สนฺตึเก กมฺมฏฺฐานํ
คเหตุวา สจฺจ ชนปทสฺส สุตภิกฺขตฺตาย สจฺจ คนฺตฺวา วิหริตฺติ ๑ สจฺจเหตุกามาตี
วิเวกํ ปฏิปชฺชชปาตฺกามา ๑ วิเวกกาโมติ ตโย วิเวเก ปตฺถยฺนฺโต ๑ นิจฺจรติ
พหิทฺธาติ พหิเรสุ ปุณฺณตฺตารมฺมณฺเสสุ จรติ ๑ ชโน ชนสมฺมฺนฺติ ตฺวํ ชโน อญฺญสมฺมํ
ชเน ฉนฺนฺทรากํ วินยฺสสุ ๑ ปชฺหาสีติ ปชฺห ๑ ภวาสีติ ภว ๑ สจฺจํ สจฺจ สจฺจ สจฺจ
สจฺจมนฺตํ ปณฺญํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ
ปาทาลโรชติ อปฺปติฏฺฐจฺจเนน ปาทาลสจฺจโรชติ กิลฺเลสรโรช ๑ มา ตํ กามโรชติ อญฺญ
กามโรชโรช ตํ มา อวฺหริ อปายเมว มา เนตฺตติ อญฺญ ๑ ปุณฺณญํ โหติ (๑)
ปสุมฺภุชโรช ๑ วิชฺชนฺนํ วิชฺชนฺนํ ๑ สจฺจํ รชฺชนฺนํ สจฺจํ รชฺชนฺนํ ๑ สจฺจํ รชฺชนฺนํ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 390

เทวตาปี นาม มเวิ สาระตีติ วิเวกมาปโน อุตุตมวิริย

วา ปคฺคยฺห ปรมวิเวกํ มคฺคเมว ปฏิปฺนโนติ ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺติเย ฯ สุปฺตีติ อัย กิร จีณาสโว โส ทูเร ภิกฺขุจากรคาม

คนตุวา อากโต ปณฺณสาทาย ปตฺตจิวโร ปฏิสาเมตฺวา อวิทูเร ชาตสโร โอตริตฺวา

คตฺตานิ อุตฺถุ คหาเปตฺวา ทิวาภูจฺจํ สมมชฺชิตฺวา ตตฺถ นิจมณฺจกํ ปณฺณเปตฺวา

นิทฺทํ อนิกฺกมนฺโตว นิปฺนโน ฯ จีณาสวสุสาปี ทิ กายทรโธ โหติเยวาทิ ตสฺส

วิโนทนต์ถํ ตํ สนฺชาย สุปฺตีติ วุตฺตํ ฯ อชฺฌภาสีติ อัย ภิกฺขุ สตฺถุ สนฺติเก

กมฺมภูจฺจํ คเหตุวา ทิวา สุปฺติ ทิวาโสปปฺลจ นามตํ วทฺธิตํ

ทิฏฺฐชฺมมิกสมฺปรายิกํ อตฺถํ นาสเตตีติ มณฺณมานา โจทฺสสามิ นนฺติ จินฺเตตฺวา

อภาสี ฯ อาตฺรสุสาติ ชฺรธาตฺโร โรคาตฺโร กิเลสาตฺโรติ ตโย อาตฺรธา เตสุ

กิเลสาตฺโร สนฺชายเววมหา ฯ สลฺลวิทฺทสุสาติ สวิเสน สตฺตีสลฺเลน วิย

อวิชฺชาวิสฏฺฐเณ ตณฺหาสลฺเลน หทฺเย วิทฺทสุสา ฯ ৰূপฺปโตติ ฌญฺยมานสุสา ฯ

อิทานิสฺส กามสุ อาทินวํ กถยนฺตี อนิจฺจาติอาทิมหา ฯ ตตฺถ อสิตฺนฺติ

ตณฺหาทิฏฺฐินิสฺสเยน อนิสฺสิตํ ฯ กสฺมา ปพฺพชิตํ ตเปติ เอวรูปํ จีณาสวํ

ทิวาโสปปํ น ตปฺติ ตาทิสํ ปน กสฺมา น ตเปสฺสตีติ วทฺติ ฯ เณรสฺเสว

จ เอตํ วจฺนํ ตสฺมา อยเมตฺถ อตฺโถ

พุทธเชตุ มุตตัง อสตี มาทิส จีณาสว ปพพชิตัง กสฺมา ทิวาโสปปิ ตเป
 น ตปตีติ ฯ (๑) เสสคาถาสฺปิ เอเสว นโย ฯ เทวตย หิ วจนปกฺเข
 เอวรูปิ จีณาสว ปพพชิตัง ทิวาโสปปิ น ตปตี ตาทิส ปน
 กสฺมา ตเปสฺสตี ตเปสฺสตีเยวตี อตุโถ ฯ เถรสฺส วจนปกฺเข เอวรูปิ มาทิส
 จีณาสว ปพพชิตัง กสฺมา ทิวาโสปปิ ตเป น ตปตีเยวตี อตุโถ ฯ อัย ปเนตถ
 อนุตฺตทานปทวณณา ฯ วินยตี วินยเนน ฯ สมตฺกุกมาตี วฏฺฐมฺมุติกาย อวิชฺชาย
 สมตฺกุกเมน ฯ ตํ ฌานนฺตี ตํ จตุสจฺจณณํ ฯ ปรมโฆทตฺนฺตี ปรมปฺริสฺสุทฺธํ ฯ
 ปพพชิตนฺตี เอวรูปเนน ฌาเนน สมนฺนาคตํ ปพพชิตัง ฯ วิชฺชายาตี
 จตุตฺถมกฺกวิชฺชาย ฯ อารทฺธวีริยนฺตี ปกฺกหิตวีริยํ ปฺริปฺณณวีริยํ ฯ

ทุตฺติยํ ฯ

ตติเย ฯ เณตฺนฺตี เอกํ มิกฺลฺลทฺทกํ ฯ โอวทตีติ โส กิร มิกฺลฺลทฺทโก
 ปาโตว ภูณฺชิตฺวา มิเก วรฺชิสฺสามิตี อรณฺณํ ปวิฏฺฐโจะ เอกํ โรหิตมิกํ ทิสฺวา
 สตฺตติยา นํ ปหฺริสฺสามิตี อนฺุพฺนฺธมาโน เถรสฺส ปจฺมสฺสฺสฺเต วุตฺตนเยเนว
 ทิวาวิหาเร นิสินฺนสฺส อวิทฺฐเรน ปกฺกมตี ฯ อถ นํ เถโร อุปาสก ปาณาตีปาโต
 นามส อปายสฺวตฺตนิโก อปฺปายุกสฺวตฺตนิโก สกฺกา อณฺเณนปี กสิวณฺชชาทินา
 กมฺเมน ทารากรณฺณํ กาคฺตุ มาเอวรูปิ กกฺขฬิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤค หน้าที่ 392

กมม กโรหิตี อาห ๑ โสปี มหาปัสถุณิกตฤโร กเถตติ คารเวน
 จตุวา โสตุ อารทุโธ ๑ อถสส โสตุกามต ชเนตฺสามิตี โส
 องคฺกุจกั ชาลาเปสิ ๑ โส อกฺขีหิปี ปสฺสติ กณฺเณหิปี สฺฐนาติ
 จิตฺตํ ปนสฺส อสฺสกุณฺจํ มิค คโต ภวิสฺสติ อสฺสคิตฺตํ โอตินฺน โณ ตตถ
 นํ คนฺตฺวา ฆาเตตฺวา ยาวทิจฺจกั มํสํ ขาทิตฺวา เสสํ กาเชนาทาย คนฺตฺวา
 ปุตฺตเก โทเสตฺสามิตี เอวํ มิคสฺเสว อนฺนปทํ ชาวติ ๑ เอวํ วิกฺขิตฺตจิตฺตสฺส ตํ
 ฆมฺมํ เทเสนฺตํ เถริ สนฺชาย วุตฺตํ โอวทิตฺติ ๑ อชฺฌภาสิตฺติ อัยฺเถโร
 อทารุ ตจฺจนฺโต วิย อเขตฺเต วปฺเปนฺโต วิย อตฺตโนปี กมฺมํ นาเสติ
 เอตฺสสาปี โจเทสฺสามิ นนฺติ อภาสิ ๑ อปฺปปฺลยฺนฺติ นิปฺปลยฺณํ ๑
 อเจตฺสนฺติ การณฺชานนสฺสเถน จิตฺเตน รหิตํ ๑ มนฺโทวาติ
 อนฺชพาโล วิย ๑ สฺฐนาตฺติ ตว ฆมฺมกถํ สฺฐนาติ ๑ น วิชานาตฺติ
 อตฺถมสฺส น ชานาติ ๑ อาโลเกตฺติ ตว โปถุชฺชนิกอทิธิยา ชลนฺตํ องคฺกุจกั
 อาโลเกติ ๑ น ปสฺสตีติ เอตฺถ เนว เตลํ น วญฺญิ น ทิปกปฺลลิกา เถรสฺส
 ปน อานฺุภาเวนายํ ชลตีติ อิมํ การณํ น ปสฺสติ ๑ ทส ปชฺโชเตติ ทสสุ
 องคฺกุสิสุ ทส ปทีเป ๑ รูปานีนิ การณฺรูปานิ ๑ จกฺขุติ ปฺลยฺจาจกฺขุ ๑ สํเวคมาปาทีติ
 กิมเม อิมินาติ วิริยํ ปคฺคยฺห ปรมวิเวกํ อรหตฺตมกฺกํ ปฺฏิปชฺชิ ๑

ตติยํ ๑

เล่มที่ 10 วนสยุตตวณณา หน้า 393

จตุตถะ สมพหุลาติ พหุ สุตตุนติกา อภิธมฺมิกา วินยธรา จ ฯ
 วิหรนฺตติ สตุถุ สนฺติเก กมฺมภูจฺจํ คเหตฺวา วิหรนฺติ ฯ ปกฺกมฺมีสูติ เต กิร ตสฺมี
 ชนปฺเต อญฺญตรํ คามํ อุปสงฺกมฺนเต ทิสฺวา มนุสฺสา ปสนฺนจิตฺตา อาสนสาลา
 โภชวตฺถรณาทินิ ปญฺญาเปตฺวา ยาคฺชชฺชกํ ทตฺวา อุปนีสํทิสฺสุ ฯ มหาเถโร เอกํ
 ธมฺมกถิํ ธมฺมํ กเถหิตฺติ อาห ฯ โส จิตฺตธมฺมกถิํ กเถสิ ฯ มนุสฺสา ปสํทิตฺวา
 โภชนเวลา ย ปณฺธิโกชนํ อทฺทิสฺสุ ฯ มหาเถโร มนุญฺญํ ภตฺตานุโมทนํ อกาสิ ฯ
 มนุสฺสา ภิชฺชโยโส มตฺตตาย ปสนฺนา อิวฺเห ฆนฺเต เตมาสิ วัสสาติ ปญฺญิณฺณํ
 การถฺวา กมนาคมนสมฺปนฺเน จานเ สนาสนานิ การถฺวา จตุหิ ปจฺจเยหิ
 อุปฺภูจฺหีสฺสุ ฯ มหาเถโร วัสสุปฺนายิกทิวเส ภิกฺขุ โววทิสฺสุ อวฺโส ตมฺเมหิ กรุกฺสฺส
 สตุถุ สนฺติเก กมฺมภูจฺจํ คหิตฺติ พุทฺธปาตุภาโว นาม ทลฺลโก มาสฺสส อญฺจ
 ทิวเส ธมฺมสฺสวณฺํ กตฺวา คณฺสงฺกถิํ ปหาย อปฺปมตฺตา วิหรณาทิ ฯ เต ตโต
 ปญฺจาย ยฺยชฺชนฺติ ฆญฺเณติ ฯ กทาจิ สพฺพรตฺติกํ ธมฺมสฺสวณฺํ กโรนฺติ กทาจิ
 ปญฺหํ วิสฺสชฺชชฺชนฺติ กทาจิ ปชานํ กโรนฺติ ฯ เตสิ ธมฺมสฺสวณฺํทิวเส ธมฺมํ
 กเถนฺตฺตานเวย อรุณํ อุกฺกจฺจติ ฯ ปญฺหวิสฺสชฺชชฺชนฺทิวเส พุตฺตโต ภิกฺขุ ปญฺหํ
 ปุจฺจติ ปญฺหิตโต วิสฺสชฺชชฺชิตฺติ ปุจฺจนวิสฺสชฺชชฺชนํ กโรนฺตฺตานเวย ฯ ปชานทิวเส
 สฺวริยตฺถกมฺเน คณฺทํ ปหริตฺวา ว จงฺกมํ โอตฺริตฺวา ปชานํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 394

กโรนตานิเยว ฯ เต เอว วสุลั วสิตฺวา ปวาเรตฺวา ปกฺกมึสุ ฯ
 ตั สนฺธาเยตฺ วุตฺตํ ฯ ปริเทวมานาติ อิทานิ ตถารูปํ มฐฺรํ
 ฌมฺมสุสฺวนปฺลยฺหกฺกณํ กุโธ ลภิสฺสามิตฺตาทินิ วตฺวา โรทฺมานา ฯ
 ขายตีติ ปฺลยฺยาติ อฺปฺนฺญาติ ฯ โภเมติ กหํ อิเม ฯ วชฺชฎฺมียาติ
 วชฺชฎฺฐาภิมุขคฺตา ฯ มคา วียาติ ยถา มคา ตสฺมึ ปฺพพฺตปาเท วา วนสฺนฺเต
 วา วิจฺรฺนฺตา อิทํ อมฺหากํ มาตฺสฺนฺตํ ปิตฺสฺนฺตํ ปเวณฺเณอคฺตฺนฺติ อคฺเหตฺวา
 ยตฺเถว เนลํ โภจฺรพาสฺตฺวา จ โหติ ปฺริปฺนฺถาภาโว จ ตตฺถ วิหรฺนฺติ ฯ เอว
 อนิเกตา อเคหา ภิกฺขวโปี อัย อวฺโส อมฺหากํ อจฺริยฺปชฺฌายานํ สฺนฺตโก
 ปเวณฺเณอคฺตฺติ อคฺเหตฺวา ยตฺเถว เนลํ อุตฺสฺปฺปายํ โภชนสฺปฺปายํ เสนาสนสฺปฺปายํ
 ปุคฺคสฺปฺปายํ ฌมฺมสุสฺวนสฺปฺปายํ จ สฺลภํ โหติ ตตฺถ วิหรฺนฺติ ฯ

จตุตถํ ฯ

ปฺลยฺจเม ฯ อานนฺโทติ ฌมฺมภณฺฑาทาการิโก เถโร ฯ อติเวลนฺติ
 อติกฺกนฺตํ เวลํ ฯ คิหิสฺสยฺตฺติพฺหุโลติ รตฺตี จ ทิวา จ พฺหุกาลํ คิหิ
 สยฺญาปยฺนฺโต ฯ ภควติ หิ ปฺรินฺนฺพฺเต มหากสฺสฺปตฺเถโร เถโร อาห อวฺโส
 มยฺ ราชคเห วสุลั อฺปคฺนฺตฺวา ฌมฺมํ สฺงคฺายิสฺสาม คจฺฉ ตฺวํ อรณฺณํ ปวิสิตฺวา

อุปริมคคตตยตถาย วายามิ กโรหิติ ฯ โส ภควโต ปตตจิวริ อาทาย โสธรรภูจ
คนตุวา เอกสุมี อรณฺณวาเส วสิตฺวา ปุนทิวเส เอกิ คามิ ปาวิสิ ฯ มนุสฺสา
เถริ ทิสฺวา ภนฺเต อานนฺท ตุมฺเห ปุพฺเพ สตฺถารา สทุธิ อากฺขณฺธ อชฺช
เอกกาว อากตา กหิ สตฺถาริ จเปตฺวา อากตฺตถ อิทานิ กสฺส ปตตจิวริ
คเหตุวา วิจรธ กสฺส มุโขทกั ทนฺตกฺกฺจึ เทถ ปรีเวณิ สมฺมชฺชธ วตฺตปฏิวตฺต
กโรธาติ พหุ วตฺวา ปรีเทวีสุ ฯ เถโร อาวุโส มา โสจิตฺถ มา ปรีเทวิตถ
อนิจฺจา วต สงฺขารธาติอาทีนิ วตฺวา เต สลฺยาเปตฺวา กตภตฺตกิจฺโจ
วสนฺภูจฺจานเมว กจฺจติ ฯ มนุสฺสา สายปี ตตฺถ คนฺตุวา ตเถว ปรีเทวนฺติ ฯ เถโรปิ
ตเถว โอวทติ ฯ ตั สนฺธาเยตึ วตฺตึ ฯ อชฺฌภาสีติ อัย เถโร ภิกฺขุสงฺฆสฺส ถถิ
สุตฺวา สมณฺชมฺมิ กริสฺสามิติ อรณฺณํ ปวิสิตฺวา อิทานิ กิหิ สลฺยาเปนฺโต
วิหริตฺติ สตฺถุ สาสนํ อสงฺกหิตปฺปฺพราสิ วิย จิตฺติ ชมฺมสงฺกหํ น กโรติ
โจเทสฺสามิ นนฺติ จินฺเตตฺวา อภาสิ ฯ ปสฺกุกิยาติ ปวิสิตฺวา ฯ หทยสุมี
โอปิยาติ กิจฺจโต จ อารมฺมณฺโต จ หทยมฺหิ ปกฺขิปิตฺวา ฯ นิพฺพานํ
ปาปฺณิสฺสามิติ วิริยํ กโรนฺโต นิพฺพานํ กิจฺจโต หทยมฺหิ โอเปติ นาม
นิพฺพานารมฺมณํ ปนฺ สมာปตฺตี อปฺเปตฺวา นิสินฺโต อารมฺมณฺโต ฯ
ตทฺทกฺขยปี สนฺธาเยสา ภาสติ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤค หนา 396

ฌายาติ ทวีหิ ฌาเนหิ ฌายิตา (๑) ภว ๗ ปีพีพีพิกาติ อัย

คิหิหิ สทธี ปีพีพีพิกาติ ๗

ปญจัม ๗

ฌญเจ ๗ ปุราณทุตติยิกาติ อนนตเร อตตภาเว อคคมहेสี ๗ โสภสีติ
 ปุพเพปี โสภสี อิทานิปี โสภสี ๗ ทุกคตาติ น คติทुकคตिया ทुकคตา ๗ ตา หิ
 สุกคตिय จิตา สมปตตี อนุภวนติ ปฏิปตติทुकคตिया ปน ทुकคตา ๗ ตโต จุต
 หิ ตา นิรयेปี อุปุชชนตีติ ทुकคตา ๗ ปติญจिताติ สกกายสมิ หิ ปติญจนโต
 อญจหิ การณหิ ปติญจาทิ รตโต รากวเสน ปติญจาทิ ทญุโจ โทสวเสน ๗
 มุโพห โมหวเสน วินพนุโช มานวเสน ปรามญุโจ ทิญจิวเสน ตามคโต
 อนุสยวเสน อนิญจงคโต วิจิกิจฉาวเสน วิกเขปกโต อุทจจวเสน ปติญจาทิ ๗
 ตาปี เอว ปติญจิตาว ๗ นรเทวานนุติ เทวนราน ๗ นตฺถิทานีติ सा गिर
 เทวธีตา เเธ พลวสินเหา ओहोति ปฏिकคनुตุ नासगुधि ๗ กาเลน อาคนตุวา
 ปรีเวณิ สมมชชติ มุโขทกั ทนตคญุจ ปานियปรีโกชนियิ อุปญุจเปติ ๗
 เถโร อนาวชชเนน ปรีกฺขชติ ๗ เอกสมิ ทิวเส เเธรสฺส ชินฺณจิวรสฺส
 โจพกภิกขุ จรโต สงฺการญุญ ทิพพทุสฺส จเปตฺวา ปกคามิ ๗ เถโร
 ตํ ทิสฺวา อุกฺขิปิตฺวา โอโลเกนุโต ทุสฺสนตํ ทิสฺวา ทุสฺสเมตฺนติ ฌตฺวา
 # ๑ ม. ฌายิโก ๗

อลัม เอตุตดาวตาคี อุกุคเหสี ฯ เตเนวสุส จีวรํ นิฏฐาสี ฯ อถ เทว อุกุคสาวกา
 อนนุรุทฺชตฺเถโร จาติ ตโย ชนา จีวรํ กรีสุ ฯ สตุถา สุจี โยเชตฺวา อทาสี ฯ
 นิฏฐิตจิวรสฺส ปิณฺฑทาย จรโต เทวตา ปิณฺฑปาตํ สมหาเปสิ ฯ สากาเลน
 เอกิกา กาเลน อตุตฺตุตฺติยา เถรสฺส สนฺตํ อากจฺฉติ ฯ ตทา ปน อตุตฺตุตฺติยา
 อากนฺตฺวา ทิวาภูจฺฉเน เถโร อุปสงฺกมิตฺวา มยฺ มนาปกายิกา นาม มนสา
 อิจฺฉิตฺติจฺฉิตฺตฺรูปํ มาเปมาติ อาท ฯ เถโร เอตา เอวํ วทนฺติ วิมฺลิสฺสามิ สพฺพา
 นีลกา โหนฺตฺติ จินฺเตสิ ฯ ตา เถรสฺส มนํ ฅตฺวา สพฺพาว นีลวณฺณา
 อเหตุํ เอวํ ปิตฺโถหิตโธทาทวณฺณาติ ฯ ตโต จินฺตยีสฺสุ เถโร อมฺหากํ ทสฺสนํ
 อสฺสาเทตีติ ฯ ตา สมชฺชํ กาคู อารทฺธา เอกาปี คายิ เอกาปี นจฺจิ เอกาปี
 อจฺฉริ ปหริ ฯ เถโร อินฺทฺริยานิ โอกฺขิปี ฯ ตโต น อมฺหากํ ทสฺสนํ เถโร
 อสฺสาเทตีติ ฅตฺวา สิเนหํ วา สนฺถวํ วา อลภมาณา นิพฺพินฺทิตฺวา
 คนฺตุมารทฺธา ฯ เถโร ตาสํ คมนภาวํ ฅตฺวา มา ปฺนปฺปฺนํ อากจฺฉีสฺสูติ อรหฺตํ
 พุยากรโณโต อิมํ คาทมาห ฯ ตตฺถ วิกฺขิโณติ ชีโณ ฯ ชาตีสฺสาโรติ ตตฺถ ตตฺถ
 ชาตีสฺงขาโต สฺสาโร ฯ

ฉฺฉํ ฯ

สตุตฺตเม อติกาเลนาติ สพฺพพรตฺตี นิทฺทายิตฺวา พลวปจฺจฺเส
 โกฏิสฺมมชฺชนิยา โถกํ สฺมมชฺชิตฺวา มุขํ ฐิวิตฺวา ยาคฺคฺกชฺชตฺถาย

เล่มที่ 10 สารตฤปกาสนีนียา สกาถาวคเค หน้า 398

ปาโตว ปวิสติ ฯ อติทิวาติ ยาคู อาทาย อาสนสาถิ์ คนุตวา
 ปิวิตวา เอกสุมี จาเน นิปนุโน นิตุทายิตวา มนุสสานัน
 โภชนเวลาย ปณิตภิกุข ลภิสฺสามิติ อูปกภูเจ มชฺฉนฺตเท อุกฺกาชย
 ฌมฺมกรเกน อุกทํ คเหตุวา อุกฺขินิ ปุณฺณิตวา ปิณฺฑาย จริตวา
 ยาวทตฺถิ ภูณฺชิตวา มชฺฉนฺตเท วิติวตฺเต ปฏิกุมฺติ ฯ ทิวา จ อากนฺตฺวาติ
 อติกาเล ปวิภูเจเน นาม อณฺเณหิ ภิกฺขุหิ ปจฺมตฺริ อากนฺตพฺพิ โหติ ตฺวํ ปน
 อติวिय ทิวา อากนฺตฺวา อากตาสีติ ภายามิ นากทตฺตฺนฺตติ ตํ นากทตฺตํ อหํ
 ภายามิ ฯ สฺอุปคพฺภนฺติ สฺภูจฺจ ปคพฺภํ ฯ กุเลสุติ ขตฺตियกฺลาทิวูปฺภูจฺจากุเลสุ ฯ
 สตฺตมฺมิ ฯ

อุกฺกเม ฯ อชฺโฆคาพฺหปฺตฺโตติ โอคาทปฺปโต ฯ โส กิร สตฺถ
 สนฺตเท กมฺมภูจฺจัน คเหตุวา ตํ วนฺสณฺจํ ปวิสิตฺวา ทุตฺตियทิวเส คามํ ปิณฺฑาย
 ปาวิสิติ ปาสาทิกเอหิ อภิกฺกนฺตาทิหิ ฯ อณฺณตฺริ กุลํ ตสฺส อิริยาปเถ ปสฺสีทิตฺวา
 ปณฺจปตฺติภูจฺเจเน วนฺทิตฺวา ปิณฺฑปาตํ อทาสี ฯ ภตฺตฺตานุโมทนํ ปุณฺ สุตฺวา
 อติเรกตฺริ ปสฺสีทิตฺวา ภาเนเต นิจฺจกालํ อิวเฆ ภิกฺขุขํ คณฺหถาติ นิมนฺเตสิ ฯ เถโร
 อธิวาเสตฺวา เตสํ อาหารํ ปรีภุณฺชมาโน วิริยํ ปคฺคยฺห ฆณฺเณนฺโต อรหตฺตํ
 ปตฺวา จินฺเตสิ พหุปการิ เม เอตํ กุลํ อณฺณตฺถ คนฺตฺวา ก็ กิรฺสฺสามิติ
 ผลสมาปตฺตฺติสฺสุขํ

อนุกวนโต ตตเถว วลี ฯ อชฎภาสีติ สาทิ กริ เณรสสุ
 ชีณาสวภาว อชานนุติ จินเตสิ อัย เถโร เนว อณณิ คามิ คจจติ น อณณิ
 ฌริ น รุกขมุตอาสาณาสาลาทีสุ นิสีหติ นิจจกาลี ฌริ ปวิสิตวาว นิสีหติ อุโก
 เจเต โอคาธปุตตา ปติคาธปุตตา กทาจิ เอส อิมิ กุลิ ทูเสยย โจเทศสามิ
 นนุติ ฯ ตสฺมา อภาสี ฯ สณฺจาเนติ นครทวารสฺส อาสนนฺเน มนุสฺसानิ
 ภณฺทกั โอตาเรตฺวา วิสมนญฺจानะ ฯ สงฺกมฺมาติ สมากนฺตฺวา ฯ มนฺเตนฺตีติ
 กเถนฺติ ฯ มยฺจ ตถฺจาติ มิ จ กเถนฺติ ติ จ กเถนฺติ ฯ กิมนฺตรนฺติ กิ
 การณิ ฯ พหุ หิ สทฺทา ปจฺจุหาติ พหุกา เอเต โลกสฺมี ปญฺโถมสทฺทา ฯ
 น เตนาคิ เตน การณน เตน วา ตปฺสฺสินา น มงฺกุ โหตพฺพิ ฯ น หิ
 เตนาคิ น หิ เตน ปเรหิ วุตฺตวจนน สตฺโต กิลิสฺสติ อตฺตนา กเตน ปน
 ปาปกมฺเมเนว กิลิสฺสติติ ทสฺเสติ ฯ วาตมิโค ยถาคิ ยถา วเน วาตมิโค
 วาเตริตานิ ปณฺณาทินิ สทฺเทน ปริตสฺติ เอว โส สทฺทปฺริตฺตาสี โหตีติ
 อตฺโถ ฯ นาสฺส สมฺปชฺชเต วตฺนุติ ตสฺส ลหุจิตฺตสฺส วตฺติ น สมฺปชฺชติ ฯ
 เถโร ปน ชีณาสวตฺตา สมฺปนฺนวตฺโตติ เวทิตพฺโพ ฯ

อฏฺฐมํ ฯ

นวเม ฯ วชฺชิปุตฺตโกติ วชฺชิรญฺเฐ ราชปุตฺโต ฉตฺตํ ปหาย

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 400

ปพพชิตโต ๑ สพพรตติจาโรติ กตติกนภขตต์ โฆเสตวา สกถนกริ ธชปฎากาทีหิ
 ปฎิสณเขตวา ปวตติโต สพพรตติจาโร ๑ อิทิ หิ นภขตต์ ยาว จาตุมมหาราชิกเกหิ
 เอกาพทุริ โหติ ๑ ตูริยาพิตวาทิตนิกุโฆสสททนต์ เกริอาทิตูริยานัน ตาพิตานัน
 วิณาทินนญจ วาทิตานัน วิณาทินนญจ วาทิตานัน นิกุโฆสสททนต์ ๑ อภาสีตี เวสาลียิ กิร
 สตุต ราชสทสทานิ สตุตสทานิ สตุต จ ราชานโน ตตตถาว เตลล
 อุปราชเสนาปติอาทโย เตสุ อลงกตปฎิยตเตสุ นภขตตทิกิพนตถาย วิถิ โอตินนณเสสุ
 สฎฐิจิตตเถ มหาจกเม จกมมานโน นภขตเต จิตติ จนนท ทิสวา จกมโกฏิยิ ผลกั
 นิสสสาย จิตโต อภาสี ๑ อปวิทุทฐว วนสมิ ทารุกนติ วตถเวจนาลงการวิริทิตตตา
 วเน นททิตทารุกั วิย ชาตติ ๑ ปาปิโยติ ลามกโตริ อเมหหิ อญโล โกจิ
 อตติ ๑ ปิทยนตติ เตโร อารณญิกิ ปัสกุติโก ปิณทปาติโก สปรทานจาริกิ
 อปปัจจโน สนตฎุจติ พหู ตูยหิ ปตถยนตติ อตโต ๑ สกคคามินนติ สกคั
 กจจันตทานัน กตทานปี ๑

นวมิ ๑

ทสเม ยิ สุกนติ นิปาตมตต์ ๑ สขมมายพหูโลติ นิสสรณปริยตติวเสน
 สขมายนโต พหุตริ กาลิ สขมายนโต ๑ โส กิร อาจริยสส
 ทิวาฎฐานัน สนมชชิตวา อาจริยิ อุกิขนุโตติฎฐติ ๑ อถ นัน อากจจันตติ ทิสวาว
 ปจจุกคณตวา ปตตจิวริ

ปฏิคคเหตฺวา ปณฺณตฺตาสเน นิสินฺนสฺส ตาลวณฺณวาทํ ทตฺวา
ปานีโย อปุจฺฉิตฺวา ปาเท โชรฺวิตฺวา เตลฺลํ มกฺขเหตฺวา วนฺทิตฺวา จิตฺ
อุทฺเทสํ คเหตฺวา ยาว สุริยญฺจํจมา สขฺฌายํ กโรติ ฯ โส นุหฺนโกญฺจเก อุทฺกํ
อุปญฺจเปตฺวา อญฺคารกปลฺเล อคฺคิ กโรติ ฯ อจฺริยสฺส นุหฺนคฺวา อาคตฺสส ปาเทสุ
อุทฺกํ ปุณฺณิตฺวา ปิฏฺฐิปริกมฺมํ กตฺวา วนฺทิตฺวา อุทฺเทสํ คเหตฺวา ปจฺมยाम
สขฺฌายํ กตฺวา มขฺฌิมยाम เสรีริ สมฺสฺสาเสตฺวา ปจฺฉิมยाम อุญฺจาย อุทฺเทสํ
คเหตฺวา ยาว อรฺุณฺคฺคมนา สขฺฌายํ กตฺวา นินฺรุทฺทสทฺทํ ขยโต สมฺมสฺติ ฯ ตโต
เสสํ อุปาทยารูปํ ญฺจรูปํ นามรูปนฺติ ปณฺจสุ ขนฺนฺเชสุ วิปฺสฺสนํ วจฺเจตฺวา
อรฺุหตฺตํ ปาปฺณิ ฯ อปฺโปปฺสฺสกุโกติ อุทฺเทสคฺคหฺเนจ สขฺฌายกรฺเณจ นินฺรุสฺสกุโก ฯ
สงฺกสายตีติ ยสฺส อิทานิ อตฺถาย อหํ สขฺฌายํ กรฺเยยํ โส เม อตฺโถ
มตฺถกํ ปตฺโต ฯ กิมฺเม อิทานิ สขฺฌายเณนาติ ผลสมฺมาปตฺติสฺสฺเสน กาลํ อตฺิวตฺเตติ ฯ
อชฺฌณาสีติ กิ นุ โข เณรฺสฺส อผาสฺสํ ชาตํ อุทฺทาหฺสฺส อจฺริยสฺส เณ
นุ โข การเณน ปุพฺเพ วีย มรฺุรฺสฺสเรน น สขฺฌายตีติ อากนฺตฺวา สนฺติเก
จิตฺตา อภาสี ฯ ฐมฺมปทานิตี อิชฺ สพฺพปี พุทฺทวจนํ อธิปฺเปตํ ฯ นาริยสีติ น สขฺฌายสี ฯ
นาริยสีตีปี ปาโจ น คณฺหาสีติ อตฺโถ ฯ ปสฺสฺสนฺติ ฐมฺมภานฺโก ปสฺสํ ลภติ
อาภิฐมฺมิโก สุตฺตฺนฺติโก

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤเค หน้า 402

วินยโรติ ตสฺส ปลัสิตาโร ภวนฺติ ฯ วิราเคนาติ อริยมคฺเคน ฯ
อณฺญาตติ ชานิตฺวา ฯ นิกฺเขปนฺนติ ตสฺส ทิฏฺฐสุตาทิโน วิสฺสชฺชนํ
สนฺโต วทฺนฺตีติ ทีเปติ น พุทฺทวจฺจนฺตฺส เอตฺตาวตฺตา เถโร พุทฺทวจฺจนํ น
วิสฺสชฺชาเปตีติ น นิจฺจกํลํ สชฺฌายนเกเนว ภวิตพฺพํ สชฺฌายิตฺวา ปน
เอตฺตกสฺสํ อตฺตสฺส วา ฆมฺมสฺส วา อาชาโร ภวิตฺถ สมนฺตฺโตติ ญตฺวา
วฏฺฏทฺถกฺขสฺส อนฺตฺกิริยาย ปฏฺิปปชฺชิตพฺพํ ฯ

ทสมํ ฯ

เอกทสมเม อกฺุสเล วิตฺถกฺเกติ กามวิทฺถกฺกาทโย ตโย มหาวิทฺถกฺเก ฯ
อโยนิโสมนสิการาติ อนุปายมนสิการเณ ฯ โสติ โส ตฺวํ ฯ
อโยนิโส ปฏฺิณิสฺสชฺชาติ เอตํ อนุปายมนสิการํ วชฺเชหิ ฯ
สตุถารนฺติ อิมาย คาถาย ปาสาทิกํ กมฺมฏฺฐานํ กเถติ ฯ
ปีติสุขมสฺสยฺนฺติ เอกํเสเนว พลวปีติญจ สุขญจ อธิคมิสฺสสฺสิ ฯ

เอกาทสมํ ฯ

ทฺวาทสมเม ยํ วตฺตพฺพํ ตํ เทวตาสฺยตฺเต นนฺทนนวคฺเค
วตฺตเมว ฯ

ทฺวาทสมํ ฯ

เตรสมํ เทวปฺตฺตฺสยฺตฺเต ชนฺตฺเทวปฺตฺตฺสยฺตฺเต วิตฺถาริตเมว ฯ
เตรสมํ ฯ

จุฑทสมเม อชฌภาสีติ ตั กิภูนุ นาวเพ คเหตุวา ปทุมัม
 นามยมานัน (๑) ทิสวาว อัย กิภูขุ สตุลล สนุติเก กมฺมภูจัน คเหตุวา สมณชมมัม
 กาคุ อรณฺณ ปวิภูโจ คนุชารมฺมณฺณ อุปนิชฌายติ สุวาย อชช อุปสิงฆิตฺวา
 เสวปี ปุนทิวเสปี อุปสิงฆิตฺสติ เอวมสฺส สว คนุชตณฺหา วทฺธิตฺวา
 ทิภูชชมฺมิกสมฺปรายิกํ อตถํ นาสสฺสติ มา มยิ ปสฺสนุติยา นสฺสตุ
 โจเทสฺสามิ นนฺติ อุปสงกมิตฺวา อภาสิ ฯ เอกงคเมตฺถ เถยยานนฺติ
 เถนิตพฺพานํ รูปารมฺมณาทินํ ปณฺจนนํ โภจฺจาสานํ อิทํ เอกํ องฺคํ
 เอกโภจฺจาสิตฺติ อตฺถโ ๑ น หรามิตฺติ น คเหตุวา คจฺฉามิ ฯ
 อาราติ ทูเร นาวเพ คเหตุวา นาวเมตฺวา ทูเร จิตฺ อุปสิงฆามิตฺติ
 วทติ ฯ วนฺณณนาติ การณฺณ ๑ ยวายนฺติ โย อัย ๑ ตสฺมี กิร
 เทวตาย สทฺธี กเถนฺเตยว เอโก ตาปโส โอตริตฺวา ภิสชนนาทินิ
 กาคุ อารทฺโร ตั สนุชชาเยวมาห ๑ อากิณฺณกมฺมนุโตติ เอว
 อปริสฺสุทฺธกมฺมนุโต ๑ อชิณฺณกมฺมนุโตติปิ ปาโจ กกขลกมฺมนุโตติ
 อตฺถโ ๑ น วุจฺจติติ คนุชโจโรติ วา ปุปฺผโจโรติ วา กสฺมาน วุจฺจติ ๑
 อากิณฺณลฺลทฺโรติ พหุปาโป คาพฺหปาโป วา ตสฺมาน วุจฺจติ ๑ อติเจถว
 มกฺขิตฺติ ขธา ธาติยา นีวตฺถกิลิฏฺฐวตฺถํ อูจฺจารปสฺสาวปฺสุมลิกทฺทมาทิตฺติ
 มกฺขิตฺติ เอวเมว รากโทสาทิตฺติ
 # ๑ ลี. สิงฆมานัน ๑ ย. ฌายมานัน ๑

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิยาม สภาวคฤคเ หน้า 404

มกุชิตโต ฯ อรหามี วัตตเวติ อรหามี วัตตุํ ฯ เทวตาย โจทนา
กิริ สุกตานุสติภูจิสทิสาน น ตํ ลามกา หีนานิรมุตติกา
มิจฺฉาปฏิปนฺนํปุกฺคลา ลภนฺติ ฯ ตสฺมี ปน อตฺตภาเว
มคฺคผลานํ ภพฺพรูปา ปุกฺคลา ตํ ลภนฺติ ฯ ตสฺมา เอวมานฺท ฯ
สุจิกเวสินฺโติ สุจินี สีสฺมาธิณฺณานิ คเวสนฺตสฺส ฯ อพฺภามตฺตํวาติ
วลาหกฺกุณฺมตฺตํ วิวี ฯ ชานาสีติ สุทฺโท อยฺนฺติ ชานาสี ฯ วชฺชวาสีติ วเทยฺยาสี ฯ
เนว ตํ อปฺชีวามิตี เทวตา กิริ จินฺเตสิ อัยฺ ภิกฺขุ อตฺถิ เม หิตกามา
เทวตา สานํ โจเทสฺสตี สาระสฺสตีติ ปมาทฺปิ อนฺนุญฺเจชฺชย นาสฺส
นาสฺส วจฺนํ สมฺปฏฺฐิจฺฉิตฺตํ ฯ ตสฺมา เอวมานฺท ฯ ตวเมวตี ตฺวํเยว ฯ
ชานเยยฺยาสี ชานเยยฺยาสี ฯ เยนานฺติ เยน กมฺเมน สุกฺตี คจฺเจยฺยาสี ตํ
กมฺมํ ตฺวํเยว ชานเยยฺยาสีติ ฯ

จฺทุทสฺมี ฯ

อิติ วนสํยุตฺตวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

ยกยอผู้ตาย

ยกยอผู้ตาย ปจเม ๑ อินทกษัตริย์ อินทกษัตริย์โน ยกยอ ๑
ยกยอ โห้ ภูฏาน ภูฏาน โห้ ยกยอ นามิ ลพธิ ๑ รูป น ชีวนติ วนนติ
ยติ พุทธา รูป ชีวนติ น วนนติ ยติ รูป สดโตะ ปุคคโลติ เอวัง
วนนติ โห้ ๑ กถิ นวนนติ กถิ นุ อัย ๑ กถิ อัญชียกปิณฑเมตติ อุต
สตุตส อัญชียกปิณฑเมตติ กุโตะ อากจติ ๑ เอตถ จ อัญชียกปิณฑเมตติ ตินิ
อัญชียกปิณฑเมตติ นว มัสเปตติ คหิตานิ ๑ ยติ รูป น ชีโว
อุตส อิมานิ จ อัญชียกปิณฑเมตติ อิมานิ จ มัสเปตติ โห้ อากจติ ปุคคโลติ ๑ กถิ
นวย สขชติ คพกสมินติ เกน นุ การณน อัย สดโตะ มาตุ กุจนิสมิ สขชติ
ลคคติ นิพพตติ ๑ ปุคคโลติ กิเรส ยกโย เอกปปหารเนว สดโตะ มาตุ
กุจนิสมิ นิพพตติ คเหตุวา คพกเสยยกสตุตส มาตา มจนมัสทานิ ขาทติ
สพพานิ เอกรตุติวาเสน ปจิตวา เณ วัย วิชิตนติ ๑ ยติ รูป สดโตะ น
ภเวย เอวเมว วิชิตนติ ลพธิยา เอวมาห ๑ อุตส ภควา น มาตุ กุจนิสมิ
เอกปปหารเนว นิพพตติ อนุปปพเพน ปน วนนติ ทสเสน โห้ ปจเม กลล
โห้ติอาทิมาห ๑ ตตุถ ปจมนติ ปจเมน ปกิสนวิณณาณน สขชติ สโตะ วา
ปุส สติ วา นามิ นคติ ๑ อติ โห้ ตินิ ชาตอญณิสูหิ กตตุตคเต สนจิตเตล-

เล่มที่ 10 สารตลปภาสินียา สภาวาคูเค หน้า 406

พินทุปป์มาณั กถลั โหตีตี ฯ ยั สนุชชาย วุคตั

ติลเตลสุสยถา พินทุ สปปี มณโฑ อนาวิโล

เอวั วณุณปฎีกาคั กถลั สมุปวุจจตีตี ฯ

กถลา โหตี อพพุทนต์ติ ตสุม่า กถลา สตุตาหจยเณ มัสนุชวณอุทกถณณั

อพพุทั นาม โหตี กถลนุติ นามั อนนุชชยตี ฯ วุคตมปิ เจตั

สตุตาหั กถลั โหตี ปรีปกั สมุหัต

วิวณุณมานั ตั ภาวั อพพุทั นาม ชายตีตี ฯ

อพพุทา ชายเต เปลีตี ตสุม่าปี อพพุทา สตุตาหจยเณ วิลีนตีปัสทิสา

เปลี นาม สนุชชยตี ฯ ส่า มริจผาณิเตน ทีเปตพพา ฯ คามทารกา หิ สุปกถานิ

มริจจันนิ คเหตุวา สากถนุเต ฆณุฑิกั กถวา ปีเพตวา มณุฑั อาทาย กปาเล

ปถุจิปิตวา อาตเป จเปนุติ ตั สุกขมานั สพพภาเกหิ มุจจตี ฯ เอวรูปา เปลี

โหตี อพพุทนต์ติ นามั อนนุชชยตี ฯ วุคตมปิ เจตั

สตุตาหั อพพุทั โหตี ปรีปกั สมุหัต

วิวณุณมานั ตั ภาวั เปลี จ นาม ชายตีตี ฯ

เปลี นิพพุคตตี ฆนินติ ตโต เปลีโต สตุตหจยเณ กุกถุณุฑุทสนุชจโน

ฆนิน นาม มัสนุชชยตี นิพพุคตตี เปลีตี นามั อนนุชชยตี ฯ วุคตมปิ เจตั

เล่มที่ 10 ขกขสยตตวณณา หน้า 407

สตตทาหิ เปสิ ภวติ ปริปกุกัม สมหุตัง
วิวญญูมานัน ตัง ภาวัง ฌโนจ นาม ชายติ ฯ
ยถา กุกุกุญฺญิยา อณฺฑัง สมนฺตทา ปริมณฺฑลํ
เอวัง ฌนสฺส สณฺจจันนํ นิพฺพตฺตํ กมฺมปจฺจยาติ ฯ

ฌนา ปสาชา ชายนฺตึติ ปณฺจเม สตตทาเห ทฺวินฺนํ หตฺถปาทานํ สีสสฺส
จตฺถาย ปณฺจ ปิพฺกา ชายนฺติ ฯ ยํ สนฺชาย วุตฺตํ ปณฺจิเม ภิกฺขเว สตตทาเห
ปณฺจ ปิพฺกา สณฺจหนฺติ กมฺมโตติ ฯ อิตฺโต ปริ ฌญฺจสฺสตตมาทีนํ
สตตทาหํ อติกมฺม เทสนํ สงฺฆิปิตฺวา ทฺวาจตฺตทาพีเส สตตทาเห
ปริณตฺตกาลี กเหตุวา ทสฺเสนฺโต เกสาคีอาทิมายา ฯ ตตฺถ เกสา
โลมา นขาปี จาติ ทฺวาจตฺตทาพีเส สตตทาเห เอตานิ ชายนฺติ ฯ เตน โส
ตตฺถ ยาเปตีติ ตสฺส หิ นาภิตฺโต อุกฺกจิตฺตนาโฬ มาตุ อฺทฺรปฺญฺเลน เอกาพทฺโธ
โหติ โส อฺปฺปฺลทณฺฑโก วิย นิตฺโถ เตน ออาหารโร สํสริตฺวา
อาหารสมฺมจฺจันนํ รูปํ สมนฺจจาเปติ ฯ เอวัง โส ทส มาเส ยาเปติ ฯ มาตุ กุญฺจิกโต
นโรติ มาตุ นโร กุญฺจิกโต กุญฺจียา อพฺภนฺตรคโตติ อคฺโถ ฯ อิติ ภควา
เอวัง โข ขกข อยํ สคฺโถ อนฺุพฺพเพน มาตุ กุญฺจียํ วฑฺฒติ น เอกปฺปหารเนว
นิพฺพตฺตตีติ ทสฺเสติ ฯ

ปจฺมํ ฯ

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สภาถาวคเค หน้า 408

ทุดิเย ๑ สกุกนนามโกติ เอวันามโก เอโก ยกุโฆ ๑ เอโส กิร
มารปุกุโข โย โย ๑ วิปมุตตสสาตี ตีหิ ภเวหิ วิมุตตสส ๑ ยทณณนติ ย
อลณ ๑ วนณนาตี การณน ๑ สัวาโสตี เอกโต วาโส สขิมโม มิตตมโมตี
อตโต ๑ สปปลโยตี สุปลโย สมพพุโฆ ๑

ทุดิย ๑

ตติเย ๑ คยายนติ คยาคาม คยาย อวิหุเร นิวิฏฐคาม อนุสนิสายาตี
อตโต ๑ ภูงกิตมณเจตี ทีฆมณเจ ปาทมชฌ วิชฌิตวา อฏฺณิโย ปเวเสตวา
กตมณเจ ๑ ตสส อิห อูปริ อิห เหฏฐาตี นตติ ปริวตเตตวา อตฺตโตปี
ตาทีโสว โหตี ตั เทวภูฏาเน จเปนติ ๑ จตฺนุนิ ปาสาณานิ อูปริ ปาสาณิ อตฺตริตวา
กตเกหิ ภูงกิตมณโจตี วุจจติ ๑ สฺวจิโลมสสาตี กถินสฺวจิสทิสโลมสส ๑
โส กิร กสฺสปสฺส ภควโต สาสเน ปพฺพชิตวา พุรภูฏาเนโต อากโต เสทมลคฺคหิเตน
คตฺเตน สุปฺปนตฺตํ สงฺฆิกมณจํ อนาเทเรน อปฺจจตฺตริตวา นิปชฺชิ ตสฺส
ปฺริสฺพุทฺธสฺส ตํ กมฺมํ สฺพุทฺธตฺเถ กาทํ วิย อโหสิ ๑ โส ตสฺมี อตฺตภาเว วิเสสํ
นิพฺพตฺเตตฺตํ อสฺกโกนฺโต กาลิ กตฺวา คยาคามทฺวาเร สงฺการภูฏาเน ยกุโฆ หุตฺวา
นิพฺพตฺติ นิพฺพตฺตมตฺตสฺเสว จสฺส สกถสฺริริ กถินสฺวจิหิ ควจจิตํ วิย ชาตํ ๑
อเถกทิวสํ ภควา ปจฺจฺจสสมเย โลกํ โวลเณนโต ตํ

เล่มที่ 10 ยกขสยัตตวณณา หน้า 409

ยกข์ ปจมาวชชนสเสว อาปาถ์ อากถ์ ทิสฺวา อัย เอก์
 พุทฺชนฺตรํ มหาทุกข์ อนุภวิ กิณฺนุ ขุสฺส มํ อากมฺม
 โสติการณํ ภเวยฺยาติ อาวชเชนฺโต ปจมมคฺคสฺส อุปนิตฺสยํ
 อทฺทส ๑ อถสฺส สงฺคหํ กาคูกาโม รตฺตทฺปญฺญํ นิวาเสตฺวา สุกตฺมหาจิวริ
 ปารุปีตฺวา เทววิมานกปฺปนฺนุชฺชุกฺขิ ปหาย หตฺถิควสฺสมนุสฺสกุรฺราทิ-
 กุณฺปนฺนุชฺชุกฺขิ สงฺการญฺจานํ คนฺตฺวา ตตฺถ มหาคนฺนุชฺชุกฺขิยํ วิย นิสฺสีทิ ๑
 ตํ สนฺชาย วุตฺถํ สฺวจิโลมสฺส ยกขสฺส ภวเนติ ๑ ขโรติ สสฺสุมารปฺญฺจ
 วิย ฉทฺนิญฺจกาหิ วิสมจฺจนฺนปฺญฺจ วิย จ ขรสรโร ๑ โส กิร
 กสฺสปสมฺมาสมฺพุทฺธกาเล สีสสมฺปนฺโน อุปาสโก เอกทิวถํ วิหารเ
 จิตฺตคฺคธรรมาทึหิ อคฺคตฺตาย ญฺมิยา สงฺฆิกเ อคฺคธรรเน อคฺคตโน อคฺคตราสงฺกํ
 อปฺจจตฺถริตฺวา นิปชฺช ๑ สงฺฆิกเตลลํ อภาเชตฺวา อคฺคตโน หตฺถเหติ สรโร มกฺเขสิตี
 วทฺนติ ๑ โส เตน กมฺเมเน สกฺเค นิพฺพตฺติตฺถุ อสฺสโกนฺโต ตสฺเสว ความทฺวาเร
 สงฺการยกฺโข หุตฺวา นิพฺพตฺติ ๑ นิพฺพตฺตสฺส เจวสฺส สกฺลสรโร วุตฺตปฺปการํ
 อโหสิ ๑ เต อุโภปี สหายา ชาตา ๑ อิติ ขรสฺส ขรภาโว เวทิตฺพุโป ๑
 อวิทฺเเร อติกกมฺนฺตฺติ โคจโร ปริเยสนฺตา สมากมฺญฺจานํ วา กจฺจนฺตา
 อาสนฺเน จานเ กจฺจนฺติ ๑ เตสฺสุ สฺวจิโลม สคฺถารํ น ปสฺสติ ขรโลโม ปจมตรํ
 ทิสฺวา สฺวจิโลมํ ยกข์ เอตทโวจ เอส สมฺโณติ สมฺม เอส ตว ภานํ
 ปวิสิตฺวา นิสฺสินโน

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤศ หน้า 410

เอโก สมโณติ ฯ เนโส สมโณ สมณโก เอโสติ โส
 กิร โย มํ ปสฺสิตฺวา ภิโต ปลาติ ตํ สมณโกติ วทติ ฯ โย น ภาติ ตํ
 สมโณติ ฯ ตสฺมา อัย มํ ทิสฺวา ภิโต ปลาติสฺสตีติ มณฺณมาโน เอวมาห ฯ
 กายํ อุปนามีสตี เกรวรูปํ นิมนฺนิตฺวา มหามุขํ วิวริตฺวา สกลสรีเร
 โลมานิ อฏฺฐาเปตฺวา กายํ อุปนามีสตี ฯ อุปนามีสตี รตนสติํ สุวณฺณคฺฆณิยํ
 วิย โถกํ อุปนามีสตี ฯ ปาปโกติ ตามโก อมฺนุญฺโโล ฯ โส คุถํ วิย อคฺคิ วิย
 กณฺหสฺปโป วิย จ ปรีวชฺเชตฺพุโป น อิมินา สุวณฺณวณฺณเนน สรีเรน
 สมปฺปฺพิจฺจิตฺพุโป ฯ เอวํ วุตฺเต ปน สุจิโลโม ปาปโก กิร เม สมฺพสฺโสติ กุฑฺโฆ
 ปณฺหํ ตํ สมณาทิอาทิมานํ ฯ จิตฺตํ วา เต จิปีสฺสามีติ เยสฺสฺส อมฺนุสฺสา จิตฺตํ
 จิปีตฺกามา โหนฺติ เตสํ เสตฺมุขํ นิโลทริํ สุรตฺตหตฺถปาทำ มหาสีตํ ปชฺชฺชิตเนตฺตํ
 เกรวํ วา อตฺตภาวํ นิมนฺนิตฺวา ทสฺเสนฺติ เกรวํ สทฺทํ วาเทนฺติ (๑)
 กเถนฺตานิเยว วา มุเข หตฺถํ ปกฺขิปีตฺวา หทฺยํ มทฺทนฺติ เตน เต สตฺตา อุมฺมตฺตกา
 โหนฺติ จิตฺตจิตฺตา ฯ ตํ สนฺธาเยวมาห ฯ ปารคฺงกายาติ ทฺวีสุ ปาเทสุ กเหตฺวา ตํ
 อาวิหฺมิตฺวา (๒) ยถา น ปฺนาคจฺจสิ เอวํ ปารี วา เต (๓) คฺงกาย จิปีสฺสามีติ
 วทติ ฯ สเทวเกติอาทิ วุตฺตคฺคฺเมว ฯ ปุจฺฉนฺ ยทา กงฺขสีติ ยงฺกิลฺลิจิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หน้าที่ 412

วิตตทาฯ เย นั ปชานนุติติ เย จ อตตสมภูตาทิ เอตถ
 วุตตอตตภาวั ชานนุติฯ ยโตนิทานนุติ ยั นิทานมสุส
 อตตภาวสุส ตถจ ชานนุติฯ เต นั วิโนเทนุติติ เต เอวั
 อตตภาวสงฆาตสุส ทุกขสจจสุส นิทานภูตัส สมุทยสจจ
 มกคสจเจน วิโนเทนุติ นิหรนุติฯ เต ทุตตรนุติ เต สมุทยสจจ นิหรนุตา
 อิทั ทุตตรั กิเลโสฆั ตรนุติฯ อติณณปุพพนุติ อนมตคเค ถัสาเร สุปีนนุเตนาปี
 นติณณปุพพิฯ อปุณพุกวายาติ อปุณพุกวสงฆาตสุส นิโรธสจจตุถายฯ อิติ อิมาย
 คากาย จตุตาริ อริยสจจจاني ปกาเสนโต อรหตตนิภูเณน เทสนั นิภูจาเปสิฯ
 เทสนาวसानะ สุจิโโลโม ตสมึเยว ปเทเส จิตโต เทสนานุสาเรณ ฌาณั เปเสตวา
 โสตาปตติผละ ปติภูจิจโตฯ โสตาปนุนา จ นาม น กิติภูจตตภาเวติภูจนุติติ
 สห ผลปฏิตาเณนสุส สรีเร เปตกณทุปีพกาสุจิโย สพพา ปติตาฯ โส
 ทิพพวตถนินวตุโถ ทิพพวทุกุลตุตตราสุงโถ ทิพพเวจนเวจิจโต
 ทิพพาภรณคณฐมาลาธโร สุวณณวณโณ หุตวา ภูมมเทวตาปริหาริ ปฏิตถิติฯ
 ตติยัฯ

จตุตเถฯ สุขเมธติติ สุขั ปฏิตถิติฯ สุเว เสยโยติ
 นิจจเมว เสยโยติ อตุโถฯ เวรา น ปริมุจจติติ อหั สติมาติ เอตตเกณ
 เวรโต น มุจจติฯ ยสุธาติ ยสุส อรหโตฯ

เล่มที่ 10 ขกขสยุตตวณณา หน้า 413

อหีสายาติ กรุณาย เจว กรุณาปฺพุพภาเค จ ๑ เมตฺตํ โสติ
โส เมตฺตญฺเจว เมตฺตาปฺพุพภาคญจ ภาเวติ ๑ อถวา อํโสติ
โกฏฺฐาโส วุจฺจติ ๑ เมตฺตา อํโส เอตฺตฺสชาติ เมตฺตํโส ๑ อิทํ วุคฺตํ โหติ
ยสฺส อรหโต สพุพกาลํ อหีสาย รโต มโน ยสฺส จ สพุพภูเตสฺ เมตฺตาโกฏฺฐาโส
อตุถิ ตสฺส เกนจิ ปุคฺคเลน สทฺธิ เวรั นาม นตุถิ ขกฺขาติ ๑

จตุตฺถํ ๑

ปลฺลจเม ๑ ขกฺเขน คหิโต โหตีติ โส กิร ตสฺสา อุปาติกาย
เอกปฺตุตโก ๑ อถ นํ สาทรรกาเลเยว ปพุพาเชติ ๑ โส ปพุพชิตกาลโต ปฏฺฐาย
สีลวา อโหสิ วตฺตสมฺปนฺโน อัจริยฺอุปชฌายาคนฺตุกาทีนํ วตฺตํ กตเมว โหติ
มาสสฺส อฏฺฐมีทิวเส ปาโต วุฏฺฐาย อุทกมาพเก อุทกํ อุปฏฺฐายเปตฺวา
ชมฺมสฺสวณฺคํ สมฺมชฺชิตฺวา ทีปํ ชาเลตฺวา มรฺรฺสฺสเรณ ชมฺมสฺสวณฺ โฆเสติ ๑
ภิกฺขุ ตสฺส ถามํ ญตฺวา ปทภาณํ ภณฺ สามเณราติ อชฺฌေနฺนติ ๑ โส มยฺหํ
ทหฺยํ วาโต รุชฺติ กาโส วา พารชฺตีติ กิณฺจิจิ ปจฺจาหารํ อถตฺวา ชมฺมาสนํ
อภิรฺุหิตฺวา อากาสกฺงฺคํ โอตาเรณฺโต วิย สรภาณํ วตฺวา โอตฺรณฺโต มยฺหํ
มาตาปิตฺนํปิ อิมสฺมี สรภณฺเย ปตฺตีติ วทติ ๑ ตสฺส มนฺุสฺสา มาตาปิตโร
ปตฺติยา ทินฺนภาวํ น ชานนฺติ ๑

เล่มที่ 10 สารตถุปภาสินียา สภาวาคูเค หน้า 414

อนนตรตฤตาเว ปนสฺส มาตา ยกฺขินี ชาตา สา เทวตาหิ
 สทฺธิ อากตา ฆมฺมํ สุตฺวา สามเณเรณ ทินฺนปตฺตี อนฺโอมทามิ
 ตาตาติ วทติ ฯ สีสสมฺปนฺนา จ นาม ภิกฺขุ สเทวกสฺส โลกสฺส ปิยา โหนฺตีติ
 ตสฺมี สามเณเร เทวตา สลชฺชา สการวา มหาพฺรหฺมํ วิย อคฺคิกฺขนฺธํ วิย จ นํ
 มลฺลณฺติ ฯ สามเณเร การเวณ ตํ ยกฺขินี กรุํ กตฺวา ปสฺสนฺติ ฯ
 ฆมฺมสฺสวณยกฺขสมาคมาทิสฺส สานฺนมาตาติ ยกฺขินียา อคฺคาสนํ
 อคฺคโกทกํ อคฺคปิตฺตํ เทนฺติ ฯ มหเสกฺขาปิ ยกฺขา ตํ ทิสฺวา
 มคฺคา โอกกมฺนฺติ อาสนา วุฏฺฐนฺติ ฯ

อถ โส สามเณโร วุฑฺฒิมนฺวาย ปริปกฺกิณฺทริโย
 อนภฺริตีปฺพิโต อนภฺริตี วิโนเทตฺถุ อสฺกโกนฺโต ปฺรพฺพหเสสนโ
 อตฺถิถิฏฺฐนิวาสนปารุปนฺ โกสฺสจฺจิ อนาโรเจตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย
 เอกโกว มาตฺถ ฆรทฺวารํ คโต ฯ อุปาสิกา ปุตฺตํ ทิสฺวา วนฺทิตฺวา
 อาห ตาต ตฺวํ ปุพฺเพ อาจฺริยฺชฺชมาเยหิ วา ทหรสามเณเรหิ
 วา สทฺธิ อีชาคจฺฉลฺสิ กสฺมา เอกโกว อชฺช อากโตติ ฯ โส อุกฺกณฺจิตภาวํ
 อาโรเจสิ ฯ สทฺธา อุปาสิกา นานปฺปกาเรณ ฆราวาเส อาทินฺวํ ทสฺเสตฺวา ปุตฺตํ
 โอวทมานาปิ ตํ สลฺลนาเปตฺถุ อสฺกโกนฺตี อปฺเปวณาม อคฺตโน ฆมฺมตายปิ
 สลฺลกฺเขสฺสตีติ อนฺโวยเชตฺวาว ติฏฺฐ ตาต ยาว เต ยาคฺคกตฺตํ สมฺปาเทมิ ยาคฺคํ
 ปิวิตฺวา กตฺถตฺตกิจฺจสฺส เต

เล่มที่ 10 ยกขสยตถวณณา หน้า 415

มณาปานี วตถานี นีหริตถวา ทสฺสามิตี วตถวา อาสนํ ปณณา-
เปตถวา อทาสี ฯ นีสิตี สามณโร ฯ อุปาสิกา มหุตเตเนว ยากุชชชกั
สมปาทตถวา อทาสี ฯ ตโต ภตฺตํ สมปาทตถวาสามิตี อวิหุเร นิสินฺนา ตณฺฑุเล
โธวติ ฯ ตสฺมี สมเย สา ยกฺขินี กหํ นุ โข สามณโร กณฺจि อหารี(๑) ลกฺติ
อุทาทุ โนติ อวชฺชมานา ตสฺส วิพุกมิตุกามตาย นิสินฺนภาวํ ฌตถวา มา เหว
โฆ เม เทวตานํ อนฺตเร ลชฺชํ อุปปาทะยฺย กจฺจามิสฺส วิพุกมเน อนฺตรายํ
กโรมีติ อากนฺตวา สรีเร อธิมฺจิจิตฺวา คีวํ ปรีวตเตตถวา ญมียํ ปาเตสิ ฯ โส
อกฺขีหิ ปรีวตเตหิ เขเพน ปกฺขมฺรณฺเตน ญมียํ วิปฺพนฺทติ ฯ เตน วุตฺตํ ยกฺเขน
คหิตโต โหตีติ ฯ อภาสีติ อุปาสิกา ปุตฺตสฺส ตํ วิปฺปการี ทิสฺวา เวเคนากนฺตวา
ปุตฺตํ อาลิจฺจิตฺวา อูรฺรฺสุ นิปชฺชาเปสิ ฯ สกลกคามวาสีโน อากนฺตวา พลิกมฺมาทีนํ
กโรนฺติ ฯ อุปาสิกา ปรีเทวมานา อีมา คาคาโย อภาสี ฯ ปาฎิหารียปกฺขณฺจจาติ
มนุสฺสา อญฺจมีอุโปสถสฺส ปจฺจุกฺกมนนฺจ อนฺจุกฺกมนนฺจ กริสฺสามาติ
สตุตฺตมิมวมิยาปี อุโปสถงฺกานํ สมာทียนฺติ จาตุทฺทสิปณฺณรสีนํ
ปจฺจุกฺกมนนํ กโรนฺตา เตรสิยาปี ปาฎิปปเทปี สมာทียนฺติ
วสฺสาवासสฺส อนฺจุกฺกมนํ กริสฺสามาติ ทุวินฺนํ ปวารณานํ อนฺตเร
อฑฺฒมาสิ นีพทฺฐโปสถิกา

๑ ม. ภิกฺขาหารี ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 416

ภวนติ ฯ อิทํ สนุชชา ยุตตํ ปาฎิหาริยปรกษณจชาติ ฯ อญฺจงคสุ-
สมาคตฺตํ อญฺจหฺงเคหิ สฺกฺจฺจ สฺมาคตํ สมนฺยตฺตํ อตฺโต ฯ
พฺรหฺมจริยํ เสฏฺฐจริยํ ฯ น เตหิ ยกฺขา กิพฺนตีติ น เต
คเหตุวา ยกฺขา กิพฺนตีติ ฯ

ปุณฺ จาตุทฺทสฺสินฺติ อิมาย คาถาย สามเณรสฺส กายเ อธิมุตฺตา ยกฺขินิ
อาห ฯ อาวิ วา ยทิ วา โรหิติ กสฺสจฺจ สมนฺมุเข วา ปรมฺมุเข วา ฯ ปมุตฺยตฺถิติ
ปมุตฺติ อตฺติ ฯ อุปฺปจฺจาปีติ อุปฺปตฺติวาปี ฯ สเจปิ สกฺโณ วิย อุปฺปตฺติวา
ปลายสิ ตถาปี เต โมกฺโข นตฺถิติ วทตี ฯ เอวญฺจ ปน วตฺวา สามเณโร มฺลฺลจฺจ
สามเณโร ยกฺขินิ อุมฺมิเลสิ มาตา เกส ปกิริย อสฺสสนฺตี ปสฺสสนฺตี โรทตี ฯ
โส อมนฺสฺเสน กหิโตมฺหิติ น ชานาติ ฯ โอโลเกนฺโต ปน อหํ ปุพฺเพ
ปีเจ นิสฺสินฺโน มาตา เม อวิทฺุเร นิสฺสิตฺวา ตณฺฑุเล โชวตี อิทานิ ปนฺมฺหิ
ญฺมิมิ นิสฺสินฺโน มาตาปี เม อสฺสสนฺตี ปสฺสสนฺตี โรทตี สกลนฺครวาสิโนปิ
สนฺนิปตฺตา กิ นฺ โข เอตฺตํ นิปนฺนโกว มตฺ วา อมฺมาติ คาถมาห ฯ
กาเม จชิตฺวานาติ ทฺุริเชปี กาเม ปหาย ฯ ปุณฺราคจฺจเตติ วิพฺภนฺนเวสฺน
อาคจฺจตี ฯ ปุณฺ ชิวํ มโต หิ โสติ อุปฺปพฺพชิตฺวา ปุณฺ ชิวฺนฺโตปี โส มตฺโกว
ตสฺมา ตํปี โรทนต์ตีติ วทตี ฯ อิทานิ สฺส ชฺรราวาเส อาทิ นํ ทสฺเสนฺตี
กุกฺกุพฺพาทิอาทิมอาห ฯ ตตฺถ กุกฺกุพฺพาทิ ชฺรราวาโส กิร อญฺญฺเจน
กุกฺกุพฺพ นาม

เล่มที่ 10 ยกขลัทธิคตินิกายภูทกเถา หน้า 417

โหติ ฯ กสฺส อุชฺฌาปยามเสติ อภิธาวถ ภทฺทนฺเต โหตุติ
 เอวํ วตฺวา ยํ ตํ วิพฺภิมิตฺตกาโม ยกฺเขน ปาปิโต อิมํ วิปฺปการํ
 กสฺส มยํ อุชฺฌาปยาม นิชฺฌาปยาม อาโรจยามาติ วทติ ฯ ปุณ
 ฑยฺหิตฺตุมิจฺฉีสฺสึ อาทิตฺตจฺมรโต นิพฺภตํ ภณฺฑํ วิย ฆรํ นีหริตฺวา
 พุทฺธสาสเน ปพฺพชิตฺวา ปุณ มหาทาหสฺสทิสฺเส ฆรํ วาเส ฑยฺหิตฺตํ อิจฺฉีสฺสึ อตฺถโถ ฯ
 โส มาตริ กถนฺตียา สลฺลภฺเขตฺวา หิโรตฺตปฺปํ ปฏฺฐิตฺวา นตฺถิ มยฺหํ
 กิหิภาเวน อตฺถโถติ อาห ฯ อถสฺส มาตา สาธุ ตาตาติ ตฺถุจฺจา ปณฺธิตโกชนํ
 โภเชตฺวา กตฺตวสฺสโตติ ตาตาติ ปุจฺฉิ ฯ ปริปฺณณฺวสฺสโตสมฺหิ อุปาสิเกติ ฯ เตนหิ
 ตาต อุปสมฺปทํ กโรหิตฺติ จีวรสาฎฺเณ อทาสิ ฯ สโตติจิวริ การเตตฺวา อุปสมฺปนฺโน
 พุทฺธวณฺณํ อุกฺกณฺหนโตติปิฎฺโก หุตฺวา สีลาทีนํ อากตฺตฺจฺจเน ตํ ตํ ปุเรนฺโต
 นจิริสฺเสว อรหตฺตํ ปตฺวา มหาชมฺมกถิโก หุตฺวา วิสวสฺสสฺสํ จตฺวา
 สกลชมฺพทฺธิปํ โขเกตฺวา ปรินิพฺพายิ ฯ

ปณฺจมํ ฯ

นฺนุเจ ฯ เขตฺวเนติ เขตฺวณฺสฺส ปจฺจนฺเต โกสมฺพกฺกฺกิกา นาม
 อตฺถิ ตตฺถ วิหริติ ฯ ชมฺมปทานีติ อธิ ปาฎิเยกํ สงฺกหํ อารุพฺพา นพฺพิสฺสตีวคฺคา
 ตนฺติ อธิปฺเปตา ฯ ตตฺร เถโร ตสฺมี สมเย อนฺโตวิหาเร นิสินฺโน มชฺฐรสฺสเรน
 สรภณฺณํ กตฺวา อปฺปมาทวคฺคํ ภาสติ ฯ เอวํ โดเสสฺสึติ สา กิริ ปุตฺตํ

เล่มที่ 10 สารทศตปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 418

ปิยงฺกริ องฺเกนาทาย เขตวนสุส ปจฺฉิมภากโต ปฏฺฐาย โคจฺริ
ปริเยสนฺติ อนฺุปฺพุเพน นคราภิมุขี หุตฺวา
อุจฺจารปสฺสาวเขฬฺสิงฺฆาณิกทฺพุโกชนานิ ปริเยสมานา เถรสฺส
วสนฺภูจฺฉานํ ปตฺวา มธฺรฺสฺสรํ อสฺโสสิ ๑ ตสฺสา โส สทฺโท
ฉวิจฺจมาทีนึ เณตฺวา อฏฺฐิมิณฺซ์ อาหจฺจ หทยคฺมนีโย หุตฺวา
อฏฺฐาสิ ๑ อถสฺสา โคจฺรปริเยสเน จิตฺตํปี น อุปฺปชฺชิ
โอหิตโสตา ฆมฺมเมว สฺถนฺตี จิตา ๑ ยกฺขทารกสฺส ปน
ทหฺรตาย ฆมฺมสฺสวเน จิตฺตํ นตฺถิ ๑ โส ชิฆฺจฉาย ปิพิตตฺตา กสฺมา
อมฺมา คตฺตฺจฺฉานเน ขาณฺุโก วิยติฏฺฐติ น มยฺหํ ขาพฺนียํ วา โภชนียํ วา
ปริเยสสิตี ปฺนปฺปฺนํ มาตฺริ โจเทติ ๑ สฺวา ฆมฺมสฺสวณฺสุส เม อนฺตรายํ กโรตีตี
ปฺคฺคตํ มา สทฺทฺมกฺริ ปิยงฺการาติ เอวํ โสเสสิ ๑ ตตฺถ มา สทฺทฺมกฺริตี
สทฺทฺมา อกริ ๑ ปาณฺุสฺสุ จาติ กาถาย สฺวา อคฺคตโน ฆมฺมตฺตาย สฺมาทินฺนํ
ปฺลฺยจฺฉิลลํ ทสฺเสติ ๑ ตตฺถ สลฺยณฺมามเสติ สลฺยณฺมาม สลฺยณฺตา โหม ๑
อิมินา ปาณาติปาตา วิรติ คหิตา ทฺตฺติยปฺเพน มุสฺวาทา วิรติ ตฺตฺติยปฺเพน
เสสาตฺติสฺโส วิรติโย ๑ อปี มุจฺเจม ปิสาจโยนินฺยาติ อมึ นาม ยกฺขโลเก
อุปฺปนฺนानิ อิมานิ ปฺลฺยจฺ เวรานิ ปฺฬาย โยนิโส ปฏฺฐิพฺชิตฺวา อิมาย
ฉาตกทฺพุภิกฺขาย ปิสาจยฺกฺขโยนินฺยา มุจฺเจม ตาตาติ วทติ ๑

นฏฺฐิ ๑

เล่มที่ 10 ยกยถ้อยคำถวณณา หน้า 419

สตุตเม ๑ เตน โข ปน สมเยนาติ กตรสมเยน ๑ สุริยสุต
อฏฐจกมนสมเยน ๑ ตทา กิร ภควา ปจฺจนาภตฺเต มหาชนสุต ฌมฺมึ เทเสตฺวา มหาชน
อุยฺโยเชตฺวา นุหฺนโกฏฐเก นุหฺนาคฺวา คนฺธกฺก
ปฺรตฺถิมโลกธตฺตํ โวโลกยมาโน นิสฺสึทึ ๑ อเถกจาริกทฺวิจาริกาทโย
ปฺส
อาคมม ทสพลํ วนทิตฺวา รตฺตสฺสณฺณิยา ปริกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
อชฺชณฺณสยํ วิทิตฺวา สตุตฺตา นิพฺพานปฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก ฌมฺมึกถํ กเถสิ ๑
เอวํ โตเสสฺสึติ สฺวา กิร ฐิตฺริ องฺเกนาทาย ปฺตฺตํ องฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺกฺก
เชตฺวนปฺก
ปฺริเยสฺมาณา อนฺนุพฺพเพน เชตฺวนทฺวารโกฏฐกํ สมฺปตฺตา ๑ ภควโต จ
อาณนฺท ปตฺตมาหฺร จิวฺรมาหฺร วิฆาสาทานํ เทหิตฺติ กเถนฺตสฺส สทฺโท
สมนฺตฺตา ทฺวาทสฺสทฺตมตฺตเมว กณฺหนฺติ ๑ ฌมฺมึ เทเสนฺตสฺส สเจปี
จกฺก
เอกํกฺก
ตฺตรายํ ยกฺก
จิตฺตาย ปนฺสฺสา มหฺตฺติยา พุทฺธวีธฺติยา อภิมฺมุเช จิตฺตาย คนฺธกฺกฺก
ปฺลฺลฺลฺลฺล ๑ สฺวา นฺนิวาเต ทิปฺลฺลฺลฺล ๑ วิย พุทฺธการเวน

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 420

หตุถกุกุกุจาทีวิริหิต์ นิจจลั ปริสั ทิสวา นูน เจตถ กิณจิ
 ภาณทภาชนียั ภวิสสติ ยโต อหิ สปปิเตลมธฐาณิตาทีสุ
 กิณจิตเวท ปตตโต วา หตุถโต วา ปคฺฆมนนฺตึ ภูมียั วา ปน
 ปติตฺต ลภิสฺสามิตี อนฺโตวิหารั ปาวิสิ ฯ ทวารโกฏฺฐเก อวรฺหุชกานั นิวารณตุถาย
 จิตา อารกฺขเทวตา ยกฺขินียา อุปนีสฺสยั ทิสวา น นิวารสิ ฯ ตสฺสา สห ปริสาย
 เอกิภาวคคเนน มธฺรฺสโร ฉวิอาทีนิ ฉินฺทิตฺวา อฏฺฐิมิณฺชั อหจฺจ อฏฺฐาสิ ฯ ตั
 ฆมฺมสฺสวณตุถาย นิจจลั จิตึ ปุริมฺนเยเนว ปตฺตกา โจทยิสิ ฯ ตา ฆมฺมสฺสวณสฺส
 เม อนฺตรายั กโรนฺตึตี ปตฺตเก ตฺถเห อุตฺตรเก โหหิติ เอวั โตเสสิ ฯ

ตตฺถ ยาวาติ ยาว ฆมฺมึ สฺฐณามิ ตาว ตฺถเห โหธาติ อตุโถ ฯ
 สพฺพคณฺดปฺปโมจฺจนนฺติ นิพฺพานั อากมฺม สพฺเพ คณฺธา ปมฺจจฺจนนฺติ ตสฺมา ตั
 สพฺพคณฺดปฺปโมจฺจนนฺติ วุจฺจติ ฯ อติเวลาติ เวลาติกฺกนฺตา ปมาณาติกฺกนฺตา ฯ
 ปิยายนาติ มคฺคณา ปตฺถนา ฯ ตโต ปิยตฺรนฺติ ยา อัย อสิ ฆมฺมสฺส มคฺคณา
 ปตฺถนา อิหิ มยฺหิ ตโต ปิยตฺรนฺติ อตุโถ ฯ ปิยตราติ วา ปาโจ ฯ ปาณินนฺติ
 ยถา ปาณินั ทุกฺขา โมเจติ ฯ เก โมเจตีติ ฯ ปาณินนฺติ อหริตฺวา วตฺตพฺพิ ฯ
 ยั ฆมฺมึ อภิสมฺพุทฺถนฺติ ยั ฆมฺมึ ภควา อภิสมฺพุทฺโท ฯ ตฺถเห อฏฺฐายมฺมตฺตราติ น
 เกวลั อหิ อัย เม ภคิณิ อุตฺตราปิ ตฺถเห อฏฺฐาติ วทติ ฯ สทฺฆมฺมสฺส
 อนฺถยาติ อมฺม มยฺ ปุพฺเพปิ อิมิ สทฺฆมฺมเมว อชานิตฺวา

เล่มที่ 10 ยกยถ้อยถวณณา หน้า 421

อิทานี อิท ขุปปีปาสาทิทุกขัง อนุภวนตา ทุกขัง จรามเส
 ทุกขัง วิหราม ฯ จกขุมมาติ ปณจหิ จกขุหิ จกขุมมา ฯ ฌมมัม
 เทเสนุโตเยว ภควา ปริสั สลลทุกขยมาโน ตสสา ยกขินียา
 เจว ยกขทารกสส จ โสตาปตติผลสส อุปนิสสยัม ทิสวา
 เทสนัม วินิวญญตวา จตสจจกถัม ทีเปสิ ตัม สุตวา ตสมีเยว ปเทเสปี สา
 ยกขินี สทธี ปุตเตน โสตาปตติผลล ปตัญจिता ฯ ธีตยาปี ปนสสา
 อุปนิสสโย อตถิ อติทหระตตา ปน เทสนัม สมปญฺจิมิต्तุม นาสกขิ ฯ
 อิทานี สา ยกขินี ปุตตสส อนุโมทนัม กโรนติ สาธุ โข ปณฺชติโต
 นามาทิอาทิมาห ฯ อชฺชาหมหิ สมกุกตาทิ อหมหิ อชฺชโต อุกุกตา สมกุกตา
 สาสเน วา อุกุกตา สมกุกตา ตวํปี สฺขิ โหหิติ ฯ ทิฏฺฐานีติ มยา จ ตยา จ
 ทิฏฺฐานิ ฯ อุตฺตราปี สฺฆาตุ เมติ อมฺหากัม จตสจจปญฺเฐภาวํ จิตา อุตฺตราปี
 สฺฆาตุติ วทติ ฯ สห สจจปญฺเฐเนว สาปี สฺขิโละโม วิย
 สพฺพเสตกณฺฑกฺขจฺจอาทิภาวํ ปหาย ทิพฺพสมปตฺตี ปญฺลภิ สทธี ปุตเตน ฯ ธีตา
 ปนสสา ยถา นาม โลก มาตาปีตฺถหิ อิสฺสรียะ ลทฺเช ปุตฺตานํปี ตัม โหติ เอว
 มาตุ อานุกาเวเนว สมปตฺตี ลภิ ฯ ตโต ปญฺจาย จ สา สทธี ปุตฺตเกหิ
 คนฺธกฺขิสมีปรุกฺเขเยว นิวาสรุกฺขัม ลภิตฺวา สายํ ปาตัม พุทฺธสส ทสฺสนัม ลภมานา
 ฌมมัม สฺฆนมานา ทิฆมฺรตตัม ตตฺถเวว วสิ ฯ

สตุตมัม ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาอวคเค หน้า 422

อฏฐเม ๑ เกณจิเทว ธรรมเนียมาติ วาณิซชกมมัม อธิปเปติ ๑
 อนาคตปิณฑโก จ ราชคหเสฏฐิ จ อญญมณณัม ภคินิปติกา โหนติ ๑ ยทา ราชคเห
 วุฏฐานกภณทกั มหคัม โหติ ตทา ราชคหเสฏฐิ ตั คเหตุวา ปญจสกฐสเทหิ
 สวตถึ คนตุวา โยชนมตเต จิตโต อตตโน อากตภาวั ซานาเปสิ ๑ อนาคตปิณฑโก
 ปจจุคนตุวา ตสส มหาสกุการิ กตุวา เอกยานั อโรเปตุวา สวตถึ ปวิสติ ๑
 โส สเจ ภณทั ลหุกั วิภยติ วิภคินาติ โน เจ ภคินิฆเร จเปตุวา
 ปกุกมติ ๑ อนาคตปิณฑโกปี ตเถว กโรติ ๑ สุวายั ตทาปี เตเนว ธรรมเนียม
 อคมาสิ ๑ ตั สนุชาเยตั วุตตัม ๑ ตัทิวสั ปน ราชคหเสฏฐิ โยชนมตเต จิเตน
 อนาคตปิณฑเกน อากตภาวชานนตถั เปสิตั ปณณั น สุนิ ๑
 ธรรมสสวตถาย วิหาริ อคมาสิ ๑ โส ธรรมกถั สุตวา สุวตนาย
 พุทฐปมมุขั ภิกขุสงฆัม นิมนเตตุวา อตตโน ฆเร อุทฐนขนาปนทารุผลานาทีนิ
 กเรสิ ๑ อนาคตปิณฑโกปี อิทานิ มยหั ปจจุคคมนั
 กริสฺสตี อิทานิ กริสฺสตีตี ฆเรทวารเปปี ปจจุคคมนั อลภิตวา อนุโต ฆริ
 ปวิญ्ञุโจ ๑ ปฐิสฺนุถาริปี น พหุ อลตถ ๑ ก็ มหาเสฏฐิ กุลทากรูปานั (๑) นสิ
 มคเค กิลมนุโตติ เอตตโกว ปฐิสฺนุถาโร อโหสิ โส ตสส มหาพยาปาริ
 ทิสฺวา กิณฺนุ เต คหปติ อวาโว วา ภวิสฺสตีตี

เล่มที่ 10 ยกขสยตถวณณา หน้า 423

ขนุชเก อากตณเณน กถิ ปวตเตตวา ตสส มุขโต พุทธสพทํ สุตวา
 ปณจวณณํ ปิตี ปฏิลภิ ฯ สทา ตสส สีเส อญฺจุหิตวา ยาว ปาทปฏิจยา
 ปาทปฏิจยา อญฺจุราย ยาว สีสา กจฺจติ อุกโต อญฺจุราย โอสรติ มชฺเฌ
 อญฺจุราย อุกโต กจฺจติ ฯ โส ปิตฺติยา นิรฺนตฺรํ ฌญฺโจ พุทฺโธติ ตวํ
 กหปติ วทสิ พุทฺโธตาหํ กหปติ วทามิติ เอวํติยกขตฺตํ
 ปุจฺฉิตฺวา โฆโสปี โข เอโส ทุลฺลโก โลกสฺมี ยทิตํ พุทฺโธติ อาห ฯ อิทํ
 สนฺชาย วุตฺตํ อสฺโสสิ โข อนาถปิณฺฑิกโก กหปติ พุทฺโธ กิร โลก อูปฺปนฺโนติ ฯ
 เอตทโทสิ อกาโล โข อชฺชชาติ โส ตํ เสฏฺฐิํ ปุจฺฉิ กุหิ กหปติ
 สตุถา วิหฺรตฺติ ฯ อถสฺส โส พุทฺธานาม ทฺราสทา อาสีวิสสทิสสา โหนฺติ
 สตุถา สีวธิกาโย วสฺติ น สกกา ตตฺถ ตุมฺหาทิสฺสํ อิมาย เวลาย กนฺตุนฺติ
 อาจิกฺขิ ฯ อถสฺส เอตํ อโหสิ ฯ พุทฺธคตฺตาย สติยา นิปชฺชิตฺติ ตํทิวสํ กิรฺสฺส
 ภณฺทสกญฺเญสฺ วา อูปฺนฺจาเกสฺ วา จิตฺตมฺปิ น อูปฺนฺชฺชิ สายมาสฺปิ น อกาสิ
 สตุตฺถมฺมิกํ ปน ปาสาทํ อารุหฺ สุปฺณตฺตตาลงฺกตฺวารสฺยเน พุทฺโธ พุทฺโธติ
 สชฺฉมายํ กโรนฺโตว นิปชฺชิตฺวา นิตฺทํ โอกกมฺมิ เตน วุตฺตํ พุทฺธคตฺตาย สติยา
 นิปชฺชิตฺติ ฯ รตฺติยา สฺทํ ติกฺขตฺตํ อญฺจุราสิ ปภาตฺนฺติ มณฺณมาโนติ
 ปจฺมยามเ ตาว วิตีวตฺเต อญฺจุราย พุทฺธํ อนุสฺสรฺริ ฯ อถสฺส

เล่มที่ 10 สารตลปกาสนีนียา สคาถาวกุเค หน้า 424

พลวปฺปสาโท อุทปาที ปิตฺติอาโลโก อโหสิ สพฺพิ ตมํ วิคจฺฉิ
ทีปสทสฺสุชฺชณฺ วิย จนฺต
โส ปมาทํ อาปนฺโนมฺหิ วจฺฉิตฺต
อากาศเต จตฺวา (๒) จนฺทํ โอลฺลเกตฺวา เอโกว ยาโม คโต อณฺเณ เทว
อตฺถิตฺติ ปฺน ปวฺสิตฺวา นิปชฺชํ ๑ เอเตนฺปาเยน มชฺฉิมยามาวสಾನํปิตฺติ ติกฺขตฺตฺต
อฏฺฐจาสี ๑ ปจฺฉิมยามาวสานํ ปน พลวปฺจจฺเจเยว อฏฺฐจาย อากาศตฺล
อากนฺตฺวา มหาทฺวารากิมฺโขว อโหสิ สตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
อโหสิ ๑ โส ปาสาทา โอรุยฺห อนฺตราวีถี ปฏฺธิปชฺชํ ๑

วิวรีสุตฺติ อญฺ มหาเสฏฺฐจฺฉิ พุทฺธูปฏฺฐจฺฉิ คมิตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
ปจฺมทสฺสเนเนว โสตาปตฺต
สงฺฆารามํ กตฺวา จาตฺต
ทฺวารํ ปิตฺต
อนฺโตนฺคเร นว โกฏฺธิโย พหฺนฺคเร นวาคี ตํ อฺปฺนิสฺสาย อฏฺฐจาส มนฺตฺสโกฏฺธิโย
วสนฺตฺติ ๑ อเวลาย มตฺมมนฺตฺสเส พหิ นีหริตฺตํ อสทฺโกนฺตฺตา อฏฺฐจาลเก จตฺวา
พหิทฺวารเร จิปฺนฺตฺติ ๑ มหาเสฏฺฐจฺฉิ นฺครโต พหิ นิกฺขนฺตฺตฺตฺตฺต
ปาเทน อฏฺฐกมิ ๑ อปรีปี

ปิฎกปาเทน ปหริ ฯ มกขิกา อุปปติตวา ปริกิริสู ฯ ทุกคณโธ
นาสปรุฏ อภินิ ฯ พุทธรูปสาโท ตนุตต์ คโต ฯ เตนสสุ อาโลโก อนุตราชยิ ฯ
อนุทธกาโร ปาตุรโหสิ ฯ สททมนุสสาเวสีติ เสฏฐิสสุ อุตสาหิ ชเนตตามิติ
สวณณกีกิณิกิ ฆณฺเณโต วิย มธฺรุตฺเรน สททํ อุตฺสาเวสี ฯ
สตัดิ กณฺณาสหฺสฺสานิตี ปุริมปทานิปี อิมินาว สหฺสฺสปเทน สทฺธิ
สมฺพนฺธานิ (๑) ฯ ตเถว हि กณฺณาสหฺสฺसानิ หตฺถิสตฺสหฺสฺसानิ
อสุตฺตสหฺสฺसानิ รตฺตสหฺสฺสานิตี (๒) อยมตฺถ อตฺโถ ฯ อิติ เอเกกสฺตสหฺสฺสเมว
ทีปิตํ ฯ ปทวิทิตหารสฺสาตี ปทวิทิตาโร นาม สมกฺมเน ทฺวินฺนํ ปาทานํ อนุตเร
มฺภูจิริตฺนมตฺตํ ฯ กถิ นาคฺฆนฺติ โสฬสิณฺติ ตํ เอกํ ปทวิทิตหาริ โสฬสกาเถ
กตฺวา ตโต เอโก โกฎฺจาโส ปฺน โสฬสธา ตโต เอโก โสฬสธาตี เอว
โสฬสวาเร โสฬสธา ภินฺนสฺส เอโก โกฎฺจาโส โสฬสิกถิ (๓) นาม ตํ โสฬสิกถิ
เอตานิ จตฺตาริ สตฺสหฺสฺसानิ น อคฺฆนฺติ ฯ อิทํ วุตฺตํ โหตี สตัดิ หตฺถิสหฺสฺसानิ
สตัดิ อสุตฺตสหฺสฺसानิ สตัดิ รตฺตสหฺสฺसानิ สตัดิ กณฺณาสหฺสฺसानิ ตา จ โข
อามุกฺกมณฺนิกฺกณฺฑลา สกถฺชมฺพุทีปราชชิตโร วาตี อิมสฺมา เอตฺตกา ลากา วิหาริ
คจฺจนฺตสฺส ตสฺมี โสฬสิกถิสฺสขาเต ปเทเส

เล่มที่ 10 สารตถปกาสนีนิยา สภาวาคุเค หน้า 426

ปวตตเจตนาเว อุตตริตราติ ฯ อิทํ ปน วิหารคมนํ กสฺส
วเสน กหิตนฺติ วิหารํ คนฺตฺวา อนนฺตราเยน โสตาปตฺติผล
ปติฏฺฐหนฺตสฺส ฯ คนฺธมาลาทีหิ ปุञฺช กริสฺสามิ เจติยํ วนฺทิสฺสามิ ฐมฺมํ
โสสฺสามิ ทีปฐุปปุञฺชํ กริสฺสามิ สงฺฆํ นิมนฺเตตฺวา ทานํ ทสฺสามิ สิขฺขาปเทสุ
วา สรณฺเสสุ วา ปติฏฺฐหิสฺสามิติ คจฺฉนฺโตปิ วเสน วฏฺฏติเยว ฯ

อนฺธกาโร อนฺตรธาเยติ โส กิร จินฺเตสิ อหํ เอกโกติ สยฺยํ
กโรมิ อนฺยตฺตฺวาปิ เม อตฺถิ กสฺมา ภายามิติ สฺวาโร อโหสิ ฯ อตฺถสฺส พลฺวา
พฺพุทฺธปฺปสาโท อุตฺปาที ฯ ตสฺมา อนฺธกาโร อนฺตรธาเยติ ฯ เสสฺวาเรสุปิ เอเสว นโย ฯ
อปิจ ปฺรูโต ปฺรูโต คจฺฉนฺโต กิสนฺนเก สฺसानมคฺเค อฏฺฐิกสงฺขลิกสมฺมสฺสโลหิตนฺตฺวาทีนปิ
อนเภาวธาณี กุณฺปาณี อทฺทสฺส ฯ โสณฺสิงฺคาลาทินํ สทฺทํ อสฺโสสิ ฯ ตํ
สพฺพํ ปริสฺสยํ ปฺนปฺปนํ พฺพุทฺธคตํ ปสาทํ วทฺธเตตฺวา มทฺทนฺโต อคฺมาสิเยว ฯ
เอหิ สฺวทฺตฺวาติ โส กิร เสฏฺฐิ คจฺฉมาโนว จินฺเตสิ อิมสฺมี โลเก
พฺพุ ปฺรูณกสฺสปาทยิตฺตฺติยา มยํ พฺพุทฺธา มยํ พฺพุทฺธาติ วทฺนฺติ กถํ นุ โข
อหํ สตฺถุ พฺพุทฺธภาวํ ชานเญยฺนฺติ ฯ อตฺถสฺส เอตทโหสิ มยฺหํ คุณฺวเสน อฺปฺปนํ
นามํ มหาชโน ชานาติ กุทฺตฺตฺติยํ ปน เม นามํ อณฺนตฺร มยา น โภจ
ชานาติ ฯ สเจ พฺพุทฺโธ ภวิสฺสติ กุทฺตฺตฺติกนาเมน มํ อาลปิสฺสตีติ ฯ

เล่มที่ 10 ขุทนต์ยัตถวณณา หน้า 427

สตุถา ตสฺส จิตฺตํ ฌตฺวา เอวมาห ฯ ปรินิพฺพุโตติ กิเลสปรินิพฺพานน
 ปรินิพฺพุโต ฯ อาสตุติโยติ ตณฺหาโย ฯ สนนฺดินฺติ กิเลสวฺอุปสมํ ฯ
 ปปฺปยุยาติ ปตฺวา ฯ อิถยจ ปน วตฺวา สตุถา ตสฺส อนฺนฺปุพฺพิทํ กเถตฺวา
 มตฺถเก จตฺตาริ สจฺจานิ ปกาเสสิ ฯ เสฏฺฐิ ฌมฺมเทสนํ สุตฺวา
 โสตาปตฺตึผล ปตฺติจฺจาย พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆํ นิมนฺเตตฺวา ปุณฺทิวสโต ปฏฺจาย
 มหาทานํ ทาตุ อารภิ ฯ พิมฺพิสารราชาทโย เสฏฺฐิสฺส สาสนํ เปเสนฺติ ตฺวํ
 อากนฺตุโก ยํ นปฺปโหติ ตํ อิโต อหฺราเปหิตี ฯ โส อถฺ ตฺเมห พหุภิกฺจจาติ
 สพฺเพ ปฏิกฺขิปีตฺวา ปณฺจหิ สกฺกฺสเทหิ อานีตฺวิภเวณ สตฺตาทํ มหาทานํ อทาสิ ฯ
 ทานปริโยसानเ จ ภควนฺตํ สวตฺถิยํ วสุสวาทํ ปฏฺิขานาเปตฺวา ราชคหฺสฺส จ
 สวตฺถิยา จ อนฺตเร โยชเน โยชเน สตฺสหฺสฺสํ ทตฺวา จตฺตาทิสฺสวิหาร (๑)
 การนฺโต สวตฺถิ คนฺตฺวา เขตฺวณฺมหาวิหาริ การตฺวา พุทฺธปฺปมฺขสฺส
 ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิยฺยาเทสิ ฯ

อฏฺฐมํ ฯ

นวเม ฯ รติกาเย รติกนฺติ เอกรติกํ กเหตุวา ตโต
 อปริ คจฺฉนฺโต รติกาเย รติกํ อฺปสงฺกมฺนฺโต นาม อโหสิ ฯ
 สิงฺฆาฏฺเฏปี เอเสว นโย ฯ เอตฺถ จ รติกาติ รจฺฉา ฯ

เล่มที่ 10 สารตลปกาสินียา สคาถาวคฺเค หน้า 428

สิงฆาฏกนฺติ จตุกกํ ฯ กิมเม กตาคี กีม (๑) กตา กิ กโรนฺตีติ
 อตุโธ ฯ มฐิปิตาว เสยเรติ คนฺธมฐปานปีตา วีย สยนฺติ ฯ
 คนฺธมฐปานปีโต กิร สีสิ อุกฺขิปิตฺตํ น สกฺโกติ อสยณฺธิ หุตฺวา
 สยเตว ฯ ตสฺมาเอวมาห ฯ ตลจ ปน อปฺปฏิวานียนฺติ ตลจ
 ปน ฌมฺมํ อปฺปฏิวานียํ เทเสติ ฯ พาหิรคณฺหิ สุมฐุรฺปิ โภชนํ
 ปฺนปฺปฺนํ ภูณฺชนตฺตส น รุจฺจติ อปเนถ กิ อิมินาติ ปฏฺิวนาเนตพฺพํ
 อปเนตพฺพํ โหติ น เอวมยฺ ฌมฺโม ฯ อิมํ หิ ฌมฺมํ ปณฺฑิตา
 วสฺสสํปี วสฺสสทฺสํปี สฺถนฺตาคิตฺตี น กจฺจนฺติ ฯ เตนาห
 อปฺปฏิวานียนฺติ ฯ อเสจนกโมชวณฺติ อนาสิตฺตํ โอชวณฺติ ฯ
 ยถา หิ พาหิรานิ อสมฺภินฺนปายาสาทินิปี สปฺปิมฐุสกฺขราหิ
 อาสิตฺตานิ โยชิตาเนว มฐุรานิ โอชวณฺตานิ โหนฺติ น เอวมยฺ
 ฌมฺโม ฯ อยฺ หิ อตฺตโนว ฌมฺมตาย มฐุโร เจว โอชวา จ น
 อญฺเณน อฺปฺสิตฺโต ฯ เตนาห อเสจนกโมชวณฺติ ฯ
 ปิวณฺติ มณฺเณ สปฺปญฺญาติ ปณฺฑิตปฺริสา ปิวณฺติ วีย ฯ
 วลาหกมิว ปนฺถคฺคฺติ วลาหกนฺตรโต นิกฺขณฺตอฺทกํ
 ฌมฺมาภิตตฺตํ ปตฺติกา วีย ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม ฯ ปุณฺณํ วต ปสฺวิ พหุณฺติ พหุํ วต ปุณฺณํ
 ปสฺวตีติ ฯ

ทสมํ ฯ

เอกาทศมี อุตตทานเมว ฯ

เอกาทศมี ฯ

ทวารทศเม ฯ อาพวิยนฺติ อาพวีติ ตํ รฏฺฐํปี นครํปี วุจฺจติ ฯ

ตณฺจ ภวนํ นครสฺส อวิทฺเฐ คาจฺจตมตฺเต จิตฺ ภาควา ตตฺถ วิหรนฺโต ตํ นครํ
อุปนิสฺสาย อาพวิรฏฺฐเ วิหรตีติ วุจฺจโต ฯ อาพวทสฺส ขกขสฺส ภวเนติ เอตถ
ปน อัย อนุปฺพุพฺพิททา อาพวโก กิร ราชา วิวิธนาฏฺกุปฺโภเค ฉทฺเทตฺวา
โจรปฏฺิพาหนตฺถํ ปฏฺิราชนิเสชนตฺถํ พุยายมกรณตฺถณฺจ สตฺตเม ทิวเส มิคํ
คจฺจนฺโต เอกทิวสํ พลกาเยน สทฺธิ กตฺถิ อกาสิ ยสฺส ปสฺเสน มิคํ ปลายติ
ตสฺเสว โส ภาโรติ ฯ อถ ตสฺเสว ปสฺเสน มิคํ ปลายิ ชวสมฺปนฺโน ราชา
ธนฺํ คเหตุวา ปตฺติโกวติโยชนํ ตํ มิคํ อนุพนฺธิ ฯ เณมิมิคา จติโยชนเวคาเอว
โหนติ ฯ อถ ปริกฺขิณชวํ ตํ มิคํ อุกทฏฺฐานํ ปวิสิตฺวา จิตฺ วริตฺวา
ทฺวิธา เณตฺวา อนตฺถิโกปี มํเสน นาสกฺขิ มิคํ คเหตุนฺติ อปฺวาทโมจฺนตฺถํ
กาชนาทาย อากจฺจนฺโต นครสฺสวาทฺเฐ พหฺลปตฺตปลาสิ มหานิโครธํ ทิสฺวา
ปฺริสฺสมวิโนทฺนตฺถํ ตสฺส มุลมฺปกโต ฯ ตสฺมี จ นิโครธเ อาพวโก ขกฺโข
มหาราชสนฺติกา ภวนํ ลกิตฺวา มชฺฉนฺตฺถิกสมเย ตสฺส รุกฺขสฺส ฉายาย ผุฏฺฐโจกาสิ
ปฺริฏฺฐเ ปาณิโน ขาทนฺโต ปฏฺิวสติ ฯ โส ตํ ทิสฺวา ขาทิตฺถุ อุปคโต ฯ ราชา

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 430

เตน สทฐี กติกั อกาสิ มุณจ มั อหิ เต ทิวเส ทิวเส มนุสฺสญเจว
ถาลิปากณจ เปเสสฺสามิติ ฯ ยกุโฆ ตุํ ราชูปโกเคน ปมตฺโต น สริสฺสสิ อหิ
ปน ภาวนิ อนุปกตณจ อนุณฺณตณจ ขาทิตุํ น ลภามิ สุวาทิ ภาวนตีปี
ชีเยยฺยนฺติ น มุณจิ ฯ ราชธา ยิ ทิวสํ น เปเสมิ ตํ ทิวสํ มม เคหิ
คนตุวา มั คเหตุวา ขาทาติ อตฺตานิ อนุชานิตฺวา เตน มุตฺโต นคราภิมุโข
อกมาสิ

พลกาโย มคฺเค ขนฺธาวาริ พนฺธิตฺวา จิตฺ ราชานํ ทิสฺวา ก็ มหาราช
อยสมตฺตภยา เอวํ กิลนฺโตสิตี วทนฺโต ปจฺจุคฺคนตุวา ปฏิกฺคเหสิ ฯ ราชธา ตํ
ปวตฺตี อนุโรเจตฺวา นคริ คนตุวา กตปาตราโส นครคฺคตฺติกั อามนฺเตตฺวา
เอตมตฺถิ อารุเจสิ ฯ นครคฺคตฺติโก ก็ เทว กาลปริจฺเฉโท กโตติ อหิ ฯ น กโต
ภณฺเตติ ฯ ทฏฺฐุ กตํ เทว อมนุสฺสา หิ ปริจฺฉินฺนมตฺตเมว ลภนฺติ อปริจฺฉินฺเน
ปน ชนปทสฺสาพาโร ภวิสฺสติ โหตุ เทว กิณฺจาปี เอวมกาสิ อปฺโปสฺสุโก
ตุวํ ราชสุขุขมฺนุโกหิ อหเมตฺถ กตพฺพํ กริสฺสามิติ ฯ โส กาลสฺเสว วุณฺญา
พนฺธนาการทฺวาเร จตฺวา เย เย วชฺฌา โหนฺติ เต เต สนฺธาย โย ชีวิตฺตฺติโก
โส นิภุมตฺตฺติ ภณฺติ ฯ โย ปจฺฉมํ นิภุมตฺติ ตํ เคหิ เนตฺวา นฺหาเปตฺวา โภเชตฺวา
จ อิมิ ถาลิปากั ยกุขสฺส เทหิติ เปเสติ ฯ ตํ รุกฺขมฺลํ ปวิณฺณมตฺตฺเตยว ยกุโฆ

เล่มที่ 10 ยกขสยุดตวณณา หน้า 431

เกรว อุตตภาว นิมนิตวา มุลกนุท วิย ขาติ ฯ ยกขานุภาเวน กิร
มนุสสถาน เกสาทินี อุปาทาย สกลสรිරิ นวณิตปีณหํ วิย โหติ ยกขสย ฤคตํ
คาหาเปตุ คตปริสา ตํ ทิสวา ฤตา ยถามิตตํ อาโรเจสุ ฯ ตโต ปญฺติ ราชา
โจเร คเหตุวา ยกขสย เทตตี มนุสสา โจรกมุโต ปญฺวิรตา ฯ ตโต
อปเรน สมเขน นวโจรานํ อภาเวน ปุราณโจรานลฺจ ปริกฺขเขน พนฺชนาคารานิ
สุณฺณานิ อเหตุสุ ฯ อถ นครคฺคตโก รมฺโย อาโรเจสิ ฯ ราชา อุตตโน ฐนํ
นกรรจฺจาสฺ ฆทฺทาเปสิ อปฺเปวนาม โกจิ โลเกน คณฺหยฺยาติ ฯ ตํ ปาเทนปี
โกจิ นจฺจุปี ฯ โส โจเร อลกนฺโต อมจฺจานํ อาโรเจสิ ฯ อมจฺจา กุลปญฺปิปาญฺญา
เอกเมกํ ชินฺณกํ เปเสม โส ปกคฺชียาปี มจฺจุปเถ วตฺตตีติ อหํสุ ฯ ราชา อมฺหากํ
ปีตริ อมฺหากํ ปีตามหํ เปเสตตีติ มนุสสา โขกํ ภิรฺสฺสนฺติ มา โว เอตํ ฤจฺฉิ
นิวาเรสิ ฯ เตนฺหิ เทว ทารกํ เปเสม อุตฺตานเสยฺยํ ตถาวิชฺสฺส หิ มาตา
เมติ ปีตา เมติ สีเนโห นตฺถีติ อหํสุ ฯ ราชา อณฺชานิ ฯ เต ตถา อกํสุ ฯ
นกรเ ทารกมาตโร จ ทารเก คเหตุวา คพฺภินิโย จ ปลายิตฺวา ปฺรชนปเท
ทารเก สํวทฺเตตฺวา อานนฺติ ฯ เอวํ ทฺวาทส วสุสานิ คตานิ ฯ
ตโต เอกทิวสํ สกลนกริ วิจฺฉินฺตฺวา เอกปี ทารกํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤค หน้าที่ 432

อลภิตวา อมจจา รณโณ อาโรเจสุ นตฺถิ เทว นคเร ทารโก จเปตฺวา
อนฺเตปุเร ตว ปุตฺตํ อาพวกกุมารนฺติ ฯ ราชฯ ยถา มม ปุตฺโต ปิโย
เอวํ สพฺพโลกสฺส อตฺตนา ปน ปิยตรํ นตฺถิ คจฺจนฺตํ ตํปี
ทตฺวา มม ชีวิตํ รกฺษถาติ ฯ เตน จ สมเยน อาพวกกุมารสฺส
มาตา ปุตฺตํ นฺหาเปตฺวา มณฺเฑตฺวา ทุกฺลจุมฺพฏเก กตฺวา องฺเก
สยาเปตฺวา นิสินฺนา โหติ ฯ ราชปุริสา รณโณ อาณาย ตตฺถ
คนฺตฺวา ตํ วิปฺปลปนฺติยา ตสฺสา โสฬสนฺนฺนจ เทวิสทฺสทฺสํ สทฺธิ ชาติยา ตํ
อาทาย ปกฺกมิตฺสุ เสว ยกฺขภกฺโข ภวิสฺสตีติ ฯ ตํทิวสณฺจ ภควา ปจฺจุสสมเย
ปจฺจุจฺจาย เชนวนวิหारे มหาคนฺธกฺกฺขิยํ มหากรฺณาสมาปตฺตี สฺมาปชฺชิตฺวา
พฺพุทฺทจกฺขุณา โลกํ โวลโลเกนฺโต อทฺทส อาพวกสฺส กุมารสฺส อนาคามีผลฺรูปตฺติยา
อุปนฺิสสฺยํ ยกฺขสฺส จ โสตาปตฺติผลฺรูปตฺติยา เทสนาปริโยสานเณว จตฺราสีติยา
ปาณสทฺสทฺสํ ฌมฺมจกฺขุํ ปฏฺฐิลาภสฺสาติ ฯ โส วิภาตฺย รตฺติยา ปุริมกตฺตกฺิจจํ
กตฺวา สุนฺนิจฺจิตภคฺตกฺิจจํ กาทฺปกฺขุโปสททิวเส วตฺตมาเน โอกฺกนฺเต สุริเย เอโก
อทฺติโย ปตฺตจิวรมาทาย ปาทมตฺเตเนว สาทฺตฺติโต ตีสโยชนานิ คนฺตฺวา ตสฺส
ยกฺขสฺส ภวนํ ปาวีสิ ฯ เตน วตฺตํ อาพวกสฺส ยกฺขสฺส ภวเนติ ฯ
กํ ปน ภควา ยสฺมี นิโครเช อาพวกสฺส ภวนํ ตสฺส มฺเเล วิหาสิ
อุทาทุ ภวเนยฺวาติ ภวเนยฺว ฯ ยถเว หิ

เล่มที่ 10 ยกขสยตวณณา หน้า 433

ยกขา อตุตโน ภาวนํ ปสฺสนฺติ ตถา ภควาปี ฯ โส ตตฺถ คนฺตุวา
 ภาวนทฺวาเร อฏฺฐาสี ฯ ตทา อาพวโก หิมวฺนเต ยกขสมาคมํ
 ตโต โหติ ฯ ตโต อาพวกสฺส ทฺวารปาโล คทฺรโก นาม ยกฺโข
 ภควนฺตํ อุปสงฺกมิตฺวา วฺนฺทิตฺวา ก็ ภาเนเต ภควา วิกาเล อาคโตติ อาห ฯ
 อาม คทฺรภ อาคโตมฺหิ สเจ เต อกรุ วิหเรยฺยามกรตฺตํ อาพวกสฺส ภาเนติ ฯ
 น เม ภาเนเต กรุ อปีจ โข โส ยกฺโข กกฺขโพ ผรุโส มาตาปีตฺนํปี
 อภิวาทนาทีนํ น กโรติ มารุจิ ภควโต อีช วาโสติ ฯ ชานามิ คทฺรภ ตสฺส
 ภาวนํ น โกจิ มมนฺตราโย ภวิสฺสติ ฯ สเจ เต อกรุ วิหเรยฺยามกรตฺตินฺติ ฯ
 ทฺุติยปี คทฺรโก ยกฺโข ภควนฺตํ เอตทโวจ อคฺคิตตฺตกपालสฺทิสฺโส ภาเนเต
 อาพวโก มาตาปีตโรติ วา สมณพฺราหฺมณาติ วา ชมฺโมติ วา น ชานาติ
 อีชาคตาณํ ปน จิตฺตกฺเขปปี กโรติ ทฺุติยปี ผาเลติ ปาเทปี คเหตุวา ปรสมฺททํ
 วา ปรจกฺกวาพํ วา ขิปตีติ ฯ ทฺุติยปี ภควา อาห ชานามิ คทฺรภ สเจปี
 เต อกรุ วิหเรยฺยามกรตฺตินฺติ ฯ น เม ภาเนเต กรุ อปีจ โข โส ยกฺโข
 อตุตโน อนาโรเจตฺวา อนุชานนฺตํ มํ ชีวิตาปี โวโรเปยฺย อาโรเจมิ ภาเนเต
 ตสฺสชาติ ฯ ยถาสฺขํ คทฺรภ อาโรเจหีติ ฯ เตนหิ ภาเนเต ตฺวเมว ชานาหีติ ภควนฺตํ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 434

อภิวัตเตวา หิมวัตตานิโม โปกคามิ ฯ กวนทวารปี สยเมว ภควโต
วิกรมทาสี ฯ ภควา อนุโตภวนัน ปวิสิตฺวา ยตฺถ อภิตกฺขิตฺเตสุ มงฺคลทิวสาทิสฺสุ
นีสิตฺตฺวา อาพวโก สิริ อนุโกติ ตสฺมีเยว ทิพฺพรตฺนเมเย ปลฺลฺงเก นีสิตฺตฺวา
สุวณฺณภํ มุณฺจิ ฯ ตํ ทิสฺวา ยกฺขสฺส อิตฺถิโย อาคนฺตฺวา ภควนฺตํ วนฺทิตฺวา
สมฺปริวารตฺวา นีสิตฺตฺวา ฯ ภควา ปุพฺเพ ตฺเมห ทานํ ทตฺวา สิลฺลํ สมมาทิตฺตฺวา
ปุชฺชนเยเย ปุชฺชตฺวา อิมํ สมฺปตฺตํ ปตฺตา อิทานิปิ ตเถว กโรธ มา
อณฺณมณฺณํ อิตฺสํจฺจริยาภิกฺขตา วิหรตฺวาติอาทินา นเยน ตาสํ ปกิณฺณกขมมกถํ
กเถสิ ฯ ตา ภควโต มชฺฐนิกฺโขมสํ สุตฺวา สาธฺกการสทฺสฺสานิ ทตฺวา ภควนฺตํ
สมฺปริวารตฺวา นีสิตฺตฺวา ฯ กทฺรโกปิ หิมวัตตํ คนฺตฺวา อาพวกสฺสาโรเจสิ
ยคฺเช มาริสฺ ฆาเนยฺยาสิ วิมานเ เต ภควา นิสินฺโนติ ฯ โส กทฺรภสฺส สยณฺ
อกาสิ ตฺถุหิ โหหิ คนฺตฺวา กตฺตพฺพิ กริสฺสํมาติ ปุริสฺมาเนน กิร
ลชฺชิตฺโต อโหสิ ตสฺมา มา โกจิ ปุริสฺมชฺเช สฺสฺเชยฺยาคิ เอวมกาสิ ฯ
ตทา สาทาคิริเหมวตา ภควนฺตํ เชตวเนเยว วนฺทิตฺวา ยกฺขสฺส สมาคมํ
คมิสฺสํมาติ สปริวารานานาયાเนหิ อากาเสน กจฺจฺนฺติ ฯ อากาเส จ ยกฺขานํ
สพฺพตฺถ มคฺโค นตฺถิ อากาสญฺจฺจานิ วิมานานิ ปุริหริตฺวา มคฺคญฺจฺจานเนว
มคฺโค โหติ ฯ อาพวกสฺส ปน วิมานํ

เล่มที่ 10 ขกขสยตตวณณา หน้า 435

ภูมมภูจ สุกตติ ปาการปริกขิตติ สุตวิหิตทวารอฏฏาลกโคปรี
 อปรักสชาลสณณนมนชุตสทิสติโยชน อพเพเชน ตสส อปริ
 มกุโค โหติ ฯ เต ตั ปเทสิ อากมม คนตุ นาสกขีสุ ฯ พุทธานณหิ
 นิสินโนกาสส อปริภาเค ยาว ภวคคา โกจิ คนตุ น สกโกติ ฯ เต
 กิมิหนติ อวชชิตวา ภควนตุ ทิสวา อากาเส ขิตตเลททุกิ วีย โอรูยห
 วนทิตวา ชมม สุตวา ปทกขินิ กตวา ขกขสมากม จจณาม ภควาติ ตินิ
 วตถุณี ปลัสสนตา ขกขสมากม อคมสุ ฯ อาพวโก เต ทิสวา อิช นิสิตถาติ
 ปฏิกกมม โอกาสมกาสิ ฯ เต อาพวกสส นิเวเทสิ ลากา เต อาพวก ยสส
 เต ภวเน ภควา วิหริติ จจณาวโส ภควนตุ ปยิรุปาสสสุติ ฯ เอวิ ภควา
 ภวเนยว วิहाสิ น ยสมิ นิโครเช อาพวกสส ภวนิ ตสส มูเลติ เตน
 วุตติ เอกิ สมยิ ภควา อาพวियิ วิหริติ อาพวกสส ขกขสส ภวเนติ ฯ
 อถโข อาพวโก ขกโข ฯเปฯ เอตทโวจ นิภมม สมณาติ
 กสุมมา ปนายิ เอตทโวจ โรเสตถกามตาย ฯ ตเตรวิ อาทิตโต ปฏติ สมพนุโ
 เวทิตพโพ อยิ หิ ยสุมมา อสทฐสส สทฐากถา ทุกถา โหติ พุสสิลาทินิ
 สิลาทิกถา วีย ตสุมมา เตสิ ขกขานิ สนติกา ภควโต ปลัสสิ สุตวาเยว อकुคิมุหิ
 ปกขิตตโลณสทฐรา วีย อพพนุตเร โกเปน ตถุตถายมานททโย หุตวา โก โส
 ภควา นาม โย มม ภวนิ ปวิฏุจติ อาห ฯ เต อาหสิ น ตวั อาวุโส
 ชานาสิ ภควนตุ อมหากิ สตถาริ

เล่มที่ 10 สารตถปิฎกนิบาต สภาวคฤคยา หน้า 436

โย ตุสสีทภเวณ จิโต ปญจมหาวิโลกิตัง วิโลเกตฺวาติ อาทินา
 นเยน ยาว ชมฺมจกฺกปฺปวตฺตนา กเถนฺตา ปฏฺฐิสฺนุชฺชิตฺวา
 ทวตฺตีสฺสพฺพนิมิตฺตานิ วตฺวา อิมานิปี ตฺวํ อาวุโส อจฺฉริยานิ น อทฺทสาติ
 โจเทสุ ๑ โส ทิสฺวาปี โภจฺวเสน นาทฺทสนฺติ อาห ๑ อาวุโส อาพวก
 ปสฺสเสยฺยาสี วา ตฺวํ น วา โภจฺย อตฺถุโธ ปสฺสตา วา อปสฺสตา วา ก็
 ตฺวํ กริสฺสตี อมฺหากํ สตฺถุโน โย ตฺวํ ตํ อุนิชาย จลฺกุกฺกมฺมหาอุสฺสภสฺมีเป
 ตทฺทหฺชาตฺวจฺจโก วิย ติธา ปภินฺนมตฺตวาระณสฺมีเป กิงฺกโปตโก วิย
 ภาสุรวิลมฺพิตเกสรโสภิตกฺขนฺธสุส สฺมีเป ชรสิงฺกาโล วิย มิคฺครลฺโธ
 ทิยทฺฒโยชนสฺตปวทฺตมฺกายสุปฺณนราชฺสฺมีเป ฉินฺนปฺกฺขกาทโปตโก
 วิย ขายสี กจฺฉ ๑ ยนฺเต กรณฺธิยํ ตํ กโรหิตี ๑ เอวํ วตฺเต ทฺฐุโธ อาพวก
 อุกฺกจฺหิตฺวา มโนสิลาตเล วามปฺเทน จตฺวา ปสฺสตา ทมฺหากํ
 วา สตฺถุณฺมมฺหานุภาโว อหํ วาติ ทกฺขินฺนปฺเทน สฺมฺมจฺชโยชนมตฺตํ
 เกลาสปฺพตฺตญฺญํ อกฺกมิตํ อโยกฺกฺกปฺหโต วิย นิทฺทชนฺตอโยปฺณโท
 ปปฺปฏฺฐิกา มฺลฺลจฺจิ โส ตตฺตร จตฺวา อหํ อาพวกโถติ อุกฺโขเสสิ ๑
 สกฺลชมฺพฺพทึปํ สทฺโท ๑

จตฺตาโร กิร สทฺทา สกฺลชมฺพฺพทึเป สฺสยฺยีสฺสุ ๑ ยญฺจ
 ปุณฺณโก ยกฺขเสนาปติ ๑ ฌนฺนชฺชโย โกรพฺยราชานํ ชฺชุตํ ขนฺติวาท

เล่มที่ 10 ยกยถ้อยถวณณา หน้า 437

อปโปเจตว(๑) อหิ ชินินติ อุกุโฆเสสิ ยณจ สกุโก เทวานมินุโท
กสสปลส ภควโต สาสเน โอสกนเต วิสสุกมมเทวปุตติ สุนข
กริตวา อหิ ปาปภิกขุ จ ปาปภิกขุณิโย จ อุปาสกุปาสิกาโย จ
สพเพว จ อธมมวาทิโน ขาทามิติ อุกุโฆเสสิ ฯ ยณจ กุสชาตเก
ปภาวติเหตุ สตุตทิ ราชหิ นกเร อุปรุทเช ปภาวตี อตุตนา สห
หตุถิกขนเช อโรเปตวา นครา นิกขมม อหิ สีสสุสรกสมหาราชาติ (๒)
มหาปริโส อุกุโฆเสสิ ยณจ เกลาสมุทชนิ จตวา อาพวโกติ ฯ
ตทา หิ สกลขมพุทธิเป ทวารเร จตวา อุกุโฆเสสิตสทิสโอ อโหสิ ฯ
ติโยชนสสสวิตถารโต จ หิมวาปี สงกมปิ ยกยสสุสานุภาเวน ฯ
โส วาตมณทล สมุจจาเปสิ เอเตเนว สมณิ ปลาเปสสามิติ ฯ เต
ปุรตุถิมาทิเกทา วาตา สมุจจหิตวา อทุกโยชนโยชนทวิโยชนติโยชนปุปมาณานิ
ปพพตถุณานิ ปทาเลตวา วนคจจรุกขาทีนิ อุปปีเพตวา อาพวินคริ ปกขนุตา
ชินณหตุถิสาลาทีนิ จุณณนุตา จทนิจจกา อากาเส ภมณตา ฯ ภควา มา
กสสจि อุปโรโร โหตุติ อธิจจาสิ ฯ เต วาตา ทสพลล ปตวา จีวรกณณมตุตมปิ
จาเลตุ นาสกขีสุ ฯ ตโต มหาวสสิ สมุจจาเปสิ อุทเกน อชโฆตุถริตวา
สมณิ มาเรมิติ ฯ ตสสุสานุภาเวน อุปรูปริ สตุปฏลสสสตุปฏลาติเกทา วลาหกา

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 438

อุฏฐหิตฺวา ปวสฺสึสุ ฯ วุฏฐิธราเวเคน ปจฺวี ญิฑฺฐา อโหสิ ฯ วนรฺกฺขาทีนํ อุปริ
มโหโฆ อากนฺตฺวา ทสฺพลสฺส จีวเร อุตฺตาวพินฺนุทฺตมฺปิ เตเมตฺถ นาสกฺขิ ฯ ตโต
ปาสาณวสฺสํ สมฺภูจฺจาเปสิ ฯ มหนฺตานิ มหนฺตานิ ปพฺพตฺตฺวานิ ฐฺมายนฺตานิ
ปชฺชณฺตานิ อากาเสนาคนฺตฺวา ทสฺพลํ ปตฺวา ทิพฺพมฺลาคฺคฺตานิ สมฺปชฺชึสุ ฯ ตโต
ปหรณวสฺสํ สมฺภูจฺจาเปสิ ฯ เอกโตธรา อุกโตธรา อติสฺตติชฺรปฺปาทโย ฐฺมายนฺตา
ปชฺชณฺตา อากาเสนาคนฺตฺวา ทสฺพลํ ปตฺวา ทิพฺพปฺปฺผานิ อเหตุํ ฯ ตโต
องฺการวสฺสํ สมฺภูจฺจาเปสิ ฯ กิสุกฺวณฺณา องฺการา อากาเสนาคนฺตฺวา ทสฺพลสฺส
ปาทฺมฺเล ทิพฺพปฺปฺผานิ หุตฺวา วิกีรยึสุ ตโต กุกฺกฺลวสฺสํ สมฺภูจฺจาเปสิ ฯ อจฺจุโณห
กุกฺกฺโล อากาเสนาคนฺตฺวา ทสฺพลสฺส ปาทฺมฺเล จนฺทนจฺจณฺณํ หุตฺวา นิปติ ฯ
ตโต วาสิทวสฺสํ สมฺภูจฺจาเปสิ ฯ อติสุชฺมา วาสิกา ฐฺมายนฺตา ปชฺชณฺตา
อากาเสนาคนฺตฺวา ทสฺพลสฺส ปาทฺมฺเล ทิพฺพปฺปฺผานิ หุตฺวา นิปตฺติสุ ฯ ตโต
กฺลลวสฺสํ สมฺภูจฺจาเปสิ ฯ ตํ กฺลลวสฺสํ ฐฺมายนฺตํ ปชฺชณฺตํ อากาเสนาคนฺตฺวา
ทสฺพลสฺส ปาทฺมฺเล ทิพฺพคฺนฺธํ หุตฺวา นิปติ ฯ ตโต อนุชฺการิ สมฺภูจฺจาเปสิ
ภีเสตฺวา สมณฺณํ ปลาเปสฺสามิติ ฯ ตํ จตฺตฺรจฺจสมฺนฺนาคตํ อนุชฺการสฺสทิสํ หุตฺวา
ทสฺพลํ ปตฺวา สุริยปฺปภาวิหตฺมิว

เล่มที่ 10 ยกยถ้อยถวณณา หน้า 439

อนนการิ อนนรธาธิ ๑

เอวิ ยกโย อิมาหิ นวหิ วาตวสสปาสาณปหรณงการ-
 กุกุกวลลิกกถนขการวฐฐิหิ ภควนถุ้ ปลาเปตุ้ อสกุโกนุโต
 นานาวิธปหรณตถาย อนนการปการรูปภุตคณสมากถาย
 จตฺรจฺกนิยา เสนาย สยเมว ภควนถุ้ อภิกโต เต ภูตคณา
 อนนการปการเร วิการเร กตฺวา คณฺหนถ หนถาติ ภควโต อูปริ อากจฺจนฺตา วิย
 โหนฺติ อปิจ โข นิทฺชนฺตลโหปฺณํ วิย มกฺขิกา ภควนถุ้ อลลียิตฺถุ้ อสมตถาว
 อเหตุ ๑ เอวิ สนฺเตปปี ยถา โปธิมณฺเฑ มาโร อากตเวลายเมว นินฺตฺโต ตถา
 อนินฺตติตฺวา อูปฺทตฺมตฺมตฺตํ พุยาकुถมกฺสุ ๑ เอวิ อูปฺทตฺมตฺมตฺตํ
 อนนการปการวิภีสนกทสฺสเนนปปี ภควนถุ้ จ จาเลตุ้ อสกุโกนุโต
 อาพวโก จินฺเตสิ ยนฺนุนาหํ เกนจิ อเชยฺยํ ทุสฺสาวุฐํ มุญฺเจยฺยนฺติ ๑
 จตฺตาริ กิร อาวฺธานิ โลกสมฺมึ เสฏฺฐานิ

สกุสส วชิราวุฐํ เวสฺสวณฺณสฺส คทาวุฐํ
 ยมสฺส นยนาวุฐํ อาพวกสฺส ทุสฺสาวุฐนฺติ ๑

ยทิ หิ สกุโก รุทฺโธ วชิราวุฐํ สินฺนรุมตถเก ปหเรยฺย อฏฺฐ-
 สฏฺฐิสทสฺสทิกโยชนสทสทสฺสํ วินิวิชฺฌิตฺวา เหนฺจโต กจฺเจยฺย ๑
 เวสฺสวณฺเณน กุชณฺนกาเล วิสฺสชฺชิตา คทา (๑) พหุณฺนํ ยกย-
 สทสฺसानํ สีสํ ปาเตตฺวา ปุณฺ หตถปาสํ อากนฺตฺวา ติฏฺฐติ ๑

๑ ม. วิสฺสชฺชิตํ คทาวุฐํ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 440

ยเมน รุทุเรน นยนาวเรน โอลิติมตเตน อนเภาณี กุมภณทสทสธานี
ตตตทปาเล ตีลา วีย พรนตานิ วินสฺสนติ ฯ อาพวโก รุทุโร สเจ อากาเส
ทฺสฺสาวฺธึ มฺลเจยฺย ทฺวาทสวสฺสนานิ เทโว น วสฺเสยฺย ฯ สเจ ปจฺวียํ มฺลเจยฺย ฯ
สพฺพรฺกฺขติณฺนาทีนึ สฺสฺสฺติวฺวา ทฺวาทสวสฺสนตฺเร น ปฺน วิรฺหฺยฺยํ ฯ สเจ สมฺมทฺเท
มฺลเจยฺย ตตตทปาเล อุกทพิณฺท วีย สพฺพมฺมทํ สฺสฺเสยฺย ฯ สเจ สฺนเรฐทิสฺสปี
ปพฺพเต มฺลเจยฺย ขณฺฑาขณฺฑํ หุตฺวา วิกีเรยฺย โส เอวํ มหฺนุภาวํ ทฺสฺสาวฺธึ
อฺตุตฺตริยกํ มฺลเจยฺย อุกคฺคเฬี ฯ เขภฺยฺเยน ทสทสฺสฺสึโลกธาตฺวเตวตา เวเคน
สนฺนิปตฺตีสฺส อชฺช ภควา อาพวํ ทเมสฺสฺสฺติ ตตฺถ ฆมฺมํ โสสฺสามาติ ฯ
ยฺยทฺทสฺสนกามาปี เทวตา สนฺนิปตฺตีสฺส เอวํ สกฺลปิ อากาสํ เทวตาหิ ปฺณณฺ
อโหสิ ฯ

อถ อาพวโก ภควโต สมิเป อฺปรฺรูปริ วิจฺริตฺวา วตฺถาวฺธึ มฺลเจยฺย ฯ ตํ
อสนฺนิวิกกํ วีย อากาเส เภรวสทฺทํ กโรนฺตํ ฐมายนฺตํ ปชฺชฺชนฺตํ ภควนฺตํ
ปตฺวา ยกฺขสฺส มานมทฺทนคฺคํ ปาทปฺลฺชจโฬพิ หุตฺวา ปาทมฺลเ นิปติ ฯ อาพวโก
ตํ ทิสฺวา ฉินฺนวิสาโณ วีย อฺสโร อฺทฺททฺททาโจ วีย สปโป นิตฺเตโช นิมฺมโท
นิปตฺติมานตฺถทฺโร หุตฺวา จินฺเตสิ ทฺสฺสาวฺธึ เม สมณฺ นากิโกสิ กิ
นฺนุโข การณฺนติ ฯ อิทํ การณฺ เมตฺตา-

๑ ม. อุตฺตริสาฎกํ ฯ ย. อุตฺตรสาฎกํ ฯ

เล่มที่ 10 ยกยถ้อยคำถวณณา หน้า 441

วิจารณ์อุโต สมโณ หนท นั โรสิตวา เมตตาย วิโยเชมิตติ
 อิมินา สมพนุเชเนต วุตต อตโฆ อาพวโก ยกโฆ เยน
 ภควา ๑เป๑ นิกขม สมณัติ ๑ ตตถายมธิปโปโย กสุมมา มยา
 อนนุญญาโต มม ภวนั ปวิสิตวา ฆรสามโก วิย อิตถาคารสส มชเณ นิสินโนสิ
 อนนุญตตเมต สมณสส ยทิต อทินนปรีโกโค อิตถีสสกุโค จ ๑ ตสุมมา ยทิต ติ
 สมณชเม จิต นิกขม สมณัติ ๑ เอเก ปน เอตานิ อญญานิ จ ผรุสวจนานิ
 วตวา เอวาย เอตทโวจาทิ ภณนติ ๑ อถ ภควา ยสุมมา ถทุโร
 ปฏิตทฐภาเวน วินตุน สกกา โส ทิ ปฏิตทฐภาเว กยิรมาเน
 เสยยถาปี จณทสส กุกกรสส นาสาย ปิตต กิณเทยย (๑)
 โส กยโยโส มตตาย จณทตโร อสส เอว ถทตโร โทติ มุทนา ปน โส
 สกกา วินตุนติ ถตวา สาธาวุโสติ ปยวจนน ตสส ปยวจนั
 สมปฏิจจติตวา นิกขมิ ๑ เตน วุตต สาธาวุโสติ ภควา นิกขมิตติ ๑
 ตโต อาพวโก สุปพโจ วตาย สมโณ เอกวจนเนน นิกขนุโต เอว
 นาม นิกขเมต สขั สมณั อการณนาห สกกรตติ ยุทเชน อพุกุยยาสิณติ
 มุทจิตโต หุตวา ปน จินเตสิ อิทานิปี น สกกา ชานิตุ กิ
 นุ โฆ สุปพจตาย นิกขนุโต อุทาหุ โกรโน หนทาห วิมสามิตติ ๑
 ตโต ปวิส สมณัติ อาห ๑ อถ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคเค หน้า 442

สุปพโจติ มุทฺตจิตฺตสฺส จิตฺตวตฺถนกรณตฺถํ ปุณ ปิยวณฺํ วทฺนโต
 สาธาวิโสติ ภควา ปาวิสิ ฯ อาพวโก ปุณปุณฺํ ตเมว สุปฺพจภาวํ วิมฺสนฺโต
 ทฺติยปี ตติยปี นิกฺขม ปวิสาคิ อาห ฯ ภควาปิ ตถา อกาสิ ฯ ยถิ น กรเขย
 ปกตियาว ถทฺชยฺกฺขสฺส จิตฺตํ ถทฺชตฺรํ หุตฺวา ฆมฺมกถาย ภาชนํ น ภเวยฺย ฯ
 ตสฺมา ยถา นาม มาตา โรทฺหนตฺํ ปุตฺตกํ ยํ โส อิจฺฉติ ตํ ทตฺวา วา กตฺวา
 วา สลฺยทาเปสิ ตถา ภควา กิเลสโรทฺหนน โรทฺหนตฺํ ยกฺขํ สลฺยทาเปตฺํ ยํ โส
 ภณฺติ ตํ อกาสิ ฯ ยถา จ ธาตี ถลฺยถํ อปฺปวณฺตํ ทารกํ ยงฺกิลฺยจิ ทตฺวา
 อุปลาทฺเตตฺวา ปาเยติ ตถา ภควา ยกฺขํ โลกุตฺตรฆมฺมจิริ ปาเยตฺํ ตสฺส
 กถิตวจนกรณน อุปลาทฺเพนฺโต เอวมกาสิ ฯ ยถา จ ปฺริโส ลาพฺมุหิ จตฺมฐฺริ
 ปฺเรตฺกาโม ตสฺส อพฺภนฺตฺริ โสเชติ เอวํ ภควา ยกฺขสฺส จิตฺเต โลกุตฺตรจตฺมฐฺริ
 ปฺเรตฺกาโม ตสฺสพฺภนฺตฺเร โภชมถํ โสเชตฺํ ยาว ตติยํ นิกฺขมณปวิสนํ อกาสิ ฯ
 อถापวโก สุปฺพโจ อยํ สมณฺเณ นิกฺขมาติ วุตฺโต นิกฺขมติ ปวิสาคิ
 วุตฺโต ปวิสาคิ ขนฺนุณาหํ อิมํ สมณฺณํ เอวเมว สกฺลรตฺถี กิลเมตฺวา ปาท
 คเหตุวา ปารกฺงคาย จิเปยฺยนฺติ ปาปกํ จิตฺตํ อุปลาทฺเตตฺวา จตฺตถวารี อาห
 นิกฺขม สมณฺณาคิ ฯ ตํ ถตฺวา ภควา น ขวาหนฺตฺนฺติ อาห ฯ เอวํ วุตฺเต

เล่มที่ 10 ยกขสยุตตวณณา หน้า 443

ตทตตรกรณียํ ปริเยสมาโน ปญหํ ปุจฺฉิตพุทฺธํ มณฺณิสฺสตี ตํ ฌมฺมกถาย สฺขํ
 ภวิสฺสตีติ ฌตฺวา น ขฺวาหนฺตฺนฺติ อาท ๗ ตตฺถ นนฺตี ปฏิกฺขเป ๗ โขติ
 อวธารณ ๗ อหนฺติ อตฺตนิทฺสฺสนํ ๗ ตฺนฺติ เหตุจฺฉนํ ๗ เตเนเวตฺถ ยสฺมา ตฺวํ
 เอวํ จินฺตสฺสี ตสฺมา อหํ อาวุโส เนว นิกฺขมิตฺสฺสามิ ยํเต กรณียํ ตํ
 กโรหีติ เอวมตฺถ โถ ทฺฐสฺส พุทฺโธ ๗ ตโต อพวโก ยสฺมา ปุพฺเพปิ อากาเสน
 คมฺนเวลา ยํ กีนฺุ โข เอวํ สฺวณฺณวิมานํ อูทาทุ รัชตมณฺณิวิมานานํ อณฺตรํ
 หนฺต นํ ปสฺสามาติ เอวํ อตฺตโน วิมานํ อากเต อิทฺธิมนฺเต ตาปสปริพฺพาชเก
 ปญหํ ปุจฺฉิตฺวา วิสฺสชฺเชตฺตุ อสฺกโกเนเต จิตฺตกฺขเปาที่หิ วิเหเจติ ตสฺมา
 ภควนฺตํปี ตถา วิเหเจสฺสามิติ มณฺณมาโน ปญหํ ตฺนฺติอาทิมาท ๗
 กุโต ปนสฺส ปโยหติ ๗ (๑) ตสฺส กิร มาตาปิตโร กสฺสปกฺกนฺตํ
 ปยิรฺุปาสิตฺวา อฏฺฐ ปญฺเห สห วิสฺสชฺชเนน อุกฺกเหสฺสุ เต ทฺหฺรกาเล อาพวํ
 ปริยาปฺณาเปสฺสุ โส กาลจฺจเยน วิสฺสชฺชนํ สมฺมุสฺสี ๗ ตโต อิมํ ปญฺหาปี มา
 วินสฺสนฺตฺติ สฺวณฺณปฏฺฐ ชาติหิงฺกุลเกน เลขาเปตฺวา วิมานํ นิกฺขิปี ๗ เอวเมว
 เต พุทฺธปญฺหา พุทฺธวิสฺยาว โหนฺติ ๗ ภควา ตํ สฺตฺวา ยสฺมา พุทฺธานํ
 ปริจฺจตฺตลาภนฺตราโย วา จีวิตนฺตราโย วา สพฺพญฺตฺตวณฺณพฺยามปฺปภานํ
 ปฏฺฐมาโณ วา น สกฺกา เกนจิกาคฺตุ ตสฺมา นํ โลกํ อสฺสธารณํ พุทฺธานุภาวํ
 # ๑ ม.ย. ปญฺหาติ ๗

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 444

ทสฺเสนฺโต น ขวาทนฺโต อาวุโส ปสฺสามิ สเทเวเก โลเกติอาทิมาท ฯ
เอวํ ภควา ตสฺส พารณจิตฺตํ ปฏฺิเสเชตฺวา ปญฺหาปฺจฺจนเน อุตฺสาหํ
ชนฺนุโต อาห อปฺปิ ติวํ อาวุโส ปฺจฺจน ยทาถงฺขสฺสตี ฯ ตสฺสตุโถ ปฺจฺจน ยทิ
อาถงฺขสฺสิ น เม ปญฺหาวิสฺสชฺชเน ภาโร อตฺถิ ฯ อถวา ปฺจฺจน ยํ อาถงฺขสฺสิ
สพฺพนฺตํ เต วิสฺสชฺชเชตฺสามีติ สพฺพพญฺญปวารณํ ปวาระติ อสาธารณํ
ปฺจฺเจกพฺพุทฺธอกฺคสาวกมหาสาวเกหิ ฯ เอวํ ภควตา สพฺพพญฺญปวารณาย
ปวารีตาย อตฺถิ อาพวโก ยกฺโข ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌภาสฺสตี ฯ

ก็สุธ วิตฺตนฺติ ก็สุ อธิ วิตฺตํ ฯ วิตฺตนฺติ ฐนํ ฯ ตํ หิ ปฺปิตฺตงฺขาตํ
วิตฺตํ กโรติ ตสฺมา วิตฺตนฺติ วุจฺจติ ฯ สฺวจิณฺณนฺติ สฺวกตํ ฯ สฺจนฺติ
กายิกเจตฺสสิกํ สาคํ ฯ อาวาทสฺสตี อาวาทิ อาเนติ เทติ อปฺเปติ ฯ หเวติ
ทพฺพหตฺเต นิปาโต ฯ สาธุตฺรนฺติ อติสเยน สาธุ ฯ สาธุตฺรนฺติปิ ปาโจ ฯ
รสานนฺติ รสสญฺญิตานํ ฐมฺมานํ ฯ กถนฺติ เกน ปกาเรน ฯ กถํชีวิโน ชีวิทํ
กถํชีวีชีวิทํ ฯ คาทาพฺนฺตฺสฺสขตฺถํ ปน สานฺนาสสิกํ วุจฺจติ ฯ กถํชีวีชีวิทนฺติ
วา ปาโจ ตสฺส ชีวนฺตานํ กถํชีวินฺติ อตฺถิ โถ ฯ เอวํ อิมาย คาทาย ก็สุ
อธิ โลเก ปฺริสฺสส วิตฺตํ เสฏฺฐํ ก็สุ สฺวจิณฺณํ สฺขมวาทติ ก็สุ หเว สาธุตฺร
รสานํ (๑) กถํชีวีชีวิทํ เสฏฺฐมาหุติ อิมे จตฺตารो ปญฺเห ปฺจฺจํ ฯ อตฺถสฺ
ภควา กสฺสปทสพฺเพน

๑ ม. กิรสถานํ สาธุตฺรํ ฯ

เล่มที่ 10 ยกขสยุตตวณณา หน้า 445

วิสุตชชิตนเยเนว วิสุตชเชนุโต อิมิ คากมาห สทฐิธ วิตตุนติ ฯ ตตถ
ยถา หิรณฺณสุวณฺณาทิวิตฺตํ อุโปกคฺคํ อวาทติ ชุปฺปิปาสาทิกุขํ ปฏิพาหติ
ทาพิทฺธิยํ วุปฺสเมติ มุตฺตาทิรตฺนปฏฺฐิตาภเหตุ โหติ โลกสนฺตตี จ อวาทติ
เอวํ โลกียโลกุตฺตรา สทฺธาปี ยถาสมฺภวํ โลกียโลกุตฺตรํ วิปากสุขมวาทติ
สทฺธาธฺเรน ปฏิปนฺนํ ชาตฺชราทิกุขํ ปฏิพาหติ คุณทาพิทฺธิยํ วุปฺสเมติ
สตีสมโพรฆณฺจาทิรตฺนปฏฺฐิตาภเหตุ โหติ ฯ

สทฺโธ สีเลน สมฺปนฺโน ยโสโกคสมฺปปีโต

ยํ ยํ ปเทสํ ภาตติ ตตถ ตตฺเถว ปุชฺชิตติ

วจนฺโต โลกสนฺตตี จ อวาทิตติ กตฺวา วิตตุนติ วุตฺตา (๑) ฯ ยสฺมา ปเนตํ
สทฺธาวิทฺตํ อนุกามิกิ อนนฺณสาธารณํ สพฺพสมฺปตฺติเหตุ โลกียสฺส
หิรณฺณสุวณฺณาทิวิตฺตสฺสาปี นินทานํ ฯ สทฺโธเยว हि ทานาทินิ ปุณฺณานิ กตฺวา วิตฺตํ
อริคจฺฉติ อสฺสทฺทสฺส ปน วิตฺตํ ยาวเทว อนตฺถาย โหติ ตสฺมา เสฏฺฐจฺฉนฺติ วุตฺตํ ฯ
ปุริสสฺสาติ อุกุกฺกุจฺจปริจฺเจทเทสฺนา ฯ ตสฺมา น เกวลํ ปุริสสฺส อิตฺถิอาทินมฺปิ
สทฺธาวิทฺตเมว เสฏฺฐจฺฉนฺติ เวทิตพฺพํ ฯ ฐมฺโมติ ทสฺกฺสทฺฐมฺโม ทานสตีลาทิสฺมฺโม (๒)
วา ฯ สฺวจิณฺโณติ สฺกโต สฺจริโต ฯ สุขมวาทิตติ โสณฺเสฏฺฐิจฺฉุตฺตรกฺกุจฺจปาลาทินํ
วिय มนฺุสฺสสฺสํ สกฺกาทินํ วिय ทิพฺพสฺสํ ปรีโยसान

#๑ ม. วุตฺตํ ฯ ๒ ม. ทานสตีลาทิสฺมฺโม วา ฯ

ย. ทสฺกฺสทฺฐมฺมปถฐมฺโม ทานสตีลาทิสฺมฺโม วา ฯ

เล่มที่ 10 สารทศกปาสนี สภาวคฤค หน้า 446

มหาปทุมมาทีน วิย นิพพานสุขณฺจ อวาทิ ฯ สจฺจนฺติ อัยฺ สจฺจสทฺโท
อนเนเกสุ อตฺเตสุ ทิสฺสตี ฯ เสยฺยถึทํ สจฺจํ ภณฺเน น กุชฺฌเยยฺยาตีอาทิสฺ
วจาสจฺเจ ฯ สจฺเจ จิตฺตา สมณพฺรหฺมณา จาตีอาทิสฺ วิริตีสจฺเจ ฯ
กสฺมา นฺุ สจฺจจานี วทฺนฺติ นานา ปวาทียาเส กุสลาวทานาตีอาทิสฺ (๑)
ทิกฺขุจิสฺสจฺเจ ฯ จตฺตาริมาณี ภิกฺขเว พฺรหฺมณฺสจฺจจานีตี พฺรหฺมณฺสจฺเจ ฯ
เอกํ หี สจฺจํ น ทฺตฺติยมตฺถิตีอาทิสฺ ปรมตฺถสจฺเจ ฯ จตฺนฺนํ สจฺจจานํ
กุสลาคีอาทิสฺ อริยสจฺเจ ฯ อีธ ปน ปรมตฺถสจฺจํ นิพฺพานํ วิริตีสจฺจณฺจ
อพฺภนฺตรํ กตฺวา วจาสจฺจํ อธิปฺเปตํ ยสฺสสุภาเวน อุทกาทีนํ วเส วตฺเตนฺตํ
ชาติชฺรามณฺปาริ ตฺรณฺตี ฯ ยถาห

สจฺจวาเทน อุทกํ ปิธายตี (๒)
วิสฺสปี สจฺจเจน หนนฺตํ ปณฺทิตา
สจฺจเจน เทโว ฌนฺยํ ปวสฺสตี
สจฺจเจ จิตฺตา นิพฺพุตฺตี ปตฺถยณฺตํ ฯ
เยเกจิมเ อตฺถิ รสา ปถพฺยา
สจฺจํ เตสํ สาทฺตฺรํ รसानํ
สจฺจเจ จิตฺตา สมณพฺรหฺมณา จ
ตฺรณฺตี ชาติมฺรณฺสฺส ปารณฺตี ฯ

๑ ม. กุสลาวทานาตี ฯ ๒ ม. สจฺจเจน วาเจนฺทกมฺหิ ชาวตี ฯ

เล่มที่ 10 ยกยถ้อยคำถ้อยคำ หน้า 447

สาธุตฤนติ สาธุตริ มธุตริ ปณิตตริ ฯ รสถานนติ เย อิเม มุตรโส
 ขนุทธโสติอาทินา นเยน สายนียชมา เยเกจิเม อนุชานามิ ภิกขเว สพุพ ผลรส
 อรสรูป ภาว โคตโม เย เต พุราหุณ รุปรสา สพุทสา อนาคติ ฯ
 รสรเส อัย ชมมวินโย เอกรโส วิมุตฺติโร ภาติ วา ภควา อตุตฺตสส
 ชมมรสสชาติอาทินา นเยน ชุตวาสุปวชชวเสสพยณชนาทโย (๑) ชมมรสชาติ
 วุจฺจนติ เตส รสถาน สจฺจ หเว สาธุตริ สจฺจเมว สาธุตริ ฯ สาธุตฤนติ วา
 เสฏฺฐตรมุตฺตมตริ ฯ มุตรสาทโย หิ สรีรมุปพฺรูเหตติ สจฺจิกเลตฺตญจ สุขมาวหนติ ฯ
 สจฺจโร (๒) วิตฺติสจฺจวาจาจฺจโร สมนวิปฺสสนาทีหิ จิตฺตมุปพฺรูเหตติ
 อสจฺจิกเลตฺตญจ สุขมาวหนติ ฯ วิมุตฺติโร ปรมตฺตจฺจรสปริภาวิตตฺตา สาธุ
 อตุตฺตชมมรสสา จ ตทฺธิคมุปายญฺติ อตุตฺตญจ ชมมญจ นิสฺสาย ปวตฺติ โหติ ฯ
 ปญฺญาชีวี ชีวิตฺนติ เอตฺถ ปน สุวายิ อนุชกจฺจทฺวิจฺจกฺกุเกสุ ทฺวิจฺจกฺกุปฺกุคฺคโล
 คหฺนุโ จ วา กมฺมุตฺตานุญฺจานสรณคฺมทนทาน-
 สํวิภาคสีลสมาทานุโปสถกมฺมาทิกคหฺนุจปฺปฏิปทํ ปพฺพชิตฺโต
 วา อวิปฺปฏิสาร์กสีลสงฺขาตํ ตทฺตฺตริจิตฺตวิสุทฺธิอาทิกเกทํ
 ปพฺพชิตปฺปฏิปทํ ปญฺญา ย อาราเชตฺวา ชีวติ ตสฺส ปญฺญา
 ชีวโน ชีวิตํ ตํ ปญฺญาชีวี ชีวิตํ เสฏฺฐมาหุติ เอวมตฺโต ทญฺจพุโป ฯ
 เอว ภควตา วิสุตฺตชิตฺเต จตฺตาโรปี ปญฺเฬห สุตฺวา อตุตฺตมโน ยกฺโข
 # ๑ ม. รุปรจารรสฺปวชชา อวเสสา พยณชนาทโย ฯ ๒ สจฺจโร ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 448

อวเสสปี จตุตทาโร ปณฺเห ปุณฺณโต กถิสฺส ตรีติ โอมฺนติ คาทมาห ฯ อถสฺส
ภควา ปุริมเนเนว วิสฺสชฺเชนฺโต สทฺธาย ตรีตีติ คาทมาห ฯ ตตฺถ กิณฺจาปี โย
จตุพฺพิชฺโหมจฺ ตรีติ โส สํสารณฺณวํปี ตรีติ วฏฺฏทฺทุกฺขํปี อจฺเจติ กิเลสมลํปี
ปริสฺสุชฺฉติ เอวํ สนฺเตปี ปน ยสฺมา อสฺสทฺโร โอมฺตรณฺ อสทฺทหนฺโต น
ปฺกฺขนฺทติ ปณฺจสฺส กามคฺเชสฺส จิตฺตโอสฺสคฺเคน ปมตฺโต ตตฺถเวว สตฺตตาย
สํสารณฺณวํ น ตรีติ กุสฺสีโต ทฺทุกฺขํ วิหริติ โวกิณฺโณ อกฺุสเลหิ ชฺมเมหิ
อปฺปณฺโณ สฺทฺธิมคฺคํ อชานนฺโต น ปริสฺสุชฺฉติ ตสฺมา ตปฺปฏิปฺกฺขํ
ทสฺเสนฺเตน ภควตา อยฺม คาทา วุตฺตา ฯ

เอวํ วุตฺตาย เจตฺตาย ยสฺมา โสตาปตฺติยงฺคปทฺฏจฺฉานํ สทฺธิชฺชทฺธิยํ ตสฺมา
สทฺธาย ตรีติ โอมฺนติ อิมินา ปเทน ทิฏฺฐโชมฺตรณฺ โสตาปตฺติมคฺคํ โสตาปนฺนณฺจ
ปกาสฺเตติ ฯ ยสฺมา ปน โสตาปนฺโน กุสลานํ ชฺมมานํ ภาวนาย สาทจฺจกิริยาสงฺขาเตน
อปฺปมาเทน สมฺนฺนาคโต ทฺติยมคฺคํ อาราเชตฺวา จเปตฺวา สกิเทวิมํ
โลกํ อากมฺนมคฺคํ อวเสสํ โสตาปตฺติมคฺเคน อติณฺณํ ภโวจฺจวตฺถุํ สํสารณฺณวํ
ตรีติ ตสฺมา อปฺปมาเทน อณฺณวณฺติ อิมินา ปเทน ภโวจฺจวตฺถุํ สกทาคามิมคฺคํ
สกทาคามิณฺจ ปกาสฺเตติ ฯ ยสฺมา จ สกทาคามิ วิริเยน ตติยมคฺคํ อาราเชตฺวา
สกทาคามิมคฺเคน อนตฺตีติ กามโชมฺวตฺถุํ

เล่มที่ 10 ขุทนต์ยัตถะ หน้าที่ 449

กาโมฆสณฺณิตถจ กามทุกขมจเจติ ตสฺมา วิริเยน ทุกขมจเจตีติ
 อิมินา ปเทน กาโมฆตรณฺ อเนคามิมคฺคํ อเนคามินฺจ
 ปกาเสติ ฯ ยสฺมา ปน อเนคามิ วิคตกามสณฺณาย ปริสุทฺธาย ปณฺณาย
 เอกนตฺปริสุทฺธิ จตฺตมคฺคปณฺณํ อาราเชตฺวา อเนคามิมคฺเคน อปฺปหีนํ
 อวิชฺชาสงฺขาทํ ปรมมถํ ปชหติ ตสฺมา ปณฺณาย ปริสุทฺธตีติ อิมินา ปเทน
 อวิชฺโฆฆตรณฺ อรหตฺตมคฺคณฺจ อรหตฺตณฺจ ปกาเสติ ฯ อิมาย จ
 อรหตฺตนิฏฺเฐน กถิตาย คากาย ปริโยसानเ ยกฺโข โสตาปคฺคิตฺเต ปตฺติฏฺฐาสิ ฯ
 อิทานิ ตเมว ปณฺณาย ปริสุทฺธตีติ เอตถ วุตฺตํ ปณฺณาปทํ คเหตุวา
 อตฺตโน ปฏฺิภาณเณ โลกียโลกุตฺตรมิสฺสํกํ ปณฺหํ ปุจฺจนฺโต กถิสุ ลภเต
 ปณฺณนฺติ อิมํ นปฺปทํ กถมาห ฯ

ตตฺถ กถิสฺสูติ สพฺพตฺถเว อตฺถยุตฺติปุจฺจนา (๑) โหติ ฯ อัยํ หิ
 ปณฺณาทิตถถํ ญตฺวา ตสฺส ยุตฺตี ปุจฺจติ กถิ กาย ยุตฺติยา
 เกน การณเณ ปณฺณํ ลภตีติ ฯ เอส นโย ธนาทิสฺสุ ฯ
 อถสฺส ภควา จตฺถิ การณเหิ ปณฺณาลาภํ ทสฺเสนฺโต สทฺทหาโนติอาทิมาย ฯ
 ตสฺสตฺถเ ยน ปุพฺพภาเค กายสุจฺริตาทิจเเทน อปรภาเค จ
 สตฺตตีสโพรปฺกขียเเทน ธมฺเมเน อรหฺนฺโต พุทฺธปฺจเจกพุทฺธสาวกา นิพฺพานปฺปตฺตา
 ตํ สทฺทหาโน อรหตํ ธมฺมํ นิพฺพานปฺตฺติยา โลกียโลกุตฺตรปณฺณํ ลภติ ตถจ โข

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 450

น สหุชามตตเคนเวฯ ยสุมา ปน สหุชราชาโต อุปสงกมตี อุปสงกมนโต
ปยิริปาสตี ปยิริปาสนโต โสตี โอทหตี โอหิตโตโต ชมมึ สุณตี ตสุมา
อุปสงกมนโต ปฏตี ยาว ชมมสุสวเนน สุตสูตี ลกตีฯ กี่ วุตตี โหตี
ตี ชมมึ สหุชตีควาปี อัจริยูปชฌาเย กาเลน อุปสงกมตีวา วตตกรเนน
ปยิริปาสตีวา ยทา ปยิริปาสนาย อาราชิตจิตตา กิลยจี วตตกาма โหนตี อถ
อชิตตาย โสตุกมตาย โสตี โอทหตีวา สุนนโต ลกตีตีฯ เอว สุตสูตีปี จ
สติอวิปวาเสน อปปมตโต สุกาสิตทพฐาสิตตลยตาย วิจกขโณเอว ลกตี น
อิตโรฯ เตนานอ อปปมตโต วิจกขโณตีฯ

เอว ยสุมา สหุชาย ปณณาลากลั้วตตตี กี่ ปฏิปตี ปฏิปชชตี สุตสูตาย
สกกจจึ ปณณาริคมุปายั สุณตี อปปมาเทน กหิตตี น ปมมุสตี วิจกขณตาย
อนูนาริกี่ อวิปริตลยจ กเหตุวา วิตุถาริกี่ กโรตีฯ สุตสูตาย วา โอหิตโตโต
ปณณापฏีลาภเหตุ ชมมึ สุณตี อปปมาเทน สุตชมมึ ชารตี วิจกขณตาย
ชตานัน ชมมานัน อตถมุปริกขตี อนุปุพเพน ปรมตถสจจึ สจจิกโรตี ตสุมาสุส
ภควา ถลั้ว ลกเต ปณณนตี ปุญโจ อิมานี จตตารี การณานี ทสุเสนโต
อิมั คาถมาห (๑) สหุชหาโนฯ เปฯ วิจกขโณตีฯ (๑) อิทานี ตโต

๑ ม.ย. อิม ปาจา นตตีฯ

ปเร ตโย ปณเฑห วิสสุชเชนุโต ปญฺญูปการิตี อิมํ คาลมาห ฯ
ตตฺถ เทสกาลาทีนํ อหาเปตฺวา โลกียสฺส โลกุตฺตรสฺส วา ฌนสฺส ปญฺญูป
อริคฺคฺมปาโย กโรตฺตีติ ปญฺญูปการี ฯ ฐรวาติ เจตสิกวิริยวเสน อนิกฺขิตฺตฺฐโร ฯ
อญฺจาทาติ โย จ สึตฺถจ อญฺฺหจ ตินา กิโย น มนฺยตฺตีติอาทินา นเยน
กายิกวิริยวเสน อญฺจานสมฺปนฺโน อสิถิลปรกฺกโม ฯ วินฺทเต ฌนฺนติ เอกมฺมุสิกาย
นจิรสฺเสว จตฺตสทสฺสสงฺขํ จุพฺกนฺเตวาสิ วิย โลกียฌนญจ มหฺลลคมหาติสฺสตุเถโร
วีย โลกุตฺตรฌนญจ ลภติ ฯ โส ตีหิเยว อิริยาปเถหิ วิหริสฺสามิตี วตฺตํ กตฺวา
ถีนมิทฺฐาคุมเวลาย ปลาตจุมฺพฏกํ เตเมตฺวา สึเส กตฺวา คลปฺปมาณํ อุกกํ
ปวิสิตฺวา ถีนมิทฺฐํ ปญฺญาหนฺโต ทสฺหิ วสุเสหิ อรหตฺตํ ปาปฺณิ ฯ สจฺเจนาติ
วจิสฺสจฺเจนาปี สจฺจวาที ภูตฺวาทีติ ปรมตฺถสจฺเจนาปี พุทฺโธ ปจฺเจกพุทฺโธ
อริยสวโกติ เอวํ กิตฺตี ปปฺโปติ ฯ ททฺนติ ยงฺกิญฺจ อิจฺฉิตปคฺคิตํ ททฺนโต
มตฺตทานิ คนฺนติ สมฺปาเทติ กโรตฺตีติ อตฺถโธ ฯ ททฺนทํ วา ททํ ตํ คนฺนติ ฯ
ทานมฺุเชน วา จตฺตาริปี สงฺกหวตฺถุณิ คหิตานิตี เวทิตพฺพานิ เตหิ มิตฺตทานิ
กโรตฺตีติ วตฺตํ โหติ ฯ เอวํ คหญฺจปพฺพชิตานํ สาธารณฺน โลกียโลกุตฺตรมิสฺสเสน
นเยน จตฺตาริ ปณเฑห วิสสุชเชตฺวา อิทานิ กถํ เปจฺจ น โสจตีติ อิมํ ปญฺจมํ
ปญฺหํ คหญฺจวเสน วิสสุชเชนุโต

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 452

ยสเสเตติอาทิมาห ๑ ตสฺสโต ยสฺส สทฺทหาโน อรหตฺตนิ เอตฺถ วุตฺตาย
 สพฺพกฺลยาณชฺมมฺปฺปาติกาย สทฺธาย สมฺนฺนาคตฺตฺตา สทฺธสฺส ฌรเมสิโนติ
 เอตฺถ ฌราวาสี ปญฺจ วา กามคฺเณ เอสนฺตสฺส คเวสนฺตสฺส กามโภคิโน
 คหฺนฺตสฺส สจฺเจน กิตฺตี ปปฺโปตีติ เอตฺถ วุตฺตปฺปการี สจฺจํ สุตฺตํ
 ลภเต ปญฺณนฺติ เอตฺถ สุตฺตฺสฺส ปญฺณานาเมน วุตฺโตว ชฺมโม ชฺรฺวา
 อญฺจาทาติ เอตฺถ ชฺรฺนาเมน อญฺจานนาเมน จ วุตฺตา ฐิติ ทํ มิตฺตานิ
 คนฺถตีติ เอตฺถ วุตฺตปฺปกาโร จาโค จาติ เอเต จตุโร ชฺมมา
 สนฺติ ส เว เปจฺจ น โสจฺตีติ อธิโลกา ปฺรโลกํ คนฺตฺวา ส เว เปจฺจ
 น โสจฺตีติ ๑

เอวํ ภควา ปญฺจมปี ปญฺหิ วิสฺสชฺเชตฺวา ตํ ยกฺขํ โจเทนฺโต อิงฺฆ
 อญฺเฬปีติอาทิมาห ๑ ตตฺถ อิงฺฆาติ โจทฺนตฺเถ นิปาโต ๑ อญฺเฬปีติ อญฺเฬปี
 ชฺมเม ปุณฺณ สมณพฺรหฺมณฺเณ ปุณฺณสฺส ๑ อญฺเฬปี วา ปุณฺณาทโย สพฺพญฺญปฺปฏิญฺเฬ
 ปุณฺณ สมณพฺรหฺมณฺเณ ปุณฺณสฺส ยถิ อเมหฺหิ สจฺเจน กิตฺตี ปปฺโปตีติ เอตฺถ
 วุตฺตปฺปการา สจฺจา ภิชฺชโย กิตฺติปฺปตฺติการณํ วา สุตฺตํ ลภเต ปญฺณนฺติ
 เอตฺถ สุตฺตฺสฺส ปญฺญาปเทเสน วุตฺตา ทมฺมา ภิชฺชโย
 โลกิชฺชโลภฺตฺตฺรปญฺญาปฏฺธิลาภการณํ วา ทํ มิตฺตานิ คนฺถตีติ เอตฺถ วุตฺตปฺปการา
 จาคา ภิชฺชโย มิตฺตคฺนถนการณํ วา ๑ ชฺรฺวา อญฺจาทาติ เอตฺถ ตํ

เล่มที่ 10 ยกยถ้อยคำถ้อยคำ หน้า 453

อตุลวสั ปฏิจจ ชุรนาเมน อฏฺฏจนาณเมน จ วุตตยา มหาการหรณญฺเณ
 อสุโสฬหิกาวปตตยา วิริยสงฺฆาตยา ขนฺตยา ภิโย
 โลกียโลกุตฺตรชนวินุทนาการณฺ ภา สจฺจํ ฆมฺโม ฐิติ จาโคติ เหว
 วุตเตหิ อิมเหว จตฺถิ ฆมฺเมหิ ภิโย อสุมา โลกา ปรโลกํ คนฺตวา
 เปจฺจ อโสจนาการณฺ ภา อธิ วิชชตีติ อยเมตฺถ สทฺธิ สงฺเขปโยชนาย
 อตุลวณฺณนา ฯ วิตุถารโต ปน เอกเมกํ ปทํ
 อตุลทฺถารปทฺถารปทวณฺณนานเยหิ วิภชิตฺวา เวทิตพฺพา ฯ
 เหว วุตเต ยกฺโข เยน สํสเยน อญฺเณ ปุจฺเจยฺย ตสฺส ปหีนตฺตา
 กถํ นุ ทานิ ปุจฺเจยฺยํ ปุณฺณ สมณพฺราหฺมณฺเณติ วตฺวา เยปีสฺส อปุจฺจนการณฺ น
 ชานนฺติ เตปิ ชานาเปนฺโต โยหํ อชฺช ปชานามิ โย อตุโถ สมฺปรายิโกติ
 อาห ฯ ตตฺถ อชฺชาติ อชฺชาทิกํ กตฺวาติ อธิปฺปาโย ฯ ปชานามิติ ยถาวุตฺเตน
 ปกาเรน ชานามิ ฯ โย อตุโถติ เอตฺตาวตฺตา สฺสสุสฺสํ ลภเต ปณฺณนฺติอาทินา
 นเยน วุตฺตํ ทิฏฺฐฆมฺมิกํ ทสฺเสติ ฯ สมฺปรายิโกติ อิมินา ยสฺเสเต จตฺโร
 ฆมฺมาติ วุตฺตํ เปจฺจ โสกาภาวกรํ (๑) สมฺปรายิกํ ฯ อตุโถติ จ การณฺสฺเสตํ
 อธิวจฺนํ ฯ อยญฺหิ อตุลสทฺโท สาคถํ สพฺพญฺชนนฺติ เหวมาทิสฺส ปาจตุเถ
 วตฺตติ ฯ อตุโถ เม กหปติ หิรณฺยสฺวณฺณเณนาติอาทิสฺส จิกฺขณฺ ภา
 โหติ สีสวตํ อตุโถติ อาทิสฺส วุตฺตมิมฺหิ ฯ พหุชโน
 #๑ ม. โสกาภาวการณฺ ภา

เล่มที่ 10 สารตถปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 454

ภชเต อตฺถเหตุตฺถิอาทิสฺ ฐเน ฯ อุภินฺนมตฺถํ จรตฺถิอาทิสฺ
หิตเ ๑ อตฺถเต ชาเต จ ปณฺทิตนฺตฺถิอาทิสฺ การณเ ๑ อิธ ปน การณเ ๑
ตสฺมา ยํ ปญฺญาทิลาทินํ การณํ ทิฏฺฐธมฺมิกํ ยถจ เปจฺจ
โสกาทาวสฺส การณํ สมฺปรายิกํ ตํ โยหํ อชฺช ภควตา วุตฺตนเยน สามเเย
ปชานามิ โส กถํ นู ทานิ ปุจฺเจยฺยํ ปุณฺณ สมณพฺรหฺมณฺเต เอวเมตฺถ
สงฺเขปโต อตฺถโถ เวทิตพฺโพ ฯ

เอวํ ยกฺโข ปชานามิ โย อตฺถโถ สมฺปรายิกโถติ วตฺวา ตสฺส ฅาณสฺส
ภควํมฺลกตฺถํ ทสฺเสนฺโต อตฺถาย วต เม พุทฺโธติ อาห ๑ ตตฺถ อตฺถายาติ
หิตาย วุฑฺฒิยา วา ๑ ยตฺถ ทินฺนํ มทฺปฺผลนฺติ ยสฺเสเต จตุโร ธมฺมาติ
เอตฺถ วุตฺตจาเคน ยตฺถ ทินฺนํ มทฺปฺผลํ ตํ อคฺคทกฺขิณฺเยยฺยํ พุทฺธํ ปชานามิติ
อตฺถโถ ๑ เกจิ ปน สงฺฆํ สนฺธาย เอวมาหาติ ภณฺนฺติ ๑ เอวํ อิมาย คาทาย
อตฺถโน หิตาธมฺมํ ทสฺเสตฺวา อิทานิ สหิตปฺปฏิปตฺตี ทิเปนฺโต โส อหํ
วิจริสฺสามิติอาทิมอาห ๑ ตตฺถ คามา คามนฺติ เทวคามา เทวคามํ ๑ ปฺรา
ปุรณฺติ เทวนครโต เทวนครํ ๑ นมสฺสมาโน สมฺพุทฺธํ ธมฺมสฺส
จ สฺฐธมฺมตฺถนฺติ สมฺมาสมฺพุทฺโธ วต ภควา สุวากฺขาโต วต ภควตา ธมฺโมติอาทินา
นเยน พุทฺธสฺสโพธิตฺถจ ธมฺมสฺฐธมฺมตฺถจ จสทฺเทน สฺปฺปฏิปนฺโน วต
ภควโต สวากฺสงฺโฆติอาทินา สงฺฆสฺสฺปฺปฏิปตฺติตฺถจ อภิตฺถวิตฺวา อภิตฺถวิตฺวา

นมสฺสมาโน ชมฺมโฆสโก หุตฺวา วิจริสฺสามิติ วุตฺตํ โหติ ฯ
 เอวมิมาย คากาย ปรีโยสานํ จ รตฺติวิภาวนํ จ สาธฺการสทฺทญฺจานณฺจ
 อาพวกกุมารสฺส ยกฺขภวนํ อานยณณฺจ เอกยกฺขณเวยว อโหสิ ฯ ราชปฺริสา
 สาธฺการสทฺทํ สุตฺวา เอวรูโป สาธฺการสทฺโท จเปตฺวา พุทฺเช น อณฺเณตี
 อพฺภุคฺคจฺจติ อาคโต นฺุ โข ภควาติ อาวชฺเชนฺดา ภควโต สรีรปฺปภํ ทิสฺวา
 ปุพฺเพ วีย พหิ อจฺตฺวา นิพฺพิสฺสงฺกา อนฺุโตยว ปวิสิตฺวา อทฺทลํสฺส ภควนฺตํ
 ยกฺขสฺส ภวเน นิสินฺนํ ยกฺขํ จ อณฺชลี ปคฺคเหตฺวา จิตฺํ ฯ ทิสฺวาน ยกฺขํ อาหํสฺ
 อยํ เต มหายยกฺข ราชกุมารโ ว พลิกมฺมมาย อานํโต หนฺท นํ ขาท วา
 กฺลฺช วา ขดาปจฺจยํ วา กโรหิติ ฯ โส โสตาปนฺนตาย ลชฺชิตฺ วิเสเสน จ
 ภควโต ปฺรโต เอว วุจฺจมาโน อถ ตํ กุมารํ อุกฺโกหิ หตฺเถหิ ปฏิกฺคเหตฺวา
 ภควโต อูปนาเมสิ อยํ ภนฺเต กุมารโ มยํหํ เปสิโต อิมายํ ภควโต ทมฺมิ
 หิตานุกมฺปกา พุทฺธา ปฏิกฺคณฺหาตุ ภนฺเต ภควา อิมํ ทารกํ อิมสฺส หิตตฺถาย
 สุขตฺถายาติ ฯ อิมณฺจ คากมาห

อิมํ กุมารํ สตปฺปญฺจลยกฺขณฺ
 สพฺพญฺจเปตํ ปรีปฺปญฺจณพฺยณฺชนํ
 อุกฺคจฺจิตฺโต สุมโน ททามิ เต
 ปฏิกฺคห โลกหิตาย จยกฺขมาติ ฯ

ปฏิกฺคเหสิ ภควา กุมารํ ฯ ปฏิกฺคณฺหนฺโต จ ยกฺขสฺส จ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หนา 456

กุมารสุส จ มงคลกรณตุถึ ปาหูนคาถึ อภาสิ ฯ ตั ยกุโฆ กุมาริ

สรณั คเมนุโนติกุขตุตุ จตุตถปาเทน ปุเรสิ ฯ เสยยถึทำ

ทีฆายุกโ โหตุ อัย กุมาริ

ตุวณจ ยกุข สุกิโต ภวาทิ

อพยธาธา โลกหิตาย ติฏฐตุ (๑)

อัย กุมาริ สรณมุเปติ พุทธิ ฯ

ทีฆายุกโ โหตุ อัย กุมาริ

ตุวณจ ยกุข สุกิโต ภวาทิ

อพยธาธา โลกหิตายติฏฐตุ

อัย กุมาริ สรณมุเปติ รมมึ ฯ

ทีฆายุกโ โหติ อัย กุมาริ

ตุวณจ ยกุข สุกิโต ภวาทิ

อพยธาธา โลกหิตายติฏฐตุ

อัย กุมาริ สรณมุเปติ สงฆนุติ ฯ

ภควา กุมาริ ราชปุริสถานั อทาสิ อิมั วฑฒเตตวา ปุน มเมว

เทถาติ ฯ เอวั โส กุมาริ ราชปุริสถานั หตุถโต ยกุขสุส หตุถึ ยกุขสุส

หตุถโต ภควโต หตุถึ ภควโต หตุถโต ปุน ราชปุริสถานั หตุถึ กตตุตา

นามโต หตุถโก อาพวโกติ ชาโต ฯ ตั อาทาย ปุณินิวตุเต ราชปุริเส

ทิสวา กสุสก-

วนกมมิกาทโย ก็ ยกโข กุมาริ อติทหระตุตา น อิจฉิตติ ภิตา
ปฺจฉินฺสู ฯ ราชปฺริสา มา ภายถ เขมฺม กตถจ ภควตาคติ สพฺพมาโรเจสิ ฯ ตโต
สาธุ สาธุติ สกถํ อาพวินครํ เอกโกลาหเลน ยกฺขาภิมุขํ อโหสิ ฯ ยกฺโขปี
ภควโต ภิกฺขุจาจรกาเล อนุปฺปตฺเต ปตฺตจิวริ คเหตุวา อุปฺทตฺตมคฺคํ อาคนฺตฺวา
นิวตฺติ ฯ อถ ภควา นนเร ปิณฺฑทาย จริตฺวา กตภตฺตกิจฺโจ นนรทฺวาเร
อณฺตรสมฺมํ วิวิตฺเต รุกฺขมฺูเล ปณฺณตฺตปวฺรพฺุทฺธาสนเ นิสฺสีทิ ฯ ตโต มหาชนกาเยน
สทฺฐี ราชา จ นาครา จ เอกโต สมฺปิณฺฑทิตฺวา ภควนฺตํ อุปฺสงฺกมฺม วนทิตฺวา
ปฺริวาทฺตฺวา นิสฺสินฺนา กถํ ฆนฺเต เอวํ ทารุณํ ยกฺขํ ทมยิตฺถาคติ ปฺจฉินฺสู ฯ
เตสํ ภควา ยฺุทฺธมาที กตฺวา เอวํ นววิธํ วสฺสํ วสฺสิตฺวา เอวํ วิภิสฺนํ
อกาสิ เอวํ ปณฺหํ ปฺจฉินฺสู ตสฺสสํ เอวํ วิสฺสชฺเชตฺตินฺติ ตเมวาทฺตฺตํ กเถสิ ฯ
กถาปฺริโยसानเ จตฺตราสฺตีปาณสทฺสฺสานิ ชมฺมาภิสฺมโย อโหสิติ ฯ
ตโต ราชา เจว นาครา จ เวสฺสวณฺณมหาราชสฺส ภวนสมฺมเป
ยกฺขสฺส ภวนํ กตฺวา ปฺปฺพคฺนฺธาทิสฺสการุเปตํ
นิจฺจพลี ปวตฺเตสิ ฯ ตถจ กุมาริ วิณฺณตํ ปตฺตํ ตฺวํ ภควนฺตํ
นิสฺสาย ชีวตํ ลภิ คจฺจ ภควนฺตํเยว ปฺยิริปาสสฺส ภิกฺขุสงฺฆณฺจาทิ วิสฺสชฺเชสิ ฯ
โส ภควนฺตถจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ ปฺยิริปาสมาโน นจิริสฺเสว
อนาคามิผลे ปตฺติจฺจาเย สพฺพิ พุทฺทฺทวณฺณํ อุกฺคเหตุวา

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวคฤค หนา 458

ปณจสตุปาตกปริวาริ อโหสิ ฯ ภควา จ นั เอตทคเค
นิททิสิ เอตทคคั ภิกขเว มม สวากานั อุปาสกานั จตุหิ
สงคหตถุหิ ปริสั สงคณหนุตานั ยทิตั หตถโก อาพวโกติ ฯ

ทวาทสม ฯ

อิติ ขกขสัยตุตตวณณนา นิฏจिता ฯ

สกกถัยตุตตวณณนา

ปจมวคคสส ปจเม ฯ อภियัสสูติ กทา อภियัสสู ฯ (๑) ยทา พลวนโต
อहेสิ ตทา ตตรายั อนุปุพพิถา สกโก กิร มคชรฎเจ อจลคามเก มโฆ
นาม มาณโว หุตวา เตตตีส ปุริเส คเหตุวา กถยามกมมึ กโรนโต สตุต
วตุตปทานิ ปุเรตวา ตตุถ กาลกโต เทวโลเก นิพพตติ ฯ ตั พลวกมมานุภาเวน
สปริสั เสสเทวตา ทสหิ จาเนหิ อธิคณหนุตั ทิสวา อาคนตุกเทวปุตตา
อาคตาติ เนวาสิกา คนุชปานั สขขยีสู ฯ สกโก สกปริสาย สณณั อทาสิ
มาริสมา คนุชปานั ปิวิตถ ปิวนาการมตตเมว ทสเสถาติ ฯ เต ตถา อกัสู ฯ
เนวาสิกเทวปุตตา สุวณณสรเกหิ อุปนิตั คนุชปานั ยาวตถถั ปิวิตวา มตตา
ตตุถ ตตุถ สุวณณปจวิยิ ปติตุวา สยีสู ฯ สกโก กณ्हถ ปุตตมตตาย ปุตเตติ
เต ปาเทสุ คเหตุวา

สพเพ สีนรปาเท ขิปาเปลิ ฯ สกุกส์ส ปุณณะเตเชน ตทนวุตตกาปี
สพเพ ตตเถว ปตีสุ ฯ เต สีนรเวมชฎกาเล สลยัณ ลภิตวา ตาตาน สุริ
ปีวิมหาติ อาหิสฺ ฯ ตโต ปญจาย อสุรา นาม ชาตา ฯ อถ เนสิ
กมมปจยยอตุสมญจัน สีนรสฺส เหมจิมตเล ทสโยชนสทสสมตติ อสุรภวัน
นิพพตติ ฯ สกโก เตสิ นีวตติตวา อนาคมนตถาย อารกขั จเปลิ ยั
สนธาย วุตติ

อนตรา ทวินัน อยชฎปรานัน
ปญจวิธา จปีตา อภिरกขา
อุทกั กโรฎิ ปยสุสุกริ (๑)
มทนยทุธา จตุโร จ มหตถาติ ฯ

เทว นครานิ หิ ยุตฺเชน คเหตุ อสกุณเณยตย อยชฎปรานิ นาม
ชาตานิ เทวนครณจ อสุรนครณจ ฯ ยथा หิ อสุรา พลวนุโต โหนติ อถ
เทเวหิ ปลายิตวา เทวนครั ปวิสิตวา ทวารे ปิทहिते อสุรานัน สตสทสสิปี กิณฺจ
กาตุ น สกโกติ ฯ ยथा เทวา พลวนุโต โหนติ อถาสुरेหิ ปลายิตวา
อสุรนครสฺส ทวารे ปิทहिते สกุกานัน สตสทสสิปี กิณฺจ กาตุ น สกโกติ ฯ อิติ
อิมานิ เทว นครานิ อยชฎปรานิ นาม ฯ เตสิ อนตรา เอเตสุ อุทกาทีสุ
ปญจสุ จาเนสุ

#๑ ม. ปยสุส จ หารี ฯ ๒ ม. มทนยุดา ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคเค หน้า 460

สกุเกน อารกษา จปีตา ฯ ตตุถ อุทกสทุเทน นาคา คหิตา ฯ
 เต หิ อุทเก พลวนโต โหนติ ฯ ตสุส สีนรุสส ปจมาลินเท เอเตส อารกษา ฯ
 กโรฐิสทุเทน สุปณฺณา คหิตา ฯ เตส กิร กโรฐิ นาม ปานโกชนํ เตน นามํ
 ลภีสุ ฯ ทุตติยาลินเท เอเตส อารกษา ฯ ปยสุสกุริสทุเทน(๑) กุมภณฺฐา คหิตา ฯ
 ทานวรกษสา กิร เต ฯ ตติยาลินเท เอเตส อารกษา ฯ มทนยฺทุสทุเทน(๒) ยกฺษา
 คหิตา ฯ วิสมาจริโน กิร เต ยฺชฌโสณฺฐา ฯ จตุตถาลินเท เอเตส อารกษา ฯ
 จตุโร จ มหตฺถาติ จตุตาโร มหาราชาโน วุตฺตา ฯ ปณฺจมาลินเท เอเตส
 อารกษา ฯ ตสฺมา ยทิ อสุรา กุปีตา วิลจิตฺตา เทวนครํ อุปยนฺติ ยํ กิรีโน
 ปจํ ปริภณฺฑํ ตํ อูรคา ปฎิพาหนฺติ ฯ เอวํ เสเสสุ เสสา ฯ

เต ปน อสุรา आयुณฺณยสอิสฺสริยสมฺปตฺตีหิ ตาวตีสสทิสาว ฯ ตสฺมา
 อนฺตรา อตฺตานํ อชานิตฺวา ปาฎฺฐิยา ปุปฺพิตาย น อิทํ เทวนครํ ตตุถ
 ปาริจฺจตฺตโก ปุปฺพิติ อิช ปน จิตฺตปาฎฺฐิ ชรสกุเกนามุหากํ สุริํ ปาเยตฺวา
 วณฺจิตา เทวนครณฺจ โน คหิตํ คจฺฉาม เตน สทฺธิ ยฺชฌิสฺสามาติ หตฺถิอสุสเร
 อารุยฺห สุวณฺณรชตมณฺโฬกานิ คเหตุวา ยฺทุสชฺชา หุตฺวา อสุเรริโย
 วาเทตฺวา มหาสมฺมุเท อุทกํ ทฺวิธา

เล่มที่ 10 สกสยัตตวณณา หน้า 461

ภตฺวา อญฺหหนฺติ ฯ เต เทเว วญฺเจ วมฺมิกมกฺขิกา วมฺมิกํ วย สิเนรฺ อภิรฺหิตฺ
อารภฺนติ ฯ อถ เนสํ ปจฺมํ นาคหิ สทฺธิ ยฺทฺธํ โหติ ฯ ตสฺมี โน ปน
ยฺทฺธเน น กสฺสจฺจิ จวิ วา จมฺมํ วา ฉิษฺชติ น โลหิตํ อฺปฺปชฺชติ เกวลํ
กุมารกานํ ทารุเมณฺชทกยฺทฺธํ วย อญฺญมณฺญํ สนฺตฺวาปนมตฺตเมว โหติ ฯ
โกฏิสตาปี โกฏิสทสฺสาปี นาคา เตหิ สทฺธิ ยฺชฺฉิตฺวา
เต อสุรปฺริเยว ปเวเสตฺวา นีวตฺตนฺติ ฯ ยथा ปน อสุรา พลวณฺโต โหหนฺติ
อถ นาคา โอสกฺกิตฺวา ทฺติเย อาลินฺเท สฺปณฺณเนหิ สทฺธิ เอกโตว หุตฺวา ยฺชฺฉนฺติ ฯ
เอส นโย สฺปณฺณาทีสุปี ฯ ยथा ปน ตานิ ปญฺจปี จานานิ อสุรา มทฺทหนฺติ
ตथा เอกโต สมฺปิณฺชิตานิปี ปญฺจ พลานิ โอสกฺกนฺติ ฯ อถ จตฺตาโร
มหาราชาโน คนฺตฺวา สกฺกสฺส ตํ ปวตฺตี อโรเจหนฺติ ฯ สกฺโก เตสํ
วจนํ สุตฺวา ทิยทฺตโยชนสฺติกํ เวชยนฺตรถํ อารฺยห สยํ วา นิกฺขมติ
เอกํ วา ปฺตฺตํ เปเสติ ฯ อิมสฺมี ปน กาลे ปฺตฺตํ เปเสตฺกาโม ตาต สุวีราติอาทิมาท ฯ
เอวํ ภทฺทหนฺตฺวาติ โชติ เอวํ โหตุ ภาทฺทํ ตว อิติ โช ฯ ปมาทํ
อาปาเทสีติ ปมาทํ อกาสิ ฯ อจฺฉราสจฺจปรีวฺโต สญฺจโยชนํ วิตฺถาเรน
สุวณฺณมหาวิถี โอตริตฺวา นกฺษตฺตํ กิพฺนฺโต นนฺทวนนาทีสุ วิจฺรติติ อคฺโถ ฯ
อนฺญฺหหนฺติ อนฺญฺหหนฺโต ฯ อวಾಯมฺหนฺติ อวಾಯมฺหนฺโต ฯ อลสฺวายนฺติ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 462

อลโส อัย ฯ น จ กิจจانی การยติ กิจจิจ กิจจัน นาม น กรยย ฯ
สพพกามสมิทุสสาติ สพพกามเมหิ สมิทุโ อสฺส ฯ ตมฺเม สกุก วริ ทิสาดิ
สกุก เทวเสฏฺฐ ตํ เม วริ อุตฺตมํ จานํ โอกาสํ ทิส อาจิกฺข กเถหิติ วทติ ฯ
นิพฺพานสฺส หิ โส มคฺโคติ กมมํ อคฺควา ชีวิตฺตฺวานํ นาม นิพฺพานสฺส
มคฺโคติ ฯ

ประม ฯ

ทฺติเย ฯ สฺติมนฺติ อคฺตโน ปฺตฺตสทสฺสสฺส อนฺตเร เอวํ นามกํ
เอกํ ปฺตฺตกเมว ฯ

ทฺติย ฯ

ตฺติเย ฯ สมฺปพฺยุโพหติ สมฺปิณฺชิตฺโต ราสิฏฺโฏโต ฯ ฐชคฺคํ
อฺลฺลเกยฺยาถาติ สกุกสฺส กิร ทิยพฺตฺตโยชนสตาเยโม รโถ ฯ ตสฺส หิ
ปจฺฉิมฺนฺโต ปณฺณาสโยชนฺ มชฺฌเ รตฺตปฺลชโร ปณฺณาสโยชนฺ รตฺตสนฺธิโต ยาว
รตฺตีสานิ ปณฺณาสโยชนานิ ฯ ตเทว ปมาณํ ทิกฺคณํ กคฺควาติ โยชนสตาเยโมติปิ
วทฺนฺติเยว ฯ ตสฺมี โยชนปฺลลงฺโก อคฺตฺริโต ติโยชนิกํ เสตจฺจคฺคํ มคฺคเก
จปีตํ เอกสฺมีเยว ยฺยูเค สทสฺสาชณฺณา ยฺยูคฺตา เสสาลงฺการสฺส ปมาณํ นคฺคิ ฯ ฐโ
ปนสฺส อพฺตฺตติโยชนสตานิ อฺกคฺโคติ ยสฺส วาตาหตฺสฺส ปณฺจงฺกิกคฺคฺริยสฺเสว สทฺโท
นิจฺจรติ ตํ อฺลฺลเกยฺยาถาติ วทติ ฯ กสฺมา ตํ ปสฺสนฺตานํ หิ ราชา โน
อาคฺนฺตฺวา ปริสปริยฺนเต นิชาตณฺโม วิย จิโต

เล่มที่ 10 สกุกถุคตวณณา หน้า 463

กสฺส มยฺ ภายามาติ ภยฺ น โหติ ฯ ปชาปติสฺสาติ โส
 กิร สกฺเคน สมานวณฺโณ สมานายุกุ ทุตฺติยาสนํ ลภติ ฯ
 ตถา วรฺุโณ อีสานโน จ ฯ วรฺุโณ ปน ตุตฺติยาสนํ ลภติ ฯ
 อีสานโน จตฺตํ ฯ ปลายิตฺติ อสุเรหิ ปราชิตฺติ ตสฺมี รเถ จิตฺติ
 อปฺปมตฺตกํปิ ชชฺ วา ทิสฺวา ปลายนธมฺโม ฯ
 อิตฺติปิ โส ภควาติอาทินิ วิสุทฺธิมคฺเค วิตฺถาริตานเว ฯ อิทมวโจจติ อิทํ
 ชชคฺคปริตฺตํ นาม ภควา อวโจ ยสฺส อาณาเขตฺเต โกฏฺฐิตสฺสทสฺสจกฺกวาเพ
 อานุกาโว วตฺตติ ฯ อิทํ อวชฺเชตฺวา หิ ยกฺขภยโจรภยาทีหิ ทุกฺเขหิ มุตฺตานํ
 อนฺโต นตฺถิ ฯ ติฏฺฐตฺถ อณฺณทกฺขวฺุสโม อิทํ อวชฺเชนฺโต หิ ปสนฺนจิตฺติ
 อากาเสปิ ปติฏฺฐํ ลภติ ฯ ตตฺริทํ วตฺถุ ทิฆฺวาปีเจติยมฺปิ กิร สฺฐากมฺเม
 กยิรมาเน เอโก ททโร มุทฺทเวทิกปาทโต ปติตฺวา เจติยกฺกญฺนิยา ภสฺสตี ฯ
 เหฏฺฐา จิตฺติ ภิกฺขุสงฺฆมฺ ชชคฺคปริตฺตํ อวฺุโส อวชฺชาหิตฺติ อห ฯ
 โส มรณภยเณ ตชฺชิตฺติ ชชคฺคปริตฺตํ มํ รกฺขตฺตติ อห ฯ
 ตาวทเวสฺส เจติยกฺกญฺนิโต เทว อิกฺกกา นิกฺขมิตฺวา
 โสปานํ หุตฺวา อฏฺฐํ อฺุปริฏฺฐิตา วลฺลิตฺติเสณฺนิ โอตารสฺสุ ฯ
 ตสฺมี นิสฺเสณฺนิยฺ จิตฺติ อิกฺกกา ยถาญฺจาเนยฺว อฏฺฐํ อฺุ ฯ

ตติยํ ฯ

จตฺตเถ ฯ เวปจิตฺตตีติ โส กิร อสุรานํ สพฺพเชฏฺฐโก ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาภาวคฤค หนา 464

เยนาคี นิปาตมตตํ นนฺติ ตํ ๑ กณฺฐปญฺจเมหีตี ทวีสุ หตฺถเสสุ ปาเทสุ กณฺฐเจ
 จาคี เอวํ ปญฺจหิ พนฺธเนหิ ๑ ตานิ ปน นลฺลนฺตตํ วย มกฺกฏกตฺตํ วย จ
 จกฺขุสฺสาปํ อากจฺจนฺติ อิริยาปํ รุมนฺติ เตหิ ปน จิตฺเตเนว พชฺฉติ ๑
 จิตฺเตเนว มจฺจติ ๑ อกฺโกสตีตี โจโรตี พาโลตี มุโพหตี เถโนตี โองฺโงตี
 โคโณตี คทรโกตี เนรยโกตีตรจฺจานคโตี นตฺถิ ตฺยหํ สุกฺติ ทฺกคฺติเยว ตฺยหํ
 สุกฺติ ทฺกคฺติเยว ตฺยหํ ปาฏิกงฺขาตี อิมหิ ทสฺหิ อกฺโกสวตฺถุหิ อกฺโกสตี ๑
 ปริภาสตีตี ชรสกฺก น ตํ สพฺพกํ ชินิสฺสตี ยทา อสุรานํ ชโย ภวิสฺสตี
 ตทา ตํปี เอวํ พนฺธิตฺวา อสุรภวณฺตส ทฺวารเ นิปชฺชาเปตฺวา โปถาเปสฺสามีตีอาทีนิ
 วตฺวา ตชฺเชตี ๑ สกฺโก วิชิตฺวิชโย น ตํ มนสิกโรตี มหาปฏิกคฺคหณฺ
 ปนฺตส มตฺถเก วิธฺนนฺโต สฺรสมํ เทวสภํ ปวิสตี เจว นิกฺขมตี จ ๑ อชฺฉภาสีตี
 กิ นฺ โข เอส สกฺโก อิมานิ สฺรฺสวจฺจานานิ ภเยน ติตฺถิขตี อฺทาหุ
 อธิวสนนฺตฺติยา สมนฺนาคตฺตฺตาตี วิมฺสนฺโต อภาสี ๑ ทฺพพฺลยา
 โนตี ทฺพพฺลภาเวน น ๑ ปฏิสฺยฺเชตี ปฏิสฺยฺชฺชเยยฺย ปฏิปฺพรเยย ๑
 ปภิชฺชเยยฺยตี วิรชฺชเยยฺย ๑ ปภิชฺชเยยฺยตีปี ปาโจ ๑ ปฺรนฺติ ปจฺจตฺถิกํ ๑
 โย สโต อฺปสมฺมตีตี โย สตีมา หุตฺวา อฺปสมฺมตี ตสฺส
 อฺปสมฺมเยวาทิ พาลสฺส ปฏิสฺเรณํ มณฺเณตี อตฺถโ ๑ ยทา น

เล่มที่ 10 สกุกถุคตวณณนา หน้า 465

มณญตตีติ ยสุมา ตัม มณญเถติ ฯ อชฎมารุหตีติ อชฎโมคตเถติ ฯ
โคเว กิยโย ปลายินนติ ยถา โคยเถ ตาวเทว เทว คาโว
ยษณนเต โคลโณ โอลเณนุโติฎจตี (๑) ยาว น เอโก ปลายติ (๑) ยทา ปน
เอโก ปลายติ อถ นัม ปลายนตุ สพุโพ โคลโณ กิยโย อชฎโมคตเถติ เอวั
ทุมเมโช ขมนตุ กิยโย อชฎโมคตเถตีติ อตุโถ ฯ สทตถปรมาติ สกตถปรมา ฯ
ขนตุยา กิยโย น วิษชตีติ เตสุ สกตถปรเมสุ อตุเถสุ ขนตุโต
อตุตริโตร โอนโธ อตุโถ น วิษชติ ฯ ตมาหุ ปรम्म
ขนตุตินติ โย พลวา ติติกขติ ตสฺส ตัม ขนตุตี ปรम्म อาหุ ฯ พาลพลั นาม
อณณพลั ฯ ตัม ยสฺส พลั อพลเมว ตัม พลนตุ อาหุ กเถนติ ทีเปนติ ฯ (๒)
ขมมกตตสฺสชาติ ขมเมน รกขิตสฺส ขมมัม วา รกขนตสฺส ฯ ปฎิวตฺตาติ ปฎิพฺพริตฺวา
วตฺตา ปฎิพฺพริตฺวา วายั วา ตัม วาติ (๓) วเทยฺยาปี ขมมกฺขัง ปน จาเลตฺตู
สมตฺโถ นาม นตุติ ฯ ตสฺเสว เตน ปาปิโยติ เตน โกเชน ตสฺเสว ปุคฺคตสฺส
ปาปี โหติ ฯ กตฺรตฺสชาติ (๔) ฯ โย กุฑฺธั ปฎิกุฑฺधติ ฯ ติกิจฺจนฺตानนฺติ เอกวจเน
พหฺวจัน ติกิจฺจนฺตนฺติ อตุโถ ฯ ขนา มณญนฺตีติ เอวารูป อตฺตโน จ ปรสฺส
จати อุกินฺนํ อตฺถตฺติกิจฺจนฺตุ นิปฺพมาเทนตุ ปุคฺคลั อนฺธพาโล อยนฺติ
อนฺธพาลปฺถุชฺชนาเยว
๑ ม. อิเม ปาจา นตุติ ฯ ๒ ม. ย. กเถนตีติ ทีเปติ ฯ
๓ ม. ปฎิพฺพริตฺวา วา พาลพลนฺติ ฯ ย. ปฎิพฺพริตฺวา พาลพลนฺติ วา ฯ
๔ ม. ย. กตฺรตฺส ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 466

มณฺเฑนฺตฺติ ฯ ฐมฺมสฺส อโกวิทาทิ จตฺตจฺจฐมฺเม อจฺเจกา ฯ อิธาทิ

อิมสฺมึ สาสเน ฯ โขติ นิปาตมตฺตํ ฯ

จตฺตถิ ฯ

ปญฺจเม ฯ อสุรินฺท์ เอตทโวจาทิ เณคตาย เอตํ อโวจ ฯ เหว

กิริสฺส อโหสิ ปฺรสฺส นาม คาคํ โมเจตฺวา ปจฺมํ วตฺตํ คุรุ ปฺรสฺส วจฺนํ

อนฺุคนฺตฺวา ปน ปจฺจ สฺขํ วตฺตุนฺตฺติ ฯ ปุพฺพเทวาทิ เทวโลเก จิรนิวาสิโน

ปุพฺพสํมิกา ตุมฺหากํ ตาว ปเวณฺิอาคตํ ภูณฺณาทิ ฯ อทณฺฑทาวจฺราติ ทณฺฑทาวจฺรกา

รหิตา ฯ ทณฺฑํ วา สตฺถํ วา กเหตุพฺพนฺตฺติ เอวเมตฺถ นตฺถิติ อตฺถิ ฯ

ปญฺจมํ ฯ

นญฺเจ ฯ อชฺฌณาสีตติ ตสฺส กิร สิมฺพลิวนาภิมุขสฺส ชาตสฺส รตสฺสโท

จ อาชานฺิยสฺสโท จ ฐสฺสโท จ สมนฺตฺตา อสนิปาตสฺสโท วิย อโหสิ ฯ ตํ

สฺตฺตฺวา สิมฺพลิวเน พลวสุปฺณฺณา ปลาเยสุ ชฺราชฺฌณฺณา เจว โรคทฺพฺพลา จ

อสลฺยชาตปฺกฺขโปตกา จ ปลาเยตฺถุ อสฺกโกนฺตฺตา มรณฺภเยน ตชฺชิตฺตา

เอกปฺปหารเนว มหาวีรํ วิรวีสุ ฯ สกโก ตํ สฺตฺตฺวา กสฺส สฺสโท

ตาทาติ มาตลึ ปุจฺฉิ ฯ รตสฺสทํ เต เทว สฺตฺตฺวา สฺปฺณฺณา ปลาเยตฺถุ

อสฺกโกนฺตฺตา วิรวนฺตฺติติ ฯ ตํ สฺตฺตฺวา กรุณฺณาสมาปชฺชิตททโย

อภาสิ ฯ อีสามฺเขนาติ รตสฺส อีสามฺเขน ฯ ยถา กุลาวเก อีสามฺขํ น สลฺยจฺญเณติ

เอว อิมินา อีสามฺเขน

เต ปรีวชชย ๑ โส หิ รโถ ปุณฺณปจฺจยนิพฺพตฺโต จกฺกวาพปพฺพเตปิ
สิเนรุมฺหิปี สมมุทิจฺญเต นิพฺพิชฺฌิตฺตวาว จจฺจติ น สชชติ
อากาเส คมนวเสเนว จจฺจติ ๑ สเจ เตน สิมฺพลิวเนน คโต ภเวยฺย ยถา
มหาสกฺเณ กพลิวนมชฺฌเนน วา เอรณฺฑทวนมชฺฌเนน วา จจฺจนฺเต สพฺพิ วนํ
วิกคฺคํ นิมฺมตฺติ โหติ เอวํ ตํปี สิมฺพลิวนํ ภเวยฺย ๑

ฉฏฺฐํ ๑

สตฺตเม ๑ อฺปฺสสงฺกมิตฺติ อຍ္ สกฺโก โยปี เม อสฺส สฺปจฺจตฺติโก
ตสฺสປာหํ น ทฺพฺเภยฺยນฺตฺติ จินฺเตติ มยา ตสฺส ปจฺจตฺติกตโร นาม นตฺติ
วิมฺลิสฺสํมิตฺตวาว นํ กิ นฺ โข มํ ปสฺสิตฺตวาทฺทฺภตฺติ น ทฺพฺภตฺติ จินฺเตตฺตว
อฺปฺสสงฺกมิตฺติ ๑ติฏฺฐ เวปจฺิตฺติ กหิโตสฺสิตฺติ เวปจฺิตฺติ เอตฺถเว ติฏฺฐ กหิโต ตฺวํ
มยาติ วทติ ๑ สห วจเนน จสฺส โส กณฺจປလ္လจเมหิ พนฺชเนหิ พทฺໂໝ
อโหสิ ๑ สປສฺส จ เมติ มยฺ อทฺทฺภคฺถาย สປถိ กโรหิตฺติ วทติ ๑ ยํ มฺสา
ภณฺโต ปาປນฺตฺติ อิมສຸມີ ກປປ ປຈມກປປິເສ ເຈຕຍຣນໂລ ປາປິ ສນຸຮາຍາ ๑
ອຣິຍູປວາທິໂນຕິ ໂກກາລິກສຸສ ວີຍ ປາປິ ๑ ມິຕຸຕທຸໂນ ຈ ຍໍ ປາປນຸຕິ ມາກປິຮາຕເກ
ມາສຕເຕ ທຸຸຈຈິຕຸຕສຸສ ປາປິ ๑ ອກຕນຸໂນຕິ ທວທຕຸຕສທິສສຸສ ອກຕນຸໂນ
ປາປິ ๑ ອີມານີ ກິຣ ອີມສຸມີ ກປປ ຈຕຸຕາຣີ ມາກປປານີ ๑

สตฺตมํ ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาอวคเค หน้า 468

อภุจเม ๑ อภุจสูติ ทวารปาลรูปกานี วิย จิตา ๑ นิปพทาติ
 นิปพตติ ยาว อตุโธ นิปพชชติ ตาว วายเมเถวาติ วทติ ๑ ทุตติยคาถา สกุกสส ๑
 ตตุถ ขนตุยา กิยโยติ นิปพนุนโสภณเส อตุเถสุ ขนตุโต อตุตริตโร อตุโธ
 นาม นตุติ ๑ อตุตชาตติ กิจจชาตา ๑ โสณสิงคาลาทโยปี หิ อูปาทาย อกิจจชาโต
 สตุโต นาม นตุติ อโต เอโต คมนนตุตปี กิจจเมว โหติ ๑ สโยคปรมาเตว
 สมุโภกา สพพปาณินนติ ปาวิวาสิกโธนาทีนิ หิ อสมุโภการหานิ โหนติ
 ตานี ปน อุนหาเปตวา กิขชิตวา (๑) สปิมีฐผาณิตาทีหิ สโยชิตานี สมุโภการหานี
 โหนติ ๑ เตนาท สโยคปรมาเตว สมุโภกา สพพปาณินนติ ๑ นิปพนุนโสภิน
 อตุถาติ อิม อตุถา นาม นิปพนุนาว โสภนติ ๑ ปุน สกุกสส ๑ ตตุถาปี
 จตุตตุถคาถา วุตตนเยเนว อตุโธ เวทิตพโพ ๑

อภุจมี ๑

นวม ๑ ปณณกุฎิสู สมมุนตีติ หิมวุนตปเทเส รณณิเย
 อรณณายตเน รตติฎจาทิวาฎจาทิงกมนาทีหิ สมพนุนาสู ปณณศาลาสู
 วสนนติ ๑ สกโก จ เทวานมินุโท เวปจิตติ จาติ อิม เทว ชนา ชามาติกสสุสุรา
 กาลน กลหิ กโรนติ กาลน เอกโต จรณติ อิมสูมี ปน กาลน เอกโต จรัสสุ ๑
 # ๑ ม. อุนหาเปตวา กิขชิตวา ๑ ย. อุนหาเปตวา กิขชิตวา ๑

อภิลโยติ คณฺจคณฺปาหนา ฯ ขคฺคํ โอลคฺเคตฺวาติ ขคฺคํ องฺเส
โอลคฺเคตฺวา ฯ จตฺเตนาติ ทิพฺพเสตจฺจตฺเตน มตฺถเก ธารยมาเนน ฯ อปฺพยามโต
กริตฺวาติ พฺยามโต อคฺตฺวา ฯ จิรทกฺขิตานนฺติ จิรสมาทินฺนวดฺตานํ ฯ อิตโต
ปฏิกฺกมาติ อิตโต ปกฺกม ปรีวชฺชย มา อฺปรีวาเตตฺติจฺจาติ วทฺนฺติ ฯ น
เหตฺถ เทวาติ เอตฺสมี สึลวณฺตานํ คณฺเช เทวา น ปฏิกฺกสฺสยฺณโน
อฺจฺจกนฺตมฺนาปสฺสยฺณโนเยว (๑) ปนาติ ทิเปติ ฯ

นวมํ ฯ

ทสเม ฯ สมฺมทฺตีเร ปณฺณกฺกุสฺสูติ จกฺกวาพมหาสมฺมทฺตีปฏฺจยิ
รชตปฏฺจวณฺณเน วาลุกฺปฺลิเน วุตฺตปฺปการาสฺส ปณฺณสาลาสุ วสนฺติ ฯ ยายิ ลินฺนติ
ลียายิ อมฺหากํ ฯ อภยทกฺขินฺนํ ยายเยยฺยามาติ อภยทานํ ยายเยยฺยาม ฯ เขยฺยเยน กิร
เทवासฺสรสฺสงฺคาโม มหาสมฺมทฺตีปฏฺจเย โหติ ฯ อสุรานํ น สพฺพกาเล ชโย โหติ
พหฺวาวเร ปราชโยว โหติ ฯ เต เทเวหิ ปราชิตา ปลายนฺตา อีสินํ อสฺสมปฺเพน
คจฺจนฺตา สกฺโก อิมฺหิ สทฺธิ มนฺเตตฺตฺวา อเมห นาเสติ คณฺหน ปฺตฺตมตฺตาย
ปฺตฺตเตติ กฺุปีตา อสฺสมปฺเพ ปานียจฺจกฺกมฺนสาลาทินิ วิทฺธิเสนฺติ ฯ อีสโย
อรณฺญโต ผลาผลํ อาทาย อาคตา นํ ทิสฺวา ปฺนํ ทกฺกเขน ปฏฺธิปาทิกํ กโรนฺติ ฯ
เตปี ปฺนํปฺนํ คเถว วินาเสนฺติ ฯ

๑ ม. ย. อจฺจกนฺตมฺนาปสฺสยฺณโนเยวาติ ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคูเค หน้า 470

ตสฺมา อิทานิ เตสํ สงฺคาโม ปจฺจุปฺภุจฺโติ สุตฺวาว เหวํ จินฺตยีสฺสุ ฯ
 กามํกโรติ อิจฺฉิตฺกฺกโร ฯ ภยสฺส อภยสฺส วาติ ภยํ วา อภยํ วา ฯ อิํ
 วุตฺตํ โหติ สเจ ตฺวํ อภยํ ทาตุกาโม อภยํ ทาตุํ ปโหสิ ฯ สเจ ภยํ
 ทาตุกาโม ฯ ภยํ ทาตุํ ปโหสิ ฯ อมฺหากํ ปน อภยทานํ เทหิตํ ฯ
 ทฺฐจฺฉานนฺติ วิรุทฺธานํ ฯ ปวฺตฺตฺนฺติ เขตฺเต ปตฺธิจฺฉาปิตํ ฯ ติกฺขตฺตํ
 อุพฺพิชฺชิตํ สายมาสํ ภคฺตํ ภูณฺชิตฺวา สยนํ อภิรฺยฺห นินฺนโน นินฺทาย
 โอบกนฺตมตฺตาย สมฺนฺตา จตฺวา สตฺตีสเตน ปหฺโฏ วิย วิรวนฺโต
 อฏฺฐหติ ทสฺโยชนสฺสสฺสํ อสุรภวณํ กิมีทํ กิมีทนฺติ สจฺจโฆภํ อาปชฺชติ ฯ อถ
 นํ อากนฺตฺวา กิมีทนฺติ ปุจฺฉนฺติ ฯ โส น กิลฺยจฺฉิตํ วทติ ฯ ทฺถิตฺยมาทิสฺสุปี
 เอเสว นโย ฯ อิติ อสุรณํ มา ภายิ มหาราชาติ ตํ อสฺสาสนนฺตานํเยว อรุณํ
 อุกฺกจฺฉนฺติ ฯ เอวมสฺส ตโต ปฏฺฐาย เกลณฺณชาตํ จิตฺตํ เวปติ ฯ เตเนวสฺส
 เวปจิตฺตํ อปฺริ นามํ อุตฺปาทีติ ฯ

ทสมํ ฯ ปจฺจโม วคฺโค ฯ

ทฺถิตฺยวคฺคสฺส ปจฺจเม ฯ วตฺตปทานีติ วตฺตโกฏฺฐาสนานิ ฯ สมตฺตานีติ
 ปรีปฺณณานิ ฯ สมากินฺนนานีติ กหิตานิ ฯ กุเล เชฏฺฐาปจายีติ กุเล เชฏฺฐกานํ
 มหาปีตา มหามาตา จุพฺปีตา จุพฺพมาตา มาตุโล มาตุลานีติอาทินํ อปฺจิตฺติการโก ฯ
 สณฺหวาโจติ

#๑ ม. กิลฺยจฺฉิตํ ฯ ๒ กมฺปติ ปเวรฺตฺตํ ฎีกา ฯ

ปิยมุทุมฐรวาโจ ๑ มุตตจาโคติ วิสฏฐจาโก ๑ ปยตปาณัติ
เทยุมมทานตุถาย สทา โชตหตุโถ ๑ โวสุสศุครโตติ โวสุสชชเน
รโต ๑ ยาจโยโคติ ปเรหิ ยาจิตพพารโห ยาจโยโคติ วา
ยาจโยเคนเนว ยุตโต ๑ ทานส์วิภาครโตติ ทานเน จ สวิภาเค จ รโต ๑

ปจมี ๑

ทุดิเย ๑ มนุสสุฏโตติ มคชรฎฐเ อจลคามเก มนุสสุฏโต ๑ อวสถิ
อทาสีติ จตุมหาปเถ มหาชนสุส อวสถิ การตววา อทาสี ๑ สหสสมปิ อตถานนุติ
สหสสมปิ การณัน ชนสหสเสน วา วจนสหสเสน วา โอสาริตเ อยิ อิมสุส
อตุโถ อยิ อิมสุส อตุโถติ เอกปเท จิตว วินิจฉินติ ๑

ทุดิยิ ๑

ตติเย อุปสงกมิตติ สกุกโก เทวราชาติ กเถนุติ อตุถิ นุ โข
โส สกุกโก เยน โส ทิฏฐปพุโพติ อิมมตุถิ ทสพลล ปุจฉิสสามิติ อุปสงกมิ ๑
ตถจ ปชานามิติ พหุจเน เอกวจนัน เต จ ชมเม ปชานามิติ อตุโถ ๑ สกุกโก
กิริ อนนุตเร อตุตถาเว มคชรฎฐเ อจลคามเม มโฆ นาม มาณโว อโหสิ
ปณฺหิโต พยตุโต ๑ โพธิสตุตจริยา วิยสุส จริยา อโหสิ ๑ โส เตตตีส ปุริเส
คเหตุวา กลุยาณมกาสี ๑ เอกทิวลล อตุตโนว ปญญาเย อุปปริกขิตวา คามมชฺเ
มหาชนสุส สนนิปติตฎฐาเน กจวริ อุกโต อปพฺยหิตวา ตัง จานัน รมณียิ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 472

อภิส ๑ ปุณ ตเถว มณฺหป การเสถ ๑ ปุณ คจฺจนฺเต กาลเส สาลิ การเส ๑ ความโต
จ นิกฺขมิตฺวา คาวุตฺมปิ อพฺตฺมโยชนมฺปิติกาวุตฺมปิ โยชนมฺปิ วิจริตฺวา เตหิ
สหายหิ สทฺธิ วิสมํ สมํ อภิส ๑ เต สพฺเพปิ เอกจฺจนฺทา ตตฺถ ตตฺถ
เสตฺถยฺยตฺถจฺจนฺเต เสตฺถ มณฺหปสาลาโปกฺขรณิมาลาจฺจนฺโรปนาทินิ ยุตฺตจฺจนฺเต
มณฺหปาทินิ กโรนฺตา พหุปลฺลวมกํสุ ๑ มโฆ สตฺถ วตฺตปทานิ ปุเรตฺวา กายสฺส
เกทา สทฺธิ สหายหิ ตาวตฺตีสฺสวเน นิพฺพตฺติ ๑ ตํ สพฺพิ ภควา ชานาติ ๑ เตนาน
เยสจฺจ ฐมฺมานํ สมากินฺนตฺตา สกฺโก สกฺกตฺตํ อชฺฉกฺคา ตถจฺจ ปชานามาติ ๑
อโย สกฺกสฺส สกฺกตฺตาธิกเม สงฺเขปถา วิตฺถาโร ปน สุมงฺคลวิลาสินียา
ทีฆนิกายจฺจนฺตยา สกฺกปฺลพฺพหวนฺณนาย วุตฺโต ๑

ตติยํ ๑

จตุตฺเถ มนฺุสฺสทพิทโทติ มนฺุสฺสอธโน ๑ มนฺุสฺสกปฺโณติ
มนฺุสฺสการุญฺตํ ปตฺโต ๑ มนฺุสฺสวราโกติ มนฺุสฺสลามโก ๑ ตตฺตราติ ตสฺมิ จาน
ตสฺมิ วา อติโรจเน ๑ อชฺฉมายนฺตีติ อวชฺฉมายนฺติ ลามกโต จินฺเตนฺติ ๑ ขิยฺยนฺตีติ
ปกาสเนนฺติ ๑ วิปาเจนฺตีติ ตตฺถ ตตฺถ กเถนฺติ วิตฺถาเรนฺติ ๑ เอโส โข มาริสฺสาคิ
เอตฺถ อยมนฺุสฺสพพิทถา โส กิร อนฺุสฺสปนฺเน พุทฺเธ กาสิริญฺเจ พาราณสีราชา
หุตฺวา สมฺุสฺสสิตฺตชปฺภากํ นครา-

ลงการเรหิ สุกุสุ อลงกตํ นครํ ปทกฺขิณํ อกาสิ อตฺตโน สิริสมปตฺติยา
 สมากกฺขิตฺตเนตฺเตน ชนกาเยน สมฺภุโลภิกฺขมาโน ฯ ตสมฺมิณฺจ
 สมเย เอโก ปจฺเจกพฺพุโธ คณฺฐมาทนปฺพพฺตา อาคมมฺ ตสมฺมี นคเร ปิณฺฑทาย
 จรติ สนฺตินฺทริโย สนฺตมานโส อุตฺตมทมถสมฺนุนาคโต ฯ มหาชโนปี ราชคคฺ
 จิตฺติการิ ปหาย ปจฺเจกพฺพุทฺธเมว โอลเกสิ ฯ ราชธา อิทานิ มํ อิมสมฺมี
 ชนกาเย เอโกปี น โอลเกสิ กิ นฺ ไซ เอตฺนติ โอลเกนฺโต ปจฺเจกพฺพุทฺธ
 อทฺทส ฯ โสปี ปจฺเจกพฺพุโธ มหฺลลโก โหติ ปจฺฉิมวเย จิตฺโต ฯ จีวรานปีสฺส
 ชินฺณานิ ตโต ตโต สุตฺตานิ คพฺนติ ฯ (๑) รมฺโถ สตสทฺสธาธิกานิ เทว
 อสงฺเขยฺยานิ ปุริตปารมี ปจฺเจกพฺพุทฺธํ ทิสฺวา จิตฺตปฺปสาทมคฺคํ วา หคฺคํ
 ปสาเรตฺวา วนฺทนมคฺคํ วา นาโหสิ โส ราชธา ปพฺพชิตฺโต มณฺเฑ เอส
 อฺสุสฺสุยาย มํ น โอลเกตฺติ กุชฺฉิตฺวา กฺวายํ กุญฺจิจีวรานิ ปารุโธติ
 นฺกุจฺจิตฺวา (๒) ปกฺกามิ ฯ ตสฺส กมฺมสฺส วิปาเกน มหานิรเย นิพฺพตฺติตฺวา
 วิปากาวเสเสน มนฺุสฺสโลกํ อากจฺจนฺโต ราชคฺเห ปรมกปณฺาย อิตฺถิยา กุจฺฉิมฺหิ
 ปฏฺิสนฺธิ คณฺหิ ฯ คหิตกาลโต ปญฺจาย สธา อิตฺถิ กณฺชิกมคฺคํ อฺทรปุริ นาลคฺคฺ ฯ
 ตสฺส กุจฺฉิกตฺสเสว กณฺณนาสา วิสิณา สงฺขปฺลิตกฺกุญฺจิจิ หุตฺวา มาตฺ กุจฺฉิตฺโต
 นิกฺขนฺโต ฯ มาตาปีตโร

๑ โอลมพฺนตฺติ ฎีกา ฯ ๒ ม. ม. นิญฺจจฺจิตฺวา ฯ นฺกุจฺจิตฺวา ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 474

นาม ทูกรการิกา โหนติ เตนสุส มาตายาว กปาลัม คเหตุวา จริตุ
น สกุกโติ ตาวสุส กณชิกมปิ อุทกมปิ อหริตฺวา อทาสี ฯ
ภิกฺขาย จริตุ สมตฺถกาเล ปนฺสุส กปาลัม หตฺเต ทตฺวา ปณฺณายิสฺสตี สเกน
กมฺเมนาติ ปกฺกามิ ฯ อตฺตสฺส ตโต ปญฺจาย สกฺลสรโรโต มํสานิ
ฉิขฺชิตฺวา ฉิขฺชิตฺวา ปตฺนุติ ยฺฐี ปกฺขมฺรติ มหาเวทนา วตฺตฺนุติ ฯ
ยํ ยํ รจฺฉํ นิสฺสาย สยตี สพฺพรตฺตี มหาเวเน รวตี ฯ ตสฺส
การุญฺณปริเทเวิตสพฺเพน สกฺลวีธียิ มนฺนุสฺสา สพฺพรตฺตี นิทฺทํ น
ลภฺนุติ ฯ ตสฺส ตโต ปญฺจาย สุขสยิตฺเต ปโปเชตีติ สุปฺปพฺพุโชเตว
นามํ อุทปาตี ฯ อถาปเรณ สมเยน ภควตี ราชคหํ สมฺปตฺเต นาคฺรา สตฺถาริ
นิมนฺเตตฺวา นครมชฺเช มหามณฺฑปํ กตฺวา ทานํ อํสํ ฯ สุปฺปพฺพุโชปี กุญฺฉิ
กนฺตฺวา ทานมณฺฑปสฺส อวิทฺเฐ นิสิตฺติ ฯ นาคฺรา พุทฺธปฺปมฺจํ สงฺฆํ ปณฺธิเตน
ขาทนียโกชนิเยน ปรีวิสนฺตา ตสฺสาปี ยาคฺกุตฺตํ อํสํ ฯ ตสฺส ปณฺธิโกชน
ภุตฺตสฺส จิตฺตํ เอกกฺกํ อโหสิ ฯ สตฺถา ภตฺตกิจฺจาวसानเ อนฺนโมทนํ กตฺวา สจฺจานิ
ทีเปสิ สุปฺปพฺพุโช นิสินฺนญฺจानเ นิสินฺนโนว เทสนาวसानเ เทสนานฺนุสฺสเรน
ณานํ เปเสตฺวา โสตาปตฺติผลเ ปตฺติญฺจโติ ฯ สตฺถา อญฺจาย วิหาริ คโต ฯ โสปี
จุมฺพญฺ์ (๑) อารุญฺห กปาลมาทาย

๑ ม. ย. ทณฺฑโมลฺลพฺภ ฯ

เล่มที่ 10 สกุกส์ยุดตวณณา หน้า 475

ทณฺฑโมลุมพิตฺวา (๑) อตฺตโน วสนญฺจานํ คจฺจนฺโต วิพฺภนฺตยา
 คาเวยา ชีวิตา โวโรเปตา มตฺตिकाปาที ภิณฺทิตฺวา สุวณฺณปาที
 ปฏฺฐิตนฺโต วิย ทฺตยจิตฺตวเรน เทวโลเก นิพฺพตฺโต อตฺตโน ปุณฺณํ นิสฺสาย
 อญฺเฐ เทเว อตฺติกุมฺม วิโรจิตฺตํ ตํ การณํ ทสฺเสนฺโต สกฺโก เทวานมินฺโท
 เอโส โข มาริสฺสาคิอาทิมหา ฯ สทฺธาติ มคฺเคนาคตา สทฺธา ฯ
 สीलฺลจ ยสฺส กลฺยาณนฺติ กลฺยาณสึลฺลํ นาม อริยสวากสฺส
 อริยกนฺตสึลฺลํ วุจฺจติ ฯ ตตฺถ ภิณฺจาปี อริยสวากสฺส เอกสึลฺลมฺปี
 อกนฺตํ นาม นตฺถิ อิมสฺมี ปนตฺถे ภวณฺตเรปี อปฺปหีนํ ปณฺจสึลฺลํ อธิปฺเปตํ ฯ
 จตฺตํ กิ ฯ

ปณฺจเม ฯ อารามเจตฺยาติ อารามเจตฺยานิ ฯ วนเจตฺยาติ คิริวนเจตฺยานิ ฯ (๒)
 อุกฺขตฺถาปี จิตฺตีกตฺถุเจน เจตฺยนฺติ เวทิตพฺพิ ฯ มนฺุสฺสรามณฺเอยสฺสชาติ
 มนฺุสฺสรณฺณียกภาวสฺส ฯ อิทานิ มนฺุสฺสรณฺณียกเวเสนว ญฺมิมณฺณียกํ ทสฺเสนฺโต
 คาม เวติ อาทิมหา ฯ

ปณฺจมํ ฯ

นญฺเจ ฯชชมานานนฺติ ชชนฺตานิ ฯ ตทา กิร อญฺคมคชวาสิกา
 มนฺุสฺสา อนุสํวจฺจริ สปฺปิสมฺฐณฺณิตาทีสุ อคฺคํ คเหตุวา เอกสฺมี จาเน ทารุณํ
 สญฺจิมตฺเต สกฺกภาเร ราสี กตฺวา

๑ ม. ย. ทณฺฑโมลุมพิตฺวา ฯ ๒ ม. ย. วนเจตฺยานิ ฯ

เล่มที่ 10 สารตลปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 476

อคฺคี ทตฺวา ปชฺชลิตกาเล มหาพฺรหฺมาโน ยชามาติ ตํ สพฺพํ
 ปกฺขิปนฺติ ฯ เอกวาริ ปกฺขิจตฺตํ สตสฺสสฺสคฺคณฺณํ ผลํ เทตฺติ กิร
 เนสํ ลทฺธิ ฯ สกฺโก เทวราชา สพฺเพปิเม สพฺพอกฺคานิ คเหตฺวา
 มหาพฺรหฺมาโน (๑) ยชามาติ อคฺคิมฺหิ ฌาเปนฺติ อผลํ กโรนฺติ มยิ ปสฺสนฺเต มา
 นสฺสนฺตุ ยถา พุทฺธสฺส เจว สงฺฆสฺส จ ทตฺวา พหุํ ปุณฺณํ ปสฺวณฺต
 เอวํ กริสฺสามิตี ทารุราสี ชลาเปตฺวา โอลเณนฺเตสฺ มนฺสฺเสสฺ
 ปุณฺณมิมิทิวเส พฺรหฺมตตฺถาวํ มาเปตฺวา มหาชนสฺส ปสฺสนฺตสฺเสว
 จนฺตมณฺฑลํ กิณฺทิตฺวา นิกฺขนฺโต วิย อโหสิ ฯ มหาชน ทิสฺวา
 อิมํ ยถา ปฏิกฺคเหตฺม มหาพฺรหฺมา อากจฺจตีติ ชณฺณเกหิ ภูมियํ
 ปตฺติจฺจาย อวชฺลี ปกฺคยฺห นมสฺสมาโน อภฺจาสี ฯ
 พฺรหฺมณา อหํสฺส ตฺมุเมห มยํ ตกฺเคน กเถมาติ มณฺณถ อิทานิ ปสฺสถ
 ยนฺโน พฺรหฺมา สหตฺถา ยถา ปฏิกฺคเหตฺม อากจฺจตีติ ฯ สกฺโก อากนฺตฺวา
 ทารุจิตกมตฺถเก อากาเส จตฺวา กสฺสายํ สกฺกาโรติ ปุจฺฉิ ฯ ตฺมุหํ กิณฺเต
 ปฏิกฺคณฺหนฺโน โน ยถา ยถา ฯ เตนหิ อากจฺจถ มา ตลฺลํ จจฺเจตฺวา หตฺถเณ
 ตลฺลยิตฺถ อยํ สตฺถา ชฺรวิหาเร วสตี ตํ ปุจฺฉิสฺสาม กสฺส ทินฺนํ มหปฺผลํ
 โหตีติ อภฺยรฺกฺจวาสิโน คเหตฺวา สตฺถุ สนฺตีกิ คนฺตฺวา ปุจฺฉนฺโต เอวมาห ฯ
 ตตฺถ ปุณฺณเปกฺขานนฺติ ปุณฺณํ อิจฺฉนฺตานํ ปุณฺณตฺถิกานํ ฯ โอปริกํ
 # ๑ ม. ย. มหาพฺรหฺมโน ฯ เอวมฺปฺริปี ฯ

ปุลลณนติ อุปริวิปากัง ปุลลณั ๑ สงฺฆเม ทินฺนํ มหปฺผลนฺติ อริยสงฺฆเม ทินฺนํ
วิปฺพารวณฺตํ โหติ ๑ เทสนาวสานเน จตุราสีติปาณสหัสสานิ อมตปานํ ปิวิสุ ๑
ตโต ปฏฺจาย มนุสฺสา สพฺพานิ อคฺคทานานิ ภิกฺขุสงฺฆมฺสฺส อํสฺส ๑

ฉฏฺฐิ ๑

สตตฺตเม ๑ อฏฺฐาหิตี อฏฺฐห ฆฏฺฐ วายม ๑ วิชิตสงฺคามาคี
ราคาทินฺนญฺเจว ทฺวาทสโยชนิกมฺสฺส จ มารพฺลสฺส วิชิตตฺตฺตา ภกฺวณฺตํ เอวิ
อาลปฺตี ๑ ปนฺนถาราคี โอิหิตกฺขนฺธกิลฺเลสาภิสงฺขารถาร ๑ ปณฺณรสาย
รตฺตฺตินฺติ ปณฺณรสาย ปณฺณมาย รตฺตี ๑

สตตฺตมํ ๑

อฏฺฐเม ๑ ปุฏฺฐทฺทิสาคี จตฺสฺโส ทิสฺสา จตฺสฺโส อนฺนทิสฺสา จ ๑
ภุมฺมาตี ภูมิวาสิโน ๑ จิรฺรตฺตสมฺมาหิเตติ อุปจารปฺปนาหิ จิรฺรตฺตํ สมฺมาหิตจิตฺเต ๑
วณฺเทติ วณฺทามิ ๑ พุรฺหุมฺจริยปรายเนติ ทสฺปิ วสฺसानิ วิสฺติปิ วสฺसानิ ๑เป ๑
สฏฺฐิมฺปิ วสฺसानิ อาปาณโกฏฺฐิยํ เอกเสยฺยํ เอกภคฺตฺตฺนฺติอาทิกํ เสฏฺฐจฺริยํ
พุรฺหุมฺจริยํ วสฺमानฺติ (๑) อคฺโธ ๑ ปุณฺณกราคี จคฺคฺปจฺจยทฺวานํ ภูมฺภสฺสมนฺปฺปชา
ทีปสฺสสฺสชาลนฺติ เอวมาทิปุณฺณการกา ๑ สีลวณฺโตติ อุปาสกฺตฺเต
ปติฏฺจาย ปณฺจหิปี ทสฺหิปี สีเลหิ สมฺนฺนาคตา ๑ ฐมฺเมน ทาริ
โปเสนฺตฺตีติ อุมงฺกภินฺทนาทีนิ อกฺตฺวา ฐมฺมิเกหิ กสิ

๑ ม. จรฺมาน ๑

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินียา สภาวาคเค หน้า 478

โครกขาวณิชาที่หิ ปุตุตทาร์ โปเสนติ ฯ ปมุโจ รณมารุหิติ เทวานัน
ปมุโจ เสฏโฐ รณ อารุหิ ฯ

อภุจมี ฯ

นวมเม ฯ ภวนันต์ นมสฺสตีติ เอกังสํ อุตฺตริยํ ทุกฺกํ กตุวา
พฺรหฺมชาณฺโโก หุตฺวา สิริสฺสึ อณฺชลิ จเปตุวา นมสฺสตีติ ฯ โส
ยโกโชติ โส สกโก ฯ อโนมนามมฺติ สพฺพกุณฺเหหิ โอมก-
ภาวสฺส นตฺถิตาย กุณฺเนมิตฺติเกหิ นามะหิ อโนมนามํ ฯ
อวิชชาสมตฺกุกมาติ จตฺสจฺจปฏฺิจฺฉาทิกาย วฏฺฏมฺลกอวิชชา
สมตฺกุกเมน ฯ เสกฺขาติ สตฺต เสขา ฯ อปจยารามาติ
วฏฺฏวิทฺธฺสเน รตา ฯ สิกฺขเวติ สิกฺขนฺติ ฯ

นวมํ ฯ

ทสมเม ฯ อชฺฌภาสีติ กสฺมา เอส ปฺนปฺปฺนํ เอวํ ภาสตีติ
สทฺกสฺส กิร เทวธฺวโย สทฺโท มธฺโร สฺสุสฺสิตทฺนตาวรณฺณํ กถนกาเล
สฺวณฺณกิงฺกณิกสทฺโท วิย นิจฺจเรติ ฯ ตํ ปฺนปฺปฺนํ โสตุํ ลภิสฺสามิติ ภาสตีติ ฯ
ปฺุตฺติเทหฺสยาติ ปฺุตฺติมฺหิ มาตฺสรีเร วา อตฺตโนเยว วา สรีริ อวตฺถริตฺวา สยนโต
ปฺุตฺติเทหฺสยา ฯ นิมฺมุคฺคา กุณฺปมฺเหเตติ (๑) ทส มาเส มาตฺกฺจฺฉิสงฺขาเต กุณฺปสฺมี
เอเต นิมฺมุคฺคา ฯ เอตํ เนสํ ปิทยามิติ เอเตสํ เอตํ ปิทยามิ ปตฺถยามิ ฯ น เตสํ
โกฏฺฐเจ โอบเนตฺตีติ น เตสํ

๑ ม. กุณฺปมฺเหเตติ ฯ ย. กุณฺเปเสวเต ฯ

เล่มที่ 10 สกุกถ้อยคำนิพนธ์ หน้า 479

สนุคัม ฐณณํ โกฎเจ ปกฺขิปนฺติ ฯ น หิ เอเตสํ ฐณณํ
 อตุถิ ฯ น กุมภีติ น กุมภियํ ฯ น กโฬปิยนฺติ น
 ปจฺฉิยํ ฯ ปรมฺนิจฺจิตเมสนาติ ปเรสํ นิจฺจิตํ ตคฺขมเร (๑) ปกฺกํ
 ภิกฺขุจารวตฺเตน เอสมานา คเวสมานา ฯ เตนาติ เตน เอวํ
 ปริยญฺเฐน ฯ สพฺพตาติ ทสปี ฯเปฯ สฏฺฐีปี วสุธานี
 สุตมาทินฺนสนฺทรวตา ฯ สุนฺนตฺมนฺติโนติ ฐมฺมํ สชฺฌายิสฺสาม
 ฐตฺตํ สฺมาทียิสฺสาม สมตํ ปรีกฺขชฺชิสฺสาม สมนฺนฐมฺมํ
 กริสฺสามาติ เอวํ สฺภาสิตภาสิโน ฯ ตฺถุหฺนีฏฺฐา สมนฺจราติ
 ตियามรตฺตี อสนิโฆสน โฆสิตา วिय ฐมฺมํ กเถนฺตปิ
 ตฺถุหฺนีฏฺฐา สมฺมํ จรฺนฺติเยว นาม ฯ กสฺมา นีรตฺถวจนฺตฺสาภาวา ฯ
 ปฺลุมฺจจา จาติ พฺหุ สตฺตา จ อญฺณมญฺณํ วิรุทฺธา ฯ อตฺตทณฺเฑสุ
 นิพฺพุตาติ ปรีเวชนตฺถํ กหิตทณฺเฑสุ สตฺเตสุ นิพฺพุตา
 วิสฺฐทณฺเฑธา ฯ สาทาเนสุ อนาทานาติ สกฺหณฺเฑสุ สตฺเตสุ
 จ ภวโยนิอาทินํ เอกโกฎฺจาตฺตฺสาปี อกฺกิตตฺตา อคฺคณา ฯ

ทสมํ ฯ ทฺติโย วคฺโค ฯ

ตฺติยวคฺคสฺส ปจฺมํ วุตฺตตฺถเมว ฯ

ปจฺมํ ฯ

ทฺติเย ฯ ทฺพพณฺโณติ ฌามขานฺวณฺโณ ฯ โอิโกฏฺฐิมโกติ
 ลกฺขณฺทโก มโหทโร ฯ อาสเนติ ปณฺทกมฺพลสฺตีลาโย ฯ โกธภกฺโข
 # ๑ ม. ปเรมเร ฯ

เล่มที่ 10 สารคดีปกาสินี สภาวคฤหา หน้า 480

ยุกโศติ สกฺเกน คหิตนามเมเวตํ ฯ โส ปน เอโก รูปาวจรพฺรหฺมา
 สกฺโก กิร ขนฺติพเลน สมฺนฺนาคโศติ สุตฺวา วิมฺสนตฺถํ อากโศติ ฯ
 อวรุทฺทกยฺกฺขา ปน เอวรูปํ สํวิหิตารกฺขํ ฌานํ ปวิสิตํ
 น สกฺโกนฺติ ฯ อุปสงฺกมิตี เทวานํ สุตฺวา น สกฺกาเอส ผรุเสน ฌาเลตฺตํ
 นิจฺจุตฺตนา ปน ขนฺติยํ จิตฺเตน สกฺกา ปลาเปตฺตุนฺติ ตถา นํ ปลาเปตฺตกาโม
 อุปสงฺกมิตี ฯ อนฺตรธายิตี ขนฺติยํ จตฺวา พลวจิตฺตํการี ปจฺจุปฺนฺนฺจเปตฺวา นิจฺจุตฺตยา
 ทสฺสียมานาย สกฺกาสเน ฌาคฺคํ อสกฺโกนฺโต อนฺตรธายิตี ฯ น สฺวปฺหตฺตจิตฺโตมฺหิตี
 เอตฺถ สฺวตี นิปาตมตฺตํ น อุปฺนฺนฺจจิตฺโตมฺหิตี อห ๑ นาวกฺกฺเขน สฺวานโยติ
 น โภชวกฺกฺเขน สฺวานโย โภชวเสน วตฺเตตฺตํ น สฺวกโรมฺหิตี วทิตี ๑ น โว
 จิราหนฺติ โวติ นิปาตมตฺตํ อหํ น จิรํ กุชฺฌามิตี วทิตี ๑

ทศฺติยํ ๑

ตติเย ๑ อาพาธิโกติ อีสฺสคเณน อภิสปกฺกาเล อุปฺปนฺนาพาเชน
 อาพาธิโก ๑ วาเจหิสฺส มนฺติ สเจ มํ สมฺพรึมายํ วาเจหิสฺส เอวมหนฺตํ
 ติกฺกิจฺจิสฺสสามิตี วทิตี ๑ มา โข ตฺวํ มาริสฺส วาเจหิสฺส วินาปี ตาว สมฺพรึมายํ
 สกฺโก อเมฺห พาทติ ยทิ ปน ตํ ฌานิสฺสตี นกฺกฺจามยํ มา อตฺตโน
 เอกกสฺส อตฺถาย อเมฺห นาสตีติ วตฺวา นีวารยีสฺส ๑ สมฺพรึโรว สตํ สมฺนฺติ
 ยถา สมฺพรึโร อสุริณฺโท มายาวิ มายํ ปโยเชตฺวา

เล่มที่ 10 สกุกส์ยุดตวณณา หน้า 481

วสุสสดี นิรเย ปกุกโ เอวํ ปจจติ ฯ ตุมเห จ ฐมมิกา
 อลํ โว มายายาติ วทติ ฯ ก็ ปน สกุกโ ตสฺส โกรธติจจติตุ
 สกุกณเยยยาติ ฯ อาม สกุกณเยย ฯ กถํ ตทา กิร โส อิศิโค
 ฐรติเยว ตสฺมา นํ อีสินํ สนฺตํ เนตฺวา ขมาเปยฺย เอวมสฺส
 ฆาสฺส กเวยฺย ฯ เตน ปน วญฺจิตตฺตา ตถา อกตฺวา ปกุกนฺโตว ฯ
 ตติยํ ฯ

จตฺตเถ ฯ สมฺปโยเชสนฺติ กถํ อํสฺส ฯ อจฺจสราติ อติกกมมิ
 เอโก ภิกฺขุ เอกํ ภิกฺขุ อติกกมม วจัน อโวจาติ อตุโธ ฯ ยถาฐมมํ น
 ปฏิกฺกณฺหาตีติ น ขมติ ฯ โโกโร โว วสมายาตฺติ โโกโร ตุมฺหากํ วสํ อากจฺจตุ
 มา ตุมฺเห โกรธสฺส วสํ กมิตฺถาติ ทีเปติ ฯ มา จ มิตฺเต หิ โว ฐราติ
 เอตฺถ หีติ นิปาตมตฺตํ ตุมฺหากํ มิตฺตฐมฺเม ฐรา นาม มา นิพฺพตฺติ ฯ
 ฐมฺมตฺเถ วา ทรณวจัน มิตฺเตสฺส โว ฐรา นาม มา นิพฺพตฺติ มิตฺตภาวโต
 อญฺญถาภาโว มา โหตฺติ อตุโธ ฯ อกรหิยํ มา ทรหิตฺถาติ อการยฺหํ
 ฐีณาสวปฺกคฺคํ มา ทรหิตฺถ ฯ

จตฺตถํ ฯ

ปญฺจเม ฯ มา โว โโกโร อชฺฌมภีติ โโกโร ตุมฺเห มา
 อภิกฺกวํ ตุมฺเหว โกรธํ อภิกฺวาถ ฯ มา จ กุชฺฌิตฺถ กุชฺฌตฺนติ

เล่มที่ 10 สารตฺตปกาสนีนียา สคาถาวคฺเค หน้า 482

กุชณฺณตํ น มา ปฏิกุชณฺณิตถ ๑ อโกโรติ เมตฺตา จ เมตฺตา-
ปฺพุพฺภาโค จ ๑ อวิหีสติ กรุณา จ กรุณาปฺพุพฺภาโค จ ๑
อถ ปาปชนํ โกะโร ปพฺพโตวาทิมทฺตตีติ ตามกชนํ ปน
ปพฺพโต วิย โกะโร อภิมทฺตตีติ ๑

ปญฺจมํ ๑ ตติโย วคฺโค ๑

อิติ สกฺกสังยุตฺตวณฺณนา นิฏฺฐิตา ๑

อิติ สารตฺตปกาสนีนียา สังยุตฺตนิกายภูจกถาย

สคาถาวคฺควณฺณนา นิฏฺฐิตา ๑
